ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત સુધારવા સારૂ ઈસથાપેલાં ધરંમ ખાતાંની ઉપજ નીપજનો હેવાલ,

તથા

એ ધરંમ ખાતાંના ફંડની આવક તથા ખરચનો હીસાબ તારીખ ૧ લી અકટોબર સને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૨૦ મી મારચ ૧૮૬૧ શુધીનો.

એ ધરંમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીએ તા૦ ૨૩ મી મારચ ૧૮૬૨ ને દીને ભરેલી જાહેર સભામાં રજુ કરી સને ૧૮૬૪ નાં સાલમાં છપાવી પરગટ કરેઓ હતો તે એ ધરંમ ખાતાંને મદત કરનારા તથા બીજા સઘલા જરથોશતીઓને વાંચી વાકેફ થાવા શારૂ એ ખાતાંની કારોબાર મંડલીનાં ધરસથોએ હાલ

બીજીવાર

છપાવી પરગટ કરેઓછે.

મુંબઈ,

દફતર આશકારા છાપાખાંનાંમાં છપાએઓછે.

સને ૧૨૩૫ યઝદજરદી

સને ૧૮૬૫ ઇસવી.

જરથોશતીઓનાં કદીમ વતંન ઈરાંન દેશમાં આએ ચાલુ જમાની શુધી વશનારા પાંરશીઓની હાલત વીસે તથા તેવોને લાગતી વલગતી બીજી બાબદો વીસેનાં વરણનનુ **આએ પુસતક ઈસવી સને ૧૮૬૪** નાં શાલમાં "ઈરાંન દેશનાં રેહનારા ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ" ઈસથાપેલાં ધરંમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીની તરફથી છપાઈ પરગટ થઈઊં હતું. તે હાલ બીજીવાર એજ ખાતાંની કારોબાર મંડલીનાં **ઘરશથોએ પોતાનેં ખરચે** છપાવી જાહેર કરીઊંછે, તે તમાંમ ખાશોઆંમ જરથોશતીઓને ઊપીઓગી અને વાંચવા લાએક ઠરસે એવી ઊમેદછે.

મુંબઈ, તા૦ ૧ લી નવેમબર શને ૧૮૬૫

મંનચેરજી કાવશજી શાપુરજી લાંઠ

ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ
ઈશથાપેલાં ધરંમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીનાં સેકરેટરી.

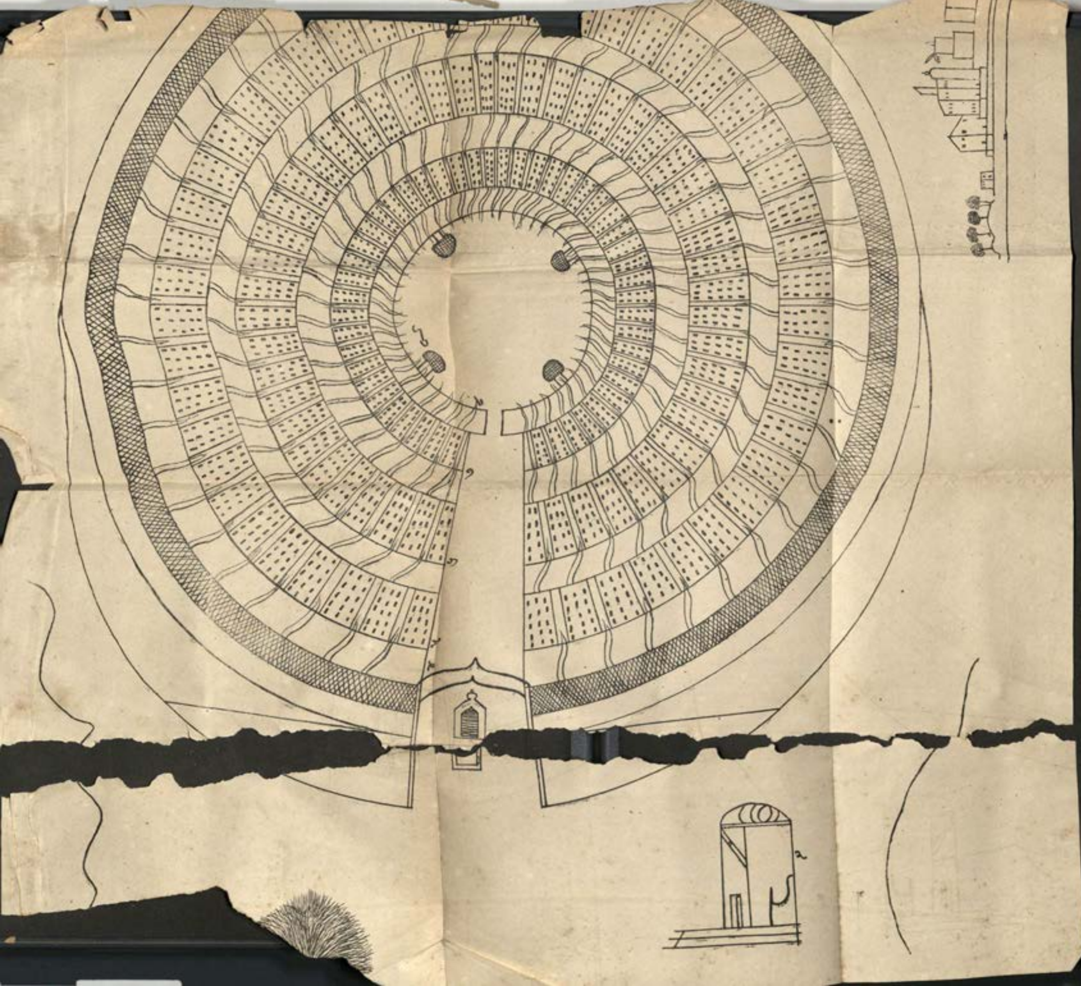
ઈરાન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ અશથાપેલાં ધરંમ ખાતાની ઉપજ નીપજનો એહેવાલ.

શાંકલીઊં.

સફે.

શાંકલીઉં.

શાંકલીઉં.

ઈરાન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત સુધારવા શારૂ અશથાપેલાં ધરમ ખાતાંની ઊપજ નીપજનો એહવાલ.

શરનશીન શાહેબ તથા મીજલસનાં શાહેબો,

આપણાં જરતોશતી ટોલાના શરૂવે શાહેબોને રોશનછે કે આજ ઘણી લાંબી મુદત થઈ ઈરાંન શર જમીનમાં આપણી પાદશાહત આખેર થાઈ તે દીનથી ઈરાંન શર જમીન મધે વશનારા આપણાં જરતોશતીઓ કેટલીએક તરેહના હાદેશાઓ તથા શખતીઓ શેહેતા આવેઆછે અને તે મધેથી કેટલીએક તરેહની શખતીઓ હાલ પણ શેહેછે અને તે બીચારાઓની નાચારી હાલતને લીધે તે તરફના કેટલાંએક કદીમ જમાનાંમાં બંધાએલાં દીન ધરમના મકાંનો બીશમાર થાએલાંછે તે શરવે બીનાંનો વીગતવારે એહવાલ આએ ધરમ ખાતાંની માજી કારોબાર મંડલીએ તા૦ ૨૨ મી અકટોબર શને ૧૮૫૫ થીતે તા૦ ૩૦ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ ઈશવી શુધીના એહવાલનાં ચોપાંનીઆંઓ શને ૧૨૨૮ ઈઅજદજરદી મોતાબેક શને ૧૮૫૯ ઈશવીની તેરીખે છપાવીને પરગટ કરેઆંછે અને તે અતરેનાં તથા દેશાવરોનાં આપણાં જરતોશતીઓને વાકેફ થાવાને વાશતે મફત આપેઆમો આવેઆંછે તે વીશે આએ ધરંમ ખાતાંની કારોબાર મંડલી આશા રાખેછે કે તે બીનાંથી તમો શરવે આપણાં જરતોશતીઓ, અતરેનાં અને દેશાવર ખાતેનાઓની ખાતરી થાઈ હશે કે એ બીચારા આપણાં હમ મજહબીઓને આશરો આપવાની કેટલી જરૂરછે; એટલુંજ નહી પણ આપણાં હીંદોશતાંનનાં જરતોશતીઓથી એ ધરંમ ખાતાંને આશરો મલવાની કેટલી એહતીઆજછે.

તા૦ ૧૦ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ઈશવીને દીવશે મરહુમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીની ગોવાલીઆ તલાવ આગલની વાડી મધે બપોર પછે કલાક ૨) ને અમલે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાની માજી કારોબાર મંડલીએ અતરેના જરતોશતીઓની એક જાહેર શભા ઈ

રાંનનાં જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ આપણી તરફથી જે જે કાંમો ઈ રાંન દેશ મધે કરેઆમો આવેઆંછે તે તથા કેટલાંએક કાંમો તે તરફ કરવાની અગત જણાએછે તે તથા ઈરાંનના રેહેનારા જરતોશતીઓ પાશેથી ઈરાંનની શ રકાર જજીઆનો કર લેછે તે તથા બીજી બાબદોની ઉપજ નીપજનો એહવાલ વાં ચી શંભલાવવાને વાશતે બોલાવેઆમો આવી હતી. તાંહાં એ ઉપર લખી જ ણાવેલી માજી કારોબાર મંડલીએ પોતા હશતકતાં કાંમની ઉપજ નીપજનો એ હવાલ વાંચી શંભલાવીને તે જાહેર શભામાં બાહાલ રાખેઆ પછે તમારી મા જી કારોબાર મંડલીએ પોતા હશતકનો ઓહોદો છોડેઆ બાદ નીચે લખી જ ણાવેલા ગરહશથોની નવી કારોબાર મંડલી તેજ શભા માંહે ઠેરવેઆમો આવી હતી તેઓનાં નાંમોની વીગત—

શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટી.
,, ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.
,, બેહેરાંમજી જીજીભાઈ.
,, રૂશતમજી રતનજી વાહાડીઆ.
,, મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે.
,, બેહમનજી ફરાંમજી કાંમાજી.
,, જમશેદજી પેશતનજી પાંડે.
,, ધનજીભાઈ ફરાંમજી પટેલ.
,, દીનશાહજી માંણેકજી પીટી.
,, અરદેશરજી ડોશાભાઈ મુનશી.
,, નવરોજજી ફરદુનજી.
,, મનચેરજી શાપુરજી લંગડાનાં.

ઉપર લખી જણાવેલા ગરહશથો હશતક ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જર તોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડનુ કાંમ શોપેઆમો આવેઉં હતું.

તેઆર પછે તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જણાવવાને દલગીરછે કે ઉપર જણાવેલા અધીકારીઓ મધેથી નેકનાંમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પી ટી રોજ ૨૯ મો માહા ૯ મો કદીમ તથા માહા ૮ મો શેહેનશાહી શને ૧૨૨૮ ઈઅજદજરદી, તા૦ ૨૧ મી મેએ સને ૧૮૫૯ ઈશવીને દીવશે શવરગવાશી થા એઆ. એ મરહુમ શેઠે આએ ધરમખાતું શારા પાએઆ ઉપર લાવવાને, ત થા તેહેની પુંજીમો વધારો કરવાને, તથા મતલબ પાર પાડવાને, દીલશોજીથી ઘ ણી મેહેનત લીધી હતી તથા મદદ આપી હતી. એ શાહેબનાં ગુજરી જાવા થી એ ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલીએ પોતાનો હોશીઆર—શીઆનો—મા એઆલુ અને શલુકવાલો—શરનશીન તથા આપણાં ઈરાંન દેશવાલા ગરીબ હ

મજાતીઓએ પોતાનો હેતુ દોસત ખોએઓછે, તે ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી પોતાની બેહદ દલગીરી જણાવેછે કારણકે એ ધરમખાતું જે દીનેથી ઉભું થાએઉં તે દીનથી તે પોતાની છેલલી ઘડી શુધી એ મરહુમ શેઠે કેટલીએક વખતે મોહોટી રકમો આએ ધરમખાતાંને આશરો આપવાને ભરી, એટલુંજ નહી પણ ઘણીજ દીલશોજીથી એ કાંમ પછવાડે તશદી લેઈને બીજા જરતોશતીઓ પાશે આશરો અપાવવાની કોશેશ કરવામો કશી કશુર રાખી નહી હતી. અને વલી આએ ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલીનાં મીજલશીનાં ઓહોદા શાથે એ કારોબાર મંડલીનાં શરનશીનનો ઓહોદો પણ પોતાની હએઆતીની છેલલી ઘડી શુધી ઘણીએક ચાલાકીથી બજાવેઓ હતો.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે મરહુમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીનાં હક થાવાથી એવણની જગો ઉપર તમારી કારોબાર મંડલીનાં કાએમ શરનશીન દાખલ શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલને નેમેઆ ને એવણે એ ઓહોદો ખુશી શાથેં કબુલ રાખેઓછે.

એ ઉપરાંત વલી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને દલગીરછે કે આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીનો એક અધીકારી નેક નાંમ શેઠ જમશેદજી પેશતંનજી પાંડેનાં રોજ ૪ થો માહા ૧૦ મો કદમી તથા માહા ૯ મો શેહેનશાહી શને ૧૨૩૦ ઈઅનદજરદી, તા૦ ૨૫ મી મેએ શને ૧૮૬૧ ઈશવીને દંને શવરગવાશી થાએઆ. એ મરહુમ શેઠે આએ ધરમ ખાતાં મધે એક અધીકારી તરીકે એ કાંમની શરૂઆત થાતાંજ શારી મદદ કરીછે તેથી એવણનાં ગુજરવાથી તમારી કારોબાર મંડલી દલગીરછે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે મરહુમ શેઠ જમશેદજી પેશતનજી પાંડેનાં ગુજરવાથી એવણની જગા ઉપર તમારી કારોબાર મંડલીના એક અધીકારી તરીકે શેઠ દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાજીને મુકરર કરેઆછે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ મોહોટી ખુશી શાથે જાહેર કરેછે કે તમારી માજી કારોબાર મંડલીનો રીપોરટ ઈઆને એહવાલ જાહેર શભા માંહે રૂજી કરેઆ બાદ આએ ધરમ ખાતાંને આશરો આપવાને વાશતે ઈરાંન દેશને લગતાં જુદાં જુદાં ધરમ ખાતાં મધે નીચે લખી જણાવેલા ગરહશથોએ કાએમ ખાતાં આએ ધરમ ખાતાં મધે પરાવીને શરકારી પરાંમીશારી નોટો આપીઓછે તે ગરહશથોનાં નાંમ તથા કીઆં કીઆં ધરમ ખાતાં મધે પોતાથી બનતો આશરો અને મદદ આપીછે તે તમ શાહેબોને વાકેફ થવાને વાસતે આએ એહવાલ મધે તમારી કારોબાર મંડલી દાખલ કરવાને વાજબી જાંણેછે.

ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડ મધે શરકારી પરાંમીશારી નોટો આપીઓછે તે ગરહેશથોનાં નાંમ નીચે દાખલ કરેઆંછે.

શેઠ હોમજી ખરશેદજી દાદીશેઠનાંએ એવણુની ધણીઆંણી બાઈ જીવણબાઈનાં પુણને વાશતે શરકારી પરાંમીશારી નોટ નંગ ૨) રૂપીઆ ૨૦૦૦) ની ટકા પાંચનાં વેઆજવાલી તા૦ ૯ મી અકટોબર ૧૮૫૯ ઈશવીની તેરીખે આપીછે.

શેઠ નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી બાઈ દીનબાઈ તથા તેવણુનાં છોકરાંઓએ મરહુમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીનાં પુણને શારૂ શરકારી પરાંમીશારી નોટ નંગ ૧) રૂપીઆ ૨૦૦૦) ની ટકા ચારના વેઆજની તા૦ ૧૭ મી આગશટ શને ૧૮૫૯ ઈશવીને દંને.

મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીનાં શાહેબજાદાએ શેઠ દાદાભાઈ તથા શેઠ ધનજીભાઈ તથા શેઠ ખુરશેદજી અને શેઠ દોરાબજી નોશરવાંનજી કાંમાજીએ એવણુનાં માતાજી બેહેશતન બાઈ શુનાંબાઈનાં પુણને વાશતે શરકારી પરાંમીશારી નોટ નંગ ૧) રૂપીઆ ૨૦૦૦) ની ટકા ચારનાં વેઆજની તા૦ ૩૦ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ ની તેરીખે.

શેઠ દીનશાહજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી બાઈ શાકરબાઈ તથા એવણુનાં છોકરાંઓએ મરહુમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીનાં પુણને વાશતે નોટ નંગ ૧) રૂપીઆ ૩૦૦૦) ની ટકા ચારનાં વેઆજ વાલી તા૦ ૧૭ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ ઈશવીને દંને.

શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે બખશેશ તરીકે પોતાની કાએમ ઈઆદગારી રાખવાને વાશતે શરકારી પરામીશારી નોટ નંગ ૨) રૂ૧૫૦૦) ની ટકા પાંચનાં વેઆજવાલી તા૦ ૩૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ ની તેરીખે.

શેઠ મેહેરવાંનજી તથા શેઠ કાવશજી અને શેઠ ખુરશેદજી રતનજી ગોપીનાંએ એવણુના માતાજી બેહેશતંન બાઈ આંવાંબાઈનાં પુણને વાશતે નોટ નંગ ૨) રૂ૧૫૦૦) ની ટકા પાંચનાં વેઆજની તારીખ ૫ મી એપરેલ શને ૧૮૬૦ ઈશવીને દંને.

શેઠ દીનશાહજી અને શેઠ નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ એવણુનાં ગુરબીજી મરહુમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટી હક થાએઆ તેવણુનાં ઉડમણાંમાં ઠરેલા ઠેરાવ પરમાંણે શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટી તથા તેવણુની ધણીઆંણી બાઈ હમાંબાઈનાં પુણને શારૂં કરેલાં ધરમખાતાં મધેથી ઉપલાં ફંડ ખાતે દર વરશે રૂ૧૫૦) એકશો પચાશ આપતા કરેઆછે.

ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની છોકરી તથા છોકરાઓને ૬ ૨ વરશે પરણાવી આપવાને વાશતે શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીને તાંહાં તા૦ ૧૭ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દ'ને એવણનાં દોતરાઓની શાદી થાઈ તેહેની ખુશાલીમો તેજ દીવશે શરકારી પરામીશારી નોટ ન'ગ ૨) રૂપીઆ ૨૦૦૦) ની ટકા ચારના વેઆજની આપીછે.

શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ એવણનાં દોશત મરહુમ શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીનાં પુણને શારૂ ઈરાંન મધે દર વરશે ધમબારનું જશન કરાવવાને વાશતે શરકારી પરામીશારી નોટ ન'ગ ૧) રૂપીઆ ૧૦૦૦) ની ટકા ચારનાં વેઆજની તા૦ ૬ ઠી જુન શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દ'ને આપીછે.

મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાનાં ધરમ ખાતાનાં ટરશટી શાહેબોએ દર વરશે રૂપીઆ ૫૦૦) પાંચશો ઈરાંન તરફ મકતબો ઉપર ખરચ કરવાને વાશતે શને ૧૨૨૯ ઇઅજદજરદીનાં શાલથી મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીનાં ધરમનાં ફંડ મધેથી આપતા કરેઆછે.

ઈરાંન દેશનાં આપણાં હમદીન જશ્તોશતી પારશી રેહેવાશીઓ પાશેથી ઈરાંનની શરકાર "જજીઓ" એહવે નાંમનો કર લીએછે તે ફંડ માંહે શરકારી પરાંમીશારી નોટો આપીઓછે તે ગરહશથોનાં નાંમ નીચે દાખલ કરેઆંછે.

મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીની વહુઓ બાઈ બચુબાઈ તથા બાઈ ધનબાઈજી તથા બાઈ જાઈબાઇ અને બાઈ મેહેરબાઈએ પોતાનાં શાશુ બોઈ શુનાંબાઇનાં પુણને વાશતે શરકારી પરામીશારી નોટ ન'ગ ૨) રૂપીઆ ૨૫૦૦) ની ટકા ચારનાં વેઆજની તા૦ ૧ લી નવેમબર શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દીને આપીછે.

શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે બખ્શેશ તરીકે પોતાની કાએમ ઈઆદગારી રાખવાને શારૂ શરકારી પરાંમીશારી નોટ ન'ગ ૨) રૂ૧૫૦૦) ની ટકા પાંચનાં વેઆજની તા૦ ૩૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દ'ને.

મરહુમ શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બ'ગાલીની ધરીઆંણી બાઈ પીરોજબાઈ તથા એવણનાં દીકરા શેઠ બેહેરાંમજી ખુરશેદજી બ'ગાલીએ મરહુમ શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બ'ગાલીનાં પુણને વાશતે શરકારી પરાંમીશારી નોટ ન'ગ ૧) રૂપીઆ ૩૦૦૦) ની ટકા ચારનાં વેઆજની તા૦ ૧૮ મી મારચ શને ૧૮૬૦ ઇશવીને દ'ને.

શેઠ દીનશાહજી અને શેઠ નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ એવણનાં ફુઇ બે

હેશતન બાઈ આવાંબાઈનાં પુણને શારૂ શરકારી પરામીશારી નોટ નંગ ૧) રૂપીઆ ૧૦૦૦) ની ટકા પાંચનાં વેઆજની તા૦ ૫ મી એપરેલ શને ૧૮૬૦ ઈશવીને દંને.

શેઠ કાવશજી ધનજીભાઈ પાંઉવાલાએ એવણનાં બાવા મરહુમ શેઠ ધનજીભાઈ તથા એવણનાં માતાજી બેહેશતન બાઈ ધનાબાઈનાં પુણને શારૂ શરકારી પરાંમીશારી નોટ નંગ ૧) રૂ૩૦૦૦) ની ટકા ચારનાં વેઆજની તારીખ ૩૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૬૦ ઈશવીને દંને.

એ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી આએ "રીપોરટ" ઈઆને એહવાલ મધે ઉપર લખી જણાવેલા ગરહશથો તથા બીજા શાહેબો કે જેઓએ શર અવશરે પોતાથી બનતી મદદ એ ધરમ ખાતાંને આશરો આપવાને વાશતે કીધીછે તેથી તમારી કારોબાર મંડલી તેઓ શરવે ગરહશથોનો ઉપકાર માંનેછે અને લલાંમણ કરેછે કે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા આપણાં હમદીન ગરીબ જરતોશતી પારસીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડ મધે તમ શાહેબોથી જેમ બને તેમ વખતે વખત ઘટતો આશરો આપતા જાવું કે કોઈબી તદબીરથી એ બીચારા લાચાર ઈરાંનનાં રેહેનારા જરતોશતીઓની હાલની હાલતમો શુધારો થાતો જાએ તેહેવા ઉપાઓ કરતા જાવાની આપણાં કુલલે હીંદોશતાંનનાં જરતોશતીઓ ઉપર અએન ફરજછે તે એ ફંડ પુરતું થાએઆથી તમારી કારોબાર મંડલીને બજા લાવવાને બની આવે.

તમારી કારોબાર મંડલી વલી મોહોટી ખુશી શાથે તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે કે આપણાં શખી તબે નેકનાંમ મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબે પોતાની શખી તબે પરમાંણે રૂ૨૫૦૦૦) પચીશ હજારની રકમ આએ ધરમ ખાતાંની પુજીમો આશરો આપવાને ભરી આપી હતી તે રૂપીઆ પચીશ હજાર વોશે એ નેકનાંમ મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબનાં સાહેબજાદા હાનરેબલ રૂશતમજી જમશેદજીએ પતર ૧ આએ ધરમ ખાતાંનાં એક અધીકારી તથા ખજાંનચી શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી ઉપર તારીખ ૧૨ મી એપરેલ શને ૧૮૬૦ ને દીને લંખેઓછે તેહેની નકલ તંમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

નેક નાંમવર મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબનાં શાહેબજાદા હાનરેબલ રૂશતમજી જમશેદજીનો લખેલો પતર.

ભાઈ શાહેબ ખરશેદજી નશરવાંનજી કાંમા લા૦ શેવક રૂશતમજી જમસેદજીનો સલાંમ વાંચજો. જત હમારા બેહેશતી મુરબીજી શાહેબ ગુજરેઆની થોડા

કાહાડા આગમચ શ્રી ઈરાંન દેશનાં આપડા હમજાતી જરથોશતીઓ ઉપર જ જીઆનો કરછે તે કાહાડી નખાવવાનાં ફંડમો રૂ૨૫૦૦૦) જે આગલ ભરેઆ હતા તે આપવાને કહી ગીઆછે વાશતે શ્રી ઈરાંનનાં જરથોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડનું તરશટડીડ તઈઆર થઈઉં હોએતો. મેરબાંની કરીને જોવા મોકલજો એજ વીનતી. તારીખ ૧૨ મી આપરેલ શને ૧૮૬૦ અંગરેજી.

(શહી) લા૦ શેવક રૂશતમજી જમશેદજીનો શલાંમ વાંચજો.

ઉપલાં હાનરેબલ રૂશતમજી જમશેદજીનાં લખેલાં પતરનો જવાબ તમારી કારોબાર મંડલીનાં એક અધીકારી શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજીએ વાલેઓ તેહેની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

શેઠજી શાહેબ રૂશતમજી જમશેદજી,

શેઠજીની મેહેરબાંની ભરેલી ચીઠી આજની તારીખની પોહોચીછેજી તે વાંચીઆથી જીવને ઘણી ખુશી ઉપજીછેજી.

ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા જરથોશતીઓનીને હાલત શુધારવાનાં ફંડને હશતકનાં જજીઆનાં ફંડમો તમારા નેકનાંમ મુરબીજી સાહેબ ગુજરવાની અગાઉ રૂ૨૫૦૦૦) આપવાને કહી ગઆછે, તેથી એ ફંડનું ટરશટડીડ તઈઆર થાએઉ હોએતો તમો શેઠજીને જોવા મોકલીએ કરી લખીઉં, પણ લખવાને દલગીર છઈએ કે હજુર શુધી તઈઆર થએઉં નથી. ઉમેદછે કે એ ધરમખાતાંની મંડલીનો વીચાર લેઈને એક વીકની અંદર તઈઆર કરાવીને તમો શાહેબને જોવાને મોકલી આપી શકીશુજી, એજ અરજ. તારીખ ૧૨ મી એપરેલ ૧૮૬૦

(શહી) શેવક,

ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજીનો શલાંમ વાંચજો.

નેકનાંમ હાનરેબલ રૂશતમજી જમશેદજીની ખાહેશ ઉપરથી આએ ધરમખાતાનાં ફંડનું "ટરશટડીડ" તઈઆર કરવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીને કેટલીએક અડચણોને લીધે ઢીલ થાઈ હતી તે બાદ તે "તરશટડીડ" અંગરેજીમાં કરાવીને તેહેની ડુપલીકેટ નકલ મીશતર આકલનડ વકીલની શહી શાથેની નેક નાંમવર મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબનાં શાહેબજાદાઓ ઉપર તારીખ ૧૨ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૧ ઈશવીને દીને પતર ૧ લખીને તમારી કારોબાર મંડલીએ મોકલી તે પતરની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

મુંબઇ તારીખ ૧૨ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૧ ઈશવી.

શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ તથા શેઠજી શાહેબ રૂશતમજી જમશેદજી તથા શેઠજી શાહેબ શોહોરાબજી જમશેદજી જોગ.

જત લખવા મકશદ એજે શેઠજી શાહેબ રૂશતમજી જમશેદજીએ તારીખ ૧૨ મી એપરેલ શને ૧૮૬૦ ને દીને ચીઠી ૧) શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી જોગની લખીછે, તે મધે લખી જણાંવેઆ પરમાંણે મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબે પોતાનાં ગુજરવાની થોડા દાહાડા આગમચ ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ધરમ ખાતાંનાં ફંડ માંહે રૂ૨૫૦૦૦) પચીશ હજારની રકમ કે જે પરથમ ભરી હતી તે રૂપીઆ આપવા ને કહી ગઆછે, તે ચીઠી શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજીએ આએ ધરમ ખાંતાંની કારોબાર મંડલીને શવાધીન કરીછે તે ઉપરથી આએ ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલીનાં ઠેરાવ પરમાંણે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડનુ અંગરેજી "ટરશટડીડ" ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલીએ તઈઆર કરીને ખાશ શભા ભરીને બાહાલ રાખેઉંછે. તે અંગરેજી "ટરશટડીડ" ની ડુપલીકેટ મીશટર આકલનડ વકીલની શહી શાથેની શેઠજી શાહેબ શેઠ રૂશતમજી જમશેદજીનાં માંગેઆથી તમો શાહેબો ઉપર આએ પતર શાથે મોકલીછે તે વાંચી વાકેફ થાઈને પાછી ફરશુદે હમોને મોકલાવવાની તશદીઆ લેવીજી અને તમારા મુરબીજી શાહેબ નેકનાંમ મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈએ એ ધરમખાતાંમાં ભરેલા રૂપીઆ અથવા તેહેની ઉપજ દર વરશ એ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીને આપવાની તમો શાહેબો તમારી મરજી મુજબ જે ગોઠવણ કરો તે તશદી લેઈને કારોબાર મંડલીને લખી જણાવશોતો મેહેરબાંની થાશે. એજ અરજ.

શાહેબો,

હું છઉં તમારો નમનતાઇ ભરેલો શેવક

(શહી) શોશબજી રૂશતમજી મુલાં ફીરોજનાં,

મુનસી.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે આએ ધરમ ખાતાનાં "રીપોરટ" મધે રૂ૨૫૦૦૦) વીશેની ખુશ ખબરી દાખલ કરવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીએ ઘટતું શમજીને બીજું પતર ૧ નેકનાંમ મરહુમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબનાં સાહેબજાદાઓ ઉપર તારીખ ૧૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૨ ઈસવીને દીને મોકલીઉં તે પતરની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

કારોબાર મંડલીનો એહવાલ.

મુંબઈની તારીખ ૧૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૨ ઈશવી.

નેકનાંમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબ તથા શેઠજી શાહેબ ફરશતમજી જમશેદજી અને શેઠજી શાહેબ શોહરાબજી જમશેદજી જોગ—

શાહેબો,

જત લખવા મકશદ એજે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂં અશથાપેલી કારોબાર મંડલીની ફરમાએશથી તમો શાહેબોને જણાંવવાની રજા લેઉં છેઉ કે તમો શાહેબો ઉપર પતર ૧ તારીખ ૧૨ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૧ ઇશવીને દીને લખીને આગ્યે ધરમ ખાતાંનાં ફંનડનાં અંગરેજી "ટરશટડીડ" ની દુપલીકિટ નકલ મી૦ આકલનડ વકીલની શહી શાથેની તમો શાહેબો ઉપર મોકલેઆંમો આવીછે, તેહેનો જવાબ હજીર શુધી તમો શાહેબોની તરફથી મલેઓ નથી તેથી મેહેરબાંની કરીને તેહેનો જવાબ પેહેલી જોગવાઈએ મોકલવાની જરૂર તશદીઆ લેવીજી કારણ કે આગ્યે ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલીનો "રીપોરટ" તઇઆર થાએઓછે અને તે જુન દીવશમાં જાહેર શભાની આગલ વાંચી શંભલાવવામો આવશે તેહમો એ વીશે જણાવવામો આવે, એજઅરજ.

શાહેબો,

હું છેઉં તમારો નમનતાઈ ભરેલો શેવક,

(શહી) શોરાબજી ફરશતમજી મુલાં ફીરોજનાં,

મુનશી.

એ ઉપર લખી જણાવેલાં પતરને તમારી કારોબાર મંડલીનાં શેકરેટારીએ નેકનાંમ શર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટ શાહેબને પોંહોંચાડીઆથી બારોનેટ શાહેબે હેવો જવાબ આપેઓ કે એ રૂપીઆનું "ટરશટડીડ" મી૦ ફેથફુલને તાંહાં બનાવવાને વાશતે મોકલેલું છે તે આવેઆથી મોકલીઆમો આવશે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે આગ્યે એહવાલ માંહે જે જે ઠેકાંણે ફારશી પતરો મુકવામો આવીઆંછે તે ફારશી પતરોનો ગુજરાતી તરજુમો તમારી કારોબાર મંડલીનાં શેકરેટારીએ કરેઓછે, તે ગુજરાતી તરજુમાંઓને તમારી કારોબાર મંડલીનાં એક અધીકારી શેઠ અરદેશરજી દોશાભાઈ મુનશીએ તપાંશીઆછે તથા તે વતરોગે બીજાં કેટલાંએક ફારશી પતરનાં ગુજરાતી તરજુમાઓ શેઠ અરદેશરજી દોશાભાઈ મુનશીએ પોતે તશદીઆ લેઇને કરેઆછે તેથી એવણનો ઉપકાર તમારી કારોબાર મંડલી શમજેછે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જે આપણી અનજુમનતી તરફથી ઈરાંન તરફ ગીઆછે અને અંગરે

જ શરકારના મુખતીઆરી એલચીઓ જેઓ "દારૂલ ખલાફે તેહરાંન" મો હતા
ને હાલેછે તે શાહેબો ઉપર કેટલીએક અંગરેજી અરજી તથા પતરો આપણાં હ
મદીન જરતોશતીઓને મદદ કરાવવાને વાશતે—તથા ઈરાંનનાં 'અકદશે હોમા
એઉન શાહા નશરૂદદીન કાજાર' ની પાશે દાદ રશી ચાહાવાની શીફારશ કરાવ
વાને થકી તથા બીજી મતલબો પાર પરાવવાને શારૂં લખેઆંછે તે મધેથી
કેટલાંએક પતરોનો જાણવાજોગ ફક્ત ગુજરાતી શાર આએ એહવાલ મધે દાખલ
કરવાને તમારી કારોબાર મંડલીએ ઘટતું વીચારેઉંછે અને તે અંગરેજી ઓચ
રીઆંઓનો ગુજરાતી શાર તમારી કારોબાર મંડલીનાં એક અધીકારી સેઠ મંન
ચેરજી શાપુરજી લંગરાનાંએ તશદીઆ લેઈને કરેઓછે તેથી એવણનો પણ ઉપકા
ર તમારી કારોબાર મંડલી શમજેછે.

હવે તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરવાની રજા લેછે કે ઈરાં
ન તરફથી ભાઈ માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆનાં કેટલાંએક લખેલાં કાગ
જો તમારો કારોબાર મંડલી ઉપર આવેઆંછે તે કાગજો માંહેથી દરએક બાબદનાં
જાણવા જોગ શાર તથા કેટલાંએક ધરમનાં કાંમો તમારી કારોબાર મંડલીની ર
જાથી ઈરાંન તરફ કરેઆમાં આવેઆંછે તે—તથા ચાલુ રાખેઆંછે તે—તથા બી
જાં કેટલાંએક કાંમો કે જે તે તરફ કરવાની તમારી કારોબાર મંડલી મોહોટી જ
રૂર જાંણેછે, પણ હજી લગન તમારી કારોબાર મંડલી હશતક વશુલ થાએલું ફં
નડ પુરતું નથી તેહેને લીધે બીજી જોગવાઈ મલે તાંહાં શુંધી મુલતવી રાખેઆમાં
આવેઆંછે, તે દરએક બાબદોનાં એહવાલનાં જુદાં જુદાં મથાલાં કરીને તમ શાહે
બોને વાકેફ થાવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલી અતરે તમ શાહેબોની નજ
દીક રૂજુ કરવાની રજા માંગેછે.

ઈરાંન શર જમીન માંહે જરતોશતી પારશીઓની વશતીનો એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલી જાહેર કરેછે કે આએ ધરંમ ખાતાંની માજી કારો
બાર મંડલીએ ઈરાંન શર જમીન તરફ આપણાં જરતોશતીઓની વશતીની શં
ખેઆ પોતાંનાં આપેલા "રીપોરટ" ઈઆને એહવાલ મધે જાહેર કરીછે; તે બા
દ ભાઈ માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆનાં કુલઅક શેહેરથી લખેલાં તારી
ખ ૧૫ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજ મધે હેવું જણાવેછે કે, ઈરાંન પ
રાંતના "દાદર" તથા "મેમના" તરફ એક ફરેંનચ મુશાફર નાંમે મીશટર ફે
રીઅર ગીઓ હતો. તે ધણી પોતાંની કેતાબમાં હેવું લખેછે કે, કોઈ જગોએ તે ત

ક પારશીઓની વશતીછે. એ વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને શોધ કરતાં હેવું માલમ પરેઉ કે "ખોરાશાન" તથા "તુરકશતાંન" માં ઈરાંની મુશલમાંનો કે શીહા મજહબ વાલાઓને પારશી કરીને કેહેછે, અને ઈરાંનમાં માતરે બખતીઆરી લોકોને પારશી કરીને બોલેછે, તેમજ એક ટોલાને "ગાવર" કરીને પણ કેહેવામો આવેછે. તે ઉપરથી ઈરાંન તથા હીંદોશતાંનનાં જરતોશતીઓએ પારશી શાથે જરતોશતીનોબી બોલ વાપરવો જોઈએચ (ઈઆને જરતોશતી પારશીઓ) કે જમાંનાંનાં હેર ફેર વખતે મજહબનો તફાવત જલદીથી શમજમો આવે.

કેરમાનની વશતીનો એહવાલ.

આએ ધરમ ખાતાંની માજી કારોબાર મંડલીએ પોતાના છપાવેલા "રીપોરટ" ને પાંને ૧૮ મે કેરમાનની વંશતીનો એહવાલ આપતી વખતે જે શેહેરનુ નાંમ "પરબીતન" કરીને લખેઉછે તેહેને ઠેકાંણે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ પોતાનાં લખેલાં તા૦ ૧૫ મી શપટેમબર ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો જણાવેછે કે તે શેહેરનુ અશલ નાંમ "ફરમુદન" અથવા "ફરમુનદાંન" છે, અને વલી એજ પાંનાંમો જે શેહેર "શગાબાદ" કરીને લખેઉછે તેહેનું નાંમ "રીગાબાદ" જાંણવું કાંરણ કે તે હદને "રીગશતાંન" પણ કેહેવામો આવેછે.

કોહીશતાંનમાંનાં લોકો કે જેહેને ઈશલામીઆન લોકો "કાફરે શીહા પોશ" કેહેછે તે વીશેનો એહવાલ.

તા૦ ૧ લી જુન શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી લખેછે કે—

"અતરે હેરાતની હકુમત વાલો શરદાર શુલતાંન "અહમદખાંન" થોડું
" એક થાએઉં આવેઓ હતો તેહેની શાથે બે ચારથી વધારેવાર મુલાકાત ને વા
" તચીત થાતાં હેવું માલુમ પડીઉં કે કાબુલથી દુર તરફના કોહેશતાંનમાં જે
" 'કાફરે શીહાંપુશ' નાંમે પાહાડી લોકોને હાલનાં ઈશલાંમીઆંન કેહેચ, તે
" પાહાડી લોકો પોતાનો કદીમ મજહબ પાલેચ તેહેની નીશાંનીમાં એમ કહેઉં
" જે ઉઘાડે પગે, કે ઉઘાડે માંથે બોલતા ચાલતા નથી, તથા ખુરશીદ શાંબને ઉ
" ભા રહી કાંઈ ભણેચ, અને દશતાંનની જાલવણી રાખેચ, અને શરાબ પીવો
" હલાલ ગણેચ."

" એ ઉપલી નીશાનીઓ છતેબી આપણે કાંઈ એમ નહી જાંણવું કે તેહે
" નાઓ જરતોશતી મજહબ પાલનારા હોએ કેમજે માજંનદરાંનમાં "શારી"
" પાશેનાં "અજાજરોબ" પરગણાંમાંબી મુશલમાંનોછે, તેહેનાઓ શરવે પોતાનાં

" કદીમ મજહબની રીતભાત વાપરેચ અને વલી કદીમ રોજ માહા મુજબ હ
" રેક હમકારાને જશન પરબોની કીરીઆ પણ કરતા આવેચ, તે છતે જો કોઈ
" પારશી (ઇઆને જરતોશતી) તાંહાં ગીઓ હોએતો તેહેને બદ બોલી વટલાવ
" વા ચાહેચ:"

જજીઆ બાબેનો એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલી તમોને જાહેર કરેછે કે આએ ધરમ ખાતાંની માજી કારોબાર મંડલીની તરફથી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર તા૦ ૯ મી જાંનેવારી ૧૮૫૮ ઇશવીની તેરીખે કાગજ ૧ લખેઓ હતો તે મધે એ ભાઈને હેવું લખી જણાવીઉં હતું કે, ઇરાંનની શરકાર "જજીઆ" નો કર તે તરફ વાલા આપણાં જરતોશતીઓ પાશેથી લેછે, તે વીશે ઇરાંની અનજુમને કબુલેલા એમ દાદનાં રૂ૨૦૦૦૦) વીશ હજાર મલેઆ પછે દર શાલે રૂ૨૦૦૦) બેએ હજારથી વધારે ભરવાને હાલે કારોબાર મંડલી ઉમેદ આપી શકતી નથી.

એહવાં માજી કારોબાર મંડલીના લખી જણાવેઆ ઉપરથી એ ભાઈ કુલઅક્ષ શેહેરથી તા૦ ૧ લી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ ઇશવી વાલા કાગજ માંહે લખેછે કે—

" જો એ ધારણાં (ઇઆને જજીઆનાં કરની ભરણી ભરવાનો બંદોબશત
" રૂપીઆ બેજ હજાર શુધી) ઇરાંનની શરકાર શાથે પાર પડી હતે તો અલબતે
" મહને મોહોટી શરફરાજી હતી, પણ કેહેવાને દલગીરી ઉપજેચ કે ઇશલામી
" મજહબમો "જજીઆ" નો કર લેવો તે શરવે તરેહની જકાત લેવા કરતાં હ
" લાલ તરછે, એટલા વાશતે એ વીશે વધારે નાંણું વશુલ કરવાને શવાબ શમ
" જીને જીઆદતી અને જાશતી કરવાને વાશતે ચુકતા નથી તેહેના શબબે કારો
" બાર મંડલીની ફરમાએશ મુજબ કાંમ બનવું મુશકેલછે."

એજ કાગજ માહે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

"જજીઆનો કર હાલના દશ બાર વરશ વચે તરણ મરતબે હેરફેર બની
" ચુકોછે તેહેમાં પરથમ શરદાર મહમદ હશનખાંને એ નાણાં વશુલ કરવાનો
" હવાલો હકીમ શીલીમરને આપેઓ હતો, તેહેને પોતાની મેહેનતનાં મુબાશ
" રીન (ઇઆને કારોબારી) દાખલ તુમાંન ૧૦૦) વધારે લીધા હતા, તે પછે શ
" રંગ મીરજા કુચકે એ રકમ ઉપરાંત બીજા તુમાંન ૧૦૦) શરતીફખાંન હાક
" મના લવાજમાં દાખલ લેવા ચાહેઆ તેહેને પેશકશી આપી મેહેનત લેતાં
" ૧૦૦) એકશોએજ પતીઉં હતું, તોબી બીજા તુમાંન ૫૩)રા ઇજારેદાર મીર

" જાં મુતલબનો હક; તથા તુમાન ૨૨)૫ શઇએદ હોશન રોકનાબાદીને અપા
" વવા અને તુમાન ૨૫) દરોગાના લવાજમા દાખલ લેતા કરીઆ, તે પછે મી
" રજાં હોશન કંગરૂનીએ પોતાની હકુમત વખત તુમાન ૫૦) વધારે લીધા
" હતા. પણ મીરજાં મહમદ શફી વજીરે ઉપર લખી જણાવેલા તરણડે શખ
" શનો હીશાબ તપાશતી વખતે બધી રકમો મુજરા લેઈને દરબારી દફતર મા
" હે દાખલ કરવાથી હવે તે શરવે કરોને શાહી કર ગણેચ તેથી નીચે લખી જ
" ણાવેઆ મુજબ ઈરાંનની શરકારની તરફથી હાલે "જજીઆ" નાં કરના પ
" ઈશા વશુલ કરેછે."

† ૮૩૬)૪॥૧ "તા૦ ૨૩ મી જુલાઇ ૧૮૫૫ ને દીને ઇશ્મિજદથી લખેલાં કાગજને ફકરે
" ૯ મે જણાવેલાં જુદાં જુદાં કાગજની તપશીલ મુજબ તથા તા૦ ૧
" લી અકટોબર ૧૮૫૭ વાલા કાગજને ફકરે પાંચમે લખેલી વીગત પર
" માંણે તુ. ૮૩૬)૪॥૧ ની રકમનું નાંમ અશલ "પુલે શરી" અથવા
" 'જજીઆ' નો કર કેહેછે."

૧૦૦) " જે રકમ શરતીફખાંન લેતો હતો તેહેનુ નાંમ "મરાઇનો કર" એટલે પાર
" શીઓ જે શવારી કે બારબરદારીનાં ખચર કે ખર રાખેચ તેઓ પરનાં
" અશલી કર જે જુદે જુદે ગામડનાં આનીઆઓ (ઇઆને ધંધા ઉપરનો
" કર) મો ઠેરવેલાછે તેહેનાં વધારા દાખલ કેહીને લીએછે."

૫૩)૨॥ " જે રકમ મીરજાં મુતલબ લેતો હતો તેહેનું નાંમ મુશતઓ ફીઆ (ઇઆ
" ને મોહોટા મુનશી) નાં ખરચનો ફાલો ને મીરજાઈનાં હક વીશે કેહીને
" વશુલ કરવા બે તરણ કટકે નાંમ લખેઆંચ."

૨૪૬)૪॥૪ " એ શીવાએ ઈઅજદની હકુમતનાં દાપાં દાખલની રકમો જે ગણવા ને
" લેવામે આવેચ ને હાલ માંફ કરવાનો કોલ આપીઓચ તેહેની તપશીલ
" નીચે મુજબછે.

૯૮)૯॥૪॥ " એ પઇશા વશુલ કરવા ફીજે માહમદ હશન નાજરને મુ
" બાશરી (ઇઆને વશુલ કરનાર) ઠેરવેઓચ તે દરે તુમાને
" એક કરોની લેખેના દાપાં દાખલ તુમાન એકશોથી તે દો
" રશો તુલક વશુલ કરેચ."

૨૫)૫ " શઇએદ હોશેન રૂકનાબાદીને નામે વશુલ કરતા આવેચ
" તેહનેબી હવે દફતરી રકમ ઠેરવી."

૧૦૦) " હકં કુલ હકુમત હેવે નાંમે ઇઅજદનાં હાકમ તથા ઈજા
" રેદારનો લવાજમો કેહેવાએછે અથવા પેશકશીનાં પઇ
" શા એમ ઠેરવી લીએછે."

૨૫) " દારોગા ગીરીનો લવાજમો કે તે શેહેરની પોલીશ ખા
" તાનાં ખરચ વીશે હેનાઓ ઉપરનો ફાલો."

૨૪૬)૪॥૪

---

† તુમાન ૧ નાં આશરે રૂ૪॥ થાએછે.

"એ પરમાંણે જુમલે તુમાંન ૧૨૩૬)૨ ઇઅજદમાં જાહેર નાંમે
" કેહેવા અને લેવામે આવેછે પણ જેહેવો વખત તે મુજબ જુલમ અને
" જીઆદતી કરવાને ચુકતા નથી."

૫૦) " અને કેરમાંન ખાતે જે તુ૦ ૩૫) ને આશરે દફતરનાંછે તેહની જગો
" બમનાં તરમણાં તુલક વશુલ થાએછે પણ મુશતઓફીઆનાં અને મુબા
" શરીનનો કર મલીને તુ૦ ૫૦) તુલકનાં નાંમ નીશાંન કેહેવા અને લખ
" વામે લીએછે."

૧૩૦) " એ શીવાએ દશતુર નાંમદારે કેખશરૂ તથા મુલાં બેહેરાંમે દીનીઆર
" "કલાનતર" અને એક "કદખોદા" (ઇઆને પટેલ) મલીને પગારનાં તુ
" માંન ૧૩૦) તુલકનાં ગણાએછે પણ વખતે કઈ વધું ઓછુ થાએચ અ
" ને શાહી વ અશરફી (ઇઆને તેહેવાર) નાં તુમાન વીશથી તે તરીશ તુ
" લક હેનાઓ પાશેથી લીએછે."

એ શરવે મલીને જુમલે તુમાંન ૧૪૧૬)૨ જજીઆનાં કરની ભરણી બાબે ઈરાંનની શરકાર લીએછે.

એ વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"તે વાશતે જો શદરેઅજમ (ઇઆને મોહોટો વજીર) નાં કેહેવા મુજબ
" ઇઅજદમાં જજીઆનાં તુમાન ૯૮૯)૭॥ લીએતો બીજા તુમાન ૪૦) વેર કેર
" માંન ખાતે આપવા જોઈએ; અને દશતુર તથા કલાનતર જીવે તાંહાં શુધીનાં
" વરશાશણ દાખલ તુમાન ૯૦) તુલક આપેઆ વગર નહી ચાલે, તે શાથે
" જુમલે તુમાન ૧૧૧૯) નાં રૂ૫૨૦૦) શુધી થાએચ, પછે અતરે વધારે વલગતાં
" પાછલથી કાંઈ ઓછું થાએતો મુજાએકો નહી."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ એજ કાગજમો જણાંવેછે કે—

"બીજી કુલલે રઈઅત કરતાં આપણાં બેશમજ પારશીઓ ઉપર જે વધારે
" શીતમ ગુજરેછે તેહેનો શબબ એછે જે ઇઅજદનાં આગલા કદખોદા બેહજાદ
" (નામના પારશી) ને બેહદ જુલમ કરવાને લીધે બરતરફ કરીને તેહેને ઠેકાંણે
" પંચ વાલાઓએ કદખોદા ગુશતાશપને મુકરર કરેઓ હતો; તેહેનો હીશાબ
" તપાશતાં ગામરે વાલાઓ પાશેથી દર હબે (ઇઆને ફાલા પરમાંણે) તુમાન
" ૫૦) થી તે ૫૫) શુધી વશુલ કરેલાછે તે મુજબ બે વરશ થાએઆં દર શાલનાં
" તુ. ૧૮૦૦) તુલક લીધેલાંનો એહવાલ અનજુમન વાલા લખેછે."

"અને હાલમાં તેહેને પણ બરતરફ કરીને ઇઅજદની પંચ વાલા ભાઈ
" ઓ માંહેથી પાંચ જણે જજીઆનો કર ઉઘરાવી આપવાનું કાંમ માંથે લીધુછે
" કે મુમબઈથી જવાબ આવે તાંહાંશુધી તેહેનાઓ શરકારનુ ભરણું પુરૂં કરે.
" પણ કેહેવાંને શંનતાપ ઉપજેછે કે કદખોદા ગુશતાશપને બરતર ફકરવાને

" લીધે તે પણ બીજા ચંડાલોની મુઆફેક અદાવતથી એકબારગી લોકોને અજી
" એત પોહોચાડનાર બનેઓછે."

"જે લોકો "જજીઆ" ના કરનું ભરણું ભરવાને શકતી ધરાવતા હોએચ
" તે લોકોબી બે ચાર હફતા કરીને ગાર માર ખાઈને એકનુ દોહોરૂ નાંણું ભ
" રેછે, પણ એકેદમ આપવાને બીહેછે, કારણ કે જો એકેદમ આપેતો શકતી
" વાલોછે હેવું શમજીને તેહેનાં ઉપરનો ફાલો (શરકાર) વધારેછે હેવી બીહી
" કે તેહેનાઓનેબી છતી શકતીએ દુખ ભોગવવુ પડેછે."

" એ ઉપરાંત આએ વરશમો એ બીચારાઓપર ભારે શેતમ ગુજારેઓછે
" તેહેમો અવલ જહાદીઆ (ઇઆને લડાઈના કરનાં નાંણાં) તેઓ પાશેથી લી
" ધાં અને "જજીઆ" ની એમદાદ વીશે જેહેનાંઓએ પઈશા આપેલાછે તેહે
" નાંઓ અતરેનાં ધારા પરમાંણે શેકડે ટકા ૨) નુ વીઆજ ખોતે ફરીબી જજી
" આના. પઈશા આપવા પડેથી કેહેવા ફકલેછે તેહેનું બએઆંન શું લખીએ કે
" એ મુજબ વારેવારનાં વીધનો તેઓને હર હાલે શેહેવાં પરેછે.

" શદરે અનજમ જે એ પઈશા અતરે (ઇઆને તેહેરાંન) લેવાનો હવાલો ન
" થી પારતો તેહેનુંબી કારણ એજ જણાએચ કે જેમ ઉપલી કલમમે જણાવે
" આ પરમાંણે જે જુલમો વધારતા આવેછે તે જો અતરે (તેહેરાંન) લેવા કબુલે
" તો ફરી તેવો વધારો એકાએક કરવાને નહી બને એહેવી * * દેઆનતે
" હરએક બાંહાંને આર લાવેછે, વાશતે આએ વખત જે જે જેહમત થાઈ ચુંકી
" ચ તે ગરમાં ગરમીમાં કઈબી કરાર. મદાર કરી લેવામો નહી આવશે તો વાત
" પછાટ પરશેતો આગલની કની બીજુંબી કાંઈ વધારતે 'ફતેહઅલી શાહાના'
" વખતની માફક બેથી તે તરણ હજાર તુમાંન તુલક વશુલ કરવાં વગર નથી રે
" હેવાનાં. તીઆરે તેહવી મોહોટી રકંમ માહેથી હેનાઓને કાંઈબી કમ કર
" વું નહી ભાવે, ને આપણથી પણ ભરી નહી શકાએઆને શબબે એ બીચા
" રા બીલકુલ મારેઆ જાશે, વાશતે હાલે તાતે ઘાહે જે કાંઈ રીતે બની શકે તે
" મ બંદોબશત કરી લેવાને વાશતે વખત નહી ખોવો ઘટે."

" ખોદા નખાશતંહ આપણાં અકાબર શાહેબો એ કાંમને અંનજામ પોંહો
" ચાડવા કંમ હીમતી બતલાવેતો લાચારીએ તેઓ શાહેબોની શહલા લેઈ તુરૂ
" ત લખવું કે હકીરની અશલ ધારણાં મુજબ અતરે ફરાંનશ, ઈંગલીશ, તરકી
" અને રશીઆંન કોઠીવાલા એલચીઓની મારફતે શરવે ગુજારેશ શાથે અર
" જ કરીને દર મુલકે મુલક ઉઘરાંણુ કરવાની ટીપ ફેરવવાની પેરવી કરીશ,
" અને માનવંત મંડલી કદાચ એ કાંમમે કાંઈ એબ સરખું વીચારેતો આપ
" ણાં બુજોરગો જે હર વખતે ગેરતાએફા (ઇઆને ગનેઆત) વાલાઓ કીજે
" હર હાલે મદદ કરતા આવેછે, તે શખાવતનાં શાએઆ હેઠલ એ ગદાઈની

" એબ ઢંકાશે, ને હાલે તેઓનાજ જાત ભાઈઓ જે અશલી એશબ નશબ વા
" લા બારશો વરશની લાંબી મુદત થાઈ પોતાનું પુરાતમ વતંન અને પાક મ
" જહબ શાચવવા થકી આશમાંની આફતો, ને શુલતાંની શેતમો ખમતા ને
" ખેંચતા તારાજ થાઈ જાઈને શેજશાજ બાકી બંનચેલાંઓ જે શતુ (ઈઆ
" ને આજેજ) આવેલાછે, તેહેનાઓ કીજે પોતે દએઆ નહી લાવતા તો હર
" એક મીલત (ઈઆને કોમ) વાલા એ બાબતમે પરઉપકારીપણું કરવા વગર
" નહી રેહેશે હેવું જાંણી ફકીર પણ પોતાની હઈઆતીની છેલલી ઘડી તુલક એ
" કારણશર ભીખ માંગવામે શરમાશે નહી, કેમજે કહીઉંછે."

" મરંતો માગું નહી અપણે ઉદરકે કાજ "
" પરમારથ કે કારણ મોએ ન આવે લાજ ".

"તમારા તા૦ ૨૦ મી મેએ વાલાને ફકરે બીજે શખત ભલાંમણ કરી ફર
" માવેઉં કે બને તેમ "જજીઆ" નાં કરમાં ઘટતો ફાએદો કરવો તે દરૂશતછે,
" પણ અતરે કેહેવાને માંગી લીજીએચ કે એ કારણશર આજવેર હરએકને વલ
" ગી ખરચ—ખુશાંમત—અને મેહેનત કરવામે કંઈ ગાફેલ નહી બેશતાં
" પણ * * * શદરે અનજમનાં મનપર કશી અશર નથી થાતી ને એ બાબ
" તે ચલાવેલા ઉપાએઓ કે થાએલા જવાબ શવાલનું બધું બએઆંન લખી લં
" બાંન લખવા કરતે મુખતેશરમે અરજ કરીએચ કે જો દશ બાર વરશ આગ
" મચ હાલેનાં જેહેવી મેહેનત લેવામો આવતેતો તે વખતે 'મરહુમ મીરજાં ત
" ગીખાંન' અથવા 'હાજી મીરજાં આગાશી' જેહવા નેક નાંમવર વજીરોની
" મારફતે આપણી ધારણાં પાર પડી શકતે, પણ હકીરનાં હીન ભાએગ ને ઈરાં
" નીઓનાં કમ તાલેએ કરી હાલનાં વજીરથી ઓછું થાવાની આશા મુકીને હ
" વે કાંઇ બીજે નાંમે વધારે નહી લીએ તેહેની તજવીજમાં રેહેવું ઘટેચ, એટ
" લાં કીજે આજ લાંમબી મુદત થાઈ જે દરબાર ખાતે વારેવાર વીનંનતી અ
" ને અરજ ગુજારી કરતે હીંદુશતાંનની અંનજુમનને નાંમે એ કાંમ માંથે લેવા
" ઠેરવીઉંછે, તે જો હવે પરતું મુકવામે આવશેતો આપણાં ટોલાંને અજીઅત
" અને હશી હર જગોએ થાએઆ વગર નહી રેહેશે."

એજ કાગજમો ભાઇ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

" અગર અતરે વાલાઓ (ઈઆને ઈરાંન પરાંત વાલાઓ) વીશ હ
" જાર રૂપીઆ જે "જજીઆ" નાં ફંડમાં આપવાને કબુલ થાએલાછે તે
" લોકો જો એ રૂપીઆ પુરા ભરી નહી શકે ઇઆ નહી આપેતો હું તેહેનાં
" ઓની કબુલાતનાં રૂપીઆ વીશ હજાર વગર ખરચે વંશુલ કરી આપવાને
" હાજર છેઉં. એ વીશે જમાંનતની રશીદ ૧ કમતરીને પોતાંની શહી શાથેની
" અંદર બીડીચ, તે દશતાવેજ મંડલીનાં શાહેબોએ રાખવો કે માહારી કજા ર

" જાએ એ દશતાવેજ કાંમનોછે, કારણ કે એ નાંણાં ઇરાંન તરફથી પુરાં વશુલ
" નહી થાશેતો હું પોતે માહારી માલ મીલકત માંહેથી આપવાને હાજર છેઉં,
" અને ખોદાતાલા વાહેદ શાહેદછે કે જો મજને દશતરશ હતેતો એહનાઓની
" વતીની કબુલાત કરતેબી વધારે જેટલું બની શકતે એટલું આપવાને કશી કો
" તાઈ કરતે નહી; કારણ કે એ લોકો ઉપરની આફતો નજરે જોવાથી માહારૂં
" દીલ ઘણું દાજેચ, પણ શું કરીએ નાચારી આગલ લાએકત તકતી નથી. કે
" હીઉછે કે, "બી નવા શું કરે કે જે પાશે કંઇ નહી હોએ તેઆરે."

એજ તેરીખ વાલાં કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"હું ઉમેદ રાખુંછું કે હવે (જજીઆ વીશે) જવાબ શવાલ કરતે દાહાડા
" ભાંજવામાં નહી આવે તો શારૂં કેમજે અતરેની દરબારનો કશો ધરો નથી
" ને આજે એક વજીરછે તો કાલે બીજો બદલાશે * * * * *
" * * * એટલા ઉપરથી વધારે બીહીક રાખુછું કે રખેને લાંબા દાહાડા
" વચમે ભાંજેઆથી એ લોકો કંઇ બીજો રંગ ઉભો કરેતો માહારી લીધેલી શર
" વે મેહેનત અને ખરચ જાએઆ થાશે. એટલા વાશતે જેમ બને તેમ તુરત
" મુખતેશર હોકમ કારોબાર મંડલીની મરજી મુજબનો લખી મોકલવો, કે એ
" કાંમ પાર પડે અથવા બીલકુલ બીજોજ ઉપાએ થાએ."

એજ કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"હકીર અતરે પોતે અરજ કરેછે કે માનવંત મંડલીનાં અકાબર શાહેબો
" ની આગના મુજબ શદાકાલ શર હાજર કરનારૂછે ને હાલે "જજીઆ" નો
" કર ટાલવાનીબી જે તપશીલ લંબાંનથી લખીચ તેથી એલતેમાશ કરવામાં આ
" વેચ કે અગર ફંડની તંગી હોએતો માહારો મુશારોબી બીલકુલ બંધ કરવો,
" અને એ કાંમ અનજાંમ પોહોંચાડવામાં આવે તાંહાં વેર વગર પગારે જોઈતી
" મુદત તુલક અતરે રેહેવાને રાજી છેઈએ."

" હર તરાંહનો ઘટતો કે અનઘટતો ખરચ કરવો પરશે તે વીશે હકીર પોતાં
" ને માંથે રાખેચ કે ફંનડ માંહેથી આજ પછે બીજી કશી બાબતે પઇશા આપ
" વા નહી પડે, એટલા કીજે માહારી અરજીને અનજાંમ પોંહોંચાડવા થકી અ
" કાબર શાહેબો આગલ ઓજરખાહી અને એલતેમાશ કરવામાં આવેચ કે હ
" ર હાલે એ "જજીઆ" નું કાંમ પાર પાડવાની હીમત કરવી કે જેથી આ
" એ કમતરીનને મુંબઈ આવતે મોહોટી શરફરાજી બખશવા બરોબરછે ને તે
" ખુશી લાખોની પુંજી કરતે માહારે વાશતે વધારે થાશે."

" હાલે તહમારા કાગજથી હકીરની હીમત ઘણી તુટી ગઈચ તેહનાં શબબે
" છતો ખરચ કરતે હવે વધારે વલગાંન કરી હોકમ મેલવવાને આંચકી ખાવી
" પડેછે કે જાહારે મુકરર ઠરે તે પઇશા ભરવાનો શું ઉપાએ કરીએ તથા હુંડી લ
" ખીએ કે નહી, તે વીશે મુજવન પરવાથી વધારે ચોંપ શાથે કાંમ કરવુંબી ન
" થી શુજતું."

તહમારી કારોબાર મંડલી તહમોને જાહેર કરેછે કે હેવાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખી જણાવેઆ ઉપરથી તહમારી કારોબાર મંડલીએ વીચારેઉં કે "જજીઆ" નાં કરની ભરણી ભરવાને વાશતે એક મુકરર ઠેડવેલી નાંણાંની રકંમ ઈરાંનની શરકારને આપેઆમો આવેતો બીજી કેટલીએક તરેહની અનઘટતી રકંમો ઈરાંનની શરકારનાં ઓહદેદારો "જજીઆ" નાં કર માંહે વધારે દાખલ કરીને લીએછે; તે એ બીચારા ગરીબ હમ મજહબી ઈરાંનનાં વશનારા જરતોશતીઓ ઉપરથી આપવાનો જુલમ ટલે, એટલુંજ નહી પણ એ બીચારાઓ બીજા જુલમો માંહેથી પણ મોકલા થાએ, અને વલી તહમારી કારોબાર મંડલીએ વીચારેઉં કે "જજીઆ" નાં કરની ભરણી ભરવાની કબુલાત આપણી તરફથી આપેઆમાં નહી આવે તો એ વીશેનું કાંમ દુર દેશનાં માંમલાને લીધે ઉતાવલેથી પાર પડવું મુશકેલછે, તે ઉપરથી તહમારી માજી કારોબાર મંડલીએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને પોતાનાં તા૦ ૨૪ મી નવેમબર ૧૮૫૮ વાલાં કાગજમો કબુલાત આપી કે ઈરાંનનાં રેહેનારા જરતોશતીઓ પાશેથી ઈરાંનની શરકાર "જજીઆ" નો કર લીએછે તે કરનું નાંણું રૂ૫૨૦૦) શુધી અતરેથી હમો દર વરશે ઈરાંનની શરકારને ભરતા જાશું.

તેહેરાંનની તા૦ ૩૦ મી નવેમબર શને ૧૮૫૮ વાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાંવેછે કે—

"જજીઆ બાબતનાં હર શાલે તુમાંન ૮૩૦) આપવાને માનવંત મંડલી
"એ કબુલ રાખીને ભલાંમણ કીધીચ કે બને તેમ એથીબી ફાએદા ભરેલું અ
"થવા એજ પરમાંણે દર વરશે લેવામો આવેતો બેહેતર, તેથી જાણવું કે એજ
"જીઆ બાબતની કુલે તપશીલ તા૦ ૧ લી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ વાલા કા
"ગજને ફકરે તીજેથી અકાબર શાહેબો વાકેફ થાએઆ હોશે; એટલે હવે ફરી
"તે વીશે વીગત લખવાની મુકી દેઈને એ કારણશર જે જે પરકારે ઉપાએ કર
"વામાં આવેછે તેહેનું મુખતેશર બએઆંન અતરે નીચે જણાવવાની રજા લે
"ઈએચ કે વખતે માહારા પછે બીજા કોઈ ભાંઈને હાથ એ કાંમ પરેતો તે
"'શનદો' જોઈ આગલ ચાલવાને કાંમ લાગે."

"જાહારે શદરે અજમે અવલમેં તુમાંન ૮૩૦) લેવાની ઉમેદ આપીને પા
"છલથી ઈઅજદ વાલા મીરજાં શફીનાં લખવાથી વધારે લેવા ચાહેઉં તેહારે
"કેટલીએક કાકલુદી અને તકરાર ચાલતે, ફરી એક અરજી લખી આપી અને
"મીરજાં અબાશખાંનની મારફતે આપેલાં નાંણાંબી પાછાં માંગવાનો અરશતો
"કેહવડાવીઓ હતો, તે અરજીમાં શરવે તપશીલ જણાંવેલી હતી, કે જો કાં
"ઈ બંદોબશત નહી થાશેતો પારશીઓને ખરચ આપી મુંબઈ મોકલીશ."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ "શદરે અજમ" ને આપેલી ફારશી અરજીઓ તથા ઈઅજદનાં હાકેમ મીરજાં શફી ઉપર લખેલો પતર તમ શાહેબોનેવાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

ભાઈ માણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ઈરાનની શરકારના શદરે આજમ (ઈઆને મોહોટા વજીર) ને તા૦ ૧૦ મી આગસ્ટ ૧૮૫૮ ને દીને કરેલી અશલ ફારશી અરજીની નકલ.

فدای حضور مبارکت شوم   خدمت ذیرفعت جناب جلالتماب اشرف امجد افخم مدّ
ظله العالی روحنا فداه معروض میدارد که بر رای جهان آرای بندگان عالی هویداست که
اکابران هندوستان کمترین را معین و مقرر نمودند که بر طایفهٔ فارسیان ساکنین ایران هر نوع
جبر و ستمی بیاشد بهر جای لازم دانسته معروض دارم که رفع تعدی را بفرمایند یا کسانیکه بی بضاعت
و فقیر میباشند اخراجات راه آنهارا داده روانهٔ بمبئی کند چون بر حقیر حب وطن قدیم ایران زمین
زیاده از حد تاثیر کرده اخلاص مندی و ارادت کیشی در خدمت اولیای دولت ذیسعادت
هم باعث شده ازین جهت ساکنین یزد و کرمان را دلالت نموده نگذاشت بهندوستان
بروند و بر آنها انواع جبر و ستم بوده و هست چنین که بیست ماه قبل ازین فهرست عرایض آنهارا
بخدمت اولیای دولت معروض داشت و سوای آن چند نوع آفت مجدداً بر آنها وارد آمده بود
که درین خصوص تعلیقه جات التفات فرمودند لیکن از کم طالعی این طایفهٔ ضعیف کارگذاران یزد
و کرمان متحمل نشده کینه وری نموده و مینمایند و بجهت اینکه امر داشته کنند خدمت اولیای

اولیای دولت خلاف معروض مینمایند چنانچه اگر این فدوی قبل آگاهی داشت که صاحبی
میرزا شفیع را بخصوص اینکه بجناب اشرف امجد افخم اکرم روحنا فداه عریضه داشت می شود نسبت
وی است و در صدد کم مرحمتی برعیت برمی آید اول بهر جهت بود او را دیده و امورات بر وفق حق
و حساب صورت گرفته ولی این فدوی فخر بر خود دانسته و میداند که بزیارت اولیای دولت
شرفیاب شده بسرچشمهٔ حیات رسیده که از آن مقصود اعیان و اشراف عالم بر آورده می شود
و یک فقره اینست که اصل پول جزیه ششصد و شصت و هفت تومان بوده با فرع تومان
یکهزار و دویست دینار موافق تصدیق عالیجاه میرزا محمد صادق و تعلیقه که بمهر مبارک اصلاً و فرعاً
هشتصد و بیست و هشت تومان و چهار هزار و هشتصد دینار است چنانکه در دفتر مبارک ثبت است
و فرمان قضا جریان هم در دست داریم با این مراتب حکام از روی لجاجت و طمع نهصد و هشتاد
و پنج تومان میخواهند و بعد از ملاحظهٔ تعلیقهٔ محرمانه بعنف از دو نفر نوشته گرفته اند که فلان مبلغ
ما همیشه میدادیم بعد از این هم البته پیشکار ولایتست بهر نوعی که دلخواه ایشان باشد نوشته
از رعایای ضعیف خواهند گرفت ازین سبب هرگز دادرسی ضعفا نمی شود و پول امساله حوالهٔ ناظر
شده است که او هم صد تومان علاوه میخواهد و میگوید برای فلان میرزا و محصل و عمرو و زید هم
فلان مبلغ دیگر میخواهیم چنانچه بر وفق دلخواه ناظر و کارگذاران عمل نمایند عداوت با ایشان
میورزند و میدهند که رعیت بی پا شده و مستمری می شود درین صورت چه باید کرد و همچنین
برای اخذ و عمل خود با این طایفهٔ ضعیف بی انصافی میکنند شرم از خدا و رسول ندارند و نمیدانند
که این پول جزیه سوای مالیات و یکنوع ظلم است یا رای ظالم بدلیل اینکه چهل سال قبل ازین از

از این ادو چهار هزار خانوار دویست تومان میگرفتند آنها از آفت آسمانی و قحط سلطانی فرار
اختیار نموده اکنون یکهزار خانوار بیشتر باقی نمانده اند و آنها طاقت دادن مبلغی که مقرر شده
هم ندارند درخصوص این فدوی بخدمت اولیای دولت بکرر معروض داشته امیدواری اینکه
موافق انصاف وحق وحساب تخفیف لازمهٔ مرحمت فرموده از جمع آنها موضوع خواهند فرمود
و موافق شریعه مطهره اسلامیه از اهل ذمه جزیه سری یکهزار دینار بیشتر گرفتن جایز
نیست درینصورت از یکهزار نفری که باقی مانده باید یکصد تومان مطالبهٔ جزیه نموده اکنون
معلوم شد که مجدداً آنچه میرزا شفیع تعلیقه محرمانه صدور یافته است که پول جزیه را موافق
قاعده دریافت نماید فدوی را بسیار دلگیری حاصل شد که تا امروز هر زحمتی کشیده بیفایده
شد و مژدهٔ وفور التفات بیکران جناب جلالتمآب اجل اکرم افخم مدظله العالی روحنا فداه اکرر
بجهت اکابران هندوستان نگاشته نزد هم مایه خجالت شد و فدوی بخیال است که جفای غربت
کشیده کوشش مینماید که باعث آبادی مملکت قبلهٔ عالم روحنا فداه و آسودگی فقرا بوده باشد
و خود تمنائی ندارم و نداشته بلکه مبالغ کلی از طرف اکابران و کیسهٔ خود صرف شده و میشود
و اکنون چون التفات گوناگون از اولیای دولت بر این فدوی متواترست و رعیت پروری
منظور دارند مجدداً جسارت نموده عرض مینماید که هرگاه حکم گرفتن وجه جزیه را بحکام یزد بفرمایند
باین بهانه کارگذاران ظلم زیاد بر این طایفه خواهند نمود و زیاده از استمراری بدیوان
اعلی نخواهد رسید و مال ضعفا بهدر میرود و باعث بیدعائی فقرا خواهد بود استدعای
کمترین خاکسار این است که پول جزیه را امر و مقرر فرمایند که اینجا از کدخدا مهربان که رعیت دولت

۲۲

دولت علیه است دریافت نمایند یا اینکه کارگذاران در اینجا برات یزد دریافت نموده بحاکم برسانند
که دیگر باین بهانه ظلم و تعدی بر فقرا وارد نیاید که آسوده خاطر بدعاگوئی عمر و دولت جاوید
مدت شهنشاه جمجاه عالم پناه اشتغال نمایند و اکابران هم شکرگذار و فدوی هم سرفراز
و دعاگو و ثناخوان خواهد بود باقی الامر الاجل الارفع مطاع

ભાઈ માણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ઈરાનની શરકારના મોટા વજીરને તા૦ ૨૨ મી આગસટ ૧૮૫૮ ને દ'ને કરેલી અરજી.

عرض و ملتمس این جان نثار دعاگو این است که چهل سال قبل پول جزیه بر چهار هزار
خانوار دویست تومان بود اکنون یکهزار خانوار باقی نمانده اند بر آنها تخفیف لازمه مرحمت
فرمایند این بخشش است بر فقرا در راه سید الشهداء علیه السلام وحضرت امیرالمؤمنین ع رعایت وحمایت بر این
طایفه را فرموده اند و این ضعفا نسبتی با امام سجاد علیه السلام دارند بنا بر این نوازش کردن با این طایفه
واجب و لازم است که باعث ازدیاد دعاگویی عمر و دولت جناب اجل اکرم افخم مدظله العالی روحنا
فداه است و فدوی هرگونه خدمتگذاری حسب المقدور اقدام نموده و جان و مال خود تصدق
خواهد کرد زیاده چه جسارت نماید باقی منباد هر که نخواهد بقای تو

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ દારૂલ એબાદ ઈઅજદનાં હાકમ મીરજાં શફી ઉપર તા૦ ૨૭ મી આંગસટ. ૧૮૫૮ ને દને લખેલાં અશલ ફારશી પતરની નકલ.

فدایت شوم عرض میشود که در خدمت ذیرفعت سرکار عریضه نگار شده ام البته بنظر انور
رسیده است مجدد عرض میشود او قاتی که عریضه بجهة اولیای دولت معروض داشتند در آن باشتباه
یا باشناده کسان مفسد بر اینحقیر افترا زدند که یکصد تومان تخفیف ماهیانه بکیسه حقیر آمده صاحبان خود میدانند
مدت پنجسال است که قریب بیست هزار تومان از جانب اکابران هندوستان بدست کمترین جهة طایفه
ضعیف پارسیان اخراجات شده و هر ماهی بیشتر از یکصد تومان مخارج دارم و چنین صد صدها از ابعد
کس را از حقیر فیض میرسد و بفضل آلهی محتاج صد هزار تومان هم نیستم که چنین چیزها طمع داشته باشم و
در هنگام نصب ولیعهدی نظر براینکه اخلاص بدولت علیه داشتم و دارم مبالغی اخراجات نمودم آنوقت
که از جمله جزئی ناقابلی تعارف جهة سرکار هم ایثار شد و اظهار اینگونه مطلب باعث خجالت حقیر است
ولیکن بجهت اینکه ظاهر شود که اینگونه اخراجات را من بابت یگانگی مینمودم دیگر تمنائی نداشتم
و ندارم محض محبت و دوستی امنای دولت بوده و فقره دیگر این بود که چند کس از ریش سفیدان
با مانکجی در اوایل دست اندر کار بوده و حال نمیتوانند مداخل کنند از اینجهت خدمت اولیای دولت

بیجا عارض شده میخواهند رخنه پیدا کنند صاحبا ملاحظه بفرمائید که چگونه ضبط شده مثل آفتاب
روشن است که اینطایفه زرداشتیه از خورد و بزرگ و خوب و بد متحدانددر جان و مال و عزت و دولت
خودرا مساوی میدانند از اینجهت هرکس که ریش سفید و رئیس شد بجان و دل میخواهد خدمت ملت
خود کرده باشد که در آن سرفرازی هر دو جهان است دلیل و علامتش این است کسانیکه یکهزار و دویست
سال متجاوز است که از ایران فرار نموده و چندین پشت گذشته اند باز هم از هزاران فرسخ دور برای
آسوده گی هم ملت خود پول و آدم میفرستند و زحمتها میکشند در صورتیکه چنین متعصب باشد
چگونه می‌شود که کسی از چنین طایفه لفظ و عملی نماید و انگهی از قلیل باقی ماندگان فقیر عجیب است از
فهم و ادراک سرکار آصف جاهی که چنین سخن نوشته است دیگر مذکور می‌شود که دو سه نفر هرزه
در گماشتگان سرکار هستند که گاهی در لباس ناموسی و گاهی در لباس اسلام خود را مینمایند فتنه انگیزی
و دو بهم زنی میکنند بقول و فعل آنطور کسان اعتبار و اعتماد کردن لازم نیست و فقره سیم اینبود
که بتحریک سرکار آقائی آقا میرزا علی بقصد نقص سرکار در خدمت جناب جلالتمآب اجل اکرم صدر
اعظم عارض شده ام از این سخن معلوم شد که حقیر را بی عقل تصور فرموده اند که بیکران حرکت کرده ام.
صاحبا اگر نیت حقیر این بود پس چرا در اینمدت که در طهران توقف دارم حکایت خود را تا امروز در هیچ جا
ابراز نداشتم از آن جمله درباب کاروانسرای ابتیاعی حقیر بهانه وقف و باسم اولیای دولت از دست
حقیر گرفته شد و دراین باب تصدیق تجار و حکم شریعت بیضا در دست دارم و دیگر اینکه از گماشته
حقیر یکصد و بیست تومان بناحق گرفته شد هیچ یک را قابل ندانستم بروی خود نیاوردم و قبل
از اینکه وارد طهران شوم حکیم شلیمر وقایع یکصد و بیست تومان را باولیای دولت معروض داشته

بود بعد از آمدن مطلع شدم او را ممانعت نمودیم و چند کس از حقیر تصدیق و سندها خواستند که باعث
بر نقص سرکار بوده باشد حقیر بجهت محبت و دوستی سرکار با وجود فقرات مسطوره و علاوه
بر آن بکلی خودرائی اطلاع بقلم دادم و سرکار بر عکس ملاحظه و مشاهده فرمودند صاحب اختیارند
آنچه نوشته اند هیچ حکایتی نیست خواننده عاقل است چون من باب اتفاقی که در نزد آن حقیر داشتید
و طایفهٔ زیر دست ضعیف در زیر سایهٔ سرکار هستند بقدر الامکان در ظاهر و باطن بسرکار خدمت
و خوبی خواهیم کرد خواطر شریف را جمع دارید که این مسافر دوست وفادار است هر گونه خدمتی از من بر آید
کوتاهی و مضایقه نخواهم کرد خوبی و بدی مخلص در اواخر بسرکار معلوم خواهد شد و آنچه اشتباه شده است
از ضعف طالع حقیر بوده و چون جناب اجل اکرم افخم صدر اعظم تعلیقهٔ محرمانه بجهت سرکار مرقوم فرمودند
و سفارشی در باب اینطایفه صدور یافته بود در آن ایراد چند کرده بودید گذشت اکنون مجدد
تعلیقهٔ محرمانه مرقوم فرمودند مستدعی هستم که من باب رعیت پروری و فقیر نوازی ملتفت شده
نگذارید که زیاده از هشتصد و بیست و هشت تومان که مقرر شده دریافت نمایند و دیگران هم در غیاب
سرکار این طایفهٔ ضعیف اذیت نرسانند و چون در شریعت مطهره حمایت بر اهل ذمه واجب فرموده
در اینصورت چنانچه رعایت اینطایفه را منظور دارید که باعث آسوده گی رعیت دولت و هم موافق
فرموده خدا و پیغمبر بوده باشد چه عیب دارد و این مخلص و اکابران ملتی و رعایای ضعیف خوشنود
بر وی آسوده گی بدعاگوئی دوام عمر و دولت ابد مدت شهریاری و افزونی اجلال بسرکار اشتغال
نمایند و نیکنامی آن بزرگوار در دنیا و عقبی تا جاویدان باقی
خواهد ماند زیاده عرضی نیست باقی مباد هر که نخواهد بقاء

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ઈરાંનની શરકારનાં શદરે અજમ (ઈઆને મોહોટા વજીર) ને તા० ૧૦ મી આંગસટ ૧૮૫૮ ને દંને કરેલી ફારસી અરંજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

" હીનદોશતાંનનાં અકાબરોએ કમતરીનને મુકરંર કીધો કે ઈરાંનનાં રેહેનારા પારશી ટોલા ઉપર હરેક તરેહનો જુલંમ હોએ, તે વીશે જે જગો ઉપર અરજી કરવા લાજેમ જાણું તાંહાં અરજ કરૂં કે તે જુલમાત દફે થાએ અથવા જે લોકો કે તાચાર તથા ફકીર (ઈઆને ગરીબ) હોએ તેઓને રશતાનો ખરચ આપી મુંબઈ રવાનાં કરૂં, પણ જીઆરે હકીર ઉપર ઈરાંન જમીનની પુરાતંમ વતંનની ચાહા હદથી જીઆદા અશર થાઈ તેથી તહમારી નેક બખતીની ખેદમતમો દોંશતી કરવાનોબી શબબ બનેઓ તે વાશતે તે લોકોને શહમજાવીને હીનદોશતાંન નહી જાવા દીધા, અને તેઓ ઉપર તરેહ તરેહનો જુલંમછે અને થાએચ, તે વીશેની ફેહરીશટ (ઈઆને ટીપ) લખીને વીસ મહીનાથીબી અગાઉ શાહને અરજીની શાથે આપીછે, અને તે શીવાએ બીજીબી આફતો વારેઘડીએ એ લોકો ઉપર ગુજરતી આવી તે વીશે તહમો શાહેબે તાલીકાઓ (ઈઆને હોકંમનાંમાં) ની મેહેરબાંની કરી હતી, પણ એ ગરીબ ટોલાનાં કંમ નશીબે કરીને ઈઅજદ અને કેરમાંનનાં ઓહદેદારોથી શબર નહી થાઈ શકી અને કીનો કરવા લાગા, અને હજીર પણ કરેછે; અને કાંમને શક ભરેલું કરવાને વાશતે તહમારી ખેદમતમો જુઠી અરજી કીધી. જીઆરે ફીદવીને તે વીશેની ખબર થાઈ કે ખશુશંન 'મીરજાં શફી' ને પાદશાહની જનાબમો એ વીશેની અરજી થાએ તે નાંપશંદછે કે શદર રઈએત ઉપર રેહેમત કરે. પેહેલે જે જે કાંમો કરવાનાં હતાં તેહેને ખુબ દરીઆફત કરીને ખરેખરો બીનાંથી હું વાકેફ થાએઓ; અને તેઆંર પછે ફીદવી પોતા ઉપરની મોહોટાઈ શહમજીને તહમારી ખેદમતની કદંમ બોશીથી શરખરૂ થાએઓ, અને પોતાનું માથું આબે હએઆતનાં ચશમાં શુધી પોંહોંચાડીઉં, કે તેથી તમાંમ મકશદો આલંમમાં બુજરગી પાંમેલા (ઈઆને શાહ) ને જાહેર થાએ. તેહેમાં એક ફકરો એછે કે 'આલીજાહ મીરજાં માહામદ શાદક' નાં કેહેવા પરમાંણે અને તાલીકાઓ કે જે ઉપર પોતાની તથા બીજાઓની મોહોરો કીધેલીછે, તેહમો લખેઆ પરમાંણે દર તુમાંન એકે ૧૨૦૦) દીનાર † વેઆજનાં મલીને કુલે તુમાંન ૮૨૮) અને ૪૮૦૦) દીનાર 'જજીઆ' નાં કરમો લેવાનો હોકંમ થાએલોછે, અને તે તમારાં દફતરોમો

† જાણવું જે ૧૦૦૦) દીનાર મલીને આંશરે હરઘો રૂપીઆ થાએછે.

દાખલ પણ થાએલુંછે તે, તે 'કજાનું ફરમાંન' જારી થાએઉં તેબી દશતાવેજ માહારી પાશેછે, અને આએ વેલાએ લોભ કરીને તુમાંન ૯૮૫) માં ગેચ, અને તહમારો તાલીકો જોવાથી બે તરંણ જણની પાશેથી જુલંમથી લખાવી લીધું કે હમે ફલાંની રકંમ હંમેશાં આપીએચ, અને હવે પછેબી હરેક તંહરેથી એ જઈફ (ઈઆને ગરીબ) રઈએત પાશેથી પોતાની મરજી મુજબ લખાવી લેશે: એ શબબથી એ ગરીબોની દાદ નથી પોંહોંચતી. આએ વરશંનાં "જજીઆ" નાં પઈશા લેવાનો હવાલો તેઓ ઉપર લખી મોકલે ઓછે, તોએપણ તેહેનાં ઉપર ૧૦૦) તુમાંન વધારે લેવાને ચાહેછે, અને કેહેછે કે ફલાનાં મહશલને અને ફલાનાં ફલાનાંનેબી આટલા પઈશા આપવા જોઈએચ, અને તે લોકો કાએદા પરમાંણે અમલ નથી બજાવતા અને તેઓ (ઈઆને પારશીઓ) શાથે અદાવત રાખેછે તથા રઈએતને ખરાબ થાવામાં કશી દરકાર રાખતા નથી, અને મોતાનાં અમલ હેઠલ એ ગરીબ ટોલા ઉપર બેઈનશાફી કરેચ, અને ખોદા તથા પેગંબરથીબી શરમાતા નથી, અને એટલુંબી નથી શહમજતા કે એ "જજીઆ" નાં પઈશા માલીઆત (ઈઆને ધંધા) ઉપરનો કર લેવો એબી એક તરેહનો જુલમછે, અને એ જુલમાતની દલીલ એછે કે ચાલીશ વરશની અગાઉ ચાર હજાર ઘેરની વશતી હતી તેઆરે તુ૦ ૨૦૦) લેતા હતા, અને તેઓએ આશમાંની આફત અને શુલતાંની શખ્તીને લીધે નાહાશવું એખતેઆર કીધું તેથી હાલે હમણાં એક હજાર ઘેરથી વધારે બાકી નથી રહેલાં, અને તેઓ "જજીઆ" નાં કરનાં પઇશા જે મુકરર થાએલાછે તે આપવાનીબી તાકાત રાખતા નથી, તે વાશતે ફીદવીએ વજીરની ખેદમતમો વારેઘડીએ અરજ કરીને ઉમેદ ચાહીચ કે ઈનશાફનાં રૂએ અને હક તથા હીશાબની રીતે તેહેમાંથી ઓછું કરાવવાની મેહેરબાંની કરવી, અને વલી એશલામી શરીઅતની રીતે પોતાની રઈએત પાશેથી દરએક જણે એક હજાર દીનારથી વધારે લેવાને જાએજ નથી, તે વાશતે હવે એક હજાર જણ જે બાકી રહેલાછે તેઓ પાશેથી તુ૦ ૧૦૦) "જજીઆ" નાં લેવા જોઈએચ. હવે માલુમ થાએઉં કે ફરીથીબી "મીરજાં શફી" ઉપર કાગજ મોકલીને "જજીઆ" નાં પઈસા કેટલા થાએચ તે કાએદા પરમાંણે દરીઆફત કરે, તેથી ફીદવીને ઘણી દલગીરી ઉપજી કે આજસુધી મેં જે મેહેનત ખેંચી તે બેફાએદા જેહવી થાઈ અને મેં જે પાદશાહાની રઈએતને તહમારા કેહેવાથી ખુશ ખબરી લખી અને વારેઘડીએ હીંદુશતાંનનાં અકાબરો ઉપર લખેઉં તેથી તેઓની નજદીકબી હું શરમીંદો થાએઓ અને પાંચ વરશ થાએઆં હું માહારા વતંનથી દુરી પકડીને કોશેશ કરૂંચ કે પાદશાહની મમલેકતની આબાદાંનીનો સબબ થાએ અને ગરીબ રઈએત આશુદગીથી રેહે અને હું પોતે કંઈ કોઈ પાશે માંગતો નથી, અને વલી માંગીઉંબી નથી, બલ

કે અકાબરોની તરફથી તથા માહારા પોતાનાં ગજવાં માંહેથી તમાંમ પઈશા ખ રચ થાએચ તોબી દાદને પોંહોંચતો નથી. હવે વજીરની ઘણીએક તરેહની મેહે રબાંની આએ ફીદવી ઉપરછે, અને રઈએત પરવરી મંનજુર રાખોચ; તેથી ફ રીથીબી ગોશતાખીથી (ઇઆને હીમતથી) અરજ કરૂચ કે જીઆરે "જજીઆ" નાં પઈશા લેવાનો હોકમ ઈઅજદનાં હાકંમ ઉપર ફરમાવશો તેઆરે એ બાંહાં ને તાંહાંના કારભારીઓ વધારે જુલમ એ ટોલા ઉપર કરશે અને હમેશાનાં કરતાં વધારે નાંણું પાદશાહનાં ખજાંનાંમો નહી પોંહોંચશે અને એ ગરીબોનો માલ ખરાબ કરશે, તેઆરે વગર કારણે એ ફીરકો બદ દોઆ દરબારને દેશે, તેથી આએ કંમતરીન ખાકશારની એલતેમાશ એછે કે એ "જજીઆ" નાં મુકરર ક રેલા પઈશા ભરવાનો હોકમ ફરમાવવો કે અતરેથી કદખોદા "મેહેરવાંન" કે જે ઘણી પાદશાહની રઈએતછે તે ભરતો જાએ, ઇઆ અતરેનાં કારકુનો ઈઅજ દ તરફ હુંડી મોકલીને હાકંમને પોંહોંચાડે કે એ બાંહાંનાથી ગરીબો ઉપર જુલમ નહી ગુજારે અને આશુદાં દીલથી પાદશાહની ઉમર અને દોલતની આબાદીની દોઆ કરવામાં મશગુલ રેહે અને અકાબરોબી શુકર ગુજાર કરે તથાં ફીદવીબી શરફરાજ થાએ."

(શહી) માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆ.

"ઉપર લખી જણાંવેલી અરજી લીધાબાદ પોતેજ (ઇઆને શદરે અજમે)
"બોલાવીને કહેઉં હતું જે હું તાહારૂં કાંમ શરવે દરૂશત કરી આપશ પણ તા
"હારે ધીરજ રાખવી જોઇએ અને એક મુકતેશર ટીપ એ "જજીઆ" બાબત
"ની લખી લાવ કે તે હું શાહાને દેખારીને ફરમાંન અપાવશ તેથી એક બીજી
"ટીપ લખી આપી."

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ઈરાંનની શરકારના મોટા વજીરને તા૦ ૨૨ મી આગસટ ૧૮૫૮ ને દને કરેલી મુખતેશર અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"આએ જાન નેશાર દોઆગોની અરજ તથા એલતેમાશ એછે કે ચાલી શ વરશની અગાઉ જજીઆનાં પઈશા ચાર હજાર ઘેર ઉપર ૨૦૦) તુમાંન હતા. હવડે એક હજાર ઘેરબી બાકી રહેલાં નથી તેથી તેઓ ઉપર છુટ મુકવાની મેહેર બાંનગી ફરમાવવી કે એ ગરીબો ઉપર ગોએઆ "શઈએદુશ શેહદાનાં" રશતા માં બખશેશ જેહેવુંછે અને વલી "હજરત અમીનુલ મોમનીન" ભી એ ટોલા ને બુજોરગી આપવા તથા હેમાએત કરવાને જાએજ ફરમાવેલુંછે અને એ ગરી

બ ટોલાની નીશબત "ઈમાંમ શોનજાદ અલેહ શલામ" † ની શાથેછે તે વાશ
તે એ ટોલા ઉપર નવાજેશ કરવી વાજેબ અને લાજમછે કે એ લોકોને પાદશા
હની ઉમર તથા દોલતની વરધીની દોઆગોઈ માંગવાનો શબબ થાએ અને ફી
દવી હરેક તરેહથી પોતાની મકદુર મુજબ ખેદમત ગુજારી કરશે અને માહારા પો
તાના જાંન અને માલનો શદકો કરશે, જીઆદા શું ફરમાઉં."*

(શહી) માંણેકજી લીંમજી હોશંગ આંતરીઆ.

"શદરે અજમે તે અરજી શાહાને દેખાડવાની જોગવાઇ નહી બનવાથી
"પોતે એક તાલીકો (ઇઆને હોકમનાંમું) અને તલાક નાંમું (ઇઆને દુવા
"હી નાંમું) મીરજાં શફીપરં લખી મોકલેઉં હતું જે તુમાંન ૮૩૦) થી કાંઈ
"વધારે નહી લીએ ને બાકીનો ફેર જે હશે તે અતરે (તેહેરાંનમો) માંડી વલા
"શે. તે બાબતમાં એક કાગજ હકીરેબી મીરજાં શફી ઉપર લખેઉં હતું કે તેહે
"નાં મનમાંનો આગલો વેહેમબી મટે ને વધારે નહી લીએ."

ભાઈ માંણેકજી લીમંજી આંતરીઆએ દારૂલ એબાદ ઈઅજદનાં હાકમ મીરજાં શફી ઉપર તા૦ ૨૭ મી આગસટ ૧૮૫૮ ને દંને લખેલાં ફારશી પતરનો ગુજરાતી તરંજીમો.

"તહમારા બુલંદ મરતબાની ખેદમતમાં અરજ કરેલીછે તેથી તહમોને શર
વે રોશન થાએઉં હશે અને ફરીથીબી અરજ કરૂંચ જે, જે વંખતે મેં વજીરને
અરજી કીધી હતી તે વખતે કંઈ શક ઉતપન થાએઆથી ઇઆ કોઈ ફેશાદીઆ
નાં શમજાવેઆ ઉપરથાં હકીર ઉપર હેવું જુહું બાહાણું લાવેઆ હતા કે તુમાં
ન ૧૦૦) જહાદીઆનાં (ઇઆને લડાઈનો કર) જે તહમોએ છુટ મુકી તે હકી
રે લીધી. ઓ શાહેબ ! તમો પોતે જાણોચ કે આજ પાંચ વરશ થાએઆં ન
જદીક વીશ હજાર તુમાંન હીંદોશતાંનનાં અકાબરોની તરફથી કમતરીનનાં હાથ
માં આવેઆ, અને તે પઈશા અતરેનાં મુફલેશ પારશીઓનાં ટોલાને વાશતે ખ
રચ થાએઆછે, અને દર મહીને ૧૦૦) તુમાંનથી વધારે ખરચ રાખુંચ અને
એ પરમાંણે શેંકડો આદમીઓને હકીરથી ફેજ પોંહોંચેચ અને ખોદાતાલાની બ
ખશેશથી હું એકશો હજાર તુમાંનનીબી મોહોટાજ નથી રાખતો, કે હેવી ચીજો
ઉપર મેં લોભ રાખેઓ હોએ,, અને જે વખતે 'વાલી એહદ' (ઇઆને તખત
નો વારેશ) ની કીરીઆ થાઈ તે વખતે તમ લોકો શાથે હું દોશંતી રાખુચ તે

---

† એ ધણી ઇમાંમ હોશનનો છોકરો થાએ અને હેની માએ મોગોલોનાં કોલ પ
રમાંણે 'શેહેર બાનુ' તે ઇઅજદજરદની છોકરી થાએ હેવું એ લોકો કેહેછે પણ એ વા
ત ગલતછે. શો૦ ૩૦ મુલલાં ફીરોજના.

થી કેટલાએક પઈશા મહને ખરચ થાએઆ તે જાહેર કરવાને મહને શરમીંદગી લાગેચ, પણ જાહેર કરવાનું કારણ એ પહેઉં કે હેવી તરેહથી હું ખરચ રાખુંચ અને કોઇબી તરેહનો લોભ મંહને છે નહી અને રાખતોબી નથી. હું આતરે વજીરો તથા ઉમરાવોની દોશતીને લીધે મેહેનત કરૂંચ.

"બીજું તમો કેહવોછો કે કેટલાએક રીશ શફેદો (ઈઆને બુજરગો) પેહેલે માંણેકજી શાથે કાંમકાજમાં શાંમેલ હતાં અને હમણાં તે લોકો શામેલ નહી થાઈ શકતા તેથી વજીરની ખેદમતમો બેજા અરજ કરીને રખનો પેદા કરવા ચાહેચ; ઓ શાહેબ! એમ શી તરેહથી ભુલ કરોચ? તેહેને તમો પોતે દરીઆફત કરો, કારણ કે આફતાબની મીશાલે રોશનછે કે એ જરતોશતી લોકોનો ટોલો શું નાંધલો કે મોહોટો, શું નેદ કે બદ, શરવે એક બીજા શાથે મલતાછે અને તેઓ પોતે પોતાનો જાન—માલ—મતા—તથા ઈજત દોલતમો એક બીજાને બરાબર શમજેચ; તે વાશતે જે કોઈ કે રીશ શફેદ તથા રઈશ (ઇઆને પટેલ) થાએચ તેઓ પોતાનાં દીલોજાનથી પોતાનાં જાત ભાઈઓની ખેદમત કરવાને ચાહેચ કે તેથી બંધે જાહાંનમાં શરફરાજ થાએ. તેહેની દલીલ અને નીશાંન એછે કે જે લોકો કે ૧૨૦૦ વરશથી વધારે થાએઆં ઈરાંનથી નાહાશી ગીઆ અને કેટલીએક પેહેડી ગુજરી ગેઇ તોબી હજારો ફરસંગ † દુરથી પોતાનાં હમ મજહબીની આશુદગીને વાશતે પઇશા અને આદમી મોકલેચ અને જેહમત ખેંચેચ. હવે જીઆરે હેવી તાઅશુબી તે લોકો રાખેચ તેઆરે એમ શી રીતે બને કે કોઇ એ ટોલાને શજા પોંહોંચાડે અને થોરા જે મુફલેશો બાકી રહેલાછે તેઓને વાશતે અજબછે કે "ઈશફહાંનની શરકારની" શમજનમાં હેવું આવેઉં અને હેવા શખુંનો લખેઆ. બીજું હું લખી જણાંઉંછું કે બે તરણ જણા જે ઘણા બદછેં અને જેઓ શરકારના નોકરોંછે તેઓ કોઈ વખતે પારશી બનેચ અને કોઈ વખતે પોતાને ઈશલામી શમજેચ અને ફીતને અંગેજી કરેચ તે લોકોનાં કેહેવા તથા કરવાથી ભરોશો કરવો લાજેમ નથી. બીજું એકે આગા મીરજાં અલી શદરે અજમને મેં અરજી કીધી તે ઉપરથી હકીરને બેઅકલી શમજીને લખી જણાંવેઉં કે એબી એક બીજો ફીતનો ઉઠી ઉભો કીધો. શાહેબ! અગર હકીરની નઈએત હેવીજ તરેહની હતે તો એટલી મુદત શુધી તેહેરાનમાં ખોટી શું કરવા રેહેતે, અને મેં પોતે આજ દીન શુધી જાહેર નથી કીધું. બીજું એકે હકીરનાં ગુમાશતા પાશેથી નાહક ૧૨૦) તુમાંન લીધા તેબી એ થોરી રકમને વાશતે મેં કંઇ કહીઉં નહી અને તાર પછીબી હકીમ શલીમરજ તુમાંન ૧૨૦) ને વાંશતે વજીરને અરજ કરવાનો હતો, તે માહારા આવેઆ પછે મહને ખબર થાઈ તેથી મેં તેને અરજી કરવાને મનાં કીધો અને કેટલાએક લોકો માહારી પાશે આવીને શ

† એક ફરશંગનાં અંગરેજી માઈલ ૩ ૧/૨ થાએછે.

નદો તથા ગવાહી માંગતા હતા કે જેહેમાં તમારી ગીબતનો શબબછે, તે મણ ત મારી દોશતી તથા મોહોબતને વાશતે, તો જોકે તે શરવે માહારી પાશે લખેલું હતું, તે શરવે બીનાં વીશે મેં કહીઉં કે મહને ખબર નથી અને તમો તેથી ઉ લટો વીચાર કરોચ તેથી તમો મુખતેઆર છેઓ અને મેં જે લખેઉંચ તે કંઈ ખોટું નથી લખેઉં પછે તમો દાનાવ છેઓ. હવે તમોએ જીઆરે ઈઅનદમાં હકીરની શાથે દોશતી રાખી, અને જે ટોલો નાચાર તહમારા શાએઆ તલે રહે લોછે, તે લોકો શું જાહેરમાં કે શું બાતેનમાં તહમારી ખેદમતમાં ખુબી કરશે, તે બાબે ખાતર જમે રાખજો, અને આએ મુશાફર વફાદાર દોશતછે, તેથી હરે ક તરેહની તહમારી ખેદમત બજાવવામો કોતાઈ નથી કરનાર, અને માહારી ખુબી તથા બદી આખેરશ તહમોને રોશન થાશે, અને તહમોં જે શકમંનદ થાએઆ તે માહારા કંમ નશીબે થાએઆ છો, અને જનાબ શદરે અનજમે (ઈ આને મોહોટા વજીરે) તહમારી ઉપર એક કાગજ લખીને એ ટોલા ઉપર શીફા રશ લખીછે, તે ઉપર તહમોએ કેટલોએક વાંધો લીધોછે, તે ઉપરથી હું તમોને લખી જણાંઉંછું, અને ઉંમેદ રાખુંછું કે હવે પછે રઈએત પરવરી તથા ગરીબ નવાજી કરવાને મેહેરબાંની ફરમાવીને ૮૨૮) તુમાંન જે મુકરર થાએલાછે તેથી વધારે નહી લેશો, અને બીજાઓબી તહમારે પછે એ મુફલેશ ટોલાને ઈજા નહી પોંહોંચાડે, અને તહમારી ઈશલાંમી શરીઅતમાંબી એ ટોલાની હીમાએત કરવી વાજેબ અને લાજમ ફરમાવેલુંછે, તેથી એ ટોલાની પરવરશી કરવી જોઈએ, કે જેથી રઈએતની તથા પાદશાહની આશુદગીનો શબબ તથા ખોદા તથા પેગંમ બરનાં હોકંમ પરમાંણેનોબી શબબ બને અને આએ મુફલેશ તથા મુંબઈનાં અ કાબરો અને ગરીબ રઈએત ખશનુદીથી આશુદા થાઈને તહમારી ઉમર તથા દો લતની દોઆ કરવામો મશગુલ રેહે."

એજ કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાંવેછે કે—

"પણ તે કાગજોનો ઉતર ફરી વલવા આગમચ અતરે વાલાઓનાં કે હ " કીરનાંબી કંઝ તાલે હશે, તેથી "શદરે અનજમ" ને પકડીને કેદ કરેઆમો " આવેઆની ખબર "મીરજાં શફી" ને મલતાંવાર બેહેદીનોને કહેઉં જે અ " વલ તાલીકો આપનાર હવે નથી, વાશતે ફરીથી નવા વજીરનો હોકંમ લાવો, " નહી તો પઈશા પુરા લેઈશ."

" એ બાબદ બેહેદીનોનો કાગજ આવેઆથી અતરેનાં નવા વજીર "અમી " ન ઉલ દોલા મીરજાં શાદક ખાંન કાએમ મુકાંમ" ને એક અરજી પારશી ર " ઈએતને નાંમે આપવામાં આવી. તે બાબદ ધકા ખવાડીને શેવટે તેણે તાલી " કો આપવા માંડેઓ હતો, પણ તે વખતે ઈઅનજદ વારા મીરજાં મહમદ શફી " નાં હીમાએતી "દબીરૂલ મુલક મીરજાં મહમદ હોશેને" આર લેઈ અડચણ " નાંખવાથી પાછી વાતને વાએદા પર નાંખીને હવે હજુર ફેરા ખવડાવીઆ ક " રતો હતો."

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ નવા વજીર અમીન ઉલ દોલા મીરજાં શાદકખાંન ઉપર લખેલી ફારસી અરજીની નકલ.

بعرضه داشت کمترین بندگان نیازمندان بخدمت ذیرفعت سرکار جلالت آثار خداوندگار بندگان

جماعت زرتشتی دارالعباد یزد
عالی میرسانند ... که قربانت شویم جمع بده جزیه دیوانی این جان نثاران که سوای

سایر مالیات است در بدو زمان حضرت خاقان مبرور که در آن هنگام تقریباً شش هزار خانوار بوده ایم

مبلغ دویست تومان بوده و بعد تخمیناً چهل سال قبل ازین که در آن زمان چهار هزار خانوار باقی مانده بودیم

بر جمیع آن وجه افزوده اند چنانکه صورت جمع آن فرد دفتر مبارک ثبت و دستخط سرکار بندگان پناهی

بر آن ناطق است امّا بعد کثرت جماعت ما فدویان از سبب حوادث زمان که فراری شده اند بقلت انجامیده

الحال قریب یکهزار خانوار بیش نمانده ایم لهذا بنابر تنگدستی و نتوانستن دادن وجه مزبور که فوق طاقت

مایان است در این باب بعنوان گدائی در خدمت انجمن زرتشتیان هندوستان عارض شده ایم با این عمل

نیز وجه ایراد آنکه باید حکم تازه از اولیای دولت ابد مدت قاهره در دست داشته باشیم میخواهند زیادتی

بنمایند لهذا استدعا از مراحم بی پایان سرکار خداوندگار چنان است که در این باب حکمی صادر فرمایند که

بر ما ضعیفان جان نثار جبر وارد نیاید تا بفراغبال امر معیشتی خود رسیده علی العادة المستمره بدعای

افزونی عمر و دولت اقدس اعلیحضرت شاهنشاه روحنا فداه و امنای دولت روز افزون مشغول

باشیم تم امره العالی الامجد الارفع مطاع

ઉપલી ફારશી અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"તમારી ખેદમતમો જરતોશતી જમાઅતનાં દારૂલ એબાદે ઈઅજદનાં રેહેનારા અરજ કરીએચ, કે જે વખતે નજદીક છઅ હજાર ઘેરની વશતી હતી, તે વખતે તમાંમ માલીઆતની જકાત આપવા ઉપરાંત આએ જાન નેશારોની ઉપર દેવાંની "જજીઆ" નો કર ૨૦૦) તુમાન હતો, અને તેઆર પછે ચાલીશ વરશની અગાઉ, કે જે વખતે ચાર હજાર ઘેરની વશતી બાકી રહેલી હતી, તે વખતે પેલા બશો તુમાનનાં કર ઉપર વધારો કરેઓછે, તો જોકે શરકારનાં દફતરમાં પણ તે રકમ ૨૦૦) તુમાંનની લખેલીછે. તારપછે હમો ફીદવીઓમાનાં ઘણા જણ જમાનાનાં હાદેશાનાં શબબથી નાહાશી ગીઆ અને હાલે નજદીક એક હજાર ઘેરની વશતી કરતાં વધારે બાકી રહેલી નથી. હવે તંગદશતીને લીધે, તથા એ "જજીઆ" નાં કરની ભરણી નહી આપી શકાએઆને શબબે અને તે ભરણી ભરવાની તાકાત નહી રાખેઆને વાશતે હીંદોશતાંનની જરતોશતી અનંજુમનની ખેદમતમો અરજ ગુજારીછે. એ કાંમને વાશતે દારૂલ એબાદે ઈઅજદનાં હાકંમ ઉપર એક તાજો હોકંમ હમોને જોઈએચ, કારણ કે તે લોકો એ કર ઉપર વધારવાને ચાહેચ, તેથી શરકારને એલતેમાશ એછે કે એ વીશે એક હોકમ શાદર કરો, કે હમો ગરીબો જાંન નેશારો ઉપર બીજો વધારે જુલમ નહી થાએ, કે ફારેગ બાલીથી તમારી રઈએત થાઈને શેહેનશાહની ઉમર તથા દોલતની જીઆદતીની દોઆ માંગવામો મશગુલ રહીએ."

વલી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ એજ કાગજમો જણાંવેછે કે—

"બીજી ગમથી જીઆરે શાહનો વાલી અહદ (ઈઆને તખતનો વારેશ) ગુ
"જરેઓ હતો, અને "શદરે અજમ" પર બોહોતાંન આવેઉં, તે વખતે અં
"ગરેજી "ડાકટર ડીકશને" શાહાને અરજ કરી હતી જે એ છોકરો પોતાનાં
"મરજથીજ મરણ પાંમેઓછે, અને કોઈએ કાંઈ ખવાડીઉં હોએ તેમ નહી જા
"ણવું. હેવી શાહેદી આપવાને શબબે અંગરેજી કોઠીદારોનો "શદરે અજમ"
"ઉપકારી બનેઓ હતો, તે વખત જોઈ હકીરે એક પતર 'મીશતર આર ડબ
"લીઉ ઈશટીવંનશ કાંનશલ' ને લખીને શલાહ પુછી હતી, જે એ બાંહાંણે
"અંગરેજ અમલદારોને બાંહાંણું થાએ, ને "શદરે અજમ" ને ચાર શખુન
"કેહેતો કાંમ પાર પડે."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆંએ મીશતર આર ડબલીઉ ઈશટીવનશ ઉપર તા૦ ૧૮ મી આગશટ શને ૧૮૫૮ ઈશવીની તેરીખે અંગરેજી માહે પતર એક લખેઓ તેહેનો ગુજરાતી શાર.

રીચરડ ઈશટીવનશ ઈશકુએર, *

તે નાંમદાર અંગરેજ શરકારના કાંનશલ જોગ—

"મોહોટાં માંન શાથે આએ નીચે શહી કરનાર તમારી હજુર અરજ ગુજારવા શારૂં પરથંમમાં તમારા કીમતી વખતને રોકવાને અને તમારૂં ધેઆંન આએ અરજ પતર મધે લખી જણાવેલી બાબદો ઉપર પોંહોંચાડવાની ઘણીજ નમનતાઈથી રજા માંગેછે."

"૨) જું—મોહોટો રંજ ખેંચી તથા પઈશો ખરચી ગીઆં બે વરશથી વધુ મુદતની વાત પર ઈરાંનનાં જરતોશતી મજહબ પાલનાર ગરીબ પારશી રેહેવાશીઓ પાશેથી જે તાંહાંની શરકાર "જજીઆ" નો કર લીએછે (તેહમાં કંઈ ઘટારો કરાવવા શારૂં) એક અરજી કીધી હતી, પણ તમારો અરજ કરનાર તેહેમાં કશી રીતે ફાવી શકેઓ નથી."

"૩) જું—તમારા અરજ કરનારે જે જે અરજીઓ ઈરાંનની શરકારનાં વડા વજીરને આપીંઓ હતી, તેહેની ડુપલીકેટ નકલો અંગરેજ શરકારનાં કાંનશલ નાંમદાર "ચારલશ આગશટશ મરે ઈશકુએર" ને પોંહોંચાડી એકથી વધુ વેલાએ નાંમદારની ખીદમતમાં મોહોટી નમંનતાઈ શાથે અરજી કરી હતી, પણ હાલ શાંભલવા પરમાંણે એ નાંમદાર કાંનશલ આંએ પાએ તખતનું શેહેર છોરી પોતાને વતન શીધારવાની ધારણા રાખેછે તેથી તમારો અરજદાર નીશચે બહુ દલગીર થાએઓછે કે જે નાંમદારથી ઉપર જણાવેલી બાબતમાં જે આશરો મલવાની ઉમેદ ચાહી હતી તે બરબાદ થાઈછે."

"૪) થું—ઈરાંનનાં જરતોશતી પારશીઓની હાલત સુધારવા શારૂં (મુંબઈમો) ઉભાં થાએલાં ફંડનાં 'ટરશટીઓ' ની તરફથી એક અરજી કોરાં શરનાં માંની મુજ ઉપર મોકલી હતી કે અતરે જે 'શાહેબ' નાંમદાર અંગરેજ શરકારની તરફથી એલચી હોએ તેહેને પોંહોંચાડે, તે મુજબ તરત વેલા તે અરજી પતર તંમ શાહેબની જાંણને માંટે આએ શાથે તમો ઉપર મોકલેઓછે તે લેજો અને મુંબઈ વારા 'ટરશટી' શાહેબોને એ બાબે શું લખવું તે વીશે તથા હું માહારાં ધારેલાં કાંમમાં કેમ ફાવશ, તે વીશે તહમારી શલાંહ અને વીચારો લખી જણાવવાની મેહેરબાંની કરશો, હેવી ઉંમેદછે."

કુલકની તા૦ ૧૮ મી આગશટ શને ૧૮૫૮ ઈશવી.

હું છેઉં તમારો,
મોહોટો તાબેદાર અને નમનતાઈ ભરેલો શેવક,
(શહી) માંણેકજી લીમજી.

વલી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ એજ કાગજમાં તમારી કારોબાર મંડલીને જણાવેછે કે—

"શદરે અનજમ પકડાએઆ પછે શરવેને ઉમેદ હતી, જે હેનેજ પાછો પોતા
"નો ઓહધો શોંફવામાં આવશે, પણ તા૦ ૨૨ મી શપટેમબર ૧૮૫૮ ને દીને
"તેહેરાંનથી ચાર ફરશંગ 'આદરૂન' નાંમે ગાંમમાં લેઈ જાઈને તેહેને કેદ કરે.
"આ બાદ તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ને દીને બીજા નવા વજીરો જ
"ન શાત મુકરર કરેઆ, ને તેઓને શાહી ખલઅત આપવામાં આવીછે, તે
"દર એકને મુબારક બાદી વીશે હીંદુશતાંનની અનજુમનનાં ગુમાશતા તરીકે રૂ
"કા લખવામાં આવેઆ હતા."

"ઉપલો હેરફેર બનેઆ બાદ શાહાને જે અંગરેજી એલચી ઉપર એગરાએ
"(ઈઆને બદ ગમાંન) હતું, તે મુકી દેઈને પોતાંની એલતેફાત જાહેર કરવા
"શારૂં રોજ નાંમાંઓમાં કોઠીદાર મીશતર મરેની શીફત લખી પોતા શાથેની ર
"જામનદી અને બેઉ દરબારની દોશત્તી વીશે જાહેર નામું આશકારા કરવાથી
"હકીરે તે ટાંકણું જોઈ એક પીટીશન તા૦ ૨૯ મી શપટેમબરને દીને એ હાં
"નરેબલ ચારલશ શી. બી. ને આપીઉં જે તે શાહેબ જાહારે શાહની ખેદમત
"મો જાએ, તેઆરે અરજ કરેતો એ કાંમ પાર પડે."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ "મીશતર મરે" ને તા રીખ ૨૯ મી સપટેંબર ૧૮૫૮ ને દીને અંગરેજી અરજી આપી તેહેનો ગુજરાતી શાર.

કુલકની તા૦ ૨૯ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૮

નાંમદાર ચારલશ આગશટશ મરે ઈશકુઅેર,

તે નાંમદાર અંગરેજી રાંણીની શરકારની તરફનો ઈરાંનની
દરબારનો મોહોટો એલચી અને શતાદાર વકીલ જોગ.

હું મોહોટાં માંન શાથે અરજ કરૂં છેઉં—

"અને એથી તમારો કીમતી વખત રોકાએઆને શબબે પરથમમાં તમો પાશે મોહોટી ઓજરખાહીથી માફી ચાહીને આએ અરજ મતરની અંદર લખી જણાવેલી બીનાં ઉપર તમારૂં મેહેરબાંની ભરેલું ધેઆંન પોંહોંચાડવા માંગુચ."

"માહારા કાંમની મતલબ વીશે અલબત તમો શાહેબ પુરતી રીતે વાકેફગાર છેઓ, કે જે કાંમમાં હું તરત શુધી ફતેમંદ થઈ શકેઓ નથી, અને મહને તો હેવી ઉમેદ હતી, કે એકુ શારી જોગવાઈએ માહારી ધારેલી નેમમાં ફાવવા

ને કીજે તહમૌ નાંમદારની મેહેરબાંની ભરેલી મદતથી માહારૂં શર બુલંદ થાશે, પણ હાલ હેવું શાંભલીઉંચ કે તમો નાંમદાર તમારે વતન શીધારોચ, (કે જેથી તાંહાં તમારા દોશત આશનાઓને મોહોટી ખુશવખતી હાંશલ થાશે,) પણ હું આએ અરજ કરનાર તમારી મેહેરબાંની અને મદદ વગર માહારા કાંમમાં ફાવી નહી શકશ, તેથી મહને ઘણુંજ નાંઉમેદ થાવું પરીઉંચ, તોબી હું આશા રાખુંચ કે તમારે વતન શીધારતી વખતે તમો જાહારે અતરેનાં નાંમદાર પાદશાહાની મુલાકાત લેવા જાવો તેઆરે મેહેરબાંની કરીને આએ નીચે લખી જણાંવેલી બાબદ તે પાદશાહાનાં કાંન ઉપર લાવજો, કે તે બુજરગ ખોદાતાલાની મેહેરબાંનીથી અને તમ જેહવા નાંમદારની મારફતથી અશલ ધારવેલી નેમ પાર ઉંતરે."

"કે જેહારે તમારા આએ અરજદારનાં જાત ભાઈઓનાં આએ ઈરાંન દેશમાં ૬૦૦૦) કુટંબોનાં ઘરો હતાં તેઆરે નેકબખ્ત મરનાર "ફતેહઅલીશાહ" પાદશાહનાં જમાનામાં એ લોકો પાશેથી જજીઆનાં કરને હીશાબે તુ૦ ૨૦૦) લેતા હતા; એ "ફતેહઅલીશાહ" હાલનાં રાજ કરતા પાદશાહનો બપાવો હતો; પણ બદબખ્તી અને બીજા હાદેશાઓને લીધે ગીઆં ૪૦) વરશપર ઉપર જણાંવેલી શંખેઆનાં કુટંબોમાં ઘટારો થાઈને ૪૦૦૦ કુટંબો અથવા ઘરો બાકી રેહેઆં તેઆરે તેઓ પાશેથી "મીરજાં બાબા" નાંમનાં મામલતદારે ૧૦૫૫) તુમાંન લેતા કીધા. શબબ કે એ "મીરજાં બાબા" અને ઈઅજદનાં પારશીઓનાં કદખોદા મરજબાંન વચે દુશમની ચાલતી તેથી તેણે એ કરનો વધારો કીધો હતો, પંણ શરકારે બે વખત મલીને જુમલે ૩૫૦) તુમાંન પાછા આપેઆ હતા, એ છતાંબી જાહારે હાલનાં વખતમાં એ લોકોની ૧૦૦૦) ઘરોની વસતી બાકી રહીછે, તેઆરે તેવણ પાશેથી ૮૨૮) તુમાંન "જજીઆ" નાં કરનાં તથા "હકકુલ હોકમાં" નાંમની હકશાઈ દાખલનાં દર વરસે એ ખાતાંનો મામલતદાર હર રીતનો જુલમ ફરી કહડાંવેછે, તથા ૩૫) તુમાંન કેરમાંન વાલા પારશીઓ પાશેથી લીએછે, અને ગાંમ ખાતાંનું બીજું મેહેશુલ વશુલ કરેચ તે જુંદું. જો તે નાંમદાર શાહા મેહેરબાંનીની રાહે એ વાત ધેઆંન ઉપર લીએ, અને આએ તમારા નમનતાઈ ભરેલા અરજદારની અરજ અથવા માંગવું કબુલ રાખી એ ઈરાંની પારશીઓની રઈએત જે ઘણીજ મુફલેશ હાલતમાંછે, અને જેઓ હવે એથી વધારે નાચારી અને અફશોશ ભરેલી અવશથામાં ઉતરી શકે તેહેવું નથી, તેઓ પાશેથી એ 'જજીઆનો કર' લેવાનું તદનજ બંધ કરે, અથવા શખાવત ભરેલાં દીલથી જે રકમ હાલ લીએચ તેહમાં કાંઈ ઘટારો કરે, અને તે વીશે એક ફરમાંન હેવું આપે કે તે રકમ દર વરશ અતરેની પાદશાહી તીજોરીમાં પરભારી ભરેઆમાં આવેતો તે બીચારા નાચાર લોકોને તાંહાંના મા

મલતદારોનાં જુલમાતોથી અફશોશ અને માહેતમમાં રેહેવું પરેચ, તેહેમાંથી તેઓનો છુટકારો થાએ. આએ તેહેની ખુબીની ઈઆદદાશત તેહેની નીમખહલાલ પરજાનાં જીગરમાં મજબુતાઈથી કોતરાએલી રેહેશે, અને એ તેહેનાં બખશેસ ભરેલાં કાંમથી "નશરૂદીન શાહ" નું પાદશાહી નાંમ દુનીઆનાં પાદશાહોની તવારીખમાં જહલકાટ ભરેલું થાશે, અને તે પરજા શદાકાલ તેહેની ઉમરદરાજી, તનદરોશતી, શુખ, અને આબાદાંની ચાહાવામાં મશગુલ રેહેસે, અને તમો જેહવા નાંમદાર એલચીનું નાંમબી હવે પછેનાં જમાંનાની ઓલાદમાં કાએમ રેહેશે, અને હું હેવી દુઆ માંગુંચ કે તહમારી ઉમર, તનદરોશતી, સુખ અને આબાદાંની શદા ચાલુ રેહે."

હું છેઉં તમો નાંમદારનો એક કંમતરીન અરજદાર,

(શહી) માંણેકજી લીમજી

હીંદોશતાંનનાં પારશીઓની તરફનો વકીલ.

વલી ભાઇ માંણેકજી આંતરીઆ એજ તા૦ ૩૦ મી નવેમબર શને ૧૮૫૮ ઇશવી વાલા કાગજમાં જણાવેછે કે—

"શાહાની શેવામાં તા૦ ૧૪ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ને દીને મીશતર "મરે ગીઓ હતો, તેઆરે આગલાં પીટીશનનો શાર ફારશી અને અંગરેજી "માં ઉતારી માંગવાથી લખી આપવામાં આવેઉંછે, તે શાહાને આપીને એ "નાંમવરે શેપારશ કીધીછે, તેહેનાં ઉતરમાં ફરમાવેઉં હતું જે હું (ઈઆને પા "દશાહા) વજીરો શાથે મશલહત કરીને ઉતર મોકલાવશ."

"ઉપલી બીનાં વીશે શાહાનો ઉતર મલવા વગર મી૦ મરે અતરેથી તા૦ "૧૬ મી અકટોબર (શને ૧૮૫૮ ઇશવી) ને દીને રવાનાં થાએઓ તેઆરે તે "નાં આકટીંગ મી૦ ડોરીઆપર ભલાંમણ કરાવી લીધી હતી અને તા૦ ૨૩ "મી અકટોબર (શને ૧૮૫૮) ને દીને એ શાહેબને પણ એક ટુક પીટીશન "લખી આપેઉંછે, કે જેઆરે શાહાની શેવામો જાએ તેઆરે આગલી અરજી "વીશે ઇઆદ દેવરાવીને ઉતર માંગી લીએ, તે પતરનો ગુંજરાતી શાર તંમ "શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાસતે નીચે દાખલ કરેઓછે."

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ તા૦ ૨૩ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ઈશવીને દીને મીશતર ઉલીઅમ ડોરીઆને એક અરજી અંગરેજીમાં લખીને આપી તેહેનો ગુજરાતી શાર.

તેહેરાંન તા૦ ૨૩ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ઈશવી.

**અંગરેજી ધંણીની શરકારની તરફનાં ઈરાંનની દરબારનાં
નાંમદાર કારબારી ઉલીઅમ ડોરીઆ ઈશકુએર.**

તેહેરાંન.

શાહેબ,

" તમો નાંમદારનાં કીમતી વખતને હું રોકુંચ, તેટલા વાશતે પરથંમમાં હું " ઘણીજ નમંનતાઈ શાથે માંફ માંગુંચ, અને આએ નીચે લખેલી બાબત ઉપર " તહમારૂં મેહેરબાંની ભરેલું ધેઆંન પોહોંચાડવાની અરજ કરૂંચ."

" ઘણો મોહોટો રંજ ખેંચી તથા ગંનજ ખરચી, ઈરાંનની શરકારને અરજીઓ કીધી, તોબી કાંઈબી રીતે ફાવી શકેઓ નહી, તેથી શેવટે તા૦ ૨૯ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ ને દીને નાંમદાર મી૦ મરેને અરજી કીધી હતી, કે જે શાહેબે ઘણીજ મોહોટી મેહેરબાંની કરી, જેઆરે તે પોતાંને વતંન શીધારતી વખતે પાદશાહની મુલાકાતે ગીઓ હતો, તેઆરે તે બીનાં તેહેને નાંમદાર પાદશાહાનાં કાંન ઉપર નાંખી હતી, પણ જે વીશેનો ખોલાશો અથવાં જવાબ હજુર શુધી કશો મલેઓ નથી, અને જે અરજી પતર બુલંદ દરજજાનાં પાદશાહને નાંમદાર મી૦ મરેની મારફતે પોહોંચાડેઓ હતો, તેહેની ખરી નકલ આએ શાથે તમો ઉપર મોકલીછે, તે તમોને પાદશાહાની શાથે શંનધેશો ચલાવતી વખતે કાંમ લાગશે, અને આશાં રાખુંચ કે માહારૂં કાંમ અંગરેજી એલચીના આશરા હેઠલ પાર ઉતરશે, અને નાંમદાર મી૦ મરેએ તમો નેક નાંમ ઉપર ભલાંમણ આપવાની મેહેરબાંની કરીછે, તે મુજબ તમો શાહેબ એ કાંમ બજાવવામાં ફતેહ અને નાંમ મેલવશો હેવી આશા રાખુંચ.

હું છેઉં તમો નાંમદારનો કંમતરીન અરજદાર,
(શહી) માંણેકજી લીમજી
હીંદોશતાંનનાં પારશીઓની તરફનો વકીલ.

તા૦ ૩૦ મી નવેમબર શને ૧૮૫૮ ઈશવી વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાંવેછે કે—

" મીશતર ડોરીઆએ વજીર દવલ ખરેજાની મારફતે મી૦ મરે શાહેબે આ " પેલી અરજીનો ઉતર માંગવાથી શાહા અને વજીરો મલીને એ કાંમશાર મશ " લહત કરતાં એમ ઠેરવીઉં કે આપણી રઈએત વીશે અંગરેજોને વંચે પડવા " નહી દેવું જોઈએ, કે એ બાંહાંને રખનો કરતાં આગલ જાતે કાંમ બગરશે, તે " હેનો ઉતર અબાશં કુલલીખાંન જાએ નશીને હક શનાશીથી વાલેઓ, જે હું " જાંણું છેઉં કે એ બાબદ બે વરશ થએઆં હીંદોશતાંની પારશીઓ મેહેનત લી " એછે, પણ તેઓની દાદ કશી નહી પોંહોંચવાથી અંગરેજી બાંએધરીથી તેણે " અરજ કરી હશે, વાશતે જો આપણી રઈએતની દાદ આપણે પોતેજ નહી લે " ઈશું તો તેહેનાઓ હરેક બીજો ઉપાએ કરે, તેહેમાં તેહેનાનો કંઈ વાંક નહી."

" ઉપલી બીનાં હકીરને ખબર પડવાથી તારીખ ૩૦ મી અકટોબર (શને " ૧૮૫૮) ને દીને વજીર દવલે ખારજાની શેવામો અરજ કરી, એહવાલ કહે " આ બાદ ફરી તા૦ ૩૧ મીએ એક અરજીબી શાહાની ખીદમતમો જાહેર કર " વા થકી મીરજાં શઈએદખાંન વજીરે દવલે ખારજાને આપી કે તેઓનાં મંન " નો શક મટે ને એ કાંમમાં હરકત નહી નાંખે, તેહેની નકલ તથા ફરરોખ " ખાન ઉપર તા૦ ૧૫ મી નવેમબર ૧૮૫૮ ને દીને લખેલાં ફારશી પતરની " નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે."

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આતરીઆએ મીરજાં શઈઅેદખાંન
વજીરં દવલે ખારેજાને તારીખં ૩૧ મી આગશટ ૧૮૫૮
ને દીને કરેલી અરજીની નકલ.

خدمت ذیرفعت جناب جلالتمآب عالی عرض می شود که بر رای فیض پیرای متعالی نیک
روشن است که حال پنجسال است که این کمترین از هند مسافر مملکت ایران شده و بنابر بی بضاعتی طایفهٔ زرتشتی
یزد و کرمان که رعایای دولت علیّه میباشند از جانب انجمن پارسیان هندوستان قریب بیست هزار
تومان خرج نموده و برای ایشان دخمه و معبدگاه و مدرسه وغیره ساخته داده اما یک بار سنگین بر سر
آنها است یعنی جزیه که سوای کلاً مالیات دیوانیست وکشیدن آن فوق طاقت آنطایفه میباشد و درین باب
مدت سه سال است که خدمت اولیای دولت ابد مدت عارض شده وخرج و خوشامدی نهایت کرده
وخسته شدم چنانکه اینمعنی بر رای عالم آرای عالی نیز هویداست بنابرآن لابداً بمعرفت جناب میستر مری
وزیر مختار دولت بهیهٔ انگلیس بموجب استدعای پارسیان هندوستان فهرستی بخاکپای همایون
عرضه داشت شده وبالخصوص یوم قبل شرفیاب حضور فیض ظهور عالی شده وخواستم که حقیقت را
مفصلاً معروض دارم فرصت نشد لهذا بنگاشتن این عریضه جسارت شد که انچه درآن مختصر فهرست
عرضه داشت شده است بچندین وجه محقق میباشد نخست اینکه چهل سال پیش ازاین هنگامیکه بر آنها
یکهزار و پنجاه و پنج تومان جمع بسته اند آن ایام چهار هزار خانوار بوده اند واکنون یکهزار هم باقی نمانده اند
چون بسیاری ایشان بجمی گرائیده جزیهٔ ایشان هم کم کردن روا می باشد دوم آنکه در کشور
عربستان بر اهل ذمه پول جزیه از هر مرد پیشه وری یکهزار دینار میگیرند بدآن موجب اگر شمرده
شود جزیهٔ زرتشتیان ایران از یکصد تومان زیاده نخواهد شد سیم آنکه رعیهٔ دولت عثمانیه اهل

کرمان را رعیت اند سابقاً از هر مردی یکهزار دینار بر آنها مقرر بوده ایتا حال چند سال است که
بالمرّه ایشان را معاف کرده اند و همچنین در سایر حکومت اسلامیان سابقاً این بدعت بود لاکن
همه موقوف و معاف داشته اند لهذا استدعای پارسیان هند از مرحمت دولت اولیای دوران عدت
آنست که این گذارش به بهترین وجهی بخاکپای قبلهٔ عالم و عالمیان عرض داشت شود و نوعی قرار
و مدار داده درین باب فرمان قضا جریان باسم یکی از طایفهٔ مذکور که رعیت تبعهٔ دولت علیه بوده
باشد صادر و جزیه ایشان را از جمع مالیات یزد و کرمان موضوع فرمایند که آن قلیل باقی مانده
طایفه بفراغبالی و آسوده خاطری با مرفعیتی خود بر سند جناب امیر کبیر مبرور در عهد وزارت
خویش شوق و آماده از داشتند که این فقره را بند و بست داده و فراریان طایفه مذکور را از کشور و بلاد
خارجه طلب فرمایند اما بعد بنا بر مساعدتی بخت و کم طالعی جماعت مذکور تا اکنون این معنی بخاطر اولیای
دولت متاثر نشده بود لاکن در این اوان سعادت اقتران از آنجا که منظور نظر کیمیا اثر شهنشاه عدل
گستر و وزرای رعیت پرور رعایت رعایا است کمال امیدواری و استدعای پارسیان هند از مراحم
بیکران خسروانه آنست که بانوار فیوضات بیغایات شهنشاهی مقتبس گردیده این مقدمه فیصل پذیر
خواهد شد و فراریان طایفه مزبور که در هند و سایر بلاد متوطن شده اند از مژدهٔ این بخشش و مرحمت
باز مراجعت بوطن خود خواهند کرد و همیشه بیان این کرم و عطا در تواریخ و روزنامها ثبت
و جاودان در صفحهٔ جهان باقی خواهد ماند و بیره دذکر رخلق هندوستان که از پارسیان و رعایای
باستان ایرانند از این مژده سر مفاخرت باوج سماوات رسانیده بدعای دوام عمر و دولت
اعلیحضرت اقدس و الا روحنا و روح العالمین فداه مشغول .

خواهند بود الباقی الامر العالی مطاع مطاع کمترین مانکجی لیمجی امین وکیل انجام انجمن پارسیان هندوستان

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ ફરરોખખાન ઉપર તારીખ ૧૫ મી નવેમબર ૧૮૫૮ ને દીને લખેલાં અસલ ફારસી પતરની નકલ.

معروض رای جهان‌گشا و ضمیر منیر مهر آسای جناب جلالت مآب عالی میدارد که این کمترین قریب دو سال است
که در دار الخلافه مبارکه میباشم و در این باب استدعای رفع ظلم و ستم بر طایفه زرتشتیه ساکنین یزد و کرمان
بمعرفت اولیای دولت ابد مدت قاهره عریضه و فهرستی علیحده بخاکپای جواهر آسای اقدس همایون
عرض داشت نموده و نهایت آرزوی جبهه سائی آستان ملایک پاسبان سده سنیه علیا داشته که اظهار عبودیت
و جان نثاری طایفه پارسیان هندوستان را ببار یافتگان آن بارگاه عرش اشتباه معروض دارد بنا بر عرض
چند مطلب فهرست معروضه چند تعلیقه جات بدفعات از جانب اولیای دولت جهت حکام یزد و کرمان صادر
لیکن از رسیدن آن تعلیقه جات جبر و ستم بر آن طایفه بیشتر از پیشتر شده و ما برای انجام رسانیدن مطالب دیگر مکرر
وعده ها داده اند و با نصرام نرسید و بجبهه آستان بوسی دربار همایون نیز هر وقتی یک سببی را مانع آورده وعده از حد
گذشت در این باب این خاکسار عرایض بسیار بخدمت اولیای دولت نگاشته و جواب آنها گاهی زبانی و گاهی بمعرفت
بعضی اشخاص رسیده که سواد مجموع آن در نزد این کمترین ثبت است لیکن در زمانیکه اخبار عالیجاه ستوده منوچهرجی
صاحب در پارلیمنت بخدمت سرکار عظمت مدار عالی استدعا یافته و بالتفات و وعده اظهار و بندگان مفتخر و مستبشر گشته

باین کمترین رسید از روی استظهار و امیدواری خاطر جمع شده و با تشریف آوردن سرکار والا صبر حوصله را کرده
شب و روز بدعای ذات خجسته صفات عالی مشغول بوده و انتظار قدوم مبارک را که بخیر از سفر بکمال جلال و پیروزی و کوکبه
بهروزی تشریف فرمای این سامان شوند شکر و سپاس قادر کارساز را که تیر دعای این عقیدت اساس بهدف اجابت مقرون
لهذا استدعای اینجان نثار آن است که هرگاه فرمایش رود بحضور باهرالنور والا شرفیاب شده و عرایضی که حضرات پارسیان
هندوستان و سیتهه منوچهرجی مذکور عرضه داشت کرده اند بخدمت ذیرفعت عالی رساند چون حضرات پارسیان هند
در حینی که اینحقیر از بمبئی عازم مسافرت ایران بود سفارش نامه درباره اینکمترین و زرتشتیان از جانب دولت بهیه
انگلیس بمعرفت جناب لارد پالکلند صاحب بهادر گورنر بندر بمبئی به سفیر مجاور دارالخلافه مبارکه نویسانیده بود
بنابران جناب میستر مری هنگام رفتن از ینولایت در لندن مختصر فهرستی که اجمال مطلبی از مطالب عریضه پارسیان مذکور بوده بخاکپای
اقدس همایون عرضه داشت نموده و اعلیحضرت شاهنشاه جهان و جهانیان پناه روحنا و روح العالمین فداه بزبان مبارک بیان در بار فرموده اند
که فیصل پذیر خواهد شد فلهذا این فدوی ارادت شعار مطلب مذکور را مفصلاً عریضه بخدمت جناب جلالتمآب وزیر دول خارجه
نوشته که مراتب معروضه را بخاکپای مهر آسای خجسته عرضه داشت نماید که سواد آن عریضه در وقت شرفیابی حضور فیض ظهور کیمیا اثر
عالی مشرف خواهد شد چون لازم بود بعرضه داشت نمود الباقی الامر الاجد الارفع مطاع عرضه داشت کمترین مسافر مانکجی لیمجی امین انجمن پارسیان
هندوستان

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ મીરજાં શઈએદખાંન વજીર દવલે ખારેજાને તા૦ ૩૧ મી આગસ્ટ ૧૮૫૮ ને દંને કરેલી ફારસી અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"બુલંદ મરતબે વાલાની ખેદમતમો અરજ એછે કે, તમોને શારી તરેહથી રોશંનછે, કે આએ કંમતરીન હીંનદુશતાંનથી પાંચ વરશ થાએઆં ઈરાંનનાં મુલકમો આવેલો છું, અને ઈઅજદ તથા કેરમાંનનાં જરતોશતીઓનો ટોલો જે તમારી રઈએતછે, તેઓની ગીરાકીનીને શબબે હીનદોશતાંનની પારશી અનજુમનની તરફથી નજદીક વીશ હજાર તુંમાન ખરચ કરીને એ લોકોને વાશતે દખમુ તથા એબાદતગાહા તથા મદરેશાઓ અને તે વગેરે બીજું બનાવીને આપેલુંછે, પણ એક મોહોટો ભારી બોજો એ લોકોનાં માંથા ઉપરછે, ઈઆને "જજીઓ" કે જે તમાંમ ચીજોની જકાત ભરેઆ ઉપરાંત વધારેછે, અને તે બોજો ખેંચવાની તાકાત નથી રાખતા, અને વજીરોની ખેદમતમાં લાંબી મુદત થાઈ અરજ ગુજારીછે, અને ખરચ તથા ખુશાંમત અને મેહેનત કરતાં થાકી ગીઓચ, તો જોકે એ વાત પાદશાહને પણ જાહેરછે, તેથી નાચારીને લીધે હીનદુશતાંનની પારશી અંનજુમનની તરફથી એલતેમાશ કરી કે મુખતેશર ફેહરીશટ (ઇઆને ઈઆંદી) એક મીશતર મરેની મારફતથી પાદશાહનાં મુબારક પગની ખાક તલે અરજ કીધી, અને એ વાશતે ગેઈ કાલે ખશુશન તમારી પોતાની મુલાકાતને આવેઓ હતો, અને મેં ચાહીઉં કે તમાંમ હકીકત ને તફશીલવાર તમારી ખેદમતમાં અરજ કરૂં, પણ ફુરશત નહી બની તેથી આએ અરજી લખવાની અગત થાઇ, કે જે કંઈ તે મુખતેશર ઈઆદીમાં અરજ ગુજારેલીછે તે આએ રીતછે.

"પેહેલું એકે આએ હંગાંમને ચાલીશ વરશ અગાઉ ૧૦૫૫) તુમાંન મુકરર કરેલાછે તે વખતે ચાર હજાર ઘેરની વશતી હતી અને હમણાં એક હજાર ઘેરની વશતીબી બાકી નથી રેહી. હવે જીઆરે તેઓમાંથી ઘણાં કમ થાએઆ તેઆરે તેઓ ઉપરનાં 'જજીઆ' નો કર પણ કમ કરવો રવાછે.

"બીજું, અરબશતાંનનાં મુલકમાં ઈશલાંમી મજહબવાલાઓ ઉપર દરએક ધંધાવાલા આદમીની પાશેથી ૧૦૦૦) દીનાર † જજીઆનો કર લેચ તે હીશાબ પરમાંણે અગર ગણતરી કરીએતો તમાંમ ઈરાંનનાં જરતોશતીઓ પાશેથી જજીઆનો કર ૧૦૦) તુમાંનથી વધારે નહી થાશે.

---

† દીનાર ઈઆને રૂ૧) નાં આશરે ૨૦૦૦) દીનાર થાએછે.

"તીજું, રૂમમાં ઈશલાંમી મજહબ વાલાઓ જે તમારી રઈએતછે તે લોકોની શંખેઆ કરોરો આદમીઓનીછે તે લોકો ઉપર આગલા જમાનાંમાં દરએક મ રદને માંથે ૧૦૦૦) દીનાર 'જજીઆ' નો કર મુકરર હતો પણ હમણું કેટલુંએક વરશ થાએઆં તે લોકો ઉપરથી એ 'જજીઆ' નો કર બીલકુલ માફ થાએલોછે.

"તે વાશતે હીનદુશતાંનનાં પારશીઓની એલતેમાશ તમારી રેહેમ ભરેલા શાએઆ તલે એછે કે આએ ગુજારેશ પાદશાહનાં પગની ખાક તલે જેમ તમો ને બેહેતર નજર આવે તેમ અરજ થાએ, અને હરેક તરેહનો કરાર મદાર કરી ને એ બાબે ઉપર લખેલા ટોલાનો એક શખશ કે જે તમારીજ રઈએતમોનો હો એ તેહેને નાંમે 'કજાનું ફરમાંન' શાદેર થાએ (ઈઆને પાદશાહનો હોકમ મલે) તે મુજબ, અને એ લોકો.ઉપરનાં 'જજીઆ' નાં કરને તમાંમ ઈઅજદ તથા કેર માંનની માલીઆતની જકાતથી જુદું કરવું કે એ લોકો થોરા બાકી રહેલાછે તે ઓ ફારેગ બાલી (ઈઆને શુખ ચેન) થી અને આશુદા દીલથી તમારી પોતાની રઈએત મુજબ પોતાનું કાંમ કરેઆ જાએ.

"જનાબ મોહોટા અમીરે (ઈઆને શદરે અજમે) પોતાની વજીરાતનાં ઓહ દાની વખતે પોતે હેવો શોક અને એરાદો રાખેઓ હતો કે એ ઉપર લખી જ ણાવેલા ફકરાનો બંદોબશત કરીને એ ટોલાનાં લોકો જે નાહાશીને બીજા ગાં મડાંઓમાં ગએલાછે તાંહાંથી પાછા બોલાવવા, પણ એ જમાઅતનાં કમ તાલે થી હજુર શુધી એ વાત વજીરનાં દેલ ઉપર અશર નહી થાઈ હતી પણ આએ નેક વખતી ભરેલા હીંગાંમનો વખત જે નજદીક પોંહોંચેઓ અને શેહેનશાહનાં અદલ ઈનશાફનો શાએઓ અને વજીરોની રઈએત પરવરીને લીધે અને પાદ શાહની બેનેહાએત રેહેમને વાશતે કે જેથી તરેહ તરેહની બખશેશો થાએલી છે તેથી હીનદુશતાંનનાં પારશીઓની ઉમેદવારી તથા એલતેમાશ એછે કે આ એ મુકરદમો પણ ફેશલ થાએતો જેઓ હીનદુશતાંન તરફ તથા બીજા મુલકોમાં નાહાશી ગએલાછે તેઓ એ ખુશ ખબરી શાંભલીને પાછા પોતાને વતન આવી ને વશવાની ખાહેશ કરશે અને વલી એ બખશેસનું બએઆંન તવારીખોમો તથા જાહેર પતરોમાં છપાએઆથી આએ જાહાંનનાં પરડા ઉપર બાકી રેહેશે અને હીનદુશતાંનની બે કરોર ખલકત કે જેહમાંથી પારશીઓ જે આગલ ઈરાં નનાં વશનારા હતા તેઓ પોતાનું શર ઉંનચા આશમાંન શુધી પોંહોંચાડશે અ ને પાદશાહની દોલત તથા ઉમરની વરધી થાવાની દોઆ કરેઆમો મશગુલ રેહશે.

કમતરીન મુશાફર,
(શહી) માણેકજી લીમજી
અમીન વકીલે અનજુમને પારશીઆને હીનદોશતાંન.

એજ તેરીખવાલા કાગજમો ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

"ફરરોખખાંન આવી પોહોતોછે ને શદરે અજમ (મોટો વજીર) માજુલ " (બરતરફ) થાએઆને શબએ તેહેનોબી પાશો શીધો પરેલો જણાએછે એટ " લા વાશતે તારીખ ૩ જી નવેમબરે (૧૮૫૮) તેહેની મોલાકાતે જાઇને આવી " પોહોચવાની મુબારકબાદી કેહેવા બાદ અરજ કરીને તમો શાહેબની નેકનાં " મીની તપશીલ શેઠ મનચેરજી હોરમજજી કાંમાજીએ મુંબઈ વાલા અકાબર " શાહેબોની અનજુમન આગલ કેહવાથી તેઓએ પોતાની એખલાશમનદી " (દોશતી) જણાવવા થકી એક પતર અને શેઠ મનચેરજી હોરમજજી કાંમાજી " એબી લખીને બેઉ માહારા ઉપર મોકલેઆંછે વાંશતે તમો મેહેરબાંનને ફરશુ " દ હોએ ને ફરમાવશો તેઆરે લાવીને હાથોહાથ પોંહોંચાડીશે, તેહેનાં ઉતરમાં " ફરમાવેઉં કે શારૂં હું તમોને બોલાવીશ તીઆરે તે લાવજો.

" એ ફરોખખાંને પોતે નહી બોલાવેઆથી બીજી વાર પતર લખી તે પા " શે જાવાની પરવાંનગી માંગવાને બાહાણે કુલલે ગુજારેશ મુખતેશરમેં તારી " ખ ૧૫ મીએ મોકલી હતી કે તે તપશીલબી તેહેનાં ધેઆંનમાં રેહવાથી કાં " મપરે ને વાત નીકલેતો કાંઈ કેહેવાને બને.

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ફરરોખખાંન ઉપર તા૦ ૧૫ મી નવેમબર ૧૮૫૮ ને દંને લખેલાં ફારસી પતરનો તરજુમો.

"તમારી જનાબમો અરજ એછે જે હું કમતરીન નજદીક બેએ વરશ થા એઆં તેહેરાંનમાં છેઉં અને તહમારી બુલંદ મરતબાની ખેદમતમો એલતેમા શ એછે કે જરતોશતી ટોલો જે ઇઅજદ તથા કેરમાંનમો વશેછે તેઓ ઉપર જુ લમો અને શીતમો ગુજરેછે તે વીશેની, અરજી અને ફેહરીશત (ઇઆદી) એક એલાહેદી લખીને વજીરની મારફતે પાદશાહને અરજ કીધેલી હતી અને હીં દોશતાંનનાં પારસીઓ પાદશાહની નજદીક એ શરવે બીનાં જાહેર કરવાની ઘ ણી આરજુ રાખેછે, અને કેટલીએક વખતે ઇઅજદ તથા કેરમાંનનાં હાકમો ઉપર વજીરો પાશેથી તાલીકાઓ લેઈને મોકલેઆ હતા, પણ તે તાલીકાઓ પોં હોંચેઆથી તે ટોલા ઉપર જુલમ વધારે થાતો ગીઓ અને બીજી મતલબોને અ નજામ પોંહોંચાડવાને વાશતે વાએદાઓ આપેઆ પણ તે કઈ અનજામ નહી પોંહોંચી અને મુબારક પાદશાહની દરબારને બોશો લેવાને વાશતેબી હરેક વખ

તે કંઈબી શબબ આડે લાવીને મના કીધી. એ પરમાંણે હદથી જીઆદા વાએદાઓ ગુજરી ગીઆ અને એ વાતને વાશતે આએ ખાકશારે ઘણીએક અરજીઓ આપી, અને તેહેનો જવાબ કલી જુબાંની અને કલી બીજા શખશની મારફતે કેહેવાડેઆ તે શરવે આએ કમતરીન પાશે લખેલુંછે. હવે જે વખતે શેઠ મનચેરજી હોરમજજી કાંમાજી પારીશમાં હતા તે વખતે તેવણુની શાથે તમોને વાતચીત થાઈ અને તમોએ જે મેહેરબાંનગી ભરેલો વાએદો શેઠ મનચેરજી હોરમજજી કાંમાજીને આપેઓ, તે ખબર મહને પોંહોંચી, તેથી માહારી ખાતર જમા થાઈ, તેઆરે જાંહાંશુધી તમો અતરે આવો તાંહાં શુધી શબર અખતીઆર કરીને રાત દાહાડો પાક પરવરદેગાર પાશે દોઆ માંગવામાં મશગુલ રહેઓ, અને તમારા મુબારક કદમનો ઈનતેજાર હતો; કે કેઆરે આએ તરફ (તેહેરાંન) પોંહોંચો. હવે શુકરછે ખોદાતાલાનાં કે માહારી દોઆનો તીર નીશાંન ઉપર બરાબર લાગો, (ઈઆને તમો આવી પોંહોંચેઆ) તેથી આએ જાંન નેશારની મતલબ એછે કે જે વખતે હોકંમ થાએ, તે વખતે તહમારી નુર ભરેલી હુજુરમાં આવીને અરજી એક હીંદુસતાંનનાં પારશીની અનજુમને અને શેઠ મનચેરજી મજકુરે કરેલીછે, તે તમોને પોંહોંચાડું. જીઆરે હીંદોશતાંનનાં પારશીની અનજુમને જે વખતે આએ ફકીરનો એરાદો ઈરાંનની શફરનો હતો, તે વખતે આએ કમતરીન તથા ઈરાંનના જરતોશતીઓને વાશતે લારડ ફાકલંડ શાહેબ મુંબઈનાં ગવરનરની મારફતે શીફારશનાંમુ એક ઈરાંનની શરકારનો "શફી" (એલચી) મીશતર મરે ઉપર લખાવી આપેઉં હતું, તેટલા વાશતે જનાબ મીશતર મરે જે વખતે તે અતરેથી (તેહેરાંન) લનડંન તરફ જવા નીકલેઓ તેઆરે તમાંમ મતલબોની મુખતેશર ઈઆદી એક કે જે પારશીઓની મતલબ માંહેથી ઉતારી હતી, તે ઈઆદી પાદશાહને આપીને અરજ કીધી હતી, તે વખતે પાદશાહે હેવું ફરમાવેઉં હતું, કે એ મુકરદમાંનો ફેશલો થાશે, તે વાશતે આએ ફીદવીએ તે મતલબોની તમાંમ તફશીલોની અરજી એક જનાબ વજીર દવલ ખારજાની ખેદમતમો લખી હતી કે તે મતલબોને પાદશાહની નજદીક ગુજારે, તે અરજીની નકલબી જે વખતે તમારી મુલાકાત થાશે તેઆરે તમોને દેખાડેઆમાં આવશે. જે લાજમ હતું તે અરજ કરવામાં આવેઉં.

અરજદાર કમતરીન મુશાફર,
(શહી) માણેકજી લીમજી
હીંદોશતાંનની પારશીઓની અનજુમનનો અમીનં.

" એ બાબત હરેક અરજીઓમાં જે શાઠ વરશપર રુ૦ ૨૦૦ લેતા હતા,
" કરીને જણાવેઆમાં આવેછે તે વીશેનો દશતાવેજ અંતરે મલી આવેઓછે,

" અને શને ૧૨૩૩ માં રુ૦ ૨૫૦) કરેઆ હતા, તથા ૧૨૩૪ ઉતરતાં રુ૦ ૧૦૫૫ " ઠેરવેઆમાં આવેઉંછે, પણ તે આઇઆંમ માંહે પારશીઓ પાશેથી બે હજાર " થીબી વધારે. વશુલ કરવાની વીગત મલેચ."

" ઉપલા ઉપાએઓ તથા એ વગરે બીજી તજવીજો કરેઆ ઉપરાંત શાહે " કાંઇ બંદોબશત કરી આપવાની એલતેફાત બતલાવીચ, અને વજીર "દવલ " બારજા" એ ફરમાવેઉંછે, જે એ બાબત ઇરાંની રઇએત અરજી કરશેતો હુ " મારો શક ભાગે, વાશતે ફરીને એક અરજી અતરેનાં બેહદીનોની મોહોર શા " થે આપવામાં આવીછે, અમે અતરેથી ઇઅનંદ ખાતેબી હોકમ ગીઓછે, " કે એ પારસીઓનાં ઘેર કેટલાંછે અને શું શું ધંધો કરેછે, તથા એનાંઓમાં " પઇશાદાર કેહવા અને કેટલાછે, અને ઇશલાંમી હકુમતને કેહવું ગણેચ, તે " શરવે તપશીલનો જવાબ ફરી વલવા ઉપર મોકુફ રેહેઉંચ."

ભાઇ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ઇરાંન પરાંતનાં બેહેદીનોંની મોહોર શાથની અરજી તા૦ ૨૦ મી નવેમબર શને ૧૮૫૮ ને ૬ ને આપી તેહેની નકલ.

فدای حضور مبارکت شویم : خدمت ذیرفعت جناب جلالت مآب عالی عرض میشود که چهل سال قبل

کمترینان بندگان مطیعان اسلام جماعت زرتشتیه

ازین در هنگامیکه چهار هزار خانوار بوده بر جزیهٔ اینطایفه مبالغی افزوده اند و بعد از آن بسبب حوادث و صدمهٔ زمان
جماعت متفرق شده هر یکی بسوئی فرار نموده اند که اکنون یکهزار خانوار هم باقی نمانده و بنابر کمی جماعت و بی بضاعتی
و طاقت نیاوردن دادن جزیه عریضه بخدمت همکیشان خود اکابران انجمن پارسی هندوستان نوشته که امداد
نموده علاجی بر حال این ضعفا نمایند ایشان جواب نوشته اند که در این باب عالیجاه ایلچی صاحب را امین و مامور نموده اند
که گذارش را با ولیای دولت روزافزون عرضه داشت نموده که از مرحمت بیغایت اعلیحضرت شاهنشاهی روحنا فداه
تخفیفی صدور یابد بعد آنچه تتمهٔ جزیه مقرر فرموده ایشان هرساله باینفدویان میرسانند که کارسازی دیوان اعلی
شود لهذا استدعای این کمترینان جان نثار از مراحم بیکران کارپردازان درگاه جهان پناه شهریاری آنست
که از روی حساب و انصاف و بموجب شریعت مطهره تخفیف جزیه مذکور عطا و مرحمت گردد و بعد از تخفیف آنچه
جزیه بر سر اینطایفه باقی بماند از جمع مالیات یزد و کرمان موضوع فرموده فرمان قضا جریان باسم کدخدایان بهدینان
ابن بهرا دینی یزدی تبعهٔ دولت علیهٔ ایران صادر گردد که هرساله آن مبلغ را در دارالخلافهٔ طهران بتوسط مشارالیه دریافت
فرمایند که اینطایفه از روی خواطرجمعی و آسودگی با مر رعیتی خود پرداخته بدعاگوئی افزونی عمر و دولت ابدمدت
اعلیحضرت شهریاری ظل الله روحنا و روح العالمین فداه و امنای آن بارگاه عرش اشتباه اشتغال یابیم الباقی امره العالی مطاع

ઉપલી ફારશી અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"હમો કમતરીન બંદાઓ ઈશલાંમી તાબેનાં જરતોશતી જમાઅતનાં તમારી મુબારક હજુરમો ફેદા થઈને અરજ કરીએચ, કે ચાલીશ વરશની આગલ જે હંગાંમમો ચાર હજાર ઘેરની વસતી હતી, તે વખતે આંએ ટોલાના "જજીઆ" ના કર ઉપર પઈશા વધારેઆછે, અને તેઆરં પછે હાદેશાઓ તથા જમાંનાના શદમાઓના શબબે જરતોશતી જમાઅત પરાગંદે થઈને હરએક તરફ નાહાશી ગએઆ, અને હમણાં એક હજાર ઘેરની વશતીબી બાકી રહેલી નથી, તેહેને વાશતે જમાઅતની કેટલી થોરી શંખેઆ તથા બેકશી અને "જજીઆ" ના કરની ભરણીનાં પઈશા આપવાની તાકાત નહી રાખેઆને શબબે અરજી એક હમોએ હમારી દીનવાલા હીનદોશતાંનનાં પારશીની અનજુમનના અકાબરોની ખેદમતમાં લખી કે મદદ કરીને આએ ગરીબોનાં હાલ ઉપરનો કંઈબી એલાજ કરે, તેઆરે તે લોકોએ જવાબ લખેઓ કે એ વાશતે આલીજાહા માંણેકજી શાહેબને તમામ કાંમો શોંફીને હમારી તરફથી અમીન કરીને મોકલેઆ છે, તેવણ શરવે તલાશ કરીને તમારી તરફનાં વજીરો તથા ઉમરાવોની મારફતે તમાંમ ગુજારેશ પાદશાહને પોંહોંચાડીને "જજીઆ" મો છુટ મુકાવવાની કોશેશ કરશે. તેઆર પછે જજીઆમો છુટ મુકેઆ પછે જે કાંઈ જજીઆનું નાંણું મુકરર ફરમાવશે, તે દરબારમો ભરવાની કારશાજી થાશે, તે વાશતે આએ ફીદવીઓની અરજ એછે કે હીશાબ તથાં ઈનશાફની રૂએ અને ઈશલાંમી શરીઅતમાં લખેઆ મુજબ એ જજીઆનાં કર ઉપર છુટ મુકાવવાની બખશેશ કરો, અને છુટ થાએઆ પછે જે નાણું "જજીઆ" બાબે આપવું પરે તે વીશેનું ફરમાંન કદખોદા મેહેરબાંન એબને બેહેજાદને નાંમે કે જે ઘણી ઈશલાંમી રઈએત છે, તેહેનાં નાંમ ઉપર ફરમાંન શાદેર કરો કે તે પઈશાને દર વરશે તેહેરાંનમાં ભરતા જાએ, કે આએ ટોલો ખાતરજમઈ અને આશુદા દીલથી પોતાના કાંમમાં મશગુલ રહીને પાદશાહની ઉમર તથા દોલતની જીઆદતીની દોઆમાં મશગુલ રેહે.

તારીખ ૩૦ મી નવેમબર ૧૮૫૮ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાંવેછે કે—

"હવે એ નાંણાં આએ ચાલુ વરશનાં જે મુકરર થરશે તે રકમની હુંનડી
"કેહેવી રીતે લખાવવી તે વીશેની દશતુરૂલ અમલ તમારી તરફથી આવે તાંહાં
"શુધી અતરે વાલાઓએ જજીઆનાં કર માંહે મદદ આપવાને પઈશા જે અત

" રે વાલાઓ પાશેથી વશુલ થાશે.તે તથા બીજું ઉધાર શુધાર કરીને ચલાવીશે
" વાશતે એ બાબદ માંહે વધારે દાહાડા ભાંજી હમને ભીર ભોગવવા નહી દે
" વીજી, કેમજે હમે અવલમે તારીખ ૨૬ મી એપરેલ વાલામેં કબુલાત આપે
" લીછે કે અમદાદનાં પઈશા ઈઅનદ વાલાઓ પુરા વાલીઆ બાદ જજીઆનાં
" કરની હુંનડી તુમાંન ૮૩૦) ની લખીશે, પણ તે પછેનાં શરવે બનાંવોનું બએ
" આંન પાછલાં કાગજોમે જણાવેઉંછે કે અતરે વાલાઓની કબુલાતનાં પઈશા
" હાલે બધા વશુલ નથી થાતા અને તુમાંન ૮૩૦) ની જગોએબી હજુર કાંઈ
" નકી નથી ઠરેઉં કે કાંઇ વધું ઓછું આપવું પરશે અથવા એટલીજ રકમ લે
" શે તે બાબેનો હીશાબ તા૦ ૧ લી શપટેમબર (શને ૧૮૫૮) વાલા કાગજમાં
" જણાવેઓછે તે ઉપર ધેઆંન પોંહોંચાડી ઉતર વાલવાની મેહેરબાંની કરવીજી
" અને વલી હકીરની ધારણા પણ એમછે જે જો તુમાંન ૮૩૦) થી વધારે લેવા
" ચાહાશે તો હવાલો નહી કબુલીશે."

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને આએ જોગવાઈએ જણાવવાને રજા લેછે કે કેરમાંન શેહેરને લગતાં ૧૮) ગાંમ મલીને આપણા જરતોશતીઓની કુલે વશતી હાલમાં માતરે ૯૩૨) માંણશોની બાકી રહેલીછે, તેઓ ઉપરનો જજીઆનો "કર" ભી આએ ધરમ ખાંતાંની પુંજી માંહેથી આપવામો આવેછે, કારણ કે તાંહાં વાલાઓ અને તે લોકોએબી 'જજીઆ' નાં કરની ભરણી આએ ધરમ ખાતાં માંહેથી દર શાલે ભરતા જાવાને વાશતે પોતાની મકદુર મુજબ નાણાં અતરે ભરેઆંછે અને એ લોકોના 'જજીઆ' નાં કરની રકમ કેરમાંનનાં દફતરોમો તુમાંન ૩૫) શુધીછે તેથી આપણુને તાંહાં વાલાઓની ચાલ મુજબ આશરે તુમાંન ૫૦) પચાશ આપવા પરેછે તેથી તેઓ ઉપરનાં "જજીઆ" નાં કરનું નાંણું આએ ધરમ ખાતાંની પુંજી માંહેથી આપવામો આવેછે, તે ઉમેદછે કે તમોને પણ પશનદ પરશે અને જીઆરે ઈરાંનની શરકાર શાથે "જજીઆ" નાં કરની ભરણી ભરવાનો પકો બનદોબશત થાશે તેઆરે તે પઈશા પણ તેહેરાંન મોજ ભરવામો આવશે હેવી તમારી કારોબાર મંડલી ઉમેદ રાખેછે.

તેહેરાંનની તારીખ ૩૧ મી જાનેવારી શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

" અતરેથી જે મીરજાં શફીપર ઈઅનદ ખાતે હોકમ ગીઓ હતો જે પાર
" શીઓનીવશતી ને તપશીલ લખી મોકલે, તે પરથી તેણે બે ચાર બેહેદીનોને કે
" હેઈઉ હતું જે મજને કાંઈ પેશકશી આપશોતો તમારા લાભમાં ચાર શખુંન
" લખી જણાવસ ને નહીતો જેમ ચાહુંચ તેમ લખવા નહી ચુકશ. તે ખબર

" અતરે મલતાંજ એક કાગજ હકીરે લખીને બે ચાર તેહેનાં દોશતોની શોપારશ
." શાથે મોકલવામાં આવીઉછે પણ હજીર તેહેનો ઉતર ફરી વલેઓ નથી."

એજ તેરીખવાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખે છે કે—

"ઈઅજદનો હાકમ બદલાઈને મીરજાં ફતેહઅલીખાંન શાહેબે દીવાંન
" નાંમે થએઓચ."

" એ હાકંમને મલી બીજાઓની શોપારશ પોંહોંચાડીને ઈઅજદના પારશી
" ઓની ભલાંમણ કરીછે, અને તેહેને તાંહાં પોંહોંચવા બાદ બીજાઓનાં શોપા
" રશી કાગજો પણ લેઈ મોકલવા ધારીએચ."

" હેનાં વજીરોમાં એક મીરજાં હોશંન તથા બીજો મીરજાં હુશમખાંન ના
" મે શાથે ગીઓચ."

તમારી કારોબાર મંડલી તમોને જાહેર કરવાને પોતાંની ખુશી જણાવેછે કે મીશતર ઉલીઅમ ડોરીઆ જે અંગરેજનો એલચી ઈરાંનની શરકાર તરફ હતો તે શાહેબેબી આપણું કાંમ પાર પરાવવાને શારૂ ઘણી મેહેનત લીધી હતી, તેથી કારોબાર મંડલી એ શાહેબનો આએ વખતે ઉપકાર માનવાને ઘટારત જાણેછે.

તેહેરાનની તા૦ ૧ લી જુન ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માણેકજી જણાવેછે કે,

"શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા અબાશ કુલલીખાંન જવાંન નશીન વજીરે અદા
" લતનાએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને હેવી કબુલાત આપી કે જો બનશે
" તો "જજીઆ" ની ભરણી ભરવાનાં નાંણાં તે પોતે પોતાના પગારને પેટે લે
" વાને વાશતે આલા હજરત અકદશે હોમાએઉન નશરૂદ્દીનશાહા કાજારને
" અરજ કરીશ."

વલી ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ એજ કાગજમો જણાવેછે કે—

" ફરરોખખાંનને અમીન ઉલ મુલકનો મરતબો મલીને શાહાની મોહોર
" રાખનાર ઠરેઓ તેણે તથા મીરજાં શઈએદખાંન વજીર દવલે ખારજાએ પણ
" કબુલાત આપીછે કે કાંમ પરેતો કુંમક કરીશે ને એ બેહુ ઓમરાઓને મીશ
" તર ઉલીઅમ ડોરીઆ અંગરેજી એલચીએબી ઘણી શોપારશ કરી હતી કે એ
" કાંમ જેમ બને તેમ જલદી ફેશલ કરે.

" ફરરોખ ખાંનને અમીન ઉલ દોલાનો એતાબ મલવાની ખબર મલેઆ
" થી મુબારકબાદીનું તાનીઅત નાંમું (ઇઆને મુબારકબાદીનું પતર) લખી
" ને આપણાં કાંમનો ઈશારો તે કાગજ મધે લખી જણાવેઓછે.

એજ કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તહમારી કારોબાર મંડલીને જણાંવેછે કે,

" શરકાર મોતમદ ઉલ દોલાએ મારગમાં શાહને અરજ કરી તે વખતે ફ
" રરોખખાંને પણ કુમક આપવાને શબબે અકદશે હોમાએઉને (ઇઆને પાદ
" શાહે) ફરમાવેઉં હતું જે જેટલાં નાંણાં ઇઅજદનાં હાકમને મલતાં હોએ તે
" હેનો હવાલો તાહારા મુશારાને પેરે કબુલ કર. તે બાબતનો પેગાંમ ફરરોખખાં
" ને પોતાનાં કાકા માહામુદખાંન એલેશાબ આગાશીની મારફતે અને અબા
" શ કુલલીખાંને અંગરેજી કોથીનાં મુનશી મીરજાં આગાની તવશુલ (ઇઆને
" મારેફત) થી કેહેવડાવેઓ હતો. તે ખબર મલતાંવાર અતરેથી મુલાં રૂશતમે
" દીનીઆર તથા બેહેદીન કેખશરૂએ કાઉશને તા૦ ૨૮ મી આપરેલે (શને ૧૮૫૯)
" એક અરજી શાહાપર, તથા ફરરોખખાંન, અબાશ કુલલીખાંન, મીરજાં શાઇ
" એદખાંન, દબીરૂલ મુલક, મુશતઓફી ઉલ મમાલેક, અને મીરજાં અબદુલ
" વાબખાંન, તથા હુએઆખાંને એશતીફાએ હજુર વગરેનાં ઓહદેદારો ઉપર
" ભલાંમણનાં જુદાં જુદાં કાગજે આપી (પાદશાહની છાવણી) માં રવાનાં કરે
" આં તેમાનાં પતરોની કાંમ જોગ નકલો."

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે, કે ભાઇ માંણેકજી આંતરીઆએ આલા હજરત અકદશે હોમાએઉન નશરૂદદીન શાહે કાજારને તા૦ ૨૮ મી આપરેલ શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દીને ફારશી અરજી લખીને મુલાં કેખશરૂ બીન કાઉશને આપીને પાદશાહાની છાવણી માંહે રવાનાં કરેઓ. તે અશલ ફારશી અરજીની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાંખલ કરીછે.

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ ઈરાંનનાં શાહા અકદસે હોમાએઉન નશરૂદ્દીનશાહે કાજાર ઉપર લખેલી ફારશી અરજીની નકલ.

عرضه داشت کمترین بندگان جان نثار انجمن پارسی هندوستانی بذروه عرض باریافتگان آستان ملایک پاسبان
اعلیحضرت قدر قدرت قضا شوکت شاهنشاه پرستش نثار روحی و روح العالمین فداه میرساند کم
قربان خاکپای مهر آسای مبارکت گردم از مژده این فرخنده کاهی که حسب الامر اعلی بنابر شمول عنایت
بیغایت شاهنشاهی و رعایت رعیت دادرسی و معامله ضعیف طایفه زرتشتیه دعاگو بسرکار معتمد الدوله
مقرر و واگذار گشته است همگی طایفه مذبور جانفشان شده بیش از پیش بدعاگوئی افزونی عمر و دولت
اعلیحضرت اقدس همایون مشغول می باشند خواصه این کمترین بندگان جان نثار از این بشارت سر
مفاخرت بفلک دوار رسانیده و کمال سپاس گذاری بیان این مرحمت را بجهة پارسیان متوقفین
هندوستان نگاشت و هر آینه از صفای این مژده کلاً آن جماعت که قریب بیک ملیان نفوس اند
رهین و شکر گذار گشته موجب مزید جان سپاری و دعاگوئی آنها خواهد بود چه هرچند آنجماعت ظاهراً
از اهالی هندوستان میباشند و اکنون یکهزار سالست که بمرور ایام از ایران در آن بوم رفته ساکن شده اند
امّا بنا بر حبّ وطن باستانی همواره هواخواه خواصه در این هنگام خجسته فرجام از یمن عاطفت اقدس شهریاری

شهریار دادگستر خلد الله ملکه و سلطانه نهایت داعی و ارادت اندیشی این دولت قاهره می باشد
و موافق عقیده خویش یعنی کیش یزدانی حضرت شاهنشاه ایران را مظهر یزدان دانسته و جان سپاری و پرستندگی
خسرو پرستش سزاوار از واجبات میدانند چون این کمترین بندگان عقیدت شعار کمال استظهار
و امیدواری از عاطفت اعلیحضرت ظل اللهی دارد لهذا جسارت بعرضه داشت ورزیده کلاً طایفه زرتشتیه
بغایت مستدعی و نیازمند آنند که از بخشش تمام دهش خسروی و مراحم ملوکانه بر وجه جزیه زرتشتیه
ایران که بموجب فرمان جهان مطاع مبلغ ششصد و هشت تومان است و بعد فرع حق الحکومت و رسوم
بران افزوده اکنون موافق ثبت دفترخانه مبارکه اصلاً و فرعاً مبلغ هشتصد و سی شش تومان میباشد
تخفیف عطا و مرحمت گردد و از مصدر جلال فرمان قضا جریان همایون شرف صدور یابد که پول
مزبور از جمع مالیات یزد و کرمان موضوع بوده هر ساله بتوسط ملاکیخسرو ولد کاوس که یکی از طایفه
مسطوره و رعایای دولت جاوید عدت علیه میباشد در دار الخلافه دریافت نمایند که آنها با آسودگی
خواطر علی العادة المستمره مشغول دعاگوئی باشند چون مراتب معروضه از لزومات بوده جرأت و جسارت
بعرضه داشت شده الباقی الامر الاقدس الاعلی مطاع

ઉપલી ફારશી અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

અરજદાર કમતરીન બંદેગાને જાન નેશાર માણેકજી લીમજી હીનદોશતાંનનો પારશી તમારા ફરેશતા જેહેવા દબદબા ભરેલા પાએતખતની ખાક ઉપર અરજ પોંહોંચાડું છેઉં જે આએ નેકબખતી ભરેલી ખુશ ખબરી શાંભલી કે અકદશેઆલી (ઇઆને પાદશાહ) એ ગરીબ પારશીનાં ટોલા ઉપર મેહેરબાંની ભરેલી રીતે શામેલ થાઇને એ ટોલાની દાદ રશીને વાશતે શરકાર મોતેમદ ઉલ દોલાને મુકરર કરેઓ તેથી એ ઉપર લખેલા ટોલાના તમાંમ લોકોએં પોતાંના જાનનો શદકો કરીને આલા હજરત અકદશે હોમાએઉંનની ઉમર અને દોલતની જીઆદતી થાવાને વાશતે દોઆ માંગવામાં મશગુલ થાએલાછે, તેહમાં ખાશ આએ કમતરીન (માણેકજી) બંદેગાંને જાન નેશારે એ બશારત શાંભલેઆથી પોતાનુ શર આશમાંનનાં દરવાજા શુધી પોંહોંચાડીને નેહાએત શુકર ગુજારી શાથે રેહેમ ભરેલી ખુશ ખબરીનું બએઆંન હીનદોશતાંનમાં રેહેનારા જરતોશતીઓ ઉપર લખી જણાવેઉંછે. હવે જે વખતે એ ખુશ ખબરી તે તમાંમ જરતોશતી જમાઅત કે જે લોકો નજદીક દશ લાખ આંદમીઓછે તેઓ જીઆરે શાંભલશે તેઆરે મમનુન અને શુકર ગોજાર થાઇને દેઆગોઇનો શબબ થાશે— અગરચે તે ટોલો (ઇઆને જરતોશતી ટોલો) હમણાં એક હજાર વરશ થાએ આં ઈરાંનથી નાહાશી જાઇને. જાહેરાંત હીનદોશતાંનનાં બાશંદા થાએઆછે તો શું થાએઉં, પણ પોતાનાં જુનાં વતનની દોશતી અને પોતાના પુરાતમ વતનનાં ખાશ જાત ભાઇઓ ઉપર અકદોશે શેહેરીઆરની મેહેરબાંની ભરેલી બરકત અને દાદ ગોશતરી ખાશ આએ નેકબખતી ભરેલા વખતમો શાંભલીને પાદશાહની શલતનત તથા દબદબો કાએમ રેહેવાને વાશતે દોઆ માંગશે અને પોતાના એતેકાંદ પરમાણે ઈરાંનનાં હજરત શાહાનશાહને ખોદાનો શાએઓ શમજીને પોતાની ઈઅજદાંની દીનના તરીકા પરમાણે હેવા પાદશાહ ઉપર જાનનું શોપવુ અને તારીફ કરવાને વાજબી જાણશે. હવે આએ કમતરીન બંદાઓનો બનદો નેહાએત ખાતરજમા અને ઉમેદવારી શાથે આલા હજરત (પાદશાહ) ની મેહેરબાંનગી શમજેચ તે વાશતે હીમતથી અરજ કરૂંછેઉં કે તમાંમ જરતોશતી ટોલો નેહાએત ખાહેશમંદછે કે પાદશાહની તમોંમ દાદો દેહશતની બખશેશ અને મેહેરબાંનીએ કરીને ઈરાંનનાં જરતોશતીઓનાં જજીઆનાં ભરણાંનાં પઇસા ૬૯૮) તુમાન ફરમાન મુજબછે, તારપછે હાકમનો હક તથા બીજા કરો તે ઉપર વધારીને હમણાં પાદશાહનાં મુબારક દફતર ખાંનાંમાં તે

અશલ અને તેઆર પછે જે વધારેઆ તે શરવે મલીને ૮૩૬ તુમાંન દાખલ કરેલાછે તેહમાં ઓછું કરવાની મેહેરબાંનગી અને બખશેશ ફરમાંવીને તમારો રોશની ભરેલી શદર માથી હોમાએઉન (ઇઆને પાદશાહ) નું ફરમાંન શાદેર થાએ કે તમાંમ જજીઆનાં પઈશા ઈઅજદ અને કેરમાંનની તમામ માલીઆત માંહેથી જુદા થાએ કે તે દર વરશે મુલાં કેખશરૂ વલદે કાઉશ કે જે ધણી એ ઉપર લખેલા ટોલાનો અને તમારી રઈએત માહેનો એક શખશછે તે ધણીની મારેફતથી દારૂલખેલાફે તેહેરાંનમાં ભરતો જાએ કે તેઓ (ઇઆને જરતોશતીઓ) આશુદા દીલથી પોતાની આદત પરમાંણે હમેશે દોઆ માંગવામો મશગુલ રેહે. એ અરજીમાં જે લખવાને લાજેમ હતું તે હીમતથી લખેઉંછે.

"એજ તેરીખવાલા કાગજમાં જણાવેછે કે—

"અતરેથી તારીખ ૩૧ મી મારચ (શને ૧૮૫૯) નાં ફકરા બીજાની કલમ
"ચોથીમો જણાવેઆ મુજબ-ઈઅજદનાં હાકમ મીરજા ફતેહઅલીખાંન શાહેબે
"દીવાંન ઉપર જે હોકમ ગીઓ હતો તેણે પારશીઓની તફશીલ મોકલી તેહમાં
"પોતાની ગરજ મુજબ ખોટારૂ વાપરી, જે લોકો ઘેર મુકી નાહાશી ગીએલા
"છે તથા ગુજરેલાઓનાંબી નાંમ અને બાપ દીકરો શાથે રેહેતો હોએ તેહનાંઓ
"નાં જુદાં જુદાં નાંમ નોધી પારશીઓનાં ઘેરની શંખેઆ ઘણી વધારી જણાં
"વીઅ તથા જજીઆનાં પઈશા વીશે તુ૦ ૯૯૪) શાહી કરનાં અને તુ૦ ૩૫૦
"ઈઅજદની દરબારનો લવાજમો લખી મોકલેઆનું બએઆંન ફરરોખખાંને
"મુલાં રૂસતમે દીનીઆર અને બેહેદીન કેખશરૂએ કાઉશને પાદશાહની છા
"વણીમાં કેહવાથી એઓએ મોહોટી દલગીરી શાથે માહારી ઉપર લખી જણા
"વીઉંછે."

"ઉપલા બનાવને શબબે તારીખ ૧૫ મી મેએ (૧૮૫૯) ને દીને ફરીથી ફર
" રોખખાંન ઉપર અને મોતમદ ઉલ દોલા ઉપર જુદાં જુદાં કાગજો લખેઆંછે."

ભાઈ માણેકજી આંતરીઆએ મોતમદ ઉલ દોલા અબાશ કુલલીખાંન તથા ફરરોખખાંન ઉપર લખેલાં અશલ ફારશી પતરની નકલો તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીઓછે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ઉપલા બે ફારશી પતરોની મતલબ એકજછે તેથી એકજ ફારશી પતરનો ગુજરાતી તરજુમો તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

ભાઈ માણેકજી આંતરીઆએ મોતમદ ઉલ દોલા અબારા કુલલીખાંન ઉપરે તા૦ ૧૫ મી મેએ ૧૮૫૯ ને દીને લખેલાં પતરની નકલ.

معروض رای فیض پیرای جناب عالی میدارد که بعد از مشرف شدن در خدمت آنسرکار نوشته   عنایت مشوم
ملاکیخسرو رسید چنان مفهوم شد که حکام یزد در امر جزیه طایفه زرتشتیه بنا بغرض اشتباه کاری نمودند و چون الطاف
آنسرکار عالی شامل حال اینفدوی اخلاص کیش ملاحظه می شود و هم اکنون از توفیق ربانی و رعیت پروری مظهر پاک
بندگان قبله عالم امر طایفه مذبوره بعهده کفایت آنجناب عالی مقرر شده لهذا لازم بجسارت باین عریضه شد که بحقیقه
مبارک همایون و وقایع را معروض خاکپای شاهنشاه جمجاه طول الله عمره داشته امید که تقویت خواهند فرمود
و در بخصوص هم یک عریضه جداگانه در خدمت جناب جلالتماب امین الدوله نگاشته شده عرض اول آنکه در ایام مرحوم میرزا تقی خان امیر
فرمان قضا جریان که مشتمل بر ششصد و نود و هشت تومان وجه جزیه طایفه مزبوره رعیت و ریاسته و همان مبلغ موضوع بود که در دار الخلافه
بدیوان اعلی داده میشد سواد آن ارسال خدمت ذیرفعت عالی شده دوم اینکه در ایام حکومت خان بابا خان سردار بر آن وجه
مبلغ افزوده در یزد معامله شده و در بخصوص مجدداً تعلیقه در زمان صدارت میرزا آقا خان بخط و مهر میرزا صادق قایم مقام
صدور یافته مشتمل بر هشتصد و سی و شش تومان مطابق تصدیق ارمه مرب الخاقان آقا میرزا رحیم بموجب ثبت دفترخانه مبارکه
که آنهم موجود باشد عرض سیم دو سال قبل بخاکپای قبله عالم روحی و روح العالمین فداه عریضه نگار شده بودم و سواد آن در سفرنامه
خود مندرج میباشد که در ملتی چند هزار نسخه چاپ شده از آنکتاب یکقدر در خدمت جناب جلالتماب امین الدوله ارسال شده
البته ملاحظه خواهند فرمود و در آنهم مع خرج مباشرین نهصد تومان ثبت است و چون حکام نهصد و نود و چهار تومان نوشته اند در باب دریافت شده
جناب ... بی پا البته کاه اصل وجه جزیه مع زیادتی مباشرین ظلم و ستم محسوب شود اینقدر نخواهد شد چهارم اینکه میرزا آقاخان

در اواخر صدارت آن تعلیقه بجهة میرزا شفیع ارسال داشت که بموجب فرمان همایون بدون کم و زیاد برات وجه جزیه از طایفه مذکور دریافت نماید که در دار الخلافه کارسازی شود دو سال بعد از آنکه دانسته باشد موضوع گردد و لیکن بعد از عزل میرزا آقاخان و بحسب الحکم همایون تعلیقه جناب جلالت مآب وزیر امور دول خارجه صادر و یافته بود رسیدن آن بمیرزا شفیع از روی غیظ و غرض ایادی نموده در باب آبادی طایفه مزبوره آنچه در عرایض مندرج بود که چهل قبل قریب بچهار هزار خانوار بودند صدق آن اینست که سرجان ملکم در زمان خاقان مغفور ایلچی کبیر از جانب دولت بهیه انگلیس مقرر بودند و آنجناب در سفرنامه خود مطابق آن ثبت نموده که در آن زمان از جزیه مبلغ دو هزار تومان بوده واستنا آن موجود است و حال باقیمانده پریشان احوال قریب بیکهزار خانوار هستند و چهار سال قبل شماره آنها را دولت قوی شوکت انگلیس یکی مشهور به پیادری یعنی کشیش موسوم به برنل دیگری برد فشر پلدرمن در سیاحت نامه خود شان ثبت نموده و این حقیر هم از روی تحقیق ودقت تمام یکیک را نام و نشان شمرده که ثبت اندر سیاحت نامه اینفدوی مندرج است بدینموجب است مرد کاسب ۶۲ مرد پیر و مفلس ۹۰۳

مرد عاجز و فقیر	اطفال ذکور	اطفال یتیم	اطفال عاجز	زن شوهردار	زن پیر و مفلس	زن عاجز	دختران	دختران یتیم	دختران ناقص
۳۵۰	۱۴۳۶	۴۸	۸	۱۲۲۶	۵۳۴۶	۴۲	۱۱۲۸	۲۹۳	۳۲

اینها در شهر یزد و اطراف آن متفرق و ساکن اند عرض دیگر آنکه آنچه در بیست زحمات و خسارت کشیده آن محض خیرخواهی هم ملتان خود و حب وطن باستانی و ارادت باولیای دولت علیه بوده که این امر جزیه فیصل پذیر گردد بالجمله مقصد اصلی و مطلب کلی آن بوده و هست که تخفیف عطا شود و آن موقوف بر عنایت خسروانه قبله عالم است و امیدواری از غریب نوازی و رعیت پروری اقدس همایون شهریاری دارد که این کمترین مسافر را پابوس نزد هم ملتان خود سرافراز فرمایند چون در سفرنامه این مسافر با این اخلاص کیش اوصاف حمیده و رعیت پروری اقدس همایون مندرج بود لهذا طایفه زرتشتیه ساکنین هندوستان که قریب بدو کرور نفوس و ایرانی الاصل اند بدعاگوئی عمر و دولت قبله عالم اشتغال دارند و بنظر جناب عالی پوشیده نخواهد بود که فیصل یافتن این مقصد مقتضی ازدیاد دعاگوئی عمر و دولت قبله عالم بود و نام نیک شاهنشاه عالم پناه تا قیام قیامت جاویدان خواهد ماند و آنچه لازمه بندگی و خدمتگذاری قبله عالم بوده باشد اقدام خواهند نمود الباقی عمر کم مطاع مطاع

ભાઈ માંણેકજી આતરીઆએ એજ તેરીખે ફરોખખાંન ઉપર લખેલાં ઉપલીજ મતલબનાં ફારસી પતરની નકલ.

فدایت شوم   در خدمت ذیرفعت جناب عالی عرض میشود که ملا کیخسرو مع عرایض خدمت آنجناب عالی روانه
داشت و از نوشتهٔ آن معلوم میگردد که در تفاصیل جزیهٔ طایفهٔ زرتشتیهٔ یزد حکام بنا بر غرض اشتباه کاری
نموده اند در اینخصوص بر فدوی واجب آمد که جسارت نماید قسم بجقهٔ مبارک قبلهٔ عالم روحی فداه که
این احوال را بخاکپای مبارک شاهنشاه جمجاه عالم پناه عرض نماید عرض اول اینکه در زمان مرحوم میرزا تقی خان
فرمان قضا جریان اشتمال بر ششصد و نود و هشت بوده بدینطایفهٔ مزبوره صدور یافته و همان مبلغ موضوع
بوده که در دار الخلافه بسرکار دیوان داده می شده و سواد آن ارسال خدمت ذیرفعت عالی شده دوم اینکه
در ایام حکومت خان بابا خان سردار بر آن وجه فرع افزوده در یزد معامله شده بود در خصوص مجددا
تعلیقه در زمان صدارت میرزا آقا خان بخط و مهر میرزا صادق قائم مقام صدور یافته مشتمل بر هشتصد و سی و شش
تومان موافق تصدیق مقرب الخاقان آقا میرزا رحیم بموجب ثبت دفترخانهٔ مبارکه که آنهم موجود میباشد سوم
دو سال قبل بخاکپای قبلهٔ عالم روحی و روح العالمین فداه عریضه نگار شده بودم و سواد نامهٔ آن در سفرنامه
خود مندرج میباشد که در بمبئی چند هزار نسخه چاپ شده از آن کتاب یک دفتر ارسال خدمت عالی
میشود در آن بهم مخرج نهصد تومان ثبت است و چون حکام نهصد و نود و چهار تومان نوشته اند که دریافت میشده

این حرف بی پاست هرگاه اصل وجه جزیه مع زیادتی مباشرین ظلم و ستم محسوب اینقدر نخواهد شد
چهارم اینکه میرزا آقاخان در اواخر صدارت تعلیقه بجهت میرزا شفیع ارسال داشت که بموجب فرمان همایون
بر دویست کم و زیاد وجه جزیه را از طایفه مذکوره دریافت نماید که در دار الخلافه کارسازی شود سال بعد را
که هذه السنه باشد موضوع گردد ولیکن بعد از عزل میرزا آقاخان بحسب الحکم همایون تعلیقه جات جلالتمآب وزیر
امور دول خارجه که دریافته بود و برسیدن آن میرزا شفیع از روی غیظ و غضب زیادتی نموده و در خصوص
بخدمت عالی این کمترین عارض شده البته بنظر شریف خواهد بود در باب آبادی طایفه مزبوره انچه در عرایض مندرج
بود که چهل سال قبل قریب پنجهزار خانوار بودند صدق آن این است که سر جان ملکم در زمان خاقان مغفور ایلچی کبیر
از جانب دولت بهیه انگلیس مقرر بوده و آنجناب در سفرنامه خود مطابق آن ثبت نموده که در آن زمان جزیه
آنها دویست تومان بوده و اسناد آن بنظر شریف رسیده حال باقی پریشان احوال قریب یکهزار خانوار هم هستند
و چهار سال قبل شمارهٔ آنها را دو نفر از اهالی [illegible] یکی مشهور بپادری یعنی کشیش موسوم بپرل دیگری برد [illegible]
در سیاحت نامهٔ خود ثبت نموده و چیزهم از روی تحقیق و دقت تمام یک بیک با نام و نشان شمرده که ثبت
آن در سیاحت نامهٔ اینقدر وی مندرج است بدینموجب

مرد کاسب	مرد عاجز و فقیر	اطفال ذکور	اطفال یتیم
۲۹۶۲	۳۵۰	۱۴۳۶	۴۸۰

مرد مفلس	اطفال عاجز	زن شوهردار	زن بیوه مفلس	زنان عاجز	دختران	دختران یتیم	دختران یتیم [illegible]
۳۹۰	۸۰	۱۲۷۶	۵۳۶	۴۲	۱۱۲۸	۲۹۳	۳۲

اینها در شهر یزد و دهات متفرق اند عرض دیگر اینکه انچه در این زحمت و خسارت کشیده آن محض خیرخواهی
هم ملتان خود و حب وطن باستانی و ارادت با ولیای دولت علیه بوده که این امر جزیه فیصل پذیرد و یقین
حاصل است که هرگاه این امورات اول مالجات خیرخواه دولت و مملکت محول شده بود تا بحال بعهدهٔ
تعویق و تعطیل نماند و لازم توسط سفارت نمیکرد اما مطلب اصلی و مقصد کلی آن بوده و هست که تخفیف عطا شود

و ان شاء الله تعالی موقوف بعنایت خسروانهٔ قبلهٔ عالم است و امیدواری از غریب نوازی و
رعیت پروری اقدس همایون شهریاری دارد که این کمترین مسافر را مأیوس و محزون نزد هم ملتان خود
و سایرین شرمسار نفرمایند چون در سفرنامهٔ این اخلاص کیش اوصاف حمیده و رعیت پروری اقدس
همایون مندرج بود لهذا طایفهٔ زرتشتیه ساکنین هندوستان که قریب به دو کرور نفوس اند و ایرانی
الاصل اند و بدعای عمر و دولت قبلهٔ عالم اشتغال دارند و نیز بنظر جهانبانی عالی پوشیده نخواهد بود که تفصیل متن
این مطلب مقتضی ازدیاد دعاگوئی عمر و دولت قبلهٔ عالم خواهد بود و نام نیک شاهنشاه عالم پناه تا قیام
قیامت جاویدان خواهد ماند و آنچه لازمهٔ بندگی و خدمتگذاری قبلهٔ عالم بوده باشد اقدام خواهد نمود
باقی عمرکم مطاع مطاع مطاع

જનાબ જલાલત મઆબ શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા ઉપર ફારશી પતર લખેલાંનો ગુજરાતી તરજુમો.

"તમારી ઉપર ફેદા થાઉં—તમારી જનાંબે આલીમો અરજ કરૂંચ કે મુલાં ખકેશરૂ તમ શરકારની જનાંબમો પોંહોંચેઆ પછે તે (ધણીનું) લખેલું કાગજ મહને પોહોતું તેથી હેવું જાહેર થાએઉં કે ઈઅજદનાં હાકમોએ પોતાની ગરજ ને વાશતે જરતોશતી ટોલાનાં જજીઆનાં કાંમનો (બનદોબશત કરવા માંહે) શક ઉતપન થાએ હેવો વાંધો નાખેઓછે; હવે જીઆરે જાહેરમો તમો આએ ફી દવીના હાલ ઉપર શાંમેલ થાઈને મેહેરબાંનગી રાખોચ અને ખોદાતાલાની મેહે રબાંનીથી કેબલે આલમે (ઈઆને પાદશાહે) જરતોશતી ટોલાની (દાદરશી) ને વાશતે તમોને મુકરર કરેઆછે તેથી આએ અરજીમાં મહને છુટથી લખવાને લાજેમ થાએઉં કે મુબારક હોમાએઉન (ઈઆને પાદશાહ) ની અરજીમાં તમાં મ કેફીઅત લખીને મોકલીછે તેથી હું ઉમેદ રાખુંચ કે તમો તે વીશે તમારી મ દદ ફરમાવશો અને એ બાબત ઉપર જનાંબે જલાલત મઆબ અમીન ઉલ દો લાની ખેદમતમો પણ એક અરજી જુદી લખીછે."

"પેહેલી અરજ એછે જે મરહુમ મીરજાં તકીખાંન અમીરનાં વખતમો જ રતોશતી ટોલા પાશેથી જજીઆના કરના પઈશા લેવાને વાશતે ફ્જાએ જોરીઆ ન (ઈઆને પાદશાહી ફરમાંન) શાદેર (ઈઆને અમલમાં) આવેઉં હતું, અ ને તે પઈશા દારૂલખેલાફ (તેહરાંન) નાં દીવાંનખાંનાંમાં જુદા આપવામાં આવ તા હતા તે વીશેના કાગજની નકલ ૧) તમારી ખેદમતમો મોકલીછે."

"બીજુ "ખાન બાબાખાંન" શરદારની હકુમતને વખતે ઈઅજદમાં હેવો મામેલો બનીઓ કે તે જજીઆનાં લેતા કરેલા કર ઉપર બીજા પઈશા વધારીને લેવાને વાશતે મીરજાં શાદેક કાએમ મોકામે પોતાને હાથે અને મોહોરે "મીર જાં બાબાખાંન" વજીરનાં વખતમો તુમાંન ૮૩૬) લેવાને વાશતે નવો તાલીકો (ઈઆને હોકમનાંમું) લખેઓ તે વીશે મુકરેબ ઉલ ખાકાન મીરજાં રહીમે કહે ઉં કે બરાબરછે તેથી તે હોકમનાંમું મુબારક દફતરખાંનાંમાં દાખેલ કરેઉં તેબી માહરી પાશે મોજુદછે."

"તરીજી અરજ એછે જે આએ અરજ લખેઆને બેએ વરશ આગલ કે બલે આલમ (ઈઆને પાદશાહ) ને અરજી કરી હતી તેહેની નકલબી માહારા શફરનામામાં દાખેલ કરેલીછે અને જેહની નકલ મુંબઈમાં કેટલાએક હજાર નુ શખાઓ છપાવેઆછે તેહમાંબી દાખેલ કરેલીછે, તેહમાંનું એક દફતર જનાબે જ લાલત મઆબ અમીન ઉલ દોલાની ખેદમતમાં મોકલેઉછે તે વાંચેઆથી અલ

બતે વાકેફ થાએઆ હોશો અને તેમાંબી કારકુનોનાં ખરચની શાથે ૯૦૦) તુમાં ન લખેલાછે. હવે જેઆરે (ઈઅનજદનાં) હાકમે ૯૯૪) તુમાંન લખેઆચ તેથી માલમ પરેચ કે એ લખેલું વગર પાએઆનુછે; હવે અશ્લલ અપાતા જજીઆ નાં કર ઉપર કારકુનોએ જે વધારે તુમાંન લેતા કરેઆ હતા તે, તથા જુલમ અ ને શીતમથી લેતા હતા તે, શરવેનો હીશાબ કરીએચ તો એટલા નહી થાશે."

"ચોથું એજે "મીરજા આકાખાંન" ની વજારતનાં આખરી વખતમાં પા દશાહનાં હોકમથી એક હોકમનાંમુ "મીરજા શફી" ઉપર મોકલેઉં હતું કે પા દશાહના ફરમાંન મુજબ તેહકીક કરીને જરતોશતી ટોલા પાશેથી જજીઆનાં ક રનાં પઈશા લેવાને વાશતે હુનડી લખીને તેહેરાંન મોકલે કે તેની કારશાજી તે હરાંનમાં થાશે; અને આએ ચાલતાં વરશનાંબી પઈશા જુદા કરે. હવે મીરજા આકાખાંનને બરતરફ કરવાથી જનાબે જલાલત મઆબ વજીરે અમુરે દવલે ખારજે ઉપર હોકમનાંમુ ૧) પાદશાહના હોકમથી અમલમાં આવેઉં હતું, તે પોંહોંચેઆથી "મીરજા શફીએ" પોતાની ગરજને વાશતે જરતોશતી ટોલાની વ સતીને વધારીને લખેઉં કે ચાલીશ વરશ ઉપર ચાર હજાર ઘેરની વશતી હતી, તેહની ગવાહી એછે કે શર જાન મલકમ "ખાકાન મગફુર" ના વખતમાં ઈંગ લંડની શરકારની તરફથી મોહોટા એલચી દાખેલ મુકરર થાઈને અતરે આવે ઓ હતો, તે બુજુરગવારબી પોતાના શફરનાંમાં માંહે લખી ગીઓછે, કે તે વ ખતે એ ટોલાની ઉપર 'જજીઆ' ના કરના પઈશા ૨૦૦) તુમાંન હતા, તે બા બેની શનદો મોજુદછે, અને હાલ પરેશાની એહવાલમાં બાકી રહેલાઓની વ સતી નજદીક એક હજાર ઘેરનીબી નથી, અને એ વશતીનો શુમાર ચાર વર શની વાત ઉપર 'નમશા' શેહેરના બે મુશાફરો અતરે આવેઆ હતા, તેહમાં એ ક "પાદરી" હતો, અને બીજો "પરોફેશર પીટરમન" હતો, તે લોકોએ પોતાના શફર નામાં માહે લખેલુંછે, અને હકીરેબી ઘણી તલાશ અને બીકટથી દરએક જણનાં નાંમ નીશાંન શાથે ગણીને ફીદવીના શફર નામાં માહે આએ પરમાંણે લખેલુંછે કે—

૯૬૨) જણુ મેહેનતું મરદો.
૩૯૦) બુઢા અને મુફલીશ.
૩૫૦) આજેજ અને ફકીર.
૧૪૩૬) માએબાપ વાલા છોકરાઓ.
૪૦૦) માએબાપ વગરના છોકરાઓ.
૮) આજેજ છોકરાઓ.
૧૨૭૬) ધણીઆતી ઓરતો.
૫૩૬) બુઢી અને મુફલેશ ઓરતો.

૪૭) આજેજ ઓરતો.
૧૧૨૮) છોકરીઓ.
૨૯૩) માએબાપ વગરની છોકરીઓ.
૩૭) આજેજ અને ફકીર છોકરીઓ.

———

જુમલે ૬૮૬૩)

"એટલી જરતોશતી ટોલાની વશતી ઇઅજદ શેહેરમાં અને તેહની આશ પાશંના ગામડાંઓમાં વશેછે."

"બીજી અરજ એછે જે માહારી તમામ મતલબ અને મકશદ એ હતી અને હાલે પણ છે, કે જજીઆનાં કાંમનો ફેશલો થાવાને વાશતે મેં આટલી મુદત શુધી જેહમત અને નુકશાંન ખેચીઉંછે તે માતરે માહારી હમદીનવાલાઓને અને પુરાતમ વતનની દોશતી અને ઓલીઆએ દોલત (ઇઆને વજીરો તથા ઉમરાવો) ને વાશતે છે, તેથી જજીઆમો છુટ મુકાવવાની બખ્શેશ ફરમાવો, અલબતે એ કાંમ પાદશાહની મેંહેરબાંનગી ઉપર મોકુફછે તેથી હું ઉમેદ રાખુંચ કે આએ કમતરીન મુશાફરને નાઉમેદ અને પોતાના હમદીન વાલાઓ તથા બીજાઓ પાશે શરમીનદો નહી કરે. જીઆરે આએ મુશાફરનાં શફરનામાં માહે શાહની રઈએતપરવરી અને નેક ખશલતની તારીફ લખી હતી તેથી હીનદોશતાંનમો રેહેનારો જરતોશતી ટોલો કે જે નજદીક બેએ કસેર આદમીની વશતીછે અને જેઓનુ પુરાતમ વતન અશલ ઈરાંનછે તે લોકો શાહાની ઉમર અને દોલતની દુઆ માગવામાં મશગુલછે તેબી તમારી નજર આગલ છુપું નહી રેહશે કે આએ મકશદનો ફેશલો થાવાથી પાદશાહની ઉમર અને દોલતની જીઆદતીની દોઆ માગવાનો શબબ થાશે અને શાહનશાહ આલમ પનાહનું નેકનાંમ કેઆમત શુધી જાવેદાંન રેહેશે અને કેબલે આલમની તારીફ અને ખેદમત ગુજારી કરવાને લાજેમ હોશે તે પરમાંણે બજા લાવીશે.

એજ કાગજમાં ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

"અતરેથી મોંકલેલા મુલાં રૂશતમ અને બેહેદીન કેખશરૂને પાદશાહની
"છાવણીમાં પોંહોંતા આગમચ મોતેમદ ઉલ દોલાએ માહારા ઉપર કાગજ લ
"ખેઓછે તે તથા તેહેનો જવાબ જે મેં મોકલેઓ તે બંધેની નકલો આએ
"કાગજ શાથે બીરીછે."

તમારી કારોબાર મંડલીએ તમં શાહેબોને. વાકેફ થાવાને વાશતે ઉપર જણાવેલાં શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા અબાશ કુલલીખાંને ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ ઉપર પતર એક ફારશીમાં લખેઓ તે તથા ભાઈ માણેકજીએ લખેલા તેના જવાબના અશલ ફારશી પતરોની નકલો અતરે દાખલ કીધીછે.

———

શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા આબાસ કુલલીખાંને ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆ ઉપર લખેલો પતર.

گرامی دوستا مهربانا   عالیجاه میرزا آقا که از منزل قم معاودت بدار الخلافه طهران نمود البته تفصیل مجوسهای یزد که بمسئول من مفوض و مرحمت فرمودن اعلیحضرت قدر قدرت شاهنشاهی روحی و روح العالمین فداه امورات انهارا باینجانب بآن دوست مهربان اظهار نموده است باعث تقبل اینجانب بملاحظهٔ دوستی شما بوده که همیشه این خواهش را از من میکردید که در دست من بوده از بعضی تعدیات آسوده باشند والّا هرگز قبول نمیکردم حال که چنان شد باید قراری بمتوجهات دیوانی آنها داده شود که اینجانب مطمئن شود حسب الامر قدر قدر خسروانه مقرب الخاقان دبیر الملک از چاپار یازدهم به یزد نوشته و بحاکم اخبار کرده است در چاپار آخر ماه هم اینجانب مفصلاً بمقرب الخاقان صاحبدیوان و هم بموبد موبدان و ریش سفیدان خواهم نوشت طومار مفصلی که در تعیین عدد خانهای مجوس یزد و قرار بدهی آنها از آنجا فرستاده بودند و نزد مقرب الخاقان دبیر الملک بود نزد من بود غلطست و جمع قلم هی هم که دارند ثبت آن در دفترخانهٔ مبارکه موجود است درینصورت لازم است که یکنفر از مجوسهای معتبر و معقول آمده قرار کار خودشان را بگذارند که در سالی چه خواهند داد اگر آن تجاری که از اهل مجوس در دار الخلافهٔ طهران هستند متقبل این عمل میشوند شما آنها را خواسته در میان خودشان

قرارشان را بگذارند و نوشته پا بمهر بنویسند و حاشیه اش را شما مهر نمائید یک نفری از آنها برداشته

بموکب همایون بیاورد که در اینجا بسپارد اگر تغییر و تبدیلی هم بشود خود آن شخص معتبر آدمی باشد

که بتواند وکالت کلیه نماید مرا بهمه جهت مطمئن نموده معاودت نماید اینجانب میخواهم که مباشر

و ضابط علیحده برایشان مشخص نمایم اگر اینها که در طهران هستند اینوکالت را ننمایند از جاپار آخر ماه

بصاحب دیوان و مؤبد مؤبدان خواهم نوشت و این تکلیف را برایشان خواهم کرد که اگر خودشان

راضی بضابط فرستادن من نشوند هرگز نخواهم فرستاد غرض اطمینان من است مؤبد مؤبدان از آنجا

یکنفر معتبر ادمشان را فرستاده بموکب همایون که بهمدان نزول اجلال خواهند فرمود در آنجا مرا

دیده اطمینان داده و قرار قسط شهور را بگذارند اگر بعد ازین قرار داد برای محافظت جماعت مجوس

از اذیت و تعدیات حاکم و مباشران و مردمان خارج آدمی خواسته باشند که همیشه از جانب من

در آنجا بماند با رضای مؤبد مؤبدان مضایقه ندارم آن دوست مهربان خود نیز بجماعت مجوس

اخبار نماید زیاده اظهار نشد همه روزه مهمات و حالات را اعلام دارد که انجاح یابد و مسرور گردد

لا اله الا الله الملک
الحق المبین عباسعلی عبده

دوست گرام مهربان مانک جی صاحب مجوس مطالعه نماید

મોતમેદ ઉલ દોલા ઉપર તારીખ ૬ ઠી મેએ ૧૮૫૯ ને દીને ભાઈ માંણેકજીએ લખેલો જવાબ.

هوالله تعالی شأنه العزیز

فدای حضور مبارکت گردم خدمت ذی‌رفعت سرکار عظمت مدار عالی عرض می‌شود که تعلیقهٔ کریمه
که بیادآوری این بندهٔ اخلاص کیش مرقوم فرموده بودید رسید بنهایت آن مشرف شدم و شفیق مهربان
میرزا آقا هم فرمایش عالی را بیان نمودند بسیار خوشوقتی و شکرگذاری حاصل گشت سپاسداری منت را
که پیش از پیش ازین فرح آگاهی که اعلیحضرت شاهنشاهی ظل الله روحنا و روح العالمین فداه بنابر رعایت و عدالت
گستری طایفهٔ زرتشتیه را در سایهٔ عاطفت و حمایت چنین دادگستر مقرر و بعهدهٔ کفایت عالی مفوض شده نزد
جزیهٔ آنها موضوع در نیول سرکار عالی انتقال یافته و تقلیل این امر چون باعث مسیدیات این بندهٔ اخلاص کیش
با سرکار عالی و بجهت آسوده‌گی طایفهٔ مذبوره بود لهذا نه اینکه تنهائی این کمترین ممنون و سرافراز گردیده بلکه کل طایفهٔ
مذکور در هندوستان و ایران شاکر و دعاگو میباشند و نام نیک شاهنشاه قبلهٔ عالم و اولیای دولت جاوید مدت
تا قیام قیامت جاویدان خواهد ماند و در تواریخ و کتب این عصر اوصاف این مراحم ملوکانه و بخشش بیکران خسرو آفاق
ثبت و مسطور خواهد ماند البته چون از مرحمت سرکار عالی اینطایفه از ظلم و تعدیات آسوده خاطر شده بدعای
آنصفا مقبول پاک یزدان پسند خواهد بود عرض دیگر از شنیدن این مژده پر امید ملا کیخسرو ولد کاوس نام را جزء
بوکالت کلیه در حضور سرکار عالی مع عرایض جهت تبلیغ مراتب معروضه و سپردن تمسک و گرفتن فرمان

همایون و تعلیقهٔ عالی روانه داشته‌اند که مشرف شده و در حاشیهٔ تمسک مزبور موافق فرمایش سرکار به هیچ نقصان
نخواهد شد و هر فرمایشی و دستورالعملی که از جانب سرکار صدور یابد معمول خواهد گردید و از مرحمت عالی مستدعی است
که عنقریب این امر را فیصل پذیر فرموده مشارالیه را رخصت معاودت ارزانی فرمایند فدایت شوم فدوی را نهایت آرزو آن بود
که مبالغ جزیه تخفیفی عطا و مرحمت خواهد شد و آن موقوف بر عنایت و مرحمت خدیو روحی فداه و قبلهٔ عالمست چون کمال استظهاری از مرحمت بندگان
شاهنشاهی است دادرسی این طایفه دعاگو نیز به سرکار عالیست بنابراین امیدواری از سرکار جلالت آثار آنست که در این خصوص مرحمت و تقویت فرمایند
و هرچه مقرر شود آن وجه مزبور را قسط بقسط در آنجا مشارالیه بدون تعویق و تعطیل میرسانند عرض دیگر اینکه بعضی از طایفه مزبوره از اهل
کرمان به یزد تردد می‌کنند و در آنجا گاهی ساکن میشوند لهذا امید آنکه آنچه در کرمان مبلغ سی و پنج تومان باسم جزیه دریافت میشود
آن را هم موضوع شود و چون در این خصوص هم مرحمت جناب جلالتمآب امین الدوله عرض شده بود و نیز آنجناب فیض آثار فرموده بودند
که هنگامیکه وجه یزد موضوع می‌شود آن هم موضوع خواهد شد در باب ضابط اکنون لازم نخواهد بود چونکه سوای وجه جزیه مالیات
دیوانی از جملهٔ مراعی و گمرک و غیره از زراعت و کسب جمع ولایت حکام دریافت می‌نمایند چنانچه اتفاقی واقع شود موبدان و بهدینان
یزد و کرمان در خدمت سرکار عریضه نگار خواهند شد و در طهران ملا کیخسرو مذکور عرض خواهد کرد دیگر بموجب فرمایش سرکار این مژده
فرح بخش در یزد و کرمان به موبد موبدان و ریش سفیدان این طایفه مذکور نگاشته که همگی به دعای عمر و دولت جاوید مدت حضرت اقدس
شاهنشاه روحنا فداه و آن سرکار عظمت مدار اشتغال نمایند در باب ثبت سرشماری که در خدمت سرکار عالی ضبط است عرض میشود
که کسانیکه هنوز قابل دادن جزیه نمی‌باشند و چند خانواری که بیوه زنان هم جزو محسوب شده است و لیکن همین قدر متمسک است
که بعد از این کم و زیاد و آبادی و خرابی دولت علیه خواهد شد و امیدواری درگاه پاک یزدان بی‌نیاز دارد که از رعایت و عدالت شاهنشاهی
اعلیحضرت گیتی پناه فراریان این طایفه معاودت نموده روز بروز آبادی رعایای دولت ایران برآید خواهد بود و همواره به دعای عمر و دولت
اعلیحضرت شاهنشاهی روحنا فداه اقدام نمایند و همیشه اوقات منتظر ارجاع خدمات و فرمایشات که آنچه مرجوع فرمایند در خدمتگذاری
کوتاهی نخواهد شد الباقی ایام بکام باد رب العباد کمترین خاکساران درکیش مسافر مانکجی لیمجی

શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા અબાસ કુલલીખાંને ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆ ઉપર લખેલાં ફારસી પતરનો તરજુમો.

"અએ દોશતે મેહેરબાંન, આલીજાહા મીરજાં કે જે ધણી કોમ ગામની મનજલથી દારૂલ ખેલાફે તેહેરાંન તરફ રવાંનાં થાએઓછે તે ધણી તમોને ઇઅજદનાં જરતોશતીઓની હેકાએતની તફશીલ જે પાદશાહે માહારા મવાજેબ (ઇઆને પગાર) માં રેહમ ફરમાવીને તે લોકોનુ શરવે કાંમ મહને શોપીઉછે તે વીશે તમોને તે મેહેરબાંનં દોશતથી માલમ પરેઉંછે અને એ કાંમ હુંએ જે કબુલ કરેઉંછે તેહેનો શબબ તમારી દોશતીને વાશતે છે, કારણ કે તમો હમેશાં મહને એજ ખાએશ દેખાડતા હતા કે માહારા (ઇઆને શરકાર મોતમદ ઉલ દોલાનાં) હાથમો એ કાંમ આવેતો કેટલીએક તરેહનાં જુલમાત માંહેથી (તમારો જરતોશતી ટોલો) આશુદા થાએ, નહી તો હું હરગેજ કબુલ નહી કરતે, હાલ હેવું થાએઉ તેથી દીવાંન (ઇઆને જજીઆ) નાં પઇશા ભરવાને વાશતે હેવો કરાર કરવો જોઇએચ્ર કે હું ખાતરજમા થાઉં (એ વીશે પાદશાહનાં કહેઆથી મુકરબ ઉલ ખાકાંન દબીર ઉલ મુલકે (આએ મહીનાંનાં) અગીઆરમાં ચાપાર (ઇઆને પાદશાહી શવાર) ની શાથે ઇઅજદ લખીને હાકમ ઉપર ખબર મોકલેલીછે અને હુંબી છેલલા પાદશાહી શવાર શાથે "મુકરબ ઉલ ખાકાંને શાહે બે દીવાંન" (ઇઅજદનો હાકમ) ને અને ઇઅજદનાં મોબેદે મોબેદાંન અને રીશ શફીદોનેબી લખી જણાવીશ અને ઇઅજદનાં રેહેનારા જરતોશતીઓનાં ઘેરો કેટલાંછે તથા તે લોકો કેટલું આપેછે તે શરવે બીનાંનો તફશીલવાર તુમાર ઇઅજદ તરફથી અતરે મોકલેલોછે તે શરવે મુકરેબ ઉલ ખાકાંન દબીર ઉલ મુલકની નજદીક હતું તે શરવે માહારા કબજામાંછે અને જે કઇ દફતરમાં જમે કરેલુંછે તે શરવે મુબારક (ઇઆને. પાદશાહી) દફતરખાનાંમાં મોજુદછે તે વાશતે લાજેમ છે કે (તહમારા) જરતોશતીઓ મધેનું એક હોશીઆર, એતબારી આદમી આવીને પોતાના કાંમ વીશે કરાર આપે કે દર વરશે કેટલું નાંણું ભરશે અને જે (તહમારા મોકલેલા) માણશને વાશતે દારૂલ ખેલાફે તેહેરાનનાં જરતોશતી શોદાગરો હેવું કેહે કે એ માણશ એતેબારીછે અને જે ઠરાર એ ધણી કરશે તે હમોને કબુલછે, તો હું એ કાંમ માહારે માંથે લેઉં અને તમો પણ તે લોકોને બોલાવીને પોત પોતામાં કરાર કરીને એક લખત બનાવીને તેહેની નીચે તે લોકોની મોહોરો કરાવજો અને તે લખતનાં હાંશીઆ (ઇઆને મારજીન) ઉપર તમો તમારી પોતાની મોહોર કરજો અને તે લખત મોકળે હોમાએઉન (ઇ

આને પાદશાહની દરગાહ) માં તે ધણી લેઈને આવે અને (તાંહાં) તે લખત મહને શોંપે અને તે લખતનો લાવનાર ધણી ઘણો એતેબારી આદમી હોએ કારણ કે તે લખતમાં કાંઈ વધાર ઘટાર કરવું પડે તો તે તમાંમ કાંમની વકાલત કરી શકે અને તમાંમ રીતે માહારી ખાતરજમા કરીને જાએ. હું માહારી તરફથી તે લોકો ઉપર કારકુન કે કારભારી રાખવાને નથી ચાહતો, તમો જે ધણીને વકીલ શથાપીને મોકલશો તેહેનાં વીશે તેહેરાંનનાં જરતોશતી શોદાગરો તેહેની વકાલતને કબુલ નહી કરશે તો મહને તેહેવો વકીલ નહી જોઈએ, તેઆરે હું આએ મહીનાંનાં છેલલા પાદશાહી શવારની શાથે હું તે (ઈઅજદ) તરફ પણ શાહેબે દીવાંન (ઈઆને હાકમ) ઉપર અને મોબેદે મોબેદાંન ઉપર લખીશ અને એ જેહેમત તેઓને પણ આપીશ કે અગર તેઓ પોતે માહારૂં કારોબારીવાલું માણશ મોકલાવવાને રાજી નહી હોશેતો હું કંઈ મોકલીશ.નહી, માતરે માહારી ગરજ એજછે કે માહારી પોતાની ખાતરજમાં થાવી જોઈએ. તે તરફ મોબેદે મોબેદાંન મધેથી એક પોતાનાં એતબારી આદમીને "હમદાન" (ગાંમ) માં પાદશાહછે તાંહાં આવીને મહને મલીને માહારી ખાતરજમા કરે કે "કીશતે શહુર" (ઈઆને દર મહીને) કેટલું નાંણું ભરશે તે વીશેનો બંદોબશત કરે. એ કરાર થાએઆ પછે જરતોશતી જમાઅત વાલાઓ માહારી પાશે હાકમો તથા કારકુનો તથા બીજી રઈએતનાં જુલમાતનો શંભાલ કરવાને વાશતે માહારી તરફનું માંણશ પોતાની હેફાજત (ઈઆને શંભાલ) ને વાશતે માંગશે તો મોબેદે મોબેદાંનની રજાથી મહને માહારી તરફનું માણશ રાખવાને પણ કશી અડચણ નથી; હું માહારી તરફનું માણશ હંમેશાં તે તરફ રાખીશ અને તહમો મેહેરબાંન દોશતબી ઉપર લખેલી જમાઅતની ખબર લેતા રેહેજો, જીઆદા શું જાહેર કરૂં, હંમેશાં હરેક તરેહનું કાંમ અને તે લોકોની હાલતની મહને ખબર આપતા રેહેજો કે તે હું શરવે દરૂશત કરીશ."

મોતમદ ઉલ દોલા ઉપર તારીખ ૯ ઠી એએ ૧૮૫૯ ને દંનેબાઈ માંણેકજીએ ફારશીમાં લખેલા જવાબનો તરજુમો.

"તહમારી મુબારક હજુરમાં ફેદા થાઉં, તહમારી બુજોરગ શરકારની ખેદમતમાં અરજ ગુજારૂંછું કે તહમારો મેહેબાંનગી ભરેલો પતર જે તહમોએ મહને ઈઆદ કરીને લખેઓ તે પોંહોતોછે તે વાંચેઆથી હું ઘણો ખુશી થાએઓછું અને મુશફક મેહેરબાંન મીરજાં આકાએબી તહમારી ફરમાએશથી શરવે બએઆંન માહારી પાશે કહેઉ તેથી મહને ઘણી ખુશવકતી અને શુકરગોજારી હાંશેલ થાઈ

કે આલા હજરત શાહાનશાહે જરતોશતી ટોલાની તરફદારી કરવાને વાશતે તમ
જેહેવા અદલ ઈનશાફનાં કરનાર શાહેબનાં હવાલામો શોંપેઆ કે એ લોકોનાં જ
જીઆનાં પઈશા જુદા પાડીને તમારા મવાજેબ (ઈઆને પગાર) ને પેટે તમારી
શરકારે આલીમો તમોએ હવાલો પાડવો અને એ કાંમ જે તમોએ કબુલ કરેઉ
તેહેનો શબબ એકે આએ એખલાક કીશે તહમારી શરકારમો એ ટોલાની આ
શુદગીને વાશતે ખાએશ બતલાવેઆથી તહમોએ એ કાંમ માંથે લીધું તેથી આ
એ કમતરીન એખલાજ હેશાંનમંદ અને શરઅફરાજ નથી થાએઓ પણ હીન
દોશતાંન તથા ઈરાંનનો કુલલે જરતોશતી ટોલો શુકરગોજાર અને દોઆગો થા
એઓછે અને શેહેનશાહ કેબલે આલમનું નેકનામ કેઆમત શુધી બરકરાર રે
હેશે અને આએ જમાંનાંની તવારીખો અને કેતાબો મધે હાવી તરેહેની પાદશા
હની મેહેરબાંની અને બેનેહાએત બખશેશની તારીફ દાખેલ અને લખેલી રેહે
સે, તમારી રેહેમ ભરેલી છાએઆથી અલબતે એ ટોલો જુલમ અને શેતમ ખેં
ચવાથી આશુદા દીલ થાઈને એ ગરીબો દોઆ માંગશે તે પાક ઇઅજદાંને બેને
આજની નજદીક કબુલ થાશે."

"બીજી અરજ એજે આએ ઉમેદ ભરેલી ખુશ ખબરી શાંભલેઆથી મુલાં
કેખશરૂ વલદે કાઉશ નાંમનાં શોદાગરને તમારી હજુરમાં જજીઆનાં પઈશાનો
બંદોબશત કરવાને વાશતે અને હોમાએઉન (ઈઆને પાદશાહ) નું ફરમાંન
લેવાને થકી અને તમારૂં હોકમનાંમું લેવાને શારૂં રવાંનાં કરેઓછે તેથી ઉમેદ
છે કે તે તહમારી ખેદમતમો પોંહોંચે અને તમારા લખેઆ પરમાંણે તે લખતનાં
હાંશીઆ ઉપર હું શહી કરીશ તેહેનોબી કંઈ મુજાએકો નથી અને હોકમ મુ
જબ તમારી તરફથી જે કંઈ ફરમાએશ શાદેર થાશે તે પરમાંણે બજા લાવેઆ
મો આવશે અને તમારી મેહેરબાંનીથી હું એ ખાંએશ રાખુંછું કે એ કાંમનો
ફેંશલો જલદીથી કરીને ઉપર લખેલા શંખશને પાછો રવાંનાં થાવાનો હોકમ ફર
માવો. તમારી ઉપરથી ફેદા થાઉં, કમતરીનને ઘણી આરજુ એ હતી કે જજીઆ
ની બાબદમાં છુટ મુકાવાની બખશેશ અને મેહેરબાંની થાશે પણ એ કાંમ કેબલે
આલમ (ઈઆને પાદશાહ) ની મેહેરબાંની ઉપર મોકુફછે અને માહારી ખાતર
જમા તમારી ઉપરછે અને એ દોઆગો (ઈઆને જરતોસતી) ટોલાનાં કાંમની
દાદને પોંહોંચવાને વાશતેબી તમારી ઉપર હવાલો આપેઓછે તે વાશતે હું ત
મારીથી ઉમેદ રાખુંછું કે એ કાંમને વાશતે મેહેરબાંની અને મદદ કરવી અને
જજીઆનાં પઈશા જેટલા આપવાને મુકરર ઠરશે તેટલા પઈશા તમારી તરફ દર
હફતે વગર ઢીલ કરવે અને વગર હરખતે પોંહોંચાડશે."

"બીજી અરજ એછે જે ઉપર લખેલા ટોલા માંહેનાં કેટલાએક લોકો જે
ઓ કેરમાંનનાં રેહેનારાછે તેઓ ઇઅજદ તરફ આવેચ જાએચ અને તાંહાં કોઈ

"વખત રેહેછે તે વાશતે હું ઉમેદ એ રાખુંછું કે કેરમાંનમાં જજીઆને નાંમે ૩૫ તુમાંન જે લેછે તેબી જુદા થાએ (ઈઆને તે તુમાંનબી આએ જજીઆનાંજ હીશાબમાં ગણવામો આવે) અને એ વાશતેબી જનાબે જલાલત મઆબ અમીન ઉલ દૌલાની ખેદમતમોંબી અરજ કીધેલી હતી, અને તે જનાબે ફેજ આશારે ફરમાવેઉ હતું કે જે વખતે ઈઅજદનાં જજીઆનાં પઈશા જુદા થાશે (ઈઆને બીજા કરોનાં હીશાબ મધેથી એલાહેદા કરવામો આવશે) તે વખતે તે (ઈઆને કેરમાંનનાં જજીઆનાં પઈશા) બી જુદા પારીશુ તેથી એ વીશેબી તહમારે માંણુશ રાખવાની અગત નહી રેહેશે."

"હવે જજીઆનાં પઈશા ઉપરાંત બીજી માલીઆત ઉપર જકાત ભરેઆમો આવેછે તે એજે ચોપગાં ચરતાં ગોશપંદો તથા માલ—ખેતીવારી કરનારાઓ—અને હરેક ધંનધાદારી ઉપર તમાંમ વેલાએતનાં હાંકમો જકાત લેછે તે વીશે ઈઅજદ અને કેરમાંનનાં મોબેદે મોબેદાંનોં તમારી ખેદમતમો અરજી કરશે અને તેહેરાંનમાં ઉપર લખેલો કેખશરૂ અરજ કરશે."

"બીજુ તમારી ફરમાએશ મુજબ ઈઅજદ અને કેરમાંનનાં રેહેનારા જરતોશતી ટોલાના મોબેદે મોબેદાંન તથા રીશશફીદાંન ઉપર એ નેક બખતી ભરેલી ખુશ ખબરી લખી જણાવીછે કે તાંહાંનો તમાંમ જરતોશતી ટોલો હજરત અકદોશે શાહનશાહની અને તમારી ઉમર અને દોલત જાવેદાંન શુધી કાએમ રેહેવાની દોઆ માંગવામાં મશગુલ રેહે."

"શરે શમારી (ઈઆને દર માંથે જકાત) નું લખત જે તમારા શવાધીન મોછે તે વાશતે હું અરજ કરૂછું કે જે લોકો જજીઆનો કર આપવાને લાએક નથી થાએઆ તેઓ અને કેટલાએક ઘેરો કે જે ખરાબ થાએલાંછે, કે જેહમાં રાંડીરાંડ ઓરતો વગર મરદ વાલીઓ રેહેછે તે લોકોનેબી તે લખતનાં હશાબ મધે દાખેલ કરેલાંછે, તેઓને વાશતે ઉમેદ રાખુછું જે હવે પછે તમારી રઈએતની કમ જીઆદતી અને આબાદી તથા ખરાબી તમોને માલમ પરશે અને પાક ઈઅજદાંને બેનેઆજની દરગાહમાં ઉમેદવાર છેઉં કે શાહનશાહે આલા હજરત ગીતી પનાહનાં અદલ ઈનશાફે કરીને અને તરફદારીથી જે લોકો એ ટોલા મધેથી નાંહાંશી ગીએલાછે તેઓ પાછા આવીને વશશે તેથી હર રોજ ઈરાંનનાં પાદશાહની રઈએતની આબાદી જીઆદા થાશે અને હંમેશાં આલા હજરત શાહનશાહની ઉમર અને દોલતની વરધી ચાહશે તે બજાલાવવાને ઈનતેજાર રેહેશે અને ખેદમતગોજારી કરેઆમાં કોતાંઈ નહી થાશે, બાકીનો વખત તમારી મોરાદ માફક હોજો, કશમછે ખોદાનાં.

(શહી) કમતરીન ખાકશાર એરાદત કીશ માંણેકજી લીમજી.

એજ તેરીખવાલા કાગજમાંહે જણાવેછે કે—

"તેહેરાંનવાલા આપણા જરતોશતીઓની શલાહ લેઈ જજીઆનાં પઈશા
"તેહેરાંનમાં ભરવાને વાશતે મુલાં કેખશરૂએ કાઉશનું નાંમ દરબારમાં લખ
"વાને વાશતે અરજીઓમો લખી જણાવેઉંછે."

એ વીશે તમારી કારોબાર મંડલીએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને તમારી કારોબાર મંડલીની તરફથી લખેલાં તારીખ ૨૬ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજ માંહે તેહેરાંન તરફ લખી જણાવેઉછે કે—

"જજીઆનાં" પઈશા ભરવાની ભરણીનો બંદોબશત કરેઓછે તે દરૂશતછે પણ મુલાં કેખશરૂની ન કરે ખોદાને કજાએ એ જજીઆનાં પઈશાની ભરણી ભરવાનાં પઈશા જે મુકરર થાએલાછે તે વીશેની વલી કોઈ જીઆદા લેવાની હરકત ઈઆ હીલલો નાખે નહી હેવો પકો બંદોબશત તમારે કરવો.

તેહેરાંનની તારીખ ૨૦ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"જજીઆનાં કાંમ વીશે શુકર ગુજાર પાક ઈઅનજદાંને બેનીઆજની દર
"ગાહનાં થાઈએચ કે તે ખાલેક હરએકની મુશકેલી આશાન કરવા બીજાવો
"નાં દીલમાં દએઆ ઉતારી ગદા અને ગની (ઈઆને ગરીબ અને તવંગર)
"બેહુ તરફેનોંને ફેજ પોંહોચારેચ તે એકતા બેહમતાની અરજાનેશે કરી હીંદો
"શતાંની પારશી અનજુમને નેક નઈએતે કરેલી અમદાદનાં પઈશા હક હલા
"લ ગતે પારી આપણી માંનવંત મંડલીનાં આગેવાંન અકાબરોને શરફરાજી
"બખ્ખશવાનો શબબ શાંધી આપીઓ, કે ઈરાંન દેશનાં રેહેવાશી બાકી બનચે
"લા ગરીબ હાલતનાં જરતોશતી પારશીઓ ઉપરનો જજીઆનો જુલમ ભરે
"લા કરનો માર હતો તે કમતર થાએઓ ને તે વીશે ઘટતા દશતાવેજો મેલવી
"એ કાંમ અનજામ પોંહોંચી ચુકવાની મુબારક બાદી આપણી અનજુમનનાં
"શખી વજુદ શેઠીઆઓને આપવા થકી મુખતેશરમો તપશીલ નીચેની કલમ
"માંહે જણાવવાની રજા લીજીએચ."

"આગલા કાગજોમાં જણાવેઆ. મુજબે શરકાર આબાશ કુલલીખાંન જા
"નશીન મોતમદ ઉલ દોલાએ એ બાબતને દીલપર લેઈને શાહાને અરજ કર
"વાથી જજીઆનાં કર બાબતનાં પઈશા અંતરે લેવા કીજે દબીરૂલ મુલકને ફ
"રમાવામાં આવેઉછે તેથી એ શખશે ઈઅનજદની માલીઆતમાં મોતમદ ઉલ
"દોલાનાં વરશાશનનો હવાલો પડાવી ધારા મુજબ જાહેર પતરમે શાહી હોક
"મનામું બાહેર પાડીઉછે તેહેની એક નકલ અંદર બીરીછે.

" તમારી કારોબાર મંડલી તમં શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે શાહી હોકમ નામાની જાહેર ખબૂર જે આલા હજરત અકદોશે હોમાએઉન નશરૂદદીન શાહે બાહેર પાડીછે તે તમ શાહેબોને જાણવાંને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

આએ એનજહાર (ઇઆને જાહેરનાંમુ) માં પારશીઓનો ટોલો શરકાર મોત મદ ઉલ દોલાના આશરા હેઠલ શૌફેઆ બાબતની શાહી હોકમનાંમાંની અશલ ફારશી જાહેર ખબર મધેથી નીચે જણાંવેલો ફકરો તમ સાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે દાખલ કરેઓછે.

એજહાર (ઈઆને જાહેરનામાં) માંનાં
ઉપર જણાવેલા ફકરાની નકલ.

نمرہ ۴۳۲

روز نامه وقایع اتفاقیه بتاریخ یوم پنجشنبه هشتم شهر شوال المکرم مطابق سال قوی ییل سنه ۱۲۷۵

نمرة چهار صد و سی و دو . منطبعة دارالخلافه طهران

نظر بآنکه آسودگی و رفاه حالت جمیع رعایای این دولت جاوید نیست از هر ملت که باشد همواره منظور نظر همایون سرکار اعلحضرت پادشاهی است لهذا بملاحظه آسودگی حال طایفه گبرو مجوس ساکن یزد آنهارا بتیول معتمد الدوله که بحسن سلوک و مردم داری موصوف است مرحمت فرمودند که مراقب احوال آنها بوده نگذارد از کسی تعدی بانها وارد آید

તરજુમો—"એ ઉપરથી (જાહેર કરવામાં આવેચ) કે આલા હજરત પાદશાહી મુબારક નજરની મનજુર શદા એજછે જે પોતાની જાવીદ નીશાન શલતનત હેઠલ હરમીલતી (ઈઆને હરેક કોમની) પરજા હોએતો અમનીઅતને આશુદગીનો મુલાએજો કરી તેઓને મોતમદ ઉલ દોલા જે શલુક ને રઈએત પરવરીની ખુબીથી વખનાએલોછે તેહેનાં અશતકમે શોફવામાં આવેઓચ કે તેઓનાં એહેવાલની ખબરદારીમાં રહી તેઓ ઉપર કોઈને જુલમો શેતમ કરવા નહી દીએ."

ઉપલી બીના વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"એ બાબત અતરેની દરબારનાં દફતરમાં જમે ખરચ પડાવાની શનદ
"તથા આપણા પારશીઓનો રોલો એ મોતેમદ ઉલ દોલાની હીમાએત હેઠલ શપુ
"રદ કરવા વીશેનું શાહી ફરમાંન મુશતઓફીઉલ મમાલેક અને અમીન ઉલ દો
"લાની મારફતે દફતરદારોની તશદીક (ઈઆને મોહોર શીલ) શાથે અમલમાં
"આવી ચુકુછે, મગર તે ઉપર શાહી મોહોર હજી મલી નથી પણ તે હવે દોન
"પાંચ શાતમાં મોહોર થાઈ અતરે આવશે વાશતે ફરમાંનની નકલ છાવણીમાં
"હેથી મોતમદ ઉલ દોલાનાં કાગજ શાથે મલેલીનો તરજુમો કરી અશલ ફાર
"શી શાથે અંદર બીડીછે તે મુજબ એ જજીઆના કરનો નકી હીશાબ જાણ
"વામાં આવશે. †

"જાણવું કે હાલે શાહા અને ઉમનાએ દોલત મલી એકમત થાઈને મુલકની
"ઉપજ ઉપર દશ લાખ તુમાંનનો વધારો કરી દર શેહેરનાં હાકમ ઉપર લખાંણ
"થઈ ચુકાંછે કે તેઓબી ફાલા મુજબ હરેક કર પર વધારો કરી વશુલ કરે, વાશ
"તે જે આપણી કારોબાર મંડલીએ એ કાંમ આગમજથી હાથ ધરી હકીરને
"લખી વારેઆ મુજબ અતરેની દરબારમે દોર પોંહોંચાડતાં આવેઆને શબબે
"આપણાં કાંમ માહે ઘણો ફેજ પોહોતોછે અને જો એ વાત આજવેર ઢીલ
"માં રહી હતેતો આએ ચાલુ વરશથી તુમાંન ૨૦૦૦) તુલકનો વધારો કરી વ
"શુલ કરેઆ વગર નહી રેહેતે. પણ હાલે શખી વજુદ શેઠીઆઓને પુણ પર
"તાબે કરીને. એ કાંમ આગેવાંનોની પાક નઈઅતની બરકતથી તુ૦ ૮૭૮)રા
"એ શમાંધાંની કરવામાં આવીછે તો, એ એ છુટ જે તુમાંન ૧૧૬) તુલક થા
"ઈચ તે ઉમરાઓને હાથે પરભારી બનવાને શબબે, હજીર પાછું વલગીને શા
"હા પાશેથી કાંઈ છુટ મુકાવવાનો મારગ રહેલોછે વાશતે ઘટતી રીતે ફરી વલ
"ગાન કરવામાં આવશે તો કાંઈનો કાંઈ ફેજ પોંહોંચેઆ વગર નહી રેહેશે."

---

† શાહી ફરમાંન મોહોર શાથેનુ તથા તેનો ગુજરાતી તરજુમો આએ એહવાલને આગલ પાંને ૮૧) મે વાંચેઆમો આવશે.

" તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાણ કરેછે કે હેવા ભાઈ માંણેક જી આંતરીઆનાં લખવા ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલીએ તા૦ ૨૬ મી અક્ટોબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજીને જણાવેછે કે—

જજીઆનાં કરની ભરણી ભરાવાને દર વરશે તુમાંન ૮૭૮)રા નો તમારી તરફની શરકાર શાથે જે બંદોબશત થાએઓ તે જો આએ ધરમ ખાતાંનાં ફંડ ઉપર નજર પોંહોંચાડીએચ તો હજીર ઘણો ભારીછે તેથી એ વીશે ઘટતી રીતે તમોએ મેહેનત કરીને વધારે છુટ મુકાવવાનો બંદોબશત કરવો જોઈએચ અને એ જજીઆની ભરણીનાં પઈશા ભરવાને વાશતે મોતમદ ઉલ દોલાનાં પગારને પેરે ભરવાની ગોઠવણ થાઈચ તે કારોબાર મંડલીની નજરમાં દરૂશત દીશતુ નથી તેથી હેવો બનદોબશત કરવો કે એ જજીઆની ભરણીનાં પઈશા તેહેરાંનની જ દરબારમાં પરભારા ભરેઆમાં આવે કારણ કે જે વખતે મોતેમદ ઉલ દોલા પોતાનાં ઓહદા ઉપરથી નીકલી જાએ તેઆરે વલી પાછી નવી ખુશામત અને મેહેનત કરવી પરશે.

એજ તેરીખવાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી જણાવેછે કે—

"જજીઆની ભરણી ભરવાનાં પઈશાનો હવાલો અતરે (ઈઆને તેહે
" રાંનમાં) પરાવેઆથી ઈઅજદનાં હાકમને ઘણો ગોશો પેદા થાએઓછે તે ખ
" બર શરકાર મોતમદ ઉલ દોલાને લખી જણાવેઆથી એ શાહેબે શખત શો
" કારશનો કાગજ લખીને મોકલીઓછે.

" ઉપર જણાવીઆ પરમાણે હાલમાંતો બનદોબશત થાએઓછે તેથી ઈઅ
" જદનાં રેહેવાશી જરતોસતી પારશીઓ ઉપરથી જજીઆની જફા ટલી ગેઈછે એ
" ટલુંજ નહી પણ બીજા શેંકડો તરેહનાં ફેજ એ આપણા ટોલાને પોંહોંચવા
" નો શબબ બનેઓછે કે હવે હકુમત વાલાઓની આંખ ઉઘરીચ અને શમ
" જીઆછે કે એ બીચારા એખલા અટુરા ઈરાંનનાં ખુનાંમાં પરી રેહીને હીન
" ભાએગ ભોગવનારા નથી ને હેનાંની પુઠે પુશતપનાહી કરનારા કોઈ બીજા
" મોતેબરછે ખરા, વાશતે હવે હરેક આફત શવાઈ વખતે જરા અનદેશો કરતા
" રેહેશે અને તેમજ બીજા જાલમ લોકોબી ચેતેઆછે જે હવે જુલમનો હાથ
" વધારે લમબાવીઆમાં આવશેતો હેનાંઓની વતી કોઈ બીજા દાદરસી કરવા
" નહી ચુકશે, એ પરમાંણે અનેક તરાંહનાં ગુણગારાં બીજો રોપાએઆંછે કે જે
" નાં ફલ હવે નીત રોજ નેકી ભરેલાં નીપજવાની ઉમેદવારી થાઈછે."

તમો શાહેબોને જાહેર કરવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીને કઈએક ખુશી ઉપજેછે કે ઈરાંન પરાંતમો વશનારા આપણાં હંમ મજહબીઓ ઉપર જ

જીઆનો કર જે ઈરાંનની શરકારની તરફથી ઈરાંનની શરકારનાં અમલદારો લેતા હતા તે વખતે અનેક તરાંહના જુલમો એ બીચારાઓ ઉપર ગુજારતા હતા તે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તે તરફ જાઈને ઘણીએક મેહેનત લેઈને હાલ તરતતો એ બીચારા આપણા હંમદીન જરતોશતીઓ ઉપરનો જજીઆના કરનો જુલમ ઘણોખરો ટાલેઓછે તેથી તમારી કારોબાર મંડલી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને એ વીશે શાબાશી આપેછે, અને તમારી કારોબાર મંડલી હેવી ઉમેદ રાખેછે કે અગર ચાહવું પાક પરવરદેગારનુંછે તો એ તુમાંન ૮૭૮) માંથીબી બીજી છુટ આલા. હજરત અકદશે હોમાએઉન શાહા નશરૂદદીનની પોંતાની તરફથી મલશે, કારણ કે ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ જે આપણી અનજુમનની તરફથી ઈરાંન શર જમીનમાંછે તેવણ છુટ વધારે મુકાવવાની કોશેશો હજીર કરેઆં જાએછે.

વલી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ એજ તેરીખવાલા કાગજ માંહે જણાવેછે કે,

"હમારો એરાદો એછેજે મંડલીની તરફથી શર હેનરી રાલીનશન શા
" હેબ ઉપરનો પતર આવેઆ પછે જજીઆના કરમાં શાહાની તરફથી કાંઈ ઓ
" છુ કરાવવા થકી ફરી મેહેનત કરીશે."

તમારી કારોબાર મંડલીએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને તા૦ ૨૫ મી એપરેલ શને ૧૮૫૯ ઈશવીને દીને લખી જણાવેઉછે જે. ઈરાંનની શરકાર શાથે હેવો પકો બંદોબશત કરવો કે અગર પાદશાહનું ફેરબદલ થાવું થાએતો હમેશાં હમેશાં લગે જજીઆનાં કરની ભરણીનાં નાંણાં જે કઈ તમોએ એ લોકો શાથે હાલે બનદોબશત કરેઓ હોએ તેટલાંજ નાંણાં તે વખતે પણ આપવાં પડે અને તે ઉપર કોઇબી પાદશાહ ઈઆ હાકમ એ મુકરર ઠેરવેલા જજીઆના કરની ભરણી માહે વધારવા ચાહેતો તે વધી શકે નહી.

હેવાં કારોબાર મંડલીના લખી જણાવેઆ ઉપરથી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં તેહેરાંનના તા૦ ૩૧ મી જાનેવારી ૧૮૬૦ વાલા કાગજ માંહે લખેછે કે,

"જો અંગરેજી કોઠીદારની મારફતે એ જજીઆનાં કરની ભરણી દર વરશે
" ભરવાનો બંદોબશત થાએતો તે કાંમ પાકુ બનીઉ શમજવું."

"એજ તેરીખવાલા કાગજમો જણાવેછે કે અકદશે હોમાએઉન શાહા નશરૂ
" દદીને જે ફરમાંન આપેઉં હતું તે ઉપર પાદશાહની મોહોર મેલવીને તે
" ફરમાંન અંગરેજી કોઠીનાં દફતરમાં તા૦ ૧૧ મી નવેમબર શને ૧૮૫૯ ને
" દીને નોધાવીને તે વખતે મીશટર ઉલીઅમ ડોરીઆ જે અંગરેજી એલચી

"હતો તેહેની શહી મોહોર કરાવીછે ને આજદીને (ઇઆને તા૦ ૩૦ મી જા
" નેવારી ૧૮૬૦ ને દીને) બીરીટીશ કોનશલેટ હાફીશમાં ફરી તેહેની નકલને
" રેજીશટાર કરાવીને અશલને માહારીપાશે રાખીને ફરી તેહેની તરફ કાપી (ખ
" રી નકલ) કરેલી મોકલીછે."

ઉપર લખી જણાવેલાં કજાએ જોરીઆન (ઇઆને પાદશાહી ફરમાન) પાદ શાહથી અમલમાં આવેલ તેહેની ફારશી નકલ તંમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

પાહાદશાહી ફરમાંનની ફારશી નકલ.

بسم الله تعالی شانه العزیز هو

الملک لله تعالی حکم همایون شد

حکم والا شد

چون عالیجاه رفیع جایگاه مجدت وجلالت همراه عزت وفخامت اکتناه درایت وفطانت انتباه (دو)لت وکفایت پناه اخلاص وارادت آگاه امیر الامراء العظام زبدة الکبراء الفخام قدیمی چاکر دولت ابد ارتسام مقرب الخاقان عباسعلی خان معتمد الدوله از جملهٔ چاکران وعمدهٔ خدمت کاران دولت جاوید نشان پیوسته بخدمات مشکله مؤتمن وبمهمات مفصله ممتحن آمده ظهور عاطفت وشمول مکرمتی جدید دربارهٔ او ملزوم همت ملوکانه افتاده از هذه السنهٔ قوی ئیل خجسته تحویل ومابعدها وجه مالوجهات دیوانی طایفهٔ زردشت ساکنین دار العباد یزد که بدین موجب است

[illegible]

مستمری جماعت زردشت

در وجه ملا بهرام و ملا ...

که از بابت مواجب مقرب الخاقان معتمد الدوله همه ساله مهم‌سازی نمایند سوای وجه مراعی که از قرار
معمول ولایت حاکم نماید در عوض مواجب او بستول او مقرر و مرحمت فرمودیم که برحسب این حکم
محکم وجه بدهی دیوانی آنها اخذ و دریافت نموده حسن سلوک و طرز رفتار را با آنها سلوک داشته
بعواطف خسروانه از آنها جذب قلوب و سبب تعدی کند و بمراحم ملوکانه امیدوار سازد مقرر آنکه
عالیجاهان رفیع جایگاهان حکام و عمال و مباشرین حال و استقبال دار العباد یزد متوجهات دیوانی
جماعت زردشت متوطنین دار العباد یزد تخلف از حکم محکم نمایند المقرر عالیجاهان رفیع جایگاهان عزت
و جلالت دستگاهان مقرب الخاقان مستوفیان عظام دیوان اعلی شرح فرمان همایون را ثبت
و ضبط نموده در عهده شناسند تحریراً فی چهارم شهر ذی قعده الحرام سنه ۱۲۷۵

ઉપલાં પાદશાહી ફરમાનની ફારશી નકલનો તરજુમો.

ખોદાનાં નાંમ શાથે કે જે શાહેબનો દબદબો મોહોટોછે.

આંએ જગોએ શાહા નશરૂદદીનની મોહોરછે. એ મોહોર મધે લખેઉં છે "ખોદા પાદશાહ તમાંમ મુલકોનોછે" ને પાદશાહ (ઇઆને નશરૂદદીનશાહ) ની તરફથી હોકમે આલા. એમ થાએઓજે કે જાહારે આલી જાહ શફીજાએગા મ્રજદત વ જલાલત હંમરાહ ઇજત વ ફખામત એકતેબા દર આએત વ ફેતાં નત એનતબાહા કેફાલત વ કેફાએત પનાંહ એખલાશ વ એરાદત આગાહ અ મીરૂલ ઉમરા અલ ઉજામ જોબદતુલ કોબરા અલ ફખામ કદીમી ચાકરે દઓ લતે અબદ એરતેશાંમ મુકરબુલ ખાકાંન અબાશ કુલલીખાંન મોતમદ ઉલ્ દો લા કેતે જાવીદાંન નીશાંન શલતનતનાં કુલલે ચાકરોને ખીદમતગારો માંહેનો ઉ મદા ગરહસથ અને હંમેશાં મુશકેલી ખીદમતોને બજા લાવનાર મોહોટા મોહો ટા કાંમોમે અનજાએશ થાએલોછે તેહેની ઉપર નવી મહેરબાંની ને કરમબખ શેશી જાહેર કરવા પાદશાહી હીમતને લાજેમ થાએઉ એટલા વાશતે આએ ચા લુ વરશ મુબારક નીશાંન "કવીઈલ" નાંમે અને હવે પછેનાં હંમેશ તુલકે ઇઅ જદનાં રેહેવાશી જરતોશતી ટોલાનાં લોકો પરનાં જજીઆનાં કરનાં પઈશા જે જામેઅની તફશીલ મુજબછે.

તુમાંન ૧૨૭૩)૯-૨॥ અશલ દેવાંની કરનો લવાજમો ઠરેઓ.

૧૦૫૫) મીરજાં બાબા મમઇએ જે મુકરર કરેઆ મુજબના.

પર)ના ઉપલા કર પર દર શેંકડે ટકા પાંચ લેખે વધારવામા આવેઆ વીશેના.

૧૬૬)૧॥-૨॥ એ ઉપલા શરવાલા પર માલીશા તથાં વધારાનો ફાલો દર એક તુ૦ પર કરોની ૧)૪. લેખે તથા રશુમ દર તુમાંન ૦)૪ લેખે ને મીરજાં ઈ દર તુમાંને ૦)૨ લેખે મલી જુમલે કરોની ૧॥ પરમાંણે વધારા ની ગણી મુજરા લીધા, જુમલે તુમાન ૧૨૭૩)૯-૨॥ થાઇ.

૩૯૫)૨ એ ઉપલી રકમ માંહેથી બાદ કરી મુજરા આપેલી રકમછે તેહેની તફશીલ અતરે નીચે જણાવેઆ મુજબછે.

૧૫૦) પરથમ બખશેલી રકમ.

૧૭૫) બીજીવાર બખશેલા તુમાન ૨૦૦) બશો માંહેથી રશુમનાં તુમાંન ૨૫) બાદ જાતે બાકી તુમાંન ૧૭૫)

૭૦)૨ મુલાં બેહેરાંમનાં વરશાશંન પીશે તુમાન ૫૦) ને દશતુર નાંમદાર નાં વરશાશંનના તુમાન ૪૦) મલીને જુમલે તુમાન ૯૦) માંહેથી રશુબનાં હોશર તુમાન ૧૯)૮ બાદ જાતે બાકી તુમાન ૭૦)૨

૩૯૫)૨

" બાકી નકી તુમાન ૮૭૮)૭ા થઆ તે એ ગરહશથનાં મવાજેબને પેરે હ વાલો પાડી શોફવાને મુકરર કરી મરેહમત ફરમાવી કે આએ મોહોકમ પરમાં ણે એ પઈશા તેઓનાં દેણાં બાબદનાં વશુલ કરી લીએ ને તેઓ સાથે શારા શ લુકે નેક ચાલ રાખી પાદશાહી મેહેરબાંનીથી તેઓનાં દીલ હાથમાં લાવી તેઓ પરનાં જીુલમને ટાલી પાદશાહી રેહેમથી ઉમેદવાર બનાવે.

અને હાલેના કે આએનદેવારા આલી જાંહાંન રફી જાએગાહાંન ઈઅજદ નાં હોકામો કે આમેલોને મુબાશરીનોને ફરમાવેઆમાં આવેચ કે ઈઅજદનાં રેહવાશી જરતોશતી ટોલાના દેવાંની પઈશાને ઉપર કહેલા આલી જાહા મોતમ દ ઉલ દોલાને હશતકમાં ચાલુ ને બરકરાર જાંણી (તે વશુલ કરવામે હવે લખવા ની) કલમં કે (લેવા જાવાનાં) કદમને કુતાહ કરી (પાછા હટારે) ઈઆને કશી પ રકારે હવે એ પઈશા તેઓએ નહી લેવા) ને આએ હોકમનાં દાખલાથી (ઈ આને એ દશતાવેજમાં જણાવેલી મતલબથી) કોઈ ઉલટુ નહી ચાલે.

તથા આલી જાંહાંન રફીજાએગાહાંન ઈજત વ જલાત દશતગાહાંન મુકર બુલ ખાકાંન મુશતઓફીઆને ઓજાંમ દીવાંને આલા (વાલાઓને) ફરમાવી આમાં આવેચ કે આએ મુબારેક ફરમાંનની મજમુન ઉતારી લેઈ શાચવી રાખ વાનો હોકંમ બજાવે. તા૦ ૪ થી જીકદઉલ હરાંમ શને ૧૨૭૫

ભાઈ માંણેકજીએ ઉપલા પાદશાહી ફરમાંનને અંગરેજી કોઠીનાં દફતરમાંહે ના૦ ૧૧ મો શને ૧૮૫૯ ઈશવીએ નોંધાવીઉ તેહેની અંગરેજી નકલ.

I hereby certify that this is a true and correct copy of the Shah's Furman.

Teheran
No. 11th 1859.

WILLIAM DORIA,
H. B. Mg's charge'd'affairs.

ઉપલી અંગરેજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

" આએ લખેઆથી હું ચોકશાઈથી જાહેર કરૂચ કે ઈરાંનનાં પાદશાહનાં આપેલા ફરમાંનની આએ ખરી અને શુધ નકલછે.

તેહેરાન, ના૦ ૧૧ મો શને ૧૮૫૯

(શહી) ઉલીઅમ ડોરીઆ,
નામદાર રાંણીની શરકારની તરફનો કારભારી.

તમારી કારોબાર મંડલી તંમો શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે કે ઉપર લખી જણાવેલા શાહી ફરમાનને ભાઈ માણેકજી આંતરીઆએ તેહેરાંનની બીરીટીશ કનશલેટ આફીશમાં તા૦ ૩૦ મી જાનેવારી ૧૮૬૦ ઈશવીને દીને રજીશટાર કરાવેઉં હતું તેહેની અંગરેજી નકલ તંમો શાહેબોને જાંણ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

ઉપલાં શાહી ફરમાંનની બરીટીશ કાંનશલેટ હાફીશમાં કરાવેલી નોધ.

Regd. J. 43 No. 8

I hereby certify that the certificate in English at the side of the Persian Document at back is a true and correct copy of the one appended to a Furman, granted by the Shah of Persia Nusur ed Deen in favour of the Parsees in Yezd and addressed to the Moatemed ed Dowleh and I further certify that Mr. Maneckjee Limjee produced the original Furman with the original certificate in English appended to it before me this day.

Br. Consulate

Teheran 30th January 1860.

BRITISH CONSULATE TEHERAN

Consul.

ઉપલા અંગરેજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"હું આએ લખેઆથી ચોકશાઈથી જાહેર કરૂંચ કે આએ કાગજની પછવાડેનાં ફારશી ભાશામાં લખેલાં ઓઆરની પાશે જે અંગરેજી શરટીફીકેટછે તે ઈરાંનનાં પાદશાહા "નશરૂદીને" "ઈઅજદનાં" પારશીઓની તરફમાં ફરમાંન આપી "મોતેમદ ઉલ દોલા" ઉપર મોકલીઉં હતું અને તે ફરમાંનની શાથે અંગરેજીમાં લખેલી એક શરટીફીકેટ જોડેલી હતી તે શરટીફીકેટની એ એક ખરી અને શુધ નકલછે, અને વલી હું વધારે જણાવવા માંગુચ કે મી૦ માણેકજી લી

"જી તે અશલ ફરમાંન કે જેહેની શાથે અંગરેજીમાં લખેલી અશલ શેરટીફીકે
ટ જોડેલી હતી તે આજદીને માહારી પાશે લાવેઓ હતો.

બરીટીશ કોનશોલેટ તેહેરાંન, }
તા૦ ૩૦ મી જાનેવારી ૧૮૬૦ } (શહી) ડબલીઉ ટેલર.
કાંઊનશલ.

તા૦ ૮ મી મેએ શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી જણાવેછે કે,

"અતરે શાહાને અરજી આપવા બાબદ વાતચીત થાઈ ચુકીછે તેથી પેશક
" શી આપવાની જીનશોની પેરવીમાં હતા અને આપણાં ટોલાનું ભલું ઈછના
" રા શર હેનરી રાલીનશન શાહેબે એ બાબત મન પર લેઈ છુટ મુકાવવાનો કો
" લ શાહા પાશેથી મેલવેલોછે કે અરજીને પેશકશી આપેઆ પરથી તેઓબી છુ
" ટ મુકશે, પણ કેહવાને ભારે દલગીરી બલકે હજાર હજાર ઘણો અફશોશ ઉપ
" જેચ કે શર હેનરી રાલંનશન શાહેબનું એકાએક આએ પરાંતમાંથી પાછું
" લંડન ખાતે જાવું ઠરેઉચ ને આપણ કાંમ વચે રેહી ગીઉ તેથી જો હવે અ
" રજીને પેશકશીબી આપીએતો તેબી અપાઈ જાએ અને કાંમબી નહી થાએ
" તો આપણને નુકશાનછે ને હવે વાતચીત કરી ચુકા છેઈએ તેથી જો આપ
" વાની આનાંકાની કરીએતો બદ કોલ ઠરીએ, તેહવા શબબે અનદેશામાં હે
" રાંન છઈએ કે શું કરીએ, વાશતે હવે પછે જેમ શુજશે તે મુજબે અમલમાં
" લાવી લખી જણાવીશે."

"પેશકશી આપવા ધારીને શર હેનરીની શલાહ મુજબ જનશો તઈઆર ક
રવા માડી હતી તથા એ શાહેબને દેખાડી હતી."

"શર હેનરીએ અવલથીજ આપણાં કાંમમાં ઘણી મોહોટી દીલશોજી રાખી
" ને શરવે બાબદો અનજામ પોંહોંચાડી આપવાનો વાએદો આપેઓ હતો, તે
" માં ઈઅનદ ખાતે એક એજનત (ઇઆને વકીલ) બેશાડવાની પેરવી થકી તે
" પરાંતનાં અંગરેજી વેપારી વીશેનો રીપોરટ માંગેઓ હતો તે મુજબે જે કાંઇ ત
" પશીલ હમે મેલવેલી હતી તેનું અંગરેજી બનાવી તારીખ ૪ થી ચાલતા મ
" હીનાની (ઇઆને મેએ શને ૧૮૬૦) ને દીને આપતી વખતે એક અરજી
" બી આપેલીછે."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ શર હેનરી રાલીનશનને આપેલી અંગરેજી અરજીનો ગુજરાતી શાર.

તેહેરાન, તારીખ ૪ થી મેએ શને ૧૮૬૦

નાંમદાર મેજર જેનરલ શર કરેશવીક રાલીનશન કે. શી. બી.

તે નાંમદાર અંગરેજ શરકારની રાંણીની તરફનો ઇરાંનનાં શાહાની તેહેરાંનની દરબારનો એલચી અથવા શતાદાર વકીલ.

શાહેબ—

"આએ પતર શાતે જે એહેવાલ મેં તમો ઉપર નીચે લખેલી બીનાં શંબંધી મોકલેઓછે તે ઉપર તમો નાંમદારનું ધેઆંન પોંહોંચાડવાની અરજ કરૂચ—

"આએ વાત ઉઘારી અને વગર શક શોબેહનીછે કે હીનદોશતાંન ખાતેનાં અંગરેજી રાજમાં પારશીનાં ટોલા કરતાં કોઈબી બીજો ટોલો વધારે નીમખ હલાલ અને અંગરેજોનાં એખલાકને એકમલતો નથી કે જે પારશીઓની આશરે દશ લાંખ માંણશોની શંખેઆ એ રાજનાં વાવટા હેઠલ શલામતી ભોગવેછે અને તેમનાં તન, જાન તથા માલ મીલકત અને દીન ધરમમાં કોઈબી રીતની ખલલ અને અડચણ નડતી નથી, જે શુખ અને મુરતબો પારશી લોકો હાલ અંગરેજી રાજમાં ભોગવેછે તેવું આગલા વખતમાં એ દેશનાં બીજા રાજાઓનાં આશરા હેઠલ તેઓએ કદુ ભોગવીઉ નહી હતું, તેથી એ પારશીનો ટોલો અંગરેજ શરકારનો મોહોટો આભાર કબુલ રાખેછે.

"પણ મોહોટી દલગીરી શાથે તમ શાહેબોને લખી જણાવવું પડેછે કે એ હીનદોશતાંનનાં પારશીઓનાં હમજાતીઓ અથવા હંમજહબી ભાઈઓ જે તરત શુધી આએ ઈરાંન દેશમાં વશેછે અને જેઓ આગલ એક વખત ઘણો મોહોટો ફીરકો અથવા ટોલો ગણાતો હતો અને જેઓની વશતી આએ દેશનાં તંમાંમ ભાગોમાં ફેલાએલી હતી તેઓને હાલનાં વખતમાં મહમદીઆંની અમલ હેઠલ મોટી અડચણ અને હરબાંતનો શેતંમ સોશવો પડેછે—એ શબબને લીધે એ ટોલાની શંખેઆમાં ઘટારો થાતો ચાલેઓછે. જે વખતે "શર જાંન મલકમ" અંગરેજ શરકારની તરફથી એલચી દાખલ અતરે આવેઓ હતો તેઆરે એ પારશીઓની વશતી ૪૦૦૦) ઘરો અથવા કુટંબોની હતી, પણ તે વખતથી તે અતીઆર શુધીની ટુંકી મુદતમાં તેમાં ઘટારો થાઈને હાલ ૧૦૦૦) ઘરો અથવા કુટંબોની વશતી બાકી રહીછે.

"એ ઈરાંની પારશીઓ જોકે અંગરેજનાં આશરાથી તદંન બેનશીબછે તો બી જેહારે તેઓ હીંદોશતાંન ખાતેનાં અંગરેજી અમલ હેઠલ પોતાનાં જાત ભાઈઓ શુખ. શંપત—અને આરાંમ ભોગવેછે; હેવું સાંભલેચ તેઆરે તેમને મોહોટો શંતોશ ઉપજેછે, ખરેખર એ ટોલાનો દરએક શખશ અંગરેજી રાજની આબાદાંનીની દુઆ હર પલે માંગેછે.

"ઈરાંનનાં પારશીઓની હાલત ઉપર દઆ લાવી હીંદોશતાંન ખાતેનાં તેમનાં જાત ભાઈઓએ મહને એક વકીલ અથવા આડતીઆ દાખલ અતરે મોકલેઓછે કે એ પારશીઓની હાલતમાં શુધારો કરવાનાં ઉપાંએઓ જે થઈ શકે તે હું કરૂં.

"એ કારણશર મુંબઈનાં પારશીઓનાં ટોલાનાં શખી દીલ અકાબરોએ એક પુંજી જંમાવ કરી જે નાંણાંની મદદ અતરે મહને કીધી તે મદદથી તથા તે શરવ શકતીવાંન ખોદાતાલાની મેહેરબાંનીથી જે કાંમ બજાવવા શારૂં મહને અતરે મોકલેઓછે તે બજાવવામાં કેટલેએક દરજજે હું ફતેહમંદ થાએઓછેઉં, અને ધરમ દીનની કીરીઆ કાંમોને લાએકનાં કેટલાએક મકાંનો "ઈઅજદ" અને "કેરમાંન" શેહેરોમાં મેં બંધાવેઆંછે. ઈશવી શને ૧૮૫૪ ની તારીખ ૯ મી શપટેમબરને દીને એક ટુક એહવાલ લખી મેં મુંબઈ ખાતે મોકલેઓ હતો તે ઉપરથી તાંહાંના પારશીઓએ એક બીજું ફંડ આશરે એક લાખ રૂપીઆનું ઉભું કીધુંછે અને મુંબઈની શરકારી તીજોરીમાં તે વેઆજે મુકીઉંછે—એ ફંડની ઉપજ મધેથી (ઈઅજદ તથા કેરમાંન શેહેરની) ઈશકોલનો ખરચ કરવામાં અને જજીઆનો કર આપવામાં આવેછે.

"એ સઘલું છતાંબી જે જુલમ અને હેરાંનગતી ઈરાંનનાં જરતોશતીઓને મુશલમાંનોનાં હાથથી માઠાં બાએગને લીધે ખમવી પરેછે તે (જુલમ અને હેરાંનગતી) ઘણીજ મોહોટી અને નહી ટલી શકે તેવીછે. એ જુલમ હેવોતોછે કે ઈરાંનની શરકારનાં "ટાલીકા" (ધારેઆ મેલે મનાદી) મેં જુદી બીનાંઓ શંબંધી "ઈઅજદ" અને "કેરમાંન" ખાતે મોકલેઆ તોબી એ મહમદી ટોલાને જે બીચારા ગરીબ પારશીઓને દુખ દેવાની આદત પરી ગઈછે તેથી તેઓ તેમ કરવાથી પાછા હેટતા નથી; અને થોરૂએકની વાતપર તેઓએ એ પારશીઓનાં ઉપર કહેલાં ધરમનાં મકાંનોનો નાશ કરવાની ધમકી બતાવી હતી— તાંહાંનો ગવરનર તેનો કશો અટકાવ કરતો નથી અને ખરેખર જેમાં તેને કંઈ પઈશાનો લાભ થાતો નથી તેની વચે પરવાને તે કશી દરકાર રાખતો નથી તેટલા શારૂ તે ગવરનર "તાલીકાઓ" ને કશુ વજન આપતો નથી અને તે પરાઈ કોમ વાલાઓ ઉપર જફા ખુશીથી ગુજરવા દીએછે.

"હું ટુકામાં જણાઉંચ કે જે જુલમ અને ઘાટકીપણું મહુમદીઆંન લોકો પારશીઓ ઉપર ગુજારેછે તે ઘણુંજ જબુન અને શરમંદગી ભરેલુંછે કે જો હું તેનો ખોલાશો કરવા ચાહુંતો એક મોટું વાલમ ભરાએ પણ હાલ કંઈ ટુકમાં જ જણાવા ચાહુંચ. જો કોઈ (પારશી) મરદ અથવા ઓરત (જે પરથમમાં વટલીને મુશલમાંન થાઈ ગીઆ હોએચ) અને તેઓનું કોઈ જરતોશતી મજહબ વાલું શગું જેહારે મરણ પાંમેચ તેઆરે તે મરનારનાં ખરા વારેશોને બદલે તે વટલેલી ઓરત અથવા મરદનો દાવો તે મરનારના વારશા ઉપર પેહેડી દર પેહેડી ચાલુ રાખવામાં આવેચ. એ રીતનો એક દાખલો ઇઅજદ ખાતે માહારા જોવામાં આવેઓ કે જાંહાં એક શઈએદ જેનું નાંમ "મીર મહુમદ અલી" હતું તે દેખઈતો ૨૪) પારશીઓ શાથે શગાઈ ધરાવતો હતો, તેણે તે શઘલા જણાનો વારશો લીધો અને તે ૨૪) પારશીઓના ખરા હકદાર વારશોને બાતેલ રાખેઆ. એ બાબદમાં "મુંજતેહેદે" ઈઆંને ચુકાદો કરનારે તે શઈએદની તરફેનમાં ચુકાદો કીધો અને તાંહાંનાં હાકમે તે ચુકાદા મુજબ અમલ બજાવેઓ. એ ઉપરાંત એક બીજો બનાવ જે તા૦ ૧૬ મી એપરેલ ૧૮૬૦ ને દીને "ઇઅજદ" ખાતે બનેઓછે તેબી તમો નામદારને જણાવવાની રજા લેઉચ કે જે બનાવ તમો નામદારની નજરમાં ઘણો ભએઅંકાર ઠડેઆ વગર રેહેશે નહી, તે બનાવ આએછે.

"મુલલાં "કેખશરૂ બીન કાઉશ" નામનો માહારો મીરજાં અતરેથી "ઈઅજદ" ખાતે ગીઓ અને તાંહાં તેહેની એક ફુઈ (જે વટલીને મુશલમાંન થઈ ગઈ હતી) તેહેની પાશે તેણે પોતાનાં મરનાર બાપની મીરાશ અને જર જણશો માંગી કે જે મીરાશ અને જર જણશો જેહારે તે ઈરાંન છોડી બાહેર ગીઓ હતો તેઆરે તેણે પોતાની ફુઈનાં શવાધીનમાં તમાંમ રાખી હતી. મુલલાં કેખશરૂનું એ માગવું તેની ફુઈએ કબુલ રાખીઉં નહી અને એ બાબે ઘણી મોટી ભાંજગડ ચાલી તેથી તે ફુઈએ એ શઘલી ચીજો હજંમ કરવા શારૂં શેવટે એક ઉપાએ કરવાનો વીચાર કીધો અને તે ઉપાએ એ હતો કે તેણીએ મુલલાં કેખશરૂને તેમજ તેની બેહેનને જેહેર દેઈ મારી નાખવાં. એ ધારણાં મુજબ તેણીએ શાંજનાં ખાંણામાં જેહેર નાંખીઉં કે જે "મુલલાં કેખશરૂ" અને તેહેની બેહેનના ખાધામાં આવેઆથી તેઓ બંધે જણે ઘણુંજ વાંમીટ કરવા માંડીઉં અને મુસકેલીથી બંનચેઆંછે, તોબી તેઓ હજુર શુધી બહુ નબલી હાલતમાં બીછાંનાં ઉપર પરેલાંછે. જેહારે આએ હીનપશતી ભરેલાં અને હીચકારાં કાંમ વીશે "મીરજાં ફતેઅલીખાંન શાહેબે દીવાંન" નાંમનાં તાંહાંના હાકિમને ખબર થાઈ તેઆરે તેણે "મુલલાં કેખશરૂ" ની ફુઈની બીજી એક શગીને પકરીને તપાશને શારૂં કેદ કીધી અને મુલલાં કેખશરૂને હેવો હોકમ કીધો કે તેણે પેલું ઘર ઈઆતો

પોતાંની કુઈનાંજ શવાધીનમાં કરી દેવું ઈઆતો આગલની માફક તેજ ઘરમાં તેહેને રેહેવા દેવી, જાંહાંશુધી તે શારો થાઈને મહમદીઆંનોનાં ધારા મુજબ પોતાનો હક શાબેત કરવાને શકતીવાંન થાએ તાંહાંશુધી. હેવી બાબદોથી ઉપજતી ખરાબી, ઠગાઈ અને જુલમાતને લીધે તથા બાજે વખતે આપ અપશનાં કજીઆ ટંટાને લીધે જરતોશતીઓ લલચાઈને વટલી જાએછે અથવા તેમને તેમ કરવાની ફરજ પરેછે.

"વલી એ શેહેરોનાં લુટારા લોકોએ ગીએ શાલ ૩૬ દીવશનાં અરશામાં પારેશી લોકોનાં ૪૫) ઘરો ઉપર હોમલા કીધા અને તે લોકોની માલ મીલકત લુટે આ ઉપરાંત તેઓનાં બચાં છોકરાંઓ ઉપર દશતદરાજી કીધી હતી, અને એક પારશીની શાત માશની હમેલદાર અશતરીને શખ્ત જખમી કીધી હતી તેથી તેહને અધુરે મહીનેનું બચુ પરેઉં હતું.

"ઉપર જણાવેલા જેહેરનાં મુકરદમાં શંબંધી તેહેરાંનની શરકારને ફરીઆદ પોંહોંચાડી હતી અને ભેટ તથા હદીઓ પોંહોંચાડેઆથી તથા તારીફો ગાવાથી તાંહાંથી હોકમનાંમું મેલવી ઈઅજદનાં હાકંમ ઉપર મોકલાવીઉં, કે તાંહાંથી ખરા તકશીરવારોને તેહેરાંન ખાતે પકરી મોકલે. પણ ઈઅજદનાં ગવરનરે તે હોકમનામાં ઉપર કશી નેગાહ પોંહોંચાડી નહી, પણ ઓર માહારી અને બીજા પારશીઓની શાંમણે જુઠાં તોહોમતો ભરેલી બીનાં પાદશાહાને લખી વાલી. તેથી મેં માહારી ઉપર મુકેલા દાવાની જુઠાઈ શાબેત કરી આપી અને પાદશાહાને મેં એ બાબે એક અરજી કીધી, તે ઉપરથી નશરૂદદીન પાદશાહે પોતાંને હાથનું લખેલું એક હોકમનાંમુ પેલા ગવરનર ઉપરનું આપીઉં કે પેલા તકશીરવારોને તરત તેહેરાંન ખાતે મોકલી દીએ, એ વખતેબી તે હાકેમ અદેખાઈ અને બુરી ખાએશને લીધે શાહાનાં ફરમાંન મુજબ ચાલેઓ નહી અને ઢીલ કીધી.

"છેલે શરવાલે "આબાશ કુલલીખાંન" નાંમનાં મોહોટા વજીરની મારફતે અને ઘણોએક પઈશો ખરચેઆ બાદ એક શવારને તે તરફ રવાનાં કીધો કે તે ગુનેહગારોને પકડી લાવે, તેથી તાંહાંના ગવરનરે એકજ જણ જેનું નાંમ "મેહેરાબે ઈઉશુફ" હતું તેહેને પેલા શવારને શવાધીન કીધો, પણ એ બંધવાએ "ફરાશ" ને કંઈ લાલચ આપી "કાંમ" ગાંમરામાંથી પાછો નાહાશીને "ઈઅજદ" ખાતે ગીઓ; જાંહાં તે પારશીઓ ઉપર વેર લેવાની ધમકી આપેઅ, તેથી તે લોકોને તે લુટારાને ૨૦૦) તુમાંન આપવા પરેઆ હતા, અને ઘણી વખતે જારે તે પારશીઓને કશી મદદ અથવા પનાહ તે ગવરનરની તરફથી મલી શકતી નહી હતી તેઆરે તેઓ તેહેને લાંચ રૂશવત આપતા હતા અને ચોરીઆ અને લુટારાઓનેબી રૂશવત આપે કે તેઓને કંઈ ઈજા નહી પોંહોંચાડે.

" એ ઉપરાંત મુશલમાંની શરીઅત મુજબ જો કોઈ મુશલમાંન કોઈ પારશીને મારી નાંખેતો તે ખુન કરનારને ફકત ૧૨) તુમાંનનો દંડ કરેઆમાં આવેછે, અને જેમ કોઈ પારશી જો કોઈ મુશલમાંનને મારી નાંખેતો તે પારશીને ગરદન મારેછે, તેમ તે મુશલમાંન ખુનીને કરતા નથી. એહવી રીતનાં હેવાંનીઅત ભરેલા ધારાને લીધે "ફતેહઅલી શાહા" પાદશાહનાં જમાંનાંથી તે આજ દીન શુધીમાં ૫૦ પારશીઓનાં ખુનો થાએઆંછે અને એ ખુનો મધેથી બે તરણ ખુનોની વખતે નામદાર "કરનલ શેએલ" ને અરજ કરી હતી, તેણે મોટી મેહેરબાંની ભરેલી રીતે એ બાબે પોતાંનો વગ ચલાવીઓ હતો અને પારશીઓની તરફદારી કીધી હતી કે જેથી તમાંમ પારશીઓ તેનાં મોટા હેશાંનમનદ થઆ હતા. એ પછે ઈશવી ૧૮૫૬ નાં શાલમાં એક બીજું ખુન થઈઉં કે જે ખુન તહમો નામદાર જોશો કે ઘણુંજ બુરૂ અને કમકમાટ ભરેલું હતું; તે ખુન આએ રીતેનું હતું. બેએ પારશીના છોકરાઓ પોતાની શાથે એક ગધેરૂ લેઈ નીમખ લેવાને શારૂં ઈઅજદનાં મેદાન તરફ ગીઆ હતા, તેઓ પોતાની શાથે ખાવાનો કંઈ ખોરાકબી લઈ ગીઆ હતા અને એ છોકરાઓનાં માએ બાપ તેઓની પાછલ તેજ જગોએ જાનાર હતા, પણ રશતામાં બે તુરકીઓએ પેલા છોકરાઓને એખલા જોઈ પેલો ગધેડો અને ખોરાક તેઓ પાશેથી છીનવી લેવાની ધારણાં કીધી, અને પેલા બે છોકરાઓને તે તુરકીઓએ પકરી તેઓની પીઠે પીઠ વલગાવી શાથે બાંધેઆ અને પછે તેઓ ઉપર બંદુક ભરી ગોલીઓ ફેકી, જેથી તેમાંનો એક જણ તુરત મરણ પાંમેઓ અને બીજો જે નહી મુવો તેને ખંજરે કરી શખત જખમી કીધો. એ બાબેની તલાશ શારૂં મેં ખરચ કીધો અને પેલા ખુનીઓને પકરાવી તેહેરાંન ખાતે મોકલાવેઆ, તાંહાં તેઓને કેદ કીધા હતા, પણ કેટલીએક મુદત ગુજરેઆબાદ તેઓને કંઈ શજા કીધા વગર છોરી મુકેઆ.

"આએ રીતનાં બુડાં કરતુકોનો અને શરમનદગી ભરેલા જુલમ અને જાશતીનો અટકાવ કરવા શારૂ પારશીઓને અંગરેજ શરકારનાં એક વકીલનાં આશરા હેઠલ લેવા શીવાએ બીજો કોઈબી રીતનો ઉપાએ ફાએદેમનદ દીશતો નથી, કે જે વકીલ ઈરાંનનાં પાએતખતમાં રહી પારશીઓનાં હકોનો શંભાલ કરે અને તેઓને પોંહોંચતી ઈજાથી તેઓને બચાવે.

" પણ જો અંગરેજ શરકાર એ રીતનો વકીલ મુકરર કરવાને કબુલ રાખે તો તે વકીલ "શીઆઈ" ટોલાનાં મુશલમાંનો મધેનો નહી પણ કોઈ "શુનની" ટોલાનો અને શારી આંટ આબરૂ અને મોભાવાલો હોએ તેહેને ઠેરવવો જોઈએ. હેવી રીતનો શખશ અંગરેજ શરકારનાં વેપારનાં હકોને વધારો કરેઆનાં કાંમમાં આવેઆ ઉપરાંત પારશી લોકોનો શંભાલબી કરી શકશે.

"પણ જો વેપારનાં હકોની જાલવણીને ખાતર અંગરેજ શરકારને પોતાની તરફનાં વકીલો "ઈરાંનનાં" પાએતખતોનાં શેહેરોમાં મુકરર કરવાને નહી બને તો પારશી લોકો ઘણીજ ઓજરખાહીથી એવું ચાહેચ કે અંગરેજ લોકનાં જેવો બીજાઓની શદા ખેરખાહી ચાહાવાનાં કાંમોમાં મશહુર થાએલો ટોલો પોતાથી બનતા ઉપાએઓ અને વગો ચલાવી ઈરાંનની શરકારને તેહેની પારશીની રઈએત તરફ મેહેરબાંની અને વાજબી ઈનશાફ ભરેલી રીતે ચાલવાની ભલાંમન કરવાને નાં નહી કેહેશે.

"હું પોતે માહારી તરફથી તેમજ માહારા જાત ભાઈઓની તરફથી મોટી નમંતાઈ ભરેલી રીતે આએ અરજી ઉપર તમારૂ માએઆ અને મેહેરબાની ભરેલું ધેઆંન પોંહોંચાડવાની ઓજરખાહી કરૂંચ કે જે ધેઆન પોંહોંચાડીઆથી અંગરેજોની ખેરખાહી અને ભલી મોહોબતનાં જાતી ખવાશની ઈઆદગારી એ જુલંમ ખમનારાઓનાં દીલમાં રહી જાશે અને શદાની મેહેરબાંની અને ભલાઈ દાખેલ તેઓ હંમેશાં તમો નાંમદારનાં હેશાંનમંદ રેહેશે."

હું છેઉ શાહેબ તમો નાંમદારનો મોટી નમનતાઈ અને તાબેદારી ભરેલો શેવક,

(શહી) **માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆ,**

મુંબઈનાં પારશીઓની તરફનો વકીલ.

તારીખ ૧ લી જુન શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી લખેછે કે—

"શાહને આપવાની અરજી તથા પેશકસી બાબે શર હેનરીએ હમારા હો"રમજજી પાશે કેહેવડાવીઉં હતું જે હું ઈઆને તે શાહેબ વજીરો શાથે વાત"કરી ચુકાચ વાશતે હવે મુંબઈથી આવેલી અરજી અને પેશકશીની ચીજો લે"ઈ જાઈ શાહાને પોંહોંચાડવેથી તહમારૂં કાંમ થાશે."

"એ શરદારની ભેટ લેવા ધારી પોતાનો એહવાલ કેહેવા ચાહેઓ હતો પ"ણ તેમ તુરત જોગ નહી બનવાથી તારીખ ૧૦ મી મેએ ૧૮૬૦ ને દને"એક ચીઠી લખી એ શાહેબનો ઉપકાર જણાવવામાં આવેઓછે."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ શર હેનરી શલીનશન ઉપર અંગરેજી પતર લખેઓ તેહેનો ગુજરાતી શાર.

તેહેરાંન તારીખ ૧૦ મી મેએ શને ૧૮૬૦ ઇશવી.

નાંમદાર મેજર જનરલ શર હેનરી કરેશવીક શલીનશંન કે. શી. બી. ઈતીઆદી.

પેઆરા શાહેબ,

"તમોએ મોહોટી મેહેરબાંનગી અને ખેરખાહી ભરેલી રીતે જે માહરા હમજાતી ભાઈઓનાં કલેઆંણ બાબે કોશેશ કીધીછે તે વીશે હું મોહોટાં માંનથી તમારૂં હેશાંન માંનુચ અને માહારા હમજાતીઓબી તે શદા ઇઆદ રાખવાને ચુકશે નહી.

"પણ જુજ મુદત શુધી ઈરાંન ખાતે તહમો રહીને હાલ પાછા તમારે વતન શીધારોચ તેથી જે દલગીરી મહને પોતાને તેમજ માહારા અતરેનાં જાત ભાઈઓને ઉપજીચ તેનું કશું બએઆંન લખાઇ શકાંતું નથી.

"હું પોતે તેમજ તમાંમ માહારા જાતભાઈઓ ખરાં જીગરથી તમો નામદારની ઉમરદરાજી—તનદરોશતી—શુખાકારી—અને આબાદાની ચાહીએચ, અને વલી ઈછીંએચ કે તમારી શફર મુબારક થાએ અને તમો શલાંમતી શાથે તમારા દોશતો અને ખેશીઓને જાઈ મલો.

"તમારા કીમતી વખતને રોકુચ તેથી તમો પાશે માફ માંગુચ."

હું છેઉં શાહેબ
તમારો મોહોટો તાબેદાર,
(શહી) માંણેકજી લીમજી.

વલી એજ તેરીખ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"હમોએ કરેલી ૧ અરજી શાહા પરની કે જેહેમાં મુંબઈની અરજી તથા
" પેશકશીની બીનાં અને છુટ મુકાવવાનો દાખલો દેખાડેઓ હતો તે તથા ફ
" રરોખખાંન ઉપરનો એક રૂકો લખીને બેઉ ઓચરો શર હેનરીને શોફેઆં હ
" તાં કે એ શરદાર પોતાને હાથે આપીને લખાવી લીએ તે બેઉની નકલો આ
" એ અનદરછે.

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ શર હેનરી રાલીનસનને અરજી એક ફારસીમાં ફેહેરેસત તરીકે અકદસે હોમાએઉનને આપવાને વાશતે આપી તેહેની નકલ.

هو

عرض و استدعای کمترین مسافر خاکسار مانکجی ابن لیمجی فارسی هندوستانی

چون درباره طایفه فارسیان یزد التفات شاهانه و مکرمت خسروانه شده پول بهی جزیه آنها به تیول سرکار مقرب الخاقان معتمد الدوله العلیه

مقرر گردیده این بشارت را همکیشان ایشان فارسیان هندوستان شنیده شکرگذار گردیده اکابران آنسامان عریضه مع پیشکشی ارسال نموده اند

که فدوی بصلاح دید سرکار جلالت آثار وزیر مختار اعظم دولت بهیه انگلیس به پیشگاه حضور معدلت دستور بظهور رسانم و بموجب اشاره

آن انجمن اینجانب عریضه نگار می شود که در ایام خاقان خلد آشیان اینگروه در یزد و حوالی آن سامان شش هزار خانوار بوده اند از آنها دویست تومان جزیه

دریافت مینمودند و چهل و سه سال قبل ازین مباشران بر آن افزوده مبلغ هزار و پنجاه و پنج تومان میگرفتند چون این مبلغ زیاده از فوق طاقت آنها بود

ازین جهت در عهد دولت شاهنشاه خلد آرامگاه طاب ثراه این دولت قوی شوکت تخفیف مرحمت شد که ششصد و نود و هشت تومان فرمان دست داده اند

و آنچه مالیات و صادرات و عوارضات دیوانی که از رعایای اسلام دریافت می شود از این طایفه نیز وصول مینمایند و این مبلغ علاوه بر آن باسم جزیه تابع

اسلام باشند دریافت میکنند لهذا اینگروه از زیادتی بار انبوه بستوه آمده روز بروز فرار اکنون هزار خانوار باقی مانده اند با وجود این بار

گران مباشرین دیوانی فرعی بر آن افزوده مبلغ هشتصد و هفتاد و هشت تومان دریافت مینمایند سوای قلیل خانوار از ساکنین کرمان یعنی پنجاه تومان

وصول میشود استدعا از بخشش خسروانه و ملتمس از مرحمت شاهانه آنست که از جزو جمع مالیات یزد و کرمان بالمره موضوع نموده همچنانکه در زمان پیشکاری میرزا تقیخان جزیه

طایفه ارامنه نیز را معاف و بخشش فرموده عنایت و مرحمت پادشاهی نیز شامل حال اینخیرخواهی ثابت قدم باشد فرموده جزیه این طایفه نیز بقضا مایه یکتا می

اقدس شهریاری و دعاگوئی این طایفه ضعیف متوطنین ایران و منت بر اکابران انجمن هندوستان و اینکمترین بندگان خاکسار و باعث امیدواری جمع و ورود

فراری این طایفه و آبادی مملکت خواهد شد چون واجب بود جسارت شد الباقی امره

ઉપલી ફારશી અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"કમતરીન મુશાફર ખાકશાર માંણેકજી લીમજીની અરજ એછે જે જીઆરે ઇઅજદ શેહેરનાં પારશીઓ ઉપર શાહાની મોહોટી નવાજેશ થાઈ કે તેઓનાં જજીઆનું નાંણુ મોતમદ ઉલ દોલાને આપવું એ ખુશ ખબરી શાંભલીને હીંદુશતાંનનાં પારશીઓ એઓનાં જાતભાઇઓ શુકર ગુજાર થાએઆ અને તે તરફનાં અકાબરોએ અરજી એક નજરાનાં શાથે મોકલી કે ફીદવી અંગરેજી શરકારનાં એલચીની મારફતે તમારી અદલ ઇનશાફની દરબારમાં જાહેર કરે તેથી શેવક તાંહાંની અનજુમનનાં હોકમ પરમાંણે જનાંબે આલીમાં અરજ કરેછે કે મરહુમ પાદશાહનાં જમાનામાં એ લોકોનાં ઇઅજદ (શેહેર) માં તથા તેહેની આશપાશ મલી ૬૦૦૦) ઘેર હતાં તેઓ પાશેથી ૨૦૦) તુમાંન જજીઓ લેતા હતા અને તેઆર પછી ૪૩ વરશ ઉપર કારબારી લોકોએ વધારી ૧૦૫૫) તુ૦ લેવા લાગા; જેઆરે એટલા તુમાંન તે લોકો આપી શકેઆ નહી તેઆરે મરહુમ પાદશાહનાં તથા તહમારી શઓકત ભરેલી શરકારનાં અઇઆમમાં હલકુ કરી ૬૯૮) તુમાંનનું ફરમાંન તેઓનાં હાંથમાંછે તે વતરોગ જેમ મુશલમાંની રઈએત પાશેથી જકાતે માલીઆત લીધામાં આવેછે તેમ એ લોકો પાશે પણ લીધામાં આવેછે તેથી એ લોક આએ વધારે બોજ પડેઆથી લાચાર થાઈ રોજ બરોજ નાહાશી ગીઆ અને હાલ ૧૦૦૦) ઘેર બાકી રહેલાંછે અને આટલો મોહોટો ભારી બોજ પરવા છતાં શરકારનાં કારબારીઓ તે ઉપર વધારો કરી ૮૭૮) તુમાંન લીએછે અને એ વીગરે કેરમાંન શેહેરનાં રેહેવાશીઓ પાશેથી ૩૫) તુમાંન વસુલ થાએછે વાશતે પાદશાહી બખશેશથી એલતેમાશ એછે કે ઇઅજદ તથા કેરમાંન શેહેરની જકાતમાંથી જુજ લેઈને જેમ "મીરજા તકીખાંનનાં" વખતમાં અરમની લોકોને જજીઓ માંફ કરેઓ તેમ આએ જુનવી કદીમ રઈએત જે બાકી રહેલી અને કંગાલી હાલતમાંછે તેઓને પણ માંફ કરો અથવા કંઈ હલકી તથા કીફાએતની રેહેમ કરો કે હવે પછી તહમારી શરકારનાં વાલી લોકો કોઈ રીતે ફેરફાર કરી શકે નહી એહવી બખશેશ કરેઆથી તમારી પાદશાહીની નેકનાંમી તથા ઇરાંનનાં ગરીબ પારશીઓ તથા હીંદોશતાંનની અનજુમનનાં અકાબરોની દોઆગોઈનો શબબછે અને શેવક ઉમેદ રાખેચ કે એમ કરેઆથી નાહાશી જનારા પાછા આવશે ને તહમારા મુલકની આબાદી થાશે, વાજેબ જાણી બેઅદબી કીધીછે—

પછે હોકમ મુબારક પાદશાહનો હોએ તે ખરૂં.

આલા હજરત અકદશે હોમાએઉન નશરૂદદીન શાહા કાજારની શાથે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને મુલાકાત થાએઆ વીશેનો એહવાલ.

"શાહની તરફથી "અમીન ઉલ દોલા ફરરોખખાંન" શર હેનરી પાશે " આવેઆથી તેને આપણાં કાંમ વીશે પણ કેહી ઘણીએક ભલાંમણ શાથે બેઉ " કાગજો શોફેઆં જે ફરી તે બાબે શાહાને અરજ કરીને નકી કબુલાત લેઈ " "શર હેનરી" ને જવાબ લખી મોકલે.

"તારીખ ૧૪ મી મેએ (૧૮૬૦) ને દીને "ફરરોખખાંને" શર હેનરી " પર જુબાંની કેહેવડાવેઉં જે શાહે છુટ મુકવાનું ફરમાવેઉં છે વાશતે માંણેકજી " ને પેશકશી તથા મુંબઈ વાલી અરજી શાથે દરબારમાં મોકલવો."

"તેમજ વલી રાત પરતે મજપરબી માંણશ મોકલી કેહેવડાવીઉં કે પરથમ " શર હેનરીને આપેલી ટીપ મુજબની પેશકશી ને અરજી લેઈ શહવાર પરતે દ " રબારમાં હાજર રેહેવું, તે પરથી તારીખ ૧૫ મી મેએને દીને બેહેદીનો જ " ણ ૬) ને લેઈ ગીઆ હતા પણ શહવારથી શાંહાંજવેર ખોટી થાતે હજુરમો " જાવાનો જોગ નહી બનવાથી અશબાબને તાંહાંજ મુકી આવેઆ હતા.

"તારીખ ૧૬ મી મેએ (શને ૧૮૬૦) ને દીને ફરી એ બેહેદીનોને શાથે " લેઈ દરબારમાં ગીઆ હતા તે શહવારનાં આઠ વાગાથી ખોટી થાતાં છેક શાં " હાંજનાં ૩ કલાકે હજુરમો જાવાનો હોકમ મલેઓ, પણ શાથે વાલા ભાઈઓ " ને મેહેલમાં આવવા નહી દીધા.

"તાંહાં અંદર મેહેલ પાશેનાં બાગને માથે "આબનોમાં" નાંમે એમાર " ત આગલ શાહ તખત ઉપર બીરાજેલા, પાશે દાબા જમની શંફ ખેંચીને અ " મીર ઉમરાવો ઉભેલા હતા, તે પાશેનાં એક બીજા દેવાંનખાનામાં હમોંને લેઈ " જાઈ એક રૂપેરી "મજમાં" મેં મુંબઈ વાલી અરજી તથા ઘડીઆલ અને " તલવાર મુકી તેપર જરીન શરપુશ ઢાંકેલો તે ખુનચો મારા હાથમાં ધરેલો ને " "મીરજાં હાશમખાંન" નાંમે ફરરોખખાંનનો ભાઈ હમુને રેહેનુમાઈ કરના " ર શાથે તખત ગાહ પાશે ગીઆ."

"તાંહાં આગલ ચાલતે એક વલાંન પાશે હોજનાં માથાં તરફ ફરતાં પેહેલાં " શતુન (ઈઆને થાંભલા) નાં ગારામાંથી જેહેવી શાહની તરફ નજર પડી " તેહેવી કુનશ બજાવવામાં આવી અને તેથી તરણ કદમ આગલ જાતે ફરી " બીજા શતુનનાં ગારામાંથી નજર પરી તેઆરે બીજી મોહોટી કુનશ કરવી પ

" રી ને તે પછે પુર શનમુખ થાતે શર જમીન તુલક જોકાવીને શેજદો કરી ઉ
" ભા (તે જગેઆ તખતથી આશરે ૨૦ કદમ વેગલેછે.) તે વખતે એ જુવાં
" ન શેહેરીઆરે ખુબ નેગા[illegible] કરેઆબાદ મોરે આવાજે ફરમાવેઉં જે"—

" ઇન માંણેકજી અશત ?" (શું એ માંણેકજીછે.)

તેહેનાં જવાબમાં "મીરજાં હાશમખાંને" તથા હમે મલીને બેહુ જણે શર નમાવી અરજ કરીજે,

" બલે કુરબાંને ખાક પાએ જવાહેર આશાએ શવમ" (ઇઆને હા તહમારી જવાહેર જેહેવી કદમ નીચેની ખાક ઉપરનો કુરબાન થાનારો છેઉ.)

" તે પછે ફરી શારીકાની એક તગરે જોએઆ બાદ હજુરમાં ઉભેલા અમી
" રો શાથે વાતમાં મશગુલ થાએઆ ને હમુને "મીરજાં હાશમખાંન" કદમ બ
" કદમ ગમભીરાઇથી છેક હજુરમાં નજદીક લેઈ જાઈ ઉભાથી તેહાં પણ શર ફ
" રૂજ લાવી શેજદો કરી હાથમાંનો "મજમઅ" (ઇઆને રૂપાંની તબક) કદ
" મ પાશે મુકી શરપુશ ઉચકાવી મુંબઈ વારી અરજીનો રૂપેરી નલો જે કીન
" ખાબની કોથરીમાં હુતો તે કાહાડીને અરજી ઉઘારી "મીરજાં હાશમખાંને"
" હાથમાં ધરી રાખીને પછી ફરી પાશે મુકવા બાદ જે જે પુરશેશ ને પાશોખ
" (ઇઆને શવાલ જવાબો) થાએઆછે તે અશલ જુબાંનનાં લોગતે લોગત અ
" તરે ટાંકવામાં આવેચ."

શવાલ પેહેલો—શાહા. નશરૂદદીને પેહેલે ફરી શારી તરેહથી નેગાહ કરેઆ બાદ ફરમાવેઉ કે "ફારશી મીદાંની ફારશી ?" (શું ફારશી જાંણેચ ફારશી ?)

જવાબ—માંણેકજીની તરફથી જવાબ દીધો શર નમાવતે. "બલે કેબલે આલંમ" (ઇઆને હા જાંહાંનની કેબલા.)

શ૦ બીજો—ફરમાવેઉં. "શુંમા તાએફેએ જરતોશતી અશતીદ દીને જરતોશતી દારી ?" (ઇઆને તમો જરતોશતી ટોલાનાં છેઓ અને શું જરતોશતી દીન ધરાવોચ ?)

જ૦—"બલે આલંમ પનાંહ" (ઇઆને હા આલમ પનાહ.)

શ૦ તરીજો—"એહકાંમે દીને તુન ચી ચીજ અશત" (ઇઆને તારી દીન માહે હોકંમો શું શું છે.)

જ૦—"મીશલ શરીઅતે ઇશલાંમ અમમાં એહકાંમ દારીમ વલે કદરે તફાવત દર ફરૂઆત અશત મગર અશુલમુન એકીશત" (ઇઆને ઇશલામી શરીઅતની મીશાલેનાંજ હોકમોછે પણ થોરો તફાવત બંદગી નેમાજમોછે મગર અશલ એકજછે.)

" તેઆરે જમની તરફ શફમાં ઉભેલા અમીરો તરફ નેગાહ કરી ફરમાવેઉ કે, " ઈન ખુબ તાએફે પાક પાકીજે અશતંનદ વ અજ કદીમ બાકી મુનદેઅંનદ" (ઈઆને એ ટોલો શારો પાક અને પાકીજેછે અને કદીમ જમાંનાંથી બાકી બ નચેલોછે.)

"તેઆરે મુશતઓ ફીઉલ મમાલેકે" જવાબ દીધો જે "બલે કુરબાંનત શ વમ ઈનહા ખુબ મરદુમાંન હશતંનદ" (ઈઆને હા કોરબાન થાઉં એઓ શા રાં આદમીઓછે.)

શ૦ ચોથો—"ફરમાવેઉં કે, શુમા આતશ પરશત હશતીદ."

જવાબ—"નહ કુરબાંનત શવમ આતશરા કેબલે મીદાનીમ મીશલે કે ઈશલા મીઆંન કાબઅરા કેબલે મીશુમારનદ" (ઈઆને નહી—તાહારી ઉપરથી કોર બાંન થાઉં આતશને કેબલો ગણીએચ જે મીરાલે કે ઈશલાંમી લોકો કાબઆને કેબલો ગણેચ.)

શ૦ પાંચમો—"શુમા આતશરા ખુદાએ નમીદાની?" (ઈઆને શું તમો આતશને ખોદાએ નહી ગણુતા?)

જ૦—"નહ કુરબાંનત શવમ ચુંન શાનેઅ રા અજ શનઅત બાએદ શના ખત અજીન જેહત આબો આતશ વ ખુરશીદ વ કમર રા શનઅતે કુલલી દી દેહું ખાલેક રા પરશતેશ મી નોમાએમ" (ઈઆને નહી—તારી ઉપરથી કુર બાંન થાઉ પેદા કરનારને (ઈઆને ખોદાતાલાને) પેદા થાએલાઓથી પીછાંનવો જોઈએ તે વાશતે પાંણી, આતશ, ખોરશીદ અને ચાંદને તે ખાલેકે પેદા કરેલાછે તેથી તેજ પેદા કરનારની પરશતેશ બજા લાવીએચ.)

શ૦ છટો—"બાજ શુંમાં આતશરા એબાદત નમી કુની?" (ઈઆને શું તેઆરે તમો આતશની એબાદત નથી કરતા?)

જ૦—"ન કુરબાંનત શવમ રૂબરૂએ આતશ ઈઆ ખુરશીદ ઈશતાદેહ એ બાદતે હક મીકુનીમ" (ઈઆને નહી—તાહરી ઉપરથી કુરબાંન થાંઉ આતશ ની ઈઆ ખોરશીદની શનમુખ ઉભા રહીને ખોદાની એબાદત કરીએચ.)

શ૦ શાતમો—"ચરા નેજદે આતશ નેમાજ બાશદ" (ઈઆને આતશની નજદીક ઉભા રહીને શું કરવા બંદગી કરવી જોઈએ.)

જ૦—"ચુન ઈન ચીજે નુરાની અશત અજીન જેહત હર નુરી રા પરતવે પાક ઈઅજદાંન મીદાંનીમ વ રૂબરૂએ ઉન નેમાજ ખાંનદન અઓલા મી દાની મ" (ઈઆને કાંએકે એ ચીજ નુરાંનીછે તે વાશતે હરેક નુરને પાક ઈઅજદાં

નનો પરતવ શમજીએચ અને તેહેની શનમુખ ઉભા રહીને બંદગી કરવી બેહે તર શમજીએચ.)

શ૦ આઠમો—"શબબે રોશની અશત રોશની" (ઈઆને શું તમારી મ તલબ રોશનીનીછે રોશની ની ?)

જ૦—"બલે કુરબાંનત શવંમ" (ઈઆને હા—તાહારા ઉપરથી કોરબાંન થાઉ) એ શખ્શુનો વચે મુશતઓફી ઉલ મમાલેક બોલીઓ કે, "બાજ હમીન સુદ કે કેબલે આલંમ ફરમુદ આતશ પરશતી અશત દીગર ચી" (ઈઆને તે આરે એમજ શમજવું જોઈએ જે કેબલે આલમે. (ઈઆને પાદશાહે) ફરમાવી ઉં તેમ આતશ પરશત છેઓ બીજું શું ?

શ૦ નવમો—ફરી ફરમાવીઉં "શુમા રોજા દારી રોજા." (ઈઆને શું તમો રોજા રાખોચ રોજા ?)

જ૦—"નહ કોરબાંનત શવમ મીશલે ઈશલામીઆંન રૂજ,ગુરૂશનેહ માંનદન વ શબ શીર ખોરદન નદારીમ વલે હર દફેઅ ખોરાક શે લુકમાં કમખોરદન વ ઉ ન તઆમ ફોકરા રા ફેજ રશાનીદન બર માં હોકંમ અશત." (ઈઆને ન હી—તાહરા ઉપરથી કોરબાંન થાઉં ઈશલામીઓની મીશાલે દાહાડે ભુખુ રેહેવું અને રાતરે પેટ ભરીને ખાવું નથી કરતાં પણ હરેક વખતે તરણ બુક ઓછા ખાં ઈને બાકી રહેલાને ફકીરોને અન દાંન આપવાનો હમારે ઉપર હોકમછે.)

શ૦ દશમો—"નેકા જણ ગેરફતન દારી. ?" (શું ઓરત કરતી વખતે ને કા પારોચ. ?)

જ૦—"બલે કેબલે આલંમ નેકાએ માએઆંન મીશલે ઈશલાંમીઆંન અશ ત મોબેદાંને દીને મા અકદ મી બનદનદ." (ઈઆને હા કેબલે આલંમ ઈશલા મીઓની મીશાલે હમારામો નેકાછે—અને હમારી દીનનાં મોબેદો નેકા બાંધેછે.)

શ૦ અગીઆરમો—"શુમા નેમાજ દારી નેમાજ." (શું તમો બંદગી ક રોચ બંદગી. ?)

જ૦—"બલે કુરબાંનત શવમ દર શબાંન રૂજ શેશ દફેઅ નેમાજ ખાંનદન હો કમે ઈઅજદાંન અશત" (ઈઆને હા—તાહારી ઉપરથી કોરબાંન થાઉં દાહાડો અને રાત મલીને ૬ વખત નેમાજ પઢવાનો હોકમ ઈઅજદાંનનો ગણીએચ.)

શ૦ બારમો—"હર દફેઅ એક નેમાજ હશત ઈઆ જુદા જુદા" (ઈઆ ને હરેક વખતે એકજ રીતની બંદગી કરોચ કે જુદી જુદી.)

જ૦—"બલે કોરબાંનત શવમ હર નેમાજ વ વકત રા જુદા જુદા નાંમ દારી મ મીશાલે હાવન—રપીતંવન—ઓજીરન—એવેશરીથરેમ—હોશન વ હોશબાં

મ—ગોફતે મીશવદ" (ઈઆને હા—તાહારી ઉપરથી કોરબાન થાઉં હરએક નેમાજ અને વખતનાં જુદાં જુદાં નાંમોછે, જેમકે હાવન—રપીતવન—ઓજીર ન—એવેશરીથરેમ—હોશન—અને હોશબાંમ—કરીને કહીએચ.)

શ૦ તેરમો—"તો દર બમબઈ મીમાંની" (ઈઆને શું તું મુંબઈનો રે હેવાશીછે. ?)

જ૦—"બલે કોરબાંનત શવમ" (ઈઆને હા—તાહારા ઉપરથી કોરબાં ન થાઉં.)

શ૦ ચઉદમો—"ઈજા ચંદ વકત અશત કે આમદેઈ" (ઈઆને અહીં આં કેટલું એક થાએઉં આવેલોછે તું.)

જ૦—"કરીબ હફત શાલ અશત કે જીરે શાએ અકદશે હોમાએઉન મીબા શંમ (ઈઆને નજદીક શાત વરશ થાએઆં તમો મોબારક પાદશાહની પનાંહ નાં શાએઆ તલે હું આવેલો છું.)

શ૦ પંદરમો—"તો તજારત મીકુની તજારત" (ઈઆને શું તું વેપાર ક રેચ વેપાર. ?)

જ૦—"બલે કુરબાંનત શવમ કદરી કલીલ દાદશેતદ અશત વલી કુલીએ કારે ઈને ખાકશાર અજ જાંનબે અકાબરાને હીંદુશતાંન બાકી માંનદે પારશીઆંને ઈ રાંનરા શર પરશતી નમુદન આશત" (ઈઆને તાહરી ઉપરથી કુરબાંન થાઉં થોડી ઘણી લેવડ દેવડ કરૂછું; પણ તમામ કાંમ આએ ખાકશારનું એછે કે હીં દુશતાંનનાં અકાબરોની તરફથી બાકી બનચેલા ઈરાંનનાં પારશીઓની ખબરદારી રાખવાનું છે.)

શ૦ શોલમો—"પારશીહાએ હીંદુશતાંન અકશર દર ચી શોગલ મશગુલ અશતંદ" (ઈઆને હીંદુશતાંનનાં પારશીઓ અકશર કરીને કીઆ ધંધામો મશગુલછે.)

જ૦—"કુરબાંનત શવમ ઉનહા અકશર તાજર અનદ વ કમી અજાંનહા એહલે કલમ વ નોકરે દોલત મીબાશંદ" (ઈઆને તાહરા ઉપરથી કોરબાંન થા ઉં, તેઓ ઘણાંખરાઓ શોદાગરોછે અને થોડા જણાંઓ અંગરેજ શરકારનાં ખાતાં માંહે નવીશંદાછે.)

શ૦ શતરમો—"ઈન અરીજહ અજ જાનબે અકાબરાને ઉન દીઆર અ શત" (ઈઆને આએ અરજી તે મુલકનાં અકાબરોની તરફથીછે શું ?)

જ૦—"બલે કુરબાંનત શવમ મુતશ એશીને હીંદુશતાંન વ અખતેઆર દા રે કુલલે અનજુમન ઉનહા અનદ કે બ ખાક પાએ અકદશે હોમાએઉન અર

જ દાશત શુદેહ મશગુલ બ દોઆએ ઓમરો દોલતે શેહેરીઆરે ઈરૂન જમીન અંનદ" (ઈઆને તાહરી ઉપરથી કુરબાંન થાઉં, હીંદુશતાંનનાં બુજોરગો અને તમામ અનજુમંનનાં અખતેઆરદારો તેઓછે કે જેઓએ બ ખાક પાએ અકદશે હોમાએઉન તરફ અરજદાશત થાએઆછે અને ઈરાંન જમીનનાં પાહાદશાહાની ઉમર અને દોલતની આબાદી ચાહવામો મશગુલછે.)

તેઆરે હજુરમાં ઉભેલા અમીરો તરફ શાહે નેગાહ કરી ફરમાવેઉં કે—

"ઈન મરદુમાંને બીશીઆર બા હકુક અનદ વ અજ અશબ વ નશબ અશલે ઈરૂની મીબાશનદ" (ઈઆને એ ટોલાનાં લોકો ઘણાં નીમકહલાલ અને એ લોકોની અશલ બુનીઆદ ઈરાંનીછે.) તીઆરે મુશતઓફી ઉલ મમાલેક બોલીઓ જે,

"બલે કોરબાંનત શવમ અશલે ઈરૂની પારશીઆંન ઈન તાએફે અનદ બાકી હમે હીચ કોદામરા અશલ ઈરૂની નમીશવદ ગોફત" (ઈઆને હા, તાહારી ઉપરથી કોરબાંન થાઉ—અશલ ઈરાંની પારશીઓનો એ ટોલોછે બાકી બીજા તમામ લોકોને અશલ ઈરાંની નથી કેહેતા.) હકીરે અરજ કરીજે,

"કુરબાને ખાક પાએ શેહરીઆરી શવમ પારશીઆંને હીંદુશતાંન મુદતીશત અજ ઈન વેલાએત રફતનદ વલે શેહનશાહે ઈરૂન રા શાએએ ઈઅનદાંન દાંનેશતેહ હમીશેહ એરાદતકીશ અનદ અજ ઈન જેહત દરબાંર ગાહે સોલેમાંન શોકત રાંને મલખ જેહતે ખાલી નબુદને અરીજહ ફેરેશતાદનદ" (ઈઆને પાદશાહનાં પગની ખાક ઉપર કોરબાંન થાનારો છેઉ, હીનદોશતાંનનાં તમાંમ પારશીઓ અગર મુદત થાઈ આએ ઈરાંન જમીનથી દુર થાએલાછે પણ ઈરાંનનાં શેહનશાહને ઈઅનદાંનનો શાએઓ શમજીને હમેશાં દોશતીનું નાતું રાખેછે એટલા વાશતે શોલેમાંનનાં દબદબા જેહેવી દરબારમાં આએ ભેટ મલખ 'ઈઆને રાતની વખતે જે તીર ઉરેછે' તેહનાં જેહેવીછે કે અરજી ખાલી નહીં જાવાને વાશતે મોકલેલીછે.)

"છેલલે ફરમાવેઉં કે "ખુબ ખુબ" (ઈઆને શારૂં શારૂં) અહીઆં શુધી ગોફતો શનુદ ઈઆને વાતચીત થાતે તખતને તકીએ અધેલાવાથી હંમે પણ શર ફરૂજ લાવી દુઆ દેતે પાછલે પગે કેટલાએક કદંમ હટી ને રૂખશત લીધી. એ પરમાંણે દર બોલે કુનશ બજાવવામે આવી ને તે શાથે ઘટતી અદબે મીજલશમાંહે વખત ગુજારવાથી ફરી એ શેહેરીઆરે ફરમાવીઉં કે "મરદે મઅકુલ નજર મીઆએદ" (ઈઆને આએ શખશ લાએકી વાલો નજર આવેછે.)

"તહુમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે જે અતરેનાં જરતો શતીઓની તરફથી અકદશે હોમાએઉન શાહા નશરૂદદીનની ઉપર બેહેદીન કેખ શરૂ બીન કાઉશ ઇરાંનીની શાથે અતરેથી તહુમારી માજી કારોબાર મંડલીએ અરજી મોકલી હતી તે અરેજી તારીખ ૧૦ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ઇશવી ને દીને તહુમારી માજી કારોબાર મંડલીએ જાહેર શભામાં વાંચી શંભલાવી હુતી, તે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ "અકદશે હોમાએઉનની" મુલાકાત લેતી વખતે આપણી અનજુમનની તરફથી અકદશે હોમાએઉન શાહા નશરૂદદીનને તારીખ ૧૬ મી મેએ શને ૧૮૬૦ ને દીને પોહોંચાડી તેહેની નકલ તમ શાહેબો ને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

આપણી અનજુમનની તરફથી શાહા ઉપર મોકલેલી અરજી.

عرضه داشت کمترین بندگان نیازمند طایفهٔ پارسیان زرتشتی ساکن بندر بمبئی لمعهٔ از لمعات انوار عنایات بلانهایات خسروانی را ضیاافروز کاشانهٔ
امید خود ساخته بذروهٔ عرض باریافتگان حضور معدلت دستور اعلیحضرت قدر قدرت قضا سطوت شهنشاه جمجاه
سپهر پیشگاه کیوان بارگاه اختران سپاه جهان پناه میرسانند که در این خجسته دوران همایون فرخنده اوان میمون که مملکت ایران
بفروغ آفتاب اعطاف قبلهٔ عالم و عالمیان منور و بتربیت عدل و انصاف شهنشاه جهان مزین و مبشر است بر آحاد
بچنین دوران زبان امید در کام یاس قاصر مانده و دست آرزوی خود بدان رسا داد و کرم خسروانی نیز با کمال بدبختی و
بی همتی او باشد بنابر آن جسارت بعرضه داشت مینمائیم که این کمترین بندگان از اصلا و قدیما مردم ایران صانها الله تعالی
عن الحدثان بوده و با زرتشتیانی که حال در اطراف ایرانند اگر چه سالهای بسیار است که از یکدیگر جدا مانده ایم اما هر دو طایفه
بیک پیمان و فرهنگ میباشیم و بر آنها از مدتها جزیه مقرر شده است چنانکه در صد سال قبل از این که تخمیناً سی هزار
خانه بوده مبلغ دو صد و پنجاه تومان وجه جزیهٔ آنها برقرار بوده تا الی سنه ۱۲۳۴ هجریهٔ مقدسه که ایام جلوس میمنت
مانوس شهنشاه رضوان جایگاه فتحعلی شاه نور الله مضجعه بوده باشد عالیجاه میرزا بابا مستوفی مرحوم مامور ممیزی مالیات
دیوانی یزد شدند و بنابر مشتبه شدن امر بر آن مرحوم و عدم دریافت غور رسی حال آنها نموده دو صد و پنجاه تومان جزیه
مذبوره را یکهزار یکصد و هفت تومان جمع بسته اما هنوز در آن هنگام تخمیناً چهار هزار خانوار آنها بعضی مشغول ورز
و تاجر معتبر بوده اند با وجود آن بجهت بی سامانی و ناتوانی در اداء وجه مذکور باضطرار سفر هند و سایر بلاد اختیار
کردند تا آنکه حال تخمیناً یکهزار خانه در یزد باقی مانده اند و بنابر وقوف ضعیفی حال آنها حضرت شاهنشاه مغفرت پناه رضوان آرامگاه

محمد شاه نور الله مرقده مبلغ یکتومان مباشرین و حکام دریافت مینمودند که در این خصوص سند از اولیای دولت علیه ۱۲
و از مرحوم محمد حسن خان سردار و حاکم یزد و کرمان بود موجود است چون این مسافر که جنت وطن باستانی و از راه اخلاص کیشی
و خیرخواهی دولت علیه دید که رعیت قدیم ایران روز بروز فرار نموده جلای وطن میشوند و این باعث بدنامی دولت و کم شدن
مالیات مملکت است از این جهة بکرات خدمت اولیای دولت علیه عرضه داشت نمودیم لیکن مردمان صاحب غرض امر را مشتبه نموده
نگذاشته بود بتحقیق بر مسند آخر الامر اکابرین هندوستان بمعرفت جلالتمآب مستر موری سابق وزیر مختار انگلیس بخاکپای همایون
معروض داشتند آنزمان شاهنشاه جمجاه بلفظ مبارک وعده فرموده بودند که هر چیز از اول دولت خاقان خلد آشیان مرسوم
میگرفتند از همان قرار دریافت نموده مابقی را معاف خواهیم فرمود لهذا آنهنگامیکه از روی کیوان شکوه در همدان نزول
سرکار اعلیحضرت اقدس شهریاری بجناب مرحمت شعاری فرمودند که در این باب موافق استند بجای اینها تخفیف داده
مابقی را از پول سرکار جلالت آثار معتمد الدوله برقرار فرمایند ولی از کم طالعی باقی مانده کان اینطایفه باهمه
زحمت و مرارت و اخراجات نیز در خدمت جناب عالی امر را مشتبه نموده بودند در عوض تخفیف بعکس بدبختی هشت صد و
سی و یکتومان را هشتصد و هفتاد تومان جمع بسته حواله داده شده اکنون هم مجدداً قبله عالم بلفظ مبارک فرموده
بودند که درباره بدبختی جزیه فارسیان یزد و کرمان مرحمت خواهد شد که این کار نیز بسرکار مرحمت شعار عالی
محول شده ولی میترسم که این بار دیگر هم امر مشتبه بشود که باعث بدنامی دولت علیه و مایوسی دو کرور نفوس
طایفه زردشتیه هندوستان و رنجش وزیر مختاران و سبب فراری باز مانده کان گردد چون از ابتدا
تا بحال آنچه داعی با اولیای دولت قوی شوکت عرض نموده همه راستی و دولتخواهی بوده و هست
و بر صدق آن تفصیل جداگانه است که از آن بجناب عالی ظاهر خواهد شد باقی ایام عزت مستدام باد برب العباد

ઉપલી ફારશી અરજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

કમતરીન બનદેગાને નેઆજમંદાંન મુમબઈ બનદરનાં રેહેનારા જરતોશતી ટોલાનાં પારશીઓ—

તહમો પાદશાહની બેહદ એનાએતના નુરોમાંનાં નુર ને પોતાની ઉમેદની જાગાંની રોશની શહમજીને તેહમો આલી હજરત કજાનાં જેહવા દબદબાનાં, મોહોટી કુદરતનાં, જમશેદનાં જેહવા મરતબાનાં શેહેનશાહ, આશમાંન જેહવી બારગાહનાં શનીશચરનાં જેહવા, બુલનદ મેહેલનાં શતારાનાં જેહવા, બેહદ લશકર ધરાવનારા (કે જેહની ઉપર હમારી તથા આલમનાં લોકોની જાન કુરબાંન હોજો) તેહવા શાહેબની હજુરે આદેલમો હાજેર રેહેનારાઓની (ઇઆને તહમારી) ખીદમતમાં અરજ કરેછે—

આએ મુબારક જમાંનાંમાં તથા નેક વખતમાં કે જે વેલા તમો જેહવા આલમનાં તથા તમામ દુનીઆનાં કીબલાની મેહેરબાંનીની રોશનીથી ઈરાંનનુ રાજ નુર ભરેલુછે તથા તહમો જેહવાં જાંહાન પનાહ શેહનશાહના અદલ તથા ઈનશાફની જીંનતથી જેવરદાર થાએઉછે, માટે અગરજો હેવા ફરખુનદગી ભરેલા અઇઆમમાં કોઈ દાદખાહ પોતાની ઉમેદની જબાંનને નાંઉમેદીનાં મોહોડામાં બંધ કરી રાખે અને પોતાની આરજુનો હાથ પાદશાહનાં કરમ તથા બખશેશની દાંમનને નહી લગાડેતો તેહવા શખશની પુરીજ બદબખતી તથા હીચકારાપણુ હોએ. માંટે હમો તહમારા કદીમ ફીદવીઓ અગરચે પોતાના અશલ વતનથી હાલ જુદા પડેઆચ તોબી હમો અરજ ગુજારવાની છુટ લેઈજીએચ કે હમારી કોમના જરતોશતી ભાઈબંધો કે જેઓ હમારાજ રેવાજ તથા તરીકા ઉપર ચાલનારાછે તેઓ ઈરાંનમાં હાલ વશેછે તેથી કરીને હમો શંઘલા એકદીલ તથા ઈતિફાકથી તહમારી બેનેહાએત મુદતની પાદશાહતની દુઆગોઈ તથા ખેરખાહીમાં મશગુલ રહીએચ. કેટલુંએકની વાત ઉપર એ હમારા જાતભાઈઓની મુફલેશી તથા નાચારીનાં શબબથી મરહુમ શવરગવાશી હજરત શેહેનશાહ મહમદ શાહે (પરવરદેગાર તેહેની કબર રોશન કરે.) તેણે પોતાની પાદશાહી રેહેમ નજર તથા શેહેનશાહોને લાએકની બખશેશથી જે જજીઓ કે દર વરશ ઈરાંનનાં જરતોશતીઓને ભરવો મુશકેલ પડતો હતો તેમાં ઘટાડો કરેઓ હતો, એ વાત શાંભલીને હમો તમારા કદીમ ફીદવીઓ ઘણાં શુકર ગુજાર તથા ખુશાલ થાએઆ.

હવે આએ મુબારક વખતમાં શદાનાં આદેલ તથા રઈએત પરવર પાદશા

હની (ઇઆને તહમારી) આફતાબનાં જેહેવી રોશન નજરમાં હેવુંછે કે પોતાની રઈએત ઉપર મેહેરબાંની કરતા રેહેવું તેથી કરીને તે બીચારા ગરીબ જરતોશતીઓનાં જજીઆમાં તહમોએ જે કાંઇ ઘટાડો કરેઓછે તે તહમારી બેને હાએત બખશેશ તથા કરમ કે જે ઈરાંનનાં જરતોશતી ફીરકા ઉપર ત હમોએ કીધી તે શાંભલીને હમો તહમારા કદીમ ફીદવીઓ શાદમાંન તથા એ ખલાશમંદ થએઆ છેઈએ, તેથી કરીને તહમારી તારીફમો શોનબાંનથી મ શગુલ થાઈને તહમારા હકમાં દુઆ કરીએચ અને હવે દીલોજાનથી આએ વાત ની ઉમેદ રાખીએચ કે હવડાં જે કાંઈ થોડો જજીઓ ઈરાંનનાં જરતોશતી લોકો ઉપર બાકી રહેલોછે તે તહમારી કદીમ પાદશાહી રેહેમ દીલીથી બીલકુલ માફ થા એ અને તહમારા મુબારક શર ઉપર શદકો કીધામો આવે. (તહમારી ઉપર હમારો તથા આલમનો જાન ફીદા હોજો) એથી કરીને હમો તહમારા કદીમ જાન નેશારો આગલ કરતાં વધારે તહમારી દુઆગુઈ તથા ખુશનુદીમાં મશગુલ થઈને શુકર ગુજાર રહીશું તે શાથે હમોએ હમારા ઈરાંનનાં જરતોશતી ભાઈબંધોની પણ ખીદમત કરેલી કેહેવાશે.

આએ જુજવી રકમ તહમો શેકનદરનાં જેહેવા દબદબા અને કીમીઆની તાશીરનાં શેહનશાહની નજર આગલ કાંઈજ નથી અને હમારી ખાતરીછે કે હ મો તહમારા કદીમ જાન નેશારો પોતાની મકશદને પોંહોંચીશું અને તમારી પા દશાહીનો રેહેમ ભરેલો આફતાબ કે જેથી હરેક નજદીક તથા દુર વાલાઓ રોશની હાંશલ કરેછે અને પોતાની હાજત રવાઈનો કેબલો શમજેછે, તે આફતાબનાં નુરનાં ફેજથી રોશની હાંશલ કરીશું અને તે બીચારા ગરીબોની આબાદીનો શબબ થાશે કે જેથી કરીને તેઓ આશાએશથી પોતાનાં વતનમાં રહી તથા રોજગાર ધંધો કરી તમારી ઉમર તથા શલતનતની વરધીની દુઆગુઈમાં શર ગરમં રેહેસે; અને એ હેશાંનનું બએઆંન જાવેદાંન શુધી જમાંનાનાં કેતાબખાનાંમો નોધાઈ રેહેશે, અને હર મુલક તથા શેહેરનાં જરતોશતી લોકો આએ વાત શાંભલેઆથી ઘણુંજ મધન તથા ખુશ થાશે, અને શું ઓરત કે શું મરદ, શું નાધલાં કે મોહટાં હમેશાં તમારી ચહડતી દોલત તથા ઉમરની દરાજીને વાશતે દુઆ કરવામાં મશગુલ રેહેશે. હવે જે કંઈ તમો નામદાર હોકમં કરો તે ખરો.

અતરે નજદીક ૨૫૦) શહીઓછે.

તહમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને ફરી જણાવવાને રજા લેછે કે એજ તેરીખ વાલા ઇઆને તારીખ ૧ લી જુન શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી જણાવેછે કે—

"તારીખ ૧૭ મી (મેએ ૧૮૬૦) ને દીને એક ચીઠી એજ બાબતની જાણ
"વા કીજે શર હેનરી રાલીનશન ઉપર લખી મોકલવામાં આવી કેમંજે તે મીજ
"લશમો કંઈ મુંબઈ વાલી અરજી કે હમારી ફેહરીશતબી વાંચવામો નહી આ
"વી, તે કંઈ છુટ મુકવાની વાત પણ નહી બની વાશતે ફરી એ શાહેબને ઉઘરાં
"ણી કરવાનું બાકી રહીઉંછે."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ શર હેનરી રાલીનશન ઉપર અંગરેજી પતર લખેઓ તેહનો ગુજરાતી શાર.

તેહેરાંનની તા॰ ૧૭ મી મેએ શને ૧૮૬૦

નાંમદાર મેજર જનરલ શર હેનરી કરેશવીક રાલીનશંન કે. શી. બી. ઈતીઆદી.

પીઆરા શાહેબ,

આએ વખતે તમો નાંમદારને લખી જણાવવાને હું માંન ભરેલું શમજુચ કે ગઈ પરંમ દીને હું પોતે શાહની દરબારમાં ગીઓ હતો પણ શાહનો મેલાપ તાંહાં થઈ શકેઓ નહી, પણ ગઈ કાલ દીને હું પાછો તાંહાં ગીઓ હતો તેઆરે ઘટતાં માંન શાથે માહારી મુલાકાત લીધી—જે હધીઓ અથવા ભેટની ચીજો હું લઈ ગીઓ હતો તે પાદશાહે કબુલ રાખી અને તેજ વખતે જે અરજી હીંદોશતાંનનાં પારસીઓનાં માનવંત અકાબરોએ શાહની ઉપરની મોકલી હતી તે અરજી મેં હાથોહાથ શાહાને પોંહોંચાડી.

એ ઉપરાંત હું તમ શાહેબને જણાવવા માંગુચ કે હજી શુધી શાહાની તરફથી અથવા મોહોટા વજીર ફરરોખખાંનની તરફથી કશો જર જવાબ મલેઓ નથી પણ હું આસા રાખુચ કે જેમ "ફરરોખખાંને" જજીઆનાં કરની રકમમાં સાહા અસતકથી ઘટાડો કરાવી તંમ શાહેબને જણાવવાને કબુલ કીધું હતું તેમ કોઈ રીતનો ઘટારો થઆ વગર રેહેશે નહી.

હું છેઉં શાહેબ

તમારો મોહોટો નમનતાઈ ભરેલો અને તાબેદાર સેવક,

(શહી) માંણેકજી લીમજી.

એજ તેરીખ વાલા કાગજમાં જણાવેછે કે—

"શર હેનરી રાલીનશન શાહેબ અતરેથી તારીખ.૧૮ મી મેએ (શને "૧૮૬૦) ને દીને રવાનાં થાએઓ તેની સાથે "ગજવીન" તુલકે હમે જાવા "ચાહેઉં પણ એ સાહેબે નહી કબુલવાથી એક બે ફરશંગ તુલકે ગીઓ હતો તાં "હાં એ સાહેબે ફરમાવેઉં કે બીજાં કાંમો શીકે તમારી બાબદ પણ દરબાર ખાતે "કેહેવડાવેલીછે વાસતે તમારૂં કાંમ અલબતે બનશે અને એ પેશકશી તથા અ "રજી હાલનાં વખતમાં આપવેથી ઘણી તરાહનાં ફાએદાઓ નીપજેલા જાણવું "કેમજે એ કાંમ જે માહારી મારફતે બનેઉંછે તેહનાં શબબે હવે હરેક એતફાક

"" વખતે અંગરેજી કોઠીદારને વચે પરવાનું બની શકશે તથા હવે પછે એ
" ઈરાંની પારસીઓ ઉપર નવો કર કે કાંઈ જુલંમો શેતંમ વધારતી વખ
" તે જરા આંચકી ખાધા વગર નહી રેહેશે; કાંએજે હવે તેઓની ખાતરી
" થાઈચ કે અંગરેજી હકુમત વાલા વચે પરી હેનાંની દાદખાહી કરેચ અ
" ને વલી હેવે બાંહાંણે તમારા આબરૂદાર મુમબઈ વાંલા પારશીઓને હવે પછે
" કાંઈબી કાંમકાજ કે અગરજો દાદ શંમનદી કાગજ પતર લખવાનો રાખેતો જા
" રી થાશે તથા હાલે જે એ દરબારવારા હરેક કર ઉપર વધારો કરતા આવેચ
" તેહેવા હીંગામમાં એ પારશીઓનો બનચાવ થાઈ જાશે, અને છેલલુ અલબ
" તે છુટ પણ ઘણી નહી તો થોરીબી આપેઆ વગર રેહેનાર નથી; વાશતે હ
" વે પછે જે કાંઈ બને તેની શરવે ગુજારેશ લખીને મજપર મોકલવી કે કાંઈ
" કાંમ પરશેતો હું તેહાંથીબી ભલાંમણ કરીશ. એ મુજબ તે શાહેબની મેહેરબાંની
" નાં શખુનોનો ઉતર વાલી ઉપકાર માંનતી વખત મેજર પેલી પર શોપારશ ક
" રાવીચ કે એ બાબે અને બીજુબી કાંઈ કાંમ પરે તેઆરે એ શાહેબ પણ ને
" ક જુબાંન વાપરવાનુ હેશાન કરવા નહી ચુકે તેમજ મેજર પેલી મજકુરેબી ક
" બુલ ફરમાવેઉંછે.

કુલક શેહેરની તારીખ ૩૦ મી આગશટ ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો ભાઈ માં ણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

" એજ પરમાંણે હરેકને વલગી ઉઘરાંણી કરતે શાહા ફરીને હમામે નામનાં
" કુહીશતાંન તરફ ગીઆથી વલી વચમો ગારો પહેઓ હતો પણ મુશતઓફી ઉલ
" મમાલેક અતરે નીહાવરાંનમાં રહેલો હતો તેહેની ઉપર વારેવાર ચીઠીઓ લખી
" ઉઘરાંણી કરતે તારીખ ૧૬ મી આગસટ સને ૧૮૬૦ ને દીને એ ધણીને તાંહાં
" જાઈ ભેટ લેતાં મીરજાં શફી જે આગલ ઈઅજદનો હાકમ હતો ને શદરે અજ
" મે આપણાં કાંમ તથા પારસીઓ પરનાં જુલમ શમનદી ઠપકો લખેઓ હતો તે
" ફીને મુશતઓફી ઉલ મમાલેક પાશે કેહેવા લાગો જે ઈઅજદનાં પારસીઓ સ
" રવે પઈસાદારછે ને રોજ બરોજ હીંદોસતાંનથી આંવતા જાઈ હેનાની આબાદ
" ની ઘણી વધતી જાએચ વાસતે હેનાની માલીઆત હવે વધારવી જોઈએ. એ પ
" રમાંણે કેટલાએક શખુનો બેઉંધા બોલવાથી આમસામી કેટલીએક તકરાર ચા
" લતે વાત વચમાંજ રેહી ગઈ ને તે પછે મકાંનપર આવીને એ બાબતશર રૂકા
" વો લખેઆ હતા પણ વચમાં રઈએત હુલર કરનારછે હેવી ગરબર ચાલવાને
" લીધે તે રૂકાવો તારીખ ૨૬ મી આગસટ સને ૧૮૬૦ ને દીને મુસતઓફી ઉ
" લ મમાલેકને પોંહોંચાડવામાં આવેઆછે.

મુસતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર તારીખ ૨૬ મી આગસ્ટે લખેલી ચીઠીની નકલ.

سواد رقعهٔ مفصلی که بجناب جلالتمآب مستوفی الممالک نوشته شده بتاریخ ۲۶ ماه اگست ۱۸۶ عیسوی

خدمت ذیرفعت جناب جلالتمآب عالی مدظله العالی عرض میشود که از طرف دو کرور نفوس فارسیان هندوستان

سیصد نفر از اکابران ایشان در انجمن جمع شدند از آنجا ببارگاه خلایق پناه اعلیحضرت قدر قدرت اقدس شهریاری

روحنا فداه مع پیشکش فرستاده و در ضمن بمعرفت جناب جلالتمآب مستر جنرل رالیسن صاحب وزیر مختار دولت بهیه

استدعا نمودند که از بابت ظلم و ستم و جور و الم و شکستگی مذهبی و وجه جزیه بیکسان ایشان طایفه زرتشتیان یزد و کرمان دربارهٔ

آنها از اولیای دولت قوی شوکت حشمت شود لهذا در این خصوص یک فهرست سرکار وزیر مختار بتوسط جناب جلالتمآب امین الدوله

خدمت اقدس شهریاری روحنا فداه رسانیدند که سواد آن مع یک مختصر ذریعهٔ قبل از این خدمت جناب عالی داده شد که

سرکار مهربانی آن وقت از راه غریب نوازی و رعیت پروری وعده مرحمت فرموده بودند انشاءالله از نظر عالی محو

نشده باشد در روز پنجشنبه گذشته که حقیر خدمت ملازمان عالی شرفیاب شده در این باب از عالیجاه میرزا شفیع تفحص فرمودند

آن وقت آن عالیجاه چند فقره عرض بیچارانه نمود لهذا بداعی لازم شد که مفصلاً در زحمت برآمده معروض میدارم که ملازمان عالی

از کیفیت بهمه جهت مطلع شوند این است که از اول جلوس خاقان مغفور انار الله برهانه این طایفه شش هزار خانوار در یزد

بودند در آن از بابت جزیهٔ ایشان دویست تومان دریافت میشد که صدر آنهم دست بدست آمد و آخر آن دولت پا طایفه هزار و پنجاه

نفر جزیه علاوه بر مالیات معمولی میگرفتند بنا علیه بواسطه زیادتی جبر و تعدی الواط و اشرار و افزونی مالیات روز بروز فرار کرده

بجهم گرائیده‌اند از جهت بر سر باقی ماندگان التفات شاهانه و مکرمت خدیوانه که دفعهٔ تخفیف مرحمت شد ششصد و نود و
هشت تومان میگرفتند فرمان آن در دست است با وجود آن بعد از آن هم از این طایفه بسیاری فراری شده که اکنون بجهار خانوار
باقی نمانده‌اند از آنها هشتصد و سی و یکصد و پنجاه تومان بخشش بآنها عنایت و مرحمت فرموده و باز در این اوان سعادت اقتران
از آنجا که پیوسته منظور نظر آفتاب اثر خاقان عدل گستر و سلطان رعیت پرور رعایت رعایا است مبلغ دوصد تومان دیگر
تخفیف بآنها عطا و مرحمت شده که باقی در هر ساله مبلغ ششصد و شصت تومان بخزانهٔ عامره میرسد لیکن عاملان و متصدیان
آن باسم حق الحکومت و رسوم و غیره اضافه نموده در سالی اقلاً یکهزار و سیصد تومان از آن بیچارگان وصول میکنند مگر حال تباه
آنها مرحمت بینهایت شاهنشاهی شامل گردد که از صدمات روزگار و بداختری گردش دوار چنان شده‌اند که از حیز تحریر
بیرون است و این کمترینان بندگان چارهٔ دیگر ندانسته سوای آنکه عزت آثار ما نجی لیچی که از جانب این عقیدت سگالان
قابل و این اعتبار است عازم طواف کعبهٔ ملایک پاسبان شاهنشاهی گردید که بشرف جبهه سائی درگاه فلک بارگاه خاقانی
مستسعد و عرضه داشت این عقیدت بنیان را بار یافتگان دربار آستان جاه شهریار زمان و زمین رساند و از جانب آن ضعیفان
واقف گرداند که شاید این دعاگویان نیازمندان را رعیت حقیقی و بندگان تحقیقی قدیمی شمرده و همه را سرافراز و بنده نوازی فرموده
و این قدر وجه جزیه از آنجا که طلوع خورشید اوج دولت خاقانی است وجودی ندارد و نظر بر الطاف بی پایان تقدس و آلا
دور نیست که وجه جزیهٔ آنها را بهمان مبلغ دوصد و پنجاه تومان قاعدهٔ مستمرهٔ ماضی مقرر فرمایند که آن بیچارگان نجات
از بدبختی روزگار یافته و آسوده خاطری در وطن خود ساکن بوده بامر رعیتی و دعاگوئی دولت دوران عدت مشغول باشند
و هر آینه این معنی موجب مزید امیدواری و شکرگذاری این بندگان باستانی خواهد گردید و یقین که بیان این احسان در کتابخانهٔ دوران
تا جاودان ثبت خواهد ماند خاصه زرتشتیان هر دیار از شنیدن این مقال خوشحال و از مرد و زن علی الاتصال بدعای فزونی عمر و دولت
ابد مدت اقدس شاهنشاهی اشتغال خواهند داشت الباقی امره العالی الاشرف الارفع الامجد الاقدس الاعلی مطاع

ભાઈ માણેકજી આંતરીઆએ ઈરાંનના રેહેનારા જરથોશતીઓની ગણતરીની તફસીલ મુસતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર તારીખ ૨૬ મી આગસટ ૧૮૬૦ ને દ'ને મોકલી તેહેની નકલ.

تفصیل تعداد زرتشتیان ایران که بجناب مستوفی الممالک داده شد بتاریخ ۲۶ ماه اگست ۱۸۶۰ عیسوی

صورت

تفصیل تعداد پارسیان ساکنین دار العباد یزد رعیت دولت علیه ایران [illegible] آن سند آنست که سر جان
ملکم صاحب نامی وزیر مختار ایلچی کبیر ایام خاقان مغفور از طرف دولت بهیه در اینجا بود در سیاحت نامه
آنجناب تفصیل طایفه پارسیان که هرگونه ظلم و ستم بر آنها گذشت و چند خانوار بودند و چه قسم فرار نمودند
و چند باقی مانده اند همه آن مفصلاً بزبان انگلیس چاپ شده است که در آن ایام اول ششهزار خانوار و بعد از آن چهار هزار
بودند هفت سال پیش از این فیلسوف پترمن صاحب نامی اهل نمسه در ایران سیاحت نمود آن عالم در سیاحت نامه
خود احوال این طایفه را مفصلاً گفته یکهزار خانوار باقی مانده را بزبان نمسه چاپ نموده تفصیل میدهد و همچنین جناب جلالتماب
گوبینو صاحب وزیر مختار دولت فخیمه فرانسه در سیاحت نامه خود یکهزار خانوار تفصیل زن و مرد و دختر و پسر
همگی را بزبان فرانسه چاپ نموده است و این کمترین مسافر خاکسار این کیفیت را نیز در اظهار نامه ایران بزبان گجراتی چاپ
نمودیم که مطابق با نهاست که هر دختر و پسر و زن و مرد را اسم و رسم تفصیل داریم که صورت آن این است

مرد زارع و کاسب	مرد عاجز و ضعیف و پیر	مرد فقیر و عاجز [illegible]	پسران	پسران یتیم	پسران بیوه و عاجز	زن شوهر دار
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
زن بیوه	زن عاجز و بیوه و فقیر	دختران	دختران یتیم	دختران عاجز و بیوه		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

وآن کتابهای همگی موجود است ازین سبب بسیار تعجب است که سرکار عالیجاه میرزا شفیع و سرکار مقرب
الخاقان صاحبدیوان با بودن حکومت آن ولایت مباشرین امر را چه قدر امر را بر ایشان مشتبه نموده اند
که صورت تعداد را هر دو ایشان برداشته خدمت اولیای دولت داده اند و مطابق واقع نیست و تفاوت نیز
با یکدیگر تفاوت کلی دارد که از آن معلوم می شود و چنین مذکور نموده بودند که اینها روز بروز زیاد می شوند
این امر هم چه قدر بر ایشان مشتبه بوده و هست که در مدت سه سال گذشته قریب سیصد نفر خفیانه فراری
شده اند که در میان آنها هر کس که بالمره بی بضاعت بوده اند آنها را خرجی راه از طرف اکابران هندوستان
داده شد که اسم و رسم آنها در روزنامه پارسیان در بمبئی چاپ شده است و یک دسته دیگر که اخیر
میگریختند آنها را سرحدداران برهنه کرده آنچه مکتوب سفارش نامه نزد ایشان بود آن را گرفته
نزد سرکار صاحبدیوان فرستاده بودند آن وقت خود سرکار صاحبدیوان بریش سفیدان طایفه مذکور
میفرمایند که این کاغذها خدمت اقدس شهریاری خواهم فرستاد چون که در آن نوشته بودند که از سبب
جور و ستم حکام و مباشرین و الواط و اشرار بالمره بستوه آمده فراری شده اند بدین جهت سرکار صاحب
دیوان را خوش آیند نبوده مؤاخذه میفرمودند که چرا چنین نوشته اند با وجود این همه سندهای
معتبر که عرض کردیم باز هم بگویند که زیاد می شوند و فراریان مراجعت مینمایند بسیار از آن تعجب داریم
که گفته اند   بر آن انجمن زار باید گریست   که فریادرس را ندانند کیست

મુસતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર તારીખ ૨૯ મી આગશટે લખેલી ચીઠીનો તરજુમો.

જનાબે આલીની ખેદમતમાં અરજ એછે જે હીનદોસતાંનનાં બેએ કરોર પારશીઓમાંથી તરણશો અકાબરોની એક અનજુમન એકઠી થાઈ પાદશાહની દરબારમાં એક અરજ નજરાનાં શાથે મોકલી, તેમાં જેનરલ રાલીનશન જે અંગરેજ શરકારનો વજીર મુખતીઆરછે તેની મારફતે દરખાશત કીધી કે હમારા હમદીન ઈરાની પારશીઓ ઈઅજદ તથા કેરમાંન શેહેરમાં વશનારાઓ ઉપર જુલમ તથા શેતમને લીધે અને જજીઆનો મોટો બોજો તેઓ ઉપર પડેછે તે વીશે ઈરાંની શરકારથી રેહેમની નજર થાએ માટે એ બાબદમાં એક ફેહરીસત વજીર મુખતારની ખેદમતમાં અમીન ઉલ દોલાની મારફતે મોકલી. તે વેલા તમોએ ગરીબ પરવરીની રાહે વાએદો કીધો હતો કે તે તહમો શાહેબ વીશરી નહી ગીઆ હશો અને ગએઆ ભરેશપતવારે ફીદવી તહમારી ખેદમતમાં હાજર થાંએઓ તારે તહમોએ મીરજા શફીથી પુછપરેછ કરી તાહારે તે શાહેબે અનજાણપણાંથી કેટલીએક વાતો કીધી, તે ઉપરથી ફીદવીને લાજમ થાએઉં કે વીગતવાર અરજ કરૂ કે તહમો શાહેબ શારીપદે વાકેફ થાઓ. મરહુમ પાદશાહની પરથમ જલુશની વેલા છઅ હજાર ઘેર એ લોકોનાં ઈઅજદ શેહેરમાં હતાં, તે વેલા જજીઆની બાબદમાં ૨૦૦) તુ૦ લેતા હતા તે વાતની શનદ હાજરછે અને એ પાદશાહની આખેરી વખતમાં ૧૦૫૫) તુમાંન જકાત ઉપરાંત લેતા હતા તે જુલમનાં શબબથી અને લુછા શરીર લોકોની ઈજાને લીધે રોજબરોજ નાંહાંશવા લાગા અને ઓછા થાએઆ, તે ઉપરથી પાદશાહી મેહેરબાંની થાઈ અને બેવાર જજીઓ ઓછો કરેઆમો આવીઓ અને ૬૯૮) તુ૦ લેવા લાગા એ બાબેનું ફરમાંન મોજુદછે, એમ છતાંબી એ લોકો નાહાશી ગઆ; હાલ એક હજાર ઘેરબી બાકી નથી રહેલાં, તેઓ પાશેથી ૮૩૧) તુ૦ હાકમ લોકો લેછે, એ વાતની શનદ શરકારી અમલદારો તથા મરહુમ મહમદ હશનખાંન શરદારનાં હાથની મોજુદછે. જારે ફીદવી મુશાફરે પોતાના કદીમ વતનની મોહોબતને લીધે અને તહમારી સરકારની ખેરખાહીથી જોએઉં કે ઈરાંની કદીમ રઈએત નાહાશી જાઈ પોતાનું વતન છોડી દીએંચ અને તેથી તમારી શરકારની બદનામી તથા આમદનીમાં ઘટારો થાએછે વાશતે વારેવાર તહમારી ખેદમતમાં અરજ કરી, પણ કેટલાએક ગરજાઉ શખશોએ એ વાત છુપાવી તહમોને વાકેફ થાવા દીધા નહી. છેલે હીનદોશતાંનનાં અકાબરોએ મી૦ મોરી શાહેબ આગલા એલચીની મારફતે અરજ ગુજારી તીઆરે પાદશાહે પોતાને મુબારક

મોહોડે વાએદો કરેઓ કે જે મરહુમ પાદશાહનાં વખતમાં લેતા હતા તેટલું લેઈ બાકીનું માફ કરવામાં આવશે વાશતે જે વેલા પાદશાહી ઓરદુ (ઈઆને છાવણી) હમદાંનમાં હતી. તેઆરે પાદશાહે તમને ફરમાવેઉં કે એઓનાં માંગવા પરમાંણે જજીઓ ઓછો કરવો, પણ હમારા કમ તાલેને લીધે એ લોકોએ તમને ઉલટ પાલટ શમજાવી ઓછું કરવાને બદલે ૮૩૧) તુ૦ નાં ૮૭૮) તુ૦ બાંધી આપેઆ. હાલ નવેશરથી પાદશાહે પોતાની મુબારક જબાંનથી ફરમાવેઉ કે ઈઅજદ તથા કેરમાંનનાં પારશીઓનો જજીઓ કમતી કરવાનો આવશે અને એ કાંમ તહમારે હવાલે કરેઉં; પણ મહને બીક લાગેછે કે આગએ વેલા પણ હેવું બને કે જેથી શરકારની બદનાંમી અને બે કરોર હીનદનાં પારશીઓની નાંઉમેદી અને એ લોકોનો નાહાશી જાવાનો શબબ બને. હવે ફીદવીએ જે અરજ કરીછે તે અવલથી આખર શુધી શાચી અને ખેરખાહીથી કરીછે અને એ વાતની શાબેતી વીશે બીજી તફશીલછે કે જેથી જનાબને જાહેર થાશે, બાકી તમારી એજતનો દાહાડો શદા કાએમ રેહેજો.

(શહી) કમતરીન મુશાફર માંણેકજી લીમજી આંતરીઆ.

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ ઈરાંનનાં રેહેનારા જરથોશતીઓની ગણતરીની તફસીલ—મુશતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર તા૦ ૨૯ મી આગશટ ૧૮૯૦ ને દીને મોકલી તેહેનો ગુજરાતી તરજુમો.

"દારૂલ એબાદે ઈઅંજદ શેહેરનાં રેહેવાશી પારશીઓ ઈરાંનની શરકારની રઈએત તેઓની ગણતરીની તફશીલ—એ વાતની શાચાઈ તથા શાબેતીઓ એ છે કે એ વાતમાં શર જાન મલકમ શાહેબ મરહુંમ પાદશાહ ફતેહઅલીશાહનાં અઈઆંમમાં એલચી અંગરેજી શરકારનો ઈહાં હતો તીઆરે પોતાની મુશાફરીની કેતાબમો પારશીની કોમની તફશીલ લખી ગએઓછે, કે તેઓ ઉપર શી તરાંહનો જુલમ તથા શેતમ ગુંજરેઓ અને કેટલાં ઘેર હતાં અને શી રીતે નાહાશી ગીઆ અને કેટલા બાકી રહેઆ એ શઘલું અંગરેજી ભાશામાં છપાએલું છે કે તે હીંગામમાં પરથમ ૬૦૦૦ ઘર હતાં, તીઆરબાદ ૪૦૦૦) હતાં. બીજી શાબેતી એછે કે આગલ વરશ ૭) ઉપર એક ફીલશુફ પીતરમોન નાંમનો નમશા શેહેરના રેહેવાશીએ ઈરાંન દેશની મુશાફરી કીધી, હેને પોતાની મુશાફરીની કેતાબમાં એ પારશી ટોલાનો એહવાલ વીગતવાર લખી ગએોછે, કે એક હજાર ઘેર બાકી રહાંછે અને તે કેતાબ નમશા જુબાંનમાં છપાએલી મોજુદછે, અને એજ પરમાંણે જનાબ કાંઉનટ ગોબીનો જે ફરાંશીશ શરકારનો વજીર મુખતેઆર હતો તે પોતાની મુશાફરીની કેતાબમાં એક હજાર ઘેર લખેછે અને ઈહાં શુધી કે એોરત—મરદ—છોકરી—છોકરા—શરવેની વીગતવાર બીનાં ફરાંશીશ ભાશામાં છપાવીછે, અને કમતરીન ખાકશારે પણ એ બીનાં ગુજરાતી ભાશામાં છપાવીછે, કે તે ઉપલી બીનાંને મલતીછે કે છોકરી, છોકરા, મરદ, એોરત, નીચેની તફશીલ પરમાંણેછે.

"ખેડુત તથા ધનધાદારી ૯૬૨) મરદ, જઈફ તથા બુધા ૩૯૧) મરદ, કંગાલ ૩૫) છોકરાઓ, ૧૪૩૬) છોકરીઓ, વગર માં બાપના ૪૮૨) છોકરા, ગરીબ કંગાલ ૭), પરણેલી એોરતો ૧૨૭૬), રાંડીરાંડ ૫૩૬), કંગાલ એોરતો ૪૮), છોકરીઓ ૧૧૫૮), વગર માં બાપની છોકરીઓ ૨૯૩), ગરીબ તથા કંગાલ છોકરીઓ ૧૨૭);

"એ શંઘી કેતાબો હાલ મોજુદછે તે છતાં ઘણું અજબછે કે આલીજાહ (મીરજાં શફી) અને મુકરબ ઉલ ખાકાંન શાહેબે દીવાંન જેઓ એ શેહેરનાં હાકમ છતાં કારબારી લોકોએ એ વાત તેઓને ઉલટી શમજાવી અને તે ઉપરથી એ બંઘે શાહેબોએ ગણતરીની તફશીલ પાદશાહની ખેદમતમાં આપી કે જે ગ

ણતરી ખરેખરી નથી અને એક બીજાથી ઘણો તફાવત રાખેછે, અને વલી હેવી મનકુર આપીછે કે એ લોક રોજ બ રોજ વધતા જાએચ, એ વાતથી કેટલે દરજજે ઉલટીછે કે ગએઆ ૩ વરશમો ૩૦૦) આશરાંમી છુપાં નાંહાંશી ગએઆં જેઓ તદન નાદાર હતા, તેઓનાં રશતાનો ખરચ હીનદુશતાંનનાં અકાબરોએ આપેલોછે. તે નાંમ બ નાંમ પારશીઓનાં દફતરમાંથી મુંબઈ મધે છપાએલાંછે. બીજું છેલી ટોલીનાં લોક જે નાંહાંશી જતા હતા તેઓને શરહદ વાલાઓએ લુટેઆ અને શેફારશ નાંમું જે તેઓ પાશે હતું તે લેઈને શરકારમાં મોકલેઉ, તે વેલા હાકમે તાંહાંનાં બુધાઓને ધમકી આપીને કહેઉં કે આએ તમારૂં કાગજ પાદશાહની હજુરમો મોકલીશ કાંએજે તેમાં લખેલું હતું કે હાકમનાં જુલમ તથા શેતમથી તથા કારબારીઓ તથા લુતી (હઆને લુચા) લોકોનાં જુલમથી લાચાર તથા આજેજ થાઈને નાંહાંશી ગીએલાછે, એ વાત હાકમને ગમી નહી તેથી તેઓને ધમકાવેઆ કે શા માટે તમે એમ લખેઉ. આટલી બધી મોતેબર શાબેતી છતાંબી કેહેછે કે વધારો થાએચ, અને નાંહાંશી ગીએલા પાછા આવેચ, એ વાતથી હમોને મોહોટી અચરતી લાગેછે.

બેત.

બરાંન અનજુમન જાર બાએદ ગીરીશત,
કે ફરીઆદ રશ 'રા નદાંનદ કીશત.

માંએની.

તે અનજુમન ઉપર જારજાર રડવું જોઈએ,
કે જેહેનો કોઈ દાદ આપનાર નહી હોએ.

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ધરૂલ એબાદતે ઇઅજદનાં આગલા હાકમ મીરજાં શફી ઉપર લખેલાં ફારશી પતરની નકલ.

سواد رقعه   سواد مرقومه که بعالیجاه مقرب الخاقان میرزا شفیع مستوفی حاکم سابق یزد نوشته شده بتاریخ ۶ ع ۲ ماه

خدمت با رفعت سرکار مرحمت شعار عالی معروض میشود که از آنجائیکه براین اخلاص کیش واضح است که جناب عالی در امور ثواب

و کارهای خیر خود را معاف نداشته و نمیدارید زیرا که لازمه بزرگ منشی رعیت پروری و عدالت گستری میباشد داعی همیشه اوقات

اخلاص غایبانه و ارادت نهانی داشته و دارد لهذا غرض از عریضه نگاری و مصدع شدن اینست که مخلص دریافته که در دار العباده یزد بود

در میان طایفه پارسیان هم کیشان خود هر یک فرداً فرداً از مرد و زن و پسر و دختر اسم و رسم آنها بلا خلاف ثبت کرده دارد نظر

بر اینکه سرکار عالی در حکومت شایسته بوده که افراد این طایفه را رسیدگی فرمایند از مباشرین جویا شده اند ایشان اکثری را بابت

غرض هر دلو که خواسته اند تفصیلی نوشته خدمت ملازمان عالی آورده اند بنا علیه با این صورت واقعی داعی اختلاف بهم رسانیده که گذشته از آنها صورت

تعدادی که سرکار صاحب دیوان داده اند آنهم با صورتی که خدمت سرکار عالی میباشد اختلاف دارد از این معلوم میشود که هر دو درست نیست از آنجمله

از سرکار عالی تمنا دارد که از طریق مرحمت و رعیت پروری و فقیر نوازی گوشه کاری از این طایفه ضعیف گرفته خدمت جناب جلالتمآب

مستوفی الممالک تقسیمیکه خوشنودی خالق و آسایش خلایق در آنست فرمایش بشود زیرا که اگر تفصیل داعی به جناب عالی در نظر اولیای

دولت مختلف بشود حرفی از برای بندگان عالی نیست و تحقیق وارد نمی آید معلوم میشود که مباشرین آنها را غبار آلود یا قلمداد نموده اند

لاکن باعث تأخیر و تعویق کار این بیچارگان میشود و همچنین از سبب بی بضاعتی که خیلی تدریج فراری شده اند از این بابت بسیار مضطر داریم

که خدمت جناب معظم الیه عرض نموده ایم امیدوار چنان است که در همه حال که خود جناب عالی بهتر میدانند التفات خود را شامل احوال آنها کرده

و جان بکردن اینجانب بگذارید که باعث افزونی اخلاص و ارادت این داعی شده و از خدمتگذاری کوتاهی نخواهم کرد   باقی

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ અમીન ઉલ દોલા ફરરોખખાંન ઉપર લખેલાં ફારસી પતરની નકલ.

هو الله تعالی شانه

سواد رقعه که بسرکار جلالت آثار امین الدوله نوشته شده بتاریخ ۲۶ ماه آگست ۱۸۶۱ عیسوی

خدمت ذی رفعت جناب جلالتمآب عالی مدظله العالی عرض می شود که هنگامیکه جناب جلالتمآب وزیر مختار ماضی تشریف میبردند امورات داعی را بسرکار جلالت آثار مهرپلی صاحب بهادر محول فرمودند و ایشان نیز بعالیجاه میرزا سلطان خان چنین مذکور فرموده بودند که این امر را بسرکار اقدس شهریاری روحنا فداه بجناب مستوفی الممالک رجوع نموده بهتر آنست که ایشان را دیده باشند بناءً علی هذا در خصوص ذریعه مختصری خدمت جناب معظم الیه نوشتیم و سرکار ایشان جواب التفات آمیزی مرحمت فرموده بودند که بوی امیدواری از آن مشاهده می شد روز پنجشنبه گذشته را حسب الاشاره ایشان خدمت جناب معظم الیه مشرف شدیم در آن مجلس تحقیق این مسئله را از عالیجاه میرزا شفیع حاکم سابق یزد نمودند و عالیجاه مشار الیه بخیرانه یا باغراض بعضی حکایتهای غیر واقع بجناب مستوفی الممالک معروض داشت داعی اقتضای وقت ندیده ساکت شده مرخصی حاصل نموده بیرون آمدیم و برخود لازم شمردیم که کیفیت و حقیقت مراتب را مفصلاً مشروحاً بجناب ایشان معروض نموده که اطلاع کامل حاصل نمایند لهذا تفصیلات را که یکی گذارشات و دیگر صورت تعداد ایشان است در جوف عریضه ارسال خدمت شد که بدقت ملاحظه فرموده هرگاه مصلحت میدانند بنظر قبلهٔ عالم برسانند و اگر میفرمایند بجناب مستوفی الممالک بدهیم و هرگاه صلاح نمیدانند در نزد جناب عالی باشد که از آن التفات خود را شامل حال این طایفه فرمایند که باعث نیکنامی و دعاگوئی ذات بابرکات بندگان عالی حاصل خواهد شد امر العالی مطاع

ભાઈ માણેકજી આંતરીઆએ દારૂલ એબાદતે ઈઅજદનાં આગલા હાકમ ગીરજાં શફી ઉપર લખેલાં ફારશી પતરનો તરજુમો.

"મેહેરબાંની ભરેલી શરકારની ખેદમતમાં અરજ એછે જે તમારા શેવકને શારી પડે રોશનછે કે તહમો શવાબનાં કાંમોમાં તથા ભલાઇની બાબતોમાં પછાટ નથી પડતા, વાશતે આએ અરજ કરવાથી ગરજ એછે કે જાહરે શેવક ઈઅજદમાં હતો તેઆરે માહરા જાત ભાઈ પારશીઓને જુદા જુદા મરદ, ઓરત તથા છોકરા, છોકરીઓને નાંમ બ નાંમ એકમો કાશત ગણીને લખી રાખેઆંછે કાંએજે તમારી શરકારે આલીમાં શજાવાર નથી કે એ કોમની ગણતરી કરો, તેથી કારબારી લોકથી પુછપરેછ કીધી, તે લોક પોતાની ગરજને શારૂં જેમ ગમીઉં તેમ તફશીલ લખી તહમારી ખેદમતમાં લાવેઆ, તે શબબથી માહારી ખરેખરી તફશીલ શાથે તફાવત પડેઓ, એટલુંજ નહી પણ જે ગણતરી દીવાંને આપી તેબી જે ગણતરી તહમારી પાશેછે તે શાથે મલતી આવતી નથી. એથી માલમ થાએચ કે બેઉ દરૂશતં નથી વાંશતે શેવક ઉમેદવારછે કે રેહમ તથા રઈએત પરવરીની રાહે મુશતઓફી ઉલ મમાલેક ઈઆને વજીરની જનાબમાં શેફારશ કરો, હેવી રીતે કે જેહેમાં ખોદાતાલાની ખશનુદી અને ખલકની આસુદગી હોએ, અગર શેવકની આપેલી તફશીલમાં તથા તહમારીમાં કાંઇ તફાવત આવે તો તેહેમાં તહમારી ઉપર કશો શખુન આવનાર નથી; માલમ થાએચ કે કારબારી લોકોએ ગરજને શારૂં વધારો લખી આપેલોછે, પણ એ બીચારા લોકોનાં કાંમમાં ઢીલ પહેચ. બીજુ નાદારીને લીધે છુપા નાહાશી જાએછે તે બાબદની મોતેબર શનદ માહારી પાશે છે જે તહમારી ખેદમતમાં અરજ કરી ચુકો છઉં. હવે એ ઉમેદછે કે જેમ તહમારી નેક નજરમાં આવે તેમ એ ગરીબ ટોલા ઉપર રેહેમ કરી મહને તહમારો એહશાનનો આભારી કરજો કે જેથી માહારી એખલાશ તથા એરાદતમાં વધારો થાએ, શેવક તહમારી ચાકરીમાં કોતાઈ કરનાર નથી, એજ અરજ.

ભાઈ માણેકજી લીમજી આંતરીઆએ અમીન ઉલ દોલા ફરરોખખાંન ઉપર લખેલાં ફારશી પતરનો તરજુમો.

"જનાંબે આલીમાં અરજ એછે કે જે વેલા આગલો વજીર મુખતાર અહીંઆથી જવા નીકલેઓ તેઆરે શેવકનાં કાંમ વીશે જનાબ મેહેર જબલી શા

હેબ ઉપર હવાલો આપી ડીઆ, અને તેઓએ પણ મીરજા શુલતાંન ખાંન મુનશી ઉપર શેફારશ કરી હતી કે તમને ઈઆદ આપે માટે મીરજાં શુલતાંનખાંને એમ ફરમાવેઉં હતું કે એ કાંમ પાદશાહે મુશતઓફી ઉલ મમાલેકને શોફેલું છે માંટે બેહેતર એછે કે એઓની ભેટ લેવી. તે ઉપરથી એ બાબે એક અરજી ટુકામાં એઓ ઉપર લખી તેથી એ શાહેબે મેહેરબાંની ભરેલો જવાબ આપીઓ કે જેમાંથી ઉમેદવારીની વાશ આવતી હતી, ગએઆ બરેશપુતવારને દીને એઓનાં હોકમથી ભેટ લીધી, તે મજલીશમાં એ વાત આગલા હાકમ મીરજાં શફીથી તેહેકીક કીધી, તેઆરે એ શાહેબે અનજાણપણે અથવા ગરજને શારૂં કેટલીએક ખેલાફ વાતો કહી; શેવક તે વખતે શાંભલીને ચુપકીદો રહેઓ અને રૂખશત લેઈ બાહાર આવેઓ, અને લાજમ જોએઉં કે એ વાતની હેકીકત વીગતવારે અરજ કરૂં કે એ શાહેબ પુરતી રીતે વાકેફ થાએ, વાશતે એ બીના બાબે એક તફશીલ અને બીજી ગણતરી આએ અરજી શાથે તમારી ખેદમતમાં મોકલી કે તેમાં શારી પેઠે ધેઆંન આપો અને ફરશુદની વેલા પાદશાહની નજર મુબારક આગલ મેલો, અને અગર કેહોતો જનાબ મુશતઓફી ઉલ મમાલેકને આપુ, જો એમ કરવાની શલાહ નહી જાંણોતો તમારી પાશે રાખો અને એ ગરીબ ટોલા ઉપર મેહરબાંની કરો કે તેથી તમારી નેકનાંમીનો શબબ થાશે અને દોઆએ ખેર તમારા હકમાં કરીશ, બાકી તમારા હોકમને તાબે છું, એજ અરજ."

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે આપણી અનજુમનની તરફથી ફારશી અરજી ઈરાંન તરફ આલા હજરત અકદસે હોમાએઉન નશરૂદદીન શાહા કાજારને પોહચાડવાને વાશતે મોકલી હતી, તે અરજી આગલ નહી આપેઆમાં આવી હતી, પણ હાલે તે અરજી આપવાનો વખત જોઇને ઉપર લખી જણાવેલી અરજી ભાઈ માણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆએ હાથોહાથ અકદશે હોમાએઉનને ઈઆને (શાહને) આપેઆ પછે એ ભાઇનાં કુલ અક શેહેરથી લખેલાં તા૦ ૩૦ મી૰ આગશટ ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો જણાવેછે કે આલાહજરત અકદશે હોમએઉન નશરૂદદીન શાહે તુમાન ૧૦૦) ની છુટ બખશીછે; પણ એટલી થોરી રકમની છુટ ભાઇ માણેકજી આંતરીઆએ કબુલ નથી રાખી, અને તે વીશે અમીનુલ દોલા તથા મુશતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર પતરો લખેઆંછે, તે પતરોની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે

અમીન ઉલ દોલા ફરરોખખાંન ઉપર તારીખ ૩૧ મી આગશટ શને ૧૮૬૦ ને દીને લખેલા ફારસી પતરની નકલ.

هو الله تعالی شانه

سواد رقعه که بجناب امین الدوله فرخ خان نوشته شده بتاریخ ۳۱ ماه اگست ۱۸۶۰ عیسوی

خدمت ذیمسرت جناب جلالتمآب عالی عرض میشود که درباب فهرست تخفیف فارسیان یزد
وکرمان بسکه بسرکار ملازمان عالی زحمت داده دیگر حیا مانع می شود که مصدع شود لاکن اینـدفعه نیز
واجب شد که مفصلا زحمت افزا شوم که این مسافرخاکسار که از هندوستان بدربار معدلت مدار آمده
محض آسایش وآرامش همکیشان خود رعیت دولت علیه ایران که همه روزه فراری بودند و باطراف
متفرق می شدند ازبابت زیادتی وجه بدهی وظلم وستم الوط واشرار چندین دفعه در مدت سه سال
بعرض اولیای دولت قوی شوکت رسانیده که شاید مرحمتی درباره این طایفه ضعیف شده باشد از ضعف طالع
وایشان احدی گوش بعرض این مسافرخاکسار نداده لابدا اکابران هندوستان ازین فقره مطلع شده
عریضه مصحوب جناب جلالتمآب مستر مری صاحب وزیر مختار ماضی بسرکار اعلیحضرت اقدس شهریاری ارواحی
وروح العالمین فداه نوشتند که تخفیفی کافی در حق این بیچاره کان مبذول شود جناب معظم الیه عریضه

عریضهٔ مذکور را بدست خود خدمت اقدس شهریاری رسانید حضرت ظل الله بلفظ مبارک
فرموده بودند که باید آنچه از اوایل عهد خاقان خلد آشیان میگرفتند حال هم بگیرند ما تقبلی را
تخفیف مرحمت میشود چون در اوایل دولت خاقان مغفور از شش هزار خانوار مبلغ دویست تومان
از بابت بدهی جزیه دریافت می‌نمودند که سند در دست است لهذا هنگامی که موکب
فیروزی کوکب اقدس همایون شهریاری در همدان تشریف فرما شدند این امر را بجناب جلالت
مآب مستوفی الممالک رجوع فرمودند حضرات مفسدین و معاندین امر را بجناب معظم الیه مشتبه نمودند
بدهی هشتصد و سی و یک تومان را که باید تخفیف بدهند بعکس چهل و شش تومان دیگر بر آن افزودند
تسعیر متقرر شد از اینجهت اکابران هندوستان مجدداً عریضه مع پیشکش بمعرفت جناب
جلالت مآب رئیس صاحب وزیر مختار فرستادند که سرکار مرحمت شعار عالی دام اجلاله
عنایت فرموده عریضهٔ اکابران را با فهرست دعاء خدمت اعلیحضرت اقدس شهریاری
روحنا و روح العالمین فداه داده آید پس از زحمات بسیار و آمد شد بی شمار حال جناب جلالت
مآب مستوفی الممالک در رقعه فرمایش فرموده اند که از سرکار اقدس همایون شاهنشاهی
یک صد تومان تخفیف مرحمت شده در این باب بسیار تعجب کردم که با چندین واسطهٔ
خارج و داخل و با همت و شوکت شاهنشاه باذل بود دانستن کل ممالک و ساکنین اقالیم
سبعه این قلیل تخفیف شایسته و سزاوار نبوده زیرا که دو کرور نفوس از هندوستان
با دواب زیاد عریضه نوشته و امیدواری و چشم براهی داشته اند که از اولیای دولت قوی شوکت

شوکت بالمره جسته‌ٔ این طایفه بخشش یا تخفیفی کافی مرحمت شود حال داعی بچه رو بایشان
بنویسم که شاهنشاه عالم پناه بادشاه عصری بیش ازین صله و جایزه مرحمت می‌کنند
از کم طالعی این طایفه با این همه سعی و کوشش این جزئی تخفیف عطا می‌شود حال استدعا
آنست که همین قدر به جواب عریضهٔ اکابران را مرقوم فرمایند یا هر قسم که صلاح میدانند
مقرر فرمایند هرگاه مصلحت بدانند این عریضه را بخاکپای اقدس همایون برسانند عین
بنده پروری است باقی امره العالی مطاع

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ મુશતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર તારીખ ૩૧ મી આગશટ શને ૧૮૬૦ ને દીને લખેલા ફારસી પતરની નકલ.

هو الله تعالی شانه

سواد رقعه که بجناب مستوفی الممالک ایران نوشته شده بتاریخ ۳۱ ماه آگست ۱۸۶۰ عیسوی

خدمت ذی رفعت جناب جلالتمآب عالی مد ظله العالی عرض میشود که تعلیقه که بسرافرازی و افتخار این اخلاص شعار مرقوم فرموده بودید مشرف شدم و درباب مژدهٔ تخفیف مرحمت فرمودن حضرت شهنشاه جمجاه روحی و فداه شکر گذار گردیدم لاکن بسیار تعجب نمودم با چندین مدت زحمت و مرارت و با وساطت و شفاعت وزرای کبار دولت خارج و داخل و با همت و مکرمت شاهنشاه عادل و باذل و شیوع یافتن در ممالک و اقالیم سبعه و بلند شدن صیت معدلت و آوازهٔ مکرمت شاهنشاه ایران باین جزوی تخفیف اکتفا فرمودن زیرا که از همت بلند و طبع ارجمند و دریای کرم حضرت ظل اللهی بیش ازاینها طمع داشته و دایم بواسطهٔ اینکه ابراز این قلیل مرحمت و ظهور این جزوی مکرمت از بخشش خدیو کشورگشا و بذل و کرم شاهنشاه دین پناه را آشکار نمودن و باطراف ممالک رسانیدن مایهٔ خجالت و انفعال دایمی عقیدت سگال میباشد لهذا برخود واجب و لازم شمرده مجدداً در مقام جسارت و عرضه داشت برآمده ابر کرم اقدس شهریاری را بجوشیدن و دریای بخشش ظل اللهی را بخروشیدن در آورده از بارش رحمت و کرم روز افزون فیض یاب و کامیاب گردیم لاکن همه موقوف بفضل و کرم و همت و مرحمت آن خداوندگار معظم است زیرا که این پیداست

نرسد کار عالمی بنظام گر نپای تو در میان باشد

باقی ایام بکام برقرار باد

અમીન ઉલ દોલા ફરરોખખાંન ઉપર તારીખ ૯૨ મી આગશટ શને ૧૮૯૦ ને દીને લખેલાં ફારસી પતરનો તરજુમો.

"જનાબે જલાલત મઆબ આલીની શેવામો અરજ કરવામો આવેચ કે ઈઅજદ અને કેરમાનનાં પારશીઓ ઉપરનાં જજીઆંમાં છુટ લેવા વીશે જે વા રેઘડીએ તહમો જનાબને એટલી બધી જેહેમત આપી તેથી ફરીથી અરજ કર વાને શરમાઉચ, પણ લાજમ થાએઉં કે તફશીલવાર લખી જેહેમત આપું, તે એ કે આએ ખાકશાર મુશાફર જે અદાલતનાં પાએઆ ધરાવનાર દરબારમાં આ વેઓચ તે ફકત પોતાનાં હમદીન જે દોલતે અલીએ ઈરાંનની રઈએતછે તેઓ ની આશાએશ અને આશુદગી હાંશલ કરવા કીજે, કેમકે એ ટોલો હમેશ જ જીઆની શખત ભરણી ભરવાની બાબદથી તથા અવામ ને લુટારાઓનાં જુલ મો શેતમ જોવાથી નાહાશી જાંઈને હરેક દેશ તરફ જાઈ વશેછે.

"એટલા ઉપરથી તરણ વરશ થાએઆંચ કે હકીરે (મજબુત શોકત) વારી દોલતનાં ઓલીઆઓની ખેદમતમાં એ બાબદ શર અરજ કીધી હતી કે કદાચ એ ગરીબ ટોલા ઉપર મેહેરબાંની થાએ, પણ હકીરની તથા એ ટોલાની કમબખ તીને લીધે એકુ કોઈએ આએ ખાકશાર મુશાફરની અરજ ઉપર ધેઆંન નહીં આપેઉ તેટલા કીજે હીનદોશતાંનનાં અકાબરો એ વાતથી વાકેફ થાઈ લાબુદ થા એઆ કે એક અરજી જનાબે જલાલત મઆબ આગલા વજીર મુખતીઆર મી શતર મરેની મારફતે આલા હજરતે અકદશે શેહેરીઆર (જેહેની ઉપર આલમ નાં લોકોનાં જાન ફેદા હોજો) ને પોહોચાડી કે એ બીચારાઓનાં હકમાં મેહેર બાંનીથી જજીઆ બાબતનાં ભરણાંમાં છુટ થાએ, વાશતે તે જનાબ મી૦ મરેએ હાથોહાથ તે અરજીને પોતે પાદશાહની શેવામાં પોહોચાડવાથી તે હજરતે (જે ખોદાનો શાએઓ ધરાવેચ) પોતાની મુબારક જબાંને ફરમાવેઉં હતું કે જે કાંઈ અવલમાં "ખેહેશતી ખાકાંન" (એટલે ફતેહ અલીશાહ) નાં વખતમાં લેતા હ તા તેજ લેવામાં આવે અને બાકી છુટ બખશવામાં આવશે.

"હવે એ ખાકાંનતાં વખતમાં એ ટોલાની આબાદી છઅ હજાર ઘેરની હ તી તેઓ પાશેથી તું૦ ૨૦૦) જજીઆનાં ભરણાંનાં લેતા હતા, તે બાબદમાં એક ફરમાંન કે શનદ હાલમાંછે તે છતેબી જેવારે અકદશે હોમાએઉનનો મુબારક શે તારો "હેમાંદાંન" માં હતો અને એ બાબદને શરકારે અકદશે હોમાઈઉને મુ શતઓફી ઉલ મમાલેક અને મીરજા ઈઉશુફને શોપીઉં હતું કે ધેઆંન પોહોચા

ડે, તેવારે મુફ્શેદોએ તે "જનાબ મુશતઓફી ઉલ મમાલેકને" ઉંધું ચતું શમ જાવીઆથી છુટ આપવાની જગોએ ઓર તું૦ ૮૩૧) જે લેતા આવતા તે ઉપર તું૦ ૪૬) વધારીને તે બાબદનું ફરમાંન શાદેર થાઈઉં કે "મોતેમદ ઉલ દોલા" ની જાગીરને પેટે ભરવામે આવે. તે ઉપરથી હીનદોશતાંનનાં અકાબરોએ ફરીથી એક અરજી પેશકશી શાથે શર હેનરી રાલીનશંન વજીર મુખતીઆરની મારફતે મોકલી કે જે તહમો શરકારે (તે અકાબરોની અરજીને પેશકશી શાથે) આએ હકીરે લખેલી ફેહેરીશત શુધાં અકદશે શેહેરીઆરની ખેદમતમાં પોંહોંચાડીછે.

"વાશતે એ બાબદમાં ઘણી મેહેનત ને આવજાવ કરતે હાલમાં મુશતઓફી ઉલ મમાલેકે એક કાગજ લખી ફરમાએશ કીધીચ કે અકદશે હોમાએઉ નથી તું૦ ૧૦૦) ની તખફીફ (એટલે છુટ) બખશવામાં આવીચ. એ જાણવાથી ઘણો તાજુબ થાએઓ કે પારકી કે પોતાની મારફત ચલાવતે છતે અને આદેલ તથાં બખશેશ કરનાર શેહેરીઆરની મોટી હીમત છતે અને વલી બધી મમલેકતો એ વાતથી વાકેફ અને હફત અકલીમનાં રેહેવાશી જાણીતા થાંએલાછે તેથી એટલી થોરી છુટ આપવી કેમ શજાવાર અને લાએક હોએ કેમકે હીનદોશતાંનનાં બે કરોર રેહેવાશીઓએ મોટા આદાબ શાથે એક અરજી લખેલીછે અને ઉમેદવાર હુતા કે દોલતનાં ઓલીઆઓ એ ટોલા ઉપર જજીઓ બીલકુલ માંફ કરશે ઈઆ નહીતો કંઈ પુરતી છુટ આપશે, વાશતે આએ દુઆગો કેઈ રીતે તે ઓને લખી જણાવવાને હીમત કરે, કેમજે આલમને પનાહ આપનાર શેહેનશાહ એક અદનાં શાએરને એ આપેલી છુટ કરતે વધારે બખશેચ, પણ કમબખતીને શબબે ઘટતી કોશેશ ને મેહેનત કરતે એટલી થોરી છુટ એ બચારાઓ ઉપર થાઈચ. હવે એશતેદુઆ એજછે કે તે અકાબરોની અરજીનો જવાબ લખી ફરમાઓ ઈઆ જેમ શલાહ જાણો તેમ આએ અરજીને અકદશે હોમાએઉનની ખેદમતમો પોંહોંચાડો.

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ મુશતઓફી ઉલ મમાલેક ઉપર તારીખ ૨૧ મી આગશટ ૧૮૯૦ ને દીને લખેલા ફારસી પતરનો તરજીમો.

જનાબે આલીની ખેદમતમો અરજ એછે કે કાગજ ૧) તમ શાહેબે લખી મોકલેઓ તેથી શેવકને મોહોટી શરફરાજી હાંશલ થાઈ અને તેહેમાં પાદશાહે જજીઓ ઓછો કરવા વીશેની ખુશ ખબરી લખી તેથી શેવક શુકર ગુજાર થાએઓ પણ શેવક ઘણોજ અચરત પાંમેઓ જે આટલી મેહેનત તથા જેહેમત ખેંચી વજીરોની શીફારશો મેલવી અને પાદશાહની આટલી બધી અદલ ઈનશાફની નેકનાંમી છતાં જુજવી છુટ આપી કાંએજે પાદશાહાની મોહોટી હીમતથી તથા શખાવતનાં દરીઆથી શેવકો વધારે ઉમેદવારી રાખતા હતા અને રાખીએચ; કાંએજે આએ થોડી જુજવી છુટ જે આપીછે તેહેને હફતેકેશવર જમીનમાં આશકાર કરવી શેવકને તેહેમાં મોહોટી ખેજાલત તથા શરમીંદગી હાંશેલ થાએછે તેથી શેવકે લાજમ જોઈઉં કે ફરીથી તહમારી ખેદમતમાં અરજી કરૂં કે પાદશાહની બખશેશનું વાદલ જોસમાં લાવી ફેજને પોંહોંચુ પણ એ શઘલું તમ શાહેબની મેહેરબાંની ઉપર મોકુફછે, કાંએજે આએ વાત જાહેરછે—

બેત.

" ન રશદ કારે આલમી બનીજામ."
" ગર ન પાએ તો દરમીઆ બાશદ."

માએની.

જો તહમારો પગ વચમાં નહી હોએતો આખી—
દુનીઆનું કાંમ કદી બને નહી.

તારીખ ૬ ઠી નવેમબર શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"શેહેજ જાણવા કીજે અરજ કરીએચ કે જે પરમાંણે એ ધરમ ખાતાં
" ની પુજીને શાચવવા તથા વધારવાની ફીકર અકાબર શાહેબો રાખેચ તેથી વ
" ધારે આએ કમતરીન મુશાફરનેબી ચાહત રેહેચ કે બને તાંહાંવેર એ બાબદ
" શારૂં ગાએનું દુધ જેછે તે હરગેજ કોઈ વરૂને પીવા નહી દેવું, પણ જેહારે
" શરવે તરાંહનો આગલો પાછલો વીચાર કરતે બીજો કોઈ તરાંહનો ચારો ન
" હી રેહો તેઆરે કાંઈબી ખરચ કરેઆ વગર છુટકો નથી. એટલા પરથી આપ

" ણા અકાબર શાહેબોને અનજાનીઉં નહી હશે જે આએ પરાંતનાં રાજનું
" કાંમ * * * * અધીઓ અકરાંમ આપેઆ વગર કશું આગલ ચાલતું ન
" થી ને વરી કાંહાંવેર જે શર હેનરી રાલીનશનને અતરેથી પાછો ઈંગલંડ જા
" વા થકી લારડ જાન રશલ જેવા શરદારેબી ઉઘારી રીતે પારલામેંટની શભા
" માં કેહી શંભલાવેઉં હતું કે ઈરાંનમાં હર હાલે પેશકશી ને તારૂફાત આપે
" આ અપાવેઆ વગર કશું કાંમ આગલ ચાલતુ નથી ને નીવારો આવતો ન
" થી વાશતે હેવો ખરચ "ફારન હાકીમથી" મુજરાં નહી મલવાને શબબે
" શર હેનરીને પાછું ફરવું પરેઉંછે. હવે જાહારે હેવા ભાહારે મોહોટા દબદ
" બા ભરેલા રાજ વાલાઓનેબી આએ પરાંતની * * * હકુમતને શબબે ખ
" રચ કરવા વગર છુટકો નહી તેઆરે આપણે શું કરી સકીએ.

તહમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાણ કરેછે કે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ ઈરાનનાં શાહની મુલાકાત લીધાબાદ તુમાન ૧૦૦) ની છુટ જજીઆનાં કર માંહે મેલવી હતી પણ તે છુટને ઘણી થોરી શમજીને તેવણે કબુલ રાખી નહી હતી, તે વીશે તેવણે ફરીને નવેશરથી વજીરને પતર લખેઓ હતો કે એ બાબદ શાહાને ફરી અરજ કરવા થકી મોતમદ ઉલ દોલા હસતક તથા અમીન ઉલ દોલા હશતકબી ઈઆદી બનાવી આપવામાં આવેલીછે તેહેની નકલ તમ શાહેબોને જાહેર થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ અમીન ઉલ દોલા ઉપર લખેલા પતરની નકલ.

هو الله تعالی شانه

معروض رای فیض پیرای جناب جلالتمآب بندگان عالی میدارد که از جانب
کارگزاران انجمن فارسیان هندوستان یک عریضه مع پیشکشی به اظهار ارادت ارسال نموده
و اشاره شده است که در باب پول جزیه فهرست نموده باستصواب جناب جلالتمآب وزیر مختار
این داعی بخاکپای اقدس همایون شهریاری بظهور رساند در این خصوص چندی قبل جناب
جلالت مآب وزیر مختار هم بسرکار بندگان عالی اظهار نموده و جناب جلالت مآب
عالی در باب مرحمت شاهانه بجهت تخفیف مژده داده بودند لهذا این داعی خاکسار عرضه
داشت شده استدعا دارد که هر وقت که موقع باشد مقرر فرمایند که در خدمت بوده جناب
بندگان عالی بشرف حضور فیض گنجور معدلت دستور بارگاه عرش اشتباه اقدس
شهریاری روحنا فداه فیض یاب گردد
زیاده از این جسارت نمی‌ورزد امره العالی
مطاع

ભાઈ માંણેકજી અાંતરીઆએ જનાબે જલલાત માઆબ મોતમદ ઉલ દોલા અબાશ કુલીખાંન ઉપર ફારશી પતર લખેઓ તેહેની નકલ.

هو الله تعالی شانه

سواد عریضه که بجناب جلالتمآب معتمد الدوله عباسقلیخان نوشته شده فدایت شوم عرض میشود
که اعلیحضرت قدر قدرت شهریاری روح العالمین فداه رعایای بیچاره را بآن خداوند نعمت عظمت
از آن جهت سپرد که دیگر دست تعدی الواط و اشرار از آنها کوتاه باشد با وجود این ملجأ و پناه همه روزه
از بابت ظلم و تعدی که بایشان می شود ناچار بعضی از آن را خدمت جلالتمآب جناب عالی جسارت تعرض
نمودن چاره ندیده من جمله درباب میرزا سید حسین رکنابادی که قبل ازین عرض شد فرمان مهر لمعان
و تعلیقه انخدایگان شرف صدور یافت با وجود این وجه مذبور را دریافت نموده بسر کار
خان عظیم الشان حاکم پیشکش کرده و خان معظم الیه فرموده که من خود فرمان ناطق هستم
فرمان سلامت را نمیخوانم در صورتی که این حرف را بعضی عوام الناس از چنین حاکم معظم بشنوند
دیگر انتظام مملکت چگونه باقی خواهد ماند و اشخاصیکه ضعیف آزار و اشرارند چگونه ترس و واهمه
خواهند کرد و تفصیلی که از یزد نوشته اند در جوف هذا عریضه ارسال خدمت جناب عالی شد
تصور بفرمائید رعیتی که دایم در صدمه و آزار و کشته شدن و زهر خوردن و برهنه شدن

باشد چگونه تاب اقامت دارند و معلوم است که همه روزه فرار برقرار اختیار کرده سبب
بدنامی و بی عدالتی حکام است و اولیای دولت ابد فرجام خواهد بود با وجودی که داعی
نوشته بود که فراریان را مانع شده نگذارند بروند باز کسانیکه زیاد مضطر بودند و عجز کردند مبلغ
یکصد و چهل تومان خرجی داده اند و بغیر از اشخاصیکه خود خرجی داشته اند نود و چهار نفر
بی بضاعت و زن و مرد بودند که فراری شده اند که تفصیل اسامی آنها در جوف است تصور بفرمایند
که هرگاه از این قرار در هر دیار فراری شوند از رعایای قبلهٔ عالم چه نوع باقی خواهند ماند
و مالیات دیوانی از که وصول خواهد شد استدعا چنان است که در خدمت اعلیحضرت اقدس
شهریاری روحنا فداه رفع این بی حسابی میرزا سید حسین رکن آبادی و غیره را بفرمایند که
آسوده بلوازم دعاگوئی اشتغال نمایند از آنجائیکه این مسافر دعاگو خیرخواه دولت علیه
می باشد و خود را خدمتگذار این دولت قوی شوکت میداند لهذا میخواهد رعایائی که از ظلم الواط
و اشرار فراری میشوند بدار الخلافه آورده سکنا گزینند ولی دو چیز سبب مانع آمدن ایشان است
یکی آنکه بقانون آئین اینها اینست که در هر جا سکنا بگیرند باید دخمه بجهت فوت ایشان باشد
لهذا دخمه که در کوه های شهر بانو قدیم داشته اند بالمره منهدم شده استدعا دارند که حکم جهان مطاع
شرف صدور یابد که جای آن دخمه مخروبه را مجدداً بسازند و استدعای دیگر آنکه یکقطعه زمین
از دیوان ابد بنیان باینطایفه دعاگو مرحمت شود که در آنجا خانه ساخته مشغول رعیتی و دعاگوئی
گردند و اکثری از اولیای دولت قاهره طالب این رعایا هستند زیرا که در امر زراعت ممتازند هرگاه
از طریق مرحمت شعاری بدربار حضرت شهریاری اینفقره عرض شود و فرمان قضاجریان شرف صدور یابد

باعث مملکت و آسایش آن رعیت در زیر حمایت آن خداوند نعمت خواهد بود عرض دیگر آنکه چون فرمایش
شد که دیوانیان وجه مراع و مواش میخواهند زاید بر آنچه در فرمان مهر لمعان مرقوم شده ظاهر شد
که خلاف بعرض رسانیده اند از قرار دستخط قایم مقام و صدر اعظم ماضی که تعلیقه و فرمان صادر
شده اصل و فرع هشتصد و سی و شش تومان است ولی هنگامیکه تیول جناب جلالتمآب عالیمقدار شده
چهل و دو تومان دیگر بر آن افزوده به تیول مقرر داشته اند از قراریکه بتیولی سرکار مرحمت شعار برقرار
و معمول شده پس از تحقیق که قبله عالم وعده فرموده اند هر چه مقرر نموده باقی را کارسازی جناب خواهد
شد زاید بر آن مباشرین دیوانیان هر گاه بخواهند بعدالتی نمایند مثل سایرین حسابی دیگر خواهد بود
عرض دیگر آنکه چون در این اوقات همه روزه صدمه باین طایفه ضعیف میرسید و جناب مستغنی الالقاب نواب آمیرزا
محمد صادق نهایت حمایت و جانب داری را از این طایفه می نمود چون در زمان شاهنشاه مغفور انار الله
حلل النور اولیای دولت قوی شوکت در بابت این طایفه سفارش شده بود بآن موجب اکنون که
هم اگر ملفوفه فرمانی صادر شود تعلیقه جناب جلالتمآب عالی مرقوم گردد نظر باینکه جناب نواب
معظم الیه یکنوع ارادت و محبت باطنی بجناب جلالتمآبی دارد و از اکابران ولایت هستند و اهل
ولایت را خوب میشناسند بکار میخورد و بدلگرمی در حمایت کردن و اعانت نمودن این طایفه
میکوشد دیگر مختار و صاحب اختیارید ایام عزت و حشمت
مستدام باد برب العزت و العباد ۱۲

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ અમીન ઉલ દોલા ઉપર લખેલાં ફારશી પતરનો તરજુમો.

"જનાબ જલાલત મઆબ બંદગાને આલીની ખેદમતમાં, અરજ એછેજે હીંદુશતાંનના પારશી અકાબરોની તરફથી એક અરજી નજરાનાં શાથે મોકલવામાં આવીછે અને શેવકને હોકમ થઓછે કે જજીઆનાં રૂપીઆની બાબદ એક ટીપ કરી જનાબ વજીર મુખતારની મારફતે પાદશાહનાં કદમ મુબારક આગલ મેલે—એ બાબદે આગલ જનાબ વજીર મુખતારે પણ શરકારમો જાહેર કરેઉં હતું અને જનાબે આલીએ એ જજીઓ હલકો કરવા વીશે પાદશાહની રેહેમની ખુશ ખબરી શેવકને આપી હતી, વાશતે હું ખાકશાર આજેજી શાથે અરજ કરૂ છું કે જે વખત ફરશુદનો હોએ તે મુકરર કરોતો ખેદમતમાં આવી તહમારી જનાબે આલીની મારફતે પાદશાહી દરબાર જે અરશ ફુરશી જેહેવી મોહોટીછે તોહાં આવીને માંન તથા ફેજ હાંશેલ કરૂં. વધારે લખવું બેઅદબીછે અને તેમ શાહેબનાં હોકમને તાબેછું."

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ જનાબે જલાલત માઆબ મોતમદ ઉલ દોલા અબાશ કુલીખાંન ઉપર ફારશી પતર લખેઓ હતો તેહેનો તરજુમો.

"ફેદાએત શવમ, અરજ કરવામાં આવેચ કે આલા હજરત અકદશે શેહરી આરીએ (જેહેનાં ઉપર આલમનાં જાંન ફેદા હોજો) જે બીચારી રઈએત તમો જેહવા નેઆમત અને અજમતનાં શાહેબનાં શાએઆ હેઠલ શોંફીચ એ મતલબથી કોઈ લુટારા અને અલવાતોનાં જુલમનો હાથ ટુંકો હોએ હેવી રીતની પનાહ અને આસરા છતે જે કંઈ જુલમો શેતમ એ બીચારાઓ ઉપર થાએચ તેમાનાં થોડાએક વીશે તમો જનાબની ખેદમતમાં અરજ કરવા વગર ચારો નથી. તેમાંનું એકે અગરચે મીરજાં શઈએદ હોશેન રોકનાબાદી વીશે આગલમાં મોહબતની રોશની ભરેલું ફરમાન અને તમો ખુદાએગાનનો તાલીકો શાદેર થાએઆ છતે કેટલીએક રકમને વશુલ કરી મોહોટી શાન શોકત વાલા હાકમને પીશકશ કરીછે અને તે ઉપર કહેલા ખાંને ફરમાવેઉં કે હું પોતે બોલતું ફરમાંન છઉં વાશતે મુગા ફરમાનને વાંચતો નથી. હવે જોવો કે જારે હેવી રીતનાં શોખન અવામો એવણુ ખાનથી શાંભલે તેઆરે મમલેકતનો નીજામ કેહવી રીતનો પાએદાર રેહે અને જેઓ કે લુટારા અને ગરીબોને અજીઅત કરનારાછે તેઓ કેમ વેહેમ અને બીહીક રાખે. એ બાબદમાં ઈઅજદથી આવેલી તફશીલની અરજ આએ અંદર બીડવામાં આવેચ કે તમો જનાબ વાંચી વાકેફ થાચો—વાશતે જે રઈએત હમેશાં શદમો અને અજીઅત શોશતી આવે અને જે હેરથી કે બીજી રીતે મારીઆં જાએ તેઓ શી રીતે વતનમાં વશી શકે. અલબતે રોશનછે કે હમેશ નાહાશી જાવાનું ધારેચ કે જેથી કરી હાકમોની બીઈનસાફી અને અબદ ફરજામ (એટલે હમેશાંની) દોલતનાં ઓલીઆઓની બદનાંમી ઉધારી પડતી જાશે.

"અગરચે હકીરે લખી વાલીઉતું કે તેઓને જાવા નહી દેએ તે છતે જેઓ ઘણા આજેજ અને લાચાર હતા તેઓને તુા૦ ૧૪૦) ની ખરચી આપીને રવાનાં કીધાચ અને તે વતરોગે જેઓ પોતે રસતાની ખરચી રાખતા હતા તેઓ જણો મરદ વગેરે મલી ૯૪) નફર હતા કેઅતરે ઈરાંનથી નાહાશી ગીઆચ કે જેઓના નાંમની વીગત આએ અંદરછે, વાસતે વીચારો કે જો હેવી રીતે હર દેશે દેશ નાહાશી જાતા જાએતો કેબલે આલમની રઈએતમાંથી શું બાકી રેહેશે અને દીવાંની માલીઅત કોણ પાશેથી લેવામાં આવશે, વાશતે એલતેમાસ એછે

કે આલા હજરત અકદશે શેહેરીઆરીની ખીદમતમાં અરજ કરી મીરજા શાંઈ એદ હોશેન રોકના બાદી અને તે શીવાએ બીજાઓની બીહીશાબીનો ચારો ફરમાવવો કે આશુદા થાઇ જેમ લાજમછે તેમ દુઆ કરવામાં મશગુલ થાએ.

"આએ દુઆગો મુશાફર ઈરાંનની દોલતનો ખેરખાંહછે અને વલી પોતાને આએ દોલતનાં ખીદમત ગુજારોમાએનો ગણેચ તેથી કરી ચાહેચ કે લુટારા અને લુછાઓનાં જુલમથી જેઓ નાહાશી જાવા ચાહેચ તેઓને અતરે તેહેરાંનમાં રેહેવાની જગો આપો, પણ બે ચીજ તેઓને અતરે આવવા કીજે મના કરનારીછે. એક એકે તેઓનાં મજહબ મુજબ જાંહાં વશે તાંહાં તેઓની મઈઅત કીજે દુખમુ હોએ પણ જે દુખમુ અતરે 'કુહે બીબી શેહરબાનુ' તરફ કદી મથીછે તે બીલકુલ ખરાબ થાએલુંછે, વાસતે એલતેમાશ એછે કે શાહનો હોકમ શાદેર થાએ કે તાંહાં ફરીથી બાંધવામાં આવે; અને બીજી એલતેમાશ એછે કે એક જમીનનો કટકો અબદી પાએઆવારી દીવાનથી એ દુઆગો ટોલાને બખશવામાં આવે કે તાંહાં ઘેર બાંધી રઈએત દુઆગુઈમાં મશગુલ થાએ અને ઘણાખરા ઓલીઆઓબી ચાહેચ કે હેવી રઈએત અતરે આવી લાગે કેમકે એ રઈએત ખેતીવાડીનાં કામમાં એકકી અને વગર મેશાલનીછે, અગરજો એ અરજ મેહરબાંનીથી હજરત શેહેરીઆરીની દરબારમાં કરવામાં આવે અને ફરમાને કજાએ જરીઆન શાદેર થાશેતો અલબતે મમલકતની આબાદી અને રઈએતની આશાએશ તમો ખોદાવંદનાં શાએઆ હેઠલ થાશે.

"બીજી અરજ એકે ફરમાએશ થાઇ હતી કે દીવાનીઆનો મરા અને મવાશ બાબતની રકમ ફરમાન શાદેર થાએલા ઉપરાંત માંગેચ તે વીશે અરજ કરવાંમાં આવીચ કે જુઠી રીતે અરજ એ બાબતમાં તમોને કહેલીછે કેમકે કાએમ મુકાંમ અને શદરે અજમે માજી (એટલે આગલો) નાં દશતખત મુજબ જે ફરમાંન અને તાલીકા શાદેર થાએઆચ તેમાં અશલ અને ફરેહ મલીને તુ૦ ૮૩૬) છે પણ જે વખતે તમો જનાબની તઈઉલમાં (ઈઆને હવાલો) એ માલીઆત મુકરર થાઇ તે વખતે તુ૦ ૪૨) બીજા તે ઉપર વધારીને તમારી જાગીરમાં મુકરર કીધીછે, વાશતે જે કંઇ તમારી જાગીરછે તેમાંથી જે કંઇ કેબલે આલમ તખફીફ (ઈઆને છુટ) આપશે તે બાદ કરીને પઈશા ભરવામાં આવશે, પણ જો મબાસરીન અને દીવાંનીઆન કંઈ વધારો કરેતો બીજી બીહીશાબીની માફક ગણવામાં આવશે તથા બીઈનશાફી ગણાશે.

બીજી અરજ એકે આએ વખતમાં વારેઘડીએ હંમેશ એ ગરીબ ટોલા ઉપર શદમો પોંહોંચતો આવેચ. જનાબે નવાબ મીરજાં મહમદ શાદક મુશલાઈ બનતી હીમાએત કરતી આવેચ, વાશતે જેમ શેહનશાહા મગફુર મહમદ શાહાના જમાનામાં દોલતે કવી શોકતનાં ઓલીઆઓએ એ ટોલા વીશે શોફારશ કી

ધી હતી તે મુજબ હાલમાંબી એક ફરમાંન શાદર થાએ અને તમો જનાબ તાલીકો લખી મોકલોતો અલબતે તે જનાબે નવાબ તમો જનાબ શાથે એક રીતે એરાદત અને મોહોબત બાતેનમાં રાખતા આવેચ તેથી કરીને વલી તે વેલા એતનાં બુજોરગાંન માએનોછે તે છતે બધાંને શારીકાંની ઓલખેચ તેથી કરી દીલ ગરમીથી હીમાએત અને મોહોબત કરવામાં ચુકશે નહી. પછેતો તમો જનાબને અખતેઆરછે, હમેશાં તમારી ઇજત અને હશમત બાકી હોજો અને પાએદાર હોએ.

(શહી) માંણેકજી લીમજી આંતરીઆ.

એજ તેરીખ વાલા ઇઆને તા૦ ૬ ઠી નવેંમબર ૧૮૬૦ વાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી જણાવેછે કે—

"હકીરને જે અવલ કબુલાત આપી હતી તે મુજબે ખોદાએતાલાનું
"ચાહાવું હશેતો કાંઈબી પકા બંદોબશત શાથે છુટ મેલવીશે, પણ અતરે
"નાં * * રાજને શબબે જરા વધારે મેહેનત અને પાંચ દાહાડા વધારે ભાગ
"શે ખરા તે વીશેબી જો હુએઆતી હશેતો કાંઈ ચીંતા શરખું નહી પણ અ
"ગર ખુદા ન કરેને તે ધારણાં અમલમાં નહી આવીતો એ બાબતનાં ખરચનાં
"પઈશા હમારી અશલી કબુલાત મુજબે મજરા આપીશે તે વીશેની ખાતર જ
"માં જાણવીજી."

"ઉપલો એહવાલ તપશીલવાર શર હેનરી રાલીનશન ઉપર લખી મોકલવા
"મો આવેઓચ કે તાંહાં ઈરાંની દરબારનો એલચી મીરજાં જાફરખાંનછે તેહે
"ને અગર કેહે અથવા મારૂં કાગજછે તેજ તેહેને આપેથી તે પરભારૂં શાહ
"ઉપર મોકલશેતો આખરે કાંઈ પણ બંદોબશત થાઈ શકશે." †

† તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેઓને જાહેર કરેછે કે આએ ધરમ ખાતાનો રીપોરટ (ઇઆને એહવાલ) રોજ ૧ લો માહા ૮ મો કદીમ તથા માહા ૭ મો શેહેનશાહી શને ૧૨૩૧ ઇઅજદજરદી, તારીખ ૨૩ મી મારચ શને ૧૮૬૨ ઇશવીને દીને જાહેર શભામાં રૂજુ કરીને બાહાલ રાખેઆ પછે શેઠ મેહરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ પતર ૧ તારીખ ૧૪ મી મેએ શને ૧૮૬૨ ઇશવીને દીને લખીને ભાઇ માણેકજી આંતરીઆનાં તેહેરાંન તરફથી મોકલેલાં ફારશી ૪ પતરો તથા ગુજરાતી તરજુમાં શાથે તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર મોકલીઆં તેમધેનુ પેહલુ ફારશી પતર અકદશે હોમાએઊનને મુમબઇ વાલી અરજીને પેશકશી શાથે જુદુ પતર ૧) આપેલાની અશલ ફારશી નકલ કે જે ફરીથી શુધારીને શાહને આપેઆમો આવી તે, તથો બીજુ મુશરૂદ દોલા મીરજાં જાફરખાંન ઊપર ફારશી પતર લખેલાંની અશલ નકલ અને તરીજુ ભાઇ માંણેકજી આંતરીઆએ આલા હજરતે અકદશે હોમાએઊન નશારૂદદીનશાહ કાજારને આપેલી છેલલી અરજી અને તે શાથે ઈરાંનની શરકાર જજીઆનો કર લેતી હતી તે વીશેની મુખતેશર ફેહરીશત (ઇઆને ટીપ) મલીને કાગજો ચાર કારોબાર મંડલી ઊપર મોકલેઆં તે ફારશી પતરો તેહેનાં ગુજરાતી તરજુમાં શુધાં આએ રીપોરટમાં દાખલ કરવાને લાએકનાં દેખાએઆં તેથી આએ એહવાલની પછવાડે દાખલ કરવાનો ઠેડાવ તમારી કારોબાર મંડલીએ કરેઓછે તેથી તે પતરો તેહેના ગુજરાતી તરજુમાં શાથે આએ એહવાલમાં પાછલથી દાખલ કરેઆંછે.

હવે તમારી કારોબાર મંડલીને કઈએક ખુશાલી તમો શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને ઉપજીછે કે ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆના ઈરાંન તરફ ગીઆ આગમચ જે જે જુલમો અને શીતમો તે તરફ વશનારા આપણાં હમદીન જરતોશતીઓ ઉપર થાતા હતા તેહેમાં કાંઈએક ઘટારો થાએઓછે કારંણ કે "શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા અબાશ કુલીખાંન" જે અકદશે હોમાએઉન શાહ નશરૂદદીનનો મોહોટો વજીરછે તે શાહેબને આપણાં હંમદીન જરતોશતીઓ ઉપર રઈશ (ઈઆંને શંભાલનો રાખનાર) ઠેરવેઓછે અને એ શાહેબ આપણાં જરતોશતીઓ ઉપર ઘણી શારી ચાહ તથા માએઆ રાખેછે તેથી તમારી કારોબાર મંડલી એ શાહેબનો મોહોટો ઉપકાર આંએ "રીપોરટ" ઈઆને એહવાલમો તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે.

બીજું, શરકાર મોતમદ ઉલ દોલા કે જે શાહેબ ઈરાંન તરફ વશનારા આપણાં જરતોશતીઓ ઉપર "રઈશ" થાએઓછે અને આપણી અનજુમનની તરફથી હાલે જે જજીઆનાં કરની ભરણી તુમાંન ૮૭૮) અને ૭૦૦૦) દીનાર હાલે ભરવી પડેછે તેપણ અકદશે હોમાએઉન નશરૂદીન શાહ કાજારે એજ શાહેબની જાગીરને પેટે દર વરશે જજીઆના કરનાં ભરણાં માંહેથી આપવાને ઠેરવેઉછે તે પરમાંણે તમારી કારોબાર મંડલી એ શાહેબને હાલ તરણ વરશ થાએઆં ભરતા જાએછે.

તરીજું, ઈરાંન તરફ વશનારા જરતોશતી રઈઅતની પાશેથી જજીઆનો કર જે ઉઘરાવવાને વાશતે હાકમોની તરફથી જે ઓહદેદારો મુકરર કરતા હતા અને તેઓ આપણાં હમજાતી ગરીબ જરતોશતીઓ ઉપર એ જજીઆનો કર ઉઘરાવીને વશુલ કરવાને વાશતે કેટલીએક તરેહનો જુલમ ગુજારતા હતા કે જેથી ઘણીએક તરેહની ખરાબીઓ થાતી હતી તે પણ હાલ તે તરફ કમ થાઈછે.

ચોથું, જજીઆનો કર ભરવાની જે જરતોશતીઓમાં તાકત નહી હતી તેઓને લાચારીનાં શબબથી તેઓ બીચારાઓ ઘેર—વતન—અને છેલલું પોતાનું કુટમબ તજીને નાહાશી જાવાની જે ફરજ પડતી હતી તે જુલમ પણ હાલે ઈરાંન તરફ કોતાહ થાએઓછે.

પાંચમું, જજીઆનો કર નહી ભરાએઆને લીધે જીઆરે આપણાં હમદીન જરતોશતીઓ ઉપર ઈરાંનનાં શરકારી ઓહદેદારોનો તકાજો થાતો હતો તે આરે તેઓ કરજ કરીને પોતાના માથાં ઉપરનો જજીઆનો કર ભરતા હતા, પછે જીઆરે તે કરજ તેઓથી અદા નહી થાતું હતું તેઆરે તેઓનાં વડવાઓની માલ મીલકતોને માંગનારાઓ જપત કરીને પોતાને હશતક લેતા હતા, તેથી તે તરફ વાલા બીચારા ગરીબ ઈરાંનીઓની ધરમની મીલકતોને પણ ઘણુંએક નુ

"કશાંન પોહોચતું હતું, તેથી એ શરવે જુલમો હાલ આપણી અનજુમનની તરફથી જજીઆનો જુલમાત ભરેલો કર આપવાને કબુલેઆથી એ શરવે દુખ ઉપજાવનારા જુલમો કોતાહ થાએઆછે. પણ તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરવાને દલગીરછે કે નાચાર ઈરાંનીઓની હાલત શુધારવાનાં કારણ શર ઉભાં કરેલાં ફંડમાં હવડાં શુધી એટલા રૂપીઆ ભરાએઆ નથી કે તે ફંડનાં રૂપીઆનાં વેઆજ અથવા ઉપજમાંથી જજીઆંનાં દર વરશ કરનાં રૂપીઆ ઈરાંન ખાતે મોકલવાને બની આવે અને તે શાથે તે તરફ તમારી કારોબાર મંડલીએ ચાલુ કીધેલાં બીજાં ધરમનાં કાંમનો ખરચબી પુરો પડે.

જજીઆ શીવાએ નીશાલો વગરે બીજાં કેટલાંએક અગતનાં કાંમોનો ખરચ એ ધરમ ખાતાંની પુંજીમાંથી કરેઆમો આવેછે અને વલી તે કાંમો હાલ ઈરાંન મધે ચાલુ કરેઆંછે તે શરવે આએ એહવાલનાં પાછલા ભાગ ઉપરથી તમોને રોશન થાશે, વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીની હેવી આરજુછે કે આપણાં જરતોશતી ટોલાનાં શાહેબો જો પોતાના દીલ ઉપર લેઈને એ પુજીને પુરતી રીતે આશરો આપશે તો એ જજીઆનું તથા ઈરાંની જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનું કાંમ ઘણી આશાનીથી પાર પડી શકશે અને આપણાં હમજાતી જરતોશતીઓની હાલત સુધરશે.

જજીઆની અમદાદ વીશેનો એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે જજીઆનાં ફંડ મધે ઈરાંનનાં રેહેનારા જરતોશતીઓએ રૂ૨૦૦૦૦) વીશ હજાર શુધી પોત પોતામો ઉઘરાવી આપવાની કબુલાત આપી હતી તે વીશે તેહેરાંનની તારીખ ૧ લી જુન શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે,

"ઈરાંનની અનજુમને આપવા કહેલા રૂપીઆ વીશ હજારની બાકી વીશે
"નાં બનદોબશત કીજે અતરે તા૦ ૧૧ મી એપરેલ (શને ૧૮૫૯) ને દીને
"નાંહલી મોટી આશામીઓની પંચ મેલવીને કરેલા જવાબ શવાલ તથા ઠેરાવ
"શુધાં કુલે ગુજારેશનો અશલી "રીપોરટ" હાજર અનજુમન વાલા ભાઈઓ
"ની મોહોર શહી શાથેનો મોકલીઓછે કે એ નાણા વીશેનો ખોલાશો તમો
"શાહેબોનાં જાણવામો આવે."

તારીખ ૧૧ મી એપરેલ ૧૮૫૭ ને દ'મે મલેલી તેહેરાન ની પંચના હેવાલની ફારશી નકલ.

بتاریخ روز همایون فروردین ایزد و آبان ماه سنه ۱۲۲۶ یزدگردیه هنگام غروب آفتاب
جهانتاب در محل دار الخلافه طهران در حجرهٔ ملا رستم ابن مرحوم کاوس که در جنب سرای
مشهور بار امنه واقعست بحسب الفرمایش عالیجاه مانکجی صاحب ابن مرحمت پناه لیمجی مجلسی
از حضرات کرام بهدین فراهم و منعقد گشته و همگی تجار بهدین اهل کاروانسرا در آن مجلس
حاضر بودند نخست عالیجاه مانکجی صاحب حضار مجلس را
خطاب کرده فرمود که مطلب از زحمت دادن شما برادران اینست که چون بنا بر همت و سخاوت
اکابر انجمن پارسیان بمبئی برخود قرار داده ایم که پول جزیه را از سر بهدینان ایران رفع نمائیم و چندی
قبل ازین در ینباب عریضه بخاکپای شاهنشاه جهان پناه و بخدمت اولیای دولت از جمله جناب
امین الملک وغیره معروض شده و بنا بر رعایت رعیت و مرحمت همگی وعده داده اند که درست
می شود لیکن هنوز فیصل نگرفته است و چون موکب همایون شاهنشاهی درین ایام کوچ فرموده اند
ارادهٔ بنده آن است که بهمراه اردو بروم یا چند روز دیگر صبر کرده بعد در سلطانیه رفته
باردوی پادشاهی بپیوندم تا شاید در آنجا بندوبست موضوعی وجه جزیه داده شود لیکن در یزد
و کارهای هم بسیار کار است مانند پیوند دادن مستحقان و بندوبست مکتب خانه و مرمت عمارت

پیر سبز و وصول وجه امدادی وغیره امور که رفتن بنده در آنجا هم لازم است درینباب صلاح شما چیست   جواب از جانب حضار مجلس   بهرحال صلاح در اردو رفتن است زیرا که هرگاه بهمراه اردو نروید هرچه تا حال زحمت کشیده درینباب خرج نموده اید همه بهدر میرود بنابرآن اگر امور یزد و کرمان را معوق گذاشته و اول بهمراه اردو بروید و امر جزیه فیصل بگردد بهتر است چه همگی بهدینان یزد و کرمان منتظر این معنی اند

سؤال از جانب مانکجی صاحب   رای بنده آنست که قبل از این که این امر فیصل پذیر گردد وجه جزیه را کلا بر سر خود گرفته بجهت حضرات پنچایت یزد بنویسم که پول مزبور را قسط بقسط برات بر سر اینجانب نمایند لیکن از آن اندیشه ناکم که در بعد پول امدادی جزیه که بهدینان یزد قبول کرده اند و قدری داده و تتمه باقی مانده را ندهند چنانکه پول امدادی دخمه را قبول کردند و بعد بهدینان دهاتی ندادند لیکن هرگاه خواطر جمعی حاصل شود که بعد ازینسال الی دو سال دیگر تتمه پول امدادی قبولی را با نفع میدهند پس پول بهدینان یزد را همگی از امسال قبول نموده و بجهت اکابران پنچایت بمبئی مینویسم که هرساله عطا و التفات فرمایند اما شرط آنست که شمایان بجهت حضرات بهدینان یزد بنویسید که پول امدادی قبولی را کلا قبول کرده ندهند والا اگر ندادند باز وجه جزیه بر سر خودشان خواهد ماند   جواب هرگاه از جانب بهدینان یزد تمسک و قبض درباب تتمه وجه امدادی بشما رسید که بعد میدهند شما هم از امساله وجه جزیه را بر سر خود بگیرید درینباب مایان نیز بجهت حضرات اکابر بهدینان یزد آنچه لازمست سپارش خواهیم نوشت   سؤال   اراده آنست که وجه

امدادی حصه دهاتی که باقی مانده در اینجا برات که عند المطالبه بر سر ایشان بنویسیم که در عوض
تمسک داده که بوعدهٔ دو سال قسط بقسط با نفع بدهند جواب بسیار خوب مایان
هم بجهت ایشان می نویسیم که برات را قبول و قرار مدار داده تمسک بفرستند سؤال
قبل ازین بنده از اینجا براتی چند در خصوص امدادی جزیه زرتشتیه کرمانی بجهت بهدینان
کرمان نوشته بودم و از آن برات چند فرد را نکول کرده بودند اگر بدا موجب بهدینان
دهات یزد هم برات را از ده برگردد تنبیها شد درینباب صلاح شما چیست چیزی از تقسیم نامهٔ
وجه امدادی حصه دهاتی یزد که اول نوشته شده است کم کنیم یا بهمان وضع برات نمائیم چون هرگاه
وجه تقسیم نامهٔ مزبور کلاً وصول بشود قدری از بیست هزار روپیه قبولی زیاد خواهد شد
جواب بهمان وضع که اول تقسیمنامه نوشته شده برات باید نمود و چیزی کم نباید
کرد چه اگر کلاً وصول شد فهما زیادی آن را در راه دیگر خرج میتوان کرد و الا بعضی ها آخر نخواهند داد لهذا زیادتر
برات بشود بهتر است سؤال چند بنده با جناب میرزا حسین وزیر یزد دوستی و آشنائی
دارم و یکی از منسوبان وی در اینجا میباشد هرگاه صلاح شما یان باشد او را دیده و چیزی تعارف
باو بدهیم که بجهت میرزا حسین وزیر بنویسند و وعدهٔ تعارف نیز باو بدهند که همان مبلغ هشتصد و
وسی و هشت تومان وجه جزیه که در فرمان همایون قدیم ثبت است بدون زیادتی برات بر اینجا
نمایند و در یزد نگیرند جواب عین صلاح است و هر آینه بی فایده نخواهد بود
سؤال از بابت پول جادیه بخدمت اکابران بمبئی نوشته شده است که در این باب صدمه
و نقصان به بهدینان ایران رسیده است و ایشان جواب نوشته اند که هرگاه بیست هزار روپیه

قبولی وجه امدادی جزیه را بهدینان ایرانی بدهند بعد وجه جهادیه را برات در بمبئی نمایند آن اکابران قبول خواهند کرد جواب. اکنون اول درخصوص وجه امدادی جزیه برسر بهدینان برات یزد باید کرد تا به بینیم چه می شود اگر برخی قبول نکردند و چیزی از آن وجه کم می آید پس پول جهادیه را که اکابران بمبئی قبول دار شده اند در عوض آن کم بود وجه امدادی جزیه باید دا[د]

سؤال. ازبابت وظیفهٔ جناب دستور نامدار و ملا بهرام کلانتر برات براینجانب نمایند لازمست یا آنکه در همانجا از بهدینان دریافت نمایند جواب وظیفهٔ ایشان را نیز در اینجا نمایند و شما کارسازی کنید بهتر است سؤال درباب برات کردن وجه جزیه کدام شخص در یزد برات براینجانب نمایند نیکست و قبول کنیم جواب بهتر آنست که جناب دستور صاحب و ملا بهرام کلانتر برات بنویسند بعد ازین مجلس برخواسته شدند

صحیح عمر بن مهربان ابن وزیاد	یوم فروردین ایزد ماه انجمن شد در مجلس سئوال و جواب شد از قرار این ورده است صحیح ابن نوذر	صحیح ابن رستم	صحیح ابن کیخسرو	صحیح کمترین شهریار ابن سروش	
صحیح ابن خسرو	صحیح چهر شهریار ابن رستم رشید	صحیح اسفندیار ابن پولاد	صحیح کمترین بهمن ابن جمشید	صحیح کمترین رستم ابن سیاوخش بندار	
صحیح بهرام ابن شهریار	صحیح خدابخش ابن کیخسرو	صحیح مرزبان ابن فولاد	صحیح کمترین خداداد بهمن	صحیح کمترین اسفندیار ابن کادسر	
صحیح داراب ابن جمشید	صحیح جمشید بن اسفندیار	صحیح رستم فریدون	صحیح چهر ابن کوش	صحیح چهر سروش سیاابن بهمن	
صحیح کمترین شاپور لکوا	صحیح بهرام ابن نوذر مروا	صحیح ابن دسیار شهریار			

ઉપલાં ફારશી રીપોરટનો ગુજરાતી તરજુમો.

" તેહેરાંન માંહે તા૦ ૧૧ મી એપરેલ શને ૧૮૫૯ ઈશવી અને રોજ ૧૯ મો માહા ૮ મો શને ૧૨૨૮ ઈઅનદનરદીને દીને આપણાં જરતોશતીઓની પનચ ઈઆને જાહેર શભા મલી હતી તેહેનો અશલ ઉપર જણાવેઆ મુજબનો એહવાલ ફારશીમોં લખાઈ આવેઓછે તેહેનો ગુજરાતી તરજુમો.

દારૂલ ખેલાફ (ઈઆને તેહેરાંન) માં મુલાં રૂશતમ બીન મરહુમ કાઉશનાં ઘેરમાં મીજલશ થાઈ હતી તેહેનો એહવાલ.

શવાલ—" પેહેલાં માંણેકજી શાહેબે મીજલશમાં હાજર થાનારા શાહેબોની તરફ મોહોડુ કરીને કહીઉ કે તમ ભાઈઓને જેહેમત આપવાની મતલબ એછે કે મુંબઈનાં પારશીઓની અનજુમનનાં અકાબરોની શખાવત અને હીમતને લીધે મેં પોતે કરાર આપેઓછે કે જજીઆના પઈશા ઈરાંનનાં બેહેદીનોનાં માથાં ઉપરથી મોકુફ કરૂં, અને કેટલુંએક થાએઉં એ કાંમને વાશતે ખાક પાએ શાહનશાહે જાહાંનપનાહને તથા વજીરોને તથા જનાબ અમીનુલ મુલક વગેરે બીજા બુજોરગોની ખેદમતમાં અરજ કીધેલી હતી અને તે શરવે શાહેબોએ મેહેરબાંની કરીને રઈએતની તરફદારીં કરવાને વાશતે વાએદો આપેલોછે કે દરૂશત થાશે, પણ હજીરે લગણ ફેશલો થાએઓ નથી અને આએ વખતે હોમાએઉન શાહનશાહે કુચ ફરમાવેલીછે. હવે માહરો એરાદો એછે કે "ઓરદુ" (ઈઆને છાવણી) માં પાદશાહ શાથે જાઉં કે કેટલાએક દાહાડા શબર કરીને શુલતાનીઆંમાં જઈને પાદશાહી છાવણી માંહે મલું કે કદાચ તાંહાં જજીઆનાં પઈશા જુદા પારવાનો બંદોબશત થાએ, પણ ઈઅનદ અને કેરમાંનમાંબી ઘણુ કાંમછે જેહેવું કે ગરીબોના લગંણ કરવાં—મકતબોનો બનદોબશત કરવો—પીરે શબજ (ઈઆને ખાતુંનબાંનુ) ની એમારતને મરામત કરવી—તે વગરે બીજાં કાંમોને વાશતે મહને તે તરફ પણ જવું લાજેમછે. હવે પેહેલાં પાદશાહની છાવણીમાં જાઉ કે એ કાંમને રેહેવા દેઈને ઈઅનદ અને કેરમાંન ખાતે રવાનાં થાઉં.

મીજલશીઓનો જવાબ—" હરેક તરેહથી હમારી શલાહ છાવણીમાં જાવાનીછે કારંણ કે અગર છાંવણીમાં શાથે નહી જાશોતો જે કંઈ (જજીઆ વીશે) જેહેમત આજ લગન ખેચેલીછે અને એ વીશે ખરચ કરેલોછે તે શરવે બેજા જાએછે એટલા વાશતે ઈઅનદ અને કેરમાંનનાં કાંમોને દીલમાં રાખીને પેહેલાં પાદશાહની છાંવણી તરફ જાઓ કારણ કે જજીઆનાં કાંમનો ફેશલો થાએતો બેહેતરછે કાંએકે ઈઅંનદ અને કેરમાંનનાં બેહેદીનો એ કાંમને વાશતે ઈનતેજારછે.

શવાલ—" માહરો વીચાર એછે કે પેહેલાં જજીઆનાં કામનો ફેશલો થાએ તો જજીઆનાં તમાંમ પઈશા માહરે માંથે રાખીને ઈઅનજદની પનચાએતનાં મેમબરો ઉપર લખું કે એ પઈશાનાં ખાંધાંની હુનડી મારા ઉપર લખે, પણ વલી મહને અંદેશો લાગેચ કે અગર હું એ પઈશા મારે માંથે રાખું તો ઈઅનજદનાં બેહેદીનોએ જજીઆની અમદાદમાં પઈશા આપવાને કબુલેલાછે કે જે માહેથી થોરા આવેઆછે અને થોરા આવવાનાં બાકી રહેલાછે, તે બાકી રહેલા પઈશા તે લોકો નહી આપશે કારણ કે દુખમાં બાંધવાની અમદાદને વાશતે પઈશા આપવાને કબુલ થાઈને તે બંધાએઆ બાદ ગરગામરેનાં બેહેદીનોએ નહી આપેઆ, પણ અગરજો મહને ખાતર જમે હાંશેલ થાએ કે એક વરશ પછે ઈઆ બેએ વરશ પછે બાકી રહેલા અમદાદનાં પઈશા કબુલ થાઈને તે પઈશા વેઆજ શાથે આપેતો ઈઅનજદનાં બેહેદીનોનાં જજીઆનાં તમાંમ પઈશા ભરવાને આએ વરશથી કબુલ થાઈને મુંબઈની પનચાએતનાં અકાબર શાહેબોને લખું કે તેઓ દરે વરશે વરશ મેહેરબાંની અને બખશેશ ફરમાવે, પણ આએ શરતે કે તમો શરવે શાહેબો ઈઅનજદના બેહેદીનોની પનચાએત ઉપર લખો કે તમો જેટલા પઈશા અમદાદમો આપવાને કબુલ થાએલાછો તે તમાંમ પઈશા આપો અગર નહી આપશોતો ફરીથી જજીઆનાં પઈશા આપવાનું તમારે પોતાને માંથે રેહેશે.

જવાબ—" જે વખતે કે ઈઅનજદનાં બેહેદીનોની પાશેથી જજીઆની અમદાદમાં આપવાને વાશતે કબુલેલા પઈશા પુરા કરી આપવા વીશેનું લખત અને કબજો તમોને પોહોચે કે પછી આપીશું તે વખતે તમોબી આએ વરશનાં પઈશા ભરવાનું કાંમ તમારે માથે લેવો અને એ વાશતે હમોબી ઈઅનજદનાં બેહેદીન અકાબરોને જે પરમાંણે લાજમછે તેમ શોફારશ લખીશું.

શવાલ—" માહરો એરાદો એછે કે જજીઆની અમદાદમાં આપવાને કબુલ થાએલા પઈશા જે ગરગામરેનાં બેહેદીનો પાશેથી લેવાનાં બાકી રહેલાછે તે વીશેની હુંનડી તરત મુદતની તે લોકો ઉપર લખું કે તેહેનાં અવેજમાં તે લોકો મહને લખત આપીને વાએદો કરે કે ખાંધે દર ખાંધે બે વરશમાં વેઆજ શાથે આપીશે.

જવાબ—ઘણું શારૂં હમોબી તે લોકો ઉપર લખીએચ કે હુંડીનાં નાંણાં આપવાની કબુલાત આપીને કોલકરારનું લખત તમારે ઉપર મોકલે.

શવાલ—" ખશુશ મેં અગાઉ કેરમાંનનાં જરતોશતીઓનાં માથાં ઉપરથી જજીઆનો બોજો ટાલવાને અને એ કાંમમાં અમદાદ કરવાને વાશતે કેરમાંનનાં બેહેદીનો ઉપર કેટલીએક હુંડીઓ લખી હતી, તે હુંડીઓ માંહેનાં કેટલાંએક હુંડીનાં ફરદો તે લોકોએ નકાર કરેઆં હતાં, અગર તે પરમાંણે ઈઅનજદનાં ગરગાંમરેનાં બેહેદીનોબી નકાર કરે અને પાછી ફેરવે તેઆરે (હુંડી લખવી) ફાએદા

વગરનુંછે. બીજું આએ બાબત ઉપર તમારી શલાહ શુંછે.' અગાઉ મેં ઈઅ જદનાં ગરગાંમરેનાં બેહેદીનો ઉપર જજીઆનાં પઈશા માંહે અમદાદ આપવાને વાશતે દરએક જણ ઉપર જુદો જુદો હીશો લેવાને લખેલુંછે તેહેમાં કઈ કમ કરૂં કે તેજ પરમાંણે લેવાને વાશતે તે લોકો ઉપર હુંડીઓ લખું કારણ કે મેં જે જજીઆમાં આપતા કરેલા અમદાદનાં લેવાનાં પઈશાનો જુદો જુદો હીશો પારેઓચ તે તમાંમ વશુલ થાએતો તે લોકોનાં કબુલેલા વીશ હજાર રૂપીઆ કરતાં કંઈ વધારે થાશે.'

જવાબ—"તમોએ પેહેલાં જે પરમાંણે હીશાઓ પારેલાછે તે પરમાંણે હુંડીઓ લખવી તેહેમાં કંઈ ઓછું નહી કરવું જોઈએ કારણ કે અગર તમાંમ પઈશા વશુલ થાશેતો ઘણું શારૂં, તે વધારો બીજા (ધરમ) નાં કાંમમો ખરચ કરીશું અને વલી કેટલાએક લોકો આખર શુધી નહી આપશે તે વાશતે વધારે હુંડી લખીએતો બેહેતરછે.

શવાલ—"હું જનાબ મીરજાં હોશેન ઈઅજદનાં વજીર શાથે દોશતી અને આશનાઈ રાખુંચ અને તેહેનાં ખેશમાંનો એક શખશ અતરે (તેહેરાંનમાં) છે તેથી અગરજો તમારી શલાહ હોએતો હું તેહેને મલું અને કંઈ હદીઓ આપું કે મીરજાં હોશેન વજીર ઉપર તે લખે અને હદીઓ અકરાંમ આપવાનો વાએદો બી કરે કે તે ધણી પાદશાહે પોતાનાં અશલ કરમાં જજીઆનાં પઈશા ૮૩૮) તુમાંન લખેલાછે તેજ પરમાંણે વધારેઆ વગરની હુંડી અતરે લખે અને ઈઅજદમાં તે પઈશા નહી લે.

જવાબ—"હમારીબી એજ શલાહછે અને અલબતાં એ ફાએદા ભરેલું થાશે.

શવાલ—"જાહાદીઆ (ઈઆને લડાઈની વખતે પાદશાહે કર લીધો) નાં પઈશાને વાશતે મુંબઈનાં અકાબરોની ખેદમતમાં મેં લખેલુંછે કે જાહાદીઆનાં પઈશા આપવાથી ઈરાંનના બેહેદીનોને ઘણું નુકશાન પોંહોંચીઉંચ અને તેઓએ જવાબ લખીઓચ કે જે વખતે ઈરાંનનાં બેહેદીનોના જજીઆંની અમદાદમાં આપવાને કબુલેલા રૂપીઆ વીશ હજાર પુરા કરી આપેઆ બાદ જાહાદીઆનાં પઈશાની હુનડી મુંબઈ લખવી કે તે અકાબરો કબુલ કરશે.

જવાબ—"હમણાંતો જજીઆની અમદાદમાં આપવાને કબુલ કરેલા પઈશાની હુંનડી પેહેલાં ઈઅજદનાં બેહેદીનો ઉપર લખવી કે જોઈએ શું થાએચ અગર થોરા જણ તે પઈશા આપવાને કબુલ નહી થાશે ને આપવાને કબુલેલા પઈશા માહેથી કઈ કંમ આવશેતો પછે જજીઆની અમદાદમો આપવાને કબુલેલા રૂપીઆ વીશ હજાર પુરા કરવાને વાશતે મુંબઈનાં અકાબરો જે જાહાદીઆનાં પઈશા આપવાને કબુલ થાએઆછે તે અતરે વાલાઓનાં રૂપીઆ વીશ હજાર પુરા કરવાના અવેજમાં મુંબઈનાં અકાબરોને આપવા જોઈએ.

સવાલ—"જનાબે દશતુર નાંમદાર અને મુલલાં બેહેરાંમ બુજોરગ તરનાં વજીફા (ઈઆને જજીઆનાં પઈશા ઉઘરાવવા થકી એ લોકોનો લવાજમોછે તે) થકી અતરેથી માણેકજી પગાર કરે કે ઈઅજદનાં બેહેદીનો તે આપશે?

જવાબ—"તે લોકોનાં પઈશાની હુંડીલી અતરે કરવી અને તેહેની કારશાજીબી તમોજ કરોતો બેહેતરછે.

શવાલ—"જજીઆનાં પઈશાની હુંનડી ઇઅનજદમાં કોણ ઉપર લખીએ કે તે બેહેતર બને અને કબુલ કરે.

જવાબ—"બેહતર એછે કે જનાબ દશતુર શાહેબ અને મુલાં બેહેરાંમ કલાનતર હુંનડી લખે તારપછે મજલીશ બરખાશત થાઈ.

(શહીઓ તથા મોહોરો.)

કમતરીન મેહેરબાંન એબને વજીઆદ.
કમતરીન બહમન એબને જમશીદ.
કમતરીન ખોદાદાદ બહમન.
બેહેરાંમ બીન શાહાજાદ.
નોજર એબને નોશર.
એબને નોજર.
કમતરીન અશપંનદીઆર . એબને કાઉશ.
મરજબાંન એબને ફોલાદ.
બેહેરાંમ બીન અવરમજદીઆર.
એબને રૂશતંમ.
કમતરીન રૂશતમ એબને શીઆવખશ બેનદાર
હકીર રૂશતમ એબને ખોદાબખશ ખશરો.
ખોદાબખશ એબને ખશરો.
હકીર શરોશીઆર એબને બહમન.
ખોદાદાદ એબને કેખશરો.
હકીર શેહેરીઆર એબને રૂશતમ રશીદ.
રૂશતમ ફરીદુન.
જમશીદ અશફનદીઆર.
કમતરીન શાપુર લકવ.
કમતરીન શેહેરીઆર એબને શરૂશ.
રાજ એબને ખશરૂ.
અશફનદીઆર ફોલાદ.
દારાબ એબને જમશીદ.
દીનઈઆર શેહેરીઆર.
ખોદાદાદ એબને રૂશતંમ.

એજ તેરીખ વાલા ઇઆને તારીખ ૧ લી જુન શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી લખેછે કે—

"અતરેની અનજુમને ઉપલી બેઠકમાં કરેલા ઠરાવ પરમાંણે એક કાગજ "તપશીલવાર લખીને તા૦ ૧૮ મી એપરેલ (શને ૧૮૫૯) ને દીને ઇઅનજદની "અનજુમન પર મોકલેઓચ તેહની બીજી નકલ પાછલથી મોકલવા બનાવીતી "તે લેઈને અંદર બીડીચ તેમાં ઘણીએક મજમુનો જાણવા જોગછે, તે પતર ત"મ શાહેબોને જાહેર થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે."

તેહેરાનની અનજુમને ઇઆનદવાલા ભાઇઓને મોકલેલા ફારશી પતરની નકલ.

هوالمعز

معروض رای فیض پیرای جناب فضایل مآب معظم الدستوران دستور نامدار ابن غفران پناه
دستور کیخسرو و جناب معلی القاب ملا بهرام ابن مرحمت نشان دینیار و سایر مخدومان ذوی العز و الاحترام
حضرت پنچایت دار العباد یزد و جمیع اکابران و ریش سفیدان محله دهات میدارد که اولا گذشته جشن فرخ
بخش نوروزی پیروزی اندوز بر اکابران فرخنده و همایون باد و بسا سالهای بکمال عیش و خرمی
و شادکامی زیسته خدا روان نیاکانتان بغریق رحمت خود بیامرزاد بعد از تمهید و تهنیت عید
و آلایش دعا عرض می شود که چون یوم همایون فروردین ایزد و آج آبانماه قدیم سنه ۱۲۴۸ یزدگردیه سرکار والا
تبار سیته مانکجی صاحب ساکنین حضرات بهدینان دار الخلافه طهران را احضار فرمودند و بسیار سؤال
و جواب شد میفرماید بقول بهدینان ایران معتقد نیست بدلیل آنکه از آن جمله وجه امدادی دخمه را قبول
کردند سند سپردند و تا بحال ندادند و همچنین وجه امداد پول سری در نزد هر کس مانده تا بحال مدتیست که
سر انجام نکردند مکرر باکابران مبیئی عریضه نگار شده است که همه تنخواه قبولی همه روز جمع آوری میشود
و هنوز اثری نکرده و در خدمت ایشان بدقول شده و همچنین در هر حال مکدر است و اکابران نوشته اند
که مبلغ تنخواه قبولی را تمامی باید سرانجام نموده برات نماید چه باید کرد اگر چنانچه میان هم بگذارد برود

زحمت‌ها بهدر خواهد رفت باری بهزار دلیل براهین قرار چنین داده شده که دستخط التفات فرمایند که
پول سری خواه موضوع شود خواه نشود بهمه ساله کارسازی نمایند مشروط براینکه باقی وجه قبولی
امدادی را آنچه نقد مقدور میشود کارسازی نموده و باقی را هر محلی که باقی می ماند تمسک از کسان معتبر
گرفته و ارسال دارند که تا دو سال بتدریج کارسازی نمایند و وجه سری را قسط بقسط برات نمایند که در طهران
کارسازی دیوان نمایند و در بیست[?] از در خانهٔ دیوان مبالغی خرج کرده مرارت کشیده و مقربان درگاه
سلطان همگی عزل شده یکی نصب شده تا بحال این کار از میان معوق و ناتمام مانده و حال وعده داده‌اند
که انشاءالله تعالی وجه را موضوع میفرمایند و قبلهٔ عالم روحنا و روح العالمین فداه تشریف فرمای سفر سلطانیه
شدند و سرکار ریشه[?] مانکجی هم عزیمت نموده است که روانهٔ اردو شود که بتوفیق یزدان بلکه این کار فیصل پذیر
گردد و بعد از آن روانهٔ یزد و کرمان شود بجهت بعضی کارهای خیر از جمله امادی و عروسی فقرا و ساختن و تعمیر
نمودن دخمه‌ها[?] و قرار دادن مکتب خانه‌ها و سایر کارهای دیگر را بانجام برساند و بعد از آن انشاءالله تعالی
رو بوطن خود برود و میفرماید چنانچه قراری که شده در باب وجه امدادی که اول خود بهدینان قبول
کرده‌اند اگر تخلف نمایند معلوم است که مردمان بیهمت و بدقول مستوجب این بار گران و بلای بی پایان
میباشند میان هم گذاشته و از یکطرف روانهٔ بمبئی میشود و به یزد و کرمان نخواهد آمد بیش از این قوه ندارد
یکطرف نزد بزرگ و کوچک تملق و دوندگی کردن غربت بسر بردن و اخراجات نمودن و از یکطرف حضرات
بهدینان اول خودشان بیست هزار روپیه در باب امدادی قبول کردند و ایشان مکرر با کابران بمبئی عریضه
نگار شده است و حال در دادن وجه مذکور اهمال و انکار می نمایند و ایشان در نزد کابران بمبئی بدقول خود
شده ایشان که باید بجهت آسودگی خود و برادران دینی چنین ثواب عظیم همت نمایند که این بار گران و ظلم

بی پایان از گردنشان برداشته شود بلکه برعکس میکنند گویا بعضی مفسدان سخنهای ناشایسته میگویند لیکن عجب است که مردم معقول نگاهشان بدهان آنهاست باری حال وقت مردانگی و همت است چون حضرات ساکنین طهران بسرکار وبسته صاحب استدعا نمودیم که بعضی مردم ابله شده اند که نباید اینکار عاقبت صورت نخواهد گرفت بجهة خاطر جمعی چنین قرارداده شود که مردم ابله خاطر جمع شوند هم لذت آسوده گی را بچشند چند وقتی روی محصل و رئیس را نخواهند دید هوسی بسرشان خواهد آمد آنوقت انشاءالله تعالی قراری که داده اند هوسی بسرشان خواهد آمد تنخواه را کارسازی خواهند کرد چون دو سه سال بعث گفتگو شده و بانجام نرسیده البته مردم بخاطرشان رسیده است که حرف شوخی است یا حرفی است مثل حرف آنها تا آخر چنین نیست آنچه بعهدهٔ تعویق مانده باعث کسانی شده است که خیانت نموده نموده و تحیلی ودهن بینی کردند و هرکه قبول کردند نداد بند والله پارسال صورت گرفته بود اکنون هم اگر خدای نکرده مثل سابق برقرار خود اقدام نمیکنند از قرار دیگر مجدد مقرر قلمی شده اهمال و برخلاف شود باز هم خواهد جور دیگر از قرار دیگر حقیقت آن واضح نشده است المنت که اگر خدای نخواسته چنانچه از قرار بند کور تخلف شود صاحب از بسکه وعده خلافی و بدقولی دیده و سخنهای کم و زیاد شنیده و نزد اکابران بدقول شده و زحمت سفر کشیده تملق غیره و ذلک گفته به تنگ آمده رنجیده خواهند شد روانه المبسی میشود کسی که تسلطی برایشان ندارد مثل است وقتی بکروش نمیرسی ابر کرد باری خود صاحب میان جمعی که حاضر بودیم فرمودند که چنین خواهند کرد و حقیقت حق دارد از آن جمله دو نفر آدم صاحب همت میان طایفه هم نمیرسد اگر احدی هم پیدا شود و افساد میکنند بطوریکه انکس را افتضاح کنند که رغبت بکار خیر نکنند درباره وجهی که از بابت امدادی گرفته و جهت اکابران ارسال نموده ظاهراً بعضی کسانهای مفسد

برخلاف مذکور نمودند که هنوز باکابران بمبئی نرسیده است و خود تجارت میکند صد هزار لعنها
خدای بر کسان باید دروغگو و حرف مفت زن باشد قبض رسیده کی وجه امدادی که از خط و مهر
اکابران پنچایتیان بمبئی آمده حاضر است در نزد کسان های عاقل و چیز فهم ظاهر و هویداست که این
حرف کسانهای رذل و مفسد است چگونه چنین حرفی را پنهان میتوان کرد که سینهٔ صاحب
ماهنجی وجه از هرکس بگیرد و خود تجارت بکند و در نزد اکابران بمبئی ابراز ندهد آدم عاقل که چنین کارهای
ناشایسته را نمیکند آخر فکر نمیکند که اینحرف چگونه مخفی میماند در زمان حضور چگونه جواب اکابران خواهد
داد طایفه بهدینان ایران چرا باید که اینقدر بی ادراک باشیم و حرف کسانهای مفسد و دروغگو را
باور کنیم صاحب میفرماید چنانچه رای بهدینان باینکار ثواب عظیم قرار نمیگیرد هنوز هیچ سابق خواهند
بود خود که چنان قوة ندارد که از عهده همه برآید وجهی که از هرکس گرفته با منزل پس میدهد و میرود پی کار
خود اگر انشاء الله تعالی همت خواهند کرد ما بقی نتیجه الحمد امید هست همین که اینکار صورت پذیر می شود
کارها بعد از این صورت خواهد گرفت بعضی کسانها گفته اند که اکابران بمبئی از وجه امدادی که قبول
کرده اند خبر ندارند آیا این حرفها حرف آدم هوشیار است یا حرف آدم دیوانه بدون اطلاع
و اخبار ایشان هرگز هیچ کاری نشده و نمی شود آیا کی که در اینجا جز ده ایشان اطلاع دارند باری شنیدن
از این حرفهائی که دور از عقل است باعث ضایع شدن خدمت اکابران و ناتمامی کار خیر و آسودگی
کل بهدینان ایران خواهد بود باری بحرفهای چند نفر آدم بی عقل و مفسد کاری نکنید که آتش
سوزنده بخرمن شما و کل بهدینان بماند تا ابد الدهر بسوزد البته اجماع نموده و به همه دهات را
اخبار و احضار نمائید آنها را هر طور که باشد بدلیل و برهان خود ایشان را با همت کرده باینطریق که

که قلمی شده کار را صورت بدهید کسانهای هرزه گو و لایعقل که بسیار سخنهای ناشایسته وخلاف و برعکس بهانشان جاری شده که بگوش هرکس رسیده احتمال دارد که بعضی کسان های ابله مشتبه شده اند لیکن مجموع خلاف است ابراز نمودن لازم نیست چنان نیست که شمایان شنیده باشید البته آنهارا ممانعت نمائید آنهارا مفسد شمرده وخودتان مردانگی و همت کنید که رنجها ضایع نشود باقی المطلاع نیز مجدداً عرض می شود که من باب باقی مانده وجه امدادی که در هر محلی و هر دهاتی نزد هرکس باقی مانده سرکار عالیجاه سیٹھ مانکجی صاحب برات حواله نمود که اشخاصهای با وسعت که مقدورشان می شود نقد بدهند کسانهائی که کم وسعت یا بی باشند برات خودرا ضبط نمایند و در عوض تمسک معتبر با مع تنزیل تومان صد دینار بقاعدهٔ تجارت براو افزوده بدهند که تا دوسال قسط بقسط کارسازی نمایند و شمایان وسعت هرکس را ملاحظه نمائید هرگاه بعضی هاشان در عوض مدت دوسال وسعت دادن نداشتند تمسک سه ساله بگیرید که در شش قسط کارسازی نمایند هر شش ماه یک قسط

نقلی نیست چیزان سیٹھ صاحب را رضامی نمائیم

صحیح کمترین مهربان ابن دریاد

مضامین این ورقه آگاهی حاصل است
صحیح ابن نوذر

صحیح ابن کیخسرو

صحیح ابن رستم

صحیح کمترین بهمن ابن جمشید

صحیح حقیر رستم ابن خدابخش خسرو

صحیح حقیر شهریار ابن رستم رشید

صحیح ابن کیخسرو

صحیح اسفندیار فولاد

صحیح شهریار ابن سروش

صحیح کمتر ابن خداداد بهمن

صحیح کمترین رستم ابن سیاوخش بندار

صحیح خدابخش ابن کیخسرو

صحیح بهرام ابن شاهزاد

صحیح کمترین جمشید ابن اسفندیار

صحیح کمترین اسفندیار ابن کاوس

صحیح مرزبان ابن فولاد

صحیح بهرام ابن آذر مردمار

صحیح کمترین شاپور گیو

صحیح نوذر ابن نوشیر

صحیح داراب ابن جمشید

صحیح کمترین سروشیار ابن بهمن

صحیح ابن دینیار شهریار

صحیح رستم فریدون

તેહેરાંનની અનજુમને ઈઅજદવાલા ભાઈઓને મોકલેલાં ફારશી પતરનો ગુજરાતી તરજુમો.

તેહરાંનની અનજુમને ઇઅનજદવાલા ભાઈઓ ઉપર તા૦ ૧૮ મી એપરેલ ૧૮૫૯ ને દીને મોકલેલા ઉપર જણાવેલા ફારશી પતરનો ગુજરાતી તરજુમો.

"ફેઝ બખશ દાનશમંદીનાં તરીકાને પીછાંનનારા બુજોરગ મરતબેવાલા જનાબ દશતુરાંને દશતુર નાંમદાર જીનત મુકાંમ દશતુર કેખશરૂ અને જનાબ બુલંદ અલકાબના મુલાં બેહરાંમ એબને મરહુમ દીનીઆર અને તમાંમ બુજોરગ મરતબેવાલા શાહેબો દારૂલ એબાદે ઇઅનજદવાલા શાહેબોની પંચાએતને અને તે શાથે તમાંમ અકાબરો અને બુજોરગો ઈઅનજદનાં ગરગામરેનાં મોહોલાઓમાં રેહેનારાઓની જનાબમાં અરજ કરીએચ કે પેહેલાં શાદી બખશનારા નોરોજ (ઈઆને શુલતાંની નોરોજ કે જેહેને જમશેદી નોરોજ પણ કેહેછે) નું જશન ફીરોજી ભરેલું બેઠું તે તમો અકાબરો ઉપર નેકબખતી ભરેલું અને મુબારક હોજો અને નેહાએત એશ અને બોરરમી તથા ખુશવકતી ભરેલાં કાંમો શાથે ઘણાં વરશ શુધી ખોદાતાલા તમોને પાએદાર રાખે અને તમારાં ગુજરેલાં નેઆગાંનો ઉપર રેહેમ કરે. હવે મુબારકબાદી તથા દુઆ કરેઆ પછે હમો અરજ કરીએચ કે મુબારક ફરવરદીન ઈજદ અને આંબાં માહે કદીમ શને ૧૨૨૮ ઇઅનજદજરદીને દીવશે શરકાર વલ એતેબાર શેઠ માંણેકજી શાહેબે દારૂલ બેલાફ તેહરાંનનાં રેહનારા તમામ બેહેદીનોને હાજર થંવાને ફરમાવીઉં અને તે મીજલશમો હાજર થાનારાઓની શાથે માંણેકજીને ઘણા શવાલ જવાબ થાએઆ તે મધે ફરમાવેચ કે ઇરાંનનાં બેહદીનોનાં કોલ ઉપર એતેકાદ રાખી શકાતો નથી, તે મધેથી પેહેલો શબબ એછે જે દુખમું બાંધવાની અમદાદમાં પઈશા આપવાને કબુલ થાઇને તે વીશે શનદો શોપીને તે પઈશા હમણાં લગી આપેઆ નથી અને એજ પરમાંણે જજીઆની અમદાદમાં આપવાને કબુલ કરેલા પઈશા જે જે ધણીઓ પાશે વશુલ કરવાનાં બાકી રહેલાછે તે આજની ઘડી શુધી પુરા કરેઆ નથી અને એ વાશતે મુંબઈ અકાબરો ઉપર પણ અરજ કરેઆમાં આવીછે જે જજીઆની અમદાદમાં આપવાને વાશતે કબુલ કરેલા પઈશા આશતે આશતે વશુલ થાશે તે પણ હજુર શુધી વશુલ થાએઆ નથી, તેથી મુંબઈનાં અકાબરોની નજદીક એવણ બદકોલ થાએઆ અને એજ પરમાંણે એવણ શાહેબ હરેક તરેહથી આજોરદાછે અને મુંબઈનાં અકાબરો લખેચ કે જજીઆની અમદાદમાં આપવાને કબુલેલા પઈશા શરવે વશુલ કરીને હુંડી લખે તેથી શું કરવું જોઈએ, અગર એ જજીઆ

નાં કાંમને પરતું મુકુંચતો તમાંમ મેહેનત કીધેલી નકાંમી જાએચ તે થી હજારો દલીલ અને દાખલાથી હમોએ એવણને કરાર આપીઓચ કે જ જીઆનાં પઈશા (ઈઅનજદની તમામ માલીઆતની જકાત માંહેથી) જુદા થાએ કે નહી થાએ તોપણ તમોએ દર વરશે જજીઆમાં ભરવાનાં પઈશાની કારશા જી કરવી, અને એ વીશેનુ લખત દીવાંન ખાંને આપવાની મેહરબાંની ફરમાવ વી. એ વીશે હમોએ એવણ શાથે હેવી શરત કરીછે કે ઈઅનજદનાં બેહેદીનોએ જજીઆની અમદાદમાં આપવાને કબુલેલા પઈશા જેટલા બની શકે એટલા રો કડા ભરવા અને જે જે મોહલે વાલાઓ પાશે બાકી રેહેશે તે વીશે કોઈ મોતબ ર આદમીને હાથે લખત લેઈને અતરે મોકલવું કે બેએ વરશની મુદતમાં થોરૂં થોરૂ ભરવાની કારશાજી કરીશું અને જજીઆનાં પઈશાની દર ખાંધે હુંડી તમો એ અતરે લખવી કે તેહેરાંનની દીવાનમાં ભરવાની કારશાજી કરશે.

આજદંન લગે દીવાંન ખાનામાં (ઈઆને શરકારમાં) પઈશા ખરચ કરેઆ અને જેહમત ઉઠાવી એટલામાં પાદશાહની દરગાહમાં કોઈ બરતરફ થાએઓ અ ને કોઈ બરકરાર થાએઓ તેથી કરીને હમણાં શુધી એ કાંમનો નીવેરો લાવવા નો અધુરો રહી ગીઓછે અને હમણાં વાએદો આંપેલોછે તેથી અગર ચાહવું ખોદાનુછેતો એ પઈશા (બીજી શરવે માલીઆતની જકાત માહેથી) જુદા પારવા ને ફરમાવેચ અને પાદશાહ શુલતાંનીઆ શેહેર તરફ તશરીફ લેઈ ગએલાછે અ ને શેઠ શાહેબ માંણેકજીએબી એરાદો કરેલોછે કે તે તરફ પાદશાહની છાંવણીમાં રવાંનાં થાએ કે ઈઅનજદાંનની મેહેરબાંનીથી બલકે એ કાંમનો ફેશલો થાએ તેઆ ર પછે એવણ ઈઅનજદ અને કેરમાંન તરફ કેટલાંએક ધરમનાં કાંમો જેહવાં કે ગરીબોને પરણાવવા વીશે—દરે મેહેરો બાંધવા—મકતબોનો બનદોબશત કરવોચ તથા બીજાં શરવે ધરમનાં કાંમોનો નીકાલ લાવવાને વાશતે રવાંનાં થાશે, તેઆર બાદ અગર ખોદાનું ચાહવુંછે તો પોતાને વતન જાશે, અને એવણ ફરમાંવેચ કે જજીઆની અમદાદમો પઈશા આપવાને વાશંતે પેહેલાં બેહેદીનોએ પોતે કબુલ કરેલુંછે તે વાએદો બજા નહીં લાવશે તો હેવું જાહેર થાશે કે એ લોકો નાંહી મત અને બુદ કોલછે અને એ લોકો આએ ભારી જજીઆનાં કરનાં બોજાની બેહદ બલા ખેચવાનેજ લાએકનાંછે તેથી એ કાંમને પરતું મુકીને ઈઅજદ અને કેરમાંનમાંભી આવીઆ વગર અતરેથીજ મુંબઈ રવાંનાં થાશે કારણ કે હવે એ વણમાં વધારે તાકાત નથી કે પાદશાહનાં નાંઢલા મોટા ઓહદેદારોની નજદીક દો રી ધાંમીને ખુશામત અને આપખુદી કરે અને પરાએઆ શેહેરમાં ખરચ કરીને મુશાફરી ભોગવે અને ઈરાંની બેહદીનોએ પોતે રૂપીઆ વીશ હજાર અમદાદમાં આપવાને કબુલ થાએઆ તે બીનાં એવણે મુંબઈનાં અકાબરોને લખી મોકલી અને હવે તમો તે કબુલેલા નાંણાં આપવાને શુશતી અને એનકાર કરોચ તેઆરે

એવણુ પોતે મુંબઈનાં અકાબરોની નજદીક બદ કોલ થાએંચ, એવણુ પોતે પોતા
નાં દીનદાર ભાઈઓને આશાએસને વાશતે હાવું મોટું શવાબનું કાંમ કરવાની
હીંમત રાખેચ કે એ બેહેદ જુલમ અને ભારી બોજો જે તમારી ગરદન ઉપરછે
તેહેને બરતરફ કરે, પણ તમો તેથી ઉલટું કરોચ, કેટલાએક ફેશાદ ખોરાઓ એવ
ણુને નાલાએક શખુનો કેહેચ, પણ અજબછે કે એ અકલમનદની નજર તે નાદાં
નોની હાલત ઉપરછે તે વાશતે આએ વખત મરદાંનગી અને હીમતનોછે એહવું
શમજીને તેહેરાંનનાં રેહેનારાઓને શેઠ શાહેબે (ઇઆને ભાઈ માંણેકજી) હમુંને
કહેઉં કે કેટલાએક આદમીઓ જે બેવકુફછે તેઓ હેવું શમજેચ કે કદાચ એ કાં
મ છેલલે શરવાલે દરૂશત નહી થાશે તે વાશતે એ હેમક લોકની ખાતરજમાં ક
રવી જોઈએ અને આંશાએશની લેજતનેબી ચખાડવી જોઈએ, તેથી જીઆરે કેટ
લુંએક શુધી તેહશીલદાર અને રઈશનુ મોહોડું નહી જોશે તેઆરે એ લોકોનાં
માથાંમાં હોશ આવશે તે વખતે ઈનશાલાઓ તાઅલા જે કંઈ કરાર એ લોકોએ
આપેલોછે તેહની ઈઆદ આવશે અને પઈશા ભરવાની કારશાજી કરશે કારણ કે
બે તરણ વરશ થાએઆં એ વીશેની વાતચીત થાઈચ પણ હજુર શુધી એ કાંમ
પાર પરેઉં નથી તેથી એ લોકોનાં દીલમાં હેવું ગોમાંન પોંહોચેલુંછે કે તમો જે
કેહોચ તે અમથું કેહેવોચ ઈઆ જે પરમાંણે એ લોકો તમારી શાથે વાતચીત
કરેચ તેમ તમોબી કરોચ, પણ એમ નથી એ કાંમ જે પાર નથી પરતું તેહેનો
શબબ એછે કે એ લોકો કનજુશાઈ અને બખીલી અને એક બીજાનાં કેવાથી
એ કબુલેલા પઈશા નથી આપતા, નહીતો કે ખોદાનાં કશમછે એ કાંમ ગીએ વ
રશે દરૂશત થાએઉં હોતે અને વલી હમણાંબી ખોદા ન કરેને તમો આગલની
મુઆફેક તમારા આપેલા કરારને બજા નહી લાવશોતો જે જજીઆનો બનદોબ
શત કરવાનો કરાર જે હાલે તાજો મુકરર થાએઓછે તેહમાંબી ઢીલ અને ઉલટું
બનશે તેઆરે ફરીથીબી કાંમ ખરાબ મલી જાશે.

જે કરાર માંણેકજીએ પોતે હકીરોને જાહેર કીધો તે એછે કે અગર ખોદા ન ક
રેને ઉપર લખેલા કરારમાંબી ઉલટું થાએતો એ શાહેબ ઘણાં જુઠા વાએદા અને
બદકોલી જોઈ લોકોનાં કમ જીઆદ શખુનો શાંભલી અકાબરોની નજદીક બદ
કોલ થાઈ—શફરની મેહેનત ખેંચી, પાહદશાહનાં આદમીઓની ખુશામત કરી
શરમીનદો અને રજીંદા થાઈને મુંબઈ રવાંનાં થાસ કારણકે કોઈનો એવણુ ઉપર
જોર નથી. મીશાલ મશાહુરછે કે "વકતી બ ગરદશ નમી રશી બર ગેરદ" (ઈ
આને તું જીઆરે તેહનાં પગની ગોબારનેબી નથી પોંહોંચતો તેઆરે પાછો ફર).
હવે મુખતેશર એછે કે શાહેબ પોતે (ઈઆને ભાઈ માંણેકજી) જે વખતે હમે શ
રવે હાજર હતા તાંહાં ફરમાંવેચ કે આએ પરમાંણે કરવું જોઈએ અને એવણનું
કેહવું પણ ખરૂંજછે કે ઈરાંનનાં તમાંમ જરતોશતી ટોલામાં બે જણબી શાહેબે

હીમત નથી, અગર એ ટોલાં માહેથી એકુવાતબી તેહેવા શાહેબે હીમત પેદા થાએતો તે ધણીને ઈરાંનનાં ફેશાદ ખોરા જરતોશતીઓ તેહેને રોશવા કરે તેથી તે ધણી નેક કાંમ કરવાની ખ્વાહેશ નહી કરે, તેહેમાં ખશુશન જે પઈશા જજીઆની એમદાદને વાશતે લેવામાં આવીઆચ અને તે પઈશા મુંબઈનાં અકાબરોની ઉપર વાલીઆ તેહેને વાશતે કેટલાએક ફેશાદખોરાઓએ તે વીશે ઉલટીજ બુમ ઉદાડી કે હજુર શુધી તે પઈશા મુંબઈનાં અકાબરોની ઉપર માંણેકજીએ વાલેઆ નથી અને તે પઈશાનો પોતે વેપાર કરેચ, હેવું વગર પાએઆનું અને જુઠું બોલનારાઓ ઉપર ખોદાની શો હજાર લેઆંનત પરજો. જજીઆની એમદાદમાં આપેલા પઈશાની રશીડ અકાબરો તથા મુંબઈની પંચાએતનાં હાથ દશખતની આવી તે હમારી ખાતરીછે અને અકલમંદ તથા રાજવાલા ધણીઓની નજદીક જાહેર અને રોશનછે કે એહેવું વગર પાએઆનું બોલવું જે ફીશાદીઆ લોકોનું છે કારણ કે શેઠ માંણેકજી જજીઆની અમદાદમાં આપેલા પઈશાનો વેપાર કરેચ અને મુંબઈનાં અકાબરોને તે વાત જાહેર નથી કરતા એ વાત શી તરેહથી છુપી રહી શકે, તે વાશતે જે કે અકલમંદ આદમીછે તે એવો વીશે લાએક વીચાર કબી કરે નહી. વલી તમો લોકો દરીઆફત નથી કરતા કે હેવું કાંમ છુપું કેમ રેહે અને તે વાતનો જબાબ અકાબરોની હજુરમાં શું આપે. ઈરાનનાં બેહેદીનો એટલા બેઅકલ અને નાદાંન કેમ થએઆચ, અને ફેશાદખોરા તથા જુઠું બોલનારાઓના કેહેવા ઉપરથી શાંને વાશતે ભરોશો રાખેચ. એ શાહેબ (ઈઆને ભાઈ માંણેકજી) ફરમાવેચ કે ઈરાંનનાં બેહેદીનો એ મોટા શવાબનાં કાંમને સરનજાંમ પોંહોંચાડવાની ખાહેશ નહી કરશે તીઆરે આગલની પખે એ કાંમ પાર પરવાનું રેહી જાશે અને હું પોતે એટલી તાકત નહી રાખતો કે શરવે કાંમનું શેવટ લાવી સકું, તે વાશતે જજીઆના અમદાદમો જે જે લોકો પાશેથી પઈશા વશુલ કરેલાછે તે પઈશા એ શાહેબ વેપારીની રીત પરમાંણેનાં વેઆજ શાથે પાછા આપેચ, અને પાછા મુંબઈ પોતાનાં કાંમને વાશતે જાએચતે વાશતે ઈનશાઅલા અગર તમો પોતાનાં કાંમને વાશતે હીમત પકડીને બાકી રહેલા પઈશા આપશોતો એ કાંમનો દરૂશત બનદોબશત કરીને શરનજાંમ પોંહોંચાડશે અને બીજા શરવે કાંમો એ કાંમ થાએઆ પછે દરૂશત થાશે. કેટલાએક લોકો કેહેછે કે ઈરાંનનાં બેહેદીનો એ જજીઆની અમદાદમાં પઈશા આપવાને કબુલ થાએલાછે તે વાત મુંબઈનાં અકાબરોને ખબર નથી, અરે હેવું બોલવું હોશીઆર આદમીનુંછે કે દીવાનાં આદમીનુંછે, તે શાહેબોને જાહેર કરેઆ અને ખબર આપેઆ શીવાએ કોઈબી કાંમ થાએઉં નથી અને થાશેબી નહી. અતરે આપણે પાણી પીજીએચ તે વાતનીબી એ શાહેબો ખબર રાખેચ. હવે હેવા બોલો કે જે અકલથી દુરછે તે શાંભલવાથી મુંબઈનાં અકાબરોમાં ખરાબ થાવાનો તથા નેક કાંમોને અધુરૂ રાખવાનો અને ઈરાં

નનાં તમાંમ બેહેદીનોની આશુદગી ખોવાનો શબબ થાશે. *હવે કેટલાએક બેઅ કલ આદમીઓ હેવું બોલેચ અને ફીશાદનું કામ કરેચ કે જેથી બાલી નાખના રો આતશ તમારા અને તમાંમ બેહેદીનોનાં ગરેખાંનમો રહીને હંમેશાં શુધી બા રેઆ કરશે (ઇઆને પશતાશો) તે વાશતે અલબતે તમો શરવે એકઠા થાઈને તથા ગરગાંમરેના આદમીઓનેબી ખબર આપીને એકઠા કરીને તે લોકોને હરેક તરેહ થી દલીલો તથા દાખલાંઓ આપીને હીમત ભરેલા કરવા અને જજીઆની અ મદાદમાં પઈશા આપવાને કબુલ થાએઆછે તે કાંમ દરૂશત કરવું અને કેટલાએ ક જુઠું બોલનારા તથા બેઅકલીઓછે કે જેઓ મોહોડાં માહેથી નાલાએક શ ખુનો બોલેચકે તે કેટલાએક લોકોનાં શાંભલવામાં આવેચ, તે બોલનારાઓને હેવા શખુનો ઓચરવાથી પરહેજ કરાવવું અને જે લોકો હેમકાઈને લીધે હેવી શક ભરેલી વાતો આશકારા કરેચ તે લાજમ નથી અને તેહેવી વાતો તમાંમ જુઠીછે, હેવું નથી કે તમોએબી નહી શાંભલેઉં હોએ તેથી તમોએબી અલબતે તેહવા લોકોને મનાં કરવા અને હેવા લોકોને ફેશાદખોરા શમજીને એ નેક કાંમને શર નજામ પોહોચાડવાની હીમત પકડવી કે તમાંમ દુખો બરતરફ થાઈ જાશે.

ફરીથીબી તાજી અરજ કરીએચ કે દરએક મોહોલે વાલાઓ અને ગાંમરેવા લાઓ કે જેઓ પાશેથી અમદાદનાં પઈશા વશુલ કરવાનાં બાકી રહેલાછે તે ઓ શરકાર આલીજાહાં શેઠ માંણેકજી શાહેબ ઉપર હુંડી મોકલે અને જે શખશો કે માલદાર અને નકદ (ઇઆને રોકડું) ભરવાની તાકદ રાખેચ તેઓ રોકડા મોકલે અને જે લોકો થોરા માલદારછે તે લોકો પોતાનાં હાથનાં મચક રાઓ શેઠ માંણેકજીનાં કબજામો રાખીને તેહેનાં આજમો લખત મોતેબર આદ મીને હાથે લખાવીને વેપારીનાં કાએદા પરમાંણે ૧૦૦) દીનાર વેઆજનાં તે ઉ પર વધારીને લખત આપે કે તેહેની બે વરશમોની મુદતમો દર ખાંધે કારશાજી ક રે અને તહમોબી તે લોકોની માલ મીલકત ઉપર નેગાહ પોહોચાડીને અગર જે લોકો કે બે વરશની મુદતમાં ભરી નહી શકે તેહવા લોકો પાશેથી તરણ વર શનું લખત લેવો કે તેહેવા લોકો છઅ ખાંધાંમાં કારશાજી કરે, કારણ કે દર છઅ મહીને એક હફતો ભરવાને બની શકશે, એ ઉપર વધારે બોલવું નહી જોઇએ.

(શહીઓ તથા મોહોરો.)

કમતરીન મેહેરબાંન એબને વજીઆદ.
કમતરીન બહમન એબને જમશીદ.
કમતરીન મેહેરબાંન એબને વજીઆદ.
કમતરીન બહમન એબને જમશીદ.
કમતરીન ખોદાદાદ બહમન.

"

બેહેરાંમ બીન શાહાજાદ.
નોજર એબને નોશર.
એબને નોજર.
કમતરીન અશપનદીઆર એબને કાઉશ.
મરજબાંન એબને ફોલાદ.
બેહેરાંમ બીન અવરમજદીઆર.
એબને રૂશતમ.
કમતરીન રૂશતમ એબને શીઆવખશ બેનદાર.
હકીર રૂશતમં એબને ખોદાબખશ ખશરૂ.
ખોદાબખશ એબને ખશરૂ.
હકીર શરોશીઆર એબને બહમન.
ખોદાદાદ એબને કેખશરૂ.
હકીર શેહેરીઆર એબને રૂશતમ રશીદ.
રૂશતમ ફરીદુન.
જમશીદ અશપનદીઆર.
કમતરીન શાપુર લકવ.
કમતરીન શેહેરીઆર એબને શરૂશ.
રાજ એબને ખશરૂ.
અશફંનદીઆર ફોલાદ.
દારાબ એબને જમશીદ.
દીનીઈઆર શેહેરીઆર.
ખોદાદાદ એબને રૂશતમ.

ઉપર લખી જણાવેલાં પતર વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તારીખ ૧ લી જુન ૧૮૫૯ વાલા કાગજ માંહે જણાવેછે કે—

" હકીરે કેટલાએક કરાર મદારને તફશીલ શાથે કાગજો લખીને તારીખ ૧૮
" મી એપરેલ (શને ૧૮૫૯) ને દીને કાશીદ શાથે ઈઅજદની અનજુમન ઉપર
" મોકલીઓ તેહેનો જવાબ હજીર તુલક પાછો નથી વલેઓ તેથી ઉધારૂં દેખા
" એચ કે કેટલાએક બેશમજ લોકો એ કાંમ પાર પડવા નહી દેતા હશે, તો
" એજો એકવાર દરબાર ખાતે પાકો બનદોબશત થાએતો પછી હકીર ઈઅજદ
" ખાતે જઈને એ એમદાદનાં પઈશાનોબી નીવારો લાવવા ધારેછે, પછેતો જે
" મ કાંઈ ચાહવું ખોદાનું હશે તે ખરૂ."

લફટનેનટ મેજર જનરલ શર હેનરી શી. રાલીનશન શાહેબ શાથે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને મોલાકાત થાઈ તે વીશેનો એહવાલ.

તેહેરાંનની તારીખ ૨૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"અતરેની ગુજારેશમાં ઘણીએક બીનાઓછે પણ તે લમબાંન થવાની બી "હીકે હાલે પરતુ મુકીને આએ માતરે એકજ ને અગત જાણવા જોગ મતલ "બ મુખતેશર લખી મોકલવાની ફરજ પરીચ તે અદા કરવાને અતરે રજા "લીજીએચ."

"તે એજે શર હેનરી મેજર જેનરલ રાલીનશન શાહેબ અતરેનાં અખતી "આરદાર એલચી આવીઆચ તેહેની એશતેકબાલને વાશતે હમો અતરેથી "તારીખ ૨૬ મી નવેમબર (શને ૧૮૫૯) ને દીને નીકલેલા "ગજવીન" તુલ "ક ગીઆ હતા, તે પાછા એ શાહેબ શાથે તારીખ ૮ મી ડીશેમબર (શને "૧૮૫૯) ને દીને અતરે આવી પોહોંતા."

"અને ગેઈ કાલ દીને અતરેનાં બેહેદીનો શરવેને લેઈ હકીર (ઈઆને ભા "ઈ માંણેકજી) ફરીથી મનજલ મુબારકી આપવાને વાશતે એ નાંમવરની કચે "રીમાં ગીઓ હતો ને હીનદોશતાંની અનજુમનને નાંમે આપણાં અકાબર શા "હેબોની વતીબી મુબારકબાદી કેહી શંભલાવીચ."

"તેમ એ નાંમવરે હકીરને "ગજવીન" માં અને મારગે આવતાં બેએ ચા "૨ વાર રશતામાં તથા ગેઈ કાલે શરવે બેહેદીનો દેખતાં પોતાની મેહેરબાંની "ઘણીએક લાએકત શાથે દેખાડી ઈરાંનનાં બેહેદીનો વીશેનાં કાંમનીબી મદદ "કરવાને કબુલેઉંછે, વાશતે અતરે મકશદ એછે જે તહમો શાહેબે આપેલી કબુ "લાત મુજબ જો એક કાગજ એ નાંમવર કીને આવી પોહોચશે તો હાલ વખ "તે કાંમ લાગશે."

તહમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં ઉપર જણાંવેઆ મુજબનાં માંગવા ઉપરથી તહમારી કારોબાર મંડલીએ લફટનેનટ મેજર જનરલ શર હેનરી શી. રાલીનશન શાહેબ આપણી અંગરેજ શરકારની તરફથી ઈરાંનનાં શાહની દરબારમે મુખતેઆર વજીર થાએ ઓ હતો; તે વખતે તે શાહેબ ઉપર અંગરેજી "પીટીશન" એક તમારી કારોબા ર મંડલીનાં અધીકારીઓની શહી શાથેનુ તેહરાંનમાં એ શાહેબને પોહોચાડવા ને વાશતે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર તારીખ ૨૬ મી નવેમબર શને ૧૮૫૯ ઈશવીને દીને મોકલીઉં હતું તેહેની અંગરેજી નકલ તહમો શાહેબોને વાકેફ થ વાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

લફ્ટનેનટ મેજર જનરલ શર હેનરી શી. રાલીનશન ઉપર તમારી કારોબાર મંડલીએ મોકલેલી અંગરેજી અરજી.

To

HIS EXCELLENCY

MAJOR GENERAL

SIR H. L. RAWLINSON KT.

Her Britannic Majesty's Minister Plenipotentiary and Envoy Extraordinary to the Court of Persia

Teheran.

Sir,

We, the undersigned Parsee inhabitants of Bombay, being members of the Managing Committee of an Association formed in 1854 for the purpose of ameliorating the condition of the indigent Parsee or Zoroastrian Inhabitants of Persia, venture to trespass on your Excellency's time and attention with the view of enlisting your sympathy and soliciting your aid on behalf of the cause of suffering humanity which we have espoused. The encouraging reception which we met with and the warm sympathy which you expressed at the interview we had with your Excellency on your visit to Bombay in April 1855, when we waited on you for the purpose of asking your valuable advice and assistance, embolden us to trouble you on behalf of our co-religionists residing in Persia.

2nd.—In the first place we beg to congratulate your Excellency on your appointment to the high and honourable post to Minister Plenipoten tiary and Envoy Extraordinary to the Court of Persia, which her Gracious Majesty. Queen Victoria has selected you to fill, a post for which you are so especially gratified. We congratulate ourselves on an appointment which has placed your Excellency in a position to assist our brethren in Persia and to mitigate their sufferings.

3rd. Your Excellency is, of course, perfectly conversant with all affairs, both foreign and domestic, relating to Persia and its people; and you are therefore aware that our ancestors, who proposed the religion of Zurtosht or Zoroaster were originally natives of Persia, that they emigrated to India about twelve centuries ago, and that their descendants have settled and are now living in Western India under the benign sway of the British Government, which affords to them security of person and property

and perfect religious toleration. Out of the ancient Persians, those, who were unable or unwilling to emigrate ramained in their native country, and were scattered in different parts of Persia. They were oppressed and persecuted by successive Mahomedan governors and by the people, their numbers were, therefore, reduced every year, and they are now confined to Yezd and Kerman. Although they are separated from us, yet we keep up communication with them, and commiserate their abject condition, which we are endeavouring to improve as much as possible.

4th.—The number of Zoroastrians left in Persia was at one time exceedingly great, but in consequence of forcible conversion, persecution, and tyranny, they became by degrees reduced to about sixty thousand families in the last century; and since that time their number has thinned very considerably, so that they amounted to no more than six thousand families, when Futteh Ally Shah, the King of Persia, levied from them 200 Toomans as the amount of Poll tax called Jugéa, which they required to pay to the Government. Although they were reduced to 4000 families forty years ago, the tax was augmented to 1055 Toomans. Though the Government subsequently made a remission of 350 Toomans, yet the collectors continue to exact from the remaining impoverished Zoroastrian population (now reduced to one thousand families) the exorbitant sum of about 1300 Toomans, including Huckool Hookmay, Moostifiance, Jabatana, and other oppressive commissions. This heavy and obnoxious tax is recovered by with great and intolerable cruelty by merciless and rapacious collectors, who remorselessly deprive the poor subjects of their remaining effects, which they seize and take over at half, and sometimes less than half the actual price. By such acts of rapacity, spoliation, and injustice the cry of woe and lamentation is raised to Heaven by the poor afflicted families of our co-religionists.

5th.—The Prayer which has been preferred to the Shah of Persia and His Majesty's Ministers by our Agent on behalf of our indigent, persecuted, and suffering brethren, with the object of procuring a remission or reduction of the Jugia Tax, is founded upon just and reasonable grounds, which we take the liberty to explain to your Excellency. When the tax in question was levied many years ago, the Zoroastrian population of Persia was large compared with what it is now. But now the population has dwindled to one-fifth, and yet the amount of the tax has not been reduced. The whole amount continues to be levied upon a class of subjects who cannot be poorer or more wretched than they are at present, and who have sunk into such a state of gross ignorance that they do not know to whom and how to pray for their own relief. They are dependent upon the most precarious means of live-

lihood. They have no means of improving themselves, or receiving any education, or learning any art. They pursue the humblest of the numerous avocations, which are successfully followed by their more fortunate fellow citizens, the Mahomedans of Persia. In fact they are abandoned to listlessness and dispair. When the sufferings of these wretched men become utterly intolerable, they are obliged either to foresake their religion and embrace Mahomedanism or clandestinely to abandon their native country, tearing themselves away from their wives, children, and all they hold dear, unable to witness the privations and misery, which they have not the means to relieve, and enhancing the sufferings of their families by leaving them in a totally destitute condition. Such is the sad account, which we, though far removed from such scenes of wretchedness and misery, have received from the Agent whom we have deputed to Persia for the purpose of assisting our co-religionists.

6th.—We have briefly described the hardships, sufferings, and grievances of our brethren in Persia, whose condition is such as to deserve commisseration. Under the above mentioned circumstances, we venture to implore your Excellency to intercede in their behalf with the King of Persia and His Majesty's Ministers of State, with a view to induce them to abolish the tax altogether, or to effect a considerable reduction in the amount now levied, which our brethren are unable to pay on account of their extreme poverty. We beseech your Excellency to have compassion on the unfortunate and persecuted Zoroastrians of Persia, who are in such a wretched and deplorable condition. We indulge the hope that under the blessing of Almighty God, if your Excellency's influence be exerted in their behalf, the greatest hardships, from which they have for a long time been suffering so much, will be removed or mitigated to a considerable extent.

7th.—Should His Majesty be graciously pleased to abolish or reduce the tax in question, and concede to our brethren the boon that has already been conferred on the Armenians of Tabrez, the State, although it will lose a very insignificant amount of revenue, yet will gain from the industry of the people. Increase of land produce with augmentation of population will inevitably follow. Such a noble act will be deeply engraved on the hearts of His Majesty's faithful subjects, who will ever feel grateful for the favour that may be vouchsafed to them.

8th.—In proof of the injustice and injurious effects of the Jugia tax now levied, it is sufficient to state that when there were about 4,000 Zoroastrian families in Persia, 200 Toomans were levied, and now that the population is reduced to one-sixth, and comprises no more than 1,000 familes, the exorbitant sum of 1,300 Toomans is levied. If the tax be levied on equitable

principles, the Persian Government ought not to exact more than 265 Toomans from the present population (1,000 families) that amount will equal to one-fourth of 1055 Toomans levied in the time of the present King's grandfather, the late lamented Futteh Ally Shah.

9th.—This letter containing our earnest and respectful appeal in behalf of our afflicted brethren in Persia will be delivered to your Excellency in person by Mr. Maneckjee Limjee, a gentleman who stands high in our estimation and who has been deputed by us to Persia for the purpose of assisting and helping our co-religionists in Persia. Having spent five years in the country he has been an eyewitness to the sufferings and hardships to which our unfortunate brethren in Persia are exposed. He will be happy to answer any enquiries which your Excellency may be pleased to make, and will act on such advice as you may be so good as to give with the view of fulfilling the main object of his mission.

10th.—In conclusion we sincerely trust your Excellency will oblige us by using your influence in your public and private capacity at the Court of Persia, so as to induce the Government to abolish, or at all events to make an equitable reduction in the amount of the Poll tax and to make such reduced amount payable annually to the Royal Treasury at Teheran, so as to secure the Zoroastrian subjects from the unlawful, oppressive, and extortionate demands of cruel tax gatherers, employed by the Government officers to collect the Juzia tax.

Bombay 26 November 1859.

We beg respectfully to subscribe ourselves,
Your Excellency's most obedient and humble Servants,

(signed) " Framjee Nasserwanjee.
" Cursenjee Nasserwarjee. Cama.
" Byramjee Jeejeebhoy.
" Rustomjee Ruttonjee Wadia.
" Merwanjee Framjee.
" Bomanjee Framjee Camajee.
" Jamsetjee Pestonjee.
" Dhunjeebhoy Framjee.
" Ardaseer Dossabhoy Munshee.
" Nowrojee Furdoonjee.
" Muncherjee Shapoorjee Langda.
" Dinshaw Maneckjee Pitty.

ઉપલી અંગરેજી અરજીનો ગુંજરાતી તરજુમો.

લફટનેનંટ મેજર જેનરલ શર એચ. શી. શલીનશન નાઈટ,

તે નાંમદાર અંગરેજ શરકારની તરફના ઈરાંનની દરબારનાં એલચી જોગ—

તેહેરાંન.

શાહેબ—

"હમો આ નીચે શહી કરનારા મુમબઈનાં રેહેવાશી પારશીઓ તે ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ શને ૧૮૫૪ નાં શાલમાં અશથાપેઆમો આવેલી મંડલીનાં કારોબારી જે મનુશ જાતનાં દુખનુ નીવારણ કરવાનુ કાંમ હમોએ હાતમાં ધરીઉંછે તે બાબે તહમારી મદદ માંગવાની અને તહમારી દએઆ ઉપજાવવાની ધારણાંથી તહમારૂ ધેઆંન અને તહમારો વખત રોકવાની આએ જોગવાઈએ રજા લીજીએચ. શને ૧૮૫૫ નાં એપરેલ મહીનાંમાં જીઆરે તહમો શાહેબ મુમબઈમાં આવેઆ હતા તેઆરે જે ઉલટથી તહમોએ હમારી મુલાકાત લીધી હતી અને જે મોહોબત ભરેલા શખુનો કહી શંભલાવેઆ હતા તે ઉપરથી આએ વખતે ઈરાંન દેશનાં વશનારા હમારા હમજાતીઓ બાબે તમોને તશદી આપવાની હીમત ચલાવીએચ.

"૨ જું—નાંમદાર રાંણી કુવીન વીકટોરીઆએ તહમો જેહવા ખરેખર લાએક ગરહશથને ઈરાંનની દરબારનાં એલચી અને વડા કારભારીનો માંન ભરેલો અને બુલંદ ઓહદો બખશેઓ તે વીશે હમો તહમોને મુબારકબાદી ચાહીએચ અને ઈરાંન વાલા હમારા જાત ભાઈઓ ઉપર પડતાં દુખોનો ઘટારો કરવાને તહમો મદદ આપી શકો તેહવા ઓહદા ઉપર તહમો શાહેબને નેમનુક થાએલા જોઈને હમોને મોહોટો આનંદ ઉપજેઓછે.

"૩ જું—ઈરાંન દેશનાં ગાંમખાતાંને તથા તાંહાંનાં રેહેવાશીઓને લગતી બાબદોથી તથા બાહાર દેશ વાલાઓનાં કારોબારને લગતી બીનાંઓથી તહમો નાંમદાર શાહેબ પુરતી રીતે વાકેફ છેઓ તે ઉપરથી તહમો જાણતા હશો કે હમારા વડવાઓ જેઓ જરતોશતનો ધરમ પાલતા હતા તેઓ અશલમાં ઈરાંન દેશનાં રેહેવાશીઓ હતા, કે જેઓ આશરે ગીઆં ૧૨૦૦ વરશની વાત ઉપર હીનદોશતાંન ખાતે આવેઆ હતા કે જેઓની ઓલાદ હાલ પશચમ હીનદુશતાંનમાં અંગરેજી શરકારનાં મેહેરબાંની ભરેલાં રાજનાં શાએઆ હેઠલ હાલ વશેછે, કે જે રાજથી તેઓનાં જાંન માલનો શમભાલ થાએછે, અને ધરમની છુટ ભો

ગવવા દીધામાં આવેછે. આગલા ઈરાંની પારશીઓમાંથી જેઓ હીનદોશતાંન ખાતે આવવાને અશકત અથવા નારાજી હતા તેઓ ઈરાનમાંજ રહેઆ અને તાંહાં જુદા જુદા ભાગો તરફ વીખરાઈ ગીઆ. દર વખતનાં તખત ઉપર બેશનારા નવા મુશલમાંન હાકમો અને રઈએતની તરફથી તે લોકો ઉપર જાશતી અને જુલમ ગુજરતો હતો તેથી દર વરશે તે લોકોની શંખેઆનો ઘટાડો થાતો ચાલેઓ અને હાલે તેઓ "ઈઅજદ" અને "કેરમાંન" ખાતે વશેછે, તે લોકો હમારેથી ઘણાં દુરછે તોબી તે લોકો શાથે હમો શંબેશો ચાલુ રાખીએ છઈએ અને તેઓની બહુ માંઠી હાલતની દએઆ ખાઈએ છઈએ કે જે હાલતમાં હમારેથી બની શકે એટલો શુધારો કરવાને હમો કોશેશ કરીએ છઈએ.

"૪ થું—ઈરાંનમાં વશનારા જરતોશતી ટોલાની શંખેઆ એક વખતે ઘણી મોહોટી હતી પણ જુલમથી તે લોકોને વટલાવેઆમાં આવેઆ તથા તે ઉપર જાશતી અને જુલમ ગુજારવામાં આવેઓ, તેથી આશતે આશતે તેહમાં ઘટાડો થઈને આશરે ૬૦૦૦૦) કુટમબ બાકી રહેલાં હતાં, પણ ગીઆં શો વરશની મુદતમાં અને એ પછેથી તે લોકોની શંખેઆમાં ઘણો મોહોટો ઘટાડો થએઓ, હાં શુધી કે જેઆરે "ફતેઅલીશાહા ઈરાંનના તખત ઉપર બેઠો અને તેઓ પાશેથી જજીઆનાં કરનાં ૨૦૦) તુ૦ લેવાને ઠેરવીઉં તે વખતે તે લોકોનાં ૬૦૦૦) કુટમબથી વધારે બાકી નહી રહેઆં હતાં, અને જીઆરે આશરે ગએઆં ૪૦ વરશની વાત ઉપર તે લોકોની શંખેઆમાં ઘટાડો થઈને ૪૦૦૦) કુટમબ બાકી રહેઆં તેઆરે તેઓ ઉપરનાં કરનો ૧૦૫૫) તુ૦ શુધીનો વધારો કીધો. ઈરાંનની શરકારે પાછલથી ૩૫૦) તુ૦ નો ઘટાડો કીધો તોબી તાંહાંનાં મેહેશુલદારો તે મુફલેશ હાલતની જરતોશતી રઈએત કે જે હાલ ઘટીને એક હજાર કુટમબની બાકી રહીચ, તેઓ પાશેથી ૧૩૦૦) તુમાંનોની મોહોટી રકમ કઢાવવાની જાશતી ચલાવતા હતા કે જેમાં હકકુલ હોકમ" અને મુશતઓફીઆન અને બીજી જુલમાત ભરેલી હકશાઈ શાંમેલ ગણેઆમો આવતી હતી. આ એ ભારી અને કંટાલા ભરેલો કર ઘાટકી દીલનાં અને લુટારી ખશલતનાં મેહેશુલદારો મોહોટું અને નહી ખમાઈ શકે હેવું ઘાટકીપણું ચલાવી શંધરેછે અથવા ઉઘરાવેછે કે જે મેહેશુલદારો કઈબી દએઆ આંણવા વગર તે ગરીબ રઈઅતની માલ મીલકત લઈ મુકેચ અને તેહેની અરધી કીમત અથવા બાજી વખતે તેથીબી ઓછી કીમત ઘણી જપત કરેચ એહવી રીતનાં લુટફાંટ ભરેલા જબરદશતીનાં અને બેઈનશાફી ભરેલાં કાંમોથી હમારા હમદીનોનાં દુખી થાએલાં કુટમબો હાએ અને અફશોશનો પોકાર આકાશ શુધી ઉઠાવેચ.

"૫ મું—હમારા મુફલેશ—દુખી—અને જુલમ પાંમેલા જાતભાઈઓ બા

"

બે જે એક અરજી હમારા વકીલ ભાઈ માંણેકજીએ ઈરાંનનાં પાદશાહને અને તે હનાં વજીરોને આપી હતી કે તે ગરીબ પારશીઓ ઉપરનાં જજીઆનાં કરમાં છુટ અથવા ઘટાડો કરાવે ને તે વીશે ઘણાંજ વાજબી અને અકલ કબુલ કરે હેવા આધારો બતાવેઆમો આવેઆચ કે જે તહમો શાહેબનાં ખોલાશાને શારૂ અતરે હમો લખી જણાવવાની રજા લીજીએચ, કે જીઆરે ગએઆ ઘણાંએક વરશની વાત ઉપર ઈરાંનમાં રેહેનારી જરતોશતી રઈએત પાશેથી ઉપર કહી જણાવેલો કર લેતા હતા તેઆરે એ જરતોશતીઓની હાલની વશતીની શંખેઆ શાથે શરખાવતાં તે વખતની વશતી ઘણી મોહોટી હતી, પણ હાલ હમણાં એ વશતીમાં ઘટાડો થાઈને આશરે પાંચમો ભાગ બાકી રહેલોછે તોબી કરમાં કશો ઘટાડો કીધો નથી અને એ કરની આખી રકમ એજ ટોલા પાશેથી લેવાનુ જારી રાખેલુછે કે જે ટોલો હાલ જે ગરીબાઈ ને દલદરી હાલતમોછે તે કરતાંને વધુ ગરીબ અને વધુ દલદરી થઈ નહી શકે અને જે લોકો હેવાં ભએઅંકાર અગનેઆંનપણાંમાં ડુબેલાછે કે પોતાનાં છુટકારાને શારૂ કોણને અને કેહેવી રીતે અરજ કરવી તે વીશે કશું જાણતા નથી અને તે લોકો ઘણીજ હલકી રીતે અથવા ઓશીઆલાપણાંથી પોતાનુ ગુજરાંન ચલાવેછે અને પોતાની હાલતનો શુધારો.કરવાનાં અથવા કઈ કેલવણી મેલવવાનાં અથવા કઈ હુનર શીખવવાનાં કશા ઉપાએ તેઓ પાશે નથી. મુશલમાંનો અને બીજા ભાએગશાલી રેહેવાશીઓ ઘણી તરેહનાં ધંધો રોજગાર ફતેમંદી શાથે કરવાની છુટ ભોગવેચ પણ એ જરતોશતીઓને શઉથી હલકી તરેહનો પેશો કરવો પડેચ, ખરેખર તેઓને કઈબી તરેહની દાદ ઈનશાફ વગર રાખેઆમો આવેછે અને જીઆરે એ દલદરી હાલતમો આવેલા ઈરાંનીઓ ઉપરનું દુખ નહી ખમાએ એહવું થાએચ' તેઆરે તે લોકોને પોતાનો ધરમ તજીને મુશલમાંન થવાની ફરજ પડે અથવાં પોતાની બાએડી છોકરાંઓને તથા જે લોકો તેઓને પેઆરાં હોએચ તેઓને પરતાં મુકી પોતાંનુ વતન તજી બીજે ગાંમ નીકલી જાએચ, શબબ કે તેઓ ઉપર ગુજરતી ખરાબી અને દુખની બરદાશત કરવાને તેઓ અશકત હોએચ, અને તેહેમાંથી છુટવાનાં તેઓ પાશે કશા ઉપાએ રેહેતા નથી, તથા પોતાંનાં કુટંબને ઘણું જ કંગાલીએત હાલતમાં મુકી ગીઆથી તેઓનાં દુખમાં ઘણો મોહોટો વધારો થાએચ. હેવી રીતનો ગંમ ધરવા જોગ એહવાલ તેઓનોછે અને તેઓ ઉપર ગુજરતી આફત અને દુખની જગીઆથી હમો આટલા બધા દુર પડેઆ છઈએ, તોબી હમારો વકીલ જેને ઈરાંન ખાતે એ હમારા જાત ભાઈઓને મદદ કરવા શારૂ મોકલીઓછે તેની મારફતે હંમારા જાણવામાં આવેછે.

"૬ ઠું—એ રીતે ઈરાંન મધેનાં હમારા જાત ભાઈઓ ઉપર ગુજરતી શખતી, દુખો અને દરદોનું ટુકમાં બેઆંન હમોએ કરીઉછે અને એ ઈરાંની

ઓની હાલત ખરેખર દએઆ લાવવા જોગછે, તે ઉપર લખેલા એહવાલો ઉપર થી ઈરાનનાં પાદશાહને અને તેહેનાં વજીરોને એ ઈરાંનીઓનાં બાબમાં કંઈ શારી શોચનાં કરવાને શારૂં હમો તહમો નામદારને અરજ ગુજારીએચ કે બને તો તેઓ ઉપરનાં જજીઆનો કર જે હાલ લેચ અને જે હમારા જાત ભાઈઓ નાચારીને લીધે આપવાને અશકતછે તે બનેતો તદનજ કાહાડી નાંખે અથવા તેહેમાં મોહોટો ઘટાડો કરે. એ માઠાં ભાએગનાં અને જુલમ ખમેલા ઈરાંનનાં જરતોશતીઓ જેઓ ઘણીજ દલદરી અને અફશોશ કરવા જોગ હાલતમાં આવી પડેલાછે તેઓ ઉપર દએઆ લાવવાને હમો તમોને નમનતાઈ શાથે અરજ ક રીએચ, અને હમે હેવી આશા રાખીએચ કે જો તે શરવ શકતીવાંન ખોદાતા લાની બખશેશથી એ ઈરાંનીઓ બાબે તમે તમારો વગ ચલાવશોતો જે મોહોટી આફતો તેઓ આજ લાંમબી મુદત થાઈ શોશતા આવેઆચ તે દફે થશે અથ વા તેહેમો મોહોટો ઘટાડો થશે.

"૭ મું—જો તે નાંમદાર પાંદશાહા એ કર કાહાડી નાંખવાની અથવા તેહે માં કંઈ ઘટાડો કરવાની મેહેરબાંની કરે કે જેહેવી મેહેરબાંની તબરીજનાં આર મીનીઅન લોકોની ઉપર તેણે કીધેલીછે, તો એ પાદશાહાનાં મુલકની ઉપજમાં કંઈ જુજ ઘટાડો થાશે ખરો તોપણ તેહેનો બદલો એ ઈરાંનીઓનાં ઉદીઓગથી પાછો મલી આવશે. વશતીની શંખીઆમાંથી કંઈ ઘટાડો થઆથી દેશની ઉપ જમાંબી વધારો થાશે અને પાદશાહનાં એ નેકનાંમની ઈઆદી તેની વફાદાર પ રજાનાં દીલ ઉપર કોતરાઈ રેહેશે અને તેઓ ઉપરની એ તેહેની મેહેરબાંનીનો આભાર તેઓ શદાકાલ માનશે.

"૮ મું—જજીઆનો કર જે હાલ લેચ તેનાં ગેરવાજબીપણાં વીશે અને તેહેની ખરાબી ભરેલી અશર વીશે આટલોજ દાખલો બશછે કે જેહારે ઈરાંન માં જરતોશતી પારશીઓનાં આશરે ૪૦૦૦) કુટંબની વશતી હતી તેઆરે તે ઓ પાશેથી ૨૦૦) તુ૦ જજીઆનાં કરનાં લેવામાં આવતા હતા અને હમણાં જેઆરે એ વસતીમાં ઘટાડો થઈને આગલી શંખેઆનો છઠો ભાગ અથવા ૧૦૦૦) કુટંબની વસતી વધારે બાકી રહી નથી, તેઆરે તેઓ પાશેથી ૧૩૦૦) તુ૦ ની અતીઘણી મોહોટી રકમનો કર લીએછે. જો એ કર વાજબી રીતે લેવા માં આવેતો હાલની વશતી પાંશેથી ઈરાંનની શરકારે ૨૬૫) તુ૦ થી વધારે લે વા નહી જોઈએ, શબબ કે હાલનાં પાદશાહાનાં મરનાર બપાવા ફતેહઅલીખાંન શાહનાં વખતમાં જે ૧૦૫૫) તુ૦ નો કર લેવામો આવતો હતો તેહેનો ચોથો હીશો ઉપર જણાવેલી રકમ ૨૬૫) તુ૦ ની થાએછે અને હાલની વશતી પણ ચોથે હીશે બાકી રહેલીછે.

"૯ મું—આએ હમારો પતર જેહેમાં હમારા ઈરાંનનાં જાત ભાઈઓ બાબે ઘણીજ નમનતાઈ ભરેલી રીતે અરજ કરેઆમો આવીછે તે તમો નાંમદારને મી૦ માંણેકજી લીમજી પોંહોંચાડશે કે જે ગરહશથ વીશે હમો મોહટો વીચાર ધરાવીએચ અને જેહેને હમારા ઈરાંન મધેનાં હમારા જાત ભાઈઓને મદદ અને આશરો આપવાને વાશતે મોકલેઆછે તે મુલકમાં તેણે કેટલાએક વરશ ગુજારેઆંછે તેથી એ હમારા માઠાં ભાએગનાં જાત ભાઈઓ ઉપર જે જે દુખો અને વીપતો થાએછે તે તેણે પોતાની આંખે જોઈ લીધીછે. એ બાબતને લગતા જે શવાલો તમો શાહેબ પુછશો તેનાં જવાબો તે તમોને મોહોટી ખુશી શાથે આપશે અને જે મતલબશર તેવણને ઈરાંન ખાતે મોકલવામાં આવીઆચ તે મતલબ પાર ઉતરવા શંબંધી જેહેવી શલાહ તહમો મેહરબાંનીની રાહે આપશો તે મુજબ તે ચાલશે.

"૧૦ મું—છેલલે હમો હેવી આશા રાખીએચ કે તમો નાંમદાર પોતાનાં ઓહદાનો અને ખાંનગી વગ ઈરાંનની દરબારમાં એહવી રીતે ચલાવવાનો હમારી ઉપર આભાર કરશો કે જેથી ઈરાંનની શરકાર એ જજીઆનો કર કાહાડી નાંખે અથવાતો તેહમાં કંઈ વાજબી રીતે ઘટાડો કરે અને તેહવી ઘટાડેલા કરની રકમ તેહરાંનની શરકારની તીજોરીમાં ભરવાનો બંદોબશત થાએ કે જેથી એ કર ઉઘરાવવાને શારૂં ઈરાંનની શરકાર જે અમલદારોને ડેરવેછે તેઓની તરફથી જે જુલમ અને જાશતી ઈરાંનનાં જરતોશતીઓની ઉપર કરેઆમાં આવેછે તેહનો અટકાવ થાએ."

મુંબઈની તારીખ ૨૬ મી નવેમબર ૧૮૫૯.

(શહી) ફરાંમજી નશરવાંનજી.
" ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમા.
" બેરાંમજી જીજીભાઈ.
" રૂશતમજી રતનજી વાડીઆ.
" મેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે.
" બહમનજી ફરાંમજી કાંમાજી.
" જમશેદજી પેશતનજી પાંડે.
" ધનજીભાઈ ફરાંમજી.
" અરદેશર ડોશાભાઈ મુનશી.
" નવરોજજી ફરદુનજી.
" મનચેરજી શાપુરજી લંગરા.
" દીનશાહ માંણેકજી પીઠી.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ઉપર જણાવેલું મેજર જનરલ રાલીશન વાલુ અંગરેજી "પીટીશંન" પોહોતા. બાદ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તેહરાંનની તારીખ ૧૭ મી મારચ શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમાં જણાંવેછે કે—

"મેજર જેનરલ શર હેનરી રાલીશન ઉપરનાં પીટીશન અને ભલાંમણનાં "પતરો જે તમોએ મોકલીઆં હતાં તે પતર તુરત પોંહોંચાડવાની ફરજ જાણી "ને તા૦ ૧૨ મી ફેબરવારી શને (૧૮૬૦) ને દીને એ નાંમવર ઉપર એક રૂ "કો લખી મોકલવામો આવીઓ હતો. એ શાહેબ શેકારેથી આવીઆ બાદ તા "રીખ ૧૨ મી મારચ ૧૮૬૦ ને દીને ખીદમતમાં પોંહોંચી ઘટતી રીતે શરવે "ગુજારેશ કેહી શંભલાવેઆ પછે જુદી જુદી તરણ મતલબો શર અરજ કરવા "માં આવીછે."

"તેહેમાં પેહેલું એજે હાલે તુમાન ૮૭૮) જજીઆનો કરછે તેમાં છુટ મુકાવે.

"બીજું એ નાંણાં પરભારા અંગરેજી શતાવાલાની મારફતે ભરાએ.

"તીજું એજે અંગરેજી હકુમતની વતી એક વકીલ ઇઅજદ ને કેરમાંન "ખાતે બેશાડવામાં આવે કે તેહની હીમાએત હેઠલ ધરમ ખાતાંની અમારતો "નો શંભાલ થાએ અને તે બાહાણે પારશીઓપર શેતમ ગુજારનારાઓને ધાશ "તી ઉપજવેથી અચકાશે."

"શર હેનરી એ શરવે વાતથી વાકેફ થાઇને પોતાની ઘટતી મેહેરબાંની દે "ખાડીને ફરમાવીઉં કે છુટ મુકાવવા થકી હું વખત જોઈને વાતચીત કરશ ને "એ પઇશાનો હવાલો કબુલવાનું કાંમ ઈરાંની દરબારને ઘણું અઘરૂં જણાશે "તોએ જો વગ મલશેતો હું એ બાબદ શંરબી અજમાવી જોવશ. ઇઅજદ "અને કેરમાંન ખાતે વકીલ રાખવા થકી તું (ઇઆને હકીર) એક "પબલીક "પીટીશન" કરીને અંગરેજી શરકારને તે બાબદશર શું લાભછે તે શીકે લખી "લાવ કે ઈંગલંડ ખાતે લખી વાલવામાં આવશે કે પછે તાંહાં વાલાઓની "જો નજરમાં ઉતરશે તો એ કાંમ બની શકશે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરવાને પોતાની દલગીરી જણાવેછે કે શર હેનરી રાલીનશન શાહેબની તેહેરાંનથી ઈંગલંડ તરફ જાવાથી એ શાહેબે કેટલીએક તરેહની દીલાશા ભરેલી વાતો આપણાં હમદીન ઈરાંન શર જમીનમો વશનારા જરતોશતી પારશીઓ વીશેનું કાંમ પાર પાડવાને વાશતે આપી હતી તે કાંમ એ શાહેબનાં એકાએક ઈંગલંડ ખાતે પાછા જાવાથી અધુરૂં રહી ગીઉંછે.

" તારીખ ૧ લી જુન શને ૧૮૬૦ ઈશવી વાલા કાગજમો ભાઈ માં ણેકજી લખેછે કે— "

"એ શરદાર શીધારીઆ બાદ તા૦ ૨૪ મી મેએ શને ૧૮૬૦ ને દીને
" નાંમવર રાંણીની શાલગરીનું જશન કરવામાં આવીઉં તે મેહેમાંનીમાં મેજર પે
" લીએ એક મોહોટું ભાશાંન કરી શંભલાવીઉં તે વખતે એ શર હેનરીને આ
" એ હદથી જાવાની દલગીરી જણાવેઆ શાથે આપણી બાબદમાં એમ કેહેઉં કે
" (આપણી માએઆલુ રાંણીની જે "ફેથફુલ" રઈએતને મધીઅમ શવભાવ
" નાં તથા વેપાર વધારવાનાં ઉદીઓગી જ.પારશીનો ટોલોછે કે તેહેનાંઓ બીજા
" ગાંમઠીઓ કરતે બધીં રીતે વારેવાર વખણાઈ ચુકાય, તેહેનાઓએ પોતાનાં કુ
" ખ ખમતા પારશીઓની હાલત શુધારવા થકી મી૦ માંણેકજી જેવા શખશની
" મારફતે ઉપાએઓ ચલાવેઆય, તેહેનાં કાંમમાંબી થોડી મુદતમે એ આફીશરે
" ("ઈઆને શર હેનરી રાલીનશન શાહેબે") પોતાની મેહેરબાંની બતલાવી
" નેકનાંમી મેલવીચ વાશતે એ શર હેનરી જેહેવા નેક નરનાં ગીઆથી જેહેવી
" અતરેનાં ઈઉરોપીઅનોને તેમ આબરૂદાર ગાંમઠીઓનેબી દલગીરી ઉપજેલીછે.)

"ઉપર જણાવેલા શરવે હેવાલથી આપણી માનવંત મંડલીનાં અકાબર શા
" હેબોની નેક નજરમાંબી ઉતરશે કે એ શરદારે આપણા કાંમકાજમાં કેહેવી મેહે
" રબાંની કરી બતલાવીય."

એ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી આએ પરશંગે શર હેનરી રાલીનશન શાહેબનો મોહોટો ઉપકાર થાએલો શમજેછે.

ઈરાંનીઓની છોકરીઓને પરણાવી આપવા વીશેનો એહવાલ.

ફુલકની તારીખ ૧ લી શપટેંમબર શને ૧૮૫૮ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તમારી કારોબાંર મંડલી ઉપર લખેછે કે—

" હીન ભાએગની કુમારી કનેઆઓને ગતે પારવા કીજે અરજ કરતે
" આજેજ આવેઆચ એટલુંજ નહી પણ ઇઅજદ અને કેરમાંન વાલા ભાઈઓ
" ને વારેવાર વાએદા દેતાં લજવાવું પડેછે તે વીશે આપણાં અકાબરો કશું ધે
" આંન નહી આપતે હીંદુ ગનીઆતની રાંડીરાંહોને નાતરાં કરવાની ભલાંમણ
" ગુજરાતી નીઉજ પેપર વાલાંઓ કરેછે તે જોઈ કેટલો બલાપો ઉપજેચ કે જો લા
" ચાર પારશીઓની પરતીવરતા પુતરીઓ બેબજાતીથી પડી રેહવાની ચરચા
" ચાલેતો આપણાં ટોલાને કેહેવી હીનપશતીછે. કેમજે તે કુમારીઓનાં ભવ બ
" લેચ એટલુંજ નહી પણ જેઆરે તેહેનાંઓનો હેવો હાલ જોવામાં આવેચ તેઆ
" રે હેરેમની ખશલતનાઓને દગો કરવો શુજ પડેચ ને પછે તે વટલી એટલે તેહે
" નાં માએ બાપ અને ખેશ કુટુંબપર વારશા હીશાનો દાવો લાવી દુખ દીએચ,
" તેઆરે મારફારને શબબે તેઓનેબી વટલવું પડેછે. એ પરમાંણે એકમાંથી બીજો ને
" તેહેમાંથી તરીજો અવગુણ ઉપજતો આવેચ તેહનો અટકાવ કરવાની કેહવી અગ
" તછે, તે શરવે લખતાં લંબાંન થાએ એટલા કીજે અતરે મુખતેશર કરીને અકાબ
" ર શાહેબોનાં દએઆલુ વીચારપર શોફીએચ કે તે શાહેબો જરા ધેઆંન આપી
" જોશે તો એ કાંમ કેહેવું અગતનુછે ને હેમાં ઢીલ નાખવે કેહેવા અવગુણો
" દીન તથા દુનીઅવી કાએદામો ઉપજેચ તે અનજાણીઉ નહી રેહેશે. એ કાંમ
" ઘણુ અગતનુ જાણી આપણા અકાબર શાહેબની ખીજમતમોબી એક જુદી
" અરજી લખીછે વાશતે તેહેનાં ઉતરની ઉધરાંની નેકનાંમ શેઠ માંણેકજી નોશ
" રવાંનજીની મારફતે કરીને જવાબ મોકલવાની મેહેરબાની કરવીજી.

તેહેરાંનની તારીખ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે જે—

"છોકરીઓ પરણાવવા બાબદે વારેવાર વીનતી ને કાકલુદી કરતે પુરો પા
" ધરો કશો ઉતર અવલમે આપણાં બારોનેટ શાહેબની તરફથી નહી મલેઓ
" તોપણ પાક ઇઅજદાંનની બખશેશથી કોઈ બીજા શખી વજુદ શાહેઓને
" એ બાબદ દીલમાં દએઆ ઉપજેઆથી તે નાંમવરે પોતાને હીશાબે એ કાંમ
" અનજામ પોહોચાડવા અવેજ વાલી ફરમાએશ કરવાને શબબે હકીરેબી ઇ
" અજદ અને કેરમાંન તરફ પંચ વાલા ભાઈઓને અરજ કરી બેવારશ બા

"લકોને ગતે પાડવાનુ કાંમ શરૂ કરાવેઉં હતું. તેઆર બાદ આપણાં આલા હ
"જરત શર જમશેદજી બારોનેટની વતી નેક નાંમવર શેઠ માંણેકજી નોશરવાંન
"જી અને માનવનત શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીનુ લખેલુ પતર મલેઉ હતું તે
"મુજબ એ શર શાહેબને હીશાબે કાંમ નહી બનવાની ઓજરખાઈનો ઉતર એ
"શાહેબો પર લખેઓછે."

કુલકની તારીખ ૧૫ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો.ભાઈ માં ણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

"છોકરીઓ બાબદ જે હકીરે વારેવાર અરજ કરેઆ મુજબ માંનવનત મં
"ડલીએ એક પતર રોશન રૂવાંન જીનત મકાંની શર જમશેદજી બારોનેટ ઉ
"પર લખેઆ ઉપરથી તેહેનાં ઉતરમાં તે બેહેશત બેહેરે ફરમાવીઉંક્ર કે (તે મધે
"ભાઈ માંણેકજી લખેચ કે રૂ૪૦) ને બદલે દર છોકરીએ આવરેજે રૂ૩૦) લેખે
"ખરચ કરી પરણાવવામાં આવશે તોબી ચાલશે) વાશતે એ એબારત પરથી એ
"મ જાણવું કે તુરત એક સો છોકરીઓ પરણાવી આપેઆ બાદ આઈનદેને ફી
"જે દર રૂ૪૦) કે લાચારીએ રૂ૩૦) તુલકબી ખરચીને જે લાચાર લોકોને પે
"ટે પરેલી છોકરીઓછે તે મધે ઉમરે પુગતી જાશે તથા બીજા તેહેવા લાચાર લો
"કોને તાંહાં અવતરશે તેઓમાંથી દર શાલે શાલ દશ બાર જણીઓનુ કારજ
"કરી પરણાવી આપવાનો બંદોબશત થાએ તો બેહેતર બને, હેવી ધારણાંએ
"તે મતલબ લખવામે આવીછે—

"અને વલી તે શખી શરવર શવરગવાશીએ પરથમ પેહેલે દશ જણીઓ
"ને પરણાવવાની પરવાંનગી આપી હતી તે મુજબે ખરચનો આંકડો જે તારી
"ખ ૨૭ મી જુન શને ૧૮૫૬ ને દીને બીડેઓતો તેહેનાં રૂ૪૬૦॥ મુજરા મલે
"આછે.

"તે ઉપરાંનત તા૦ ૯ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ને દીને લખેલો એક કા
"ગજ તે નામવરની તરફથી ઉપર કેહા દીનપરવર શેઠીઆઓની મારફતે મલે
"ઓ હતો, પણ તે આગમજ બીજા બેએ શખી વજુદ શેઠીઆઓએ પોતીકા ને
"પોતાને તાલુકેનાવોને હીશાબે એ નેક કાંમ અનજામ પોહોચાડવાની ફરમા
"એશ મોકલી જણાવેઉ હતું કે હકીરે પોતે ઈઅજદ ને કેરમાંન જાઈ પોતાને હા
"થે એ નેક કાંમને શરનજાંમ પોહોચાડવું, પણ કેટલાએક શબબોને લીધે હમો
"થી તુરત તેહાં જાવાને નહી બનવાથી અને એ કાંમ અગતનું જાંણી ઈઅજ
"દ ને કેરમાંન વાલી પંનચવાલા ભાઈઓ ઉપર લખી વાલવાથી તેઓએ આ
"જવેરમાં ૧૦, બાર જોરાંને ગતે પારેલાં તથા બીજાં કેટલાંએકોનાં કારજ કરેલાં
"નો એહેવાલ લખી મોકલેઓછે, તે પરમાંણે બાકી બધી છોકરીઓ હવે ગેર બા
"રીતી બનશે તેહેના શબબે એ બેહેશતં બેહેર બારોનેટનુ ફરમાંન જે ઘણે દુર
"દાહાડે આવેલું હતું તે મોહોટી દલગીરી શાથે પાછું વાલવું પડેઉછે.

" મગર હકીરે અવલ વારેવાર અરજ કરેઆ મુજબ દર શાલે દશ બાર છો
" કરીઓને પરણાવી આપવા બાબદનુ એક જુદુ ફંડ મુકરર કરીને જે રૂપીઆ
" ૫૦૦૦) આપણા બેહેશત બેહેરે બારોનેટે આપવા કહેઆછે તે રકમને એ ફં
" ડમે શામેલ કરાવી દર વરશે વેઆજની ઉપજમાંથી એ શદાવરતુ જારી રાખ
" વામો આવશેતો મોહોટાં પુણનું કાંમછે ને વલી આપણા વડા અકાબર શાહે
" બનાં અશોફરોહરને ખુશનુદીનો શબબ બનશે કે તે બેહેશત બેહેરે આપેલા કે
" લ. મુજબે એ પઈશા માહા પુણનાં કાંમમે વપરાઆમાં આવેથી જેહેવી જાવેદાં
" નની નેકનાંમી તે જીનત મકાંની બારોનેટનીછે તે મુજબે આપણા જનાબ ફે
" જમાબ શર ખુરશેદજી જમશેદજી બારોનેટની મુંજેરગી પણ આલમમાં આશ
" કારા થાઈ શદહજાર આફરીન કેહેવાશે.

તેહેરાંનની તા૦ ૩૧ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો ભાઈ માં
" ણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે— .

" અનુશેહેરૂવાંન શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજીએ રોજ ૨૬ મો ને માહા ૬ ઠો
" કદમીને દીને પોતાનાં બચાંઓની શેહાદી કરતી વેલાએ તે શુભ કારજની ખુ
" શાલી શદા જારી રેહેવાનાં શદકા કીજે બખશેલા રૂપીઆ ૨૦૦૦) ની પરામી
" શરી નોટનાં ઉપજ તથા વીઆજમાંથી રૂપીઆ ૮૦) તુલકે ખરચી દર વરશે
" ઈરાંન પરાંતનાં અદનાં લોકોની કુમારી કનેઆઓને ઘર કરાવી આપવાનું
" ફરમાવેલુંછે, તેથી એ નામવરનાં રોશન રૂવાંનપર શદ હજારો હજાર દરૂદો શ
" લાંમનો હધીઓ પોંહોંચાડવો વાજેબછે કે એ અગતનાં ને માહાપુનનાં કાંમ
" માં એ શવરગવાશી શરવરે પેહેલ કરીછે કે જેથી કરી એ શદાવરતુ જમુનાં ન
" દીનાં જલ શરખુ જાવેદાંન ફતે પોંહોંચાડનાર જાહાંનમાં જારી રેહેવાનો શબબ
" શરૂ થએોછે. ધંન ધંન હેવા નેક નરોને જે પર દુખ ભંનજન કીજે પોતા
" ની પુજી ખરચી આલમમાં નેકનાંમી મુકેચ.

" હવે એ નાણાં ખરચવા વીશે જાણવું કે પરથમમાં હમુને પરભારા ધણી
" ઓની તરફથી જે હોકંમ મલી ચુકોચ તે પરમાંણે આશરે એકશો તુલેક છોક
" રીઓનાં બેતીઓદથી જોરાં કરી આપવાંચ, તે વીશે હકીરે શ્રી ઈઅજદ ને કે
" રમાંન ખાતે લખી વાલવાથી તેહાંની પંચ વાલા ભાઈઓએ આશાંમી જન
" ૧૦ કે બારને ગતે પાહેલાંછે ને બાકીનાંઓ વીશે હમારા તેહાં જાવાપર મોંકુફ
" રાખીઉં હતું, પણ હાલે તે તરફ હમારૂ જાવાનું નહી બનેઆને શબબે તેઓ
" ને બોલાશો લખી જણાવેઓછે, વાશતે આપણાં બેહેશત બેહેરે શેઠ માંણેકજી
" ની બખશેશનાં પઈશામાંથી તા૦ ૨૧ મી મારચ ૧૮૬૧ થી શરૂ થાતું જાશે.

" હવે જેમ મરેહમત શાન શેઠ માંણેકજીએ બખશેશ કરીછે તેજ મુજબે
" જો બીજા શખી વજુદ શેઠીઆઓ દર દફે એહેવી એલતેફાત કરતા આવશે

" ને એ ફંડ શારૂ બનવેથી હેવા લાચાર લોકોને તુરંત ગતે પાડતા જાશેતો
" હમણાનાં જેહવા ધોંટકી ને નીલાજરાં કાંમોનો અટકાવ બની દીન કે દુની
" અવી કાએદામાં શુધારો થાતો જાશે, તે ખરેખર ખોદાતાલાની ખુશનુદીનો શ
" બબ ને જાવેદાન તુલક જારી રેહેવાનાં માહા પુનનું કાંમછે તે વીશેની નેકનાં
" મી શખાવત કરનારા લોકોને પરાપત થાશે."

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને પોતાની દલગીરી જણાવેછે કે એ છોકરીઓ પરણાવી આપવાનું નેક કાંમ આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલી એ ધરમ ખાતાં મધેથી હાલ તરત જારી રાખી શકતી નથી પણ એ ધરમ ખાતાંની પુજીને પુરતી રીતે આશરો મલશે તો આપણા પુરાતમ વતન ઈરાંન શર જમીન તરફનાં ગરીબ લાચાર લોકોની છોકરી તથા છોકરાઓને પરણાવી આપવાનું નેક કાંમ પણ તે તરફ જારી રાખવાની તમારી કારોબાર મંડલી ઉમેદ રાખેછે, તેથી તમ શાહેબો પાશે તમારી કારોબાર મંડલી એ ધરમ ખાતાનાં ફંડને આશરો આપતા જાવાની એલતેમાશ કરેછે.

દુખમાંનો એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ ઈઅજદ શેહેરનાં દુખમાં વીશે જે જે બીનાંઓ લખીછે તે તમ શાહેબોને જાહેર કરવાની રજા માંગીએચ.

કુલક શેહેરની તા૦ ૧૫ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

" દુખમાંની બાબતમાં પણ જાણવું કે આપણી અનજુમને બંધાવી આ
" પેલાં નવાં દુખમાંની આથમણ તરફ જુદી જુદી ૬ કદીમ એબાદતગાહાછે
" તે અમારતોને દરૂશત કરવા થકી ગાંમડે વાલા બેહેદીનોએ જે કબુલાત આ
" પી હુતી તે મુજબે આજવેર કોઈએ કશું કરેઉં નથી."

" એ નવા દુખમાંની ઉતર દીશા શનમુખ આતશ શુજ ઈઆને શગરીની
" જગેઆ જે આવીચ તે અમારતને દરૂશત કરાવીચ તથા તે પાશે એક બીજો
" ગુંબજ બંધાવી આપેઆમાં આવીઓછે કે બરદબારેશને વખતે દુર દરાજ
" થી આવનાર નશેશાલાર કે ખાંડીઆઓ હોએ તેહેનાંને વીશાંમો લેવા થકી
" પરભારા ધણીને ખરચે બંધાવી આપવામો આવીઉંછે, મગર તે શગરી વાલા
" ઘરમે તવારીખની નોધ શારૂ અનજુમનને નાંમે તખતી મુકીચ તેહેની નકલ
" તમ શાહેબોને જાહેર થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે."

ઊપર જણાવેલાં શગરીવાલાં ઘેરમાં મેલેલી તખતીની નકલ.

هوالا تعالی شانه.

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان راستی پسند

تعمیر این جای شریف آذرگاه متعلق بدادگاه در عهد دولت دوران
مدت پادشاه جمجاه معدلت پناه ناصرالدین شاه قاجار خلدالا
ملکه و روحنا فداه بهمت صاحب خیران و نیک بنیان زرتشتیان
متوطن هندوستان رعیت دولت معدلت بسطت انگلیس بجهته
آسودگی همکیشان خود سکنه ایران و خوشنودی پاک یزدان
گردیده شده بتاریخ روز فروردین از ماه مهرایزد سنه ۱۲۲۵ یزدجردی
مطابق سنه ۱۲۷۲ هجری موافق سنه ۱۸۵۶ عیسوی بکوشش حقیر با
تقصیر فدوی مانکجی ابن لیمجی ولد هوشنگ هاتریا پارسی
هندوستانی

ઉપલી ફારશી તખતીનો ગુજરાતી તરજુમો.

બનાંમે ઇઅજદે બખશાએનદેએ બખશાએશગરે મેહેરબાંન રાશતી પશંદ આએ મુબારક આતશગાહની જગા જે દાદગાહને લગતીછે તે પાદશાહ જમ જાહ અદાલત પનાંહ નાંશરઉલદીન શાહ કાજારનાં જમાંનાંમાં શદા કાએમ રેહજો હેની પાદશાહી અને આપણો પરાંણ ફીદા હોજો.

શ્રી હીનદુશતાંનનાં રેહેવાશી જરતોશતી શખાવતનાં કરનાર નેક બુનીઆદનાં જેહેવો અદલ ઇનશાફ ભરેલી અંગરેજી શલતનતની રઇઅતછે તેઓએ પોતાનાં જાતભાઈ ઇરાંનનાં રેહેવાશીઓની આશુદગીના આરાંમને શારૂ અને પાક એજદાંની ખશનુદીને વાંશતે આએ એમારત બંધાવી, તારીખ રોજ ફરવરદીન માહ મેહર શને ઇઅજદજરદી ૧૨૨૫, હેજરી શને ૧૨૭૨, અંગરેજી શને ૧૮૫૬, કમતરીન ફીદવી માંણેકજી લીમજી વલદે હોશંગ આંતરીઆ હીનદુશતાંની પારશીની કોશેશથી.

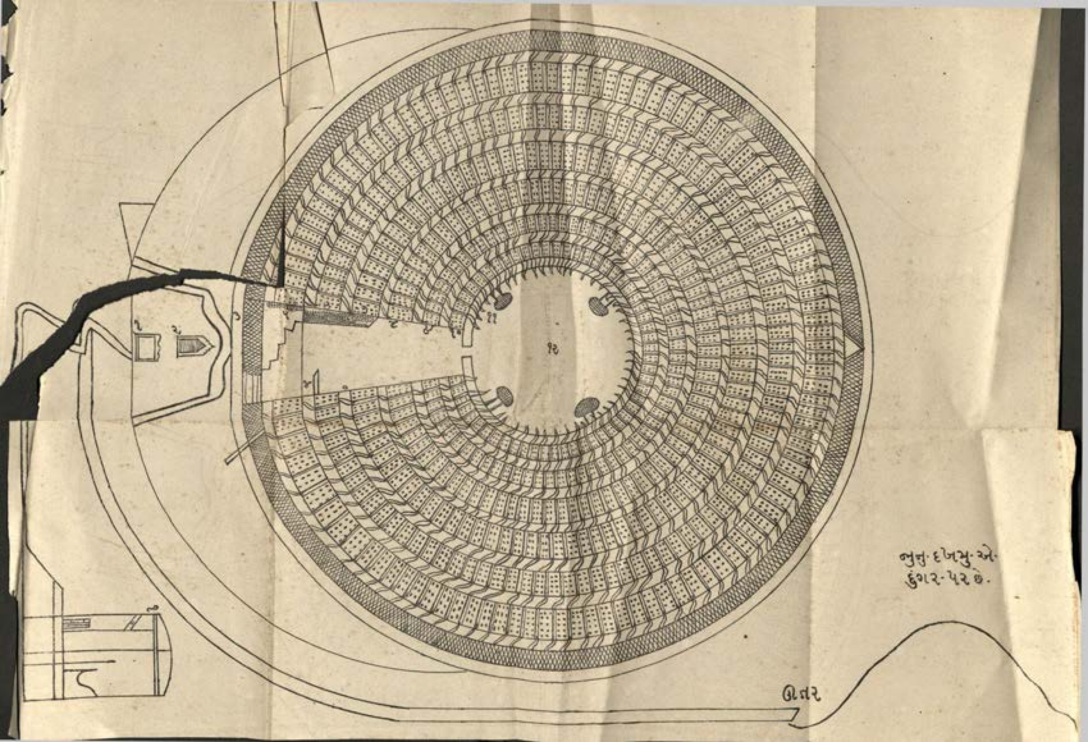
"એ નવાં ડુખમાં વીશે જે તા૦ ૮ મી અકટોબર શને ૧૮૫૪ ને દીને હકીરે લખવા મુજબ પાએરી ૩૭૫) નો નકશો રીપોરટને પાંને ૫૪ મે મુકવામે આવેઓછે પણ તે પછે જે તા૦ ૧ લી મેહે સને ૧૮૫૫ ને દીને ફરી ઈઅંજદ થી લખીને હકીરે અરજ કરીતી તે મુજબ ફુટ ૧૦૮) ની ભરતમાં તાંણો પુરીઓ હતો તેથી પાએરી ૪૮૦) નું એ ડુખમું બનધાએલું છે પણ તેહેનો નકી નકશો મોકલવાને કારેલો લડાઈની ગરબર વચે આવવાને શબબે રેહી ગીઓચ તે આ અંનદરછે."

ઈઅજદ મધેના નવા ડુખમાનો નકશો.

"અશલ ઈરાંની માજદીઅશનાંનો માહેલા હીનદુશતાંન તરફ જાઈ વશેલા પારશીઓની અશબ નશબનાં જે કદીમ શાહા શાંનીઆંન શીલશીલાનાંછે તે શખી વજુદ શેઠીઆઓની અંનજુમને પોતાનાં પુરાતન વતનમાં બાકી બનએલા હમદીન ભાઈઓની આશુદગી કીજે ઈઅનજદાંનીઆંન આઈન અને જરતોશતી કીશમનાં કાંનુન મુજબે ઈઅનજદ શેહેર મધે કે જેનું અશલી નાંમ "ડુશવારગેરદ" હતું ને હાલે "દારૂલ એબાદ" કેહેવાએછે તાંહાં એક નવું ડુખમું કંમતરીન મુશાફર માણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆનાંની મારફતે બનધાવી અપાવેઉછે તેહેનાં નકશા શીકેની તપશીલ અતરે નીચે જણાવેઆમાં આવીચ."

૧. એ ડુખમુ ઈઅનજદ શેહેરની આબાદીથી આશરે દોહોડ માઈલ જેટલે ડુખમાંની ઉગમનનાં દુર જુનાં વપરાતાં નરીમાંન "કુહેન" નાંમે ડુંગર પર ૧૦૨) ઈંગરેજી ફુટની પોહોલાઈ અને ૧૦૮) ફુટ લંબાઈની હધ ઘેરીને "દવાર દરાજ" એટલે જે ગોલ આકાર લંબાની ઘાટે બાંધવામાં આવેઉછે, તેમાં ૬ ભાગે રૂવાંનો ૪૮૦ મુકવાની જગેઆ. અને એક ભંનદારો તથા તે ભનદારામાં ૪) કુઆ કરીને એ બધી અધની બાહાર ફરતી દોરાદોર દીવાર ભરી લેવામાં આવેલીછે.

"એ ડુખમું અશલ "આતશ શુજ" ઈઆને શગરીની ઈમારતથી આશરે પંનદરશો કદમ ચહરાંને ચાલતે જે ડુંગર પર બંનધાવામાં આવેઉછે તે અશલ શગરીવાલી જમીનથી તરાજુ કરતે ૩૦૦ ફુટ જેટલે ઉનચાઈમાં આવેલુછે, તેવુંજ બે વલાંણો લેઈને રશતો મોકરો બાંધવામાં આવેઓચ કે રૂવાંન લેઈ ખાંધીઆઓને ઉપર જાવા કીજે આશાંનીથી બની શકે.

૧૨
જુનુ·દખમુ·એ·
ડુંગર·પર·છે.
ઉત્તર

"ઉપર ડુખ્મમાં પાશે બાહારથી ૩૦) ફુટ લંબાઈ ને ૧૮) ફુટ પોહોલાઈનો ચોક બનાવીને બાહારની બે બાજુએ ઉગમન તથા દખ્નાંદી દીવાર અહીઆરખી ભરી લેવામાં આવીચ કે તેહાં ખાંધીઆઓ ને નશેશાલારો વગેરેને બેશવા કે ઉભુ રેહેવાને બને.

"તેહાં ડુખ્મમાંનો દરવાજો ઉગમંનની શનમુખે જમીનથી ૬) ફુટ ઉન્ચેથી મુકવામાં આવેલોછે કે તેપર કોઈ બીજી કોમ વાલાને ચહડવા કે દશતઅનદાજી કરવાને એકાએક બની નહી શકે, તેહેનું બારણું પથરનું ને કર કુચીનો અદગરો તથા ચુઈઆરાં શરવે લોહોડાંનાંછે, તે દરવાજો ૪ાા ફુટનો ને હેઠલાં ઉપલાં બારશાકો ૧ાા ફુટના મલીને ૬ ફુટનો થએઓચ, તેહાં અનદર જાવાથકી બારણાં પાશે બે ગોખલા છુપા મુકેઆચ કે તેપર પગ ટેકવીને અવલ એક બે જણને ઉપર ચહડવાને બને.

૨. એ ડુખ્મમાંનાં દરવાજાની ઉપર ૧ાા ફુટ જગેઆ મુકીને તવારીખ તથા ઈઆદ દાશતની તખતી મુકવામાં આવીચ, તેહેની ઉનચાઈ ૩ાા ફુટ બનેલીછે, તેને માથે બાકી દીવારની ચોટી ૨ા ફુટ બંનચીચ તેહાં તુલકે જમીનથી ૧૯ાા ફુટની એનીગમ દીવાર દેખઈતીછે.

૩. એ ડુખ્મમાંનાં દરવાજા પાશે બાંધેલી અહીઆરખી દીવરાની દખનાંદી તરફનો ડુંગર શરખો ઉનચાઈએછે કે તેહાંથી ૩૦૦) ફુટને આશરે ઉનદાંન જાતે જમીન આવેચ ને ઉતરાદી ગમ ધલાંન પરતો ડુંગરછે કે તેહાં અવલમે પંચવાલા ભાઈઓએ બનધાવેલી કાચી દીવાર નીચાંનમાં આવીચ ને આઠમણ ગમ એ ડુંગરની પુઠ ઢલતીછે.

"એ ડુખ્મમાંની દીવાર જે પાકા ચુનાં, પથર ને મરોરાં વતે નીચેથી બાંધવામાં આવીચ તે એ અશલ ડુંગરનાં ખાંચાંની પુરણી કરીને છેક ઉપર શુધી બાંધકાંમ થએઉછે, તેહેની તપશીલનો ફાલો.

"ઉગમણ તરફની દીવાર પાએઆમાં ૬) ફુટ પોહોલાઈએ ને ૧૯ાા
"ફુટની ઉનચાઈછે, ઈશાંન ખુંન તરફ જાતે પોહોલાઈમે ૧૨) ફુટ ને ઉ
"નચાઈમે ૩૫) ફુટ તુલક આવીચ, ઓતર દશાએ પોહોલાઈમે ૧૪) ફુ
"ટ તેને ઉનચાઈમે ૩૬) ફુટ તુલકે થાઈચ, વાવેઅખુન તરફ જાતે ૧૦ાા
"ફુટ પોહોલાઈમે ને ૩૧) ફુટ શુધી ઉનચાઈ થઈ, આઠમણ તરફ ડુંગર
"ની પુઠવારી દાંમને ૭) ફુટ પોહોલાઈમે ને ૧૭ાા ફુટ ઉનચી આવીચ,
"નઈરૂત ખુન તરફ ફુટ ૫ા ની પોહોલાઈ ને ૧૮) ફુટની ઉનચાઈ બ
"નેલીછે. દખનાંદી ગમથી ફુટ ૬) ની પોહોલાઈ ને ૨૪) ફુટ ઉનચાઈ
"એ થએલીછે. અગની ખુન તરફ ફુટ ૫) ની પોહોલાઈ ને ૧૭ાા ફુટ
"ની ઉનચાઈ આવીચ. એ પરમાંણે બાહારથી ભરત કરવામે આવી

" છે પણ અંદરનાં ચબુતરા પરથી ૯) ફુટની ઉનચાઈએ દીવાર દેખઈ
" તી રહીચ ને બાકી બધી પુરણીછે.

૪. એ દુખ્માંનો દરવાજો ઉઘારીને અંદર જાતે ૯) ફુટ મુકીને વલાંન દખ નાંદી ગમ ૧૮) ફુટનું કીધુચ તેમાં ચહડતી શીડીઓ બનાવીને રૂવાંનને ગેહાંન શુધાં અંદર લેઈ જાવાનું આશાંન કરેઉંચ કેમજે જુનાં વપરાતાં દુખ્માંમે તેમ નહી હોવાને શબબે બાહારથી રૂવાંનને હાથપેર ઉચકી લેઈ જાવાની ચાલ હતી તે તરફ કરાવીછે.

"અને એ દરવાજા પાશેનાં વલાંન તથા શીડીઓને માંથે પાકુ ધાબુ બનાવામાં આવેઉંચ કે બરફ બારેશ તે દાલુનમાં નહી પરે ને કંઈ ખુરદો ખોરાક પર દાંઓ તેહાં લાવી નહી શકે.

૫. અંદર દુખ્માં મધે દીવાર પાશેથી ૧ાા ફુટની દોઉરતા દોઉર રાહારવ મુકીને ફરતી ૪ાા ફુટની પાએરીએ મરદોનાં રૂવાંન ૧૦૫ મુકવા કીજે બનાવામાં આવીછે.

૬. ફરીને તે પાએરી પાશે ૧ાા ફુટની રાહારવ બીજી મુકીને ૪ાા ફુટની બીજી પાએરીઓ ફરતી ૯૫ મરોદોનાં રૂવાંન મુકવાની કરીચ.

૭. ઉપર મુજબ તીરીજી રાહારવ ફુટ ૧ાા ની મુકીને ૪ાા ફુટની પાએરીઓ ફરતી ૮૫ ઓરતોનાં રૂવાંનો મુકવા કીજે કરેલીછે.

૮. ચોથી રાહારવ ફુટ ૧ાા ની મુકીને ફરી ઓરતો ૭૫ નાં રૂવાંન મુકવા કીજે ફરતી પાએરીઓ ફુટ ૪ નાં કદની બનાવામાં આવીચ.

૯. બચાંઓનાં રૂવાંન ૬૫ મુકવા થકી પાંચમી રાહારવ ફુટ ૧ાા ની મુકીને ફરતી ૨ાા ફુટનાં કદની પાએરી બનાવવામાં આવીચ.

૧૦. ફરી બચાંઓનાં રૂવાંન ૫૫ મુકવા શારૂ છઠી રાહારવ મુકીને ૨ાા ફુટની ફરતી પાએરીઓં બનાવામાં આવીચ.

" એ પરમાંણે જે જુદી જુદી ૬ હાર પાએરીઓની કરીચ તેહેમાં મો
" હોટા પથરો શેલ જેવા મુકવામાં નથી આવેર્આ કેમજે જો તેમ કર
" તેતો હરદફે દગો ફેશાદ કે શાહાના * * વખતે લુંટારાઓ તે પથરા
" કાહાડી લેઈ જાવાની લાલચે એ મકાંનને તારાજ તથા અભેખર કર
" તે, વાશતે અંજુમનની શલાહ લેઈને ગરગરીઠ પથરો જે નદીનાં વો
" હોમાં ડુંગરો પરથી પડેલા શાફ ને લીશા મલેચ તે પકા ચુનાં વતે બે
" શાડવામાં આવેઆચ તેથી દર પાએરીનાં અધનાં ચોકમાં જરાવની
" કની ટીપકાં ટીપકાં નકશામે જણાવેઆંચ તે વીશેનાં ખોલાશા કીજે ઉ
" પલો એહવાલ લખેઓછે અને શરફાબાદવારાં દુખમાં વીશે પણ તેમ
" જ જાણવું.

૧૧. છેહલી પાએરીઓની પાશે શાતમી રાહારવ ફુટ ૧॥ મુકીને ભનદારો આવેઓચ તેહેને ચાહારે ખુને ૪ કુઆ ખોદી કાહાડેઆચ કે તે દરએક ૩॥ ફુટ પોહોરાઈ મોહોડાના ને ૫ ફુટ તુલેક ઉનડાઈમાં કરીને મોહોડાં આગલથી ૦॥॥ ફુટની શાંકરી જગેઆ રાખતે બાકી ધાંકી લેવામાં આવેઆચ ને તેપર લોહોડાંની જારીઓ ગોઠવીચ કે પાંણી શીવાએ બીજી કંઈ ચીજ તેમાં નહી જાએ.

૧૨. ભનદારો દવારદરાજ એટલે ગોલાઆકાર લંબાની ઉગમણ આઠમણ લંબાઈ ૪૨) ફુટ ને ઓતર દખનાંદી ચપતાઈની પોહોરાઈએ ૩૬) ફુટનો પાકા પથર ચુનાંએ ૧૨) ફુટ ઉનડો બાંધેલોછે.

"એ ઉપલી તપશીલ મુજબનાં બાંધકાંમની શરૂઆત રોજ ૧૭ મો ને માહા પેહેલો શેહેનશાહી તથા માહા બીજો કદમી શને ૧૨૨૪ ને દીનેથી ચાલી અને દીન કીરીઆ મુજબે ટાંણો રોજ ૧૯ મો ને માહા ૭ મો શેહેનશાહી તથા માહા ૮ મો કદીમ (શને ૧૨૨૪ ઈઅનદજરદી) ને દીને પુરેઓ હતો, અને રોજ ૨૨ મો કુશતબીન ને માહા બીજો નોબાહાર શમશી મુતાબકે રોજ ૧૯ મો ને માહા ૮ મો શેહેનશાહી તથા માહા ૯ મો કદમી શને ૧૨૨૫ ઈઅનદજરદી શેહેરીઆરનાં જલુશી મુઆફેક તા૦ ૧૧ મી માહે મેએ શને ૧૮૫૬ ઈશવી ને રવેઉને દીને અનજામ પોંહોંચેઆથી પઈશા ખરચનારા પરઉપકારી ગરહશથોને જાવેદાંન પુન પોહોચવાનુ જશન કરી ઈઅનદ ને એતરાફનાં રેહેવાશી કુલે જરતોશતી પારશીઓની ખાશોઆમ મરદો જન શીકે નાંહલાં મોહોટાંની અનજુમન મેલવીને તેઓનાં શવાધીનમાં શોફતી વખતે આએ ખાકશાર મુશાફરે કેટલીએક બાબદોશર ભાશાંન કરી શરવેને શંભલાવેઉ તે મુજબે તુરત પંચના દફતરમે બેહેદીન પુલાદે રૂશતમે શરવીને નોધી લેઈ હાજર મીજલશીઓમાંનાં રીશ શફીદોની શહીઓ કરાવીચ કે તેહેનો તરજુમો હીનદુશતાંનવાલા અકાબર શાહેબોની શેવામાં મોકલવા થકી જુદાં કાગજપર ઉતારવામાં આવેઓછે.

"એ શીવાએ શગરીવાલુ મનદીર કે જેને આતશ શુજ કેહેચ તે અમારત પણ જુની ઘણી હોવાને શબબે પડી ભાગવા જોગ બની ગેઈતી તે દરૂશત કરાવીને તેને લગતી પાછલી ગમથી એક ઓરડી બનધાવી આપવામાં આવીચ કે વખતે દુરદરાજના આવેલા ખાંધીઆ નશેશાલારો વગેરેને બરફ બારેશ વખતે વાશો લેવાને બને અથવા રાતોવાઈ આવેલાં કે આપઘાત તથા કતલ થાએલાં જેહેવાં રૂવાંનોને બાહારો બાહાર લાવી તેહાં મુકી ઘે શારવા કાંમ લાગે.

"અને મોબેદો કે બેહેદીનોને એબાદત કરવા બેશવાની જગેઆ તથા રાતવાશો કરવા થકી જે જે મકાંનો કદીમ હતાં ને છે તેજ જગેઆવો હાલે પણ વપરાવેઆમાં કાંમ લાગેચ કેમજે જેટલો ફાશલો (ઈઆને તફાવત) શગરીવાલી અ

મારતને જુનાં વપરાતાં ડુખમાં વચ્ચેછે તેટલેજ ડુર એ ઉપર કહેઉં નવું ડુખમું પણ આવેઉચ તેથી શરવે વાતે આશાંની ભરેલું થાએઉંચ.

"એ શીવાએ બીજી તપશીલ કાગજ મધે લખાશે એટલે અતરે મુખતેશર કરી નકશાને લગતું આએ કાગજ શંમપુરણ કરેઉંચ.

લા૦ અનજુમનનો આધીન શેવક કમતરીન મુશાફર,
માંણેકજી લીમજી હોશંગ હાતરીઆનાં.

" વાશતે એ નકશા પરથી જોવામાં આવશે કે નવા ડુખમાંનો ઘાટ મુદવ
" વરં તુલાની એટલે જે ગોલ આકાર લંમબાની બનેઓછે અને તેહમાં મર
" દો કીજે ૨ તથા ઓરતો કીજે ૨ અને બચાંઓ ફીજે ૨ બેની હાર મલીને
" છઅ પાએરીઓનો ફરતો ઘેરાવો રૂવાનો મુકવાનાં કરવામો આવીઓછે તેહે
" ની શરવે તફસીલ એ નકશા ઉપરથી જાંણુશો.

" અને એ નવા ડુખમાને માથે મુકંવા ધારેલી તખતીની નકલ એક વર
" શ આગમજ મુંબઈ બીડવામાં આવી હતી પણ તીઆરપછી જારે ડુંખમું ત
" ઈઆર થાઈ રહેઉં તે વખતે તાંહાંની અનજુમન વાલા ભાઈઓની મશલ
" હત ને મરજી મુજબ એબારત ને દારોવાર ફેરફાર કરી મુકાવવામે આવીછે.

નવાં ડુખમાં ઊપર મેલેલી તખતીની નકલ.

بنام ایزد بخشاینده بخشایش‌گر مهربان راستی پسند

این دادگاه در عهد دولت دوران مدت پادشاه جمجاه معدلت پناه ناصرالدین شاه قاجار خلدالله ملکه و روحنا فداه بهمت صاحب خیران و نیک بنیان زرانشتیان متوطن هندوستان رعیت دولت معدلت بسطت انگلیس بجهت بی بضاعتی همکیشان خود بسکنهٔ ایران و خوشنودی پاک یزدان و پیغمبران ساخته شده بتاریخ روز فروردین از ماه مهر ایزد سنه ۱۲۲۵ یزدجردی مطابق سنه ۱۲۷۲ هجری موافق سنه ۱۸۵۶ عیسوی بکوشش حقیر با تقصیر فدوی مانکجی ابن لیمجی ولد هوشنگ هاتریا پارسی هندوستانی
بنای این دادگاه استاد خسرو ولد اردشیر بنا

ઉપલી ફારશી તખતીનો ગુજરાતી શાર.

બનામે ઇઅનદે બખશા એનદેએ બખશાએશગરે મેહેરબાંન રાશતી પશંદ.

"આએ દાદગાહ ઇઆને દખમું પાદશાહ જમજાહ અદાલત પનાંહ નાસેર ઉલદીન શાહ કાજારનાં જમાંનાંમાં હેની પાદશાહી કાએમ તથા આપણો જાંન હેની ઉપર કુરબાંન હોજો, હીંનદુશતાંનનાં રેહેવાશી જરતોશતી જેઓ અંગરેજ શરકારની રઇઅતછે તેઓની હીમત તથા શખાવતથી અને ઇરાંનનાં રેહેવાશી જાત ભાઇઓની કંગાલી હાલતને લીધેં પાક ઇઅનદાં તથા પેગમબરોની ખશનુદીને શારૂં એ દાદગાહ બાંધવામાં આવેઉ.

તારીખ રોજ ફરવરદીન માહ મેહર ઇનદ શને ૧૨૨૫ ઇઅનદજરદી, સને ૧૨૭૨ હેજરી, શને ૧૮૫૬ અંગરેજી, કમતરીન ફીદવી માંણેકજી લીમજી વલદે હોશંગ આતરીઆ હીનદુશતાંની પારશીની કોશેશથી—એ દખમુ ઓશતાદ ખુશરો વલદે અરદેશરે બાંધેઉં.

"માનવંત મંડલીનાં અકાબર શાહેબોને અનજાંણીઉં નહી હશે જે એ દુ
"ખમાંવારો ડુંગર શરખો ઉનચાંન પર હતો એટલા કીજે કેટલીએક વલાંનોથી
"રશતો બાંધી આપવામો આવીઓછે, તે શગરીવાલા ઘેર પાશેથી તે દુખમાંનાં
"દરવાજા તુલક આશરે ૧૫૦૦) કદમ ચહરાંનં ચાલવું પરેચ, પણ ઉપર જનારા
"ઓને રૂવાંન શાથે ભારે શકતી ખેંચવી નથીં પડતી ને આશાંનીએ મઇઅત
"ને અવલ મનજલ પોહોંચાડવાને બનેછે.

"અને તેહાં દુખમાં આગલ કે અંદર દુરવંદોને નહી જાવાદેવા કીજે અને
"તેહવા જાલમો કે જાહેલોની ભુલ ભાંજી અટકાવવા થકી ઇશલાંમીઆંનીઓનાં
"ધરમ પુશતક કુરાંને મજીદની આએતથી શાખશી આપી એક તખતી કોતરા
"વીને લેઆંનત નાંમાં (ઇઆને દુવાહી) તરીકે ઉપર ચહડવાનાં રશતાને માંથે
"મુકવામાં આવીચ.

દુરવંદોને અંદર નહી જવા દેવાને માટે દુખમાંનાં રશતાને માથે મેલેલી તખતીની નકલ.

هوالا تعالی شانه

از بخشش پاک یزدان چون حکم شرع شریف و سلطنت جاوید
مدت همایون بتاریخ ششم شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۷۲ هجریه
یوم فروردین ایزد اج آذر ماه قدیم سنه ۱۲۲۵ ایزدجردی کار این
دخمه انجام رسید و در بضیاء اسلام مقرر است که من احی ارضی
فهی له و موافق نص قرآن مجید که لا تد خلو ابیوتا الا ان یوذن لکم
بدون اذن صاحب خانه دخول در بیت حرام است و همچنین در
کتاب پارس قدیم مذکور است که در دخمه و دور دخمه سوای حمل
و نقل کنندگان میت کسی دیگر را جایز نیست ازین سبب دعا
و آفرین از جانب این مشافر درویش فانی مانکجی ابن لیمجی
ولد هوشنگ هاتریا فارسی هندوستانی بر خانندہ وعمل کنندہ بآن
باد و خلاف کنندہ بلعنت حق و پیغمبران او و نفرین ملایکه گرفتار باد

ઉપર જણાવેલી તખતીનો તરજુમો તમ શાહેબોને જાહેર થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીઓછે.

" તે છે ખોદા જેહની શાન શોકશ મોહોટીછે.

પાક ઇઅનજદાંનની બખશેશથી અને શરેઅ શરીફ તથા સલતનતની બરકતથી તા૦ ૬ ઠી રમજાંન શને ૧૨૭૨ હેજરી, રોજ ફરવરદીન માહ આદર કદીમ શને ૧૨૨૫ ઇઅનજદજરદીને દીને આએ દુખમાંનું કાંમ પુરૂં થઇઉં. હવે દીને ઇશલાંમમાં આવેલુંછે કે જે કોઇ એક જમીન ઘેરી લીએ તારે તે જમીન તેહેની કેહેવાએ અને કોરાને મજીદનાં કોલ પરમાંણે કે ઘર ધણીની રજા વગર કોઇનાં ઘરમાં જવું હરાંમછે અને એજ પરમાંણે કદીમ ફારશી કેતાબમાં આવેલુંછે કે દખમાંની અંદર તથા તેહેની આશપાશ મઇઅત ઉચકનાર તથા મુરડાંને લેઇ જનાર શીવાએ કોઇ બીજાને જવું રવા નથી, વાશતે આએ મુશાફર દરવેશફાંની માંણેકજી લીમજી વલદે હોશંગ આંતરીઆ હીનદુશતાંનની તરફથી વાંચનાર તથા તે ઉપર અમલ કરનાર ઉપર દોઆ તથા આફરીન હોજો અને એ

થી ઉલટો જે કોઈ ચાલે તે ખોદાતાલા તથા પેગમબરોનાં તથા ફરેશતાઓની લે આનતમાં ગેરફતાર હોજો.

" એ શીવાએ અતરે કેહવાને મોહોટી દલગીરી ઉપજેચ કે ઉપર કેહી ત
" ખતીની હારમે જે દુખમાંની હેઠવાઈમાં ફરતી દીવાર હતી કે જેહેની તફશી
" લ તા૦ ૩૦ મી ડીશેમબર ૧૮૫૪ વાલા કાગજમે હકીરે લખેઆ મુજબ ત
" મારા રીપોરટને શફે ૫૫ મે ઉતારવામાં આવીછે તે બધી ભાંજફોર કરીને પથ
" રાવો મુશલમાંન લોકો લેઈ જાએચ તે વીશે ઈઅજદવાલા ભાઈઓએ એક બે
" વાર ફ્રર પકર કરવાથી ઓર ચાર કોટવાલને દંનડે તેમ એ બીચારા બેહેદીનો
" નેજ તકશીરવાર ઠેરવી એક બે દાહાડા કેદ રાખેઆ હતા તેહેને શબબે હવે
" કોઈ વચમે બોલવાની જુરત નથી કરતા ને વારેવાર અતરે હુમપર લખી મો
" કલવા મુજબ હાલે શેજ દાહાડાઓપર દેવાંની હોકમનાંમાં શાથે હમે પણ ઈ
" અજદનાં હાકેમપર લખી મોકલીઉંછે ને તેહેમાં જણાવીઉંચ કે એ દુખમું
" અંગરેજી રઈઅતને પઈશે બનધાવીઉંછે વાશતે જો તમો તે દીવાર ભાંજી લેઈ
" જાનારાઓને શજા કે મનાં નહી કરશોતો હમો અતરે અંગરેજી કોઠીદારની
" મારફતે અકદશે હોમાએઉન શેહેનશાહની શેવામો અરજ કરીને નુકશાંનનાં
" પઈશા લેવાનાં કાંમમે કોતાઈ નહી કરીશે, તે વખતે કદાચ માઠું લાગે વાશતે
" અવલથી ચેતવીએચ.

" વાશતે એ ઉપલા કાગજો પોહોતાં પછે શું બનીઉંચ તેહેની કશી ખબર
" હજીર મલી નથી.

શરફાબાદનાં દુખમાંનો એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે શરફાબાદનાં દુખમાંની તફશીલ તમારી માજી કારોબાર મંડલીએ શને ૧૮૫૯ ઈશવીનાં શાલના છપાવેલા રીપોરટ માહે જાહેર કીધીછે તે ઉપરાંત વધારે જાંણવા જોગ બીનાં શારૂં તે દુખમાંનો નકશો, તેહેનાં ભરત અને તપશીલ શીકકે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ અતરે મોકલીઓછે તે નકશો તમ સાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

શ્રી પાક ઈઅજદાંને બી નીઆજની બખશેશ કરી.

હીનદુશતાંનનાં રેહેવાશી પારશી અનજુમનનાં અકાબર શાહેબોએ પોતાનાં પુરાતન વતનીને હમદીન માંનદીઅશનાંનોની આશુદગીને વાશતે પરઉપકારીપ

ણે કરી ઈરાંન પરાંતનાં "અરદેકાંન" શેહેર પાશેના શરફાબાદ કશબાનાં રેહેવા શીઓ, તથા એ તરફનાં ગાંમડાવારા પારશીઓ કીજે ઈઅનજદાનીઆંન આઈન ને જરતોશતી કીશનાં કાનુન મુજબે એક નવું દોખમું કમતરીન મુશાફર માણે કજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆનાની મારફતે બનધાવી અપાવેઉચ તેહેનાં નકશા શીકેની તપશીલ અતરે નીચે જણાવેઆ મુજબેછે.

૧. એ દુખમું શરફાબાદની આબાદીથી દખનાંદી તરફ 'મજરે કલાંનત' ગમ જાતે મારગની દાબી બાજુએ એક થલની ઉનચાંન વારા પતપર આં શરે ૨) માઈલ પરછે.

૨. દુખમાંની શાંમને શગરી વારૂ મનદીર કે જેને આતશ શુજ કેહેચ તે ૨૬) ફુટ લંબાઈ ને ૧૪) ફુટની પોહોરાંઈનું બનધાવેઉચ તેહેની ઉનચાઈ ૯) ફુટ જેટલી આવીછે.

૩. દુખમાંનો દરવાજો જમીનથી ૬ાા ફુટ ઉનચાઈએથી મુકવામાં આવેઓચ તે પોતે ૪) ફુટનોછે ને તેને માંથે તખતી એક ગોઠવવામાં આવીચ.

૪. દીવાર બાહારથી દેખઈતી ફુટ ૧૫ાા ઉનચી થાઈચ પણ અંદરનાં ચબુતરા પરથી ૯ાા ફુટનીછે તેનો ઓશાર પાએઆમાંથી ૪ાા ફુટનો લેઈ ઉપર જાતે ૩) ફુટ તુલેકે રાખીચ.

૫. અંદરની ગમ દીવાર પાશે ફરતી રાહારવ ૧ાા ફુટની બનાંવી તેહેની પાશે મરદોના રૂવાંન ૫૪ મુકવાની પાએરીઓ ફરતી દરએક ૪ાા ફુટની લંબાઈએ કરીચ.

૬. બીજી રાહારવ ફુટ ૧ાા ની બનાવીને તે પાશે ઓરતોનાં રૂવાંન ૫૪ મુકવા જોગ પાએરીઓ ફરતી, દરએક ૪ાા ફુટની લંબાઈની કરવામાં આવીચ.

૭. તીજી રાહારવ ફુટ ૧ાા ની મુકીને બચાંઓનાં રૂવાંન ૫૪ કીજે ફરતી પગતી દર ૩) ફુટની બનાવેલીછે.

૮. ચોથી રાહારવ ફુટ ૧ાા ની મુકીને ભનદારાનો કુવો આવેઓચ તે ૧૮) ફુટ પોહોરાઈમે ને ૧૨ ફુટ ઉનડાઈનો પકા પથર ચુનાએ કરી બાંધવામાં આવેઓચ.

૯. ભનદારાની અંદર ચાહારે ખુણે કુવા ૪ દરએક બબે ફુટનાં પોહોરાઈ વારા ૪ાા ફુટ ઉનડાઈ જેટલા ખોદી કારીને મોહોંડાપર જારીઓ મુકાવીચ.

એ ઉપલી તપશીલ પરમાંણેનુ દોખનું દવારદરૂશત બનેઉંચ તેહેનાં ઘેરાવાની દોરી ૧૮૯) ફુટની થાઈચ તેહેનાં અંદર કુલે રૂવાંનો ૧૬૨ મુકવાનું એ દાદગાહા (ઇઆને દુખમુ) બનેલુંછે.

"એ કાંમની શરૂઆત રોજ ૧૯ મો ને માહા ૧૧ મો શેહેનશાહી તથા માહા ૧૨ મો કદીમ શને ૧૨૨૪ ને દીનેથી ચાલી તે રોજ ૧૯ મો ને માહા ૩ જો

શેહેનશાહી માહા ૪ થે કદીમ શને ૧૨૨૫ ને દીને "દીનેબેહી" નાં કાનુન મુજબ ટાંણો પુરવાની કીરીઆ કરવામાં આવી અને રોજ ૧૨ મો "કીનાંકશન" માહા ૪ થો "રોજઅફ્જુન શમશી" મુતાબકે રોજ ૯ મો ને માહા ૧૦ મો શેહેનશાહી તથા માહા ૧૧ મો કદમી શને ૧૨૨૫ ઈઅનદજરદ શેહેરીઆરનાં જલુશી મુઆફેક તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૬ ને દીને અનજાંમ પોહોચેઆથી ખરચ કરનાર શખી વજુદ શેઠીઆઓને શદાકાલ શવાબ પોહોચવાનું જશન કરી શરવે જરતોશતી અનજુમન મેલવી તેઓને શોફ્વામાં આવેઉછે. તથા તે શાથે એ દુખમાંની રખેવાલ કીન્જે બે જણ બેહેદીનોને મુકરર કરીને તેહેનાંઓનાં લવાજમ શરફાબાદનાં રેહેવાશી જરતોશતીઓએ દર શાલે ચાલુ આપવાં કબુલીઓછે.

તથા એ દુખમાંની એક બાજુએ શેહેરની તરફ જરાઅત (ઈઆંને ખેતીવાડી) કરવાની જમીન મુશલમાંનોનીછે તેઓ પાશેથી ઈજારે તરીકે બેહેદીનોને શોફાવીચ કે નજદીક હોવાથી મુશલમાંનો દુખમાંને અજીઅત પોહોચાડતાં અચકાએ ને રાત દાહાડો બેહેદીનો તેહાં નજર રાખતા રેહે.

લા૦ કમતરીન મુશાફર,

માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆનાં.

સરફાબાદનાં દુખમાંપર કોતરેલી તખતીની ફારશી નકલ.

بنام ایزد بخشا یندە بخشایشگر مهربان راستی پسند

این دادگاە در عهد دولت دوران مدت پادشاە جمجاە معدلت پناە ناصرالدین شاە قاجار خلدالا ملکه و روحنا فداە بهمت صاحب خیران و نیک بنیانان زراتشتیان متوطن هندوستان رعیت دولت معدلت بسطت انکلیس بجهت بی بضاعتی همکیشان خود سکنه ایران درقریه شرف‌آباد من قري دارالعبادە یزد و بجهت خوشنودی پاک یزدان و پیغمبران ساخته شد بتاریخ روز فروردین از ماە سپندار سنه ۱۲۲۵ یزدجردي مطابق سنه ۱۲۷۲ هجري موافق سنه ۱۸۵۶ عیسوي بکوشش حقیر با تقصیر فدوي مانکجی ابن لیمجی ولد هوشنگ هاتریا پارسي هندوستانی

ઉપલી ફારશી તખતીનો ગુજરાતી તરજુમો.

બનામે ઈઅનજદે બખ્ખશાએનદેએ બખ્ખશાએશગરે મેહેરબાંન રાશતી પશંદ.

આએ દાદગાહ ઈઆને દખ્મું પાદશાહ જમજાહ અદાલત પનાહ નાંશરઉદદીન શાહ કાજારનાં જમાંનાંમાં અખી રેહેજો હેની પાદશાહી તથા આપણો જાંન એની ઉપર ફીદા હોજો.

હીનદુશતાંનનાં રેહેવાશી જરતોશતી ખેરાતનાં શાહેબ તથા નેક બુનીઆદનાં જેઓ અદલ ઈનશાફ ભરેલી અંગરેજી હકુમતની રઈઅતછે તેઓની હીમ્તથી તથા ઈરાંનનાં રેહેવાશી જાત ભાઈઓની મુફલેશી હાલતને લીધે (શરફુલઆબાદ) નાંમનાં ગાંમમાં જે ઈઅનજદ શેહેરનાં ગાંમરાંઓમાં એક ગાંમછે તાંહાં પાક ઈઅનજદાં તથા પેગમબરોની ખશનુદીને વાશતે બનાવેઉં.

રોજ ફરરવદીન માહ સપંદારમદ શને ૧૨૨૫ ઈઅનજદજરદી, હેજરી શને ૧૨૭૨, ઈશવી શને ૧૮૫૬, ફીદવી માંણેકજી લીમજી બીન હોશંગ આંતરીઆ હીનદુશતાંની પારશીની કોશેશથી.

કેરમાંન અને તેહેરાંનનાં દુખમાં બાબેનો એહવાલ.

કુલક શેહેરની તા૦ ૧ લી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી હેવી ભલામણ તમારી કારોબાર મંડલીને કરેછે કે—

" કેરમાંનમાં ને તેહેરાંનમાં દુખમાં બાંધવાની અગતછે પણ ફનડ નહી હો
" વાને શબબે કારોબાર મંડલી રજા આપી શકતી નથી કરી ફરમાવીઉં તીઆ
" રે લાચાર છેઈએ પણ કેરમાંનની અનજુમને તેહાંનાં કનાત કશુનનાં દુખમાં
" ની ભાગેલી દેવાલથી ઉપજતા અવગુણોનો એહવાલ વારેવાર લખી વીનંતી
" કરવાને શબબે મજપર ફરજ હતી ને છે, વાશતે ફરીને એલતેમાશ કરીએચ
" કે જો બીલકુલ બનવા શરખું નહી હોએતો તે દુખમાઓના પરી ભાગેલા ભા
" ગ તરફ શરાદાની (ઈઆને પથરનાં ગરકાની) દેવાલ ભરવી જરૂરછે કે તે મધે
" ની મઈએતને કોહોલાં કુતરાંઓ નહી લેઈ જાએ એટલા કીજે તે બેઉ જગે
" આ મલીને અરશતો રૂપીઆ ૫૦૦) તુલક થાએચ તે કરવું જોઈએ.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે હેવા ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખવા ઉપરથી તા૦ ૯ મી ડીશેમબર ૧૮૫૮ ઈશવીની તેરીખે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને આએ ધરંમ ખાતાંની પુંજી માંહેથી એ દુખમાં ઉપર શરાદાની દેવાલ ભરાવવાને વાશતે લખી જણાવેઉંછે. એ વીશે ભાઈ માંણે

કજી આંતરીઆ તમારી કારોબાર મંડલીને તેહેરાંનની તા૦ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો જણાવેછે કે—

" કેરમાંન અને કનાતકશુન વાલા દુખ્માઓની દેવાલના ભાગો જે પરી " ભાગેલાછે તેહેની બાજુએ શરાદાની દેવાર ભરવા કીજે રૂપીઆ ૫૦૦ ની અ " મદાદ કીધીછે તેથી મોહોટો ઉપકાર માંનીએચ ને હવે હકીર તેહાં ગીઆ પછે " એ કાંમ અનજાંમ પોહોચાડવામાં આવશે.

તેહેરાંનની તા૦ ૧૭ મી મારચ શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણે કજી જણાવેછે કે—

" કેરમાંન અને કનાતકશુન વાલા દુખ્માંઓની દેવાલો દરૂશત કરાવવાનું " કાંમ પણ મુલા કેખશરૂએ કાઉશને શોંફીઉંછે કે તાંહાં જાઈને પંચ વાલા ભા " ઈઓની મશલહત મુજબ અનજાંમ પોંહોંચાડે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ભાઈ માંણેકજી લીમ જી હોશંગ આંતરીઆનાં તેહેરાંનથી તા૦ ૧૫ મી જાનેવારી શને ૧૮૫૭ ઈશવી ની તેરીખ વાલા કાગજમો તેહેરાંન માહે એક નાંહલું દુખ્મું બંધાવવાની જરૂર જણાવી હતી કે આપણાં હમદીન જરતોશતી પારશીઓની જુજ વશતી પણ તે હેરાંન માંહેછે અને જે જરતોશતીઓ ઉપર દારૂલ એબાદે ઈઅજદમાં જુલમ થા એચ તેઆરે તે લોકો તેહેરાંનમાં આવીને વશવાને વાશતે દુખ્મું નહી હોવાના શબબથી અરચણ લીએછે અને હરેક ધંધો કરનારાઓનું ગુજરાંન પણ તે તરફ શારી તરેહથી ચાલેછે, પણ એ તેહેરાંનનું દુખ્મું ફંડ પુરતુ નહી પરેઆને લીધે તમારી માજી કારોબાર મંડલીએ તાં૦ ૧૦ મી જુન. ૧૮૫૭ ઈશવીની તેરીખે એ ખરચ નહી કરવાને લખી જણાવેઉં હતું. તારબાદ ભાઈ માંણેકજી આંતરી આનાં લખેલા તા૦ ૧ લી શપટેમબર ૧૮૫૮ વાલા કાગજમો જણાવેછે કે—

" તેહેરાંનમાંબી દુખ્માં વગરની જે વેલાછે તે વીશે તમારા જવાબ મુજબ " અતરેનાં ભાઈઓને કેહેવામાં આવીઉંછે પણ તેઓએ પોતાની દલગીરી દે " ખાડી ફરીને ઓજરખાહી શાથે લખાવીઉંચ વાશતે અતરે મુખ્તેશરમે અર " જ કરીએચજી.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે—તેહેરાંનમાં દુખ મું બાંધવાની ભલામણ કરવાને વાશતે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ શેઠ મેહેર વાંનજી ફરાંમજી ઉપર ખાંનગી કાગજ એક તારીખ ૩૦ મી નવેમબર શને ૧૮૫૮ ની તેરીખે લખેઓ હતો, તે મધે કેટલાએક અગતનાં કાંમો ઈરાંન તરફ કરાવવા શારૂ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ લખેઉં હતું તે કાંમો મધે એક તેહેરાંનમાં

દુખમું બાંધવાની જરૂર જણાવેલીછે. એ વીશે તમારી કારોબાર મંડલીને વાકેફ થાવાને વાશતે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાડેએ પતર ૧ તારીખ ૨૭ મી જુલાઈ ૧૮૫૯ ની તેરીખે લખેઓછે. તે મધે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી લખી જણાવેછેકે—

"તારીખ ૩૦ મી નવેમબર ૧૮૫૮ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરી આ લખેચ કે, એક દુખમુ તેહેરાંનમો બાંધવાનો બંદોબશત કરાવવાની વાત વે આંન ઉપર રાખવીજી કે એ નેક કાંમ બનશેતો ૩૦—૪૦ ઘેર ઈઅજદ કે કેરમા નનીં વંશતી અંતરે કરાવાથી આગલ થતાં ઘણો ફેજ ઉપજશે તેહેમાં શક નહી ને હકીર બાબે કોઈ શાહેબ હેવો ખેઆલ કરે કે તે દુખમું માંણેકજી પોતાને વાશ તે બંધાવા ચાહેછે જે પોતે તાંહાંજ રેહેતો તેબી બેહેતરછે કે હીનદુશતાંન મુકીને ઈરાંનમાં આવવાથી હાડકાં ઠેકાંણે પરવાનું નેક કાંમ બનશે વાંશતે હર પરકારે એ કારણશર રૂ૪૦૦૦) થીતે ૫૦૦૦) શુધીની જોગવાઈ હરેક શખી વજુદથી કરાવવાને નહીં ચુકવુંજી."

એ ઉપર લખી જણાવેલી ભલાંમણ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે તારીખ ૨૬ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ ની તેરીખે તમારી કારોબાર મંડલીએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર લખી વાલીઉંછે જે તેહેરાંન માહે એક દુખમું રૂપીઆ ચારથી તે પાંચ હજાર શુધી ખરચીને બાંધજો. એ વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તેહેરાંનની તારીખ ૧૭ મી મારચ શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો તમારી કારોબાર મંડલીને લખી જણાવેછે કે,

"તેહેરાંનમાં નવું દુખમું બંધાવી આપવા થકી માંનવંનત મંડલીની તરફથી જે પરવાંનગી લખી જણાવેઆમાં આવીછે તે જાંણવાથી અતરેનાં બેહેદીનો મોહોટો ઉપકાર માંનીને શદ હજારા હજાર આફરીન બોલવું બજા લાવેઆચ, તથા હકીરે એ બાબદશર તા૦ ૧૪ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ ને દીને મીજલશ મેલવીને શરવેને કેહી શંભલાવેઆ પછે પોતાનાં ઉપર અકાબર શાહેબોનાં હેશાંન શમંદી શુકર ગુજારી કેહી શંભલાવીચ.

નશાખાંનાં બાબેનો એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલીને તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને કઈએક ખુશાલી પેદા થાઈછે કે જે પરમાંણે આપણાં હીનદોશતાંન તરફનાં જરતોશતીઓ હરેક તરેહનાં ધરમનાં મકાંનો તથા તેહેવાંજ બીજાં કાંમો કરવાને તથા કરાવવાને આગેવાની કરતા આવેઆછે તે દાખલો લેઈને આપણાં હમદીન ઈરાનના જરતોશતીઓ પણ હેવાં ધરમના મકાંનો બાંધવામો પોતાની ઉલટ દેખાડતા જાવા વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ કુલક શેહેરની તારીખ ૧૫ મી શપટેમબર ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો તમારી કારોબાર મંડલીને જાંણ કરેછે કે,

"બેહેદીન શેહેરીઆરે શરૂશે પોતાના છોકરા બેહેશતી ખુદાદાદની નઈએતે તે
" નશાખાંના પાશે વાપરવાનો પાણીનો કુવો બંધાવી આપીઓચ ને એક નશે
" શાલારનેબી તાંહાં લાવી રાખેઓચ.

એજ તેરીખ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"અતરે વેલા એક નવી ખબર મલીચ કે આપણી અનજુમનની વતી
" બનધાવી આપેલા નવા દુખમાંની હેઠવાઈએ કે શાંમને તરફ આતશગુજ (ઈ
" આને શગરી) ની પાશે એક એબાદત ગાહની જગેઆ શારી પાકટ બાંધનીથી
" બેહેદીન શેહેરીઆરે શરૂશે પોતાનાં દીકરા બેહશતી ખોદાદાદનાં રૂવાંનની ખુ
" શનુમનદી કીજે તઈઆર કરવા માંડીછે અને એજ પરમાંણે બીજા બેહેદીનો
" નો પણ ખેઆલ બીજી બેઠકો બંધાવાનો હોએ કરીને કેહેવાએચ પણ તેહે
" નાંઓ વીશે નકી ખબર નથી મલી.

હેવા ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખવા ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલીએ વીચારીઉં કે બેહેદીન શેહેરીઆરે શરૂશ ઉપર એક મરહબા (ઈઆને શાબાશી) પતર મોકલીએતો તાંહાંવાલા આપણા હમદીન જરતોશતીઓને હેવા ધરમનાં કાંમો કરવાનો તથા કરાવવાનો ઉલટ થાએતો આગલ જાતે હેવા ધરમનાં મકાંનો કે જેથી આલમને ફાએદો પોંહોંચે તે પોતે કરવાને અથવા બીજાઓ પાશે કરાવવાની ઉલટ રાખે, હેવો વીચાર કરીને બેહેદીન શેહેરીઆરે શરૂશ ઉપર એક શાબાશી પતર તમારી કારોબાર મંડલીએ નીચે જણાવેલો ફારશીમાં ભાઈ માંણેકજી હશતક લખાવીઓ હતો તે ફારશી પતર તમ શાહેબોને વાકેફ થવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

બેહેદીન શેહેરીઆરે શરૂશ ઉપર લખાવેલાં ફારસી પતરની નકલ.

مراسله که بشهریار سروش در دار العباد یزد نوشته شده بتاریخ ۲۱ جلی ۱۸۹۶ عیسوی عالیشان عزت و سعادت نشان
برادر مهربان ملا شهریار خلف بهشتی روان سروش را اعلام میشود که دیرگاهیست که از احوالات خیریت علامات آنعالیشان
اطلاع ندارم مگر بسیار مدتی قبل ازین که خبر دهشتاثر وحشت ثمر درباب مرحوم خداداد رسیده بود درینخصوص بسیار افسردگی
و دلخوری حاصل شد اگرچه چیزی بآنعالیشان نوشته نشده درینخصوص لاکن بجهت سایرین و اخوان نزدیکان نوشته ایم و اظهار تالم و تحسر
نموده ایم خالق مهربان آنمرحوم را غریق رحمت خود نماید و بازماندگان را بسلامت بدارد و صبر و اجر بدان برادر کرامت فرماید باری جهان سرای
راحت اندیش نیست عدم با وجود ش دمی نیست همه مرد راهیم پیر و جوان نماند بکتیی کسی جاودان لهذا اچاره بجز صبر و شکیبائی نیست باری
از قراریکه معلوم گردید آنعالیشان پس از فوت مرحوم خداداد از راه ثواب چاه در زاد آورکنده اید و زحمت کشیده اید منزل عبادتگاه در پهلوی
آتش بهرام قدیم روبروی دخمهٔ نوساخته اید که محل عبادت باشد بسیار کار بجا و صواب نموده اید این کیفیت را اینجانب بجهت صاحبان اکابر و بزرگان
هندوستان نوشته بودیم و از طرف انجمن سرکاران آن بزرگواران عالیشان عزت و سعادت نشان برادر مهربان دستور سهرابجی بن بهشتی
روان دستور رستمجی فرمایش که بشما اظهار نمایم اولاً افسردگی درباب آنمرحوم و سلامتی بجهت بازماندگان مرحوم شده که خداوند آنمرحوم را
بیامرزد و بشما اجر و صبر بدهد و ثانیاً مذکور و مرقوم فرموده اند که چنان عملی که آنعالیشان نموده اند درینخصوص آفرین و مرحبا گفته و نوشته اند که یزدان پاک
همه را چنین راه خیر کرامت و هدایت فرماید که اینگونه عملها باعث رفاهیت همگیشان خود و خلق خدا خواهد بود چون در هندوستان مرسوم است که در حالت
مسرت و عیش کردن و چه در وقت عزاداری و افسرده شدن خود را مشغول چنین عملهای خیر مینمایند از این سبب بزرگان و اکابران هندوستان امیدوار هستند
که اهالی یزد و کرمان چنین کار خیر و صواب را پیش بگیرند که باعث نیکنامی جاودان و خوشنودی نیاکان و رستگاری روان خود است چون که در دنیا هر کس آمده
آمد باید برود و ازین جهت هر دی نفسی را لازم است که بقدر مقدور با خیر و رفاه خلق شده باشد زیرا که هر کس در راه حق هر چه از مال خرج کرده یا محنت کشیده اجر آن در تن

[illegible]

બેહેદીન શેહેરીઆરે શફ્રશ ઉપર લખાવેલાં ઉપલાં ફારશી પતરનો ગુજરાતી તરજુમો.

" હવે તમો આલીશાને જે કરાર કરેઓ તે માલમ પરેઓ કે (તમારા દીકરા) મરહુમ ખોદાદાદના પુણને શારૂ પાણીનો કુવો ૧ જાદો મરગની જગા ઉપર ખોદાવાની મેહેનત લીધી અને દુખમાંની શાંમલેની શગરીની બાજુથી એક એબાદત કરવાની નવી જગા બાંધી એ કાંમો તમોએ ઘણા શવાબનાં કીધાં તેથી એ વાતને મેં માહારી તરફથી હીનદોશતાનનાં અકાબરો અને બુજોરગો ઉપર લખેઉ હતું અને તે બુજોરગોની તરફથી આલીશાંન વ શઆદત નેશાન મેહેરબાંન ભાઈ દશતુર શોહોરાબજી એબને બેહેશત રવાન દશતુર રૂશતમજીને ફરમાએશ થાઈ હંતી કે તમોને જાહેર કરે, તેહેમાં પેહેલાં (તમારા દીકરા) મરહુમ ખોદાદાદના ગુજરવાની દલગીરી જણાવીને તમારાં બીજાં ફરજંદોની શલાંમતી ચાહે અને તમારા મરહુમ દીકરા ઉપર ખોદાતાલાની રેહેમ હોજો અને તમોએ જે એ નેક કાંમો કરેઆં તેહેનો બદલો પોહોચજો અને તમારા હેવાં નેક કાંમો કરવાથી તમારા ઉપર તે બુજોરગોએ આફરીન અને શાબાશી લખેલીછે અને પાક ઈઅજદાન તમોને હેવી નેક રાહની હેદાએત ફરમાવે અને હેવાં નેક કાંમો કરવાથી ખોદાતાલાની ખલક તથા તમારા જાત ભાઈઓને આશુદગીનો શબબ થાશે."

" હવે જીઆરે હીનદોશતાંન વાલાઓએ હરેક શર અવશરે હેવા નેક કાંમો કરવાનો પોતા માહે કાએદો રાખેઓછે તે ઉપરથી હીનદોશતાનવાલા અકાબરો અને બુજોરગો હેવી ઉમેદ રાખેછે જે ઈઅજદ અને ફેરમાન પરાંતના રેહેનારા જરતોશતી પારશીઓ હેવા નેક અને શવાબના કાંમો કરવાની પછવાડે કોશેશ કરે કે જાવેદાંન શુધીની નેકનાંમી અને નેઆગાનોની ખુશનુદી અને પોતાના અશો રૂવાંનોને નેજાતનો શબબ થાએ કાંએકે આએ દુનીઆમાં જે પેદા થાએઓ તેહેને મરવુંછે તે વાશતે હરેક જણને લાજેમછે કે પોતાની મકદુર મુજબ નેક કાંમ કરીને ખોદાતાલાની ખલકની આશુદગીનો શબબ બનાંવે કારણ કે જે શખશે ચાર શાઈ † નેક કાંમ પછવાડે ખરચી ઈઆ મેહેનત લીધી તો તેહેનો બદલો શું આએ જાંહાંનમો કે શું તે જાંહાંનમો જાએઆ નહી થાશે."

---

† જાંણવુંજે ૨॥ શાઈનો એક આંનો થાએછે.

આતશબેહેરાંમ તથા આદરીઆંનોનો એહવાલ.

તેહેરાંનની તા૦ ૩૧ મી મારચ શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેક જી લીમજી હોશંગ હાતરીઆ લખેછે કે—

" હાલે કેટલાએક મુનાંફેક મુલાંઓ જે ઈઅનદથી મશદ ખાતે જીઆરતે
" ગીઆ હશે તેઓએ તાંહાંથી એક અરજી લખીને મશદવાલા મુરશેદોની પણ
" શહી શાથે લખી મોકલેલુંછે કે ઈઅનદમાં ગબરોએ આતશકદા દરૂશત
" કીધાચ તે ઈશલાંમી શરીઅતથી ઉલટુંછે ને એમજ એ લોકોને જે ચાહે તે ક
" રવા દેશું તો આગલ જાતે મોહમદી મજહબને એ લોકોં નુકશાંન પોંહોંચાડશે,
" અને એ શીવાએ બીજા કેટલાએક શખુનો હશદ અને અદાવત શાથેનાં વા
" પરી દબીરૂલ મુલકની મારફતે શાહા ઉપર મોકલી હતી પણ તે વાંચીને અક
" દશે હોમાએઉન નશરૂદદીન શાહે કાજારે કોહું નહી આપવાથી વાત ઢંકાઈ
" ગેઈચ."

કુલક શેહેરની તારીખ ૧૫ મી સપટેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભા ઈ માંણેકજી જણાવેછે કે—

" આતશબેહેરાંમ બાબેનો એહવાલબી જે રપોરટ (ઈઆને તારીખ ૨૨
" મી અકટોબર શને ૧૮૫૫ થી તા૦ ૩૦ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ શુધી)
" ને પાંને ૬૪ મે જાહેર કરીઓચ તે ઉપરાંત આપણાં માજદીઅશનાંનોને વાકે
" ફ થાવા જોગ બીના એછેજે અશલ આતશકદેહ વાલી એમારત શુરતવાલા
" શવરગવાશી નોશરવાંનજી કોહાજીનાએ બંધાવી આપેલી કેહવાએચ."

" અને ચાલુ ખરચને પેટે ખરીદાવી આપેલી જાગીરમાં બાગેચનાર તથા
" આબે મુબારકની ઉપજમાંથી એ બેહશત બેહેરેને નામે દર વરશે ધમબાર પણ
" એ મુબારક મકાંનમાં થાતા આવેચ."

" અને તે આતશનો કેબલો પણ શુરતથી પગ મારગે હીંદોશતાંની મોબે
" દો લેઈ આવેઆ હતા ને દીન કીરીઆનું કાંમ કરી તેવોએજ તખતે બેશાડી
" આ બાદ તેઓમાંહેનો એક હેરબદ નોશીરવાંન નાંમે ઈઅનદમાંજ રેહાને શ
" બબે તીઆંજ મરણ પાંમીઆ વીશે તથા બીજીબી તેહેવીજ બીનાં શરવે ઈઅ
" જદનાં ઘરંડાઓને પુછપરછ કરતે જાણવામો આવીછે વાશતે એ આતશ બા
" બે બીજી બીનાં નીચે જણાવીએચ."

" તે એજ આતશબેહેરાંમનો ગુંબજ જે ઘેરમાં હતો તે ગોએઆ જાલમોની
" બીકમે શબબે છુપુ રાખવા શારૂ એક કોઠારની કાંની ખુનાંમે બંધાવી તેની
" આશપાશનાં ઓરડા ઓરડીમાં જનાબ દશતુર કેખશરૂ પોતાનાં કબીલા શાથે
" રેહેતા હતા, તે તેવણુ બેહેશત બેહરે થાએઆ પછે તેવણનો દીકરો જનાબ દ
" શતુર નાંમદાર પોતાનાં પરીવાર શીકિ હાલે વશેછે તેથી કોઈને બંદગી કરવા
" ને જાવા નહી બનતું હતું."

" તથા એજ એમારતને લગતાં કમપાઉનડ આથમની ગમ છેરે એક બીજી
" એમારત બેહેશત બેહેરે શેઠ ખુરશેદજી કાવશજી અને ફરરોખ રૂવાંન શેઠ ફરાં
" મજી કાવશજી બનાજીનાંએ પઈશા મોકલી બંધાવી આપેલીછે, પણ તે અમાર
" ત અકશર વખત પરત રેહેતી હંતી મગર હાલે જનાબ દશતુર નામદારનાં છો
" કરા મુબેદ શેહેરીઆરને પરણાવી તેહાં રેહેવાને શોંકીચ કે તેથી એમ જણાવેચ
" કે હવે આતશબેહેરાંમની રખેવારી શારી રીતે બની શકશે."

" અને જે અમારત આપણી અનજુમનની તરફથી બંધાવી આપેઆમાં
" આવીચ તે એ ઉપર કેહી બીજી અમારતને લગતી ઉગમન તરફ આવીચ ને
" તેની બાજુએ કદીમ જુનાં ગુંબનગમ જાતે એક ગોદાલ બાગચો આવેલોછે,
" તે અમારતમો દખનાંદી ગમ બેવરા ધાબાંનો ગુંબજ કરીને આતશબેહેરાંમનું
" તખત તાંહાં મુકરર કરેઉંચ ને અનજુમનને આવવા જાવાનું બારણું ઉતરા
" દુ મુકેલુંછે તથા અંદરથીબી અશલી બેઉ અમારતમો વશનારાવોને પણ અ
" રશ પરશ આવજાવ કરવાને બનેછે."

" વાશતે એ આતશબેહેરાંમને નવેશરથી પરથેઆનાં દાહાડા વાર વીશેની
" તખતી જે અનજુમન મેલવવાનાં દીવાનખાંનામો મુકવામો આવેલીછે તેનો
" ઉતારો મોકલવામાં આવીઓછે."

ઉપર જણાવેલી તખતીનો અશલ ફારશી લેખ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

આતસબેહેરાંમને નવેશરથી પરથેઆનાં દાહાડા વાર વીશેની આતશબેહેરાંમનાં દેવાંનખાનામાં મેલેલી તખતી.

بنام ایزد بخشاینده مهربان

در عهد دولت دوران مدت پادشاه جمجاه ناصرالدین شاه قاجار خلدالا ملکه بیمن همت خیراندیشان سلسله کیان زراتشتیان متوطن ممالک هندوستان رعیت دولت جاوید مدت عدالت بسطت بهیه انگلیس ادام الا ملکه به خوشنودی یزدان پاک و پیغمبران برحق این منزل شریف بجهته رفاهیت و فراغت کیانی و همکیشان خود از سکنه ایران پارسیان دارالعباد یزد خاصه موبد گاه و محل عبادت و آسایش دارالقرار و خواندن گهنبار و جمع شدن انجمن ساخته وپرداخته شد بتاریخ روز سروش ایزد از مهرماه قدیم یزدجردیه سنه ۱۲۲۵ مطابق سنه ۱۲۷۲ هجریه موافق سنه ۱۸۵۶ عیسویه بسعی و اهتمام حقیر فقیر سراپا تقصیر بنده خاکسار ربانی و امیدوار رحمت یزدانی درویش فانی مسافر مانکجی ابن لیمجی ولد هوشنگ هاتریا پارسی الاصل هندوستانی المسکن

ઉપલી ફારશી તખતીનો ગુજરાતી તરજુમો.

બનાંમે ઈઅજદે બખશા એનદેએ મેહેરબાંન.

“ પાદશાહ જમ જાહ નાશરૂદદીન શાહ કાજારની પાદશાહીનાં જમાનામાં ખોદાતાલા હેની શલતનત કાએમ દાએમ રાખે, ભલું ચાહનાર કેઆંની શેલશલાહનાં જરતોશતીઓ રેહેવાશી હીંદુશતાંનનાં જેઓ અંગરેજ શરકારની રઈઅતછે તેઓની હીમત તથા શખાવતની બરકતે કરી આએ મુબારક મકાંન પાક ઈઅજદાં તથા પેગમબરોની ખશનુદી શારૂ પોતાનાં ઈરાંની જાત ભાઈ જેઓ ઈઅજદ શેહેરમાં વશેછે તેઓની રાહત તથા ફરાગતને શારૂ આએ “ મોબેદ ગાહ ” ઈઆને અગીઆરી તથા એબાદતની જગો અંનજુમન મલવા તથા ઘમબારનું જશન કરવા શારૂ બંધાવીછે.

“ તારીખ રોજ શરોશ ઈઅજદ માહ મેહેર કદીમ શને ૧૨૨૫ ઈઅજદજરદી, શને ૧૨૭૨ હીજરી, શને ૧૮૫૬ અંગરેજી.

"ફકીર હકીર ખાકશાર ઇઅનજદાંની રેહેમતનો ઉમેદવાર દરવેશે ફાંની મુશાફર માંણેકજી એબને લીમજી વલદે હોશંગ હાતરીઆ પારસી હીંદુશતાંનીની કોશેશ તથા ઉપરીપણાથી બંધાઈ."

એજ તેરીખ ઇઆને તારીખ ૧૫ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી જણાંવેછે કે—

"એ શીવાએ અંદરનાં ગુંબજ માંહે તખત બનાવી મુકેલું, પથરનું પાતરૂ "અને તાંબાકુંદી ને બીજો અશબાબ વગેરેનો ખરચ એક પરબારા ધણી પાશે "થી મુજરા મલેલોછે."

"એ આતશબેહેરાંમની નવી એમારત વીશે થોડુંક થાએઉં એક શખશે ફરમાએશ કરીચ કે તેહાં ચુનાં મરોડાંનું પલાશતર અથવા અશતર અંદર ને "બાહારથી બનાવી આપવું, વાશતે તે કાંમ હકીરનાં તેહાં જાવાપર મોકુફ "રહેલુંછે."

"હવે એ તરંડે અમારતો મલીને જે એકજ ઘેર કેહેવાએચ તે વીશે જાણવું "કે જેમ હઈએ એબાદત ગાહાને અનજુમનને વાપરવાની જગેઆછે તેમજ "દશતુરજી નાંમદાર એબને બેહેશતબેહેરે દશતુરજી કેખશરૂ પોતે કે તેમનાં વનશ પરંપરા જે નર વારશ માજદીઅશનાંન દીન મુજબ હેરબદી કરનાર હોએ "તે વશે વાપરે ને આતશબેહેરાંમની રખેવાલી કરે, મગર કોઈ પરકારે વેચવા "શાટવા કે ગીરવી મુકવાનો હક કોઈને નથી, તથા ખુદા ન કરેને એ દશતુરજીનાં વારશ કે વારશોમોથી કદાચ કોઈ વટલી જાએતો તેવા શખશને એ અધમાં રેહેવા કે આવવા જાવાનો પણ કશો હક નહી પોંહોંચે ને અગર અશલથી વશતો હોએતો તુરત ખાલી કરી જાએ અને તે વીશેની તાવલીઅત "(ઇઆને લખત) રીશ શફીદાન દશતુર મુબેદાંન હજરાતે અનજુમને માજદીઅશનાંને શોંફવી, હેવા બનદોબશતથી આગલા શવરગવાશી શેઠીઆઓએ "અને હીંદોશતાંની અનજુમનની વતી આએ કમતરીને પણ અનજામ પોંહોંચાડી જનાબ દશતુરજી મજકુરને ખાશોઆંમ અનજુમનની હજુર શોંફવા "મો આવીઉંછે."

તેહેરાંનની તા૦ ૧૭ મી મારચ સને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી જણાવેછે કે—

"કેરમાંન વાલી પનચાએત વારા ભાઈઓએ કેટલીએક ઓજરખાહીથી વારેવાર કાગજો લખી જણાવેઉચ કે તેહાંનાં કનાંતકશુન વારા આદરીઆંન પાશે "જે એક બેહેદીનનું ઘેરછે તે તેણે કોઈ મુશલમાંન પાશે ગીરવી મુકીઉ હતું પણ "હવે પાછુ છોરવી નહી શકાએઆથી ખાલી કરાવી પોતે આવી રેહેવા ચાહેચ, "વાશતે જો તેમ બનશેતો જેમ ધરમની અમારતના આદરીઆંનને તેમજ તે

" હેવાં ધરંમનાં કાંમને જોખમ શરખુછે, વાશતે ગમે તેમ રીતે મુંબઈ વારા અ
" કાબર શાહેબોને ઍરન્જ કરીને આશરે તુમાંન ૫૫) ની એલતેફાત કરાવવી કે
" તેથી આદરીઆન શચવાશે.

" હકીરે તેનાની એલતેમાશ મુજબ વીચારેઉ કે મુંબઈ લખી જવાબ મં
" ગાવીએ તેટલે દાહાડા ભાગી ગીઆથી કદાચ પેલો માગનાર જુલમ કરી ઘર
" મો આવી બેશેતો ઠીક નહી, વાશતે તુરત પોતાને જોખમે લખી જણાવેઉચ કે
" તે પઈશા ભરીને ખત છોરવી રાખે ને મકતબ પરાવનાર તે જગેઆએ બેશે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને રજા લેછે કે હેવા ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખી જણાવેઆ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલીએ તા૦ ૨૩ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૦ ઈશવીની તેરીખે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર લખી વાલેઉં કે તે ઘેરને ગીરવી રાખનાર ધણી મુશલમાંનછે તે ખાલી કરાવીને પોતે તે ઘેર માંહે વસવા ચાહેછે તે તમારી નજરમાં દરૂશત નહી આવેઆથી તમોએ તમારા જોખમે તે ઘેર તુમાન ૫૫) આપીને છોરવવા ને વાશતે કેરમાંન વાલાઓ ઉપર લખેઉ તે દરૂશત કરેઉ અને એ તુ૦ ૫૫) ત મોને આએ ધરંમ ખાતાની પુજીમાંહેથી આપેઆમો આવશે અને તે ઘેરનુ ખ ત તમારી તરફનાં કાએદા મુજબ ઈરાંનદેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડનાં તરશટીઓ જણ પાંચનાં નાંમ ઉપર કરાવજો,

એ ઉપરથી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તમારી કારોબાર મંડલીને તા૦ ૬ ઠી નવેમબર શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમાહે લખી જણાવેછે કે—

" તે ઘેરનુ ખત આપણા અકાબર શાહેબો માહેનાં પાંચ શાહેબોને નાંમે બ
" નાવા ફરમાવેલું જાણેઉચ વાશતે તે મુજબે હવેથી બનદોબશત કરીને તે ખ
" તની એક નકલ તેહાંની પનચ પાશે રાખવા અને બીજી આપણી માનવનત
" મંડલીના દફતર કીજે મોકલીસે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે કે આએ ધરંમ ખાતાની કારોબાર મંડલીની તરફથી તા૦ ૨૩ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૦ ઈશવી ની તેરીખે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને લખી જણાવેઉં હતું કે જે કંઈ કાંમો આએ ધરંમ ખાતાં મધેથી તમારી તરફ બંધાવો અથવા મરાંમત કરાવો ઇઆ તેઆતાં લેઓ તે તથા જે કઈ કાંમ આગલ તમારી તરફ થાએલાંછે તે શરવેને તે હેરાંનની શરકારમો રેજીશટર કરાવવું અને કરાવતા જાવું અને તેઆર મછે અંગરેજી શરકારની કોઠીમાં પણ રેજીશટાર કરાવવું અને કરાવતા જાવું અ ને વલી આએ ધરંમ ખાતામાંહેથી જે મીલકત ખરીદ કરેલી અથવા બંધાવી હો એ તે ઉપર નીચે જણાવેલી મતલબ મુજબ તે તખતી ઉપર ભખાવતા જાવું.

ઊપર જણાવેલી તખતી.

بهمت صاحب خیران و نیک بنیانان زرتشتیان متوطن
هندوستان رعیت دولت معدلت بسطت انگلیس

ઉપલી ફારશીનો ગુજરાતી તરજુમો.

ઈઆને હીંદોશતાંનના રેહેવાશી જરતોશતી શખાવતનાં કરનાર નેક બુનીઆદનાં જેઓ અદલ ઈનશાફ ભરેલા અંગરેજી શલતનતની રઈએતછે.

તા૦ ૬ ઠી નવેમબર ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો ભાઈ માંણેકજી જણાંવેછે કે—

" એ શીવાએ જે જે ધરમ ખાતાંની અમારતો બંધાવવા કે શમાર
" વા ને ખરીદવામાં આવેલીછે તે શરવે ઉપર તખતીઓ મુકવા તથા તેનાં ખતો
" ધારા મુજબ બનાવી શરકારી દફતરમાં નોધવાની પેરવીમાં રેહીને પકો બં
" દોબશત બનેથી ખોલાશો લખીશે."

બોરડીંગ ઈશકોલ તથા મકતબો વીશેનો એહવાલ.

કુલકની તારીખ ૧લી સપટેમબર શને ૧૮૫૮ વાલા કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી લીમજી હોશંગ હાતરીઆ તમારી કારોબાર મંડલીને ઘણીજ ભલાંમણ કરેછે કે—

"અતરે વાલા ભાઈઓએ એકશંપ થાઈને લાંબી તફશીલથી એક અરજી
" લખીચ કે તેહેની મતલબ આહારે અકાબર શાહેબોને જણાવવી, તે એછે જે
" ઈઅનદમાંની ઘણી મકતબોને મોકુફ કરીને તાંહાં બે ચાર જગોએ રાખવી
" કેમજે તાંહાં કોઈ પુરૂ પાધરૂ ભણેલા પારશી કે મોબેદો મુતલક નથી ને મુશ
" લમાંનો આપણા લોકોને શીખવવાનું કાંમ દરૂશત નથી જાણતા, એટલા કી
" જે અતરે તેહેરાંનમાં જો એક "બોરડીંગ ઈશકુલ" કરવામો આવેતો આ
" શામી જણ ૨૫ થી તે ૩૫ લેર છોકરાઓને ઈઅનદથી બોલાવીને કોઈ શારા
" કાબેલ મુશલમાંનોને હાથે શીખવવામો આવેતો થોડી મુદતમો તેહેનાંઓ વી

" દવાંન થાએઆ પછી પોતેજ ગાંમડે ગોથરે મકતબો ઉભી કરી દરશ આપ
" નારા થાશે."

" એ વાત હકીરને પણ પશંદછે કેમજે અતરે (ઇઆને તેહેરાંન) કેટલાએ
" ક રાજવાલાઓની કોઠીછે તેહનાં શબૂબે કશી અજીઅત કોઈ પોંહોંચાડનાર
" નથી ને વલી મુશલમાંનો અતરેનાં ઇઉરોપીઅનોને તાંહાં ચાકરછે તથા પહ
" રાવેછે તે દાખ્લો લેઈ પારશીઓનાં છોકરાઓનેબી તાલીમ આપવા કીજે ક
" શો મુજાએકો કોઈ નહી કરશે અને આપણા પડી ભાગેલા ટોલામો શુધરાઈ
" કરવા થકી એ જેહેવો ઉપાએ બીજો હાલે નજર આવતો નથી તથા જો અ
" તરે રેહીને એલમ શીખશેતો પછી તેહેનાંઓને ધંધો, રોજગાર કરવો પણ સુ
" જશે ને આગલ જાતે શુખી થાએઆ વગર નહી રેહેશે ને તે વગરે ઘણી તરે
" હનાં ફાએદાઓ નજર આવેચ તે શરવેનું બએઆંન કરવા કરતે અતરે મુખ
" તેશર અરજ કરી મંડલીનાં શાહેબોનાં ધેઆંન ઉપર શોંકીએચ કે એ બાબત
" ને પુરતી રીતે દરીઆફતમો લેવા વગર નહી રેહેશે વાશતે એ કારણનાં ખર
" ચનો અડશટો જે એ લોકોએ બતલાવેઓછે તેહેની તફશીલ નીચે ટાંકીચ.

૬૦) છોકરાઓને ઇઅજદથી અતરે લાવવા બાબતનો ખરચ એક જ
ણને તુ૦ ૨) લેખે ગણેચ કે ખચર, ભાડૂ ને ખોરાક વગેરે.

૭૫) અશબાબ, ફરશ, વાશન, બાજટ ને હોધણાં બીછાનાં મલી મકત
બને કાંમ જોગની ચીજોનો અડશકો તુ૦ ૭૫)

૧૨૫) હાલ તુરત કાંમ જોગની કીતાબો આશાંમીઓ જણ ૩૦ ને વાશ
તે નાંધલી મોહોટી મલીને ખરીદવામો આવેતો તુ૦ ૧૨૫)

૨૬૦) એ પરમાંણે અવલ શરૂઆતમાં ખરચનાં તુ૦ ૨૬૦) કેહેછે તેહ
નાં રૂ૧૦૦૦) થી ૧૫૦૦) તુલકનો અડશટો ગણવો.

" અને દર વરશનાં ચાલુ ખરચ કીજે જે ધારણાં કરવામાં આવેચ તેની
" તફશીલ અતરે નીચે જણાવીઆ મુજબછે તેથી વધારે થાનાર નથી પણ જો
" કમ થાશેતો બીજા ખરચમાં લેવાશે.

૬૦) જગેઆ જે નીશાલ તથા રેહવા થકી ભાડે લેવામાં આવે તેનો કે
રાએઓ (ઇઆને ભાડુ) ઓછામાં ઓછો દર માશે તુમાન ૫)
લેખે ગણીએચ.

૪૮૦) ખોરાક છોકરાઓ જણ ૩૦) ને નોકર ચાકરો મલીને દર માશે
તુ૦ ૪૦) લેખેનો અડશટો ગણવામાં આવેચ તેથી વધુ નહી થાશે.

૧૪૦) લેબાશ દરએક જણને દર વરશે તુમાન ૪) લેખેની રાશ ગણતે નો
કર ચાકરો શુધાં જન ૩૫ ની ગણતીએ તુમાન ૧૪૦) થાએચ.

૭૫) નોકરોમાં ૧ બબરચી, ૧ શારવારીઓ ને ૧ કપડાં ધોનાર કે આર
　　ઝુર કરનાર મલીને જણ ૩ નું વરશાશન તુ૦ ૭૫)
૧૪૪) મુનશી જણ ૧ ને દર માશે પગાર તુ૦ ૬) લેખે ને બીજા જણ
　　બે મલી તુમાન ૬) શાથે તુ૦ ૧૨) પરમાંણે ગણતાં,
૭૫) એક મેનીજર બેહદીન શરવેની ખબરદારી કરી હશાબ રાખે ને
　　ઘટતું કાંમકાજની વારફેર કરતો રેહે તેહેનું શાલીઆંનું.

૯૭૪) એ પરમાંણે દર વરશનાં ગણેય પણ પુરી પાધરી મેનીજ થાએતો
　　રૂ૪૦૦૦) થી ઉપર ને ૫૦૦૦) ની અંદરનો ખરચછે તે જો કારો
　　બાર મંડલી નજરમાં લેઈ નવાજેશ કરશેતો અલબતાં બેહેતર
　　ને બેહેતરછે.

એજ કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆ લખેછે કે—
" મકતબો (ઈઆને બોરડીંગ ઈશકોલ) વીશે ઉપર જણાવેઉંછે તે કાર
" ણશરે હકીર કે અતરે વાલા ભાઈઓ એટલી ઉતાવલ નથી કરતા કે હાલે જ
" જીઆનું કાંમ પડતું મુકીને એ ઉપર ધેઆંન વેહેલું આપવા લખીઉં હોએ,
" મગર હઈઆતીનો કંઈ ભરૂશો નથી ને આવતો વખત કંઈ જાણી નહી શ
" કાતો એટલા કીજે જે કાંઈ નેક શુજેય તે અકાબર શાહેબો આગલ અરજ ક
" રવાની જરૂરછે કે પછેતો હાલે નહીતો એક વખતેબી ધેઆંનપર લેવામો આ
" વશેતો આપણાં ટોલાનો શુધારો થાએઆ વગર નહી રેહે હેવા ખેઆલથી એ
" લતેમાશ કરીએચ."

" વાશતે અવલમો જજીઆનું કાંમ અનજામ પોહોંચીઆ બાદ અગર એ
" મકતબ વીશેબી જો માનવંત મંડલી ધેઆંન આપશેતો તેથી એખલું ઈરાંની
" ઓનાં હકમો ભલું થાશે એમ નહી જાણવું પણ કુલલે જરતોશતી ટોલાનાં
" શું ઈરાંન કે હીંદુસતાંન વાલાઓને લાભ ઉપજવા શરખુંછે."

" કેમજે હાલ જમાનામાં જે આપણાં પવીતર મજહબને અશલી હેકાઈએ
" ત વીશે વધારો ને શુધારો કરવાની ચાલથી આપણાં અકાબરો ઉપાઓ શોધે
" ચ તેઓને વાશતે એથી બેહેતર ઉપાએ નથી."

" શબબ કે અતરે જો ઈરાંની પારશીઓ એલમ હાંશેલ કરશેતો પછી તેહે
" નાંઓને આશપાશનાં મુલકમાં ફરવા તથા કીતાબો શીખીને અલામતોની શો
" ધ કરવાને જાવું શેહેલું બની આવશે તેહેવું આપણ હીંદુશતાનમાં વશનારા
" હરએક કાબેલને ગમે એટલો ખરચ કરતે બનવું મુશકેલછે."

" એટલા કીજે મજહબનાં મુરબીઓ જે હેવી ખાહેશ રાખતા હોએ કે
" આપણાં કદીમ જંદ અવશતા અને પુરાતમ ફારશી જુબાનનાં દફતરો જે ગુ

"મ થાએલાંછે તેહેની શોધ કરે અથવા તેહેમાંની અશલ મતલબોને અરબ કે "જદીદ ફારશીમો તરજુમો થાએ અને તેહેને પાછી ચુંટી કાહાડે ને હરેક ડુંગ "રોનાં ગારમાં કે ગાંમેગાંમ અશલી અલાંમતોની ચીજ અને તખ્તીઓછે તે "એકઠી થાએતો એક "બોરડીંગ ઇશકુલ" તેહેરાંનમાં ઉભી કરાવીને તેહેમાં "ઘટતી કેલવણી આપવાનાં ઉપાએ કરવા ઘટેછે."

"અને એ બાબતમાં જોઇતો આશરો અતરેની કોઠી વાલાઓબી આપેઆ "વગર નહી રેહેશે તેથી કરી કાંમ ઘણું શારૂ ને ઉતાવલું નીવરતું આવશે, વા "શતે જારે હેવી બધી ધારણાં કરવામો આવે ને તે વખતે કેટલીએક જાતની "ગોઠવણોબી કરવી વાજેબછે તેહેની તફશીલ હાલે અતરે લખી લંબાન કરવા "ની જરૂર જોતો નથી કેમજે માંનવંત મંડલી જીઆરે એ કાંમ હાથમાં લેશે "તેઆરે તેઓ શરવે તરેહનાં બંદોબશતો કરવાને શકતીવાંનછે."

હેવાં ભાઈ માણેકજી આંતરીઆનાં લખવા ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તંમ શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે કે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ "બોરડીંગ ઇશકુલ" દારૂલ ખલાફે તેહેરાંન માંહે શથાપવાની ભલામણ કરેછે, તે ઉપરથી આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીની તરફથી ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ ઉપર કાગજ ૧ તારીખ ૯ મી ડીશેમબર ૧૮૫૮ ની તેરીખે લખેઓ હતો તેમધે એ ભાઈને તમારી કારોબાર મંડલીએ લખી જણાવીઉં હતું કે (એ કાંમ ઘણુ અગતનુછે ખરૂ પણ અતરે એટલું પુરતું ફંડ થાએઉ નથી કે તેહેની ઉપજ માંહેથી હેવો ખરચ કરવાની કારોબાર મંડલી હાલ તરત ગોઠવણ કરી શકે.)

તીઆર પછે ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ "ઇઉન શાહાબાદ" શેહેરની તારીખ ૩ જી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ ની તેરીખનાં લખેલાં કાગજમાં જણાવેછે કે—

"હમો એલતેમાશ કરીએચ જે માંનવંનત મંડલીએ ધેઆંન પોંહોંચાડી બ "ને તેમ હેનાંઓમે શુધરાઇ શામેલ થાવા કીજે કેલવણી આપવાનાં ઉપાએઓ "શોધવા કે જેથી કરી હેનાંઓ જંગલી હાલત મુકી ઈનશાંનીઅતે ચાલવા થકી "પોતાની કદર જાંને."

તમારી કારોબાર મંડલીને તંમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને ખુશાલી ઉપજેછે કે મરહુંમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમ ખાતાંનાં ટરશટીઓ શેઠ દાદાભાઈ નશરવાંનજી કાંમાંજી તથા શેઠ દાદાભાઈ હોરમંનજી કાંમાંજી તથા શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી તથા શેઠ પેસતનજી હોરમજજી કાંમાંજી અને શેઠ ડોશાભાઈ ફરાંમજી કાંમાંજીએ તારીખ ૨૭ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ ઈશવીની તેરીખે તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર પતર ૧ ઈરાંન તરફ મકતબો શથાપવાને વાશતે લખેઓછે તે પતર તંમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંના ધરમ ખાતાનાં તરશટીઓનો લખેલો પતર.

ભાઈ સોહોરાબજી રૂશતમજી મુલાં ફીરોજનાં,

તે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા સારૂ શથાપેલા ધરમ ખાતાનાં કારોબાર મંડલીનાં મુનશી જોગ—

શાહેબ—

હમારી એક શભા ચાલતા મહીનાની તારીખ ૧૪ મીને દીને ભાઈ દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાં કમપનીની હાફીશમાં મલી હતી તે વખતે હેવો ઠેરાવ થાએઓછે જે એ ધરમ ખાતાનાં "ટરશટડીડ" ની ૧૫) મી કલમ મુજબ ઈરાંન દેશ મધે જરતોશતીઓનાં બચાંઓને કેલવણી આપવા શારૂ દર વરશે રૂ૫૦૦) ની રકમ ખરચવાને હોકમછે તે રકમ તમારી મંડલીને શવાધીન આપવી અને તમારા ઈરાંન દેશ ખાતેના કારોબારીના ઉપરીપણા હેઠલ એક અથવા બેએ નીશાલો "ટરશટડીડ" ની શરત મુજબ ચાલવાને તમોને અરજ કરવી, એ ઠરાવની તથા એ ધરમ ખાતાનાં "ટરશટડીડ" ની કલમ ૧૫) મીની નકલ આએ પછવાડે લખેલીછે. તમારી મંડલીને વાકેફ થાવા શારૂ તે વાંચી જોઇને તે વીશે તમારા ઈરાંન ખાતેના કારોબારીથી શધી વીગત વાકેફ થાઈ તમારી મંડલીએ એ નીશાલો આએ ધરમ ખાતાનાં નાંમથી ચલાવવાને પોતાની મરજી હમોને લખી જણાવેથી રૂ૫૦૦) ની રકમ દર વરશ તમારી મંડલીનાં શાહેબોનાં હવાલામો આપવામો આવશે, એજઅરજ.

મુમબઈની તા૦ ૨૭ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ ઈશવી.

(શહીઓ) શેવક દાદાભાઈ નશરવાંનજી કાંમાજી.
" શેવક દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાજી.
" શેવક ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.
" શેવક પશતનજી હોરમજજી કાંમાજી.
" શેવક ડોશાભાઈ ફરાંમજી કાંમાજીની

અરજ શાથે,

નોશરવાંનજી મનચેરજી કામાંનાં ધરમ ખાતાના ટરસટીઓ.

(તા૦ ૧૪ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ ને દીને થએલા ઠરાવની નકલ.)

અનાંમત ખતની કલમ ૧૫) મી પરમાંણે ઈરાંન દેશ મધે જરતોશતીઓનાં બચાંઓને કેલવણી આપવાને નીશાલો શથાપવા શારૂ દર વરશે રૂ૫૦૦) આપ

વાછે તે વીશે ઇરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શા રૂ શથાપેલા ધરમ ખાતાની કારોબાર મંડલીને પતર લખી અરજ કરવી કે એ રકમ તમોએ પોતાનાં શવાધીનમાં લેઇ તેઓનાં ઇરાંન ખાતેનાં કારોબારીનાં ઉપ રીપણાં હેઠલ એક અથવા બેએ નીશાલો "તરશટડીડની" શરત મુજબ ચલાવ વાને બનદોબશત કરવો.

"15 The interest dividends and annual produce of ten of the said parts or shares of the Trust Fund shall be annually paid applied or expended in establishing, maintaining, supporting or assisting any school or schools in Persia for the children of Parsees residing in that country, in which a seculiar and general education shall be given and in which instruction in the religeous tends, belief, rites, practices and observances of persons professing the Zoroastrian faith or pursuation shall likewise be imparted. The Trustees for the time being of these presents shall not be bound or required to exercise any superintendence or control over such school or schools or be in any wise concerned to see to the application of the moneys by these clause or article directed to be paid, applied or expended or be in any manner accountable for the miss application or non application there-of and the receipt or receipts of any Trustee, Manager, Master, Superintendences, Principle or other person entrusted with or having the control, management, supervision or direction of such school or schools for the moneys in such receipts or receipt acknowledge to have been received from the Trustee-fore the time being of these presents shall effectually and absolutely discharge the said Trustees from all liability in respect of such moneys."

ઉપલી અંગરેજીનો ગુજરાતી તરજુમો.

"૧૫) કલમ—એ તરશટની પુંજીનાં ઉપર કહેલા ભાગ અથવા હીશશા મ ધેથી દશ ભાગે જે વેઆજ ડીવીડેનટજ તથા દર વરશની ઉપજ આવે તે મધેથી ઇરાંન દેશમાં રેહેનારા પારશીઓનાં છોકરાઓને કીજે ઇરાંન મધે હરેક નીશાલ અથવા નીશાલો કાહાડવા અથવા ચાલુ રાખવા અથવા તેહેને આશરો આપ વા અથવા મદદ કરવાનાં કારણશર ખરચ કરવો. તે નીશાલ મધે દુનીઆદારી ની તથા શાધારણ ગનેઆંનની કેલવણી આપવી અને તેહેમાં જરતોશતી ધરમ અથવા મજહબ પાલનારા લોકોનાં મજહબ તથા દીન તથા એતેકાદ તથા કીરી આની તરબીએતબી આપવી. એ નીશાલ અથવા નીશાલો ઉપર કોઇબી રીતનું ઉપરીપણું અથવા કાબુ ચલાવવાને આએ લખતનાં તરસટીઓની ફરજ અથવા

તેઓને જરૂર નથી અથવા આએ કલમમો જે રૂપીઆ આપવા અથવા ખરચ વાને ફરમાવેલુંછે તે રૂપીઆ તે કારણશર વપરાએલા જોવાની તરસટીઓને ફર જ નથી અથવા તે નાંણાં તે કારણશર નહી ખરચાએ અથવા બીજા કારણશર ખરચાએ તેહેનો તરશટીઓ કોઈ રીતે જવાબ દીએ નહી અને ઉપર કહેલી નીશાલ અથવા નીશાલો જે તરશટી, કારોબારી, શીખશા ગુરૂ, ઉપરી અથવા બીજા હરેક ધણીનાં અખતીઆરમો અથવા શવાધીનમો અથવા ઉપરીપણાંમો અથવા તાબામો હોએ તે ધણીને રૂપીઆ આપીને તેહેની પાશેથી આએ લખતનાં તરશટીઓ જે પોંહોંચ લીએ તે પોંહોંચની ખુબીથી તે રૂપીઆ બાબે શઘલા જોખમમાંથી તરસટીઓ મોકલા થાએ શહી."

ઉપલો પતર મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાનાં ધરમ ખાતાનાં તરસટીઓનો મલેઆ બાદ તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ તારીખ ૨૭ મી જુલાઈ સને ૧૮૫૯ ની તેરીખે પતર ૧ લખેઓ છે તે મધે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી જણાવેછે કે (તારીખ ૩૦ મી નવેમબર સને ૧૮૫૮ વાલા) કાગજ માંહે ભાઈ માંણેકજી લીમજી હોશંગ હાતરીઆનાં લખેચ કે—

"એક "બોરડીંગ ઇશકુલ" તેહેરાંનમો ઉભી થાએતો બીજા બધા સવાબો
"ને હંમવજન અને તે તેથીબી બેહેતર એ કાંમ મજને શુજેચ કે જો એ ઉપા
"એ થાએતો આએ સદી પુરી થાતેજ પારશી ટોલાનો દાહાડો ફરી જાશે ને જો
"કોઈ શખી વજુદ કે અનજુમનનાં શાહેબો એ કાંમનો ખરચ કરવાને માંથે
"લેશેતો અતરે એક અમારત ઘણી શારી આશરે રૂ૫૦૦૦) તુલકની બાંધી આ
"પવાનો જોખમ હકીર પોતાને માથે રાખેચ કે હર પરકાર ગમે તે કરીને એ
"કુ ઘેર જેમાં ૫૦) માંણશ વશી શકે તેહેવું શારી જગોપર બંધાવીને અતરેની
"દરબાર તથા અંગરેજી કોઠીદારની મોહોર શહી શુધાંનો કબાલો અનજુમનને
"શોંફવામો આવશે."

"૩૧ મી મારચ ૧૮૫૯ નાં કાગજમો ભાઈ માણેકજીએ લખીઉચ કે " જે
"રીતે જજીઆનો ભાર અતરે વાલા લાચાર લોકોની ગરદન પરથી હલકો કીધોચ
"તેમજ બીજા ૨) કાંમ ઘણા જરૂરનાં રહાંછે. તેહેમાં પેહેલું હેનાઓને એલ
"મ આપવાના ઘરતા ઉપાએઓ થાએ તે, તથા બીજું અંગરેજી રાજનો આશ
"રો મલેતો પછે એ ટોલો શરવે વાતે શુખી થવાથી પેહેડી દર પેહેડી ચંદરોકા
"લ તુલકના આશીરવાદ પરાપત થાશે કે એ શદાનુ શદાવરતું જમનાં નદીની
"કાંની વેહેતું અને જારી રેહેવાનું મોહોટું પુણછે."

હેવી રીતે ભાઈ માંણેકજીએ લખેછે તે ઉપર તમારી મંડલીએ ધેઆંન પોંહોંચાડવું જરૂરછે; તેહેમાં અગત કરીને બોરડીંગ ઇશકુલ બાબે હમો ઘણીજ મજબુત ભલામણ કરીએચ કે એ કાંમ શઉથી વધારે અગતનુછે, રૂ૫૦૦૦) શુધીનુ ઘેર બાંધી આપવાને ભાઈ માણેકજીએ પોતે આરંભભીઉ અને દર છોકરા પછવાડે બોરડીંગનો ખરચ (જો હમારી ઈઆદદાશત ભુલાવો નહી આપતી હોએતો) આગલ એવણનાં લખવા મુજબ દર માશે † રૂ૩ થી ૩ા નો થાએછે વાશતે એ ખરચ આપવા શારૂ ઈઆતો એ ફંડની પુજીમાંથી ઈઆ આપણાં જરતોશતી શાહેબો પોત પોતાની ગુંજાશ મુજબ દર જણે આટલા છોકરાનો ખરચ આપવા માંથે લીએતો એ કાંમ શેહેલથી પાર પડશે અને એ કાંમ બનીઆથી તે તરફ શુધરાઈનો શારો ફેલાવો થાશે એ નીશચેછે વાશતે એ બાબે હમો ઉમેદ રાખીએચ કે તમારી મંડલીનાં શાહેબો ઘટતુ ધેઆંન પોંહોંચાડશે, એજ અરજ.

(શહી) લા૦ શેવક મેહેરવાંનજી ફરાંમજીનો. શલામ વાંચજોજી.

એ ઉપર લખી જણાવેલાં બંધે પતરો તા૦ ૨૯ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ ઈશવીને દીને તમારી કારોબાર મંડલી મલી હતી તે વેલાએ રૂજુ કરેઆમો આવેઆ તે ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલીએ હેવો ઠેડાવ કરીઓ કે મુનશીએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને લખી જણાવવું કે ઈઅનદમાં બોરડીંગ ઈશકોલ પછવાડે દર માશે દર એક છોકરે કેટલો ખરચ લાગશે અને તેહેરાંનમાં બોરડીંગ ઈશકુલ પછવાડે દર માશે દરએક છોકરે કેટલો ખરચ લાગશે તે શરવે બીનાં વીશતારીને ફરીથી લખી જણાવે અને મુનશીએ પતર ૧) મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમ ખાતાના તરશટીઓ ઉપર લખવો કે હાલ તરત તમારી શાશે આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીને પુરતી શમજુતી થાએ તાંહાં શુધી એ રૂ૫૦૦) દર વરશે હમારી કારોબાર મંડલીને આપતા જાઓતો તે મધેથી આએં ધરમ ખાતાંને લગતી ઈરાંન પરાંત તરફ હમારે હશતક મકતબો શથાપેઆમાં આવીઓછે તે મકતબોમાં એ તમારા રૂ૫૦૦) દર વરશે વાપરવામાં લાવીએ અને એ તમારા રૂપીઆ પાંચશો માંહેથી હાલ તરત જેટલી મકતબો ઈરાંન તરફ મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંને નાંમે ચાલી શકે તેટલી ચલાવીએ.

તમારી કારોબાર મંડલીના ઉપર લખી જણાવેલા ઠેરાવ મુજબ પતર ૧) તારીખ ૨૮ મી શપટેમબંર શને ૧૮૫૯ ઈશવીની તેરીખે મરહુમ શેઠ નોશરવાં

---

† રૂ૩ થી તે ૩ાા શુધીનો ખરચ જે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીએ લખેઓછે તે આએ ધરમ ખાતાંના માજી કારોબાર મંડલીના છપાવેલા રીપોરટ ઉપરથી લખેઓછે પણ એ વીશે તમારી કારોબાર મંડલીએ વધારે ચોકશાઈ કરેઆથી દર છોકરા પછવાડે દર મહીને આશરે રૂ૧૭) નો ખરચ થવા જાએછે.

નજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમ ખાતાંનાં ટરશટીઓ ઉપર તમારી કારોબાર મંડલીએ લખેઓ તેહેની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

સેઠજી શાહેબો—

શેઠ દાદાભાઈ નશરવાંનજી કાંમાજી.
શેઠ દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાજી.
શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.
શેઠ પેશતનજી હોરમજજી કાંમાજી.
શેઠ ડોશાભાઈ ફરાંમજી કાંમાજી.

મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાનાં ધરમ ખાતાનાં તરશટીઓ જોગ.

જત ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત સુધારવા શારૂ શથાપેલાં ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીની ફરમાએશથી હું તમ શાહેબોને લખી જણાંઉછુ કે તમારૂ પતર ૧) તા૦ ૨૭ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ ઈશવીની તેરીખનુ લખેલુ આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલી ચાલતા શાલની તા૦ ૨૯ મી જુલાઈને દીને મલી હતી તાંહાં વાંચી શંભલાવીઉં. તે ઉપર કારોબાર મંડલીએ હેવો ઠેડાવ કરીઓ કે " એ કાગજ આવતી મંડલીપર વીચાર કરવાને મુલતવી રાખવું અને મુનશીએ ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર કાગજ લખવાનો ખરડો તઈઆર કરી લાવવો કે ઈઅજદમાં બોરડીંગ ઈશકુલ પછવાડે દર માશે દર છોકરે કેટલો ખરચ લાગશે અને તેહેરાંનમાં બોરડીંગ ઈશકોલ પછવાડે દર માશે દરએક છોકરે કેટલો ખરચ લાગશે તે શરવે બીનાં વીશતારીને ફરીથી લખી જણાવે, અને મુનશીએ પતર ૧) મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમ ખાતાંના તરશટીઓ ઉપર લખવો કે હાલ તરત તમારી શાથે આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીને પુરતી શમજુતી થાએ તાંહાંશુધી એ રૂ૫૦૦) દર વરશે હમારી કારોબાર મંડલીને આપતા જાઓ તો તે મધેથી આએ ધરમ ખાતાંને લગતી ઈરાંન પરાંત તરફ હમારે હશતક મકતબો શથાપેઆમાં આવીઓછે તે મકતબોમાં એ તમારા રૂ૫૦૦) દર વરશ વાપરવામાં લાવીએ અને એ તમારા રૂપીઆ પાંચશો માંહેથી હાલ તરત જેટલી મકતબો ઈરાંન તરફ મરહુંમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંને નાંમે ચાલી શકે તેટલી ચલાવીએ."

ઉપર લખી જણાવેલા ઠેડાવ ઉપરથી હું તમ શાહેબોને લખી જણાવું છેઉ કે આએ ધરમ ખાતાંનો ઈરાંન તરફનો કારોબારી ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆ એ વીશેનો પુરતો ખોલાશો અતરે મોકલે તારપછે તંમ શાહેબોની શાથે આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીને પુરતી શમજુતી થાએ તાંહાં શુધી આ

એ ધરમ ખાતાંને લગતી ઈરાંન તરફ શથાપેલી મકતબો ઉપર એ તમારા રૂ૫૦૦) પાંચશો ખરચ કરવાને દર વરશે તમો શાહેબો આપોતો હાલે જેટલી મકતબો તે તરફ શથાપેઆમાં આવીઓછે તે મકતબો માંહેથી હાલ તરત ઈરાંન તરફ એ તમારા રૂ૫૦૦) માંહેથી મરહુંમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંને નામે જેટલી મકતબો ચાલી શકે એટલી ચલાવીએ, એ ઠેરાવ ઉપર અગર તમો શાહેબો રાજી થાઓં તો એ રૂ૫૦૦) હમોને પોંહોંચાડવાની તશદી લેવી કે જેથી આએ ધરમ ખાતાંને મોહોટો આશરો મલશે, એજઅરજ.

મુમબઇની તારીખ ૨૮ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ ઇશવી.

શાહેબો મને માંનછે,
તમારો નમનતાઈ ભરેલો શેવક થાવાને
(શહી) શોહોરાબજી રૂશતમજી મુલલાં ફીરોજનાં
મુનશી.

એ ઉપર લખી જણાવેલા કારોબાર મંડલીનાં જવાબ માંહે મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમ ખાતાંના ટરશટીઓએ તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર પતર એક નીચે જણાવેઆ મુજબનો તારીખ ૨૮ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ ઇશાવીની તેરીખે લખેઓછે.

ભાઈ શોહોરાબજી રૂશતમજી મુલાં ફીરોજનાં

તે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ શથાપેલાં ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીનાં મુનશી.

શાહેબ—

તમારો તા૦ ૨૮ મી શપટેમબર ૧૮૫૯ ને દીને લખેલો પતર હમોને પોંહોંતોંછે તેહેની બીનાં જાંણીછે. એ પતરમાં તમોએ લખેઉછે જે તમારી મંડલીનાં ઇરાંન ખાતેનાં આડતીઆ પાશે એ મંડલી મજકુરે માંગેલો શંધો ખોલાશો મલે તાંહાં શુધી હમારા તારીખ ૨૭ મી જુલાઈ ૧૮૫૯ નાં પતરમાં લખીઆ મુજબ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમ ખાતાને લગતી નીશાલો ઈરાંન દેશ મધે ચલાવવાને એ મંડલી કબુલાત આપી સકતી નથી તે જાંણીઉછે, બીજું તમારી મંડલીએ ઠેરાવ કીધા ઉપરથી તમોએ જણાવીઉછે કે એ ઉપર જણાવેલો ખોલાશો મલે તેટલાં શુધી તમારી મંડલીનાં ધરમ ખાતાંને લગતી ઈરાંન તરફ શથાપેલી મકતબો શારૂ હમારે હશતકનાં ધરમ ખાતાં મજકુરને લગતા રૂ૫૦૦) દર વરશે હમોએ તમારી મંડલીને આપવા કે એટલી રકંમમાંથી ઉપર જણાવેલી જેટલી નીશાલો મરહુંમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કામાંનાં નાંમથી ચાલી શકે તેટલી તમારી મંડલી ચલાવશે. એ ઠરાવ ઠીકછે અને તમારી ખાએશ મુજ

બ આએ પતર શાથે પેહેલાં વરશનાં એટલે જે શને ૧૨૨૯ ઇઅજદજરદીનાં રૂ૫૦૦) હમોએ મોકલીઆછે તે શંભારી લેઇ પોંહોંચ લખી આપજોજી, એ વીશે ઘટતું ખાતું પારજોજી અને અશલ શરત પરમાંણે હેવું નાંણુ જેમ બને તેમ ઉ તાવલે ખરચાતું થાએ તેમ કરવાને તમારી મંડલીને હમારી તરફથી જાહેર કર જોજી, એજઅરજ.

મુંબઈની તા૦ ૨૮ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ ઈશવી.

(શહી) શેવક દાદાભાઈ નશરવાંનજી કાંમાજી.
" શેવક દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાજી.
" શેવક ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.
" શેવક પેશતનજી હોરમજજી કાંમાજી.
" શેવક ડોશાભાઈ ફરાંમજી કાંમાજી.

નોશરવાંનજી મનચેરજી કામાંનાં ધરમ ખાતાના ટરસટીઓ.

તમારી કારોબાર મંડલીને તંમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને ખુશાલી હાશેલ થાઇછે કે મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમખાતાનાં ટર શંટીઓએ દર વરશે રૂ૫૦૦) આએ ધરમખાતાં માહેથી ઈરાંન તરફ શથાપેલી મ કતબો ઉપર ખરચવાને આપ્તા કરેઆછે તેથી આએ ધરમખાતાંની માજી કારો બાર મંડલીએ ઈરાંન પરાંત તરફ આપણાં હંમદીન જરતોશતીઓને એલમ હાં શેલ કરાવવાને વાશતે મકતબો ઉપર દર વરશે રૂ૬૦૦) નો ખરચ રાખેઓછે તે ખરચ મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમખાતાંનાં ટરશટીઓએ દર વરશે રૂ૫૦૦) આપતા કરેઆથી હવે આએ ધરમખાતાં માંહેથી ઈરાંન તરફ ની મકતબો ઉપર રૂપીઆ એકશોજ આપવા પરેછે, અને હેવોજ દાખલો લેઇને આપણાં હીનદોશતાંનનાં શખી વજુદ જરતોશતીઓ ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગ રીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડ માંહે આશરો તથા મદદ આપતા જાવાની તમારી કારોબાર મંડલી તંમ શાહેબો આગલ ભલાંમણ કરેછે, તેમો ખ શુશને તે તરફ એક "બોરડીંગ ઈશકુલ" (ઇઆને પરવરશી શાથેની નીશાલ) શ થાપવાની ઘણીજ અગત બલકે ફરજ જણાએછે તે ઉપર આપણાં જરતોશતીઓ નું ધેઆંન પોંહોંચાડવાને તમારી કારોબાર મંડલી ઘટતું વીચારેછે.

અને વલી શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીની ઉપર લખી જણાવેલી ભલાંમણ ઉપ રથી તથા મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંનાં ધરમખાતાંનાં ટરશટીઓ એ દર વરશે રૂ૫૦૦) મકતબો ઉપર ખરચ કરવાને વાશતે આપેલી કબુલાત ઉપ રથી તમારી કારોબાર મંડલીએ વીચારેઉ કે એક "બોરડીંગ ઈશકોલ" ઈરાંન શ ર જમીન તરફ શથાપેઆમાં આવેતો અનેક તરાંહનાં ફાએદાઓ નીપજતા આ

વશે, તેહેવી ધારણાંથી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર તારીખ ૨૬ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ ઇશવીની તેરીખે લખી જણાવેઉં કે ઇઅનદમાં ૧) બોરડીંગ ઈશકોલ શથાપીએતો દરએક છોકરા પછવાડે બોરાકી પોશાગી શાથે દર માશે કેટલો ખરચ લાગશે અને તેહેરાંન માંહે હેવી મકતબ શથાપીએતો દર માશે એક છોકરા પછવાડે કેટલો ખરચ લાગશે તે શરવે ચોકશાઈ કરીને ફરીથી લખી જણાવજો કે તે ઉપર આએ ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલીનુ ધેઆંન પોહોચાહેઆમાં આવે, અને તેહેરાનમાં હેવી મકતબ ઉંધાડેઆથી વધારે ફાએદો થાશે કે ઈઅનદમાં ઉંધાડેઆથી વધારે ફાએદો થાશે તે પણ લખી જણાવજો, અને તહમારી તરફ આએ ધરમખાતાં માંહેથી મકતબો શથાપેઆમાં આવીઓછે તે મકતબો માહેથી જેટલી મકતબો ઉપર એ રૂ૫૦૦) ખરચ થાઈ શકે તેટલી મકતબોને હાલ તરત મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મંનચેરજી કાંમાંજીને નાંમે રાખંજો કારણ કે આએ ધરમખાતાં માંહેથી તહમોને દર વરશે રૂ૬૦૦) એ મકતબો ઉપર ખરચ કરવાને આગલ આપેઆમાં આવેઉં હતું તે હવેથી એ ધરમખાતાં માંહેથી રૂપીઆ ૧૦૦) એકશોજ આપેઆમાં આવશે તે વીશેની તહમોને કારોબાર મંડલી ચેતવણી આપેછે. હેવું તહમારી કારોબાર મંડલીનાં લખી જણાવેઆ ઉપરથી ભાઈ માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆ તેહેરાંનની તારીખ ૩૧ મી જાંનેવારી શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજ માંહે જણાવેછે કે—

"એક બોરડીંગ ઇશકોલ ઉભી કરવા થકી હકીરની જે શલાહ પુછીય તે "વીશે હમારી અજમાએશ ઉપરથી એમ જણાએય કે ઇઅનદ કે કેરમાંનમાં "એ કાંમ બનવું મુશકેલછે ને બનેતો તેહેનાં ફેજની ઉમેદની જગેઆએ બોર "કેટલીએક ખરાબી ઉપજશે અને તે શીવાએ જે જે અડચણો જણાએછેં તેહે "માં પેહેલું એકે કેટલાએક બલકે અકશર હશદખોરા મુશલમાંનો કંઈ નહી ને "કંઈ આફત નાંખેઆ વગર નહી રેહેશે.

"બીજું, અને મનમાંગતો માઅલંમ (ઇઆને શીકશક) મુશલમાંન હોએ "તો તે દરશ (ઇઆને પાઠ) નહી આપે.

"તરીજું, આપણાં પારશીઓમાંથી કોઈ તેહેવો પહરેલો શખશ મલી નહી "આવવાનો, પણ જો તેહેરાંનમાં હેવી એક મદરેશા ઉભી કરવામો આવશેતો કે "ટલીએક તહરાંનાં ફાએદા શાથે એ કાંમ આશાંનીથી ચલાવવામાં આવશે, તે "હેમાં પેહેલું દરશ (ઇઆને પાઠ) આપનાર કાબેલ શખશ મલી શકવાનો.

"બીજું, અતરે પાએતખતનુ શેહેર અને અંગરેજની છાવણી શરવેછે તે "થી જેમ આપણી તરફ બાહાર ગાંમડે ગોઠરેનાં રેહેવાશીઓ મુંબઈ આવી

" વશવાથી તેહેનાઓની નજર ઉંધેહેચ ને ઇનશાનીએત પકડેચ તેમજ જે કોઈ
" ઇઅજદમાં ને કેરમાંનનાં ગાંમડાં ગોથરાંને ખુણે પરી રહીને ગંમગુવાર બની
" જાએચ તે જો તેહેરાંન તરફ આવશેતો કેલવણી ઉપરાંત અદબ આદાબ અને
" ચાલચલણમાં શઉર વાલા થાતા જાશે.

" તરીજું, કેલવણીનાં વધારા શારૂ અતરે અરમાંની, ઇઆહુદી, ને મુશલ
" માંનોની મલી કેટલીએક મદરેશાછે તથા શાહની તરફથી "દારૂલફુનુન" નાં
" મે મોહોટી મદરેશા ઉંઘાડવામાં આવીછે તેથી એક બીજાની દેખાદેખીને તા
" શુબાઈની હર તરેહની તાલીમ તુરત હાંશલ થાએઆનો શબબછે.

" ચોથું, આપણી મકતબમે જો થોહોઘણો એલમ કોઈ છોકરો શીખીને શા
" હી મદરેશામે દાખલ થાવા ચાહાશેતો બની શકશે."

" અતરે જો મેનીજ શારી થઈતો મકતબમાં શીખનારા છોકરાઓને હરેક
" ધંનધે રોજગારે પણ વલગાવવાને બનશે ને તેહેવું કાંમબી તેહેનાંને કીજે તુર
" ત અતરે મલી શકશે તેહેવુંછે, એ કાંમનાં ઉપરીનેબી વગર અડચણે પોતાનો
" ઓહદો બજાવવાને બનશે તથા વખતે જરૂર પડેતો અંગરેજી હકુમતનો આ
" શરો મેલવવાને બનશે."

" જો અતરે તેહેરાંનમાં બોરડીંગ ઈશકુલ બનાવીને તેહેમાં ઓછામાં ઓછા
" ૨૫) છોકરાઓની પરવરશી શાથે એલમ આપવાનો બનદોબશત અતરે વાલી
" અંગરેજી કોઠીદારનાં આશરા હેઠલ થાએતો એ ઈશકુલ કીજે જાગીર ખરીદ
" વા થકી રૂ૫૦૦૦) ની રકંમ અથવા જગેઆ ખરીદીને તેહેનું ધરમ ખત બ
" નાવીને માંનવંત મંડલીને શોફવા થકી હકીર અતરે કબુલાત આપેચ."

" જો એ કાંમ અંગરેજી હકુમતનાં આશરા હેઠલ બનશેતો હમેશનો ડાકટ
" ર ને દવાદારૂ મુફત મલશે ને વલી એમ કરવાથી આશતે આશતે આપણાં
" ટોલાંનો વકાર વધીને અંગરેજી હીમાએતનાં કેહેવાતા જાશે.

" હેવી મદરેશા અતરે તેહેરાંનમે બરપા કરવામે આવે ને તેહેમાં ઓછામે
" ઓછા ૧૦) થીતે ૧૫) છોકરાઓની પરવરશી કરી કેલવણી આપવા ધારીએ
" તો નકી ખરચ કેટલો થાએ તે વીશેનો અડશટો આશાંમી જણ ૧૨ ની ગ
" ણતરી કરીને અતરે નીચે જણાવવામાં આવેચ, તેમજ ઇઅજદ ને કેરમાંન વી
" શેબી કોઠા કરી લખીએચ તે ઉપરથી અકાબર શાહેબોને ધેઆન પોહોચાડવા
" બની શકે.

ઈરાંન પરાંતનાં પારશીઓ શારૂ બોરડીંગ ઈશકુલ કરવાનાં ખરચનો અડશટો.	તેહેરાંન શેહેર.	ઇશફહાન શેહેર.	કેરમાંન શેહેર.
૧ લું—રેહેવાનું ઘેર જો ભાડે લેવામાં આવેતો એક વરશનુ ભારૂ મ ધીઅમ જગાનું	૪૦	૫	૨૫
૨ જુ—વરાંણ વાશણ કે હોવણાં બીછાંણાં વગેરેનો અશબાબ જે પર થમ એકવાર કરી આપેઆમાં આવે તેહેની ભાગ તુટ ને બદ લી લેવા તથા ઘટતી ચીજો ખરીદવા કીજે દર વરશે	૨૦	૧૫	૧૦
૩ જું—દરશ આપનાર માલમનું વરશાશન	૭૨	૭૨	૭૨
૪ થું—ચાકરો જણ ૨) ને એક વરશનો લવાજમ	૪૮	૪૮	૪૮
૫ મું—કપડાં આશામી જણ ૧૨) નાં દર વરશે વરશ વાપરવા જેટ લાં શરવે મલીને તુમાંન	૮૦	૬૦	૬૦
૬ ઠું—કાગજ, કલમ, શીઆહી, ખરીઆ મલીને............	૧૨	૧૨	૧૨
૭.મું—ખોરાક જણ ૧૨) ને ચાકરો શીકેનાં તુમાંન..........	૨૫૦	૨૦૦	૨૦૦
જુમલે દર વરશે વરશનાં ખરચનાં તુમાંન.	૫૨૨	૪૧૨	૪૩૭

"એ ગણતરી પરમાંણે તેહેરાંન ખાતે બનેતો રૂ૨૫૦૦) ને ઇઅજદમાં ઉ "ભી કરાએતો રૂ૨૦૦૦) ને કેરમાંનમાં શથાપવામાં આવેતો રૂ૨૧૨૫) ને આ "શરેનો દર વરશે વરશનો ચાલુ ખરચછે.

"એ ઉપરાંત દર આશાંમી કીજે શરદી ગરમીનાં અઇઆંમ જોગ હોય "નાં તથા ઘરમાં વાપરવાનાં ફરશ અને વાપરવાનાં વરાંન વાશણ ને બીજો અ "સબાબ મલીને પરથમ પેહેલો એકદમ ખરચ રૂ૬૦૦) થીતે રૂપીઆ ૭૫૦) તુ "લકે કીતાબો શીકે જોઇશે—અને જો વીદીઆરથીઓ આશામી પચીશથી ત "રીશ તુલકે હોએતો ચાલુ ખરચને એકનદરનો પેહેલો ખરચબી એકથી બમનો "થાશે ને એજ પરમાંણે વધુ ઓછા આશામીઓ વીશે અડશટો જાંણવો."

હેવાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખવા ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડ ળીએ આએ ઘરંમખાતાંનું ફંડ પુરતું નહી હોવાનાં શબબથી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને તારીખ ૨૩ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૦ ની તેરીખે લખી જણાવેઉં કે તેહરાંનમાં એક "બોરડીંગ ઇશકુલ" શથાપવાને વાશતે છોકરાઓ જણ ૧૨ પછવાડે વરશ દાહાડે તેહરાંન મધે રૂ૨૫૦૦) નો ખરચ લખી જણાવેઓ તે ઘ ણોછે તેથી હાલે હેવી તરેહની મકલબ તમારી તરફ શથાપવાને કારોબાર મંડ ળી દરૂશત ધારતી નથી.

એ પછે તમારી કારોબાર મંડલીને ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ કુલઅક શે હેરની તારીખ ૩૦ મી આગશટ શને ૧૮૬૦ ની તેરીખવાલા કાગજમો જણા વેછે કે—

"અકાબર શાહેબોને અનદેશો ઉપજે કે આગલ લખી મોકલેલી ધારણાં ૬
"૨એક છોકરે દર વરશે રૂ૫૦) તુલકનો ખરચ વધતોછે વાશતે હકીરનાં ખેઆ
"લમાં આવેચ કે ઉદ્દીઓગશાલાની કાંની તે શીખાઉ છોકરાઓને કાંઈ ધંધા
"ધાપામાં દર રોજ ૩ કલાક રોકીને શુથાર, શલાત, દરજી, પનવા, વણકર વગરે
"નાં કાંમમાં ખપાવેઆથી તેનાંઓમાં હોનર દાખલ થાશે.

"વાશતે માંનવંત મંડલી પાશે હમો મોહોટી નમનતાઈ શાથે અરજ ગુ
"જારીએચ કે હાવે શમે એ કાંમને ઢીલમાં નાંખવું નહી જોઈએ કે હમો પાં
"ચ દાહાડા અતરે છેઈએ તેટલે કાંમ હાર પડશેતો આગલ જાતે ઘણો શુધારો
"ને વધારો થાશે તથા હકીરે જે કાંઈ અતરે માહેતગારી મેલવેલીછે તે ઉપરથી
"પકેપણે સારો બનદોબશત થાઈ શકશે પછે તો જેમ કાંઈ અકાબર શાહેબોને
"નેક શુજે તે બેહેતર ગણાશે."

એજ તેરીખવાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે,
"કેટલાએક બુરજીગરો અને બીજા વેપાર કરનારાઓ મલીને અતરે શેહેર
"ની બાહાર જમીન ખરીદવા કે ઈજારે લેવાનો ખેઆલ કરી પોત પોતાનાં બ
"ચાં છોકરાં શીકિ જાથુક રેહેવા ધારેચ પણ આપણી તરફનો ઉતર મલવા ઉપર
"આંખ ઉઘારી રાખી જોએઆ કરેચ કેન્તાંહાંથી કાંઈ મુરાદ ભરેલો ઉતર મલેતો
"પછી એ કાંમશરબી આગલ પરવા ધારેછે."

"એક કીલાબંધ મજરો સેહેર અને દુખમાંની જગીઆની હધ વચમાંછે
"તાંહાં બધી વાતે માવજત થાએ હેવા ઈરાદાથી "વજીર મુશ" નાંમે જે શેહે
"રનો હાકેમછે તેહેની પાશેથી શરબશ ઈજારે લેવા કીજે કુલલે બેહેદીનોએ મ
"લી હમને પોતાંની ખાહેશ બતલાવીછે કે હમે પોતાને નાંમે તેહેનુ લખત ક
"રી લેઈને હેનાંઓનો બનદોબશત કરી આપીએ ને તે ઈજારો ૯૦) વરશનો
"કરવા ધારેઓચ, પણ હમોએ હેનાંને ધીરંજ આપી કહીઉચ કે એક બે માશ
"શબુર પકડવી તેટલે મુમબઈનાં અકાબર શાહેબોથી "બોરડીંગ ઈશકુલ" બાબ
"તે એલતેફાત નાંમુ મલેઆ પછે એ કામને હાથ ધરવુ બેહેતરછે વાશતે શેજ
"જાંણવાને અરજ કરીચ.

"થોડાએક બેહેદીનોની ટોલકી મલીને અતરેથી પરભારા મુમબઈ આવવા
"ચાહાતા હતા કેમકે ઈઅજદથી નાહાશતાં લોકો અટકાવેછે તેહેનાંનેબી હા
"લે ઉમેદ આપીએચ કે જો ઉપર કેહા "નજફાબાદ" નો મજરો એકદમ ઈજારે
"લેઈ શકશે તો તેઓ શરવેને ધંધે વલગાવવાને નહી ચુકશે."

વલી ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તેહેરાંનની તારીખ ૨૪ મી અકટોબર શ
ને ૧૮૬૦ ની તેરીખ વાલા કાગજમો તમારી કારોબાર મંડલીને પોતાંની એલ
તેમાશ બતાવેછે કે—

" હકીરની મકશદ એછે જે હેનાંઓમાં જાંહાંવેર કેલવણીનો વધારો ને ફેલા
" વો નહી થાએ તાંહાંવેર બુધા કે જુવાંન અથવા અદનાં કે આલા શરવે એક
" વેહેશી જાંનવર શરખાછે તેહવાજ રેહેવાનાં ને વલી હેનાઓએ પેહેરી દર પે
" હેરી જાલમોની શંગતમાં તથા દુરવંદોની દોશતીમો વશી ઉમર કાહાડેલોછે
" તે નીતીનાં એલંમ શીખીઆ વગર હરગેજ શુધરનાર નથી અને આપણે જે
" જે અવગુણ હેનાંઓમાં જોઈએચ તેહેમાં હેનાઓનો વાંક નહી જાંણવો કેમ
" જે હેવીજ ધપછપથી ઉશ્રતાં આવેઆંછે વાશતે જે "બોરડીંગ ઈશકોલ" ઉભી
" કરવા થકી હાલમાં માંનવનત મંડલીએ મરજી નહી દેખાડી તેની ચીંતા ન
" હી પણ હર હાલે આપણાં અકાબર શાહેબોએ હેવા ખેઆલમાં રેહેવું જોઈએ
" કે હાલે નહી બનેતો બીજે વખત ને અતરે તેહેરાંન ખાતે નહીતો મુમબઈ
" તરફ હેનાઓને કેલવણી આપવા બાબતનો કઈ પકો બનદોબશત કરવો."

તેહેરાંનની તારીખ ૭ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૧ વાલા કાગજ માહે ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

" કેલવણીનાં વધારા શારૂબી જે અશલથી અરજ કરતા આવીએચ તેમ
" એકુ વખત અનજાંમ પોહોચે હેવી આએ દુર દેશી દાશને હમેશ આરજુ ર
" હેછે વાશત્તે ખોદાવનદ તાલા ધણીની નવાજેશે તેબી બની શકસે."

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ભાઈ માણેકજી આં તરીઆની તબીએત નાદરૂશત રેહેવાને શબબે એવણનાં છોકરા ભાઈ હોરમજ જી તેહેરાંનની તારીખ ૩૦ મી જુન ૧૮૬૧ ઈશવીની તેરીખવાલા કાગજ માહે એજ બાબતને લગતુ તમારી કારોબાર મંડલીને લખી જણાવેછે કે—

" મગર એવણની (ઈઆને ભાઈ માંણેકજીની) ઉમેદવારીને શરવેથી વધારે
" આરજુ એ હુતી અને છે જે ઈરાંની પારશીઓને અંગરેજી રાજનાં આશરા હે
" ઠલ શોકવાની પેરવી કરવી કરાવવી તે થકી પોતાની હાલતમાં તક શોરે મી
" જાજ છતે વારેવાર હરેક ઉપાએઓ ચલાવતા આવેચ તેહેમાં જીઆરે જરા
" ક ઉમેદવારી જેહેવુ જણાએચ તો વગર દવાએ તનદરોશતી બનેઆ જેહેવો
" હેવાલ થાઈ પડેચ, ને જારે કાંઈ કાંમ શુશત બનેલુ માલંમ પરેચ તો બેહુશી
" થી મરજ વધી પરેચ અને તેમજ આએ પરાંતમાં "બોરડીંગ ઈશકુલ" બના
" વવા થકી મોહોટી આરજુ હતી ને છે કે તે શારૂ એક ઘેર ખરીદીને ધરમ
" ખાતે આપીઉંછે અને તે બાબે પોતાનાં વીલમાં જણાંવેઆ ઉપરાંત થોડુએક
" થાએઉં ફરી તે ઘેર પર બીજો ખરચ કરીને આગલા ભાગમાં એક માર બ
" નાવવાનુ કાંમ ચલાવેઉંછે અને એ ઘેરબી મીશન પાશે આવેઆને શબબે મી૦
" એલીશંને ખરીદવા ચાહેઉં હતું તેહેને પણ એ પરમાંણે કહેઉંછે કે હું

" બોરડીંગ ઈશકુલ" મુંબઈવાલા અકાબર શાહેબો ઉંઘાડેતો તે શારૂં મેં વકફ
" ઈઆને ધરમખાતે આપેલુંછે.

" વાશતે આએ હકીરનેબી દર દફઆત વશીઅત ને નશીએત શારૂબી એ
" જ શખુનો ફરમાવતા આવેચ ને એ કાંમનો ઓરતો પોતાનાં હઈડાંમાં ઘણો
" મોહોટો રાખેઓચ તેથી ખોદાતાલાનું ચાહવું બને કે એ બેઉ બીનાંને હવે
" પોતાની નજરે જોએઆથી પોતાનાં જીવને શંતોશે."

તમારી કારોબાર મંડલી તમો શાહેબોને જાહેર કરેછે કે એક "બોરડીંગ ઈશકુલ" તેહેરાંન તરફ શથાપવાને વાશતે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે ઉપર કાગજ ૧) તારીખ ૧૮ મી ડીસેમબર શને ૧૮૬૦ની તેરીખે લખેઓછે તે કાગજ માંહે પણ એ શેઠને મજબુત ભલાંમણ કરીછે કે હરેક રીતે "બોરડીંગ ઈશકોલ" તેહેરાંન તરફ શથાપવાની ભલાંમણ તમારી કારોબાર મંડલીને કરે તે ઉપરથી શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીએ પતર ૧) તારીખ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૬૧ ઈશવીને દંને લખેઓછે તે તમ શાહેબોને વાકેફ થવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીએ તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર લખેલો પતર.

મુંબઈની તારીખ ૧ લી અકટોબર ૧૮૬૧ ઈસવી.

ભાઈજી શોહોરાબજી રૂશતમજી મુલાં ફીરોજનાં

તે શ્રી ઈરાંન દેશનાં લાચાર જરતોશતીઓ
ની હાલત શુધારવાનાં ફંડનાં મુનશી જોગ.

જત હમોએ તમોને તારીખ ૨૭ મી જુલાઈ શને ૧૮૫૯ ની તેરીખે કાગજ લખીઓ તે મધે ભાઈ માંણેકજી લીમજીએ તેહેરાંન મધે બોરડીંગ ઈશકુલ ઉઘાડવા વીશે હમોને લખેઉં હતું તેહેનો પેરેગરાફ તમારી મંડલીનાં શાહેબોને વાકેફ થવા શારૂ લખી જણાવેઉં હતું. હાલ એ વીશે ભાઈ માંણેકજી પોતાનાં તારીખ ૧૮ મી ડીસેમબર શને ૧૮૬૦ નાં કાગજમો હમોને ફરીને એસારો લખી જણાંવેઓછે તે અતરે નીચે ટાંકીએચ તે મેહેરબાંની કરી તમારી કારોબાર મંડલીનાં શાહેબોની આગલ રૂજુ કરજોજી.

" મુરબીજી શાહેબ તમોએ એક ઈશારો કેટલુએકની વાત ઉપર ફરમાવેઓ
" હતો જે અતરે તેહેરાંન ખાંતે હવે બોરડીંગ ઈશકુલ ઉઘાડવાનો બંદોબસત
" થાઈ શકશે વાસતે તે બીશારત ઉપર મોહોટી ઉમેદવારી ઉપજાવીને હકીરે અ

" તરેથી નીકલવાંનું મોકુફ રાખેઉં અને તે બાબતે પોતાનો આગલો વીચાર
" ઠેરવીને થોબવાનું માનવંત મંડલીપર લખી વાલેઉતું, પણ પાછલથી તેઓ
" સાહેબોની કશી મરજી માલમ નહી પડી બલકે બીલકુલ ચોખ્ખી ના પાડી લ
" ખેઉંછે તેહેનાં શબબે હમને મોહોટી દલગીરી હાંશેલ થાઇચ કેમજે એ બાબ
" તમાં હમને ઘણીજ હોંસ અને હરખ હતો જે પાંચ પચીશ છોકરાઓને પો
" તાને હાથે તાલીમ આપી જે કાંઈ નીતી મારગો માહારા મગજમાં ઉતપંત
" થાંએઆચ ને થાતા જાએચ તે તેહેનાં મગજમાં ઉતારવેથી એ છુપા ગોહરની
" જોત જારી અને માહારી એક ઇધાંની બાકી રાખવાનો સબબ બને, અને હા
" લે જે મેં ફરીને માનવંત મંડલીને કબુલાત આપીચ તેથી હવે અતરેથી ની
" કલવાનું પણ તુરત જરા મુશકેલછે અને તે શાથે વલી જો વધારે તકરાર મા
" નવંત મંડલી શાથે ચલાવીને અતરેની મકતબ શારૂ દાખલા દલીલો આપ
" વામાં આવેતો કદાચ કોઈ શાહેબનો હેવો ખેઆલ જાએ કે એ શખશ પોતા
" નાં શકુનનેજ ખુરશીપર બેશાડવા ચાહેચ, એટલા કીજે અતરે તમો મુરબીજી
" ને ઉઘારૂ લખી ખોદાએતાલાને હાજર નાજર જાંણી અરજ કરૂચ કે શોરત કે
" શવાબ નેમ દાખલનો ખેઆલ વગર મહજ પોતાની દીનનાં શંભાલ અને
" અશલ વતનમાં પોતાનાં જાત ભાઈઓની શુધરાઇ તથા જાલવણી અને જી
" આદતી જોવાની ઉમેદથી ઘટતું હતું તેમ અરજ કરી હતી ને વલીબી અરજ
" કરવાને હું લજવાતો નથી કેમજે કહીઉંછે—"

" મરૂતો માગું નહી પોતાનાં લાભને કાજ "
" પણ પરમારથને કારણે હું કણુ નહી કરૂ લાજ "

" વાશતે જો તમો શાહેબોની નેક નજરમાં આવેતો આપણી માનવંત મં
" ડલીમાં એ બાબતની ચારવણી ચાલુ રાખવીજી કે જેથી કરીને શરવે શુધરાઈ
" માં શરશં ને બધી તરાંહની મદદો કરતે એ બેહેતર કાંમછે તે આપણી જંદગાં
" નીમાં જોઈને આનંદ પાંમીએ. એ બાબતશર અતરે વલી એ પણ કેહેવાને
" ચુકતો નથી જે અવલ અરજ કરેઆ મુજબે જે રૂ૫૦૦૦) ની રકમ હકીરે
" આપવાની કહી હતી તે નાંણાં બાબતનું એક ઘેર કે જેહેમાં હમો હાલ રહી
" એચ તે મુકરર કરીને હમોએ પોતાનાં વીલમાં પણ શરવે શરતો શાથે જણાવે
" લુંછે કે જીઆરે મુંબઈવાલા અકાબર શાહેબો અતરે મકતબ ઉભી કરેતો તે
" કારણશર એ મંજલ વાપરવામાં આપવી અને તે વગરેની શરવે તફશીલ મુર
" બીજી તે વીલ પરથી જાણશોજી. હવે એ ઘેર વીશે જાણવું કે અંગરેજી કો
" ઠી શાથે મલતું દીવારે દીવાર ઉગમન અને ઉતર તરફથીછે અને દખણ તર
" ફનો પડોશીબી અંગરેજી કોઠીનોજ નોકર પેનશીનર "અમુ કુરબાંન" નાં
" મેનુ ઘેર આવીઉંચ તથા આથમણ શાહી રસતા ઉપર અંગરેજી કોનશલની

" ઈમારત સાંમભા સાંમભીછે તેહેનાં શબબે ઘણી મુખરાપર ને માનવંત મોહો
" લામાં શારી માફ્જતની જગા કેહેવાએચ ને હાલ કોઈને ભાડે આપવામો આ
" વેતો દર માશે તુમાંન ૮) થી તે ૧૦) વેર ઉપજે તથા ઘણી શારી મજબુત ને
" બેઠી બાંધનીનુંછે, વાશતે હવે પછે હમો એ ઘેરનો નકી નકશો અને ધરમાઉ
" ખત બનાવી અંગરેજી કોઠીની મારફતે રજીશટર કરાવીને માનવંત મંડલી
" નાં સાહેબો માંહેનાં ૫) તરસટીઓને નાંમે કરી ઓચરો મોકલનાર છઈએ કે
" પછે ગમે તીઆરે અહીએ મકતબ બનાવવામાં આવે અથવા નહી આવે તો
" બી તરશટીઓની શાહેતા હેઠલ એ મીલકત રેહીને બીજે ધરમ ખાતે વપરા
" એ, પણ જો હકીર પોતાની હઈઆતીમાં એ જગોએ મકતબ ઉઘારેલી જોશેતો
" અલબતે એક તરાંહનો આનંદ ઉપજશે વાશતે હવે એ બાબતે માંનવંત મં
" ડલીપર લખવા કરતે શેઠજીનાં પરઉપકારી પણાં ઉપર એ કાંમ શોંફીએચ તે
" થી જેમ કઈ નેક શુજે તેમ કરવાને ચુકવું નહીજી.

એ મુજબ ભાઈ માંણેકજી તથા તેવણુનો છોકારો લખેછે કે તે ઉપર આશા રાખુચ જે તમારી મંડલીનાં શાહેબો ધેઆંન પોહોચાડશે.

(શહી) લા૦ શવક મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાંનો શલાંમ વાંચજોજી.

એ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે હેવી ભાઈ માંણેકજીએ એક "બોરડીંગ ઈશકુલ" એ જગા ઉપર શથાપવાની મજબુત ભલાંમણ કરેછે અને એ "બોરડીંગ ઈશકોલ" શથાપવાને વાશતે રૂ૫૦૦૦) શુધીની જગેઆ આપવાને પણ કબુલ થાએઆછે અને વલી ઉપર લખીં જણાવેલા પતર ઉપરથી માલમ પડેછે કે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ તે ઘેર પોતાનાં વીલમાં પણ આપવાને લખીઉછે અને દર વરશે છોકરા જણ ૧૨) પછવાડે ચાલુ ખરચ રૂ૨૫૦૦) નો લખેછે અને વલી તમારી કારોબાર મંડલી પણ હેવી "બોરડીંગ ઈશકોલ" તેહેરાંન તરફ શથાપવાને ઘણીજ અગતીઅ જાણેછે કારંણ કે તેહેરાંન તરફ એ ઈશકોલ અશથાપવામાં આવેતો તાંહાં એલંમ હાંશેલ કરાવેઆ ઉપરાંત બીજાબી ઉદીઓગો શીખવવામે આવેતો આગલ જાતે અનેક તરાંહનાં ફાએદા હાંશેલ થાતા જાએ. એ વાસતે તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ પોતાનો વીચાર જણાવવાની રજા લેછે જે ભાઈ માણેકજી આંતરીઆનાં જણાવેઆ પરમાંણે દરએક છોકરા પછવાડે દર મહીને આશરે રૂ૧૭) થાએછે તે ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને મજબુત ભલામણ કરેછે કે એ કાંમ ચાલુ રાખવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલી પાશે પુરતું ફનડ નથી પણ એ કાંમ ચાલુ રાખવાની ઘણી જરૂર જણાએઆને શબબે તમારી કારોબાર મંડલી આપણા જરતોશતીઓ આગલ હેવી પોતાની ખાએશ દેખાડેછે કે એ કાં

મ ચાલુ કરવાને વાશતે તમ શાહેબોએ પોતાની મરજી પરમાંણે દર મહીને એક ઇંઆ તેથાંબી વધારે છોકરાઓનાં ખરચ માંથે લીએ અથવા કઇ ચોકશ લવાજમો આપતો કરે અથવા એ વીશે કોઈ શાહેબે મોહોટી રકમ ભરીને એ બાબે પોતાનુ ખાતું પરાવેતો એ અગતનુ અને ફાએદા ભરેલુ કાંમ ઇરાંન પરાંત તરફ આપણા હીનદુશતાંનવાલા જરતોશતીઓની તરફથી ચાલુ કરેઆમો આવેતો ઇરાંન તરફ વાલા આપણા હમદીન લાચાર જરતોશતી પારશીઓનાં બચાંઓ એલંમ તથા હોનર હાંશેલ કરીને શુખી થાએ અને વલી એ કરતાં બીજો કોઈ મારગ વધારે ફાએદેમંદ ઇરાંનનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારનારો નહી થડશે.

અને વલી ફરીથીબી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ એલતેમાશ કરેછે કે ઉપર લખી જણાવેલા ઉપાએઓ અથવા એ વીશે એક ફંડ ઉભુ કરીને એ બીચારાઓની હાલત શુધારવાને વાશતે હેવી તરેહની મકતબ ચાલુ રાખવાની આપણાં ઉપર આએન ફરજછે. એ "બોરડીંગ ઇશકોલ" તેહેરાંન તરફ શથાપવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીએ ઉપર લખી જણાવેલી ગોઠવણો તમ શાહેબો આગલ જણાવી તે તથા બીજી કોઇબી તરેહની ગોઠવણ કરવી જોઇએચ કે જેથી એ બીચારાઓને આગલ જાતે અનેક તરેહના ફાએદાઓ હાંશેલ થાએ. અગર કોઇબી તરેહની કેલવણી આપણા ગરીબ હમજાતીઓને નહી આપવામો આવશેતો હેનાંઓમાં જાંહાંવેર કેલવણીનો વધારો ને ફેલાંવો નહી થાએ તાંહાંવેર બુઢા કે જુવાંન અથવા અદનાં કે આલા શરવે એક વેહેશી જાંનવર શરખાછે તેહવાજ રેહેવાનાં.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે કે ઇઅજદ તથા તેહેને લગતા તાલુકાઓ માહે ૧૪ મકતબો આએ ધરમ ખાતાં માહેથી શથાપવામાં આવીઓ હતી અને એ ૧૪ મકતબો ઉપર ખરચ કરવાને વાશતે તમારી માજી કારોબાર મંડલીએ રૂ૬૦૦) દર વરશે આપતાં કરેઆ હતા, પણ એ વીશે તમારી કારોબાર મંડલીને ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ તારીખ ૨૫ મી નવેંમબર શને ૧૮૬૦ વાલા. કાગજમાં જણાવેછે કે—

"એ મકતબો વીશે જાંણવું કે ઇઅજદમાં જે ૧૪ જગીઆએ હતી તે એ બા" "બતનું ફંડ પુરૂ નહી પડવાને શબબે આએ ચાલુ વરશનાં છઠા માશથી એર" "ફર કરાવીને માતરે ૭ મકતબો રખાવીચ."

એ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલીએ ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ ઉપર તા૦ ૧૨ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૧ ઇશવીની તેરીખવાલા કાગજમો લખી જણાવેઉછે જે અગર શાત મકતબો માંહેથી થોરી મકતબો ઇઅજદ માહે રાખીને બને તેમ શારી કેલવણી તમારી તરફ વાલાઓને મલે તેમ કરવું અને જો બની આવેતો એક મકતબ તેહેરાંન માહે શથાપવી.

ઈરાંન મધે શથાપેલી મકતબોની વીગત.

ઇઅજદ તથા તેહેને લગતાં પરગણાંઓ માંહેનાં કેટલાએક ગાંમોમાં મકતબો શથાપવામાં આવીઓછે તાંહાં કેટલા છોકરા શીખેછે તેહેની શંખેઆ તથા તેહેની ઉમર જણાવીને જુદા જુદા ૪ વરગો કરેઆછે તથા તે દરએક ગાંમની નીશાલોમો કેટલા છોકરાઓ શીખવા આવેછે તે શરવે હકીકતનો કોઠો જે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ ફારશી માંહે કરીને ઇરાંનથી તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર મોકલેઓછે તેની વીગત નીચે જણાવેઆ મુજબછે.

૧ લી મકતબ "મોરીઆબાદ" નાંમે ગાંમ કે જે ઇઅજદ તાલુકામાંછે તાંહાં ઉભી કરવામાં આવીછે. એ મકતબ મધે વરશ ૭ થી તે ૧૨ વરશની ઉમરનાં ૧૮ છોકરાઓ શીખવા આવેછે.

૨ જી મકતબ "અહેરશતાંન" ગાંમમાંછે તાંહાં વરશ ૭ થી તે ૧૬ વરશની ઉમરનાં ૨૦ છોકરાઓ શીખેછે.

૩ જી મકતબ "કાશંમ આબાદ" ગાંમમાંછે તાંહાં વરશ ૬ થી તે ૨૩ વરસ શુધીની ઉમરનાં ૧૭ છોકરાંઓ અભીઆશ કરેછે.

૪ થી મકતબ "નરશુ આબાદ" અને "કંશનોવીઆ" ગાંમમાંછે તાંહાં વરશ ૨ થી તે ૯ વરશ શુધીની ઉમરનાં ૩૬ છોકરાઓ એલમની તાલીમ લીએછે.

૫ મી મકતબ "કુચેબીઆક" ગાંમમાંછે તાંહાં વરશ ૬ થી તે ૧૭ વરસની ઉમરનાં ૩૦ છોકરાઓ શીખેછે.

૬ ઠી મકતબ "મજરેએ કલાનતર" ગાંમમાંછે તાંહાં વરશ ૭ થી તે ૧૭ વરશની ઉમરનાં ૧૬ છોકરાઓ શીખેછે.

૭ મી મકતબ "તફત" ગાંમમાંછે તાંહાં વરશ ૬ થી તે ૧૨ વરશ શુધીની ઉમરનાં ૨૪ છોકરાઓ શીખેછે.

પેહેલા વરગનાં દરએક જણનાં વરશ જણાવેલાંછે તે મુજબ નાંધલા મોહોટાઓ જે કંઈજ લખી ભણી નહી જાણતા તેહેનાઓને લખવા, પઢવાનું શીખવવાને શરૂ કરેઉંછે, તેહેવા જણ ૮૫ છે.

બીજા વરગનાં દરએક છોકરાઓનાં વરશ જણાવેલાંછે તે મુજબ નાધલા મોહોટાઓ વાંચી શકે, અને લખી નહી સકતા તેહેવા આશાંમી જણ ૫૧ છે.

તરીજા વરગનાં દરએક છોકરાઓનાં વરસ જણાવેલાંછે તેહેનાવો કેતાબો શેહેજશાજ વાંચી લખી શકેછે, તેહેવા જણ ૨૩ છે.

ચોથા વરગનાં દરએક છોકરાઓનાં વરશ જણાવેઆંછે, તેઓ વાંચી લખી સારીપઠે જાણેછે, તેહેવા જણ ૨ છે.

એ પરમાંણે ચારે વરગ મલીને જુમલે છોકરાઓ ૧૬૧ શાત મકતબોમો શીખેછે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ઉપર લખી જણાવેલી શાત મકતબો ઇઅજદ તાલુકા માંહે ચાલુછે તે આએ રીપોરટ ઇઆને એહવાલને આગલ જણાવેલે પાંને ૨૦૬ મે જણાવેલી વીગત પરમાંણે મરહુમ શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીને નાંમે અશથાપવામાં આવીછે.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને દલગીરછે કે તમારી માજી કારોબાર મંડલીનાં આગલા રીપોરટનાં પાંને ૭૮ મે જણાવેઆ પરમાંણે ૧૧ મકતબોમાં છોકરા જણ ૪૦૦ પરથમ કેલવણી લેતા હતા પણ તમારી કારોબાર મંડલીનાં હાથમો ફંડ પુરતું નહી હોવાને શબબે એ મકતબોમો ઘટાડો કરવાની જરૂર જણાઇ તેથી હાલ ફકત શાતજ મકતબો ચલાવેઆમો આવેછે કે જાંહાં માતરે ૧૬૧ છોકરાઓ કેલવણી લીએછે.

ઉપર જણાવેલી શાત મકતબો ઉપરાંત આએ ધરમ ખાતાં માંહેથી કેરમાંન તરફ તરણ મકતબો અશથાપેઆમાં આવીઓછે તે મધે એક મકતબ "માહેલ એ ફરમુતન" નામે ગાંમછે તાંહાં, બીજી "માહાલેએ કુચેશબજ" નાંમે ગાંમછે તાંહાં, અને તરીજી "કનાત કશુન" નાંમે ગાંમછે તાંહાં મલીને તરણ મકતબો અશથાપેઆમો આવીઓછે.

કેરમાંન વાલી મકતબો વીશે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખેલા તા૦ ૧ લી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ વાલા કાગજ માંહે તમારી કારોબાર મંડલીને જણાવેછે કે—

"મકતબોનું કાંમ કેરમાંન માંહે ઠીક ચાલેછે ને દર બેએ માશે ધારા મુજ
"બ હીશાબને તફશીલ શરવે આવેછે તેથી ઉમેદ રાખીએચ કે આગલ જાતે કાં
"ઈ શુધારો થાશે."

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને ફરીથીબી ભલાંમણ કરેછે જે એ કાંમ માંહે મદદ કરવાની જરૂરછે કારણ કે એલમ હાંશેલ કરવાથી ફકત એ લોકોની હાલત શુધરશે એટલુંજ નહી પણ એલમ હાંશેલ કરેઆથી શરવે શકતીવાંન પાક પરવરદેગારની એગાનીઅત અને મારેફતને પીછાંની સકશે અને આબરૂ હોરમતથી પોતાનાં કુટંબનુ પાલણ કરશે અને વલી જો આએ ધરમ ખાતાં માંહેથી તેહેરાંન તરફ એક મકતબબી શથાપવામાં આવેતો તેથી અનેક તરેહનાં ગુણો એ બીચારા ગરીબ લોકોમો પરાપત થાતા જાશે.

તેથી તમ શાહેબો આગલ તમારી કારોબાર મંડલી એ વીશે મોહોટો આશરો મેલવવાની ઉમેદ રાખેછે.

તીરથગાહ બાબેના એહવાલ.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાની રજા લેછે કે તમારી કારોબાર મંડલીના એક અધીકારી શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર પતર ૧ તા૦ ૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦ ઈશવીની તેરીખે લખેઓછે તે પતર તથા તે શાથે મોકલેલું ચોપાંનીઉ ૧ શાહાશાનીઆંન ટોલાના છેલલા પાદશાહ ઈઅનદજરદ શેહેરીઆરની છોકરી ખાતુંન બાંનુને ગાએબ થાવા વીશેની બીનાંનો એહવાલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

શેઠ મેહરવાંનજી ફરાંમજીનો લખેલો પતર.

મુંબાઈની તા૦ ૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦
રોજ ૧૯ મો માહ ૫ મો કદીમ શને ૧૨૨૯

ભાઈ શોહોરાબજી ફરાતમજી મુલલાં ફીરોજનાં

તે ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરતોશતીઓની
હાલત શુધારવાનાં ફંનડનાં મુનશી જોગ—

જત લખવા મકશદ એછે જે હમારા માંગવાથી ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ ખાતુન બાનુની જીઆરત વીશેનાં હેવાલનું ચોપાંનીઉ ૧ હમારી ઉપર શને ૧૮૫૫ ઈશવીનાં શાલમાં મોકલીઉં હતું તે ચોપાનીઉ તમારી કારોબાર મંડલીના શાહેબોને જાણવા શારૂ આએ શાથે મોકલીઉછે તે વાંચીને અગર મંડલીનાં શાહેબોની નજરમાં આવે કે તમારા ગએઆ વરશનાં રીપોરટ મધે છાપવું તો શુખેથી તેમ કરજોજી.

એ ચોપાંનીઆનાં પાછલા ભાગમો એક ફકરો તમારી મંડલીનાં શાહેબોનાં જોવામાં આવશે તેમાં માણેકજી નીચે મુજબ લખેચ કે—

"હવે તમારી ધારણાં એછેજે એ ખાતુન બાનુની જગેઆને લગતા ૩ ગાંમ
"ડાં જે નરજુઉ—દરેદીન તથા મજરે મેહેરઈજદ મલીનેછે તે વગ પોહોચાડી
"ને ખરીદવાં કે એ જમીન પાછી હાથ આવેઆથી પારશીઓને કોઈ ઈજા ન
"હી દેશે તથા ખાતુંન બાનુ વારી જગેઆની ઈજત પણછે વાશતે એ વીશે કુ
"લે ખરચ રૂ૩૦૦૦) થી ૪૦૦૦) શુધીનો ધારવામાં આવેચ કે તેની પેદાશ ઉપ

" જે તે કાંઈ બીજાં નેક કાંમનાં ખરચમાં આપવી, વાશતે જો એમ બનેતો બુ
" જોરગ નેઆગાનોની ખુશનુદીને શબબછે એટલુંજ નહી પણ બેઉ જેહાંન
" ની નેકનાંમી હાંશેલ કરવાના કારણો જે દુનીઆંમાં ઘણી પરકારનાં હોએચ
" તેમાં એ કાંમબી કઈ કમ નથી.

હમારી ખાએશછે જે ઉપર લખેલાં ગાંમડાં ૩) "જરજુઉ" દરેદીન તથા "મ
જરે મૈહેરઈજદ" ખરીદ કરવા શારૂ ભાઈ માણેકજીના લખવા મુજબ જે રૂ૪૦૦૦
થાએચ તે હમો આપીએચ, વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીનાં શાહેબો અગર
જો નીચે લખેલા કરારથી તે રૂપીઆ હમારી પાશે મંગાવવાને દરૂશત જાણેતો
હમોને મેહેરબાંની કરી લખી મોકલજો કે તરત હમો રૂ૪૦૦૦) ચાર હજાર ત
મોને મોકલી આપીશું.

૧ લું—ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડનાં ચો
પડા મધે ભાઈ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાનુ જજીઆનું ધરમ ખાતું હેવે નાંમ
નું ખાતું શદા પારેલું ચાલુ રાખવું.

૨ જું—એ રૂ૪૦૦૦) મધેથી "જરજુઉ" "દરેદીન" તથા "મજરે મેહેરઈજ
દ" નાંમનાં ૩ ગાંમડાં જે ઈરાંન દેશમાં ખાતુન બાનુ નામની જગાને લગતાંછે
તે મંડલીનાં શાહેબોને નામે ખરીદ કરવાં અને તે ગાંમડાંઓ ખરીદ કરતાં અ
ગર રૂપીઆ વધેતો તેની શરકારી નોટો લેવાએ તેટલી લેવી, અગર ઉપલા રૂ૪૦૦૦
મો તરંડે ગાંમડાં નહી મલેતો એ રૂપીઆમાંથી જેટલી જગા લેવાએ એટલી ખ
રીદ કરવી.

૩ જું—એ ગાંમડાંઓની તથા ફાજલ રૂપીઆંની જેટલી નોટ લીધી હોએ
તેની મલી જે પેદાશ ઉપજે તે દર શાલ ઉપલા નાંમના હમારાં ખાતાંમો જમે
આપવી અને તે જેટલી રકમ પેદાશની જમે હોએ તેટલી પાછી તે ખાતાંમો ઉ
ધારી જજીઆના ભરણાંશર વાપરવી, અગર કઈ શબબને લીધે જજીઆનુ ભરણુ
નહી ભરવું પડેતો તેની આએપત જેમ મંડલીનાં શાહેબોની નજરમો આવે તે
વાં ધરમનાં કાંમોમો વાપરવી.

૪ થું—એ જગા તથા નોટ લીધા પછે કુલે અખતેઆર તમારી મંડલીના
શાહેબોનોછે એ મધે હમારા વારશ વકીલોનો કશો એલાકો નથી, પણ મંડલી વા
લા શાહેબોએ તે જગા વેચવી નહી ફકત તેની પેદાશ જેબી ઉપજે તે જજીઆ
ના કારણશર વાપરવી.

હેવી ચાર શરતે અગરજો તમારી મંડલીના શાહેબો ચોપડા મધે ખાતું પા
ડી એ પુનનાં કાંમને મદદ આપી હમોને લખી જણાવશોતો તરત હમોએ આ
પવા ધારેલાં નાંણાં તમોને મોકલી આપીશું.

બીજું એ ચોપાંનીઆં મધે ખાતુન બાનુની જગાના બંદોબશત શારૂ જે રકમ ભાઈ માંણેકજીએ લખીછે તે તથા ગુંમબજની મરાંમત વગરેના ખરચ નાં રૂપીઆ હમોએ ભાઈ માંણેકજીને મજરે આપીઆછે તથા એજ ચોપાંનીઆં મધે હએઆત બાંનુ વાલી જગાની હોજ વીશે લખેઉછે તેની મરાંમત હમારે હશાબે કરવાને પણ હમોએ ભાઈ માંણેકજીને લખી વાલીઉછે તે શેજ તમારી મંડલી નાં શાહેબોની જાંણને માટે લખુચ તે જાંણજોજી.

(શહી) લા૦ શેવક મેહરવાંનજી ફરાંમજીનો શલામ.

ઈરાંન દેશનાં જરતોશતી પારશીઓની કેટલીએક પુરાતન જગાંઓ તથા ગુફાઓ અને બીજી બાબદોનો જાણવાજોગ એહુવાલ જે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ લખી મોકલીઓછે તે.

"શાહાંશાનીઆંન ટોલાનો છેલો પાદશાહા ઇઅજદજરદ શેહેરીઆરની છોકરી ખાતુન બાનુને ગેબ થવા વીશેની બીનાનો એહવાલ જુની તવારીખની શોધ કરતે નીચે જણાવીઆ મુજબ મલી આવીઓછે.

"શાહાશાનીઆંન પાદશાહ દારાબ એબને બહમન; ફારશ પરગણું જે અશતખર પારશછે તાંહાંથી રૂમ ઉપર દાવો કરવા ગએઓ તે વખતે "કીલ્લે ગોરાબ" જે અતરેથી આશરે ૮૦ માઈલ દુરછે તેની હધ આગલ આવી મુકાંમ કરેઉ હતું, તાંહાં રાતે એક ખાબ જોએઓ કે પોતે લડાઈમાં પડેઓ ને ફતેહ કીધી, તે શહવારનાં ઉંઘમાંથી ઉઠતાં એક ડુંગર તરફ નજર પડી તે જગોની મટોરી જરદ આતશના શોલા શરખી જોએઆથી હેવો એરાદો કીધો કે જો હું ફતેહ કરી રૂમનાં મુલકથી આવુંતો અતરે શાત આતશકદેહ બનાવું. તે પછે જેઆરે રૂમ જીતીને પાદશાહ પાછો ઈરાંનમાં આવેઓ તીઆરે તે હધમાં ૭ આતશકદેહ બનાવેઆ અને તેહેનાં ખરચ કીજે એક શેહેર પણ વશાવીઉં તેહેનુ નાંમ "હફત આજર"—(ઇઆને સાત આદરીઆંન) કરી રાખેઉ અને કેટલોએક ખજાંનો તે પાહાડની દામન તરફ દાટેઓ હતો ને તે ડુંગરનુ નાંમ "જરે જુઉ" રાખેઉ તથા આતશકદેહોમાંબી ઘણોએક ગંનજ દાટીને તેની જાલવણી કરવાને તથા આતશકદેઓંની ખીદમત કરવાથકી પોતાના ખેશ કુટંમબવાલા દાંનાંઓને મુકરર કરી અમીન ઠેરવેઆતા.

"પછે જીઆરે એશકંનદરે ઈરાંન ફતેહ કીધું તે વખતે પણ એ ઉપર કેહીતે અધનાં રેહેવાશીઓને કઈ છેરીઆતા નહી અને તાજને નમતા કરીને "બા

જ" (ઇઆને મેહશુલ) લેવું ઠેરવેઉતું. તેથી તે શાહી ખાંનદાંન વાલાઓજ પુશત દર પુશત આતશકદેહની દરઘામાં હાજર રેહીને ખજાંનો શાચવતા હતા.

"પણ શાહા ઇઅજદજરદ શેહેરીઆરના હાથમાંહેથી હકુમત ગેઈ તે વખતે ઉપર કેહા તે લોકો પોતાની પાશેનીબી જે કાંઈ દોલત હતી તે પણ જાબજા દાટી ને બાહાર પડેઆ કે કાંઈ તરાંહની મદદ મેલવીને દુશમનો શાથે દાવો કરે પણ તેમ બની નહી શકીઉ ને આખરે પાહાડો તથા ડુંગરો ને બંનદરો તરફ ફરીને લાચારીથી હીંનદુશથાંન તરફ નાહાશી ગએઆ ને તાંહાં જાઈને હીનદુ રાજાની પનાહમાં વશેઆ કે તેનાંઓની અશબ નશબે ચાલેલા શીલશીલાથી હાલે શુરત, મુંબઈ ને તે વગરે તાલુકામાં પારશીઓની આબાદી વધેલી જાહેરછે.

"બીજી ગમથી શાહા ઇઅજદજરદનાં બચાં છોકરાંઓ જે "મદાએન" શેહેરમાં હતાં તેહેનાંઓએ પોતાનાં બુજોરગવારો અને ખેશ કુટંબની જગેઆ તથા કે બલાનુ મુકાંમ જાંણીને લડાઈમાંથી નાહાશીને "હફ્ત આજર" શેહેરનાં કીલા તરફ આવી પનાહ લેવાને ચાહેઉ—મગર પછવાડેથી દુશમનોનું જોર વધી ગએઉં ને લશકરનાં લોક પકડવાં આવેઆં તેથી તે પાદશાહનાં પરીવારો તે કીલામાં દાખલ થાઈ નહી શકેઆ તેથી બધાંજણાં પરાગનદે થાઈ ગીઆ.

"તેહેમાંથી મેહેરબાંનું નાંમે એક છોકરીએ કીલે ગેરાબમાં જાઈને પનાહ લીધી ને ખાતુનબાંનું નાંમની છોકરીએ ડુંગર તરફ એક બીજો બરૂજ હતો"તાંહાં જાવા ચાહેઉં, તે વખતે નાહાશતાં મારગમાં પાંણીની તરશ ઘણી લાગી પણ તેહેને પાંણી કેથે નહી મલેઉં તેથી એક બુરજીગર તે ડુંગરની વચે ખેતી કરતો હશે તેહેની પાશે જાઈને પાંણી માંગેઉં, તેની પાશે પણ હાજર નહી હતું એટલા વાશતે તેણે તુરત પોતાની એક ગાએ હતી તેહેને દોહોઈને દુધ આપવા ચાંહેઉ, તે વખતે દુધ દોહી રેહા બાદ એતેફાકથી તે ગાએ લાત મારેઆને શબબે વાશણ હાથમાંથી પરીગીઉં તે મટોરાનું હશે તેથી ભાગીને દુધ બધુ ઘોરાઈ ગીઉં. તેઆરે નીરાશ પામીને તાંહાંથી પણ દુર એક બે માઈલને આશરે ડુંગરોની અંદર તરફ જાઈને પરવરદેગાર પેદા કરનારની દરગાહમાં બંદગી બજાવી ઓજરખાઈ કીધી જે ઇઆ પાક ઇઅજદાન ગેબદાન આએ આફતના વખતે મજને દુરવન દ દુશમનોનાં હાથમાંથી બંચાવ ઇઆ ગેબ કર કે માહારી હોરમત રેહે. એહવી આરજુને અશતુતી કરતાંજ વાર તાંહાં ડુંગરની જમીન પર જોએઉતો એક ફાટ નજર આવી તેહેમાં ઉતરી પડી કે તે ફાટ પાછી મલી ગેઈ. તે બનાવ ખાતુનબાનુની શાથેનાં માંણશોએ જોઈને રરતા બેઠા હતા, હેવામાં પેલો બુરજીગર કેથેથી પાંણી મેલવીને પુઠે આવેઓ હતો, તેણે ખાતુનબાનુને ગેબ થવાનો એહવાલ જાણીને ઘણો દલગીર થાએઓ તેથી ભારે ગમ કરી ગોશામાં આવી પેલી પોતાની ગાએને લાવીને તાંહાં પેલા શીગાફ (ઇઆને પાહાડની ફાટ) ની નીશાંની ઉપ

૨ કતલ કીધી અને બીજા બેહેદીનોને પણ તેણે કહીઉં જે જે કોઈ ખાતુનબાંનુની બુજોરગી ભરેલી ઈજતને ખાંન આપવા ચાહાતુ હોએ તેહેનાંઓએ તે નેક જાત ને પાક દામાન વાલી પતીવરતાનાં દુખનો દાગ ખાવા કીજે એક એક ગાએને લાવીને અતરે કાપવી ઘટે.

"ઉપર કેહા મુજબ પેલા બુરજીગરની નશીહત પરથી તે જગોએ ગાએ કાપવાની ચાલ પડી અને "મેહેરબાનુ" જે કીલેગોરાબમાં જાઈ ભરાઈ હતી તેણે દુશમનો શાથે લડાઈ કીધી પણ આખરે કેટલેએક દાહાડે આરબોએ તે જગાને હાથ કીધી તે વખતે મેહેરબાંનુ મારી ગેઈ અને બીજી છોકરીઓ જણ ૩) હતીઓ તે અને એક છોકરોબી જુદા જુદા પાહાડોમાં જાઈ ભરાએઆં ને તાંહાંજ પોતાનું તન અને પરાન શોકવામાં આવેઆં હતાં.

"હેવા બનાવો જોવાથી પારશીઓને ઘણો જોશ ચહડેઓ તેને લીધે ઘણાં એક જણાં જમાવ થાઈને એક એતેફાકથી "કીલે ગોરાબ" પર લડાઈ કરીને પાછો આરબોનાં હાથ માંહેથી છોડાવી લીધો હતો ને તે હધમાં એખલા પારશીઓજ વશતા હતા, તેમજ "હફતે આજર" શેહેરમાંબી એજ લોકોની આબાદી હતી ને બીજી કોઈ ગનેઆતને તે હધમાં આવવા નહી દેતા તે હીજરી શને ૬૦૦) શુધી પારશીઓ તે જીલલાનાં ધણી હતા.

"પણ આખરે "આલાકુ" નામનાં એક પાદશાહે તે "કીલે ગોરાબ" ઉપર એક વરશ ઘેરાવો નાંખીને શેવટે જીહીતી લીધો, તે લડાઈમાં મરદો બેહશાબ મારેઆ ગએઆને શબબે ઓરતો ફુલેને હાથ કરીને * * * * * * મુસલમાંનોએ પોતાનાં નેકામાં લીધી.

"તે વખતે કોઈ મુલાં કે આખુનદ "અકદ" (ઈઆને નેકા) બાંધનાર શાથે નહી હતો એટલા ઉપરથી "અલાકુ" પાદશાહે કહીઉં જે જે શખશનાં હાથમાં જે ઓરત આવે તેને ગોએઆ અકદ બાંધેઓ વાશતે વગર કાજીને મુશતેહદે આએ આખુ શેહેર "અકદનુ" છે કરી કેહેવા ઉપરથી તે જગાનું નાંમ જે "કીલે ગોરાબ" હતું તેનુ "અકદા" કરીને પડેઉં છે, તેજ નાંમ હાલે પણ ચાલેચ, પણ જે ભારે મોહટી આબાદી હતી તેની જગોએ એક કશબા જેવી વસતી હાલેછે.

"અને જે શેહેર "હફતે આજર" નાંમનુ ઉપર કેહા અકદાથી આશરે ૧૦ માઈલપર હતું તેહેની પાશે એક ભારે જોરથી વેહેતા પાંણીના ચશમાને માંથે એક ઘણી મોહોટી હધનો બાગ પણ હતાં, તેહેનું નાંમ "ગઉદે ઘંબાર" શાએલું હતું કે ઘમબારનાં જશનો તે બાગમાં કરતા હતા, તે શેહેર તથા બાગને પાંણીના ચશમો શરવે માંઠી હાલતમાં પણ હજીુરછે. મગર "હફતે આજર" ને બદલે "હફતા ફુર" અને "ગઉદે ઘમબાર" ને બદલે "ગઉ ગુબાદ" કરીને

હાલ લોકો બોલેછે, પણ જે લોકો એલમ ભણેલાછે તેનાંઓ હેવા અશુધ નાંમથી બોલતા નથી ને ઉપરે જણાવેલા મુજબ શાફ "હફ્ત આજર" તથા "ગઉદે ધમબાર" કરીનેજ કેહેચ.

"એ બધો એહવાલ પણ મુશલમાંનોજ તારીખનાં ભણેલાઓછે તેનાંઓ જાણેચ, પણ અતરેનાં કોઈ બેહેદીનો કે મોબેદોને એ બીનાં માંહેથી એક રૂપી આની એક રેશ જેટલી પણ ખબર નથી ને બીજી છોકરીઓ તથા એક છોકરાની જગેઆબી અતરે પરાંતનાં પાહાડોમાંછે તેહેનાં દર વરશે દાહાડાને દાહાડે બેહેદીનો એકઠા થાઈ તે દરએક જગોએ જાએચ ને જીઆરત કરેછે ખરા પણ તેહેનો વીગતવારે એહવાલ હેનાંઓને ખબર નથી, એટલુંજ નહી પણ તેહેનાંઓનાં નાંમ નીશાંણ પણ શીધુ પાધરૂ જાણતા નથી ને ખાતુંન બાંનુની જગાને "બાંનુએ ફારશ" કરીને કેહેચ તથા બીજી જગાઓને "પીરે શબજ" કેહેચ તે અશલ હએઆત બાનુનું મકાંનછે ને તેમજ એક જગોને "નારશતાંના" ને બીજીને "નારકી" હેવા નવાં આપેલાં નાંમોથી બોલેચ તે શરવેનો વીગતવાર હેવાલ હકીરે મેલવેલોછે પણ અતરે લંબાંન થવાની ધાશતીએ તે પરતુ મુકીને અશલ મતલબછે તેહેનોજ શાર જણાઉં છેઉં કે ખાતુંન બાનુની જગેઆઓનો એહવાલ મુખતેશંર માલમ પડે.

"ઉપર જણાંવેલો "કીલે ગેરાબ" કે જે હાલે "અકદા" કેહેવાએચ ને "હફ્ત આજર" નુ શેહેર જે હાલે "અફ્તા દુરને" નાંમે ઓલખાએચ તે અને ગઉદે ધમબારનો બાગ પાંણીની નેહેર શાથેની શરવે હધ હકીરનાં જોવામાં આવીછે તે અકદામાં એક ભારે મોહોટી અમારતનું આતશકદેહ હતું તેહેમાં હાલે મશજેદ અને મકતબ કાહાડેલીછે, તે જગાનાં ચોકમાં ૧) ભારે મોહોટું એક શનુબર (ઈઆને ચનાર) નું દરખતછે અને શુરંગ તરીકે ભોએરૂં પાકી બાંધનીનું આશરે ૧૫ માઈલ શુધીનું અંદરથી હેવુંછે કે એક અશવાર ઘોડા ઉપર બેઠેલો તે રસતે આવજાવ કરી શકે અને તે કીલાની ઉતર તરફ એક ભારે મોહોટી ચેહ આશરે બે હજાર ફુટ પોરી ને તેટલીજ લાંબી ખોદેલી બધી હારકાંઓથી ભરેલીછે, તેહેને કીજે કેહેછે કે લડાઈમાં મારેઆ ગએલાઓની લોથોને અતરે એકઠી કરી નાખવામાં આવેલીછે. એ શીવાએ બીજી ઘણી અમારતો કદીમ જમાનાંની તથા બીજી નીસાંનોને અલાંમતો હાલે પણ દેખાઈતીછે, તે બધી જગેઆઓને તાંહાંનાજ રેહેવાશી મુશલમાંનો નાંમ નીશાન કેહીને દેખાડેચ અને હફ્ત આજર શેહેરમાં એક ઘણી ભારે અમારતછે તેનો પોણો ભાગ ભાંજીને લોકો મટોરૂ લેઈ ગએઆ છે, તેહેમાંની ઈંટો માહારા જોવામાં આવીચ તે ૨) ફુટ લાંબી ને ૧।। ફુટ પોહોલી તથા પાંચ ઈંચ જાડી હતી અને તે શીવાએ બીજી ઘણી ચીજો અજાએબ શ.

રખી તાંહાં જોવામાં આવીછે, તેહેમાં બેઉ હધને મલતા ૪ દુખમાં ભાગેલાં પણ દેખઈતાં અને ૨) બીજાં બીલકુલ ભોએ બરાબર થએલાંની નીશાંન તથા ૧ બીજુ ભાગેલું મગૈર બીજી તરાંહનું ચોરશ ઘાટનું અને એક દરએક તનને જુદુ જુદુ મુકવાનાં ૨૧ ગારાનું બાંધેલું, એ પરમાંણે બધાં મલીને ૮ દુખમાંઓ જોવામાં આવીઆંછે તે શીવાએ કોણ જાણે બીજાં કેટલાં હશે, પણ એ ઉપરથી વીચારમાં આવેચ કે પરથમમાં પારશીઓની વશતી તે પરાંતમાં ઘણી હશે તેમાં શક નહી.

"હવે જે જગેઆએ ખાતુનબાનુ ગાએબ થઈ ગેઈચ તે હધનું નાંમ "દરે દીન" કરીને રાખેઉં હતું અને તાંહાં પારશીઓ શેંકડો કોશ દુરથી જીઆરત કરવાને આવતા હતા, હેવામાં તેહેની પાશે એક કુદરતી પાંણીનો જહરો નીકલી આવેઆને શબબે હજારો માંણશની જાતરા ભરાતી, તે વખતે ભારે મોટી બજાર બનીને લાખો રૂપીઆ લેવર દેવર થાતું, તેઓની દુકાંન કીજે પથરનાં બનાંવેલા ઓટલાઓની નીશાન હાલે પણ તે જગામાંછે. તાંહાં જીઆરત કરવા આવનારા એ ખાતુનબાંનુને "બાનુએ પારશા" નાં ખેતાબથી બોલતા હતા. એ "પારશા" બોલનો અરથ એ થાએચ કે પતીવરતા અથવા પાક જાત, પરહેજગાર ને તે વગરે હેવાજ બીજા શકુનો શતપણાંના થાએચ, પણ હાલે તે બોલ બદલાઈને "બાનુ ફારશ" કરીને લોકો કેહેચ, મગર તે ખાતુનબાંનુની જગેઆ આગલ ૧ ચનારનું જાહાડ ૨૨૧) વરશ થએઆં એક બેહેદીને રોપેલુંછે તથા તાંહાં એક ઓટલો બાંધેઓચ તે વીશે પથરની એક તખતી કોતરેલીછે, તેહેમાં લખેચ કે આએ "ખાતુનબાનુ પારશા" ની જગોએ બેહેદીન મેહેરવાંને અશપંદીઆરે શુરખાબ તુરકાબાદીએ આએ જગેઆને ચીનારનું દરખત "વકફ" કરેઉં કે પોતાની ઓલાદ નાંઓ જીઆરત કરવાને આવે તેઆરે એ શાહેઆ હેઠલ વાશો કરે. એ દાખલાથી હાલે જે "બાંનુ ફારશ" કરી બોલવામાં આવેચ તે ગલત ઠરેચ ને અશલ પારશાનો શખુન શાબેત થાએચ.

"કેમજે જે દાહાડે કીલે ગોરાબની હધ વચે એ નેક જાત બાનુ આવી પોહોચી હતી તે દાહાડે શપનદાર માહા ને મેહેરરોજની હોશન ગેહ હતી ને રશનાં રોજે ગાએબ થાઈ ગેઈ માંટે ડુંગરોની અંદર જાતાં એક દાહારામાં એક જગોએ બીજો પાંણીનો જહરો નીકલી આવેઓ તેથી કેટલાએક દરખતો મેવાનાં તાંહાં રોપીને બાગ બનાવીઓ તથા ખેતીવાડી કરવામાં આવી, તે જગાનું નાંમ "મરજરે મેહેરઈજદ" કરીને રાખેઉંતું તેજ નાંમે હાલે પણ બેહેદીનો બોલેચ, પણ તે મીલકત પારશીઓ પાશેથી છીનાવી લેઈને મુશલમાંનો ધણી થાઈ બેઠાચ તોબી દર વરશે વરશ પરથમ મુજબ શપનદાર મહીનાંનાં મેહેરઈજદને દાહાડે હોશન ગેહમાં અથવા બામદાદને વખતે બેહેદીનો તાંહાં એકઠા થાઈ આફરીનગાંન ભણેચ ને ખેરાત કરેચ અને શરોશરોજે ખાતુનબાંનુની જગેઆએ જાઈને તાંહાં

આફરીનગાંન કરેચ ને રશનાંરોજ·પણ આફરીનગાંન ભણીને શરવે કોઈ પોત પોતાની વતી એક એક ગાએ કાપેચ કેમજે પરથમ કેહા મુજબ પેલા બુરજીગરે ગાએ કાપીને બીજાઓનેબી ફરમાવેઉં હતું વાશતે આગલા વખતમાં દર વરશે વરશ એક એક ગાએને લેઈ જાઈ કાપતા હતા, પણ જેમ જેમ મુશલમાંની મજહબ ને હકુમત ફેલાવા લાગી તેમ તેમ ગાએ કાપવાનું કાંમ વધતું ગએઉં કેમજે તેઓનાં મજહબમાં ગાએને કપાવીને ખાંવી શજાવારછે તેથી બેહેદીનોની પણ છીત મરતી ગઈ અને પછી આશતે આશતે માંનત કરવા લાગેઆ કે માહારૂં ફલાંણું કાંમ શરનજામ પોહોચશેતો ખાતુનબાંનુની દરધામાં એક ગાએ લાવીને કાપશ, હેવી રીતે લોકોનું આકીન બંધાતું ગીઉં તેથી દર વરશે એકની જગાએ દશ વીશ ને પછે પચીશ પચાશ કરતે છેક બશો શુધી ગાએઓ કપાવા લાગી, તેથી બેહેદીનો ગાએને લેઈ જાઈને તે જગો ઉપર ૩ ફેરા ફેરવીને મુશલમાનોને આપતા કે તેનાંઓ કાપીને ખાએ, હેવા શબબે દર વરશે આશરે એક હજાર મુશલમાંનો પાહાડોના રેહેનારા ફકીરોનો મેલો તાંહાં મલવા લાગો, તેનાંઓને પારશીઓ ગાએ આપતા તે કાપીને ગોશતની વેહેચણી કરી લેઈ જાતા હતા.

"હવે જાણવું જે અતરેના ખેડુતો ગાએનેબી ઘોડા, ધધેડા, ખચર અને બલદની પઠે કાંમે લગાડેચ તથા પોઠી લાધેચ ને શવારીનાં કાંમમાંબી લીએચ તેથી શરકાર દરએક ગાએ કે બેલ અથવા ધધેડાને માથે દર વરશે કરોની ૧૦) શુધીનો કર લીએછે તેને "પુલેમરાઈ" કરીને કેહેછે, એટલા શારૂં જે કોઈ ગાએ પાલતું હોએ તે જેઆરે બુધી જઈફ થાઈને કામ નહી કરી શકે તેહેવી બને તીઆરે શરકારનાં દેણાં માંહેથી છુટવાને તથા ગાએનું પેટ ભરવાનાં ખરચથી બનચવાકી જે તે લોકોને માંનત કરવી શેહેલ પડી કે હર બાંહાંને પોતાની ગાએને લેઈ જાઈને કાપવાને આપતા, તેહેમાં એકતો શવાબ જાણવા લાગા ને બીજું ઉગારો થાએ આને શબબે ખુશી શાથે મોબેદો કે બેહેદીનો દર વરશે વરશ ગાએઓ લેઈ જાઈ કાપતા હતા.

"એમ કરતે તે "ખાતુન બાનુ" વાલી જગો જેને "દરેદીન" કરી કેહેછે તાંહાં જે પાંણીનો ચશમો હતો તેથી ખેતીવાડીનું કાંમ ચલાવાંમો આંવીઉં તેહેનાં શબબે મુશલમાંનો તે જગાનાં ધણી થાઈ બેઠા અને બીજી જગેઆએ જે "જરજીઉ" નાંમનો ડુગરછે તેહેની દામન માંહેથી પણ એક પાંણીનો ચશમો પેદા થાવાને શબબે તાંહાં પણ બેહેદીનોએ એક ગાંમ વશાવીઉં ને ખેતીવાડી કરવા લાગાતા ને તેહેનું નાંમ પણ "મજરે જરજીઉ" રાખેઉં હતું, પણ તે હધનાં રેહેવાશીઓને આશતે આશતે વટલાવી મુશલમાંન કરવાથી હાલે તે પરાંતમાં ૫૦) માઈલ શુધી કોઈ પારશી આશપાશ રહેઓ નથી તેથી શેવટે એ ખાતુન બાનુની જગીઆમાં પારશીઓએ ગુંબજ બાંધેલોછે તેને ભાંજવા ને ખરાબ કર

વા તથા તે જગાપર બીજી બેઅદબી કરવા માંડી, પણ કુદરતી બનાવ હેવો બન તો ગીઓ કે તેહેવા નીલાજરા કાંમ કરનારાઓમાં કોઈ લુલો, લંગરો ને કોઈ આંધલો, પાંગરો બનેઓ. કોઈ કમોતે મુઓ, તેહેવો બનાવ જોઈ બાકીનાં મુશલમાંનોનું પણ ઈમાંન બંધાએઉં ને છુપી રીતે માંનત કરવા લાગીઆ ને હાલે પણ તેહેવા બદ હાલ થાંએલા ૩ શખશોનો એહવાલ તેહેનાવોની ઓલાદનાં મુશલમાંનોને મોહોડે શાંભલેઓચ ને એક શખશે પોતાની શર ગુનેશત કહેવાથી તેણે ચીનારને કાપવા માંડવાથી બીજે દાહાડે તેને લખવાનો આજાર ઉપજેઓ ને જમનો હાથ અરી ગીએલો જોવામાં આવેઓછે, પણ હેવા હેવા બનાવોને સબબે અને તાંહાં કોઈ પારશી રેહી શકતો નથી તેહને લીધે હાલે તે જગેઆનો રખેવાલ પણ મશદી હશનબેગ નાંમનોછે તે નીત રોજ તે જગોએ ચરાગ પણ રોસન કરેચ ને તે જગેઆનીબી શાચવણી શારી પરકારે કરેછે, એટલા શારૂ તાંહાં જે કાંઈ ગાએઓ કપાએ તેમાંથી ૦ા ભાગ તે લેતો અને અરધો ભાગ ફકીર ફુકરા મુશલમાંનોને મલતો તથા ૦ા ભાગ તે જગેઆનાં ખેડુત રેહેવાશી લેતા. એમ કરતે હાકમોને ખબર પડવાથી તે ગાએનાં ચામડાં અને ખરીઆ મુડી લેવાનો કર ઠેરવીને શરકારી માંણશો લેઈ જાતાં, તેથી આશતે આશતે તે ઉપરબી ઈજારો થાવા લાગો અને એ પરગણાંની હધ હાલે અકદાનાં શેહેરને તાબેછે પણ અકદા પોતે અતરે ઈઅજદ તાલુકાંનું કેહેવાએચ એટલા ઉપરથી અકદાનાં હાકમ પાશેથી ખાતુન બાંનુની જગેઆએ કપાતી ગાએનાં ચાંમડાંને હીશાબે ઈઅજદની શરકારે પઈશા લેતા કરેઆછે, તે મુજબ આએ વરશ શુધી લેવામાં આવીઉચ મગર હવેથી બંધ કરાવેઆમાં આવેઉચ તેહનો એહવાલ નીચે જણાવેલી તફશીલથી જાણવામાં આવશે.

"તે એંજે ગીઆં ૩—૪ વરશ થઆં અતરે બેહેદીન રૂસંતમ દીનઈઆર અને બીજા ૫—૭ જણાઓ મલીને ગોસત ખાવાનું તરક કરેલુંછે તેનાં સબબે એ ઉપર જણાવેઆ મુજબ ગાએઓને ખાતુન બાંનુ લેઈ જાવા કીજે મને કરતા, પણ તેનાંઓનો શકુન કોઈએ નહી માંનવાથી એ લોકોમાં પોત પોતામાં ઘણી બેએતફાકી ઉપજી તેથી એક તરફ મનાં કરનારા ૫—૭ જણ એખલા પડેઆ અને બીજી તરફ ગાએ કાપવાની કુમક કરનારા સાંમે થઆને લીધે મના કરનારાઓ કંઈબી રીતે ફાવી નહી શકેઆ ને લોકોને ઓર જુદો ફતવો આપવા લાગેઆ જે હેનાંઓ ગોશત ખાધાનું બંધ કરવા અને ગાએ કાપવાની મનાઈ શારૂ નવી દીન ચલાવવા ચાહેછે તે નહી શાંભલવું ને જે કાંઈ આપણાં બુજરોગો કરતા આવેઆછે તેમ કરવું, તે વાત બચારા અંધર બુરજીગરોએ માંનીને જોશમાં આવેઆથી ઓર પાંચ દશ ગાએ વધારે લેઈ જાવા લાગા હતા.

"હેવામાં માહારૂ (ઈઆને ભાઈ માંણેકજીનું) મુંબઈથી આવાનું અતરે

વાલાઓએ જાણેઉં, તથા બીજા મુંબઈ વાલાએ અતરે પરાંતમાં લખી વાલીઉં હશે તેથી ઉપલી બીનાં ગાએ કપાવાની માહારી-આગલ છુપાવાં લાગેઆ પણ ઉપર કેહેલા ગોશત નહીં ખાનારાઓએ બધી બીનાંનું બએઆંન કરીને મને ખબર આપવાથી શને ૧૨૨૩ નાં શપનદાર માહા મધે તે જગેઆની જારતનો દાહાહો આવેઓ તેઆરે અતરે વાલા દશતુર નામદારને હકીરે (ઈઆને માંણેક જીએ) કહેઉં જે એ ખાતુન બાનુમાં ગાએ કપાએચ તે જો દીનની રાહે હોએ અથવા કોઈ દીનનાં બુજરગોનો હોકમ હોએ. ને કોઈ કીતાબમાં ફરમાવેલું હોએતો તે મહને દેખાડો કે એ ગાએ કાપવાનું અશલ કારણ શું છે ને જો તે કંઈ તમુને ખબર નહી હોએતો તમે મનાં કરો જે કોઈ ગાએને નાહક કાપવા નહી લેઈ જાએ કેમજે બચારા ખેડુતો દીન કે દુનીઆમાં કંઈ શમજતા નથી. તેહેનાંઓને જે રશતો દેખાડશો તેમ ચાલશે વાંશતે વગર શબએ તમો હાથે કરીને ગુનાહનું કાંમ ના કરો, હેવી રીતે ઘણીએક આજીજી શાથેનાં શકુનો કેહેવાથી તેહેનાં જવાબમાં દશતુર મજકુરે કહેઉં જે માહારા બાપનાં વખતમાં ઘણાં જણાઓએ એ વીશે તે મરહુમને સવાલ કરેઓતો કે ગાએ કાપવા લેઈ જાઈને દુરવંદોને શું કરવા આપીએ, એ વાતની શું આપડી ઉપર ખરેખરી ફરજછે ? તેહેનાંઓને મરહુમ દશતુરે કેહેઉતું કે જેમ બુજરોગો ચાલતા આવેઆછે તેમજ કરવું જોઈએ. એવામાં એક જણની ગાએ ઘાબણી હતી તેણે માંનત કરી હશે તે મીશલો પુછવા આવીઓ હતો કે હું ગાએને કાપવા લેઈ જાઉં કે નહી, તે શખશને પણ હોકમ કરેઓતો કે તું એ શકુન મોહોડામાંથી કાહાડીઓ તે પાલવો જોઈએ વાશતે શુખેથી લેઈ જાઈ કાપ, એ પરમાંણે માહારા બાપનાં વખતની વાત હું જાણું છેઉં, તે શીવાએ બીજી કશી ખબર મહને નથી.

" જેહારે દશતુર મજકુરને મોહોડેથી અનશમજન અને ભોલાપણનાં શકુનો શાંભલેઆ તેઆરે તરેહવાર દીલાશા આપી કેહું જે દશતુર શાહેબ, તમે ગાએ કાપવાને મનાં કરો જે કોઈ નહી લેઈ જાએ અને તેથી જો કઈ ગુનાહ થાતો હોએતો હું પોતાની ગરદંન પર કબુલ કરૂચ અને તમુને કઈ ખેઆલ હોએ કે ગાએ કાપવાની મનાઈ થાવાથી કઈ અવગુન ઉપજશે તો તે વીશે પાક ઈઅજદાંન પાશે હું ઓજરખાહી કરી માંગી લેઉંચ કે તે બાબતની બલા જે તંમારી પૈર આવનાર હોએ તે માહારા ઉપર વારેદ થાએ.

" એ પરમાંણે અનેક તરાંહથી શમજાવી કેહેતાં દશતુરે કબુલ કરેઉં જે હું ગાએ નહીં લેઈ જાઉં, ને કોઈ મહને પુછવા આવશે તેહેને પણ મના કરીશ પણ રઈએતને હું મનાં કરી શકતો નથી, તે પછેબી કેટલીએક વાતોથી એ શખશને રીજવીને જાહેરમાં ગાંમેગાંમ દશતુરને નાંમે કેહેવડાવીઉં જે કોઈએ " ખાતું નબાંનુ " ગાએ કાપવા લેઈ જાવી નહી પણ છુપી રીતે દશતુર મજકુરનાં શગાં

વાલાંઓ, મોબેદો ગાએ કાપવાને લેઈ ગએઆ તેહેનાંઓને કશી મનાં નહી કીધી, તેહેની ખબર મજને મલવાથી ફરી દશતુર મનકુરને શમજાવી તેહેનાં હાથની એ ક ચીઠી લખાવી લેઈને "ખાતુનબાનુ" તરફ કાશીદ શાથે મોકલી કેહેવડાવીઉં કે કોઈએ ગાએ નહી કાપવી ને જો કોઈ એ શકુન નહી શાંભલશે તે પાશેથી તુમાન પાંચ દંડ લીધામાં આવશે.

"એ પરમાંણે મેહેનત લેતાં છતે અને તે વરશે મોઘવારી હતી તેથી ઓ છામાં ઓછી ૪૩ ગાએનાં પરાંણુની ઘાટ તે જગાએ થાઈ, પણ મને જણાવા નહી દીધું, તે શેવટે શોધ કરી પુછપરેછ કરતાં ૧૩ ગાએઓ કાપવાનું મારી પાશે માંનીઉં હતું, ને બાકી બધી વાતને છુપાવી રાખી.

"જેઆરે અતરેવાલાઓનુ એકીન ગાએ કપાવવા ઉપર વધારે ફોશેશનું જોએઉં તેથી એ વીશેની તવારીખની શોધ કરવાને મહને ફરજ પડી એટલા પરથી આગલ જણાવેઓ તે મુજબ એહેવાલ મને મલી આવેઓ તેઆરે મારા મનમાં વધારે હીમત આવી કે એ ગાએ કપાવાની મનાઈ કરવાને મેહેનત કરવી, તે ઉપરથી અતરે રોજ ૨૦ મો ને માહા ૧૧ માંને દીને પંચ મેલવી બધી બીનાં વાએજ કરી શમજાવી ને કેટલાએક દાખલા દલીલો ને અવશતાની માંએની શાથે ગાએ કપાવવાનાં ગુનાહાછે કરી કેહી શમજાવીઆપરથી બધા જણાંઓને કબુલ કરાવેઉં જે આઈનદે ગાએનાં પરાંતની ઘાત નહી કરવી; તે વીશેનો બંદોબશત એમ કરવામાં આવેઓ કે દર ગાંમેગાંમ કાશીદ મોકલીને ખબર આપવી જે "ખાતુંનબાંનું" ની જીઆરતે કોઈએ ગાએ કાપવા લેઈ જાવી નહી અને કોઈ લેઈ જાશે તેહેની પાશેથી તુમાંન પાંચની કરોની ૫૦) દંડ લીધામાં આવશે ને ગાએબી કાપવા નહી દેઈશું. હેવો ઠેરાવ કરીને પંચમાં આવી મલેલા આશામીઓ જણ ૫૭) ની શહી લીધી, તેહેમાં જે મોબેદો હતા તેનાં ઓએબી ઉપલી વાત કબુલ કરી હતી; પણ શહી આપતી વખતે ઉઠી ગઆ, તોબી હમે ગાંમેગાંમ કેહેવડાવીને મનાં કરાવી હતી તેથી બીચારા ભોલા ગાંમડીઆઓએ પોતાની તરફથી મોબેદોને શવાલ કરેઓ જે તમો દીનનાં પેશવા થાઈને હમોને કંઈ શમજાવતા નહી કે ખાતુંનબાંનુંએ ગાએ કાપવાનો ગુનાહ હતો તે હમુને પરથમ કેમ નહી કેહીઉં કે તે બદકાંમ હમો નહી કરતે અને જો તેહેમાં ગુનાહ નહી હોએ ને દીનનું ફરમાંનછે તથા ગાએ કપાવવાથી શવાબ હોએતો કાંએ નહી પેલા હીંદુશતાંનીને જવાબ આપતા. તેઆરે મોબેદોએ પાછો ફીતનો ઉભો કરેઓ જે હમે કાંહાં કહીએચ કે તમો ગાએ કાપવા નાં લેઈ જાઓ એતો પંચવાલા જે પાંચ શાત જણાં ગોશત નહી ખાવાની જે નવી દીન ચલાવેચ તેનાંઓ મના કરવા થકી શરવેને ફરેબ આપેચ ને દશતુરબી શરમને શબબે કંઈ બોલી શકતા નથી. એ પરમાંણે મોબેદોની નાદાંનીને લીધે કેટ

લાએક ખેડુતો ગાએ કાપવા લેઈ જાવા તઈઆર કરવાની ખબર મજને મલવા થી ફરીને તા૦ ૫ મી આગશટે (શને ૧૮૫૫) એખલા. મોબેદોનીજ મીજલશ મેલવીને તેનાંઓ ઉપર બે શવાલ કરેઆ હતા, તેહેમાંનો એક ગાએ કાપવા વી શેનો હતો કે આપણી જરતોશતી દીનમો ગાએ કાપવી કે કપાવવી લાજમ હો એતો કેહો નહીતો જવાબ દેઓ, તે વીશે ઘણીએક ભાંજગડ કરેઆ બાદ મોબેદો એ કબુલ કરેઉં કે ગાએ કાપવી કે કપાવવી તેહેમાં દીનનો કશો હોકમ નથી. તેઆરે પરથમ તેનાંઓનો એકરાર લીધો કે કોઈ મોબેદોએ ગાએ કાપવી કે કપા વવી નહી, તેહેનું લખત કરીને મોબેદો જણ ૪૩) ની શહીઓ લીધી અને ફરી ગાંમેગાંમ તે લખત દેખાડવાને મોકલેઉ તથા એક બીજુ લખત કરીને તેહેનાં ઉપર દર ગાંમનાં કદખોદાની શહી મંગાવીં કે જે કોઈ શખશ ખાતુંનબાનું ગા એ લેઈ જાએ તેહેને કદખોદા (ઇઆને કોતવાલે) મનાં કરવો.

"એ બધા ઉપાએઓ કરતાં બે ચાર શખશોએ આવીને કેહું જે હમોએ "ખાતુંનબાંનું" ની નઈઅતે ગાએ મુકરર કરેલીછે ને તે ગાએ હમારે તાંહાં કાંમ કરી નહી શકે તેવી બુધી જઈફ થાએલીછે તેહેનું પેટ કાંહાંથી ભરીએ, અ ને શરકારનું દેણું કાંહાંથી આપીએ. હેવા શવાલપરથી તુરત ગાએને લેઈ હકી રે (ઇઆને ભાઈ માંણેકજીએ) પોતાનાં ઘરમાં રાખી અને જીઆરતનુ ટાંકણું વે હી ગીઆ બાદ તેનાંઓને ખોરાકનાં પઈશા આપવા કેહીને પાછી શોંફીછે તથા શરકારનાં દેણાં વીશે પણ વગ પોહોચાડીને માફી કરાવીછે કે તે બચારા ૩— ૪ જણ ગરીબો પાશેથી કંઈ નહી લીએ.

"જેઆરે બીજીવારની જાહેર ખબર કુલે ગાંમડે મોકલી, અને કદખોદાની શહીઓ મંગાવી હતી તે વખતે હરેક કોઈ એમ કેહેવા લાગા જે હમેશ ગાએ ઓ લેઈ જાતા હતા તેથી તાંહાંનાં રેહેવાશી મુશલમાંનોને અને હાકમને ફેજ પોંહોંચતો હતો ને આએ વરશ નહી લેઈ જાઈસુંતો તાંહાં જીઆરતે જાનારા ઓને અજીઅત કરશે, એટલા ઉપરથી મેં પોતે પણ તાંહાં જાવાને ઠેરવીઉં, ને ફરીને ખબર આપી કે જેને ગમે તે આવે હું પણ શાથે આવનાર છેઉં ને હા કમનાં માંણશો તથા ફરમાંન જોઈશે તે પણ લેઈશું. પછે અતરે શરકાર શરતીફ ખાંન અને મીરજાં કુચીકખાંન શરંગને અરજ કરીને કેહેઉં જે "ખાતુંનબાંનું" ની જીઆરતે પારશીઓ દર વરશે જાએચ તેહેનાંઓને વખતે કોઈ ઈજા દીએ ચ વાશતે મેહેરબાંનીની રાહે એક ફરમાંન આપવું કે એ લોકને કોઈ છેરે ન હી અને હું પણ તાંહાં જાવાને માહુંચ, તે ઉપરથી તમારે મેહેરબાંની કરવી કે તેથી મહને કોઈ મુજાએમ નહી થાએ. તેઆરે તે નેકનાંમ શરદારોએ એક ફર માંન કરી આપેઉં તે, અને ૩ માંણશો શરકારી લેઈને હકીર પણ અતરેથી રો જ દેપમેહેરને દાહાડે નીકલેઓ હતો પણ રઈએત જે ગાંમેગાંમથી રવાંનાં થા

ઈને એજ દાહાડે શરફાબાદ પોહોચીને એકઠા થાઈ બેઠા ને તાંહાં મારી વાત જોઈ પાછા ફરવાનો વીચાર કરતા હતા હેવામાં રાતે ઘણો મોડેથી હું પણ તાંહાં જાઈ પોંહોંતાથી તેનાંઓને દીલાશો ઉપજીઓ ને પછે મેહેરરોજે શરફાબાદથી નીકલેઆ તે શરૂશરોજની બામદાદે ઉપર જણાવેલા "મનજરેમેહેર ઈજદ" જાઈ પોહોતા ને તાંહાં આફરીનગાંન કરીને ફારગ થાતાંજ એક મુશલમાંન જે "ખાતુંનબાંનુ" નો રખેવાલછે તેનો ભતરીજો અબુતાલબ નાંમે તથા એક પારશી જે તાંહાં બે દાહાડા આગમનથી જાઈને જાહાર જુર કરી શરવે અશબાબ તઈઆર કરેછે તે શેહેરીઆર નાંમનો એ બેઉ જણા દોડતા આવીને ખબર આપી કે અકદાનાં રેહેવાશી શઈએદો, અને હાજીઓ તથા બીજા પાહાડી લોકો આશરે એક હજાર જણની જમીઅત થાઈ હથીઆરબંધ આવી બેઠાય ને કેહેય જે પારશીઓ જો અતરે ગાએ વગરે જેઆરત કરવાને આવશેતો હમો મારી નાખીશું અથવા જીઆરત કરવા નહી દેઈશું ને હાંકી મુકશું કે લુટી લેઈશું.

"એહેવા શકુનો શાંભલવાથી બઈરાં છોકરાં ને મરદો શુધાં ભએ પાંમીને નાહાશવા તથા રડવાં કુટવા લાગેઆં, તેહેનાંઓને દીલાશો આપીને હું પોતાના છોકરા શાથે પેલાં શરકારી માંણશો જે ઈઅજદથી લેઈ ગએઓ હતો તેહેનાંઓને લેઈને આગલ ગીઓ, ને બેહેદીન રૂશતમ દીનઈઆર પણ હીમત કરીને માહારી શાથે આવીઓ, પણ ખાતુનબાંનુની દરગાહ આગલ પેલા ખબર આપંનારાઓના કેહેવા મુજબ કંઈ નહી હતું તોબી તે વખતે ભારે ઘભરાટ થાવાથી ઈઅજદમાં ખબર પોહોતી કે માંણેકજીને પાહાડી લોકોએ ગોલીથી મારી નાખેઓ, અને તેહેનો છોકરો ઘણો ઘાહેલ થઈ પડેઓછે: હેવો જુઠો બુમાટો ઉડેઓ તેથી જે કોઈ નેક જાત લોકો માહારી મોહોબતમાં લપેટાએલાછે તેનાંઓએ ભારી ગમ ખાધો હતો અને તાંહાંનાં મુશલમાંનોએ પણ દંગો કરેઓ હતો તેમાં "અકદા" વાલા હાકમ અને શઈએદોએ કહીઉં જે તમો ઈઅજદની શરકારની કુમક લેઈ આવીઆ ખરા પણ હમારી ઉપર તેજ શરકારે ગાએનાં ચામડાં વીશે કર દેરવીને ઈજારામાં વધારો કરેલોછે તે ખોટ કોણ આપે તથા શેંકડો માંણશ ફકીરોને ફેજ પોંહોંચતો હતો તેનાંઓ ઉમેદ રાખીને આવેલાછે તે કાંહાં જાએ, અને હેનાંઓ નીરાશ કરી પાછા ફરે તેહેનો ગુનાહ કોણની ગરદન ઉપર પડશે— હેવા તેનાંઓનાં શવાલનો જવાબ નરમાશ શાથે આપી તાહાડા મીઠા પાડીને જે દશ બાર જણાં મારતેમીઆં હતા તેનાંઓને વધારે માંન પાંન શાથે મીઠાઈ અને મેવાની મેમાંની આપી બીજાઓને પણ જેનું જેવું કદ તે પરમાંણે રાજી કરી કાંહાડેઆ, તેહેમાં અકદાનો હાકમ પોતાનાં રશાલા શાથે ૩ દાહાડા શુધી પરી રહેઓ ને પોતાનું દાપું મુકેઉ નહી ને કેહેઉ જે માહારો બંદોબશત નહી કરશોતો તમુને ભારી પડશે, પછે તે જગોનો રખેવાલ જે મશદીહશન બેગછે તે

ણે પણ દાવો કરેઓ જે દરએક ગાએ પછવાડે મને ૧ રાંન મલતી હતી તે વેચીને હું પોતાનુ ગુજરાંન એક વરશ ચલાવતો હતો, વાશતે હવે તમે તે ગાએ બંધ કરીચ તો મહને રોકડું આપો ને તે "જરજુઉ" તથા "દરેદીન" મલી બેઉ ગાંમડાંનાં ખુરજીગરોએ પણ હટ લીધી કે અતરે તમારા લોક શેંકડો માણશ આવીને ૪—૫—દાહાડા રેહેચ તે હમારૂ પાંણી વાપરેચ તેહેના બદલામાં ગાએનાં ગોશતમાંથી ૦ા ભાગ મલતો હતો પણ હવે તે બંધ થાઈઉ તેથી હમે પાંણી વીશેની નુકશાંની તમારી પાશેથી લઈશું અને આવતે વરશ કોઈને અહીએ આવવા નહી દેઈશું. એ પરમાંણે તરેહવાર મુદાઈઓ દાવા કરવા લાગેઆ, તેહેનાંઓને આએ વરશની નુકશાંનીને બદલે તેઓમાનાં જે ૩—૪—જણ મારેતેમીઆં હતા તેહેનાંઓને રાજી કરી ઈનાંમ આપેઉ, અને આઈનદે તે વાશંતે નીચે જણાવેલો બંદોબશત શરવેની શાથે કરેઓછે.

"પેહેલું—જીઆરતે આવનાર શરવે પારશીઓ ૫) દાહાડાનો ખોરાક અને શવારીનાં ખચરો કીજે દાંણાં ધાશ શરફાબાદથી ખરીદીને શાથે લેઈ જાતા હતા તેહેનો ઠેરાવ એમ કરી આપેઓ કે તેહેનાંઓએ આટો, દાલ, દાણો, ઘાશ તથા ગોશત કીજે બકરાં શુધાં જે જોઈએ તે તાંહાંવાલા "જરજુઉ" ને "દરેદીન" વાલા ખેડુતો પાશેથી લેવું, તેહેની કીમત શરફાબાદમાં જે ભાવ હોએ તે ઉપરાંત દર મણ એકે એક શાઈ (ઈઆને આશરે બેએ દોરીઆં) વધારે આપે કે તેથી તેનાંનુ જે પાંણી વપરાએચ તેહેનો અવેજ મલે અને જે કોઈ ખોરાકની જનશો બાહારથી ખરીદી લાવશે તેહેનાંઓએ એક એક કરોની (ઈઆને આશરે ૦ા રૂપીઓ) રોકડો આપવો કે તે તાંહાંવાલા પોત પોતામાં વેહેચી લીએ.

"બીજુ—ખાદમ મશદી હશનબેગ નાંમનો એક ચાકરછે તેહેની શાથે એક બેહેદીન શેહેરીઆર જે તે જગાનો જુનો ચાકર હતો, ને હાલે પણ જીઆરતનાં દાહાડા પર તાંહાં જાઈ બે ચાર દાહાડા આગમજથી રેહેચ, તેહેને પણ પેલા મુશલમાંન શાથે શામેલ કરેઓછે, ને હેવું ઠેરવી આપીઉં કે મશદી હશનબેગને વરશ દાહાડે કરોની ૧૨) તથા તેલ ચેરાગને કીજે અપાવવું અને બેહેદીન સેહેરીઆરને બધા બેહેદીનો મલીને ઉઘરાત કરીને કરોણી પોંણોશો શુધી કરી આપવી કે તેહેમાંથી ઉપર કેહા હશનબેગને આપવાનું તથા તેલનો ખરચ શરવે તે કરે, ને બાકી વધે તે પોતે લીએ ને દર માશે એક વખત તાંહાં જાએ તથા પોતાને હાથે ચરાગ કરે ને જાહાર જુર કરી આવે.

"તરીજુ—આશપાશ ગાંમડાંવાલા પાહાડી મુશલમાંનો ફકીરછે તેનાંઓને એક વખત ખાએ તે મુજબ નાંન વેહેચી આપવાં કે ઉમેદ ભરેઆ આવે તેનાંઓ નીરાશ પામી ખાલી હાથે ભુખેઆ નહી જાએ, તે કરાર મુજબ જે હાજર હતા તેનાંઓને આપવામાં આવીઉં હતું, ને આઈનદે પણ જીઆરતે જાંનારાઓ દર વરશ પોત પોતામાં ઉઘરાત કરીને આપશે હેવું ઠેરવેલુંછે.

" ચોથું—હાકમનુ દાપુંછે તે વીશે અતરે ઈઅનજદની શરકારનાં દફતર માંહેથી એ રકમનો કર કહડાવી નખાવવાને કબુલેઉં હતું કે જો દફતર માંહેથી એ કર નીકલી જાએ તેહેવો ઉપાએ નહી બનેતો દર વરશે કરોની ૧૦૦) અકદાવારા હાકંમને રોકડી આપવી.

" હેવો ઠેરાવ કરીને તથા જેહેને જેટલું આપવું ઘટતું હતું તે મુજબ આપીને રાજી કરેઆ બાદ "કીલે ગોરાબ" જે "અકદા" છે તાંહાં જાઈને મરહુંમ "મેહેરબાનુ" નું દુખમું જોઈઉંચ તે જમીન દોશત કરેલી જગેઆ એક બાગની અંનદરછે તેનો ખાદંમ (ઈઆને રખેવાલ) પણ મુશલમાંન હતો તે શખસે એલ તેમાશ કરવા ઉપરથી દર માશે એક કરોની આપવાની મુશતમારી (ઈઆને લવાજમો) કરીછે, ને તેહેનો હવાલો બેહેદીન રૂશતંમ દીનઈઆરને અપાવેઓચ કે જાવેદાંન તેહેને પોહોચાડે કે તેથી તે જગેઆને જાહાર જુહુર કરી પાકીજે રાખે તથા દર અઠવાડીએ ચરાગ રોશંન કરે, પણ તાંહાંના રેહેવાસી મુશલમાંનો એ જગીઆની હોરમત રાખીને માંનતનો ચરાગ દર જુમે (ઈઆને શુકરવારે) મુકેચ હેવાં કારણશર તે જગીઆ પણ નાંમની રહીછે.

"એજ પરમાંણે શાહા ઈઅનજદગર સેહેરીઆરની પાંચ છોકરીઓની અતરે જુદે જુદે ઠેકાંણે જગેઆઓછે, તેહેને મુશલમાંનોએ તારાજ નથી કરી તેથી બંનચીછે ને હેનાંઓ ઈઆને મુશલમાંનો તે ઠેકાંણાંઓને ખરાબ કરવા ચુકતે નહી પણ કેટલાએક શબબોને લીધે તેમ કરીઉ નથી, તે મધે હાલે ૩) કારણો નજર આવેછે તે ટુકામાં જણાવવાની રજા લેઉચ.

" તેહેમાંનું એક એજે અતરેનાં કુલલે મુશલમાંનો પરથંમ પારશી હતા તેહેનાંઓનાં બાપ દાદાથી તે બુજરોગોની જગેઆઓનું માંન રાખી ઈજત આપતા હતા, તેજ મુજબ પેહેડી દર પેહેડી હવહે પણ કેટલાએક મુશલમાંનો છુપી રીતે માંનત ચહડાવેછે તેથી ઘણું કરીને છેરતા નથી.

" બીજું, પાદશાહા ઈઅનજદગરદની એક છોકરી "શાહા જાનુન" નાંમની હતી કે જેહેનું દુખમું હાલે તેહેરાંનનાં પરગણાંમાંછે કે "જીઆરતગાહે શેહેર બાનું" કરીને હાલે તે હધનાં મુશલમાંનો ઘણું માંન આપેચ, તેહેને વાશતે મુશલમાંનોનો એતેકાદ હેવોછે કે તે છોકરી ઈમાંમ હોશેન જે અલીનો છોકરો ને કરબલામાં મારીઓ ગીઓછે તેહેની શાથે પરણી હતી, તે વાતને કેટલાએક આગલા હોકમાંવોએ જુઠી ઠેરવેલીછે ને તેજ મુજબ કમતરીનેબી કેટલાએક દાખલા દલીલો મેલવેઆચ તેહેમાં એજ મજહબ વાલાઓનાં કોલથી શાબેત થાએચ કે તે છોકરી આરબશતાંન ગેઈજ નથી, ખોટી બનાવટ કરીને પોતાનાં ઈમાંમની હોરમત વધારવા કીજે લખી ગએઆછે, તોએપણ હેનાંઓનાં બીજાં ધરમ પુશતકો તથા હદીશમાં જણાવેઆ મુજબ અતરે વાલા ઈરાંની મુશલમાંનોનું એકીન તેમજછે

કે "શેહેરબાનુ" હોશંનની ઓરત હતી, ને તેહેની કુખે "મવલાનાં જેને આબે દીન" કે જે ઈમાંમ ચોથો કેહેવાએચ તે પેદા થએઓચ ને તે પછે એક પછે એ ક તેહેની ઓલાદનાંઓને જે અમાંમત પોહોચતી તે છેહેલા ઈમાંમ માહદી શુધી ૯ જણા થએઆ હતા, પછે તેહેની પુશત દર પુશત ખાંનદાંનવારાવોને શઈએ દ હોશનીનાં ખેતાબથી બોલતા આવેચ અને બીજા તરણ જાતના શઈએ દો કેહેવાએચ તેહેમાં ઉપર કેહા હોશેની શઈએદોનો મરતબો મોટો ગણેચ કે તે નાઓ ઈરાંની પાદશાહની નશલથી તાલુકો માંએની તરફનો રાખેચ એટલા શા રૂં બીજી છોકરીઓને ચોથા "ઈમાંમ જેને આબેદીન" ની માશીઓ ગણીને તે હેનાઓની હોરમત રાખીને તે જગેઆઓને છેરવા આંચકો ખાએચ.

"તરીજું, કેટલીએકવાર ઉપર કેહી તે જગેઆઓની ખરાબી પરથંમ કોઈ કોઈએ ફરી હસેં, અથવા કરવા ચાહી તેહેવા શખસોના બુરા હાલ થએલા જોઈ ને બીજાઓનું ઈમાંન બંધાએઉં કે એ ફાજેલ ગાહાને છેરવાથી ખરાબી ઉપજશે હેવી બીહીક જેહેનાં જેહેનાં મંનમાં અશર કરેલીછે તેનાંઓનાં કેહેવાં કારવવાથી ધાશતીને લીધે બદ ચાલ ચલાવી નથી સકતા.

"હવે જાંણવું કે ખાતુંનબાનુંથી પાછા આવેઆ બાદ અતરે શરંગ મીર જા કુચીકખાંનને ખાંનગી રાહે અરજ કરવાથી ગાએ કપાવાનાં ચાંમડાં વીશેનો કર દફતર માંહેથી કાહાડી નાંખવાને વાશતે એ શાહેબે દીલાશો આપેઓ હતો હેવામાં કેરમાંનવાલા માહમદ હોશેનખાંનની વતી તેનો વજીર મીરજા હોશેન અતરેના મુલકની પેદાએશ ને ખરચનો હીંશાબ લેવા તથા બંનદોબશત કરીને હકુમત ચલાવવા કીજે આવીઓછે, તે શાહેબ શાથેબી મુલાકાત લેઈને ઉપર જ ણાવેલો કર કાહાડી નખાવેઓછે તે વીશે એ બેઉ શરદારોની મરજી રાખીને તે હેનાંઓનું મોહોડું મીઠું કરવામાં આવીઉંછે તેથી હવે ખાતુનબાંનુમાં ગાએ ક પાવવાનું ધાટકી કાંમ બંધ થાએઉંછે તે વીશે અતરેની પંચ તા૦ ૧૫ મી અક ટોબરે (શને ૧૮૫૫) એકઠી મેલવીને તેનાંઓને કેહેવામો આવીઉંચ કે આઈન દે વરશો વરશ બે ચાર સખશ પંચ વાલાઓ એકઠા મલીને રઈઅત શાથે ખા તુંનબાનું જવું કે તાંહાં બીજા ગરીબોને પણ જાવાની હીમત થાએ કેમજે અત રેનાં અંધેર રવઈઆને શબબે ગમે તેહેવો બંદોબશત કરેઓ હોએ તોબી અપ ટ અને પાહાડનાં રેહેવાશી તાંહાં જરા ચેંચી કરીઆ વગર રેહેશે નહી અને અતરેવાલા બેહેદીનો જે ઘણાજ બેહીમતછે તે શેહેજ વાતે બીહીને પોતાનું કાંમ બગાડવામાં વીચાર કરે નહી તેવાછે તેથી બે તરણ વરશ લાગત એ વીશેની તર તીબથી મેહેનત લેવામાં આવેતો જુની બદ ચાલને આશતે આશતે ભુલી જાઈને વગર ગાએ તાંહાં જીઆરત કરવા જવાની આદત પરશે કે તેથી ધાટકીપણુ દુર થાઈને બેઉ તરફેનો વચેબી શુલેહ ચાલશે હેવા ખેઆલથી પંચ વાલાઓને વા

રેવાર શોપારશ કરીને પંચનાં દફતર મધે બેઠક ૧૦ ,મીની કલમ ૪ થીમાં પણ
નોંધ કરાવીછે.

"હવે માહારી ધારણા એછે જે એ ખાતુનબાનુની જગેઆને લગતાં ૩ ગાં
મડાં જે "જરજુઉ" "દરેદીન" તથા "મજરે મેહેરઇજદ" મલીનેછે તે વગ પો
હોંચાડીને ખરીદવા કે એ જમીન પાછી હાથ આવેઆથી પારશીઓને કોઈ ઈ
જા નહી દેઈ શકશે તથા ખાતુનબાનુ વારી જગેઆની ઈજત પણ છે વાશતે એ
વીશે કુલલે ખંરચ રૂ૩૦૦૦) થીતે રૂ૪૦૦૦) શુધીનો ધારવામાં આવેચ કે તેહેની
પેદાએશ ઉપજે તે કઈ બીજાં નેક કાંમનાં ખરચમાં આપવી, વાશતે જો એમ બ
નેતો બુજરોગ નેઆગાંનોની ખુશનુદીનો શબબછે એટલુંજ નહી પણ બેઉ જેહાં
નની નેકનાંમી હાશેલ કરવાનાં કારણો જે દુનીઆમાં ઘણાં પરકારનાં હોંએચ તે
હેમાં એ કાંમબી કઈ કમ નથી.

"પણ તે માહારી ધારણા પુરી પાડવાની ઉમેદનો દરવાજો અકાબર શાહેબો
છે કેમજે માહારૂં કદ ઘણું કમ અને મુરાદનાં ફલનું દરખત ઘણું બુલંદ, વા
શતે જો શખી વજુદ શાહેબોનાં દીલમાં દએઆ ઉપજે તે બંદોબસત થાએતો બે
હેતર પડે કે કમતરીન આએ પરાંતમાંછે તેટલાં હીંદુશથાંનની અંનજુમંનને નાં
મે અથવા મુંબઈવાલા હરેક શાહેબને નાંમે ખરીદવામો આવેતો પછે એકાએક
કોઈ શખશ તે મીલકતને છેરી શકનાર નથી, તે શાથે હાલનાં પાદશાહ નશરૂદ
દીનશાહની ઓલાદમાંજ પાદશાહી જાંહાંશુધી રેહે તાંહાંશુધી કાંઈ જોખંમ ઉપજે
તેવો શક નથી.તોએપણ જો અતરે વાલાઓ કોઈ પોતાને નાંમે ખરીદેતો તે ઉપ
ર પુરતો ભરોશો રાખી નહી શકાએ, એ વીશેની મરજી શેઠીઆઓની તરફથી
માલમ પડવા પછે જોઈતી રીતે વધારે ખોલાશો લખવામાં આવશે.

"હકીરે એ ઉપર જણાવેલી મતલબોશર ખાતુંનબાનું જઈ આવેઆનો ખર
ચ કરેઓછે તથા લોકોને આપ લે કરવામાં આવીચ અને અતરેનાં શરકારી દફ
તરમાંથી ગાએ કપાવવા બાબતનો કર કહડાવી નાખવા વીશે હધીઓ અકરાંમ
આપવું પડીઉંછે તે શરવે મલીને તુમાંન * * * * * થાએચ તે વીશે આ
શા રાખુંચ કે મુંબઈવાલા અકાબરોથી એ નાંણાં મજને મલશે કેમજે મજ કંમ
તરીનની કાએનાત ઘણી કંમછે તેથી હેવો ભાર ઉંચકી શકવાની મકદુર માહરા
માં નથી વાશતે જેમ કંઈ શખી વજુદ શાહેબોની નેક નજરમાં આવે તેમ ઉપા
એ કરીને ઉતર મલવાની ઈંતેજારીમાં છેઉં.

"શાહા ઈઅજદગરદની એક છોકરી "હએઆતબાંનુ"" નાંમે હતી તેહેની
જગેઆ અતરેથી ૪૦ માઈલ ઉપર દુરછે તેહેની જીઆરત કરવા કીજે બહમન
મહીનાંને અરશેશવંગ રોજે લોકો જાંઈને શપનદાર મહીનાંના બહમન રોજે

પાછી ફરેચ, તે જગેઆ એહેવીતો ખુશનુમાંછે કે તેહેની ખુબી લખવાની કલં મથી બાહારછે, તાંહાં નજદીક પાંચશેથી તે શાતશે માણશોને દર વખતે મેલો મલેચ અને મેહેર માહામાંબી છુટા લોકો તાંહાં જાએચ, તે જગોએ ખુદરતી પાંણી પાહાડપરથી વહી આવેચ તેહેને એકઠું કરવા કીજે એક ભારે મોટી હોજ બાંધેલીછે તે હાલ ખરાબ થાઈ પડીચ વાશતે તાંહાં જીઆરતે જનારાં માંણશોને પાંણી વીશે વેહેલા પડેચ તે ટાલવા કીજે અસલી હોજને શમારવા તથા મોટી કરવાની ઘણી જરૂરછે, તેહેનો ખરચ * * શુધીનોછે, વાશતે કુખમું તઈઆર થાઈ રહેઆ બાદ તે જગાને શમારવા ધારીચ તેહેનો ખરચ કુખમાંનાજ હીશાબમાંથી કરવો અથવા જુદી હુંડી લખવી તે બાબતની મશલહત ને રજામનદી મલવાની ઉમેદ રાખુંચ.

"ઉપર જણાવેલી ખાતુનબાંનુવારી જગેઆનો ગુંબજ પણ ઘણો જુંનોછે તથા તેહેને લગતી એક જગેઆ બબરચીખાંનાંની હતી તે પડી ભાગીચ એટલા શારૂં તે જગેઆની મરાંમત કરવાની પણ જરૂરછે, તેહેનાં ખરચનો અરશતોબી આશરે રૂ * * શુધીનો કરવામાં આવેચ તે વીશે પણ આશાછે કે અકાબર શાહેબો દીલપર દએઆ લાવીને હોકમ આપશે—હાલે એજઅરજ.

શ્રી ઈઅજદની તારીખ ૨૯ મી નવેમબર શને ૧૮૫૫ ઈશવી.

કમતરીન શેવક માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆ—

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ જાહેર કરેછે કે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીએ ઉપર લખી જણાવેલો તારીખ ૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦ ઈશવીની તેરીખનો લખેલો પતર તમારી કારોબાર મંડલી માહે તારીખ ૧૯ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ ઈશવીની તેરીખે રૂજુ કરેઆમો આવેઓ તે ઉપર તમારી કારોબાર મંડલીએ હેવો ઠેરાવ કરેઓ કે એ પતરમાં લખી જણાવેલી ઈરાંન તરફની જગો શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેએ પોતેજ પોતાને નામે ખરીદ કરીને આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીને શપોરદ કરવી કે કારોબાર મંડલી પોતાનાં નાંમ ઉપર રાખે.

એ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીનાં લખેલા તારીખ ૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦ વાલા પતરનાં જવાબ મધે તમારી કારોબાર મંડલીએ તારીખ ૨૩ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ ની તેરીખે એ શેઠને પતર ૧ લખેઓછે તેહેની નકલ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

શેઠ મેહરવાંનજી ફરાંમજી ઉપર મંડલીની તરફથી લખેલાં પતરની નકલ.

શેઠજી શાહેબ—

મેહરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે જોગ.

જત લખવા મકશદ એજે તમો શાહેબે તારીખ ૭ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦ ઈશવીને દીવશે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાની કારોબાર મંડલી ઉપર પતર ૧) લખીને તમો શાહેબે હેવી ખાહેશ જણાવી કે ઈઅજદજરદ પાદશાહની છોકરી ખાતુનબાનુની જગાને લગતાં તરણ ગામડાં જે જરજુઅ—દરેદીન તથા મજરે મેહેરઈજદ કરીનેછે તે ખરીદ કરવાનો કુલે ખરચ રૂ૪૦૦૦) શુધીનો ધારોછો તે રૂ૪૦૦૦) ઉપર લખેલા ધરમ ખાતાની કારોબાર મંડલીને આપીને એજ મંડલીને નામે તે જગા ખરીદ કરાવીને તેહેની ઉપજ જે ઉપજે તે જજીઆનાં ભરણાંનાં પેટામે દર શાલ અપાવવા ધારોછો, તે ઉપરથી એ ઉપર લખેલા ધરમ ખાતાની કારોબાર મંડલીની ફરમાએશથી તમ શાહેબને લખી જણાંઉછું કે ચાલતા મહીનાની તારીખ ૧૯ મીને દીને એ ખાતાની કારોબાર મંડલી મલી હતી તાંહાં હેવો ઠેરાવ કેરેઆમાં આવેઓ કે એ ઉપર લખી જણાવેલી જગાઓ તમો પોતેજ તમારે નાંમે ઈરાંન તરફ ખરીદ કરીને આપે ધરમ ખાતાની કારોબાર મંડલીને શપોરદ કરશોતો બેહેતર બનશે, એજ અરજ. તારીખ ૨૩ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ ઈશવી.

શાહેબ—

મહને માંનછે તમારો નમનતાઈ ભરેલો શેવક થાવાને

(શહી) સોહરાબજી રૂશતમજી મુલા ફીરોજના મુનશી.

તમારી કારોબાર મંડલીના લખેલાં પતર ઉપરથી શેઠ મેહરવાંનજી ફરાંમજીએ તારીખ ૨૯ મી શપટેંમબર ૧૮૬૦ ની તેરીખે પતર એક તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર લખ્યોછે તેહેની નકલ તમ શાહેબોને જણાવવાને વાશતે નીચે દાખલ કરીછે.

શેઠ મેહરવાંનજી ફરાંમજીએ લખેલાં પતરની નકલ.

શ્રી મુમબઈની તારીખ ૨૯ મી શપટેમબર શને ૧૮૬૦

ભાઈ શોરાબજી રશતમજી મુલલાં ફીરોજનાં

તે શ્રી ઈરાન દેશના લાચાર જરતોશતીઓની
હાલત સુધારવાના. ફંડના મુનશી જોગ—

શાહેબ—

જત શ્રી ઈરાન દેશના ઈઅજદની શેહેરની પડોશમાં ખાતુનબાંનુ વાલી જી આરતની જગાછે તેને લગતાં ગામડાં ૩ "જરજીઉ" "દરેદીન" તથા "મંજરે મે હેરઈજદ" કરીનેછે તે ખરીદવા બાબે રૂ૪૦૦૦) હમોએ તમારી મંડલીના શવાધી ન મધે શોકવા શારૂ હમોએ તમોને તારીખ ૭ મી જાનેવારી ૧૮૬૦ ને દીને લ ખેઉં હતું તેહમા જવાબમા તમોએ તારીખ ૨૩ મી ફેબરવારી ૧૮૬૦ ને દીને લખી જણાવેઉં જે એ ગામડાંઓ મંડલીએ પોતાના હશતકથી ખરીદેઆના કર તાં અગરજો હમારા પોતાનાજ નામથી ખરીદ થાએતો બેહતર, તે મુજબ હમોએ ભાઈ માણેકજી લીમજીને તારીખ ૨૩ મી ફેબરવારી ૧૮૬૦ ને દીને ખરીદ કરવા શારૂં લખીઉં હતું તેહનો જવાબ ભાઈ માંણેકજીએ હમોને તારીખ ૧ લી જુન ૧૮૬૦ ની તેરીખના કાગજમા નીચે લખેઆ મુજબ લખી જણાવેછે તે તમારી મંડલીનાં શાહેબોની જાણને થકી નીચે ટાંકી જણાવવાની રજા લેઉંચ.

"હકીર કેહેવાને માંગી લીએચ કે હવે જારે ખાતુનબાંનુની જીઆરતગાહા
" માં ગાએ કપાવવાનું કાંમ આશકાર થાએઉંચ તો તે બાબતે મુકેલી તખતીની
" નકલ જે તીનના નલામો (મોકલી હતી તે) છે તે પણ રીપોરટમાં છપાવવાને
" આપવેથી શનદ શરખું બનશે કે કદાચ કોઈ ચંડાલ તે ઈમારત માંહેથી એ
" તખતીને કાહાડી નાંખે કે ખરાબ કરેતો રીપોરટનાં ચોપાંનીઆંની મારફતે એ
" નેક કાંમની નોધ રેહેશે, પછેતો જેમ નેક શુજે તેમ કરવાને તમો મુરબીજી મુ
" ખતેઆર છેઓ."

**શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાહેતાનાં ખરચે ખાતુનબાનુની જગ્યા
રતધાહાંના દરવાજા ઉપર મેલાએલી ફારશી તખતીની નકલ.**

هو الله تعالی

بنام ایزد راستی پسند در عهد دولت ابد مدّت اعلیحضرت پادشاه جمجاه ناصر الدّین شاه خلد الله
ملکه تعمیر این مکان شریف که محل غیبت خاتون بانوی پارسا دختر شاه یزدجرد شهریار حاله امام
سجاد صلوات الله علیه است بهمت جناب مهروانجی ابن فرامجی پاندی هندوستانی که همیشه معین
طایفهٔ ایرانیانند در هنگامیکه این مسافر مانکجی ابن لیمجی ولد هوشنگ هاتریا ملقب بدرویش
فانی هندوستانی با فرزند دلبند هرمزجی بعزم سیاحت باینجا رسید اهتمام لعمل آمد
مطلب اصلی اینکه چون سابقه براین ندانسته کاو ذبح میشد و بفتوای قاضیان این عمل حلال است
من بعد هر کس مرتکب این فعل خلاف شود بلعنت خدا و نفرین انبیا گرفتار شود

بتاریخ یوم فروردین ایزد ارسپندار ماه قدیم سنه ۱۲۲۵
یزدجردی مطابق سنه ۱۲۷۲ هجری نبوی مصطفوی در حوالی
دار العبادیزد نزدیک نیو دشان
وعقدا در دامان کوه زرجو ۷۷

ઉપલી ફારશી નકલનો ગુજરાતી તરજુમો.

હું અલ્લાહુ તાલ્લા

બનામે ઈઅજદે રાશતી પશનદ.

પાદશાહ જમજાહ નાશરઉલદીન શાહા કાજાર એની પાદશાહી શદા કાએમ રેહેજો. એ પાદશાહનાં જમાનામાં આએ મુબારક મકાંન પાદશાહા ઈઅજદજર દ શેહેરીઆરની બેટી ખાંતુનબાંનું પારશા નાંમની ઈમાંમ શજાદની માશી તેનાં ગેબ થવાની જગોછે તે જગો જનાબ મેહરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે હીંદુસતાંનનાં રેહેવાશી જે શદા ઈરાંની પારશીઓનો મદદગારછે તેણે આએ ઈમારત બંધાવી જે હીગાંમમાં મુશાફેર માંણેકજી લીમજી વલદે હોશંગ આંતરીઆ લકબે દરવેશ ફાંની હીંદુશતાંની પોતાનાં પીઆરા ફરજંદ હોરમજજી શાથે આએ દેશની મુશા ફરીનાં ઈરાદાથી હીઆં આવીઆ હતા તારે એઓની કોશેશથી એ એમારત બંધાઈ તઈઆર થાઈ. હવે અશલ મતલબ એછે કે આગલ અનજાનપનાંથી એ જગોએ ગાએ કપાતી હતી અને દીનનાં કાજીઓનાં ફતવાથી એ કાંમ ખેલાફ ઈ આને અનઘરતુછે માટે હવે પછી જે કોઈ હેવું માઠું કાંમ કરસે તે ખોદાતાલા ની તથા પેગમબરોની લેઆનતમાં ગેરફતાર થશે. તારીખ રોજ ફરવરદીન શફ નદાર માહ કદીમ શને ૧૨૨૫ ઈઅજદજરદી, શને ૧૨૭૨ હેજરી.

વલી ભાઈ માંણેકજી શેઠ મેહેરવાંનજીનાં એજ કાગજમો લખી જણાંવેછે કે—

"એ ખાતુનબાંનું પાશેનાં ગાંમડાંઓ ૨ ખરીદીને ધરમ ખાતાં દાખલ "આપવાને ઈરાદે જે મંડલીનાં શાહેબો ઉપર તમો મુરબીજીએ કાગજ લખી "ને રૂ૪૦૦૦) ની બખશેશ કરીછે અને તેહેનાં ઉતરમો તે શાહેબોએ પાછુ જ "ણાવેઉચ કે પોતેજ તમો મેહેરબાંને ખરીદવા, તે ઘણું નેક થાએઉંછેજી.

"હવે એ જગેઆઓ ખરીદવાને જે ફરમાવો છેઓ તે એકાએક બની ન "હી શકસે કેમજે હકીર અતરે દુર પડવાથી કાગજ પતરને ધીરે શાંશતે— "એ કાંમ પાર પાડવું નેકછે વાશતે જો મુરબીજીની નેક નજરમો આવેતો એ "મુકરર કરેલા રૂ૪૦૦૦) ની નોટો લઈ પોતે જુદી રાખવી અથવા મંડલીનાં "શવાધીનમાં અમાંનત સોંફવી કે એ કાંમ અનજામ પોંહોંચતી વખતે એ બાબ "તે હુંડી લખવામો આવશે."

"એ જગેઆવોને આપણે ઉઘાડે નાંમે ખરીદતાં ઘણી મોઘી લેવી પડે ને વલી તે શાથે દરબાર વાલાવો આરે આવશે કે પરાએઆ રાજની રઈએતને હુ

રેક જમીનનાં ધણી થાવા નહી દીએ, વાશતે અવલમાં એક આબરૂદાર ને વીશ વાંશુ મુશલમાંનને વચે નાંખી તેને નાંમે તરણડે ગાંમો ખરીદાવી જુનાં ખત કબાલાઓ જે હોએ તે શરવે ઈશલામીઆંન શરીઅત મુજબ મજબુત કરાવી શરકાર દરબારમાં નોધાવવાથી ઠીક ને પકકું કાંમ બનશે ને તેમ અગર કોઈ પારશી ઈરાંનીને નાંમેબી કરવા ચાહીશેતો હરગેજ પકું કાંમ નહી બનશે, વાશતે લાબુદંન (ઇઆને શેવટે) એ કાંમમાં એક વીશવાશુ મુશલમાંન વેપારીને વચે લેવાની જરૂરછે પછે તેહેની પાશેથી હમારે નાંમે કરાવી લેઈને અતરે તેહેરાંનની દરબાર ખાતે તથા એશફાંનનાં ઈમાંમ જુમાંને તાંહાં નોધાવી પાંચ શાત આબરૂદાર વેપારીઓ તથા હરેક હેશમદાર મુશતેદો અને બીજા ઉમરાઓની શહી મોહોર શાખ કરાવવી ઘટેચ તેતો હવે હઈઆતીને હાથછે પણ તે પછે હમોએ તમો શાહેબને નાંમે વેચાંણ ખત કરાવીને ફરી ઉપર કેહા મુજબે શરવેની મોહોર શહીઓ લેઈ ઘટતી જગો જગોએ નોધાવેઆ બાદ અંગરેજી કોઠી ખાતે નોધાવીને રજીશટર કરાવેલાં કાગજોની એક નકલ અતરેની અંગરેજી કોઠીમાં 'દીપાજીટ' રખાવવી ને બીજી તમો શાહેબને પોંહોંચતી થાએથી જેહેવે નાંમે તમો શાહેબ ચાહાવો તે પરમાંણે ધરમ ખત ફારસી અને અંગરેજી મલી બે જુબાંનમો એકજ કાગજપર કરાવેઆ બાદ એ મંડલીનાં શાહેબોને સોંફવું ને બીજું વલી અંગરેજી કોઠી ખાતે મોકલવાથી એ કાંમ પકું બનેઉં એમ જાણવું અને તેહેની ઉપજ કરી વાર ફેર ચલાવવા થકી પણ અંગરેજી કોઠીનીજ મારફતે ઈઅજદનાં રેહેવાશી પારશીઓની પંચનાં અધીકારીઓને સોંફવાથી ઉપજ પણ શારી થાઈ અને પાંચ પચીશ ફકીરી હાલતનાં પારશીઓનું ગુજરાંન ચાલશે તથા જીઆરતે આવવા જાવાનો માહાવેરો વધીને એ જગેઆ પાછી પુરાતમ જમાનાંની ફાની જાગતી જોત શરખી બનવા વગર નહી રેહેશે.

"એ બાબે હમો બે ચાર બેહેદીનોને શોપારશ કરીચ કે તાંહાંની નકી ખબર મેલવી હમોને લખે જે હાલેં એ તરણડે ગાંમડાંઓ કોન કોનનાં હાથમાંછે ને ઉપજ શું થાએચ તથા ખરની કેટલીછે તે શરવેનો નકી એહવાલ મેલવીને લખે.

"હમુને ખબરછે કે હેમાંનાં "દરેદીન" નાંમનાં ગાંમપર શરકારી ખરની કંઈ નથી ને લાંબી મુદતપર પારશીઓને બખશેલીછે પણ જો ખોદાતાલાનું ચાહવું હશે ને એ કાંમ શરવે હકીરની હઈઆતીમાં શરઅંનજામ પોંહોંચેતો તરણડે ગાંમની ખરની કહડાવી નખાવવા વીશે ઘટતી મેહેનત ફરીશે."

એ પરમાંણે ભાઈ માંણેકજી લખેછે ને તેવણને હમોએ અતરેથી ચાલતા મહીનાં (ઇઆને સપટેમબર ૧૮૬૦) ની તા૦ ૧૮ મીને દીને નીચે મુજબ જવાબ લખેઓછે.

ખાતુનબાંનુની પાશેનાં ગાંમડાંઓ ૩) ખરીદવા સારૂ હમોએ તમુને લખેઉં

હતું તેહેનાં જવાબમો તમો લખોચ કે "તે ખરીદવાને એકાએક બની નહી શકશે કેમજે હકીર અતરે દુર પડવાથી કાગજ પતર અને ધીરે શાંશતે એ કાંમ પાર પાડવું નેકછે, વાશતે જો મુરબીજીની નેક નજરમાં આવેતો એ મુકરર કરેલા રૂ૪૦૦૦) ની નોટો લેઈ પોતે જુદી રાંખવી અથવા મંડલીને શવાધીનમાં અમાંનત સોંફવી કે એ કાંમ અનજાંમ પોંહોંચતી વખતે એ બાબદે હુંડી લખેઆમો આવશે." ભાઈજી એ તમો લખોચ તે વાજબીછે એ કાંમ ધીરજથી કરશોતો કીફાએતથી મલશે પણ તેમ છેક કાંમ ઢીલમો પણ નાખવું નહી ને વરશ ૧—૨—ની અંદર બને તેમ કરવું, એ રૂપીઆ હમોએ મંડલીને અનામત સોંફવા લખેઉં હતું પણ તેઓએ એ જગા હમારા હશતકથીજ ખરીદવા કહીઉં તેથી તે રૂપીઆની નોટ ટકા ૪ નાં વેઆજની રૂ૫૦૦૦) ની લેઈને જુદી હમારે તાંહાં એ બાબેનું જુદુ ખાતું પાડી રાખીઉંછે વાશતે ભાઈજી પાશે માંગી લીજીએચ કે એ કાંમપર તમોએ તમારૂ પાકું ધેઆંન આપવું કે તેથી તમોને પણ એ પુનનાં કાંમમો શવાબનો હમએરો મલશે અને જેવી ધારણાથી કોઈ મુશલમાંન વેપારીની મારફતેથી વેચાતું લેઈ પછે તમારા નાંમપર ફેરવી પછે હમારા નાંમપર ફેરવાવી અંગરેજી કોડીદારની મારફતથી કરવા ચાહોચ તે હમોને પશંદછે અને બનેતો એ જગાની ખરની નીકલી જાએ તેહેવી મેહેનત કરશોતો એ પુનનાં કાંમને મોહોટો આશરો થાશે અને એ બાબે તમો મેહેનત કરવાને કશી કશુર નહી કરશો તે બાબે હમો નચીંત છઈએ.

પણ ભાઈજી એ ઉપર લખેલી નોટો હમોએ જુદુ ખાતું પાડીને રાખેલીછે પણ તેહેની મુદત વરશ બેની કરીછે, વરશ ૨) મધે તમારી તરફનું કાંમ પાર થાએતો શારૂં નહીતો બીજા કાંમમો વાપરીશું કાંએજે એમ ખાતું પાડી એક ભરોશા ઉપર અનામત રાખીએ તે કશું કાંમ નહી થાંએ અને બીજા કાંમથી રોકાવું પડે અને કાલનો કોઈને ભરોશો નથી તેથી ભાઈજીને ઘણી કરીને એ લતેમાશ કરીએચ કે એ કાંમને શઉથી પેહેલું ગણીને કરવું અને તે વીશેની માશ ૧૨ મો થવાની તમોથી ઉમેદ રાખુચ.

એ મુજબ હમોએ લખીઉંછે અને તે મુજબ નોટ ૧) રૂ૫૦૦૦) ની ટકા ૪ વાલી ખરીદીને અતરે હમારા ચોપડામો જુદુ ખાતું પાડી એ બાંબતશર રાખીછે તે અગરજો વરસ ૨) ની મુદત શુધીમાં એ કાંમ બની જાશેતો તે રૂપીઆ તે બાબત સારૂં આપવામો આવશે અને અગર એ મુદત શુધીમો એ કાંમ નહી બનશેતો એ રૂપીઆ હરએક બીજા ધરમમાં વાપરીશું તે તમારી મંડલીનાં શાહેબોને વાકેફ કરજો, એજઅરજ.

(શહી) લા૦ શેવક મેહેરવાંનજી કુરશંમજી પાંડેનાં
નો શલાંમ વાંચજોજી.

તંમારી કારોબાર મંડલી તંમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ઉપર લખી જણાવેલી ખાતુંનખાનુની પાશેની જગેઆઓ વીશે જે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજીએ ખરીદ કરવાને વાશતે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆને લખી જણાવેઉં તે જગેઆઓ હજુર શુધી ખરીદ કરેઆમો આવી નથી હેવું શેઠ મેહેરવાંનજીનાં પતર ઉપરથી માલંમ પડેછે.

તંમારી કારોબાર મંડલીને તંમ શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને ખુશી પેદા થાઈછે કે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆના ઈરાંન તરફ ગીઆથી કેટલીએક તરેહનાં અનઘટતાં કાંમો તે તરફ થાતાં હતાં તેહેનો અંટકાવ થએઆ ઉપરાંત એ આપણાં ગરીબ હમજાતીઓની હાલતમો કેટલીએક તરેહનો શુધારો કરવાને બની આવેઉં છે તે આએ મધે લખી જણાવેલા એહવાલ ઉપરથી તંમ શાહેબોને તેમજ હીન દુશતાંનનાં કુલલે બશતેકુશતીઆંનોને રોશંન થાશે અને એ ઉપરથી ભાઈ માણેકજી આંતરીઆએ તંમારી કારોબાર મંડલીની તરફથી તેમજ પોતાનાં દીલનાં ઉલટ, હીમત અને દાનાઈથી કેહેવી રીતની વખાંણવા લાએક કોશેશો કરીને જેહેમતો ખેંચીછે અને તે વીશે તેવણને કેટલી મોહોટી શાબાશી ઘટેછે તેહેનું લંબાંણથી વરણન અતરે કરવાને તંમારી કારોબાર મંડલી કશી અગત જેહેવું જોતી નથી.

ઈરાંનીઓની એક ટોલકી તથા કાંમ વીશે.

તેહેરાંનની તા૦ ૨૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ વાલા કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ લખેછે કે—

"ઈરાંનીઓમાંના કેટલાએક શખશોની ટોલકી મલીને હમારી તથા ઈઅજદનાં પંનચ વીશે કેટલાંએક બોહોતાંન જોડીને જાહેર પતર તરીકે અરજી છપાવી બાહાર પાડેલીછે તેહેની એક નકલ હમારા ઈશટ મુરબીજી શેઠ જાંહાંગીરજી નશરવાંનજી જશાવાલાની મારફતે કેટલુંએક થાએઉ મલીચ તેહેનો ઉતર ઘટારત મુજબ માંનવંનત મંડલીની તરફથી આપેલો એટલે તા૦ ૧૫ મી અકટોબરે વાંચવાની ઉમેદ હતી પણ તેમ નહી બનવાથી હમે લખેલો આજ દીને ઈંગલંડ મારગે મોકલવામાં આવીઓછે ને આએ કાગજ બુશેર મારગે તંમોને મલશે વાશતે લંબાંન પતર જાંણીને પરતું નહી મુકતે માંનવંનત મંડલીનાં શરવે શેઠીઆઓની શભા મેલવી તેઓ શાહેબો પાશે વાંચવા

" ની તશદીઆ લેવીજી અને તે વીશેનો ઉતર મલીઆવેર હકીર અતરે ખોટી
" રહી પછે ઘટતી રીતે પોતાનો છુટકો એ જનજાલથી કરનારછે, વાશતે આપ
" ણા અકાબર શાહેબો પાશે હકીરની ઓજરખાહી શાથેની અરજ કેહીને હમા
" રી વતી અતરે કાંમ હોએતો કોઈ બીજા ગરહશથને મોકલવાની પેરવી કરવી
" જી ને કાંઈ અતરે કોઈને રાખવાની મરજી મંડલીનાં શાહેબોની નહી હોએતો
" તેઓ મુખતેઆરછે પણ હમારી કબુલાત મુજબે તા૦ ૨૧ મી મારચ ૧૮૬૦
" તુલકનો હીશાબ રવાંનાં કરી હમો ઇરાંનીઓનાં કાંમથી હાથ ઉઠાવીશે ને જો
" શર હેનરી ઉપરનું કાગજ આવી પોહોચશેતો તે બાબદ વાજેબ હશે તેટલા દા
" હાડા રોકાઈ કાંમ અનજાંમ પોહોતા પછે તેહેરાંનથી નીકલી પરબારા મુંબઈ
" આવીશે."

હેવાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખાંવા ઉપરથી તંમારી કારોબાર મંડલીએ તા૦ ૨૩ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ ઈશવીની તેરીખે કાગજ ૧) લખેઓછે તે મધે એવણને જણાવેઉં હતું જે અતરેના ઇરાંનીઓએ કેટલાંએક બોહોતાંન તંમારે ઉપર તથા ઇઅનજદની પંનચ ઉપર મુકેલાંની અરજી તંમારે ઉપર શેઠ જાંહાંગીરજી નોશરવાંનજી જશાવાલાએ મોકલી તેહેનો ઉતર આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીની તરફથી વાંચવાની તંમો ઉમેદ રાખતા હતા પણ તેમ નહી બનવાથી તંમોએ તેહેનો ઉતર ઈંગલંડ મારગે મોકલીઓછે તે હજી હમોને પોહોતો નથી. એ વીશે કારોબાર મંડલીની ફરમાએશથી તંમોને લખી જણાવું છઉં કે એ નાદાંન ઇરાંનીઓની અરજીની ૧) નકલ હમોએ તમારા ઉપર હમારા લખેલા તા૦ ૫ મી આંગશટ ૧૮૫૯ વાલા કાગજ શાથે બીડીછે તે ઉમેદછે કે હવે તમોને પોહોચી હશે અને એજ કાગજનાં ફા૦ ૧૧ માંમો તંમોને લખી જણાવીઉછે કે એ વીશેની હમોંએ અતરે ચોકશી કરવા માંડીછે તે વીશે ચોકશી કરતાં માલમ પડેઉ કે એક બે જણાંનાં તરકટને લીધે એ અરજી મધે બીજાઓબી ભોલાપણમો તે તરકટીઆઓ ઉપર વીશવાશ રાખીને શહીઓ કરેલીછે તે વીશેની શરવે બીનાંનો ઘટતો ખોલાશો આલમને જાહેર થાવાને વાશતે વરતમાન પતરની મારફતે છપાવવાનો વીચાર હતો, પણ તા૦ ૨૮ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દંને આએ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલી મલી હતી તાંહાં હેવો વીચાર કરેઆમાં આવીઓ કે "હેવા તરકટીઆ અને એકુ વાત નાલાએક આદમોનો જાહેર પતરની મારફતે ખોલાશો કરવાને ઘટતું નહી જાંણીને હવે પછેનો બીજો રીપોરટ જે તઈઆર થાએછે તે મધે એ વીશેનો ઘટતો ખોલાશો આંમ લોકોને વાકેફ થાવાને વાશતે કરવો. હેવો ઠેરાવ થાએઆથી એ વાત ધીલમાં રહેલીછે અને તમો શારી તરેહથી વાકેફગારછો કે હરેક નેક કાંમ કરનારાઓની પછવાડે માઠાંનાં બોલનારાઓ ઘણાં હોએચ અને શમજ વગરનાઓનાં બોલવા

તથા છપાવવા ઉપર તમારે ખફગી પકડવી નહી અને દાનાંવ માણશોને ખફગી પકડીને તેહવાં નેક કાંમો કરવાને કંનટાલવું નહી જોઇએ અને કેટલાએક નાદાંન તથા બેશરમજને વાશતે બીજાઓનાં હકમાં ખરાબી થાએ તેહેવું કરવુ ઘટતુ નથી, અને વલી તમારા લખેઆ પરમાંણે તમોએ એ વીશેનો જવાબ લખીને લંડન મારગે મોકલીઓચ તે પણ અતરે પોંહોંચેથી વધારે ખોલાશા શાથે એ વીશેનો ઘટતો એહવાલ રીપોરટમાં દાખલ થાશે તે વીશે તમારે કશી ફીકર કરવી નહી અને એ શરવે તોફાંન કોણે ઉભું કીધુછે તે.પણ એ નવ ઇરાંનીઓની મુખજુબાંની લીધાથી માલમ પડેઉંચ તે શરવે વીગતવારે એહવાલ જાહેર કરેઆમો આવશે તેથી માલમ પડશે કે તેઓ કેહેવા આબરૂવાલા માંણશોછે. તમો તેહેરાંનથી પરભારા મુંબઇ આવવાને વાશતે લખોછો પણ કેટલાએક કાંમો જે તમારી તરફ નવાં કરાવવાને વાશતે હમોએ તમોને લખેલુંછે તે કાગજો તમોને પોંહોંચેથી તમો વાકેફ થાશો અને વલી બીજાં કેટલાંએક કાંમો તમારી તરફ કરાવવાને વાશતે કારોબાર મંડલીનો વીચારછે તે હવે પછેનાં કાગજોમો તમોને લખવામાં આવશે તે શરવેનો નીવેરો લાવીને જે વખતે હમો તમોને લખીએ તે વખતે તમારે અતરે આવવાનો વીચાર રાખવો. આએ કાગજ મેલ જતી વખતે તરત લખેઓછે તેથી વધારે ખોલાશો હવે પછેનાં કાગજથી તમોને થાશે.

હેવા કારોબાર મંડલીનાં લખી જણાવેઆ ઉપરથી ભાઇ માંણેકજી આંતરીઆ તેહેરાંનની તારીખ ૧ લી જુન ૧૮૬૦ વાલા કાગજમો લખેછે કે—

"તમોએ જણાવેઉંછે કે અગર ઇરાંનીઓની અસકચારીને શબબે હકીરે
"ખફગી નહી પકડવી ને નેક કાંમો જે જે હાથ ધરેઆંછે તે અનજામ પોં
"હોંચેઆ વગર અને વલી બીજીવાર માનવંત મંડલીની રજા મેલવીઆ શી
"વાએ ઇરાંનથી નહી નીકલવું અને તે વીનાએ જે જે બીનાં લખવામાં આ
"વેલીછે તેથી વાકેફીઅત મેલવીચ."

તા૦ ૩૦ મી આગશટ શને ૧૮૬૦ વાલા કાગજમાં ભાઇ માંણેકજી લીમજી હોશંગ આંતરીઆ જણાવેછે કે—

"ઇરાંનીઓએ અરજીને આકારે બાહાર પાડેલા પરશીધ પતરનો ઉતરે જે
"હકીરે વાલેલાનું ઓપાંનીઉં હજીર નથી પોહોતું કરી ફરમાવેઉં તેથી દલગી
"ર છઇએ પણ ઉમેદ રાખીએચ કે તે પોંહાંચે ઇઆ નહી તોબી માનવંત
"મંડલી પોતાની તરફથી જે ઘટતું હશે તે પોતાનાં રીપોરટમાં જણાવેઆ વીગ
"ર નહી રેહેશે એટલા પરથી વધારે તાચવીચ કરતા નથી."

હેવીજ રીતની ભાઇ માંણેકજી આંતરીઆની ફરીઆદ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબો આગલ હાલ ખોલાશો કરવાની રજા લીએછે કે મું

બઈ મધે વશનારા ઈરાંની જરતોશતીઓ માંહેથી નવ શખ્શોએ ઈશવી શને ૧૮૫૯ નાં જુન મહીનામો એક પતર અરજીનાં આકારમો છપાવીને ભાઈ માંણેકજીની ઉપર કેટલાએક તોહોમતો મુકેઆં હતાં તે વીશેની તલાશ કરતાં આ એ નીચે લખી જણાવેઆ મુજબનો શાર તંમ શાહેબો આગલ તમારી કારોબાર મંડલી જાહેર કરેછે કે મુંબઈનાં નવ ઈરાંની જરતોશતીઓએ ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત અને હાજત વીશે તથા ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆની ચાલચલણ વીશે કેટલીએક મુજાહેમત અને ફરીઆદ કીધીછે તે ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓએ કેટલીએક ઘટતી અને લાએક તપાશ કરવાને મુનાંશેબ જાંનેઉ અને તે વીશેનો કેટલોએક ખોલાશો અતરેનાં વરતમાંન પતરોની મારફતે તેજ વખતે કરવાનો તમારી કારોબાર મંડલીનો વીચાર હતો, પણ તીઆર પછે તમારી કારોબાર મંડલીએ વીચારેઉ કે હેવી નજીવી અને હશદ ભરેલી અને વલી વગર પાએઆની બીનાંને વાશતે વરતમાંન પતરની મારફતે ખોલાશો કરવાનો મોકુફ રાખીને હેવો ઠેરાવ કરીઓ કે એ બીનાંનો પુરતો ખોલાશો ઈરાંન દેશનાં રેહનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ અશથાપેલાં ધરમખાતાંની ઉપજ નીપજનો રીપોરટ ઇઆને એહવાલ તઈઆર થાએ તે મધે આપવો.

એ ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી તંમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે એ અરજી પતર ઉપર જે જે ઈરાંનીઓએ શહી કીધીછે તે શરવેને બોલાવીને શરવે તરફની પુછ પરછ કરવામાં આવીછે અને તેઓમાંથી દરએક જણની મુખ્જુબાંની લખી લેઈને તે ઉપર તેહેની શહી લીધીછે, તે ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી કુલલે દાંનેશમંદ જરતોશતીઓને વાકેફ કરેછે કે એ અરજી પતર માંહે જે જે બાબદો લખીછે તથા આપણી અનજુમનની તરફથી ઈરાંન ખાતે ગએલા ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર જે વાંકો મેલેઆછે તે કેટલે દરજે ખોટા અને વગર આધારનાંછે અને વલી એ અરજી પતર ઉપર શહી કરનાર નવ ઈરાંની શખ્શો માંહેથી ઘણાં ખરાઓએ કેહેવો ભુલાવો ખાઈ બેશમજપણાંથી બીજા એક બે મતલબીઆ અને હશદખોરા શખ્શોની જુઠી ઉશકેરણી ઉપરથી શહીઓ કીધીછે તે ઓની દરએક જણની શહીઓ શુધાંની લખી લીધેલી મુખ્જુબાંનીનો શાર તંમ શાહેબોને જાહેર થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઓછે.

મેહેરવાંન બીન જમશેદ પોતાની મુખ્જુબાંનીમાં કેહેચ કે—

મહને લખતાં આવડતું નથી. અરજીમાં માહારે નાંમની શહીછે તે મેં બીજા પાશે કરાવીચ. અરજીમાં જે બીનાં લખીછે તે ખરીછે કે ખોટીછે તે વીશે મહને મુતલક ખબર નથી. માહારાં કાગજો ઈરાંનથી ઘણાં આવેચ પણ માણેકજી વીશે તેહેમાં કોઈ લખતું નથી.

(શહી) શહી મેહેરવાંન બીન જમશીદ ખત જમશીદ બીન શલાંમત.

જમશીદ બીન શલાંમત પોતાની જુખજુબાંનીમાં કેહેચ કે—

માહારી પાશે મોબેદ ખોદાબખશે એક ફારશી કાગજ લાવીને વાંચી શંભલાવીઉ અને મહને કહેઉ કે એ ફારશી કાગજ ઉપર શહી કરો કે આપણે પનચાએતને આપીએ તેથી મેં શહી કીધીછે. પેહેલા ફકરામાં લખેઆ પરમાંણે વધારે બેદાદી થાએછે તે કાંઈ હું જાંણતો નથી. બાકીની બીનાં જે કઇ એ અરજીમાં લખીછે તે વીશે મહને મુતલક ખબર નથી.

(સહી) શહી જમશીદ મરહુમ શલાંમત.

અરદેશર બીન રૂશતંમ પોતાની જુખજુબાંનીમાં કેહેચ કે—

જે કાગજ ઉપર મેં શહી કીધીચ તે કાગજ ઉપર શહી કરવાને વાશતે મોબેદ ખોદાબખશ બીન કેખશરૂ આજ આશરે વરશ દાહાડો થએઓ માહારી પછવાડે લાગો હતો પણ મેં એ શહી કરવાને ના પાડી કે. જે બીનાંથી હું બીલકુલ અંનજાંણો છેઉ અને જે વીશેનો મહને ઇરાંનથી કશો જવાબ પણ નથી તીઆરે હું શહી શાંને વાશતે કરૂં પણ માહારી પાશે બજીદ થઈને શહી કરાવી, પણ એ અરજી પતરમાં જે બીનાં લખીછે તેથી હું બીલકુલ અનજાંણો છેઉં.

(શહી) શહી અરદશીર બીન રૂશતમ ખત જમશીદ સલાંમત.

મોબેદ દીનીઆર બીન નાંમદાર પોતાની જુખજુબાંનીમાં કેહેચ કે—

મેં માહારી શહીમો દીનીઆર એબને નાંમદાર કરીને શહી કીધીછે. મેં નાંમદાર એબને તીરૂંન કરીને શહી કીધી નથી. માહારા બપાવાનું નામ તીરૂનછે પણ મેં શહી આપીચ તેહેમાં મોબેદ દીનીઆર એબને નાંમદાર લખેઉછે તે હું જાણુતો નથી કે માહારૂં નાંમ શું કરવા ફેરવીને છપાવીઉ અને કોણે ફેરવીઉ તે પણ મહને ખબર નથી. હું ફારશી વાંચી જાંણુંચ—ગુજરાતી વાંચી શકતો નથી. મોબેદ ખોદાબખશે પોતાની દુકાંન ઉપર મહને ગુજરાતી કાગજ દેખાડીને કહેઉ કે એ કાગજ ઉપર શહી.કર. એ કાગજની મતલબ મહને બીલકુલ ખબર નથી. એ છપાવેલી અરજીમાં શું લખેઉછે તે હું કંઈ જાંણુતો નથી. માહારી એક બેહેન ઇરાંનમાંછે બીજું કોઇ નથી. માહારી ઉપર ઇરાંણથી કાગજ આવતું નથી.

(શહી) દીનીઆર મોબેદ નામદાર.

મેહેદીન બેહેરાંમ બીન ખોશરો પોતાની જુખજુબાંનીમાં કેહેચ કે—

ફારશી કાગજ ઉપર મેં શહી કરીછે પણ ગુજરાતી કાગજ ઉપર નથી કીધી. મહને વાંચતાં નથી આવડતું તેથી નાંમદારે પોતે વાંચી શંભલાવેઉં. મેં માહારા હાથે શહી કીધી. મહને લખતાં આવડતું નથી પણ શહી કરી શકુચ. ઇરાંનનાં છપાએલા હીશાબની મુતલક મને ખબર નથી અને હું કંઇબી તે ઉપર વાંધો લેતો નથી. એ અરજીમાં જજીઆ વીશે લખવાનું કંઈજ કાંમ ન

હી હતું પણ એ નાદાંનોથી બનેછે. નામદાર બીન રૂશતંમે એ શરૂવે તોફાન અતરે ઉઠી ઉભું કીધુંછે અને આએ અરજી કાહાડેઆ બાદ બીજે દાહાડે ઈરાંન તરફ જાતો રેહેઓ. માહારી ઉપર ઈરાંનથી તરણ ચાર કાગજો એ નાંમદાર મનજકુર પોતેજ લાવેઓ પણ માંણેકજીની ફરીઆદ કોઈ કરતું નથી. કંઈબી તહરેની બેદાદી માંણેકજીની તરફથી ઈરાંનમાં થાતી નથી. મુંબઈમાં બીજા ઈરાંનીઓની શહી જોઈને મેંબી કીધી.

(સહી) શહી બેહેરામ ખોશરૂ.

મેહેરવાંન બીન બહમન પોતાની મુખજુબાંનીમાં કેહેચ કે—

મહને ખોદાબખશ ઈરાંનીએ કહીઉ કે બધા ઈરાંનીઓ અતરે આવીને ફરીઆદ કરેચ તેથી આએ અરજી બનાવીચ, હેમાં તમોને શહી આપવાની કઈ ફકર નથી તેથી મેં શહી કીધીછે. એ અરજીમાં જે જે બીનાં લખીછે તે ખરીછે કે ખોટીછે તે હું જાંણતો નથી.

(શહી) શહી કમતરીન મોબેદ મેહેરવાંન બીન મોબેદ બહમન.

ખોદાબખશ બીન કેખશરૂ પોતાની મુખજુબાંનીમાં કેહેછે કે—

હું પંદર વરશ થએઆં મુંબઈમાં છેઉ ને એકજ વખત ઈરાંન ગએઓ હતો. ત્યાંહાં બેદાદી થાએચ એ વાત ખરીછે. ભાઈ માંણેકજી લીમજીનાં પગારનો ખરચ નહી કરવો જોઈએ. ઈરાંની કેખશરૂનો ખરચ નકાંમો કીધોછે, મુનંશી શોહોરાબજી રૂસતમજીને પગાર આપોછેઓ તે દરૂશતછે કારણ કે વગર પગારે મેહેનત કરે નહી.

(શહી) ખોદાબખશ ખોશરૂ.

રૂશતંમ બીન બહમંન પોતાની મુખજુબાંનીમાં કેહેચ કે—

મેં બીજાઓની શહી જોઈને શહી કીધીછે. મેં કઈ પુછીઉ નહી કે તંમો શહી કરાવીને કોણુને આપોચ. માંણેકજી બેદાદી કરેચ હેવું કોઈ તાંહાંવારા એ માહારી ઉપર લખીઉ નથી. મુંબઈમાં જે ખરચ થાએઓચ તે ઉપર માહારે મુતલક વાંધોછે નહી. જે શાહેબોની નજરમાં આવેચ તે ખરચ કીધોચ તે દરૂશતછે. ઈઅંજદમાં દુખમાં ઉપર જે ખરચ કીધોચ તે બરાબરછે. આતશબેહેરાંમની ઈમારત બાંધીચ તેબી ઈરાંનીઓના ફાએદાને વાશતેજ બાંધીચ, આતશબેહેરાંમનાં ખરચ ઉપરબી માહારે વાંધો છેજ નહી. મકતબનો ખરચ મુતલક તે તરફ થાએઓજ નથી, મકતબો ઈરાંન તરફ કાહાડીચ ખરી પણ ઉશતાદોને પગાર આજદીન શુધી આપેઓ નથી, માણેકજીનાં પગારનો ખરચ નકાંમો કીધોચ કારણ કે વીશ ઈઆ પચીશ રૂપીઆનુ માણુશ જે કાંમો તે તરફ માણેકજીએ કીધાંચ તેહેવાં કામો કરી શકતે ને વરશ દોહોડ વરશમાં નીકાલ આવતે. વીશ ઈઆ પચીશ રૂપીઆ ઈરાંનીને ઘણાં થએઆ. કેખશરૂ બીન કાઉશને પગાર આપેઓ

તે મુતલક આપવો નહી જોઇએ. ૩૭૫) પાએરીનું દુખમું ઇઅંજદમાં નવું બાં ધીઉચ તે નવું તથા જુનું દુખમું બંધે ઉઘાડાં રાખવાં જોઇએચ.

(શહી) સહી રૂશતંમ બહુમન.

બહુમન બીન શેહેરીઆર પોતાની મુખજુબાનીમાં કેહેચ કે—

એ કાગજ ઉપર મેં શહી કીધીછે, ખોદાબખશ માહારી પાશે શહી કરાવવા ને લાવીઓ હતો, માહારી ઉપર કોઇબી કાગજ માણેકજીની બદી વીશેનું આવી ઉ નથી, ઇરાંની કેખશરોને પગાર આપીઓચ તે આપવો નહી જોઇએ.

(સહી) શહી બેહેદીન બહુમન બીન શેહેરીઆર.

તમારી કારોબાર મંડલી તંમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ઉપલી મુખજુબાંનીઓ ઉપરથી તમ શાહેબોનાં જાંણવામો આવશે કે એ અરજી પતર ઉપર શહી કરનાર નવ ઇરાંનીઓ મધેથી લગભગ શાત જણાએ વગર વીચારેં અને બેશમજે બીજા બે જણના ભુલાવો આપવા ઉપરથી શહીઓ કોધીછે અને તે બેએ જણનું બોલવુંબી ગલત અને વગર આધાર જેહવુછે અને એહવા તેઓનાં બેવજન અને નાપાએદાર બોલવા ઉપરથી કશુબી ધેઆંન આપવાને તમારી કારોબાર મંડલી દરૂશત નહી ધારતી હતી, તોપણ આપણી તરફના કોઇબી જરતોશતીના દીલ માંહે કઇબી તરેહનું માઠું ગુમાંન નહી રહી જાએ તથા આપણાં કદીમ વતંનનાં નાચાર અને મુફલેશ ઇરાંનીઓને વાશતે ઉભી કરેલીં ધરમની પુંજીને મદદ આપનારા સાહેબો પોતાની નેક મનશાનીની શખાવત હરદમ ચાલુ રાખવાથી પાછા નહી હટે એટલા વાશતે આએ ટુક ખોલાશો તમો શાહેબો આગલ જાહેર કરવાને તમારી કારોબાર મંડલીએ ઘટતું વીચારીઉંછે.

ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆના ઇરાંન તરફ ગીઆથી તે તરફનાં જરતોશતીઓની ખરી હાલત અને હાજત વીશે ખોલાશો થાએઓછે અને ભાઈ માંણેકજીએ તમારી કારોબાર મંડલીની તરફથી "જજીઓ અને બીજાં અનેક પરકારનાં જુલમો બીચારા લાચાર ઇરાંનીઓ ઉપરથી ટાલવાને ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ કેટલી મેહેનત અને કેહેવા મોહોટા જોખમ અને હીમત શાથે રહી ઇરાંની શરકારને અરજીઓ કીધીછે, તથા ઇરાંન દેશનાં આપણા જરતોશતી મજહબ પાલનારાઓનાં બાલકોમાં એલંમ, હુંનર અને કેલવણીનો ફેલાવો કરવા શારૂ જુદે જુદે ઠેકાંણે મકતબો અશથાપીછે તથા નાચાર માબાંપોની છોકરીઓને પરણાવવાની ગોઠવણો કીધીછે તથા દુખમાં અને આતશબેહેરાંમની નવી ઇમારતો બાંધવા અને બીજા પરચુટણ પુનનાં કાંમો કરવા પછવાડે કેટલો રંનજ અને કેટલી ચાલાકી બતલાવીછે તે વીશે ઉપર જણાવેલાં ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીની તેમજ અતરેની કુલલે જરતોશતી આલમની તરફથી એવણને માંન ઘટેછે.

ભાઈ માંણેકજી ઈરાંન ગએઆ તેહેની આગમચ અતરે ઘણાં ઈરાંની પાર શીઓ આવી પોતાના દેશી હંમજાતીઓ ઉપરનાં દુખનું નીવારણ કરવાને બાંહાંને હીનદુશતાંનના દએઆલુ જરતોશતીઓ પાશેથી વારેવાર નાંણાં કહડાવી લઈ જાતા હતા, તે નાંણાં તેઓ લુચાઈ કરી પોત પોતા વચે વેંહેંચી ખાઈ જતા હતા, તેહેવો બેકદર અને ઘાટકી દીલના શખશોની નીચ ઇઉંકતીનો ભાઈ માંણેકજીનાં ઈરાંન ગીઆથી અટકાવ થએઓછે.

અને ઈરાંન ખાતેનાં ગરીબ જરતોશતીઓ જેઓ આજ શેંકડો વરશ થએઆં અનેક પરકારના જુલમો શેહેતાં આપણી ભલી દીન આપણાં પુરાંતમ વતનમાં આજદીન તુલક જાલવી રાખીછે, તેઓને બની શકે એટલી શારી મદદ આપવામાં તથા શરવે રીતે તેમની મુશકેલીઆતનું આશાન ચાહવામાં હીનદુશતાંનનાં શરવે જરતોશતીઓને એકદીલ અને એકમતથી હરદમ ઉલટ ભરેલા રેહવું જોઇએચ.

ઈરાંન શેહેર તરફ કેટલાંએક ધરમના કાંમો કરવાની અગતછે તે વીશે.

આએ ધરમખાતાંની માજી કારોબાર મંડલીનો "રીપોરટ" ઇઆને એહવાલનાં ચોપાંનીઆંઓ શને ૧૨૨૮ ઇઅજદજરદી મુતાબેક શને ૧૮૫૯ ઇશવીને દીને છપાવીને બાહેર પાડેઆંછે તે ચોપાંનીઆંને પાંને ૧૦૭ મે જણાવેઆ પરમાંણે ઈરાંન તરફ નવ ધરમનાં કાંમો કરવાની અથવા કરાવવાની અગતીઅ તમારી માજી કારોબાર મંડલીએ જણાવી હતી તે નવ કાંમો મધેથી દર વરશે છોકરીઓ પરણાવી આપવા વીશે તમારી કારોબાર મંડલીએ આએ ધરમખાતાંને લગતું ફંડ ઉભું કરેઉછે, તથા તેહેરાંન તરફ એક દુખમું બાંધવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલીએ ભાઈ માણેકજી આંતરીઆ ઉપર લખીઉંછે, બાકીનાં શાત કાંમો કરવા તથા ચાલુ રાખવાને તમારી કારોબાર મંડલીથી બની શકીઉ નથી તે હેતું કારણ એજછે કે તમારી કારોબાર મંડલીની પાસે એ કાંમો જારી રાખવાને બશ થાએ તેટલું પુરતું ફંડ એકઠું થાએઉં નથી કે એ શરવે ધરમનાં કાંમો આએ ફંડની ઉપજ માંહેથી કરવામાં આવે, પણ તમારી કારોબાર મંડલી આપણાં શખી તએનાં ધરમાતુ જરતોશતીઓ ઉપર આશા અને ભરોંશો રાખેછે કે આપણા ટોલાનાં ઉદાર મનનાં શાહેબો એ ધરમખાતાંને પુરતો આશરો અને મદદ આપવાને ચુકશે નહી અને પુરતું ફંડ નહી હોવાનાં શબબથી ઈરાંન તરફ કેટલાંએક ધરમનાં કાંમો કરવાને

તમારી મા.જી. કારોબાર મંડલીથી બની નહી આવીઉં તેહેની ટીપ તમારી મા જી કારોબાર મંડલીનાં "રીપોરટ" ને પાંને ૧૦૭) મે તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાંશતે જાહેર કરીછે તે મધેથી જે જે કાંમો હજુર શુધી તમારી કારોબાર મંડલીથી બની આવેઆં નથી તેહેની ટીપ તમ શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાસ્તે ફરીથી નીચે દાખલ કરીછે.

પેહેલું એજે આએ ધરમખાતાંની પુંજીમાંથી ઇઅજદ શેહેરમાં બંધાવેલાં નવાં આતશબેહેરાંમની જાલવણી કરવા સારૂ મોબેદોની જોર ૨) રાખવી તથા તેઓને દરએક જણને મુશારો દર મહીને આપવો તે મલીને જોર ૨) નાં રૂ૩૨) થાએ તે તથા તેલ કાઠીનો ખરચ દર માશે રૂ૧૦) મલીને રૂ૪૨) નો દર મહીને એ આતશબેહેરાંમ શાહેબ ઉપર ખરચછે તેહેનો બંદોબશત કરવાની અગતછે.

બીજું એજે ઇઅજદ તાલુકામો આદરીઆંન ૧૬) છે અને દરએક આદરીઆંનને વાશતે તેલ કાઠી તથા મોબેદોનો મુશારો મલીને દર માશે રૂ૧૦) થાશે તેઆરે શોલ આદરીઆંન મલીને દર મહીને રૂ૧૬૦) નો ખરચછે.

તરીજું એજે ઇરાંન મધે એક બોરડીંગ ઇશકોલ કાહાડવાની ઘણી જરૂરછે કે જેહેમાં બેવારશ છોકરાઓને ફારશી તથા જંદ અવશતા શીખવેઆમો આવે તથા તેઓની પરવરશી થાએ. એ મકતબ કાહાડવાનાં ખરચનો અરશટો આએ રીપોરટ ઇઆને એહવાલને ૧૯૭ મે પાંને લખવામાં આવેઓછે.

ચોથું એજે ઇરાંન મધે આંધલા પાંગલાઓને વાશતે એક ધરમશાલા કાહાડવાની અગતછે તે કાંમ ચાલુ રાખવાનો દર માશે રૂ૨૦૦) શુધીનો ખરચ થાશે.

પાંચમું એજે કેરમાંન શેહેર મધેબી એક દોખમું બાંધવાની અગતછે તેહેનો ખરચ આશરે રૂ૪૦૦૦) ચાર હજાર શુધીનો થાશે.

છઠું એજે કેરમાંન શેહેરનાં રેહેનારા આપણા જરતોશતી ટોલાનાં બાએડી છોકરાંઓ કપડાં વગર ચીથડેહાલ ફરેછે તેઓને દર વરશ કપડાં પોંહોંચાડવાનો કાંઈ બંદોબશત કરવાની જરૂરછે.

શાતમું એજે કેરમાંન શેહેર મધે આતશબેહેરાંમ શાહેબની જાલવણી કરવા શારૂ મોબેદની જોર ૧) તથા નશેશાલાર અને દુખમાં આગલ શગરી વાલાનો પગાર મલીને દર શાલે આશરે રૂ૨૭૫) નો ખરચ ચાલુ રાખવાની અગતછે.

તારપછે તમારી કારોબાર મંડલી ઉપર ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ કાગજ ૧) તા૦ ૭ મી જાંનેવારી ૧૮૬૧ ની તેરીખે લખેઓછે તે મધે એ ભાઈ જણાવેછે કે—

"આપણી માનવંત મંડલીનાં અકાબર શાહેબો આગલ છુપું નહી રેહેશે "કે જેમ પરદુખ ભંજન કીજે હું એનાં પારશીઓની હાલત શુધારવાનું કાંમ

" એ શભાનાં શાહેબોએ હાથ ધરેલું છે તેમજ હકીરપરબી ફરજ પુડેચ કે જે જે
" બાબતો નજરમાં આવે તે લખી જણાવવી કે તે ઉપર નેક નજર પોંહોંચાડી
" જેઆરે ફંડ પુરૂં પડતું જણાએ તેઆરે અંનજાંમ પોહોચાડવાને બને, એ
" ટલા ઉપરથી કેટલીએક અમારતો આએ પરાંતમાં બંધાવવાની જરૂર જણાએ
" ચ તેહેની તફશીલ અતરે નીચે જણાવીએચ કે તે નોધ તમારી તરફ હોવાથી
" એકુ વખતે અનજાંમ પોહોચી શકશે."

" ૧ લું—અતરે તેહેરાંનમો જે કોઈ મેહેનત મજુરી કરવા થકી ઈઅજ
" દ કે કેરમાંનથી આવતું, તેહેવા દશ બાર જણ તુલકે શખશોનો ઉતારો અં
" ગરેજી કોઠીનાં બાગમાં થાતો, પણ હાલે મી૦ એલીશન નાંમનાં અંગરેજી એ
" લચીએ શખત હોકમ કરી કોઈને રેહેવા નથી દીધા તેહેનાં શબબે થોડાએકો
" પાછા ઈઅજદ તરફ અને પાંચ શાત જણાછે તે હરેક જગો અઠડાતા ફરેચ
" વાશતે જો અતરે એક ધરમની જગો બાંધી આપવામાં આવે કે ઈઅજદ અ
" ને કેરમાંનથી આવનારાઓને ઉતરવા તથા રેહેવાને બની શકેતો તેથી જેઓ
" મુંબઈ નાહાશી જાવા ચાહેચ તેબી અતરે આવી ધંધો કરવાપર રાજી થાશે,
" અને તેહેવી કાંમચલાઉ જગો બાંધવાને જમીન ખરીદવા ઉપર ખરચ, જો
" રૂ૧૫૦૦) થીતે રૂ૨૫૦૦) શુધી કરવામાં આવેતો ફીફાએત થાએ."

હેવાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં લખવા ઉપરથી તમારી કારોબાર મંડલી એ આએ ધરમખાતાં માંહે એટલું ફંડ નહી હોવાનાં શબબે ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ ઉપર તા૦ ૧૨ મી જુલાઈ શને ૧૮૬૧ ઈશવીની તેરીખે લખી જણાવીઉંછે કે (તેહેરાંનમાં આપણા જરતોશતીઓને ઉતારાની તંગી પડતી હોએતો હાલ તરત તમો દર વરશે રૂ૧૦૦) શુધીનું ઘેર ભાડે મલતું હોએતો તે ઘેર ભાડે રાખજો અને તે ઘેર મધે આપણા જરતોશતીને ધરમશરાહ દાખલ ઉતારો આપજો.)

એજ તેરીખ વાલાં ઈઆને તા૦ ૭ મી જાંનેવારી શને ૧૮૬૧ વાલાં કાગજમાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆ જણાવેછે કે—

" ૨ જું—ઈઅજદના આતશબેહેરાંમ પાશે બેએ તરણ ઘેરને આંતરે એક
" પરત જગોછે તે આગલા વખતમાં કોઈ માતેબર પારશીએ કારવાંન શરાહ બ
" નાવી હતી તે પરી ભાગેથી ઘણુંએક થાએઉં એ પડેલી જગા જોઈ હરેક દુ
" રવંદો ધણી થાઈ બેશવા ચાહાતા હતા, એટલા ઉપરથી હકીર જીઆરે ઈઅ
" જદમાં હતો તેહારે કેટલાએક મોબેદો અને બેહેદીનોની ખાંહેશથી તેહાં પોતા
" ને નાંમે જમીનખત કરાવીને ચારો તરફ દીવાલ ભરાવી લીધીછે વાશતે જો તે
" જમીનપર એક અમારત બાંધીને આજેજ તથા બેકશોને રેહેવા થકી અને મ
" કતબ પહડાવવાનાં કાંમમાં તથા માહારી કાંની કોઈ મુશાફર આવે તેહેનાં ઉ
" તારા કીજે વાપરવા આપવા બાબેનું મુકરર બનેતો તે ઉપર ખરચ રૂ૧૫૦૦)
" થીતે રૂ૧૭૫૦) તુલકેનો ધારેઆમાં આવેચ."

" ૩ જું—ખુરમશાહા ગાંમનાં આદરીઆંનની શંનમુખ એક મેદાંન જેહે
" વી પરત જગેઆછે કે તે શારે માંહે બેહેદીનોને કાંમ લાગેચ પણ મુશલમાંનો

" વારેવાર તરકટ ને તોફાંન ઉભાં કરી તે હધનાં ધણી થાઈ બેશવા ચાહીને તાં
" હાં ઈમાંમવારો કરવા ધારેચ, તે જો એ જગેઆ તેહેનાંઓનાં હાથમાં ગેઈ તો
" આશપાશ વશનારા બેહેદીનોને ભારે અડચણો ભોગવવી પડે એટલા કીજે
" તે જગેપર એક ઘેર બંધાવીને તેહાં વાલા આજેજોને મુફ્ત રેહેવા આપવા થ
" કી તથા શર અવશરે વાપરવા કીજે આપવામાં આવેતો તે ઉપર ખરચ રૂપી
" આ ૫૦૦) થીતે રૂ૭૦૦) તુલકનો ધારવામાં આવેચ."

" ૪ થું—કેરમાંન મધેનાં આતશબેહેરાંમની અમારત પાશે એક તરફનો
" પડોશી પારશીછે તેહેનાં ઘેરને આંતરે મુશલમાંન વશેચ વાશતે જો હાલે પે
" લા મુશલમાંનની જગેઆ ખરીદીને પાશેનાં પારશીને રેહેવા આપવામાં આ
" વે ને પારશી વાલું ઘેર આતશબેહેરાંમની ઈમારતને મલતું કરી તેહેમાં બો
" એદેનાર મોબેદો કે નીશાલ પહડાવતારને રેહેવા આપીએતો આગલ જાતે
" એ ધરમની જગેઆ શચવાએલી રેહેશે એટલા કીજે તેહેનાં ખરચનો અરશ
" ટો રૂ૧૨૦૦) થીતે રૂ૧૫૦૦) છે."

" એ ઉપર જણાવેઆ મુજબેની ચાહારે બાબતો જીઆરે બની શકે તેઆરે
" એકેદંમ કે એક પછે એકને અનજાંમ પોહોચાડવા થકી હકીરે પોતાની જીં
" દગાંનીનો ભરૂશો નહી જાંણીને અતારથી અરજ કરેલીછે."

હેવાં ભાઈ માંણેકજી આંતરીઆનાં જણાવેઆ ઉપરથી તમારી કારોબાર મં
ડલીએ એ ભાઈને લખી જણાવેઉંછે કે ઉપર લખી જણાવેલી જગાઓ બાંધવા
વીશે કોઈબી શખી વજુદ જરતોશતી માંથે લેશેતો તમોને લખી જણાવીશું.

તે વાશતે તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે ઉપર લખે
લી જગાઓ આપણા પુરાતમ વતનની શર જમીન તરફ બાંધવાની ઘણી અગ
તીઅછે, પણ અતરે આએ ધરમખાતાંનું ફંડ પુરતું નથી કે હેવા ખરચો કરવા
મો આવે તે વાશતે તમારી કારોબાર મંડલી મોહોટી નંમનતાઈ શાથે ભલાંમ
ણ કરેછે કે આપણા જરતોશતીઓ માંહેથી કોઈબી શાહેબો ઉપર લખી જણાવે
લાં શરવે મકાંનો અથવા તેઓ માંહેથી કોઈબી મકાન બંધાવવાની પોતાની ખા
હેશ દેખાડશેતો આએ ધરમખાતાંની કારોબાર મંડલી તેવણની તરફથી ભાઈ માં
ણેકજી આંતરીઆ ઉપર લખીને તે કાંમો શરનજાંમ પોહોચાડવાને મોહોટી ખુ
શી શાથે આગેવાંની કરશે અથવા કંઈબી બંદોબશત કરવા માંગશેતો તે ઉપર
ધેઆંન પોહોચાડેઆમો આવશે.

ઉપર જણાવેલાં જુદાં જુદાં કાંમો તથા ધમબાર તથા તેહેવાંજ બીજાં કાંમો
ઈરાંન તરફ જારી રાખવાને વાશતે તમારી કારોબાર મંડલી હીંદુશતાંનનાં જર
તોશતી ટોલાનાં ખાસોઆંમને હેવી ભલાંમણ કરવાની રજા માંગેછે કે ઉપર જ
ણાવેલાં ધરંમનાં કાંમો માંહેથી કોઈબી ધરમનું કાંમ જે હરેક શાહેબને પશંદ
પડે તે કાંમ ઈરાંન તરફ જારી રાખવાને વાશતે નાંણાંની રકમ આપીને પોતાનાં
નાંમનું ખાતું આએ ધરમખાતાંની પુંજીનાં દફતરમાં પડાવા ચાહે અને તે નાં
ણાંની ઉપજ અથવા વેઆજ માંહેથી દર શાલે તેહવાં હરેક ધરમનાં કાંમો ઉપર

ખરચ કરવાનો બંદોબશત તમારી કારોબાર મંડલી શાથે કરવા માંગેતો તે મુ જબ તમારી કારોબાર મંડલી મોહોટી ખુશીની શાથે બંદોબશત કરીને તે શાહે બની તરફથી જે ધરમનું કાંમ કરવાને મુકરર ઠેરવેઆમાં આવે, તે કાંમની શર તો જો તમારી કારોબાર મંડલીની નજરમાં દરૂશત આવેતો તે બજાવવાને હા જરછે કારણ કે હેવાં હેવાં ધરમનાં કાંમો ઇરાંન તરફ ચાલુ રાખવાની મોહોટી અગતછે, વાશતે અગેરજો આપણાં શખી તબેના જરતોશતી શાહેબો હેવાં ધરંમ નાં કાંમો આપણાં પુરાતન વતનમાં ચાલુ રાખવાને વાશતે પોતાનાં દીલ ઉપર લે શેતો તે કાંઈ ભારે પડનાર નથી અને વલી દરએક શાહેબ પોતાની બુલંદ હીમ તથી એક એક અને જુદું જુદું ધરમનું કાંમ ઉઠાવી લેઈને તે તરફ જારી રાખ શેતો આપણું પુરાતન વતન ઇરાંન મધે બાકી રેહેલો આપણો ફીરકો કે જે હાલ મોહોટી દુખ ધરવા જોગ હાલતમાંછે તેહેમાંથી મોકલો થાશે અને વલી તે શાથે મોહોટો શવાબ લાગશે, અગર હેવાં ધરમનાં કાંમો ઇરાંન મધે જેમ બને તેમ ઉતાવલેથી જારી કરવામો આવેતો ઘણુંજ નેક થાએ કારણ કે આપણી તર ફથી ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆ હાલમાં ઇરાંન મધેછે તેટલામાંજ ઉપર લખી જણાવેલાં ધરમનાં શઘલાં અથવા ઘણાંખરાં કાંમ તે તરફ જારી રાખવાનો બનદોબશત થાએતો તે બનદોબશત પતીજ તથા ખાતરી ભરેલો કેહેવાશે.

શેવટે તમારી કારોબાર મંડલી શરવે જરતોશતીઓની જનાબમાં અરજ ગુ જારેચ કે ભારે મુશાબત તથા વાખામાં પડેલા બચારા ઇરાંન દેશનાં રેહેનારા જરતોશતી રેહેવાશીઓને વાશતે જે કાંમ આએ શભાએ ઉઠાવેલુંછે તેહેને શર નજાંમ પોહોચાડવાને શવાબનું કાંમ શમજીને શરવ કોઈએ પોતે પોતાની શ કતી મુજબ મદદ કરવી; કાંએકે ઉપલો શઘલો એહેવાલ વાંચેઆથી શઘલા જર તોશતી શાહેબોની ખાતરી થાશે કે ઇરાંન મધેનાં આપણાં હમજાતી જરતોશતી ઓ ખચીત માઠી અને દુખ ધરવા જોગ હાલતમાંછે અને આએ તરફથી ઘણી એક મદદની હાજતમાંછે, તે એ બીચારા હંમ મજહબી લાચાર ઇરાંનીઓની હાજત પુરી પડે તથા તેઓની માઠી હાલત શુધરે હેવા ઉપાએ જેમ બની આવે તેમ તાકીદથી કરવાની ઘણી જરૂરછે.

આએ ધરંમખાતાંની પુંજીની આએપત તથા ખરચનો હીશાબ આપણી શભાનાં ખજાંનચી શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજીએ તા૦ ૧ લી અકટો બર શને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૨૦ મી મારચ શને ૧૮૬૧ શુધીનો ઉપજાવેઓછે તે આએ એહેવાલની શંગાથે તમારી કારોબાર મંડલીએ તમો શાહેબોની નજ દીક રજુ કરેઓછે તે ઉપરથી તમોને એ ધરંમ ખાતાંની પુંજીની આએપત ત થા ખરચ તથા બીજી શઘલી વીગત મલી આવશે.

રોજ ૧ લો માહા ૮ મો કદીમ તથા માહા ૭ મો શેહેનશાહી શને ૧૨૩૧ ઈઅજદજરદી, તા૦ ૨૩ મી મારચ શને ૧૮૬૨ ઇશવી.

લા૦ રૂશ્તંમજી નશરવાંનજી,

ઇરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત
શુધારવા શારૂ ઊભી થાએલી કારોબાર મંડલીના શરનશીન.

ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધાર વાના ધરમ ખાતાનો એહવાલ રજુ કરવા શારૂ તા० ૨૩ મી મારચ શને ૧૮૯૨ને દીને ભરેલી જાહેર શભાની ઉપજ નીપજનો એહવાલ.

રોજ ૧ લો ને માહા ૮ મો કદીમ તથા માહા ૭ મો શેહેનશાહી શને ૧૨૩૧ યઅજદજરદી, તા० ૨૩ મી મારચ શને ૧૮૬૨ ઈશવીને દીને શેઠ જાંહાં ગીરજી નોશરવાંનજી જશાવાલાની ગોવાલીઆ વાલી વાડીની શાંમણે શેઠ દીન શાહજી માંણેકજી પીટીનાં બંગલા મધે બપોર પછે કલાક બેએ ને અમલે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાની કારોબાર મંડલીએ અતરેનાં જરતોશતીઓની એક જાહેર શભા ઈરાંનનાં જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂ આપણી તરફથી જે જે ધરંમનાં કાંમો ઈરાંન દેશ મધે કરેઆમો આવેઆંછે તે વીશે તથા કેટલાંએક કાંમો ઈરાંન પરાંત મધે શથાપવાની જરૂર જણાંએછે તે બાબે તથા ઈરાંની જરતોશતી પારશીઓ પાશેથી ઈરાંનની શરકાર હાલમાં જજીઓ લીએછે તેહેને શારૂ તથા બીજી બાબદોની ઉપજ નીપજનો એહવાલ વાંચી શંભલાવવાને વાશતે બોલાવેઆમો આવી હતી તાંહાં નીચે લખેલા શાહેબો હાજર હતા.

શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલ.
" ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી.
" રૂશતમજી રતનજી વાડીઆ.
" મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે.
" બહમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી.
" દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાંજી.
" ધનજીભાઈ ફરાંમજી પટેલ.
" દીનશાહ માંણેકજી પીટી.
" નવરોજજી ફરદુનજી.
" મનચેરજી શાપુરજી લંગડાનાં.
" પેશતનજી હોરમજજી કાંમાંજી.
" દોરાબજી બરજોરજી કોપર.
" નશરવાંનજી દીનશાહજી શાએર.
" દોરાબજી ફરાંમજી પાંડે.
" નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટી.

શેઠ કેકોબાદજી હોરમનજી ભરૂચા.
" ડોશાભાઈ ફરાંમજી કરાકા.
" મેહેરવાંનજી રતનજી ઈશકોરૂવાલા.
" ફીરોજજી શોરાબજી મુલાં ફીરોજનાં.
" ખરશેદજી શોરાબજી વાહાડીઆ.
" રતંનજી અરદેશરજી વાહાડીઆ.
" હોરમજજી ઉકડજી દુબાશ.
" ખરશેદજી પાલનજી પાંઉવાલા.
" કાવસજી દીનશાહજી પીટી.
" ખોદાબખશં બીન મેહેરવાંનજી ઈરાંણી.
" શોરાબજી કાવશજી પાંઉવાલા.
" ફરાંમજી દીનશાજી પીટી.
" હોરમજજી દાદાભાઈ બીલીમોરીઆ.
" દાદાભાઈ શાપુરજી દુબાશ.
" ધનજીભાઈ નવરોજજી શુરતવાલા.
" ફરાંમજી દાદાભાઈ બીલીમોરીઆ.
" નશરવાંનજી જમશેદજી ઈશકોરૂવાલા.
" રૂશતંમજી નવરોજજી.
" નાંનાંભાઈ હોરમજજી હારડા.
" રતંનજી સોરાબજી સુરતવાલા.
" શોરાબજી ફરાંમજી માશતર.
" અરદેશરજી નોશરવાંનજી મોદી.
" બેજનજી રૂશતમજી કાંગા.

શેઠ નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ દરખાશત કીધી તે દરખાશતને શેઠ બહમંનજી ફરાંમજી કાંમાંજીએ ટેકો આપેઓ કે આએ શભાની શરનશીનની કુરશી ઉપર શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે બીરાજવું તે શરવે શાહેબોનાં એક મતથી બાહાલ રાખેઆંમાં આવી.

તાર પછે શરનશીને કુરશી લીધા બાદ શરનશીનની તરફથી જણાવેઆમો આવીઉ કે—

તમો શાહેબોને અતરે આનજરોજે તશદી આપવા વીશેનુ કારંણ તા૦ ૧૫ મી મારચ શને ૧૮૬૨ ઈશવીની તેરીખવાલી છપાએલી જાહેર ખબર ઉપરથી જાંણવામાં આવીઉ હશે તે પરમાંણે આપણુ પુરાતમ વતંન જે ઈરાંનછે અને તે દેશનાં રેહેનારા આપણાં હમ મજહબી જરતોશતીઓની હાલત સુધારવા વીશે

નાં ધરમ ખાતાંની ઉપજ નીપજનો એહેવાલ તંમ શાહેબોની આગલ એ ધરંમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીનો શેકરેટારી વાંચી શંભલાવશે.

એ એહવાલ ઉપરથી તમ શાહેબો વાકેફ થાશો કે આપણાં અશલ વતની ઈરાંનીઓની કેહેવી હાલતછે અને તેઓને વાશતે આજ દીન સુધી તેઓની હાલત શુધારવાને શારૂ કેહેવા કેહેવા ઉપાએઓ કરવામાં આવીઆછે ને હજુર પણ કરતા જઈએ છઈએ અને તેઓની કેટલીએક તરેહની હાજતો પુરી પાડવા ની બાકી રેહેલીછે અને તે હાજતો પાર પાડવાને વાશતે કેટલી મદદની જરૂરછે.

એ જરૂરીઆતથી વાકેફ થાએઆથી ઉમેદછે કે આપણા હીંદુસથાંનનાં જર તોશતીઓ પોતાનો શખી હાથ પુરતો લંબાવાને કશીબી કશુર કરશે નહી, અને એ ઈરાન દેશનાં રેહેનારા આપણા હંમદીન જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં તથા હાજત પુરી પાડવાનાં ધરમ ખાતાંમો આશરો આપેઆથી શવાબનો હંમ બેહેરો હાંશેલ થાશે, અને આપણાં પુરાતમ વતનમાં રેહેનારા ગરીબ લાચાર જર તોશતીઓનું દુખ નીવારણ કરવામો મદદ કરનારને ખોદાતાલાની તરફથી તેહે નો બદલો મલેઆ વગર રેહેનાર નથી.

તારપછે શેકરેટારીએ જાહેર શભા ભરવાની જાહેર ખબર વાંચી શંભલાવે આ બાદ ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાની કા રોબાર મંડલીની ઉપજ નીપજનો એહવાલ તથા હીશાબ વાંચી શંભલાવેઓ.

એ એહવાલ વાંચી શંભલાવેઆ પછે શરનશીને કેહી શંભલાવીઉં કે જે કોઈ શાહેબને એ એહવાલ ઉપરથી પોતાનો વીચાર જણાવવો હોએતો તે સુખેથી કેહી શંભલાવવો.

શેઠ દોરાબજી બરજોરજી કોપરે દરખાશત કીધી તેહેને શેઠ નોશરવાંનજી માં ણેકજી પીટીએ ટેકો આપેઓ કે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત સુધારવા શારૂ શથાપેલા ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીએ રૂજુ કરેલો એ ધરમ ખાતાંનો રીપોરટ તથા વહીવટ આએ શભાએ બાહાલ રાખવો તથા એ એહવાલ છપાવી પરગટ કરવો તે શઘલા શાહેબોનાં એકમતથી કબુલ રાખે આમાં આવાં.

૨—શેઠ નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ દરખાશત કીધી તેહેને શેઠ મે હેરવાંનજી રતનજી ઈશકોરૂ વાલાએ ટેકો આપેઓકે આએ રીપોરટ તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ થીતે તા૦ ૨૦ મી મારચ શને ૧૮૬૧ શુધીનો એકદો કરેલોછે, તેજ પરમાંણે હીશાબ પણ એ રીપોરટમાં એકંનદર દાખલ કરવો તે શ રવે શાહેબોએ એકમતથી બાહાલ રાખી.

૩—શેઠ દેરાબજી ફરાંમજી પાંડેનાંએ દરખાશત કીધી જે આએ ધરંમખાતાંની પુંજીનું "ટરશટડીડ" તા૦ ૩ જી જાંનેવારી શને ૧૮૬૧ ને દીને ખાશ શભામાં બાહાલ રાખેઆમાં આવેઉંછે તે પણ એ રીપોરટની શાથે છપાવવું.

એ દરખાશતને શેઠ મનચેરજી શાંપુરજી લંગડાનાંએ ટેકો આપેઓ, તે શઘલા શાહેબોએ એકમતથી બાહાલ રાખી.

૪—શેઠ દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાંજીએ દરખાશત કીધી જે શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે આએ શભાનાં શરનશીનનો ઓહોદો ચાલાકીથી બજાવેઓ વાશતે એવણુનો આએ શભાએ ઉપકાર માંનવો.

એ દરખાશતને શેઠ ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજીએ ટેકો આપેઓ અને શરનશીનનો ઉપકાર માંનીને શભા બરખાશત થાઈ.

મુંબઈની તા૦ ૨૫ મી મારચ શને ૧૮૬૨

સોશબજી ફ્રશતંમજી મુલલાં ફીરોજનાં,
ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઆેની હાલત શુધારવા શારૂ ઊભી થાએલી કારોબાર મંડલીનો સેકરેટારી.

તમારી કારોબાર મંડલી તમ શાહેબોને જાહેર કરેછે કે આએ "રીપોરટ" ઈઆને એહવાલને પાંને ૧૩૫) મે દાખલ કરેલી નોટમાં જણાવેલાં ફારશી ચાર પતરો તેહેનાં ગુજરાતી તરજુમાં શાથે તમો શાહેબોને વાકેફ થાવાને વાશતે નીચે દાખલ કરેઆંછે.

ભાઈ માણેકજી લીમજીભાઈ આંતરીઆએ આલા હજરત અકદસે હોમાએઓન નશરૂદદીન શાહાને મુંબઈવારી અરજી અને પેસકસી શાથે આપેલાંની ફારશી નકલ.

قربان خاک پای جواهر آسای مبارکت شوم

عرضه داشت می نماید کمترین مسافر دعاگو مانکجی لیمجی که این داعی خاکسار از جهت سرپرستی طایفه

زرتشتیه رعیت دولت ابد مدت علیه مدتیست در دار الخلافه سکنا گزیده و با اولیای دولت قوی شوکت ارادت ورزیده و توصیف رعیت پروری و عدالت گستری اعلیحضرت اقدس شهریاری را بجهت اکابران هندوستان همکیشان ایشان مکرر نوشته بود تا اینکه ایشان یک عریضه با مهر و صحیح قریب سیصد نفر بزرگان پارسیان فرستاده اند که بصلاح دید جناب جلالت مآب سر هنری رالبنسن صاحب فدوی مع پیشکشی از قرار تفصیل ذیل

شمشیر مع کمربند زرین قبضه	تفنگ شصت تیری مع چند هزار گلوله دو صندوق	ساعت قاب طلا مع دو زنجیر طلا یک دستگاه	صندوق ساز بزرگ یک دستگاه

لوله منقش باسم مبارک همایون و آلا مع غلاف زرین که در جوف آن عریضه اکابران بر پوست آهو نوشته شده

بطور شایسته با تعظیم و تکریم در پیشگاه حضور معدلت دستور بظهور رسانید. بموجب اشاره انجمن معروض

این خاکسار عریضه نگار می‌شود که در ایام خاقان خلد آشیان اینگروه در یزد و حوالی آن سامان ششهزار
خانوار بودند از ایشان علاوه بر مالیات و صادریات و عوارضات دیوانی باسم جزیه مبلغ دویست
تومان دریافت می‌نمودند ولی بدفعات تغییر و تبدیل در ایام جلوس اقدس شهریاری مبلغ شش
صد و نود و هشت تومان مقرر شده بود چون از این بار گران آن گروه بستوه آمده روز بروز فراری
شده اکنون هزار خانوار باقی نمانده‌اند با وجود این مباشرین دیوانی باز مبلغی بجهت بر آن
افزوده هشتصد و هفتاد و هشت تومان به تیول معتمد الدوله مقرر نموده‌اند و سوای آن مبلغ
سی و پنج تومان از قبیل خانوار ساکنین کرمان دریافت می‌نمایند لاجرم استدعا از بخشش
خسروانه و مکرمت خدیوانه امید آنست که چنانکه در زمان پیشکاری مرحوم میرزا تقی خان مبلغ جزیه
بدهی ارامنه تبریز را معاف و بخشش فرموده‌اند بدان موجب بر این طایفه هم بذل و تصدق فرمایند
یا بعدل و داد تخفیف کافی شایسته اسم شهنشاه با فر و جاه مرحمت شود و حکم محکم صادر گردد که
من بعد ها اولیای دولت قاهره بهیچوجه من الوجوه تغییر و تبدیل نتوانند نمود تا نیکنامی ذات اقدس
همایون در اطراف عالم و باعث دعاگوئی این طایفه ضعیف ساکنین ایران و منت بر اکابران
هندوستان و بر داعی عقیدت بنیان و سبب آبادی ایران مینو نشان خواهد شد حکم
حکم همایون است فی شهر شوال سنه ۱۲۷٤

ભાઈ માંણેકજી લીમજીભાઈ આંતરીઆએ મુશરૂદ દોલા મીરજા જાફરખાંન ઉપર લખેલાં પતરની નકલ.

هو الله تعالی

فدایت شوم چون بر طایفهٔ زرتشتیه ساکنین یزد و کرمان ظلم و ستم از انواع و
اقسام بوده و هست با وجود این ایشان را اهل ذمه دانسته علاوه بر مالیات و صادریات
و عوارضات دیوانی باسم جزیه که مطیع اسلام باشند از ایشان مبلغ هشتصد و سی و شش تومان
میگرفتند و چون این بار گران فوق طاقت ایشان بود لهذا داعی بدون توسط خدمت اولیای
علیه مکرر عارض شده ولی از سبب معزولی صدر اعظم اخراجات و زحمات اولی همگی در حد رفت
و امنای دولت دادرسی ننموده اند بنابراین لابداً بتوسط مستر موری صاحب وزیر مختار دولت
بهیهٔ انگلیس فهرستی مختصر بخدمت خاکپای اقدس همایون رسانیده بود اعلیحضرت شهریاری
بزبان مبارک نوید داده فرموده بودند که بموجب قرار داد سابق رفتار و ما بقی را تخفیف مرحمت
خواهد شد و این اظهار را بتوسط مستر دوریا صاحب بخدمت اولیای دولت مکرر یاد آوری
نموده ولی از سبب کم طالعی اینگروه جناب مستوفی الممالک بقاعده پیش کشی گرفته در عوض
تخفیف بعکس وجه دیگر بران افزوده مبلغ هشتصد و هفتاد و هشت تومان به تیول معتمد الدوله
در سفر همدان مقرر فرمودند از ینجهت داعی را گمان چنین رفت که شاید بجهت توسطی سفارت
خوش نیامده چنین ظلمی را روا داشته باشند بنابراین اکابران هندوستان یک عریضه مع پیشکشی

شایسته فرستاده بودند که آن را خود داعی بحضور مهر ظهور شهریاری رسانیده یک فهرست
جداگانه بمعرفت جناب امین الدوله داده بود و در طبق جواب معظم الیه از قول اقدس شهریاری
جلالت شعار سر هنری رالینسن صاحب و جناب پلی صاحب تعهد کرده بودند که تخفیف کافی
از اعلیحضرت شهریاری مرحمت خواهد شد و چون این امر محوّل بجناب مستوفی الممالک شده بود بنا
بر آن داعی مکرر خدمت آن دو سرور بجهت یادآوری خرج و خوش آمد کوتاهی ننموده ولی از
بدبختی این گروه هیچ وجه امر تا بحال فیصل نیافته چون اکابران هندوستان بجهت رفاهیت
همکیشان خود جمهور شده حساب اخراجات پول وقفیات که باید سال بسال مع گذارشات
دیگر در اظهارنامه چاپ نمایند از این سبب مطالبهٔ جواب عریضهٔ خود را کرده اند حال اینکه داعی
چهار سال است که بجهت همین کارها دوندگی کرده قریب دو هزار تومان خرج نموده ولی هنوز
از عاطفت اقدس همایون مایوس نیستم لهذا استدعا داریم که سواد فهرست اصلی را مع مطالب
این عریضه بنظر اقدس همایون برسانند تا حکم محکم بدستخط مبارک صادر شود و بر طبق
استدعای اکابران معروض منشیان عطارد نشان جواب عریضهٔ ایشان را مرقوم دارند که باعث
نیکنامی شهنشاه در اطراف عالم آشکار و زیادتی امیدواری اکابران مذکور و دعاگوئی

رعیت دولت ابد مدت علیهٔ ایران و احسان
بر داعی عقیدت بنیان خواهد شد باقی ایام
عمر و عزت مستدام و بر دوام باد باد

બાઈ માંણેકજી આંતરીઆએ અકદસે હોમાએઉન શાહા નશરૂદદીન કાજારને છેલલી આપેલી અરજીની અશલ ફારશી નકલ.

قربان خاک پای جواهر آسای مبارکت شوم

عرضه داشت مینماید کمترین مسافر مانکجی لیمجی که دریافتی وجه جزیهٔ طایفهٔ زرتشتیه ساکنین یزد و کرمان

از زمان خاقان خلد آشیان تا این دولت ابد بنیان سوای مالیات و عوارضات دیوانی بر اینقرار بوده و هست

وجه بدهی فارسیان دار العباد یزد

در اواخر عهد خاقان خلد آشیان که شش هزار خانوار بوده اند از قرار سندی که در دست است

[illegible]

پس از آن از بی توجهی حکام بر آن افزوده بودند که تا زمان پیشکاری مرحوم میرزا تقی خان قرار گرفت و فرمان دارند

[illegible]

در پیشکاری میرزا آقا خان فروعات بر آن افزوده شده دریافت می نمودند که سند در دست دارند

[illegible]

در سفر همدان بجای تخفیف بعکس بر آن افزوده شده بتنبول مقرر داشته وجه بدهی جزیه قلیل خانوار ساکنین کرمان

[illegible]

اسنادهای اکابران فارسیان هندوستان و رعایای دولت قوی شوکت علیه ایران چنان است که چون فراری شده اند و هزار خانوار بیش باقی نمانده اند جزیه بالمره معاف یا تخفیف کافی مرحمت شود حکم حکم همایون است

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ શાહાને ઉપલી અરજીની શાથે બજીઆનાં કર વીશેની મુખતેશર ફેહેરેસત (ઇઆને ટીપ) આપેલી અશલ ફારશીની નકલ.

قربان خاکپای جواهرآسای مبارکت شوم

عرضه داشت مینماید کمترین مسافر مانکجی لیمجی که چون ظلم وستم انواع اقسام بر طایفهٔ زرتشتیه ساکنین یزد
و کرمان از حد گذشته است از این سبب اکابران همکیشان ایشان ساکنین هندوستان یک عریضه بر پوست آهو
نوشته در لولهٔ نقره که منقش باسم اعلیحضرت اقدس شهریاری بوده گذارده مع پیشکشی شایسته فرستاده
که آن با فهرست جداگانه بخاکپای جواهرآسای شاهنشاهی قریب دو سال قبل از این اینداعی رسانیده
بود ولی از کم روئی این خاکسار و بمسامحه گذرانیدن اولیا دولت قاهره آن امر تا بحال معوق مانده
و بطول انجامیده از این سبب اکابران معروض مطالبهٔ جواب عریضهٔ خود را می نمایند که وقایع را
در اظهار نامهٔ مستمره چاپ شده با گذارشات همگی با طراف عالم آشکار گردد لهذا سواد فهرست
اصلی را مجدد نگاشته بجهة رسانیدن بنظر کیمیا اثر اقدس همایون والا در جوف مستدعی آنکه بموجب
رعیت پروری و دادگستری اعلیحضرت شهریاری حکم محکم و دستخط مبارک صادر شود که بر طبق استدعای
اکابران معروض مکرمت بی پایان بعمل آمده منشیان عطارد نشان جواب عریضه را مرقوم دارند که باعث
ازدیاد و امیدواری انجمن هندوستان و دعاگوئی رعیت دولت علیهٔ ایران و احسان بگردان
داعی عقیدت نسیان خواهد شد حکم حکم همایون است

ભાઈ માંણેકજી લીમજીભાઈ આંતરીઆએ આલા હજરત અકદશે હોમાએઉન નશરૂદદીન શાહાને મુંબઈવાલી અરજી અને પેસકસી શાથે આપેલાંની ફારશીનો તરજુમો.

તમારા મુબારક પગની જવાહેર જેહેવી ખાક આગલ કોરબાંન થાઉં.

કમતરીન મુશાફર દુઆગો માંણેકજી લીમજી અરજ કરેચ કે આએ ખાકશાર દુઆગો કેટલુંએક થાએઉં જે "દોલતે અબદ મુદતે અલીએ" ઈરાંનની રઈએત જરતોશતી ટોલાની શરપરશતી શારૂ પાએતખત તેહરાંનમો રહેલોછે, અને દોલતે કવી સોકતનાં ઓલીઆઓ શાથે એખલાશ પેદા કીધીચ તેણે તમો આલા હજરતે અકદસે હોમાએઉને શેહેરીઆરીની અદાલત તથા રઈએત પરવરીની તારીફ તેઓનાં હમ મજહબ વાલા હીંદુશતાંનનાં અકાબરોને વારેવાર લખી વાલીતી કે જેથી તેઓએ એક અરીજો આશરે ૩૦૦ બુજરગોની શહીં મોહોર શુધાં મોકલીઓચ કે.જનાંબે જલાલત માંઆબ શર હેનરી રાલીનશન શાહેબની શલાહથી આએ ફીદવી નીચે જણાવેલી પેશકશી શાથે,

તલવાર ૧ તેનાં શુનેરી પટા શુધાં—બંદુક તીર ૬૦ ની તેની ગોલી કેટલાએક હજાર સુધાં પેટી ૨ માં—શુનેરી ઘડીઆલ ૧ તેની શુનેરી શાંકરી ૨ શુધાં—વાજાંની પેટી ૧ પીઆનો જેવી—રૂપેરી નલો તેની ગોલાબતુની ઘેર સુધાં કે જેમાં અકાબરોની અરજીછે અને નલા ઉપર તમોં હોમાએઉનનું નાંમ.

શાએશતે રીતે અને તાજીમ તકરીમથી તમારી ઈનશાફનાં પાએઆ વાલી હજુરમાં પોંહોંચાડું અને તે અનજુમનનાં ઈશારા મુજબ આએ અરીજે લખવામાં આવેચ કે બેહેશતી ખાકાનનાં અઈઆમમાં એ ટોલાની વશતી ઈઅજદ અને તેની હવાલીમાં ૬૦૦૦ ખાંનવારની હતી તેઓ પાશેથી શરકાર માલીઆત અને શાદરીઆત તથા અવારેજાત ઉપરાંત જજીઆને નાંમે તુંમાન ૨૦૦) લેતા હતા પણ વારેઘડીએ ફેરફાર કરતા તમો અકદશે શેહેરીઆરીનાં જલુશમાં તુમાન ૬૯૮) મુકરર થાએઆતા, હેવા મોહોટા ભારથી એ ટોલો આજેજ થાઈ રોજ બરોજ નાહાશી જતાં હાલમાં ૧૦૦૦) એક હજાર ઘેરથી વધારે બાકી રહેઆં નથી તે છતે શરકારી મબાશરો ફરીથી તે જજીઓ વધારી તુમાન ૮૭૮) મોતમદ ઉલદોલાનાં તઈઉલમાં મુકરર કરેઆ હતા અને તે ઉપરાંત તુમાન ૩૫) કેરમાનનાં ટુક રેહેવાશી પાશેથી વશુલ કરેચ વાશતે પાદશાહી બખશેશ અને તમારી બુજરોગીની રહેમતપર તવકો રાખી એજ ચાહુચ કે જેમ મરહુમ મીરજા તકીખાંનની પીશકારી વખતે તબરીજનાં અરમનીઓનો જજીઓ બખશવામાં આવેઓતો તે

જ એ ટોલાપરબી તશદીક કરે અથવા અદલો ઈનશાફ મુજબ ઘટતી છુટ શેહેન શાહાનાં નાંમને લાએકની બખશેશ થાએ અને માહાકમ હોકમ શાદેર થાએ કે હવે પછે કોઈબી ઓલીઆઓ એ બાબતશર વધાર ઘટાર કરી નહી શકે કે જે થી તમો અકદશે હોમાએઉનની નેકનામી દુનીઆંની બધી તરફમાં ફેલાશે અને એ જઈફ ટોલો દુઆગુ રેહેશે તેમજ મમલકતની આબાદીનો શબબ અને હીંદુ શતાંનનાં અકાબરોને આએ એખલાશ રાખનારપર મીનત વધશે, તારીખ "શે હેરે શવાલ" શને ૧૨૭૬ હીજરી.

ભાઈ માંણેકજી લીમજીભાઈ આંતરીઆએ મુશરૂદ દોલા મીરજાં જાફરખાંન ઉપર લખેલાં પતરની નકલ.

ફેદાએત શર્મ, ઈઅજદ અને કેરમાંનનાં રેહેવાશી જરતોશતી ટોલાપર તરે હવાર રીતનો જુલમો શેતમ હતો ને છે, તે છતે તેઓને "હાએલે જમે" (એ ટલે પનાહમો આવેલા) ગણીને માલીઆત તથા શાદરીઆતે અવારેજાતે હકુમતી ઉપરાંત જજીઆને નાંમે એઓ પાશેથી ઈશલાંમની તાબેદારીની શનદ કીજે ૮૩૬) તુમાંન લેતા હતા અને એ ભાર તેઓની તાકાતથી વધારે હોવાને શબબે આએ દુઆગોએ કોઈને વચે નાખીઆ વગર દોલતે અલીએ ઈરાંનનાં ઓલીઆઓ ની ખીદમતમાં વારેઘડીએ આરેજ થાએઓ હતો, પણ શદરે અજમ માંજુલ થા વાથી પેહેલે કરેલો ખરચ ને જેહમત બધી હદર ગેઈ અને તે પછે ઉમનાંએ દોલ તે કશી દાદરશી નહી કીધી તેથી કરી "દોલતે બહીએ" ઈંગલીશનાં વજીર મુ ખતીઆર મી૦ મરે શાહેબની મારફતે એક મુખતેશર ફહેરશત અકદશે હોમા એઉનનાં પગની ખાક આગલ પોહોચાડવામાં આવીતી તેઆરે આલા હજરત પાદશાહે પોતાની મુબારક જબાંનથી નવીદ આપી ફરમાવીઉંતું કે આગલા જ માંનાંનાં કરાર મુજબ મુકરર કરીને બાકીની છુટ આપવામાં આવશે, એ શોખન ને મી૦ દોરીઆ શાહેબની મારફતે આએ દુઆગોએ ઓલીઆએ દોલતની ખી દમતમાં ઈઆદ આવરી કરી હતી, પણ આએ ટોલાની બદબખતીને શબબે મુશતઓફીઉલ મમાલેક કાંએદાશર પીશકશી લેઈ તખફીફ આપવાની વતી ઉલટુ વલી પઈશા વધારીને તુ૦ ૮૭૮) મોતમદ ઉલ દોલાના તઈઉલ દાખલ હમાદાંન ની શફરમાં મુકરર કરવામાં આવેઆ હતા. તેથી કરી આએ દોઆગોને હેવો શ ક ઉપજીઓતો કે અંગરેજી કોઠીદારોએ વચે પરવાને શબબે નેક નજર નહી આ વેઆથી એહવો જુલમ કરબો રવા રાખેઓ હોએ તેટલા વાશતે હીંદુશતાંનનાં અકાબરોએ એક અરીજો શાએશતે પેશકશી શાથે મોકલીઓ હતો કે જે આએ

ફુઆગોએ પોતે પાદશાહની "મોહોબતની નીશાંન બતલાવનાર" હજુરમાં પોં હોંચાડી એક જુદી ફહરેશત જનાબે અમીન ઉદ દોલાની મારફતે આપવામાં આ વીતી અને તેવણે તેનાં જવાબમાં અકદશે હોમાએઉનની તરફથી શરકારે જલાલ ત આશાર શર હેનરી રાલીનશન અને મેજર પેલી શાહેબ આગલ એકરાર આ પેઓતો કે ઘટતી છુટ "આલા હજરતે શેહેરીઆર" થી આપવામાં આવશે અ ને એ કાંમ જેવારે મુશતઓફીઉલ મમાલેકને શોફવામાં આવીઉતું તેઆરથી આએ ફુઆગો વારેઘડીએ તે બેઉ શરવરોને ઈઆદ આપવા શારૂ ખરચ ખુશામ તમાં કશી કોતાઈ નહી કીધીતી, પણ આએ ટોલાની બદબખતીને શબબે કશી વાતે હાલ શુધીમો એ કાંમ ફેશલ થાએઉં નથી અને હીંદુશતાંનનાં અકાબરો પો તાનાં હમજાત ભાઈઓની આસુદગી શારૂ એકઠા થાઈ ધરમ ખરચના પઈશાંનો હીશાબ જે દર વરશે બીજી ગુજારેશો શાથે એનહારનાંમાંમાં છાપતા આવેચ એ ટલા કીજે તેઓ પોતાનાં અરીંજાનાં જવાબ વીશે ઉઘરાંણી કરેચ. અગર હકીર ચાર વરશ થએઆં એ કાંમશર મેહેનત કરતે નજદીક ૨૦૦૦ તુમાંન ખરચી ચુકોચ અને કાંમ અનજામ નહી પોંહોંચીઉ તોબી આએ ફુઆગો અકદશે હોમા એઉનની મેહેરબાંનીપર તવકો રાખી નાશેપાશ થાએઓ નથી એટલા કીજે એશ તેદુઆ એમ રાખેચ કે અશલી ફેહેરશતની નકલ જે આએ શાતેછે તેને આએ અરીજાની મતલબો સુધાં અકદશે હોમાએઉનની કીમીઆ અશર નજરે પોંહોંચા ડવી કે જેથી મોહોકમ હોકમ પાદશાહાનાં મુબારક દશતખત શાથે શાદેર થાએ કે હીંદુશતાંની અકાબરોની એશતેદુઆ મુજબ ઉમેદ પુરી પરતે "મુનશીઆને અતારદ નીશાંન" તેવણની અરીજાનો જવાબ લખી આપે કે જેથી શેહેનશાહા ની નેકનાંમી આખી આલમમાં આશકાર અને તે અકાબરોની ઉમેદવારીનાં વ ધારાનો શબબ થાશે તથા દોલતે અબદમુદતે અલેએ ઈરાંનની રઈએત ફુઆગો બની આએ એશાદતકીશ ઉપર હેશાંન થાશે.

ભાઈ માણેકજી લીમજીભાઈ આંતરીઆએ અકદસે હોમાએઉન શાહા નશરૂદદીન કાજારને છેલલી આપેલી અરજીનો ગુજરાતી તરજીમો.

મુખતેશર ફેહરશત.

તમારા મુબારક પગની જવાહેર જેહેવી ખાક,આગલ કોરબાંન થાઉં.

કમતરીન મુશાફર માંણેકજી લીમજી અરજ કરેચ કે ઈઅજદ અને કેરમા નનાં રેહેવાશી જરતોશતી ટોલા પાશેથી બેહેશતી ખાકાંનનાં અઈઆંમથી તે આ એ અબદબોનીઆંન દેલતમાં શરકારી માલીઆત અને શાદરીઆત કે અવારે જાત ઉપરાંત જે વસુલ કરતા આવેચ તે નીચે મુજબ હતું ને છે.

૨૦૦) બેહેશતી ખાકાનનાં છેહેલા અઈઆંમમાં તેઓની વશતી ૬૦૦૦) ઘેર ની હતી તેઓ પાસેથી તુમાન ૨૦૦) લેતાં જેની શનદ મોજુદછે.

૬૯૮) એ પછે હાકમોએ વધારો કરતે મરહુમ મીરજાં તકીખાંનની પીશકારી વખતે મુકરર જે થાએઓતો તેહેનું ફરમાંન મોજુદછે.

૮૩૬) મીરજાં આગાખાંન શદરે અજમની પીશકારી વખતે વધારો કરી લે તા હતા જેની શનદબી મોજુદછે.

૮૭૮)ા હમાદાંનની શફરમાં છુટની વતી વધારો કરી તઈઉલનાં મુકરર થાએ આચ તુ૦ ૮૭૮)ા તે.

૩૫) એ ઉપરાંત કેરમાંનનાં રેહેવાશી પાશેથી તુ૦ ૩૫) વશુલ કરતા આવેચ.

હીંદુશથાનનાં રેહેવાશી પારશીઓનાં અકાબરોની અને તેમજ આએ "દો લતે કવી શોકતે અલીએ" ઈરાંનની રઈએતની અરજ એછે કે એ ટોલો નાહા શી જાતાં હાલમાં માતર ૧૦૦૦) ઘેરથી વધારે બાકી નથી રહેઓ વાશતે એ જ જીઆની રકમ બીલકુલ માંફ ફરમાવવી અથવા પુરતી છુટ બખશવી, પછી તમો હોમાઈઉંનનો હોકમ.

ભાઈ માંણેકજી લીમજી આંતરીઆએ શાહાને ઉપલી અરજીની શાથે જજીઆનાં કર વીશેની મુખતેશર ફેહેરેસત (ઈઆને દીપ) આપેલાંની ફારશી નકલનો તરજીમો.

તમારા મુબારક પગની જવાહેર જેહેવી ખાક આગલ કોરબાંન થાઉં.

કમતરીન મુશાફર માંણેકજી લીમજી અરજ કરેચ કે તરેહવાર જુલમો શેતમ ઈઅજદ અને કેરમાંનનાં રેહેવાશી જરતોશતી ટોલાપર ગુજરેલોછે તેથી તેઓનાં હમ મજહબવાલા હીંદુશતાંનનાં રેહેવાશી અકાબરોએ એક અરજી હરનનાં ચાંમડાંપર લખેલીને રૂપેરી નલામાં કે જે પર તમો આલા હજરતે અકદશે શેહેરીઆરનુ નાંમ કોતરેલું હતું તેમાં મુકી શાએશતે પેશકશી શાથે મોકલીતી કે જે આએ દુઆગોએ જુદી ફહરેશત શાથે તમો શેહેનશાહાના પગની જવાહેર જેહેવી ખાક આગલ બે વરશ થાએઆં પોંહોંચાડવામાં આવીચ, પણ આએ ખાકશાર શરમાઉ હોઆને શબબે અને દોલતે કાહરેનાં ઓલીઆઓએ ઢીલ નાખવાને લીધે એ કાંમ હાલ સુધી પરત પરી વધારે દાહાડા લાગાચ. એટલા શબબે ઉપર કહેલા અકાબરો પોતાનાં અરીજાનો જવાબ માંગેચ કે બીજી ગુજારેશો શાથે રીપોરટમાં છપાવીઆથી દુનીઆંની બધી જગોએ આશકાર થાએ એટલા વાશતે અશલી ફહરેશતની નકલ ફરી લખી અતરે બીડીચ કે અકદશે હોમાએઉનની કીમીઆં અશર નજરે પોંહોંચે, અરજ એછેજે અદાલતથી અને રઈએત પરવરીથી તમો આલા હજરતનો મોહોકમ હોકમ અને મુબારક દશતખત શાદેર થાએ કે અકાબરોની ખાહેશ મુજબં બીપાએઆંન મકરમત થાએઆ પછે "મુનશીઆને અતારદ નીશાંન" તેવોનાં અરીજાનો જવાબ લખે કે હીંદુશતાંની અનજુમનની ઉમેદવારીમેં વધારો થાશે અને દોલતે અલીએ ઈરાંનની રઈએત દુઆગો રેહેશે તેમજ આએ એખલાશ રાખનારપર હેશાંન થાશે, પછેતો જેમ તમો હોમાઈઉનનો હોકમ.

ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત સુધારવાના ફંડ ખાતાંનો હીશાબ તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ થીતે તા૦ ૨૦ મી મારચ શને ૧૮૬૧ સુધી વરશ ૨ અને ૫ મહીના અને ૨૦ દીવશ સુધીની ઉપજ તથા ખરચનો તેહેની વીગત.

જમે પાશું

૩૫૩૨૨૨૧૫ ગએઆં વરશની બાકી પુંજી રૂ૪૬૭૨૨૨૧૫ દો૦

૭૦૦૦) શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીનાં ખાતાંની શરકારી નોટ ૧ રૂ૭૦૦૦) ની ઉપલા હીશાબમો શાંમેલ કીધીછે પણ એવંણનું ખાતું જીદું પાડી એ રૂપીઆ તે ખાતાંમાં જમે કીધાછે વાશતે ઉપલા હીશાબમાંથી બાદ.

૪૪૦૦) જજીઆના રૂ૪૪૦૦) ઈરાનથી આવેલા હતા તે પણ ઉપલા હીશાબમાં જમે કરેઆછે તે એ મધેથી બાદ કરીને જજીઆના હીશાબમાં જમે આપેઆછે તે બાદ.

૩૫૩૨૨૨૧૫ બાકી નકી પુંજી.

૧૬૭૭૩)૧૧ હાલત શુધારવાને નાંમે વશુલ થાએઆ.

૩૯૮૨) બખશેશ તરીકે ભરાએલા વશુલ થાએઆ.

૫૦૦) શેઠ પેશતનજી હોરમનજી કાંમાજીએ.
૫૦૦) શેઠ દોરાબજી બરજોરજી કોપરે.
૩૦૦) શેઠ કેકોબાદજી તથા શોરાબજી હોરમજીની કંપનીએ.
૨૦૧) શેઠ નશરવાંનજી રતનજી.
૨૫૦) શેઠ રતનજી માંણેકજી બનાજી.
૫૦) શેઠ હોરમનજી રતનજી બનાજી.
૨૦૧) શેઠ અરદેશરજી એદલજી ચીનાઈ.
૧૫૧) શેઠ મેહેરવાંનજી માંણેકજી પટેલ.
૧૫૦) શેઠ પેશતનજી હોરમનજી હાંડીશનના છોકરાવો.
૧૨૫) શેઠ દીનશાજી એદલજી લાંમના.
૫૦) શેઠ નશરવાંનજી નવરોજજી દંનદાશ.
૧૦૦) શેઠ દાદાભાઈ બેરાંમજી બનાજી.
૧૦૧) શેઠ દોરાબજી ફરાંમજી પાંડે.
૧૨૫) શેઠ નવરોજજી કાવશજી દારૂખાંનાવાલા.
૧૨૫) શેઠ ફરાંમજી નવરોજજી દારૂખાંના વાલા.
૧૨૫) શેઠ મેહેરવાંનજી નશરવાંનજી ભાવનગરીઆ.
૧૦૦) શેઠ કાવશજી હોરમનજી શરાફ તથા શોરાબજી શાપુરજી માશતર.

જમે પાનું.

૧૦૧) શેઠ બેજનજી કાવશજી બાંબોટવાલા.
૧૫૦) શેઠ નશરવાંનજી દીનશાજી શાએર.
૫૦) શેઠ મેહેરવાંનજી રતનજી ઈશકોરૂવાલા.
૧૨૫) શેઠ જાલભાઈ દોરાબજી ભીમજી ઉમરીગર.
૩૦) બંનદે ખોદાને નાંમે.
૨૫) શેઠ માંણેકજી ફરાંમજી પટેલ.
૨૫) શેઠ શોરાબજી શાપુરજી.
૫૧) શેઠ પેશતનજી દાદાભાઈ વશઈગરા.
૫૧) શેઠ જાંહાંગીરજી ફરાંમજી દાવર.
૧૫) શેઠ નોશરવાંનજી હોરમનજી મેહેતાના.
૨૫) શેઠ મેહેરવાંનજી અશપંદીઆરજી મોદી શુરતના.
૨૫) શેઠ મનચેરજી ફરાંમજી પટેલ.
૨૫) શેઠ કાવશજી મેરવાંનજી જોગાજીના શુરતના.
૨૫) શેઠ ખરશેદજી રૂશતમજી ઈનજનેર.
૩૦) શેઠ પેશતનજી દારાશા શેઠના.
૧૫) શેઠ બેરાંમજી એદલજી લાહેર.
૨૫) શેઠ શોરાબજી તથા ખરશેદજી નવરોજજી વાડીઆ.
૨૫) શેઠ કાવશજી હોરમનજી ઘાંધી.
૫) શેઠ માંણેકજી બેરાંમજી લાહેર.
૫) બાઈ દીનબાઈ તે બેરાંમજી લાહેરની ધણીઆંની.

૩૯૮૨)

૯૮૦૬) ઉઠમણામાં ભરાએલા વશુલ થાએઆ,

૨૫) શેઠ શાપુરજી નશરવાંનજી દંડાશે પોતાના બાવા નશરવાંનજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ અશપંદીઆરજી રેશુલજી મેહેમવાલાએ પોતાની માતાજી હીરાંબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ નવરોજજી ભીખાજી કુટારે પોતાના ભાઈ માંણેકજીની નઈઅતે.
૪૦) શેઠ બેરાંમજી નશરવાંનજી દાંતરાએ પોતાના ભાઈ બેજંનજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ કેકોબાદજી હોરમનજી ભરૂચાએ પોતાના કાકા શેરીઆરજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ મેરબાઈ તે હોરમનજી એદલજી કેમેશરીવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાનાં માતાજી ચાંદનબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ પીરોજબાઈ તે માંણેકજી હોરમનજી કેમેશરીવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાનાં મમાઈ શાશું ચાંદનબાઈની નઈઅતે.

જમે પાનું.

૧૫૦) બાઈ જરબાઈ તે શેઠ બેજંનજી નશરવાંનજી દાંતરાની વીધવાએ પોતાના ખાવંદ બેજનજીની નઈઅતે.
૧૫) શેઠ નવરોજજી શેરીઆરજી ભરૂચાએ પોતાના બાવા શેરીઆરજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ શોરાબજી કાવશજી ભરૂચાએ પોતાના દોશત માંણેકજી કુટારની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ દોરાબજી ભીમજીભાઈ ઉમરીગરે પોતાના ભાઈ ધંનજીભાઈની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ કાવશજી એદલજી મોદીના છોકરાઓએ પોતાના બાવા કાવશજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ કુવરબાઈ તે અરદેશર કાવશજી મોદીની ધણીઆંનીએ પોતાના શશરા કાવશજીની નઈઅતે.
૧૨૫) શેઠ જીવંણજી રૂશતમજી અપુના છોકરાઓએ પોતાના બાવા રૂશતંમજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ વીરબાઈજી તે હોરમજજી ડોશાભાઈ માલેગાંમવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાના ખાવંદ હોરમજજીની નઈઅતે.
૨૦) બાઈ જરબાઈ તે એદલજી કુવરજી લીલાંઉવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાના શશરા કુવરજીની નઈઅતે.
૧૫૦) બાઈ ગુલબાઈ હીરજીભાઈએ પોતાના ભાંણેજ રૂશતંમજી હોરમજજી કાંમાજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ બેરાંમજી દાદાભાઈ જીલાનાએ પોતાની ધણીઆંણી આઈમાએની નઈઅતે.
૨) શેઠ હીરાજી લીમજી ટીકીનાએ પોતાની વહુ પીરોજબાઈની નઈઅતે.
૩૫) શેઠ ફરદુનજી હોરમજજી લશકરીએ પોતાની ભતરીજી આઈમાએની નઈઅતે.
૧૦) બાઈ હમાબાઈ તે પેશતનજી ડોશાભાઈ શેઠનાની ધણીઆંનીએ પોતાના ખાવંદ પેશતનજીની નઈઅતે.
૧૦) બાઈ રતનબાઈ તે પેશતનજી ડોશાભાઈ શેઠનાની માએ પોતાના છોકરા પેશતનજીની નઈઅતે.
૩) બાઈ ધનબાઈ તે મોધરાજી પેશતનજી ભરૂચાની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરી દીનબાઈની નઈઅતે.
૨) શેઠ ખરશેદજી કુવરજી ભરૂચાએ પોતાની ધણીઆંની દીનબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ દોરાબજી હોશંગજી ગજદરે પોતાની ફુઈની છોકરી ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ ભીખાઈજી તે શાપુરજી દોરાબજી લશકરીની છોકરીએ પોતાની ભતરીજી આઈમાએની નઈઅતે.

જમે પાશું.

૨૫) શેઠ પેશતનજી બેરાંમજી શુરતીના છોકરાઓએ પોતાના બાવા પેશતનજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ જીલુબાંઈ તે ફરાંમજી કોહોલાની છોકરીએ પોતાની નરંદ આઈમાએની નઈઅતે.
૨) શેઠ ફરાંમજી મેરવાંનજી શરાફે પોતાની ભોજાંઈ માંણેકબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ માંણેકબાઈ તે માંણેકજી દાદાભાઈ શેઠની છોકરીએ પોતાનાં કાકા કાવશજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ હોરમજજી શાપુરજી પાટકે પોતાની બેહેન જીવણબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ ભીખાજી એદલજી કેમેશરી વાલાએ પોતાનાં ભાઈ નશરવાંનજીની નઈઅતે.
૩) બાઇ મેરબાઈ તે બેરાંમજી ભરૂચાની છોકરીએ પોતાની ભાંણેજ શુનાબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ શેરાબજી મેરવાંનજી શરાફે પોતાની ધણીઆંની માંણેકબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે મનચેરજી વાછાની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરી માંણેકબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ એદલજી આદરજી માશતરે પોતાની ભાંણેજ વહુ શુનાબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ શેરાબજી નશરવાંનજી શેઠનાંએ પોતાનાં કાકાનાં છોકરા કાવશજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ બચુબાઇ તે નવરોજજી નરીમાંનની ધણીઆંનીએ પોતાની વહુ શુનાબાઈની નઈઅતે.
૧૫) બાઈ રતનબાઈ તે ધનજીભાઇ ભીમજી દારૂવાલાની છોકરીએ પોતાનાં બાવા ધનજીભાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ હોરમજજી માંણેકજી પોચખાનાં વાલાએ પોતાનાં દોશત કાવશજી દાદાભાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ કાવશજી ડોશાભાઈ શંતોકે પોતાની માતાજી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૩) શેઠ કાવશજી મેરવાંનજી ભીંગરનાંએ પોતાની ભાંણેજ માંણેકબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ રતનજી પેશતનજી દારૂવાલાએ પોતાનાં વેહેવઈ ધનજીભાઈ ભીમજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ કેખશરૂ હોરમજજી ખંભાતાએ પોતાનાં માતાજી વીરબાઈજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ શેરાબજી અરદેશર શેઠનાં છોકરાવોએ પોતાનાં બાવા શેરાબજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ ખરશેદજી શેરાબજી શેઠનાએ પોતાનાં બાવા શેરાબજીની નઈઅતે.

જમે પાશું.

૫) બાઈ ખરશેદબાઈ તે રતનજી મનચેરજી મુશની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરી ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ રતનજી મનચેરજી મુશનાં છોકરાવોએ પોતાની બેહેન ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૧૪૦) શેઠ નવરોજજી ફરાંમજી બોદ ગુજરેઆ તેથી એવણનાં શગાવોએ આપેઆ :—

૧૦૦) મરનારનાં છોકરાવોએ આપેઆ.
૧૦) મરનારની ધણીઆંનીએ આપેઆ.
૧૦) મરનારની ભોજાઈ ધનબાઈજીએ આપેઆં.
૧૦) વહુ ખરશેદબાઈએ આપેઆ.
૧૦) વહુ કુવરબાઈએ આપેઆ.

૧૦) શેઠ દીનશા નવરોજજી બોદનાંએ પોતાની ફુઈ નવાજબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ નશરવાંનજી નવરોજજી બોદનાંએ પોતાની ફુઈ નવાજબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ દારાશા નવરોજજી બોદનાએ પોતાની ફુઈ નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ વીરબાઈ તે એદલજી ભીખાજી મોરીઆની છોકરીએ પોતાનાં માતાજી નવાજબાઈની નઈઅતે:
૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે એદલજી ભીખાજી મોરીઆની છોકરીએ પોતાનાં માતાજી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ રશતમજી ફરાંમજી બોદે પોતાની બેહેન નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫) બાંઈ જાઈજી તે એદલજી ભીખાજી મોરીઆની છોકરીએ પોતાનાં માતાજી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫) રશતમજી ફરાંમજી બોદે પોતાનાં ભાઈ. નવરોજજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ ધનજી એદલજી લવંગીઆએ પોતાની ધણીઆંની જીવણબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ ફરાંમજી કાવશજી ઢોલી કુકાનાએ પોતાની બેહેન જીવણબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ રૂશતમજી જમશેદજી પીરે પોતાની ભોજાઈ ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૨૦) શેઠ હીરજીભાઈ નવરોજજી નગરવાલાએ પોતાની ફુઈ ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ નવરોજજી નશરવાંનજી વકીલે પોતાના બંધેવી હોરમજજીની નઈઅતે.
૧૦૦) શેઠ બેરાંમજી કાવશજી મીઠુજીએ પોતાનાં બાવા કાવશજીની નઈઅતે.

જમે પાસું.

૨૫) શેઠ અરદેશર મેહેરવાંનજી જીવાદારૂ ભરૂચાએ પોતાનાં બાવા મેહેરવાંનજી તથા મમાવા પેશતનજીનાં પુનને કીજે.

૨૫) શેઠ મનચેરજી એદલજી ગીમીનાએ પોતાનાં બાવા એદલજીનાં પુનને કીજે.

૫૦) બાઈ કુવરબાઈ તે શેરાબજી ખરશેદજી ઠુંઠીની વીધવાએ પોતાનાં ખાવંદ શેરાબજીનાં પુનને કીજે વાલકેશરમાં અગીઆરી બાંધી તે બાબે જશનમાં.

૨૫) શેઠ કાવશજી તથા શેરાબજી હોરમજજી શરાફે પોતાનાં મામા ખરશેદજીની નઈઅતે.

૫) શેઠ આદરજી માંણેકજી માજુએ પોતાનાં મમાવા આદરજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ બેજનજી મનચેરજી બારીઆએ પોતાની ભાંણેજ હીરાંબાઈની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ ખરશેદજી મનચેરજી બારીઆએ પોતાની ધણીઆંની હીરાંબાઈની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ રૂશતમજી ખરશેદજી બારીઆએ પોતાનાં માતાજી હીરાંબાઈની નઈઅતે.

૫૦) શેઠ રૂશતમજી પેશતનજી બાકશટરે પોતાની ફુઈનાં છોકરા પોહોચાજી શેલાંનમો હક થાએઆ તેવણની નઈઅતે.

૧૦૦) શેઠ ફરાંમજી પેશતનજી પાંડે પોતાનાં છોકરા પોંહોંચાજી શેલાંનમો હક થાએઆ તેવણની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ બેજનજી ફકીરજી ઘોડાનાં દલાલે પોતાની શાશુ માંણેકબાઈની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ કાવશજી શેરાબજી ઉમરીગરનાં છોકરાવોએ પોતાનાં બાવા કાવશજીની નઈઅતે.

૫) બાઈ નવાજબાઈ તે શેરાબજી બેહેરાંમજીની છોકરીએ પોતાનાં બાવા શેરાબજીની નઈઅતે.

૭) શેઠ માંણેકજી બરજોરજી બતીવાલાએ પોતાની ભાંણેજ બાઈઆઈની નઈઅતે.

૫૦) શેઠ કાવશજી જમશેદજી દાજી ગાંધીનાએ પોતાનાં બાવા જમશેદજીની નઈઅતે.

૧૫) બાઈ ભીખાઈજી તે જમશેદજી માંણેકજી દાજી ગાંધીની દીકરીએ પોતાનાં બાવા જમશેદજીની નઈઅતે.

૧૦૧) શેઠ જમશેદજી ખરશેદજી કાપડ વાલા શુરતનાંએ પોતાની માતાજી કુવરબાઈની નઈઅતે.

૫) શેઠ કુવરજી નાથાભાઈ મેહેતાનાએ પોતાનાં બંધેવી એદલજીની નઈઅતે.

જમે પાશ્નં.

૧૫) શેઠ પાલનજી પેશતનજી ડાકટરે પોતાનાં દોશત જ મશેદજીની ધણીઆંની શુનાંબાઈની નઈઅતે.
૧૦૦) શેઠ મેરવાંનજી રતનજી ઇશકુરૂ વાલાએ પોતાનાં મામા શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીની નઈઅતે.
૧૦૦) બાઈ આવાંબાઈ તે રતનજી પારેખની ધણીઆંની એ પોતાનાં ભાઈ શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીની નઈઅતે.
૧૦૦) શેઠ નશરવાંનજી મંનચેરજી કાંમાજીના છોકરાઓએ પોતાના માતાજી શુનાબાઈની નઈઅતે.
૧૫૦) બાઈ ગુલબાઈ તે શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીની દીકરીએ પોતાના માતાજી શુનાંબાઈની ન૦
૨૫) બાઈ ગુલબાઈ તે મનચેરજી હીરજીભાઈ નશાવાલાની દીકરીએ પોતાની ફુઈ શુનાંબાઈની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ નવાજબાઈ તે બેજનજી ટેમુલજી લાહેરની ધણીઆંનીએ પોતાની વહુ બાઈઆઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ માણેકજી પાલણજી કરંજીઆએ પોતાના કાકાના છોકરા હોરમજજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ હોરમજજી નશરવાંનજી ગજદરે પોતાની છોકરી ગુલબાઈના પુનને કીજે.
૨૫) શેઠ નવરોજજી રૂશતમજી ઈજનેરે પોતાના મામાના છોકરા નવરોજજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ શુનાબાઈ તે નશરવાંનજી ગોટલીબાજની ધણીઆંનીએ પોતાની દીકરીની વહુ પીરોજબાઈની ન૦
૭) શેઠ બેરાંમજી પેશતનજી કરાંણીએ પોતાની બેહેન હીરાંબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ બમનજી જમશેદજી મુલાંએ પોતાના ભાગીઆ શેરાબજી હુંડીની નઈઅતે.
૫) શેઠ ભીખાજી ચાંનજી કરંજીઆએ પોતાની છોકરી કુવરબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ શેરાબજી રૂશતમજી દલાલે પોતાના ભાઈ હોરમજજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ કાવશજી એદલજી બીશનીના છોકરાવોએ પોતાના મામા હોરમજજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ ખરશેદજી રૂશતમજી ઈજનરે પોતાના મામાના છોકરા નવરોજજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ ગુંલબાઈ તે શેરાબજી માજુની ધણીઆંનીએ પોતાના બાવાં આદરજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ આંવાંબાઈ તે આદરજી માંકીનાની ધણીઆંનીએ પોતાના ખાવંદ આદરજીની નઈઅતે.
૧૦૦) બાઈ ધનબાઈજી તે શેઠ ધનજીભાઈ નશરવાંનજી કાં

.જમે પાશં.

માજીની વીધવાએ પોતાના ખાવંદ ધનજીભાઈની ન૦
૧૦) બાઈ હમાએજી તે શાપુરજી ભેદવારની ધણીઆંની એ પોતાના છોકરા નશરવાંનજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ પાલણજી રતનજી ભેદવારના છોકરાઓએ પોતાના કાકાના છોકરા નશરવાંનજીની નઈઅતે.
૧૫) બાઈ રતનબાઈ તે પેશતંનજી નશરવાંનજી માલેગામ વાલાની ધણીઆંનીએ પોતાની વહુ હાંશીબાઈની ન૦
૧૦) શેઠ કાવશજી માંણેકજી વાછાએ પોતાની છોકરી પીરોજબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ નવાજબાઈ તે એદલજી મોરીઆની ધણીઆંનીએ પોતાના ભાઈ નવરોજજીની નઈઅતે.
૨૧) શેઠ એદલજી ભીખાજી મોરીઆના છોકરાઓએ પોતાના માતાજી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ ફરાંમજી કાવશજી તે માંણેકજી મેહેતાનાએ પોતાના શાશુ વીરબાઈજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ હોરમજી શોરાબજી બારભાએઆએ પોતાની વહુ નવાજબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ હીરજીભાઈ હોરમજી બારભાએઆએ પોતાની ધણીઆંની નવાજબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ માંણેકજી હોરમજી બારભાએઆએ પોતાની ભોજાઈ નવાજબાઈની નઈઅતે.
૧૫) શેઠ મનચેરજી પેશતનજી બાહાધુરજીએ પોતાના બાવાના મામા કાવશજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ રતનબાઈ તે અરદેશર પુણેગરની છોકરીએ પોતાના શગા શોરાબજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ ગુલબાઈ તે અરદેશર પુણેગરની છોકરીએ પોતાના શગા શોરાબજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ માંણેકબાઈ તે નવરોજજી કેલાંવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાના ભાઈ હોરમજીની નઈઅતે.
૩૫) બંદે ખોદાએ મીઠીબાઈ તે કાવશજી હોરમજી ગાંધીની ધણીઆંનીનાં પુનને કીજે.
૩૦) શેઠ નશરવાંનજી કુવરજી કોપરે પોતાનાં માતાજી આવાંબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ એદલજી જમશેદજી ખરાશે પોતાની ભતરીજી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ અરદેશર જમશેદજી ખરાશે પોતાની ભતરીજી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ આઈમાએ તે ફરાંમજી પેશતનજી પાંડેલની છોકરીએ પોતાની બેહેન ભીખાઈજીની નઈઅતે.

જમે પાસું.

૨૫) શેઠ નવરોજજી કેકોબાદજી દમણવાલાએ પોતાના બાવા કેકોબાદજીની નઈઅતે.
૨૦) શેઠ કાવશજી ડોશાભાઈ શુરતીના છોકરાવોએ પોતાના બાવા કાવશજીની નઈઅતે.
૨૦) બાઈ દીનબાઈ તે કાવશજી ડોશાભાઈ શુરતીની વીધવાએ પોતાના ખાવંદ કાવશજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ વીરબાઈજી તે માંણેકજી ખરાશની બેટીએ પોતાના ભાઈ ઉકડજી ખરાશની છોકરી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫૦) બાઈ મેરબાઈ તે શેરાબજી જાંગીરજી દાવરની ધણીઆનીએ પોતાની ભાંણેજ ભીખાઈજીની નઈઅતે.
૧૦૦) શેઠ મોદી શેરાબજી વાછાગાંધીનાં છોકરાવોએ ભાઈ માંણેકજીની ધણીઆની હમાબાઈની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ માંણેકજી શેરાબજી વાછાગાંધીએ પોતાની ધણીઆની હમાબાઈની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ ગુલબાઈ તે જમશેદજી ખરશેદજી બતીવાલાની ધણીઆનીએ પોતાની છોકરી હાંશીબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ હોરમજજી ખરશેદજી બતીવાલાએ પોતાની ભતરીજી હાંશીબાઈની નઈઅતે.
૫૦) બાઈ દીનબાઈ તે ફરાંમજી નવરોજજી હાએવાએની ધણીઆનીએ પોતાનાં વેવાંણ ભીખાઈજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ કુવરબાઈ તે અરદેશર ફરદુનજી પુનેગરની ધણીઆનીએ પોતાના શગા શેરાબજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ નશરવાંનજી જમશેદજી વકીલે પોતાના જમાઈ હોરમજજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ મેરબાઈ તે જમશેદજી મનચેરજી મુશની ધણીઆનીએ પોતાની ભતરીજી હોશીબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ ફરાંમજી રૂશતમજી વાછાએ પોતાની માતાજી કુવરબાઈની નઈઅતે.
૭૫) શેઠ રૂશતમજી રતનજી વાડીઆએ પોતાના ભતરીજા ફરાંમજીની છોકરી જરબાઈની નઈઅતે.
૭) બાઈ મેરબાઈ તે દોરાબજી કુવરજી માજુની વહુએ પોતાના મમાવા આદરજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ રતનબાઈ તે આદરજી માંણેકજી માજુની વહુએ પોતાના શશરા આદરજીની નઈઅતે.
૭૫) શેઠ ફરાંમજી અરદેશર વાડીએ પોતાની છોકરી જરબાઈની નઈઅતે.
૨૦) બાઈ પીરોજબાઈ તે દાદાભાઈ નશરવાંનજી ભાવનરવાલાની ધણીઆનીએ પોતાના શશરા નશરવાંનજીની નઈઅતે.

જમે પાશું.

૧૫) બાઈ રતનબાઈ તે અરદેશર હોશાબાઈ મુનશીની છોકરીએ પોતાના શશરા કાવશજીની નઈઅતે.

૫) બાઈ જરબાઈ તે કાવશજી દીનશા એડન વાલાની ધણીઆંનીએ પોતાનાં ભાઈ રૂશતમજીની નઈઅતે.

૧૦) બાઈ હીરાંબાઈ તે જીવણજી બમનજી મેહેતાની ધણીઆંનીએ પોતાનાં માતાજી દીનબાઈની નઈઅતે.

૫) શેઠ ખરશેદજી હોરમનજી દાજીનાંએ પોતાનાં બાવા હોરમનજીની નઈઅતે.

૫૦૦) શેઠ પેશતનજી હોરમનજી ભરૂચાએ પોતાનાં ભાઈ શોરાબજી મહુડાંવાલાની નઈએતે મરનારની પુજીમાંથી.

૨૫) શેઠ માંણેકજી ખરશેદજી દાજી બરજોરનાંએ પોતાનાં કાકા શોરાબજીની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ ધનબાઈ તે દાદાભાઈ પેશતનજી વાહાડીઆની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરીની છોકરી જરબાઈની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ રતનજી બમનજી દુબાશે પોતાની માશીનાં છોકરા દાદાભાઈ કાવશજીની નઈઅતે.

૫૧) શેઠ ફરાંમજી હોરમનજી શેઠનાંએ પોતાની ધણીઆંની પીરોજબાઈની નઈઅતે મરનારનાં ફંડમાંથી.

૨૫) શેઠ ફરાંમજી હોરમનજી શેઠનાંએ પોતાની ધણીઆંની પીરોજબાઈની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ રતનબાઈ તે હોરમનજી બમનજી શેઠનાંની ધણીઆંનીએ પોતાની વહુ પીરોજબાઈની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ શુનાબાઈ તે હોરમનજી બમનજી શેઠનાંની દીકરીએ પોતાની ભોજાઈ પીરોજબાઈની નઈઅતે.

૧૦૦) શેઠ મોદી શોરાબજી વાછાધાંધીના છોકરા માંણેકજીની વહુ જરબાઈની નઈઅતે.

૨૦૦) શેઠ માંણેકજી શોરાબજી વાછાધાંધીએ પોતાનાં છોકરા અરદેશરની ધણીઆંની——ની નઈઅતે.

૫) શેઠ બેજનજી રૂસતમજી આંનજીએ પોતાનાં મામા હોરમનજીની નઈઅતે.

૭૫) શેઠ કાવશજી રેમુલજી ફલાહાનાં છોકરાવોએ પોતાનાં બાવા કાવશજીની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ એદલજી ઉકડજી કાશીનાથે પોતાની ભોજાઈ હોશીબાઈની નઈઅતે.

૫) બાઈ મેહેરબાઈ તે ઉકડજી બમનજી કાશીનાથની ધણીઆંનીએ પોતાની વહુ હોશીબાઈની નઈઅતે.

૧૦) બાઈઆઈ તે પાલનજી ખરશેદજી કામાની ધણીઆંનીએ પોતાનાં બંધેવી દાદાભાઈની નઈઅતે.

જમે પાશું.

૨૦) શેઠ માંણેકજી એદલજી ગાડીવાલાએ પોતાનાં શશરા રતનજી કલકતામાં હક થાએઆ તેવણની નઇઅતે
૫) બાઈ બચુબાઇ તે દોરાબજી બેરાંમજી મરાવાલાની છોકરીએ પોતાનાં કાકા શોરાબજીની નઇઅતે.
૫૦) શેઠ રતનજી બેરાંમજી બીશનીનાં છોકરાવોએ પોતાનાં બાવા રતનજી કલકતામાં હક થાએઆ તેવણની નઇઅતે.
૫) શેઠ દાદાભાઈ કાવશજી અખબારે શોદાગરે પોતાની છોકરી મેરબાઈની નઇઅતે.
૧૦) શેઠ એદલજી માંણેકજી ગાડીવાલાએ પોતાનાં મમાવા રતનજીની નઇઅતે.
૫૦) શેઠ પાલનજી મેરજીનાં છોકરાવોએ પોતાનાં ભાઈ જીવણજીની નઇઅતે.
૫૦) શેઠ બમનજી તથા ધનજીભાઇ પેશતનજી વઇદે પોતાનાં બાવા પેશતનજીની નઇઅતે.
૨૫) બાઈ વીરબાઈજી તે પેશતનજી શોરાબજી વઇદની વીધવાએ પોતાનાં ખાવંદ પેશતનજીની નઇઅતે.
૫૦) બાઇ બચુબાઈ તે હીરજીભાઈ હોરમજજી શેઠનાની છોકરીએ પોતાનાં મમાઈ હમાંબાઈની નઇઅતે મરનારનાં ફંડમાંથી.
૨૫) બાઈ ભીખાઈજી હીરજીભાઈ હોરમજજી શેઠનાની ધણીઆનીએ પોતાના શાશુ હમાબાઈની નઇઅતે.
૨૫) શેઠ હીરજીભાઈ તથા ફરાંમજી હોરમજજી શેઠનાએ પોતાની ફુઇ હમાબાઈની નઇઅતે.
૧૦) શેઠ જમશેદજી માંણેકજી વાછાએ પોતાના મામી કુવરબાઈની નઇઅતે.
૨૫) શેઠ જમશેદજી ફરાંમજી કઠોટે પોતાના ભાઈ હોરમજજીની નઇઅતે.
૫) શેઠ શોરાબજી ખરશેદજી પાંઉવાલાએ પોતાના મામા શોરાબજીની નઇઅતે.
૧૦૦) શેઠ ફકીરજી માંણેકજી દાવરે પોતાના બાવા માંણેકજીની નઇઅતે.
૫) બાઈ કુવરબાઇ તે માંણેકજી લુલાજીની ધણીઆંનીએ પોતાના છોકરા હોશાભાઈની નઇઅતે.
૫) શેઠ દાદાભાઈ શોરાબજી ચીનાઇએ પોતાના મમાઈ ખરશેદબાઈની નઇઅતે.
૫૦) શેઠ દારાશા મેરવાંનજી શેઠનાએ પોતાનાં માતાજી હમાંબાઈની નઇઅતે.
૧૫) શેઠ રતનજી ફરાંમજી વાછાએ પોતાના દોશત બેજનજી ફકીરાજીની નઇઅતે.

જમે પાનું.

૨૦) શેઠ બેરાંમજી નશરવાંનજી દાંતરાએ પોતાના વેવાઇ પેશતનજી ખરશેદજી કાંમાની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ નવરોજજી બેજનજી ઘોડા દલાલે પોતાના બાવા બેજનજીની નઈઅતે.

૫૦) શેઠ નશરવાનજી દીનશાજી શાહેરે પોતાના કાકી શુનાબાઈની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ ખરશેદજી તથા કાવશજી તથા કુવરજી તથા દીનબાઈ મલીને પેશતનજી ખરશેદજી કાંમાની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ કાવશજી પેશતનજી કામાએ પોતાના કાકા કાવશજીની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ ધંનજીભાઈ પેશતનજી ગાંએ પોતાના શાશુ રતનબાઈની નઈઅતે.

૫૦) શેઠ નવરોજજી જાંગીરજી મેરજીએ પોતાના માણશ પેશતનજી શોરાબજી વઈદની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ શેરીઆરજી કાવશજી ભરૂચાએ પોતાના જમાઈ જીવણજી પાલનજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ ખરશેદજી શોરાબજી નાદરશાહે પોતાના પીતરાઈ ભાઈ નશરવાંનજીની નઈઅતે.

૧૦) બાઇ કુવરબાઈ તે મેરવાંનજી ખરશેદજીની ધણીઆનીએ પોતાની બેહેન માંણેકબાઈની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ પેશતનજી નવરોજજી ખરાશે પોંતાના વેવાઈ બેજનજીની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ એદલજી મનચેરજી વાછા કેમેશરીવાલાએ પોતાના દોશત હોરમજજીની નઈઅતે.

૨૭૫) બાઈ રૂપાંબાઈ તે નવરોજજી હોરમજજી મીશતર પાજનાની ધણીઆંની હુક થાએઆં તેથી તેવણની નઈઅતે એવણના શગાવોએ આપેઆ તેની વીગત—

- ૧૦૦) શેઠ નવરોજજી હોરમજજી મીશતર પાજે આપેઆ.
- ૨૫) શેઠ એદલજી ફરદુનજી ખંબાતાએ આપેઆ.
- ૨૫) બાઈ મેહેરબાઈ તે નશરવાંનજી ફરાંમજી ખરાશની ધણીઆનીએ આપેઆ.
- ૪૦) શેઠ મેહેરવાંનજી નશરવાંનજી ખરાશે.
- ૫) શેઠ માંણેકજી કાલાભાઈ મોદીએ.
- ૧૫) બાઈ ગુલબાઈ તે નશરવાંનજી ફરાંમજી ખરાશની છોકરીએ.
- ૧૫) શેઠ ડોશાભાઈ નવરોજજી પાજે.
- ૧૫) બાઈ પીરોજબાઈ તે નવરોજજી હોરમજજી પાજની છોકરીએ.

જમે પાશું.

૧૦) બાઈ જરબાઈ તે નવરોજજી હોરમજજી પા
જની છોકરીએ.
૨૫) શેઠ જમશેદજી નવરોજજી ખરાશે.

૨૭૫

૫૦) શેઠ એદલજી નવરોજજી માછલીવાલાએ પોતાનાં બ
ધેવી ફકીરજી રતનજીની નઈઅતે.
૧૦) બાઈ હીરાંબાઈ તે બેરાંમજી ફકીરાજીની ધણીઆંની
એ પોતાનાં બેહેન આવાંબાઈની નઈઅતે.
૧૦) બાઈ રતનબાઈ તે નશરવાંનજી જમશેદજી જીણાદારૂ
પાગડી વાલાની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરી બ
ચુબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ ડોશાભાઈ ધનજીભાઈ દીનશા શુરતીએ પોતાની
ધણીઆંની મોટીબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ આદરજી કાવશજી ચોકશીએ પોતાની ભતરીજી
ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૧૫) શેઠ એદલજી કુવરજી લીલાંઉ વાલાએ પોતાનાં દોશ
ત કાહાનજી બેરાંમજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ પેશતનજી કાવશજી ચોકશીએ પોતાની છોકરી
ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૧૦) બાઈ રતનબાઈ તે રશતમજી ખરશેદજી લીબુવાલાની
ધણીઆંનીએ પોતાનાં ભાઈ હોરમંનજીની નઈઅતે.
૫૧) શેઠ બમનજી નવરોજજી શેઠનાએ પોતાનાં બેહેન હ
માબાઈની નઈઅતે.
૧૫) શેઠ ખરશેદજી પેશતનજી શુખલાજીએ પોતાનાં ભો
જાઈ ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ કાવશજી પેશતનજી શુખલાજીએ પોતાનાં ભો
જાઈ ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૨૦) બાઈ દીનબાઈ તે પેશતનજી શુખલાજીની ધણીઆં
નીએ પોતાની વહુ ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ પેશતનજી શુખલાજી દોરાખાઉએ પોતાની વહુ
ડોશીબાઈની નઈઅતે.
૫) શેરીઆર બમંન ઈરાંનીએ પોતાનાં શગા કાવશજી
ની નઈઅતે.
૭) શેઠ દીનશા તથા ફરાંમજી ભીખાજી ખાંને પોતાની
ભાણેજ નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ મેરવાંનજી તથા બેરાંમજી કાવશજી કાપડ વાલા
એ પોતાનાં ભાઈ એદલજીની નઈઅતે.

જમે પાનું.

૨૫) શેઠ રૂશતમજી પેશતનજી લીબુવાલાએ પોતાની જાતં રીજી ગુલબાઈની નઈઅતે.
.. ૫) શેઠ મેરવાંનજી શાપુરજી જંડેલે પોતાની શાશુ મેર બાઈની નઈઅતે.
૧૮) શેઠ ખરશેદજી રૂશતમજી લીબુવાલાએ પોતાનાં મા મા હોરમજજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ રતનબાઈ તે મેહેરવાંનજી ફરદુનજી પોશવા લાની બેટીએ પોતાનાં માતાજી જીવણઆઈની ન૦
૧૦) બાઈ મેરબાઈ તે કાવશજી ખરશેદજી કાંમાની છોક રીએ પોતાનાં બાવા કાવશજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ રૂશતમજી કાવશજી બાટલીવાલાએ પોતાની વ હુ દીનબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ પાલણજી ખરશેદજી કામાએ પોતાનાં ભાઈ પે શતનજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ પાલણજી ખરશેદજી કાંમાએ પોતાનાં ભાઈ કા વશજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ જાઈજી તે એદલજી કાવશજી કાપડવાલાની છો કરીએ પોતાનાં બાવા એદલજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ બરજોરજી મનચેરજી લીકલીશને પોતાનાં કાકા શશરાં શોરાબજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ ભીખાજી માંણેકજી નારગોર વાલાએ પોતાનાં શાહાદુ પેશતનજી ખરશેદજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ ડોશાભાઈ ખરશેદજી વાડીઆએ પોતાનાં શશ રા ધનજીભાઈ નશરવાંનજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ જમશેદજી તથા શોરાબજી તથા શુનાબાઈ તે ધન જીભાઈ મેરવાંનજી વાડીઆનાં છોકરાંવોએ પોતાની માશીની છોકરી મોટીબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ બેજનજી બમનજી હુલરેં પોતાનાં છોકરા ટેમુલ જીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ હોરમજજી બેજનજી દાંતરાએ પોતાની ધણીઆં ની નવાજબાઈની નઈઅતે.
૨૦) શેઠ શોરાબજી રૂશતમજી મેમવાલાએ પોતાની છોક રી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ શુનાબાઈ તે હોરમજજી રૂશતમજી પાંઉવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાનાં નણંદવાઈ શોરાબજીની ન૦
૫) શેઠ રૂશતમજી શોરાબજી તવરીઆએ પોતાનાં શેઠ શોરાબજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ ચાંદનબાઈ તે   ની ધણીઆંની એ પોતાનાં દીએર શોરાબજીની નઈઅતે.

જમે પાસું.

૫) શેઠ મેરવાંનજી બરજોરજી કોપરે પોતાનાં શેઠ શોરાબજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ નશરવાંનજી બમનજી પાંઉવાલાએ પોતાનાં શેઠ શોરાબજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ ધનજીભાઈ ખરશેદજી પાંઉવાલાએ પોતાનાં શશરા શોરાબજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ મીઠીબાઈ તે શાપુરજી શોરાબજી પારેખની છોકરીએ પોતાનાં માતાજી હમાબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ નવાજબાઈ તે એદલજી બેહેરાંમજી કોચમેનની છોકરીએ પોતાનાં બાવા એદલજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ હોરમજજી રતનજી ભાભાએ પોતાનાં ભાઈ નાહાનાભાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ નશરવાંનજી કાવશજી ડાકટરે પોતાનાં ભાંણેજ ધનજીભાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ પાલણજી ધનજીભાઈ પાંઉવાલાનાં છોકરાવોએ પોતાનાં માશા એદલજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ હોરમજજી દોરાબજી બુચીઆએ પોતાનાં ભાઈ મેરવાંનજીની નઈઅતે.
૧૫) બાઈ બચુબાઈ તે ફરદુનજી ફરાંમજી દીવેચાની છોકરીએ પોતાનાં બાવા ફરદુનજીની નઈઅતે.
૨૦) શેઠ કુંવરજી બમનજી લીલાંઉવાલાનાં છોકરાવોએ પોતાનાં ભાઈ એદલજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ ધનાબાઈ તે રૂશતમજી મેરવાંનજી શેઠની છોકરીએ પોતાની માતાજી ગુલબાઈની નઈઅતે.
૧૦૦) શેઠ દાદાભાઈ તથા મનચેરજી તથા બેહેરાંમજી હોરમજજી કામાજીએ પોતાનાં ભાઈ નશરવાંનજીની ન૦
૨૫) શેઠ રૂશતમજી હોરમજજી ઘડીઆલીએ પોતાની શાલી નવાજબાઈની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ જમશેદજી કુંવરજી જશાવાલાએ પોતાની વહુ રતનબાઈની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ જાંહાંગીરજી ફરાંમજી જશાવાલાએ પોતાની છોકરી રતનબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ શોરાબજી રતનજી શેઠનાએ પોતાના કાકાની છોકરી ગુલબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ ડોશીબાઈ તે નશરવાંનજી જમશેદજી વકીલની છોકરીએ પોતાના મામા દાદાભાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ દોરાબજી ધનજીભાઈ ઘોડીએ પોતાની બેહેન આવાંબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ ડોશાભાઈ શોરાબજી જીજીઆગે પોતાની માશીની છોકરી ખરશેદબાઈની નઈઅતે.

જમે પાંછુ.

૧૫) શેઠ દાદાભાઈ શોરાબજી શંતોકે પોતાના દોશત એ દલજી કુવરજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ નશરવાંનજી શાપુરજી પારેખે પોતાના માતાજી હુમાબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ બેરાંમજી એદલજી ઉમરીગરે પોતાના બાવા એદલજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ જમશેદજી ફરાંમજી કઠરોટે પોતાના માતાજી પીરોજબાઈની નઈઅતે પોતાના ભાઈ હોરમજજીનાં ફંડમાંથી.
૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે હોરમજજી ફરાંમજી કઠરોટની છોકરીએ પોતાની બપાઈ પીરોજબાઈની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ કુવરજી હોરમજજી ભાભાએ પોતાના વેવાઈ ફરદુનજી ફરાંમજી દીવેચાની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ નવાજબાઈ તે કુવરજી હોરમજજી ભાભાની ધણીઆનીએ ફરદુનજી ફરાંમજી દીવેચાની નઈઅતે.
૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે રૂશતમજી માંણેકજી પાંઉવાલાની ધણીઆનીએ પોતાના કાકા શોરાબજીની નઈઅતે.
૩૦૦) શેઠ પેશતનજી હોરમજજી શંતોકે પોતાના ભાઈ અરદેશરજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ દીનશાજી રતનજી ડુબાશે પોતાના ભાઈ હોરમજજીની નઈઅતે મરનારનાં ફંડમાંથી.
૨૫) શેઠ હીરાજી બરજોરજી તબેલાવાલાએ પોતાના કાકા એદલજી કાવશજીની નઈઅતે.
૧૦) બાઈ રતનબાઈ તે એદલજી દોરાબજી પાંઉવાલાની ધણીઆનીએ પોતાના બાવા નવરોજજીની નઈઅતે.
૩૫) શેઠ માંણેકજી આદરજી ડાકટરે પોતાના બાવા આદરજીની નઈઅતે.
૧૫) શેઠ કાવશજી ભીમજી શુમારીનાએ પોતાના શશરા આદરજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ કુવરજી કાવશજીએ પોતાના ભાઈ આદરજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ કુવરબાઈ તે આદરજી કાવશજી આંતરીઆની ધણીઆંનીએ પોતાના ખાવંદ આદરજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ રતનબાઈ તે આદરજી કાવશજીની છોકરીએ પોતાના બાવા આદરજીની નઈઅતે.
૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે આદરજી કાવશજીની છોકરીએ પોતાના બાવા આદરજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ ભીમજી બેરાંમજી શકરવાલાએ પોતાના ભાઈ કાંહાંનજીભાઈની નઈઅતે.

જમે પાનું.

૪૦૦) બાઈ હીરાંબાઈ તે એદલજી કાવશજી તબેલાવાલાની છોકરીએ પોતાના બાવા એદલજીની નઈઅતે મરના રના ફંડમાંથી.

૨૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે દાદાભાઈ જામાશજી પોંચખાંના વાલાની ધણીઆનીએ પોતાના બાવા એદલજીની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ ચાંદનબાઈ તે ધનજીભાઈ કુવરજીની ધણીઆનીએ પોતાના વેવાઈ એદલજીની નઈઅતે.

૧૦૦) શેઠ શાપુરજી મનચેરજી બાલીવાલાએ પોતાના ભતરીજા રતનજીની નઈઅતે.

૨૦) શેઠ પેશતનજી મનચેરજી બાલીવાલાએ પોતાના ભતરીજા રતનજીની નઈઅતે.

૩૦૦) બાઈ કુવરબાઈ તે મંનચેરજી ધનજીભાઈ ડુબાશની ધણીઆનીએ પોતાના ખાવંદ મનચેરજીની નઈઅતે.

૧૦) બાઈ મેરબાઈ તે શોરાબજી જાંગીરજી દાવરની ધણીઆનીએ પોતાની માશીની છોકરીની છોકરી ખરશેદબાઈની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ ખરશેદજી હોરાબજી તબેલાવાલાએ પોતાના કાકાની છોકરી જીવણઆઈની નઈઅતે.

૫૧) શેઠ એદલજી રતનજી શીંધવાએ પોતાના શગા આદરજી કાવશજીની નઈઅતે.

૨૧) બાઈ રતનબાઈ તે એદલજી રતનજી શીંધવાની છોકરીએ પોતાના ખાવંદ જમશેદજીની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ એદલજી રતનજી શીંધવાએ પોતાના જમાઈ જમશેદજીની નઈઅતે.

૫) બાઈ હીરાંબાઈ તે અરદેશર ફરાંમજી એંટીની છોકરીએ પોતાના માતાજી ખરશેદબાઈની નઈઅતે.

૫) બાઈ આવાંબાઈ તે ભીખાજી નશરવાંનજી કરંજીઆની ધણીઆનીએ પોતાના શગા આદરજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ હોરમજજી માંણેકજી શીંગાડાએ પોતાના માતાજી જાઈજીની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ રશતમજી હોરમજજી શીંગાડાએ પોતાના બપાઈ જાઈજીની નઈઅતે.

૪૨) મીલીટરી પે આફીશના શરવે જરતોશતી રાઈટરોએ પોતાના વડા, અંધીઆરૂ બેરાંમજી જમશેદજી ખંબાતાની નઈઅતે.

૭) શેઠ એદલજી શોરાબજી ભગતે પોતાનાં શશરા પાલણજી ભીખાજીની નઈઅતે.

૧૦૦) શેઠ નવરોજજી કાવશજી આશબરને પોતાનાં શાશુ વીરબાઈજીની નઈઅતે.

જમે પાશું.

૨૫૦) શેઠ દીનશાજી માંણેકજી પીટીએ પોતાનાં મમાઈ વીરબાઈજીની નઈઅતે.

૧૫૦) શેઠ દીનશાજી તથા નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ પોતાનાં બાવા માંણેકજી નશરવાંનજી પીટી તથા માતાજી હમાબાઈજી જીજીબાઈનાં પુનને શારૂ ધરમ ખાતાં મધેથી દર વરશે રૂ૧૫૦ આપવા કરેઆછે તે પરમાંણે શને ૧૮૬૦—૬૧ નાં વરશ ૧ નાં.

૧૦) શેઠ હોશાબાઈ હોરમજજી ડોરાખાઉએ પોતાની ધણીઆંની નવાજબાઈની નઈઅતે.

૧૦) બાઈ પીરોજબાઈ તે દાદાભાઈ નશરવાંનજી ભાવનગરીઆની ધણીઆંનીએ પોતાની શહીં નવાજબાઈની નઈઅતે.

૫) શેઠ એદલજી આદરજી માશતરે પોતાનાં દોશતનાં છોકરા પેશતનજી મનચેરજીની નઈઅતે.

૫) શેઠ રૂશતમજી બેજનજી બાંમબોટે પોતાનાં શશરા મેરવાંનજીની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ નશરવાંનજી નવરોજજી શેઠનાએ પોતાનાં માતાજી જીવણબાઈની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ દાદાભાઈ રૂશતમજી પટેલે પોતાની ધણીઆંની શાકરવહુની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ બમનજી ફરાંમજીએ પોતાની શગી શાકરવહુની નઈઅતે.

૭૫) બાઈ ગુલબાઈ તે પેશતનજી ફરાંમજી બેલી હોમજીનાની છોકરીએ પોતાનાં બાવા પેશતનજીની નઈઅતે.

૧૫) બાઈ જાઈજી તે નવરોજજી નશરવાંનજી મીશતરીની છોકરીએ પોતાનાં બાવા નવરોજજીની નઈઅતે.

૧૫) બાઈ ભીખાઈજી તે શેરાબજી નશરવાંનજી મીશતરીની છોકરીએ પોતાનાં કાકા નવરોજજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ પીરોજજી શેરાબજી મુલાં ફીરોજનાંએ પોતાનાં શશરા કાવશજી ટેમુલજીની નઈઅતે.

૫) શેઠ માંણેકજી ખરશેદજી ઈજનેરે પોતાની છોકરી દીનબાઈની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ રતનજી પેશતનજી ઉમરીગરે પોતાનાં વેહેવાઈ એદલજીની નઈઅતે.

૫) શેઠ એદલજી રૂશતમજી હવાલદારે પોતાની બેન જાઈજીની નઈઅતે.

૩૨૫) શેઠ માંણેકજી ખશુખાંનજી ડાકટર શુરતવાલાનાં છોકરા હોરમજજી ગુજરીઆ તેહેનાં પુનને કીજે આપીઆ તેહેની વીગત—

૦/મે પાચું.

૧૦૦) શેઠ માંણેકજી ખશુખાંનજીએ આપેઆ.
૧૦૦) બાઈ દીનબાઈ તે માંણેકજી ખશુખાંનજીની ધણીઆંનીએ આપેઆ.
૧૦૦) મરનારનાં ભાઈ હોરમજદીઆર માંણેકજીએ આપેઆ.
૨૫) મરનારનાં પીતરાઈ ભાઈ હોરમજી બેજન જીએ આપેઆ.

૩૨૫)

૫) શેઠ બાપુજી નાહાનાભાઈએ પોતાની બેહેન રતનબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ ડોશીબાઈ તે હોરમજી બાપુજી નાહાનજી વોહોરાની ધણીઆંનીએ પોતાની માશી ખરશેદબાઈની નઈઅતે.
૫) શેઠ હોરમજી બાપુજી નાનજી વોહોરાએ પોતાની માશીશાશુ ખરશેદબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ વીરબાઈજી તે બાપુજી નાનજી વોહોરાની ધણીઆંનીએ પોતાની નરંદ રતનબાઈની નઈઅતે.
૨૦) શેઠ બમનજી જમશેદજી મુલાંએ પોતાની ભાંણેજ આવાંબાઈની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ કાવશજી જમશેદજી દાજી ધાંધીનાએ પોતાની ધણીઆંની રતનબાઈની નઈઅતે.
૨૦) બાઈ મેહેરબાઈ તે કાવશજી જમશેદજી દાજી ધાંધીની છોકરીએ પોતાની માતાજી રતનબાઈની ન૦
૨૦) બાઈ ભીખાઈજી તે નાંનજીવોરા રતનજીની છોકરીએ પોતાની બેહેન રતનબાઈની નઈઅતે.

૯૮૦૬)

૧૧૮૩) ખુશાલી તરીકે ભરાએલા વશુલ થએઆ.
૮૫) શેઠ રતનજી ફરાંમજી વાછાએ પોતાની છોકરી જાઈજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેની ખુશાલીમાં જણ ૪ નાં પુનને કીજે.
૨૫) બેહેશતી એદલજી જીજીભાઈનાં પુનને કીજે.
૨૫) બેહેશતી ફરાંમજી એદલજીનાં પુનને કીજે.
૧૫) બેહેશતન માંણેકબાઈના પુનને કીજે.
૨૦) શેઠ રતનજી ફરાંમજી વાછાએ પોતાની ખુશીથી આપેઆ.

૮૫)

જમે પાનું.

૧૫) બાઈ નવાજબાઈ તે રતનજી ફરાંમજી વાછાની ધણી આંનીએં પોતાની છોકરી જાઈજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૫૦) હીરજીભાઈ રતનજી મીશતરીએ પોતાની છોકરી દીનબાઈને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૫૦૦) શેઠ ડોશાભાઈ હોરમજજી કામાજીએ પોતાની છોકરી કુંવરબાઈની શાદી કીધી તેનાં.

૧૦) શેઠ એદલજી હીરજીભાઈ બાઈનાએ પોતાની છોકરી ખરશેદબાઈને શુદરો પેહેરાવેઓ તથા આવાંબાઈની શાદી કીધી તેનાં.

૧૦) શેઠ એદલજી દાદાભાઈ શુખીઆ શેઠનાએ પોતાનાં છોકરાની શાદી કીધી તેનાં.

૧૦) શેઠ ફરાંમજી જામાશજી દલાલે પોતાની છોકરી માંણેકબાઈની શીઆદી કીધી તેનાં.

૨૫) શેઠ પેશતનજી રૂશતમજી કાંગાએ પોતાનાં છોકરા શોરાબજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૧૦૦) શેઠ પેશતનજી તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાજીએ પોતાનાં છોકરાને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૫૦) શેઠ જમશેદજી કુવરજી નશાવાલાએ પોતાનાં છોકરાવોનાં છોકરાને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૫૧) શેઠ એદલજી ફરાંમજી આલબરશે પોતાની છોકરીનાં છોકરા બમનજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૧૦) શેઠ નશરવાંનજી બમનજી મોદીએ પોતાનાં છોકરાનાં છોકરા બમનજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૫) શેઠ બરજોરજી કાવશજીએ પોતાનાં છોકરા હીરજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૨૫) શેઠ એદલજી દાદાભાઈ શુખીઆ શેઠનાએ પોતાનાં છોકરાનાં છોકરાને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૪૧) શેઠ દોરાબજી ફરદુનજી ઉશતાદે પોતાનાં છોકરાને નાવર કીધો તેનાં.

૩૧) બાઈ રતનબાઈ તે દોરાબજી ફરદુનજી ઉશતાદની ધણીઆંનીએ પોતાનાં છોકરાને નાવર કીધો તેનાં.

૨૫) શેઠ એદલજી શાપુરજી મેહેતાજીએ પોતાનાં છોકરા રૂશતમજીની શાલગરે થાઈ તેનાં.

૨૫) શેઠ અશપનીઆરજી જમશેદજી વાંણીઆએ પોતાનાં છોકરા રતનજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેનાં.

૨૫) શેઠ ફરાંમજી ફરદુનજી કોહોલાએ પોતાના છોકરા ફરાંમજીને શુદરો પેહેરાવેઓ તેના પોતાના માતાજી મેરબાઈનાં ફંડમાંથી.

૧૧૮૩)

જમે પાસું. ૪૨૨)૧૧ ઈરાન દેશના અંજુમનવાલા ભાઈઓએ દખમાંને નાંમે આ પેલી રકમ કરોની ૯૨૮ાાા૩ તેના દર કરોની ૨૨૦) ના રૂ૧૦૦) લેખે તેના રૂ૪૨૨)૧૧

૧૪૦) મોરીઆબાદના રેહેવાશીઓએ કરોની.
૨૩૭) ખુરમશાહાના રેહેવાશીઓએ.
૨૦ાા મજરે કલાંનતરના રેહેવાશીઓએ.
૧૫) શાહાતાબાદના રેહેવાશીઓએ.
૧૦) મામદાબાદના રેહેવાશીઓએ.
૮) ખેરાબાદના રેહેવાશીઓએ.
૫૦) નઈઆબાદના રેહેવાશીઓએ.
૧૩૯ાા પરચુટણ મલીને.
૨૫૦) કેરમાંનના આતશબેહેરાંમની અમારત બાંધવા બાબે ના ખરચમાં બેહેદીન રૂશતમે દીનઆર તથા બીજા ભાઈઓએ અમદાદ કીધેલી રકમ.
૫૮ાા૩ લોહોડાંની શાંકલ જે અવલમાં લીધી હતી તે આ ગલા હીશાબમાં ઉધારી વાલીછે તે પાછી વેચવામાં આવી તેના.

કરોણી ૯૨૮ાાા૩

૭૦૦) શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીએ પોતાની ઈઆદગારી રાખવા બાબે કીધેલા ધરમ ખાતાંની નોટ રૂ૭૦૦૦) નીનું વીઆજ રૂ૭૦૦) ઉપજેઆ તે ખાતાનાં કરાર પરમાંણે જમે.

૮૦) શેઠ નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંની બાઈ દીનબાઈ તથા છોકરાવોએ કીધેલાં ધરમ ખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીનું વીઆજ રૂ૮૦) ઉપજેઆ તે ખાતાનાં કરાર પરમાંણે જમે.

૬૦) શેઠ દીનશાજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંની બાઈ શાકરબાઈ ફરાંમજી તથા છોકરાવોએ કીધેલાં ધરમ ખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૩૦૦૦) નીનાં વીઆજનાં રૂ૬૦) ઉપજેઆ તે ખાતાનાં કરાર પરમાંણે જમે.

૪૦) શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીના છોકરાવોએ કીધેલાં ધરમ ખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીનાં વીઆજનાં રૂ૪૦) ઉપજેઆ તે ખાતાનાં કરાર પરમાંણે જમે.

૫૦) શેઠ ફરાંમજી નશરવાંનજી પટેલે પોતાની ઈઆદગારી રાખવા બાબે કીધેલાં ધરમ ખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૧૫૦૦) નીનાં વીઆજનાં રૂ૫૦) ઉપજેઆ તે ખાતાનાં કરાર પરમાંણે જમે.

૪૫૦) શેઠ હોમજીભાઈ ખરશેદજી દાદીશેઠનાંએ કીધેલાં ધરમ ખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીનાં વીઆજનાં રૂ૪૫૦) ઉપજેઆ તે ખાતાનાં કરાર પરમાંણે જમે.

૧૬૭૭૩)૧૧

૬૦૦) તેહેરાંનમો દોખમુ બાંધવાને નાંમે.

૫૦૦) શેઠ દીનશાજી તથા નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ પોતાનાં ફુઈ આવાંબાઈની નઈઅતે.

૧૦૦) શેઠ મેહેરવાંનજી તથા કાવશજી તથા ખરશેદજી રતનજી ગોપીએ પોતાનાં માતાજી આવાંબાઈની નઈઅતે.

૬૦૦)

૨૦૭૪૦) જજીઆને નામે વશુલ થાએઆ.

૨૦૦૦૦) ઈરાંનનાં પારશી અનજુમને આપવા કબુલેલા રૂ૨૦૦૦૦) ભાઈ માંણેકજી લીમજી હશતક વશુલ થએઆ તે જમે કરેઆછે તેની વીગત.

૨૪૦૦) ગીઆ વરશમાં રૂ૪૪૦૦) મલેઆ હતા તે જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે તે પાછા જનરલ ફંડ ખાતેથી બાદ કરીને તમારે નામે જમે કરેઆછે એ મધે રૂ૨૪૦૦) જે જે શાહેબોએ ભરેઆ હતા તેનાં નામ શાથે આગલાં ચોપોનીઆમાં છપાવેઆછે ને રૂ૨૦૦૦) વગર નામનાં જમે કરેઆછે તેથી રૂ૨૦૦૦) આએ રકમમાંથી બાદ કરીને એ રૂપીઆ વીગત શાથે નીચેની રકમ મધે જમે કીધાછે બાકી રૂ૨૪૦૦)

૧૭૬૦૦) આએ વરશ મધે ભાઈ માંણેકજી લીમજીએ મજરે આપેઆ તેની વીગત.

૬૦૧૬) ગઆ વરશનાં હીશાબમાં વગર નામના રૂ૨૦૦૦) જમે હતા તે ઉપલી રકમ રૂ૪૪૦૦) મધેથી બાદ કીધાછે શબબ કે તે ભરનારાવોના નાંમ લખવાં જોઈએ તથા ફરીથી બીજા રૂ૪૦૧૬) વશુલ કરેઆ હતા તે મલીને રૂપીઆ ૬૦૧૬) મલેઆ તેવોનાં નાંમની વીગત—

ઈઅજદવાલા બેહેદીનોએ.

૬૧૮)	બેહેરામે, મેહેરવાને, કેકોબાદે કરોની.
૫૧૫)	બંમને, રૂશતમે, બેહેરાંમે.
૪૧૨)	રશીદે પલામરજ રશીદે.
૪૧૨)	મેહેરવાને બામશે. જમશેદે.
૩૬૦॥	અરદેશીર તથા શેહેરીઆરે, રૂશતમે.
૩૦૯)	ખોદાદાદે જમશીદે ખોદાદાદે.

જમે પાશ

૩૦૯) મરજબાને જમશીદ મેહેરવાને.
૩૦૯) અશપનીઆરે, ખુદાબખશે, મે
હેરવાને.
૩૦૯) બેહેરામે, બમને, જમશેદ.
૩૦૯) અશપનીઆરે, બમને, જમશીદ.
૨૫૭॥ દીનીઆરે, બામશે જમશેદ.
૨૫૭॥ ફરેદુને શરૂશે ફરેદુન.
૨૫૭॥ ખુદાદાદે જાલે રૂશતમ.
૨૫૦) અશપનીઆરે બેહેરામે ખુદાબખશ.
૨૦૬) ખુદાદાદે શેહેરીઆરે શરૂશ.
૧૫૪॥ બમને, અરદેશીરે ખશરૂ.
૧૫૪॥ બેહેરામે રૂશતમે બેહેરામ.
૧૫૪॥ શરૂશ તથા કેખશરૂએ નામદાર.
૧૫૪॥ કરીમદાદ તથા કેખશરૂ દીની
આરે રૂશતમ.
૧૩૨॥૨ કેખશરૂએ કાઊશે માવંનદાદ.
૧૦૩) પુલાદે કેખશરૂએ હોરમજીઆર.
૧૦૩) અરદેશીરે રૂશતમે શરવીન.
૧૦૩) ખુદાઈઆરે અરદેશીરે બેહેરામ.
૧૦૩) ખુશરૂએ પુલાદે અશપદીઆર.
૧૦૦) અરદેશીરે ફરેદુન ખુદાબખશ.
૮૨॥૩ જમશીદે બેજુને ગુશતાશપ.
૭૭। જમશીદ તથા મેહેરવાને ઈઆદગાર.
૭૭। ખુદાદાદે બહમને જમશીદ.
૭૨)૨ રૂશતમે બેજુને ગુશતાશપ.
૬૧॥૧ તીરંનદાજે મેહેરવાને બેહેરામ.
૫૧॥ જોરાબે બેજુને જોરાબ.
૩૦॥૩ બેહેરામે ફરેદુન અરદેશીર.
૩૦॥ જમશીદે રૂશતમે નોવજર.
૩૦॥૩ અશપદીઆરે જમશીદ બેહેરામ.
૨૫૭॥ જમશીદે બેજુને જમશીદ.
૨૦૬) માહાવંનદાદે વશગે ખશરૂ.

૭૩૨૨॥૪

કેરમાંનુ વાલા બેહેદીનોએ.

૫૦૦) રૂશતમે પુલાદે રૂશતમ.
૩૦૦) રશીદે મેહેરવાને શેહેરીઆરે.
૧૦૦) ખશરૂએ શનનલે ખશરૂ.
૧૦૦) દીનીઆરે હોરમજીઆરે ગુશ.
૭૦) નામરદે ખુદાદાદે વામરદ.
૬૦) અશપદીઆરે બેહેરામ અશપ
દીઆર.
૫૦) ગુશતાશપ મેહેરવાને શેહેરીઆર.
૫૦) હોરમજીઆરે ખશરૂએ બાંનદાદ.

જમે પાશું.

૫૦) રૂશતમે ખશરૂએ જમશીદે.
૫૦) અરદેશીરે રૂશતમે ખશરૂ.
૫૦) બેહેરાંમે અરદેશીરે ખશરૂ.
૫૦) જમશીદે કેખશરૂએ શીઆવકશ.
૭૦) બંમને નામદારે દોરાબ.
૫૦) બંમને જમશીદે મેહેરવાંન.
૫૦) ખુદાદાદે બંમને ઇજદીઆર.
૪૦) શારૂશે અરદેશીરે અશપંદીઆર.
૩૦) દોરાબે ખુદાબખશે મીરજાં.
૩૦) અશપંદીઆરે ખુદાબખશે રૂશતમ.
૩૦) હોરમજીઆરે શીઆવકશે શર શાકર.
૩૦) શેહેરીઆરે રૂશતમે શેહેરીઆર.
૩૦) આદરબાજે હોરમજીઆર તથા ભાઇઓ.

૨૦) રૂશતમે ખુદાદાદ.
૨૦) ખુદાબખશે કેખશરૂએ રૂશતમ.
૨૦) જામરદે રૂશતમે ખશરૂ.
૨૦) બેહેરૂજે અશકંદારે ગુશતાશપ.
૨૦) મેહેરવાંને નવરોજે મેહેરવાંન.
૨૦) મેહેરવાને જામાશપ મેહેરવાન.
૨૦) ખુદામુરાદે બેહેરાંમે કાઊશ.
૨૦) જાનબખશે, જમશીદે ખશરૂ.
૨૦) અરદેશીરે પલામરજ તથા ભાઇઓ.
૧૫) ખુદા મુરાદે બંમન.
૧૫) ગુશતાશપ અરદેશીરે ખશરૂ.
૧૫) રશીદે જાનબખશ તથા ભાઇઓ.
૨૫) શારૂશે ખુદાબખશે શારૂશ.
૧૦) મેહેરાબે ખુદાબખશે મીરજાંખાંન.
૧૦) મોબેદ જાંગીરે રૂશતમે મીનોચેરે.
૧૦) બેહેરાંમે નવરોજ બાબા તથા ભાઇઓ.

૧૦) જાનબખશે ખુદાબખશે રૂશતમે.
૧૦) નોશીરવાને શીઆવકશે બાનંદાદ.
૩૦) આદરબાદે અરદેશીર તથા ભાઇઓ.
૧૦) રૂશતમે મેહેરવાંને દામુબેદ.
૧૦) રૂશતમે દામુબેદ.
૧૦) શેહેરીઆરે જાન બખશે ગોકી.
૧૦) બેહેરામે અરદેશીરે ફરેદુને.
૧૦) કરીમદાદે શેહેરીઆર તથા ભાઇઓ.
૫) બેહેરાંમે હોરમજીઆરે કમદાર.
૫) પુલાદે રૂશતમે શીદલ.

જમે પાનું.

૫) રૂશતમે હોરમજીઆર કમશાર.
૫) હોરમજીઆરે મોબેદ એહેરાંમ.
૫) જોરાબે શેહેરીઆર.
૫) રૂશતમે અવઈઆર.
૫) ખશરૂ જમશીદે મુબેદ.
૫) ખુદાદાદે અશપંદીઆર.
૫) બંમને રૂશતમે બંમન.
૫) ખશરૂએ જમશીદ કનાતકશામી.
૫) ખુદાદાદે રશીદે શેહેરીઆર.
૫) અલાદાને મોશીરવાને.
૫) શીરજોદ હોરમજીઆર.
૫) ખશરૂએ આદરબાજે શીરમરદ.
૫) અરદેશીરે ખશરૂએ શીઆવકશ.
૫) જાંગીરે ખુદાદાદ.
૫) જામરદે મરજબાંન મુબેદ.
૫) જાનબખશે મેહેરબાંન.
૫) કેખશરૂએ અરદેશીરે ખશરૂ.
૫) શેહેરીઆરે અશપંદીઆર.
૫) ખુદાબખશે ખુદાદાદે લકવ.
૪) જાન બખશે કાઊશ.
૪) અશપંદીઆરે શીઆવકશ.
૨) માંમદારે મેહેરવાંન મુબેદ.

૨૨૭૫)

ફરીને કેટલીએક આશામીઓએ આપેલી કરોની.

૧૦૫॥૪ અશપંદીઆરે ખુદાબખશે.
૩૦) બંમને શેહેરીઆરે હોરમજીઆર.
૧૦૦) મેહેરવાંને બામશે જમશીદે.
૮૦) માહાવંનદાદે હોશંગે ખશરૂ.
૫૨) એહેરાંમે અશપંદીઆરે ગુશ.
૩૦) અરદેશીરે બંમને કેખશરૂ બાગબાંન.
૧૫૦) મરજબાંન જમશીદે મેહેરવાને.
૧૫૮)૪ જમશીદે બેજુને જમશીદે.
૨૦૦) ખુદાદાદે શેહેરીઆરે શરૂશે.
૩૦) અશપંદીઆરે શરૂશે ખુદાબખશ.
૧૦) એહેરાંમે મેહેરવાંને અરદા.
૨૦૦) પીલાદે રૂશતમે શરવીન.
૨૫) એહેરાંમે શેહેરીઆરે એહેરાંમ.
૭૫) ઇઆદગારેશાહનાં છોકરાઓ.
૩૦) કેખશરૂએ માહાવંનદાદે કેકોબાદે.
૫૨) પુલાદે રૂશતમે ખશરૂ.

૧૩૨૭॥૩

જમે પાશું.

પાછલથી કબુલાત આપનારા આશામીઓ.

૧૦૦) અશાફંદીઆરે બંમને જમશીદે.
૨૫) ખુરશાનદે બેજુન.
૧૦૦) દીનીઆરે બાંમશે જમશીદે.
૨૦૦) ખુદાદાદે જમશીદે ખુદાદાદે.
૧૦૦) પુલાદે રૂશતમે શરવીને.
૨૦૦) ફેરમાનવાલા બેહેદીન રશીદે મે હેરવાને શાહેરીઆરે.
૪૦૦) બેહેરાંમે મેહેરવાંને કેકોબાદે.
૪૦૦) અરદેશીર તથા શેહેરીઆરે રૂશ તમે રશીદે.
૪૦) ખશરૂએ અરદેશીરે બેરાંમે.
૧૫૦) બેહેરાંમે બંમને જમશીદે.
૧૫૦) પુલાદે કેખશરૂએ.
૫૦૦) ઓમેદો વેપાર કરનારાવોની મં ડલીએ ઉઘરાટ કરીને દશતુરે ના મદારે કેખશરૂમો હવાલો દીધો.

૨૭૬૫)

૧૩૨૯ાાર

એ પરમાંણે કરોણી ૧૩૨૯ાાર દર ક રોણી ૨૨૦) નાં રૂ૧૦૦) લેખે તેનાં રૂ૬૦૧૬)

૧૧૫૮૪) બાકી રૂ૧૧૫૮૪) રહેઆ તે મધે કેટલા એક આશામીઓ પાશેથી વશુલ કરેઆ છે ને કેટલાએક પાશે વશુલ કરવાનાં શ બબથી તે ધણીઓનાં નાંમ જણાવેઆં નથી તે આવતામાં જણાવીશું.

૧૭૬૦૦)

૨૦૦૦૦)

૬૪૦) મુંબઈ વાલા જરતોશતી શાહેબોએ આપેઆ.

૫૦) શેઠ નશરવાંનજી બમનજી મોદીએ પોતાનાં છોકરા તથા છોકરીઓની શેઆદી કીધી તે ની ખુશાલીમાં.

જમે પાશું.

૧૦૦) શેઠ શેહેરીઆરજી બમનજી ઈરાનીએ પોતાંની છોકરીની શીઆલગરે થાઈ તેની ખુશાલીમાં.
૨૫) શેઠ એદલજી બમનજી ખરાશે પોતાની છોકરી પુતલીબાઈની શેઆદી કીધી તેહેની ખુશાલીમાં.
૫૦) બાઈ ગુલબાઈ તે કુવરજી હોરમનજી ભાભાની છોકરીએ પોતાના મામા ફરદુનજી ફરાંમજી દીવેચાની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ હોરમનજી રતનજી બનાજીએ પોતાના શાલા ધનજીભાઈ જીવાજી ઘોંડીની છોકરી આંવાંબાઈની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ હમાંબાઈ તે હોરમનજી રતનજી બનાજીની ધણીઆંનીએ પોતાની ભતરીજી આંવાંબાઈની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ નવરોજજી હોરમનજી મીશતર પાજે પોતાના દોશત મેહેરવાંનજી ફરદુનજીની ન૦
૧૦) શેઠ મેહેરવાંનજી ખરશેદજી મેહેતાએ પોતાના ભાઈ નવરોજજીની નઈઅતે.
૨૫) બાઈ મેરબાઈ તે નશરવાંનજી ધંનજીભાઈ દારૂવાલાની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરી દીનબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ નશરવાંનજી હોરમનજી ઘાશવાલાએ પોતાના બંધેવી નવરોજજીની નઈએતે.
૧૦) શેઠ નવરોજજી ખરશેદજી મેહેતાના છોકરાઓએ પોતાના બાવા નવરોજજીની નઈઅતે.
૧૦૦) શેઠ જમશેદજી ખરશેદજી બાટલીબોઈએ પોતાના બેહેન મેહેરબાઈની નઈઅતે.
૧૦૦) બાઈ શુખલીબાઈ તે ભીખાજી લીમજીની છોકરીએ પોતાના માતાજી મેરબાઈની નઈઅતે.
૫૦) બાઈ આંવાંબાઈ તે શેઠ ખરશેદજી કાવશજી બનાજીની બેટીએ પોતાની બેહેન કુવરબાઈની નઈઅતે.
૫) બાઈ જરબાઈ તે કાવશજી ડાકટરની બેટીએ પોતાના મામા નવરોજજીની નઈઅતે.
૫) શેઠ દીનશા કાવશજી ડાકટરે પોતાના મામા નવરોજજીની નઈઅતે.

૬૪૦)

જમે પાશું. ૫૦) શેઠ નશરવાંનજી મંનચેરજી કાંમાજીની વહુ બાઈ બચુબાઈ તથા ધનબાઈજી તથા જાઈજી તથા મેહેરબાઈએ કીધેલાં ધરમખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૨૫૦૦) નીના વીઆજના કરાર પરમાંણે જમે.

૫૦) શેઠ ફરાંમજી નશરવાંનજી પટેલે પોતાની ઈઆદગારી બાબે કીધેલાં ધરમખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૧૫૦૦) નીના વીઆજના કરાર પરમાંણે જમે.

૨૦૭૪૦)

૨૩૪૬) છોકરીઓ તથા છોકરાઓને પરણાવી આપવાને નામે.

૨૫) બાઈ વીરબાઈ તે જમશેદજી પારેખની છોકરીએ પોતાના કાકાના છોકરા પીરોજશાની નઈઅતે.

૧૦૦) શેઠ ખરશેદજી બમનજી પંથકીએ પોતાના ભાઈ ખરશેદજીના જમાઈ નશરવાંનજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ મનચેરજી બમનજી પંથકીએ પોતાના ભાઈ ખરશેદજીના જમાઈ નશરવાંનજીની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ ધનજીભાઈ બેહેરાંમજી મેહેતાનાએ પોતાના દોશત નશરવાંનજીની નઈઅતે.

૧૫૦) શેઠ જાંગીરજી માંણેકજી પંથકીએ પોતાની વહુ શુનાબાઈની નઈઅતે.

૫૦) બાઈ આએમાએ તે જાંગીરજી માંણેકજી પંથકીની છોકરીએ પોતાની ભોંજાઈ શુનાબાઈની નઈઅતે.

૨૦) શેઠ પાલનજી પેશતનજી ડાકટરે પોતાનાં દોશત જમશેદજીની ધણીઆંની શુનાબાઈની નઈઅતે.

૧૫) બાઈ ભીખાઈજી તે રૂશતમજી મોદીની છોકરીએ પોતાનાં મામા નાહાનાભાઈની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ નવાજબાઈ તે બેજનજી ટેમુલજી લાહાએરની ધણીઆંનીએ પોતાની વહુ બાઈઆઈની નઈઅતે.

૫) બાઈ મોટીબાઈ તે મેહેરવાંનજી નવરોજજી શરાફની ધણીઆંનીએ પોતાનાં જમાઈ નાહાનાભાઈની નઈઅતે.

૧૫) શેઠ હોરમજજી કાવશજી કમોદ વાલાએ પોતાની ભાણેજ પીરોજબાઈની નઈઅતે.

૫) શેઠ નશરવાંનજી જમશેદજી ઈશકરૂ વાલાએ પોતાનાં ભાઈ નાહાનાભાઈની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ એદલજી હોરમજજી પટેલે પોતાનાં ભાઈ કાવશજીની નઈઅતે.

૧૫૦) શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી પટલુએ પોતાનાં ભોંજાઈ આવાંબાઈની નઈઅતે.

જમે પાશું. ૨૪૦) શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી પટલુએ પોતાનાં માતાજી આ વાંબાઈની નઈઅતે.

૯૦) બાઈ કુવરબાઈ તથા રતનબાઈ તે નશરવાંનજી મનચેરજી પટલુની છોકરીઓએ પોતાનાં બપાઈ આવાંબાઈની ન૦

૯૦) શેઠ કાવશજી ટેમુલજી લાહાનાં છોકરાવોએ પોતાનાં બાવા કાવશજીની નઈઅતે.

૨૦) શેઠ માંણેકજી એદલજી ગાડીવાલાએ પોતાનાં શશરા રતનજી બેહેરાંમજીની નઈઅતે.

૫૦) શેઠ રતનજી બેહેરાંમજી બીશનીનાં છોકરાવોએ પોતાનાં બાવા રતનજીની નઈઅતે.

૨૦) શેઠ મેહેરવાંનજી ધનજીભાઈએ પોતાનાં શશરા રતનજી બેહેરાંમજીની નઈઅતે.

૧૦) બાઈ આવાંબાઈ તે રતનજી બેહેરાંમજી બીશનીની છોકરીએ પોતાનાં બાવા રતનજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ પાલનજી દોરાબજી મેહેરજીનાં છોકરાવોએ પોતાનાં ભાઈ જીવણજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ બમનજી તથા ધનજીભાઈ પેશતનજી વઈદે પોતાનાં બાવા પેશતનજીની નઈઅતે.

૧૦) બાઈ વીરબાઈ તે પેશતનજી શેરાબજી વઈદની વીધવાએ પોતાનાં ખાવંદ પેશતનજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ પોંહોંચાજી શેરાબજી પોંચાએ પોતાનાં ભાણેજ પીરોજશાની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ ભીખાઈજી તે શેરાબજી પોંહોંચાની ધણીઆંનીએ પોતાની છોકરીનાં છોકરા પીરોજશાની નઈઅતે.

૧૫) બાઈ હમાએજી તે ફરાંમજી શુરતીની ધણીઆંનીએ પોતાની બેહેનનાં છોકરા પીરોજશાની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ આવાંબાઈ તે ખરશેદજી પારેખની ધણીઆંનીએ પોતાનાં છોકરા પીરોજશાની નઈઅતે.

૧૫) બાઈ રતનબાઈ તે શેરાબજી પોંહોંચાની છોકરીએ પોતાની બેહેનનાં છોકરા પીરોજશાની નઈઅતે.

૧૦) શેઠ જીવણજી માંણેકજી ગાડીવાલાએ પોતાનાં મમાવા રતનજી બેહેરાંમજીની નઈઅતે.

૧૦) બાઈ જરબાઈ તે રૂશતમજી બીશનીની છોકરીએ પોતાનાં બાવા રતનજીની નઈઅતે.

૨૫) બાઈ મોટીબાઈ તે માંણેકજી બમનજી દાવરની વીધવાએ પોતાનાં ખાવંદ માંણેકજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ નવરોજજી બેજનજી ઘોડાદલાલે પોતાનાં બાવા બેજનજીની નઈઅતે.

૨૫) શેઠ એદલજી ફરદુનજી ખંબાતાએ પોતાની વેહેવાણ રૂપાંબાઈની નઈઅતે.

જમે પાનું.

૧૦) બાઈ શુનાબાઈ તે શેહેરીઆરજી કાવશજી ભરૂચાની ધણી આંનીએ પોતાના જમાઈ જીવણજીની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ પેશતનજી નવરોજી ખરાશે પોતાના વેહેવાઈ બેજન જીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ ખરશેદજી શોરાબશા નાદરશાહે પોતાના પીતરાઈ ભાઈ નશરવાંનજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ રતનજી ફરાંમજી વાછાએ પોતાના દોશત બેજનજી ફકીરજીની નઈઅતે.
૫૦) શેઠ દાદાભાઈ નવરોજી બંગાલા વાલાએ પોતાના ભાંણેજ મનચેરજી બમનજી મોહોટા ફરાંમનાની નઈઅતે.
૫) શેઠ મેહેરવાંનજી નાહાનાભાઈ મીશતરીએ પોતાના બાવા નાહાનાભાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ હોરમજી મેહેરવાંનજી શરાફે પોતાની વેહેવાણ મોટીબાઈની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ બેજનજી બમનજી હુલરે પોતાના છોકરા ટેમુલજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ બેજનજી બમનજી હુલરે પોતાના છોકરા ટેમુલજીની નઈઅતે મરનારના ફંડમાંથી.
૧૦) શેઠ ફરાંમજી શાપુરજી મોદીએ પોતાના છોકરા હોરમજી ની નઈઅતે.
૧૦) શેઠ નવરોજી હોરમજી મીશતર પાજે પોતાના દોશત મેહેરવાંનજી ફરદુનજીની નઈઅતે.
૨૫) શેઠ દાનશા રતનજી ડુબાશે પોતાના ભાઈ હોરમજીની ન૦
૭૫) બાઈ દીનબાઈ તે ધનજીભાઈ ફરાંમજી કુકાની ધણીઆંનીએ પોતાના છોકરા મનચેરજીની નઈઅતે.
૨૦૦) શેઠ રૂશતમજી ફરાંમજી મેહેતાએ પોતાની ધણીઆંની દીનબાઈની નઈઅતે.
૫૦) બાઈ આંવાંબાઈ તે શેઠ ખરશેદજી કાવશજી બનાજીની બેટીએ પોતાની બેહેન કુવરબાઈની નઈઅતે.
૩૦૧) શેઠ મનચેરજી બમનજી પંથકીએ પોતાના છોકરાઓને શુદરો પેરાવેઓ તેની ખુશાલીમાં.
૮૦) શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીએ કીધેલાં ધરમખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીના વીઆજના રૂ૮૦) ઉપજેઆ તે કરાર પરમાંણે જમે.

૨૩૪૬)

૪૦) ઈરાંન દેશના ઈઅજદ શેહેર મધે બેશાતનશીન શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીની નઈઅતે દર વરશે ગંમબાર શાહેબનું જશન કરવું તેથી એવણના પુનને વાશતે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ કીધેલાં ધરમખાતાંની શરકારી નોટ રૂ૧૦૦૦) નીના વીઆજના રૂ૪૦) ઉપજેઆ તે કરાર પરમાંણે જમે કીધાછે.

જમે પાચં.

૬૦૦) ઈરાન ખાતે નજરાનાની ચીજો અવલમાં ખરચ ખાતે ઉધારીને મોક લી હતી તે મધેની ભાઈ માંણેકજીએ વેચી તેના રૂ૬૦૦) ઉપજ્યા તેહેની વીગત—

૯૫) ઘડીઆલ ૧ શુનાનું કીમત રૂ૪૫૦) ની હતી તેના તુમાન ૯૫)
૧૭ાા વાજાંની પેટી ૧ બગડવાના શબબથી તુમાંન ૧૭ાા ઉપજ્યા.
૧૫) વીંગની જોડી ૧ તુમાન ૧૫) વેચી તેના.

એ પરમાંણે તુમાન ૧૨૭ાા ઉપજ્યા તેની કરોણી ૧૨૭૫ દર કરો ણી ૨૧૨ાા ના રૂ૧૦૦) લેખે તેહેના રૂ૬૦૦)

૫૦૮૮ાા૨૦ વીઆજના ઉપજ્યા તેની વીગત—

૨૨૪૯ાાા૬ાા આગરા તથા ઈઉનાટેડ શરવીશ બેંકના ખાતાંનું વીઆ જ ઉપજેઉં.

૨૧૧૮)૧૫ા તા૦ ૧ લી જુલાઈ શને ૧૮૫૮ થીતે તા રીખ ૧૦ મી આગશટ ૧૮૫૯ શુધી માશ ૧૩)૧૦ નું ટકા ૬ લેખે.

૧૩૧ાા૧૬ા તા૦ ૧૧ મી આગશટ શને ૧૮૫૯ થી તે તા૦ ૧૦ મી મારચ ૧૮૬૦ શુધી ટકા ૨ લખે.

૨૫૦) બોમબે બેંકનો શેર ૧ રૂ૧૦૦૦) નોછે તેનું ડેવીડેંટ તા૦ ૧ લી જુલાઈ ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૧ મી ડી જેમબર શને ૧૮૬૦ શુધી.

૯૦) માસ ૧૨ નું ટકા ૯ લેખે.
૧૧૦) માશ ૧૨ નું ટકા ૧૧ લેખે.
૫૦) માશ ૬ નું ટકા ૧૦ લેખે.

૨૫૦)

૨૪૨૫) શરકારી નોટ ૨૧ રૂ૩૬૦૦૦) ની ફંડનાં હીશાબની ટકા ૫ નાં વીઆજની તેનાં રૂ૨૪૨૫) શરકારી તીજો રીમાંથી વશુલ કીધા.

૬૭૫) નોટ ૧ ના૦ ૨૩૭૧૧—૨૩૭૧૩—૫૦૧૧૫—
૨૦૦૦) ૫૦૦૦) ૧૦૦૦)
૫૦૧૧૬—૫૦૧૧૭ ની રૂ૯૦૦૦) ની તેનું
૫૦૦) ૫૦૦)
તા૦ ૨૮ મી ફેબરવારી ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૧ મી આગશટ ૧૮૫૯ શુધી વરશ ૧ાા નું.

૩૫૦) નોટ ૩ ના૦ ૩૧૦૪૫—૩૬૬૬૭—૩૬૬૬૮
૫૦૦૦) ૧૦૦૦) ૧૦૦૦)
ની રૂ૭૦૦૦) ની તેનું તા૦ ૩૧ મી આગશટ ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૦ મી આગશટ ૧૮૫૯ શુધી માશ ૧૨ નાં.

લઈને પાછું.

૫૦૦) નોટ ૧૩ રૂ૨૦૦૦૦) ની ના૦ ૫૧૮૪૨ થી તે ૫૧૮૪૮ શુધી દર રૂ૨૦૦૦) લેખેની તથા ના૦ ૫૮૬૪૦ થી ૫૮૬૪૫ શુધી દર રૂ૧૦૦૦) લેખે ની મલી રૂ૨૦૦૦૦) નીનું તા૦ ૨૮ મી ફેબર વારી ૧૮૫૯ થી તે તા૦ ૩૧ મી આગસટ ૧૮૫૯ શુધી માશ ૬ નું.

૯૦૦) ઉપલી નોટ ૨૧ રૂ૩૬૦૦૦) નીનું તારીખ ૩૧ મી આગશટ ૧૮૫૯ થી તે તા૦ ૨૯ મી ફેબર વારી ૧૮૬૦ શુધી માશ ૬ નું.

૨૪૨૫)

૧૬૩ા૧૩ા ગરેટ ઈનડીઅન પેનીનશુલર રેલવે કંપનીનાં શેર ૩૦ પાં ઉનડ ૨૦ લેખેનાં પાંઉનડ ૬૦૦) ની લાગત રૂ૬૫૪૫)૪૦ નું તા૦ ૧ લી જુલાઈ શને ૧૮૬૦ થી તે તા૦ ૩૧ મી ડીસેમબર ૧૮૬૦ શુધી માશ ૬ નું ટકા ૫ લેખે.

૫૦૮૮ા૨૦

૮૧૫૦૯ાા૨૧

૪૬૭૮૯ાા૧૧ બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ ૧૮૬૧

ઊધાર પાશું

૩૪૭૨૦।૧૦ ખરચ થાઓ તેની વીગત.

૧૯૮૬૪।।૧૭।। ઈરાનના રેહેવાશી જરતોશતી પારશીઓ આશમા ની આફતો ને શુલતાની શેતમોથી તારાજ થાઈ જા તે હાલે જે શેહેર શાહાજ બાકી બંનચેલાછે તેના ઓ પર ઈશલામી હકુમત વાલાવોએ મુકેલો જુલ માત ભરેલો જજીઆનો કર જે હતો તે ટાલવા થ કી દર વરશે દરબાર ખાતે ઉપર કહેલા કરની ખર ણી વીશેના દેણાનું ભરણું ભાઈ માંણેકજી લીમજી હુશંગ આંતરીઆની મારફતે ભરેઉં.

૭૨૪૯।।૨।। તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૫૮ થી પેહેલા વરશનું ભરણું ઈઅજદમાં ક રોણી ૧૫૨૨૩।૪।। દર કરોણી ૨૧૦ ના રૂ૧૦૦) લેખે.

૫૦૨૫)૧૭।। તા૦ ૨૧ મી મારચ ૧૮૫૯ થી બી જા વરશનું ભરણું શ્રી તેહેરાંનમાં ક રોણી દર કરોણી ૨૧૦) ના રૂ૧૦૦).

૪૯૬૦।૨૨।। તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૦ થી તરીજા વરશનું ભરણું તેહેરાંન તથા ઈજદ તથા કેરમાંનમાં કરોણી ૧૦૪૧૭ દર કરોણી ૨૧૦) ના રૂ૧૦૦) લેખે.

૨૬૩૦) ઈરાંની હકુમત વાલાવો ઉપર બરીટી શ શરકારનું લશકર આવેઆથી લડા ઈના ખરચ કીજે કુલે રઈએત પાશે થી જાધીઓ નામનો નવો કર ઉભો કરવાથી આપણા પારશીઓ પર જે વેરો નાખેલો હતો તે આપવામાં આ વેઓછે તેની કરોણી ૫૫૨૩ ભરેઆ તેના રૂ૨૬૩૦)

૧૯૮૬૪।।૧૭।।

૩૩૬૩)૧૬ ઉપલા કરના કારણશર પેશકશીની જનશો વેચાતી લઈ આપવામાં આવી તથા રોકડ.

૨૨૨૦) બંદુક ૧ કંમપલીટ તેની કરોણી ૨૨૨૦)
૧૨૦૦) ઘડીઆલ ૧ શુનેરી તેની કરોણી ૧૨૦૭)
૪૬૫) તલવાર ૧ શુનેરી નકશીદાર તેની કરોણી.
૪૯૦) આરગનની પેટી ૧ મોટી તેની કરોણી.
૮૪૦) વાલશેટ કંપલીટ પેર ૪ તેની કરોણી.
૨૦૦૦) રોકડ તુમાંન ૨૦૦ આપેઆ તેની કરોણી.

૭૨૧૫) ના રૂ૩૩૬૩)૧૬

ઊધાર પાસું. ૪૧૩૦) ઈરાન ખાતે માંણેકજી લીમજી હશતક પરચુટણ કુલ ખરચ તા૦ ૨૪ મી જાનેવારી શને ૧૮૫૫ થી તે તા૦ ૨ જી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ શુધી થએઓ કુલે કરોણી ૯૦૮૫ાાા૧ દર કરોણી ૨૨૦) ના રૂ૧૦૦) લેખે તેના રૂ૪૧૩૦) ભાઈ માંણેકજીએ મંજરે લીધાછે.

૯૦૦ાાર ઈઅજદના પરગણાઓમાં દખમુ, આતશબેહેરાંમ તથા બીજી એમારંત બાંધવાનું કાંમ ચલાવતી વખતે અધીઓ અકરાંમ આપવામાં આવેઓ.

૧૪૪ાા૧ાા શરફાબાદમાં દખમાં આગલ શગરી બાંધી આપી તેના ખરચની કરોણી.

૧૮૫) ઈરાંનમાં રેહેનારા જરતોશતી પારશીની વશતી દર ગાંમેગાંમ ને નામેનામ કાંહાં કાંહાંછે ને તેની હાલત કેહેવીછે તથા જજીઆનો કર લેવામાં આવેછે તેની તપશીલ લેવા થકી ગાંમેગાંમ માણશ મોકલેઆં તેના ખરચની કરોણી ૧૮૫)

૧૧૧ાાર૧ાા મહમદઆબાદના નશાખાંના વાલુ ઘર શમરાવી આપવા શારૂ ખરચ કરોણી.

૬૧ાા૩ ખુરમશા ગાંમના કદીમ આદરીઆંનની એમારત દરૂશત કરાવી આપી તે બાબે ૬૧ાા૩

૨૯૯) ઈઅજદના નશારાબાદવાલા બેહેદીન અરદેશીરના છોકરાને કતલ કરેઓ તથા બેહેદીન રૂશતમે જમશીદના છોકરાને ઘાહેલ કરેઓ તે બાબે તે ઘાતકી માંણશોને પકડવા તથા તેવોણને શીઆશત કરવા બાબે કરોણી ૨૯૯)

૪૩ાા ઈઅજદનાં પારશીઓ ઉપર ગુજરતા આવેલા જુલમો બાબત પરથમ તે લોકોએ અરજી કરી મેલવેલા હુકમનામાનાં બીજી કેટલીએક બાબદનાં ફરમાંનો હરેક પાશે બે હીશાબે જુદા જુદા બારેવાટ હતા તે એક જગાએ ભેલા કરી રાખવાનો ખરચ.

૧૦ા આપલેટ ભેટ આપવા બાબદ ખરચ.

૯૦) ઈઅજદ પરાંતમાં ધરમ ખાતે એમાર

ઉધાર પાશું.

તો બાંધી આપવામાં આવીછે તેની ત પશીલ ને તારીખની તકતીઓ કોતરા વી મારેઆમાં આવી તે બાબે.

૧૦૦) મુલાં બેહેરાંમે દીનીઆરને ઈરાંની હકુ મત વાલાએ પકડેઓ હતો તે મેહેન ત કરી છોડાવેઓ તે બાબે.

૨૧૭ા તેહેરાંન ખાતે અંગરેજી કોઠી પાછી ઉ ઘાડવા થકી હનરાબલ ચારલશ મરે, શી. બી. પોતાનાં રશાલા શાથે બગદા દથી આવેઓ તેને આમદાંનની હદ શુધી બીજા બેહેદીન જણ ૪ શાથે મુ કવા ગીઆ તેને કાતર ભાડું.

૨૦૩)૩ ઈઅનજદવાલા આતશબેહેરાંમને ધાપે પાકી ઈંટની ફરશ કરાવી તે વીશેનો ખરચ કરોણી ૨૦૩)૩

૨૭૫) ઈઅનજદમાં ચંડાલ લુટારાઓએ બદ જાતી ચલાવીને થોડા દાહાડા બેહેદી નોનાં ઘર ફાડેઆં તથા ઓરતોને અ જીઅત પોંહોંચાડી તે વીશે દરબારમાં ફરીઆદ થાએઆ તે બાબેનો ખરચ કરોણી ૨૭૫)

૫૧૫ા૪ ઈરાંન પરાંતમાં આવેઆ પછે કાશીદા નાં બાબેનો ખરચ અનજુમનનાં કાંમ વીશે કાગજો લાવવા લઈ જવા થકી શને ૧૮૫૪ થી તે શને ૧૮૫૮ નાં શાલ શુધી વરશ ૫ નો કરોણી ૫૧૫ા૪

૩૩૭ાા૩ ઈઅનજદથી બેહેદીન કેખશરૂ કાઉશને રપોરટ આપીને મુંબઈ મોકલેઓ હતો તે પાછો તેહેરાંન આવી પોહોતો તાંહાં વેરનો કુલે મવાજબ મુંબઈની કારોબા ર મંડલીએ ચુકાવી આપીને મારગ ખરચ મુજરે દેવા કીજે લખેઓ તેથી એ ધણીનાં ખરચનો આંકડો ચુકાવી આપેઓ કરોણી ૩૩૭ાા૩

૮૭) ઈઅનજદનાં એરશતાંન ગાંમ પાશે શલે માન આબાદ નામના ગાંમની જગો એ જાતરાનો મેલો થાએચ તાંહાં મુશ લમાંન લોકોએ બખેડો કરી તીરંદાજે મેહેરવાંનને બેહાલ કરેઓ તેની શરકા રમાં દાદ પોંહોંચાડવા બાબેનો ખરચ.

-ઊધાર પાશું.

૪૨૦) કેરમાનમાં વશનારા લાચાર લોકોને ફે જ પોંહોંચાડવા કીજે લેબાશ અને રો કડ જે આપેઓ તેની કરોની ૪૨૦)

૧૯૦૧।।।૧।। કેરમાનનાં આતશબેહેરાંમની એમારત ફરી નવેશરથી દરૂશત કરાવી તે વીશે નો ખરચ કરોણી ૧૯૦૧।।।૧।।

૨૨૫।। ઈઅનજદથી અને કેરમાંનથી બેહેદીનો ને ખરચી આપી મુંબઈ રવાનાં કરે આ તેનીકરોણી ૨૨૫।।

૪૬૦।। તેહેરાનમાં ઈશવી નવું શાલ બેઠું તે વારે ભેટનાં.

૩૬૨।। તેહેરાનમાં તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૫૭ ને દીને જમશેદી નરોજનું નવું જશન જલાલી બદલાએઉં તે વીશે મુબારકબાદી વીશે મોકલેલી ભેટ.

૧૧૦૬)૧। તેહેરાનમાં નશરૂદીન શાહાએ પોતાનાં છોકરાને વાલીહદ ઠેરવેઆનું જશન કરેઉં તે વખતે આપેલી પેશકશી તથા ઈઅનજદવાલા ઉપર મોકલેલી ભેટ.

૧૦૨૫।૪। ભાઈ માંણેકજી લીમજીને કેરમાંન તથા તેહેરાંન જવા આવવાનો પરચુટણ ખરચ.

૯૦૮૫।।।૧ નાં રૂ૪૧૩૦)

૨૧૬૩।૧૦ ઈઅનજદ તથા કેરમાંન મધે તથા એહને લગતાં બીજાં ગાંમોમાં ફારશી મકતબો કાહાડીછે તે ઉપર ખરચ તથા ઉશતાદોનાં પગાર તા૦ ૨૧ મી આગશટ શને ૧૮૫૬ થી તે તા૦ ૨૦ મી મારચ શને ૧૮૬૦ શુધી વરશ તરણને શાત માશનાં રૂ૨૧૬૩।૧૦

૩૫૦૦) ઈરાંન ખાતે ભાઈ માંણેકજી લીમજીને અતરેથી મોકલેઆછે તેવણનો પગાર તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૧ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૧ શુધી માશ ૨૮ નો દર માશ ૧ નાં રૂ૧૨૫) લેખે.

૧૬૯૮।।।૧૬।। મુંબઈ ખાતે ખરચ થએઓ તેની વીગત—

૪૪૧।।૧૨।। ઈરાંન દેશનાં જરતોશતીઓનો હેવાલ તથા ઉપજ ખરચનાં હશાબનાં ચોપાંનીઆં ૨૦૦૦ તા૦ ૨૨ મી અકટોબર શને ૧૮૫૫ થી તે તા૦ ૩૦ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૮ શુધીનાં છપાવેઆં તેનાં

ઊધાર પાશું.

રૂ૯૧૩ા કાગજ શાથે તથા વેહેચાંમણી તથા ચીઠી છપાવી તેનાં રૂ૪૯)૧૨ા જુમલે રૂ૯૬૨ાા૧૨ા

---

૫૨૧) ઉપલા રૂપીઆની રકમને પેટે જે જે શાહેબોએ આપેઆ તેઓનાં નાંમની વીગત.

૫૦) શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટી.
૫૧) શેઠ બમનજી ફરાંમજી કાંમાજી.
૫૦) શેઠ પેશતનજી તથા ડોશાભાઈ હોરમજજી કાંમાજી.
૫૦) શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે.
૫૦) શેઠ ધંજીભાઈ નશરવાંનજી કાંમાજી.
૫૦) શેઠ ખરશેદજી નશરવાંનજી કાંમાજી.
૩૫) શેઠ દીનશાજી માંણેકજી પીટી.
૩૫) શેઠ પેશતનજી ફરાંમજી કાંમાજી.
૨૫) શેઠ રૂશતમજી રતનજી વાડીઆ.
૨૫) શેઠ ડોશાભાઈ ફરાંમજી કાંમાજી.
૨૫) શેઠ મનચેરજી શાપુરજી લંગડા.
૧૫) શેઠ અરદેશર ડોશાભાઈ મુનશી.
૧૦) શેઠ દાદાભાઈ હોરમજજી કાંમાજી.
૧૦) શેઠ બેરાંમજી હોરમજજી કાંમાજી.
૧૦) શેઠ નશરવાંનજી બમનજી મોદી.
૧૦) શેઠ ધનજીભાઈ ફરાંમજી પટેલ.
૧૦) શેઠ નવરોજજી ફરદુનજી.
૧૦) શેઠ જમશેદજી પેશતનજી પાંડે.

૫૨૧)

૪૪૧ાા૧૨ા બાકી.

૫૬૦) મુનશી શેરાબજી રૂશતમજી મુલા ફીરોજનાને પગાર તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ થીતે તા૦ ૩૧ મી જાંનેવારી ૧૮૬૧ શુધી માશ ૨૮ ના દર માશ ૧ ના રૂ૨૦) લેખે.

૪૧૦) ઉઘરાણી લાવનાર તથા બીજુ કાંમકાજ કરનારને પગાર તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ થીતે તા૦ ૩૧ મી જાંનેવારી શને ૧૮૬૧ શુધી માશ ૨૮ ના દર માશ ૧ ના રૂ૧૫) લેખે.

૩૬૫) બરજોરજી દાદાભાઈને માશ ૨૪ ને ૧૦ દીનનો.

ઊધાર પાહું.

૪૫) મોબેદ રૂશતમજી પેશતનજીને માશ ૩ ના.

૪૧૦)

૭૫) એ ફંડ ખાતાંના હીશાબનું કાંમકાજ મેહેતાજીને શોંપેઉં હતું તેની મેહેનતનાં ઉધડા તારીખ ૩૧ મી આગશટ શને ૧૮૬૦ શુધીના રૂ૭૫) આપેઆ.

૫૬) વાપરવાનો શાઝન લીધો તેના.
૫૦) ટેબલ ૧ ઉપરના બુકકેશ શાથે કાગજો મુકવા.
૬) પેટી ૧ દફતરો મુકવા.

૫૬)

૨૦) એ ફંડ ખાતામાં હરેક જગાએ મેહેનત કરી નાંણાં ભરાવવા થકી મોબેદ જણ ૪ ને મેહેનત દાખલ.

૨૫।।। તરશટીઓ ઠેરવવા બાબદ જાહેર ખબર છપાવી તથા રશીડબુક છપાવી તેનાં.

૩૬।૧૨।। પરચુટણ લખામણી મંનચેરશા શોરાબશા મોદી તથા રૂશતમજી એદલજીને.

૭૪)૧૬।। પરચુટણ ખરચ, ઈરાનનાં કાગજોનું પોશટેજ તથા કોરાં કાગજો તથા ચોપડીઓ તથા બાકશ તથા રેલવે કંપનીનાં શેર ૩૦ લીધા તેની ફીઈ મલીને રૂ૭૪)૧૬।।

૧૬૯૮।।૧૬।।

૩૪૭૨૦।૧૦

૪૬૭૮૯।।૧૧ બાકી દેવા.

૮૧૫૦૯।।૨૧

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીનાની ઈઆદગારી રાખવા બાબે કીધેલું ધરમખાતું શને ૧૮૫૮ થી.

જ

૭૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૧ લી અકટોબર શને ૧૮૫૮ શરકારી નોટ ૧ ના૦ ૨૩૭૧૨ ની શને ૧૮૫૬—૫૭ ના શાલની ટકા ૫ ના વીઆજની રૂ૭૦૦૦) ની આપીછે એનુ વીઆજ તારીખ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ થી ચહડતાંની એ બીશે શરત એછેજે એ નોટના રૂપીઆનુ વીઆજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાલે નાંમે વાપરવું અને મુદ્દલ નાણાં કાએમ રાખવાં.

૭૦૦) ઊપલી નોટનુ વીઆજ તા૦ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ શુધી વરશ ૨ નુ ટકા ૫) લેખેના રૂ૭૦૦)

૭૭૦૦)

૭૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૧૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૭૦૦) નમારાં ખાતાંનાં વીઆજના રૂ૭૦૦) ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૭૦૦૦) બાકી દેવા.

૭૭૦૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ હોમજીભાઈ ખરશેદજી દાદીસેઠનાએ પોતાની ધણીઆણી બેહેસતન જીવણબાઈના પુનને વાશતે કીધેલું ધરમખાતું શને ૧૮૫૮ થી.

જ

૨૦૦૦) બાબત રોજ ૭ મો માહા ૪ થો કદીમ શને ૧૨૨૫, તારીખ ૧ લી ડીશેમબર શને ૧૮૫૬ બાઈ જીવણબાઈ ગુજરેઆં તેવણના પુનને વાશતે ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં શરકારી નોટ ૨ નાં૦ ૧૧૪૧૪—૧૧૪૧૫ ની શને ૧૮૫૪—૫૫ ના શાલની ટકા ૫ ના વીઆજની રૂ૨૦૦૦) ની આપીછે તે વીશે કરાર એછેજે એ નોટના રૂપીઆનુ વીઆજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાનાં ફંડમાં વાપરવાં અને મુદલ કાએમ રાખવાં એવી શરતે આપીછે.

૪૫૦) વીઆજના ઊપલી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીના.

૨૫૦) તમોએ વશુલ કીધા હતા તે રોકડા આપેઆ તે.

૨૦૦) તા૦ ૩૧ મી મારચ શને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૦ મી મારચ શને ૧૮૬૦ શુધી વરશ ૨-ના ટકા ૫ લેખે.

૪૫૦).

૨૪૫૦)

૨૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૪૫૦) તમારાં ખાતાંના વીઆજના રૂ૪૫૦) ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૨૦૦૦) બાકી દેવા.

૨૪૫૦)

શહી ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીએ ઈરાંન દેશ મધેનાં છોકરીઓ તથા છોકરાઓ પરણાવી આપવા કીજે કીધેલું ધરમ ખાતું શને ૧૮૫૯ થી.

જ

૨૦૦૦) તા૦ ૧૭ મી ફેબ્રરવારી શને ૧૮૫૯ બાબત તમારે તાંહાં શેઆદી થાઈ તેની ખુશાલીમાં ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત સુધારવાનાં ફંડમાં શરકારી નોટ ૨ ના૦ ૩૦૯૨૯—૩૦૯૩૦ ની શને ૧૮૫૪—૫૫ નાં વરશની ચાર ટકાનાં વીઆજની રૂ૨૦૦૦) ની તા૦ ૩૧ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૮ થી વીઆજ ચહડતાંની આપી તે વીશે કરાર એછેજે એ નોટનાં રૂપીઆનું વીઆજ ઊપજે તે મધે જેટલી છોકરીઓ તથા છોકરાઓ પરણે તેટલા પરણાવી આપવા ને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં એવી શરતે ઊપર લખેલી નોટ આએ ફંડનાં કારોબાર મંડલીનાં નામ જોગ ઇનડોરશડ કરી આપી તે લઈ આએ ખાતું પાડી જમે કરેઆછે.

૮૦) ઊપલી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીનું તા૦ ૩૧ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ સુધી માશ ૧૨ નું.

૨૦૮૦)

૨૦૦૦) બાકી દેવા તારીખ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૮૦) તમારા ખાતાનાં વીઆજનાં રૂ૮૦) ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૨૦૦૦) બાકી દેવા.

૨૦૮૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ પોતાનાં દોશત બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીનાં પુનને વાશતે કીધેલું ધરમ ખાતું શને ૧૮૫૯ થી.

જ

૧૦૦૦) તા૦ ૬ ઠી જુન શને ૧૮૫૯, રોજ ૨૯ મો મારેશપંનદ માહા ૯ મો આદર શને ૧૨૨૮ ઇઅજદજરદીને દીને શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટી હક થાએઆ તેવણનાં પુનને વાશતે શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ ઇરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડમાં શરકારી નોટ રૂ૧૦૦૦) ની ટકા ૪ નાં વીઆજની આપવાની તનદોરશતી બણાવી હતી તે આજ દીને નોટ ૧ ના૦ ૧૨૮૬ ની શને ૧૮૪૨—૪૩ નાં વરશની વીઆજ તા૦ ૧ લી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ થી ચહડતાંની રૂ૧૦૦૦) ની આએ ફંડનાં કારોબાર મંડલીનાં નામ જોગ ઇનડોરશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછે જે એ નોટનાં રૂપીઆનું વીઆજ ઉપજે તે ઇરાંન દેશનાં ઇઅજદ શેહેરમાં દર વરશે શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીની નઇઅતે ધંબાર શાહેબનું જશન કરવુ અને મુદલ કાએમ રાખવા એવી શરતે આપી તે લઇ આએ ખાતુ પાડી જમે કરેઆછે.

૪૦) ઉપલી નોટ રૂ૧૦૦૦) નીતું વીઆજ તા૦ ૧ લી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ થી તે તા૦ ૩૧ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૦ શુધી માશ ૧૨ નું ટકા ૪ લેખે.

૧૦૪૦)

૧૦૦૦) બાકી દેવા તારીખ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૪૦) તમારા ખાતાનાં વીઆજનાં રૂ૪૦) ઉપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઉધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૧૦૦૦) બાકી દેવા.

૧૦૪૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી બાઈ દીનબાઈ તથા એવણના છોકરાંઓએ એહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજીના પુનને વાશતે કીધેલુ ધરમખાતું શને ૧૮૫૯ થી.

જ

૨૦૦૦) તા૦ ૧૭ મી આગશટ શને ૧૮૫૯ બાબત રોજ ૨૯ મો મારે શપંનદ માહા ૯ મો આદર શને ૧૨૨૮ ઇઅજદજરદીને દીને શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટી હક થાએઆ તેવણનાં પુંનને વાશતે પોતાની વહુ બાઇ દીનબાઇ તે શેઠ નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી તથા છોકરાંવોએ ઇરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં શરકારી નોટ ૧ નાં૦ ૨૬૨૩૬ ની શને ૧૮૫૪—૫૫ ના વરશની ટકા ૪ ના વીઆજની રૂ૨૦૦૦) ની વીઆજ તા૦ ૩૧ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૮ થી ચહડતાંની આએ ફંડના કારોબાર મંડલીના નામ જોગ ઇનડારશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછે જે એ નોટના રૂપીઆનું વીઆજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાના ફંડના ખરચમાં વાપરવું અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં એહેવી શરતે આપી તે લઇ આએ ખાતું પાડી જમે કરેઆછે.

૮૦) ઊપલી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીનું વીઆજ તા૦ ૩૧ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૮ થી તે તા૦ ૩૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ શુધી માશ ૧૨ નું ટકા ૪ લેખે.

૨૦૮૦)

૨૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૨

ઉ

૮૦) તમારાં ખાતાંના વીઆજના રૂ૮૦) ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૨૦૦૦) બાકી દેવા.

૨૦૮૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ દીનશાજી માંણેકજી પીટીના ધણીઆણી બાઈ શાકરબાઈ ફરાંમજી તથા એવણના છોકરાંઓએ બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીના પુનને વાશતે કીધેલું ધરમખાતું શને ૧૮૫૯ થી.

જ	
૩૦૦૦)	તા૦ ૧૭ મી અકટોબર શને ૧૮૫૯ બાબત રોજ ૨૯ મો મા રેશપંનદ માહા ૯ મો આદર શને ૧૨૨૮ ઇઅજદજરદીને દીને શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટી હક થાએઆ તેવણના પુનને વાશતે પોતાની વહુ બાઇ શાકરબાઈ ફરાંમજી તે શેઠ દીનશાજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી તથા એવણના છોકરાંઓ મલીને ઇરાંન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં શરકારી નોટ રૂ૨૭૦૦) ની ટકા ૪ ના વીઆજની આપવાની તદેશતી ભણાવી હતી તે નોટ મધે બીજા રૂપીઆ ઊમેરીને નોટ નં૦ ૪૭૫૭ ની શને ૧૮૫૪—૫૫ ના વરશની ટકા ૪ ના વીઆજની રૂ૩૦૦૦) ની વીઆજ તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૯ થી ચહડતાંની આએ ફંડના કારોબાર મંડલીના નામ જોગ ઇનડોરશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછે જે એ નોટના રૂપીઆનું વીઆજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાના ફંડનાં ખરચમાં વાપરવાં અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં એવી શરતે લઇ આએ ખાતું પાડી જમે કરેઆછે.
૬૦)	ઊપલી નોટ રૂ૩૦૦૦) નીનું વીઆજ તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૯ થીતે તા૦ ૩૧ મી ડીસેમબર શને ૧૮૫૯ શુધી માશ ૬ નું ટકા ૪ લેખે.
૩૦૬૦)	

ઉ	
૬૦)	તમારાં ખાતાંના વીઆજના રૂ૬૦) ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.
૩૦૦૦)	બાકી દેવા.
૩૦૬૦)	

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

૩૦૦૦) બાકી દેવા તારીખ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

એહેશતનશીન શેઠ નશરવાનજી મનચેરજી કાંમાજીનુ કીધેલું ધરમખાતુ બાબત એજે ઈરાન દેશ મધે જરતોસતીઓના બચાંઓને કેલવણી આપવાને વાશતે નીશાલો શથાપવા શારૂ દર વરશે રૂ૫૦૦) આપવાનો ઠેરાવ કીધોછે તે બાબેનુ ખાતુ શને ૧૮૫૯ થી.

જ		ઉ	
૧૦૦૦)	ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં તમારાં ધરમખાતાંના ટરશટી શાહેબો જણ ૫ હશતકથી રૂ૧૦૦૦) શને ૧૨૨૯ તથા શને ૧૨૩૦ ઈઅ૦ દેજરદીના વરશ ૨ ના વશુલ કરીઆછે.	૭૯૯ાા ૮ાા	ખાતાનાં કરાર પરમાંણે ઈશ્પજદ અને કેરમાંન તથા એને લગતાં બીજાં ગાંમોમાં મકતબો ૧૦ ઉઘાડીછે તેના ઊશતાદોના પગાર તથા ખરચના તા૦ ૨૦ મી આગશટ શને ૧૮૫૯ થીતે તા૦ ૨૦ મી મારચ શને ૧૮૬૧ શુધી રૂ ૭૯૯ાા ૮ાા થએઆ તેની હુંડી બાઈ માંણેકજી લીમજીની આવી તે શીકારી નાણાં આપેઆંછે.
	૫૦૦) તા૦ ૫ મી નવેમબર શને ૧૮૫૯ રૂ૫૦૦) રોકડા. ૫૦૦) તા૦ ૨ જી જાંનેવારી શને ૧૮૬૧ રૂ૫૦૦) રોકડા.	૨૦૦ાા ૧ાા	બાકી દેવા.
	૧૦૦૦)		૧૦૦૦)
	૧૦૦૦)		

૨૦૦ાા૧ાા બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

બેહેશતનશીન શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીના છોકરાઓ શેઠ દાદાભાઈ તથા શેઠ ધનજીભાઈ તથા શેઠ ખુરશેદજી તથા શેઠ દોરાબજી નશરવાંનજી કાંમાજીએ પોતાના માતાજી શુનાબાઈના પુનને વાશતે કીધેલુ ધરમખાતુ શને ૧૮૫૯ થી.

જમે

૨૦૦૦) તા૦ ૩૦ મી શપટેમબર શને ૧૮૫૯ બાબત રોજ ૬ ઠો ખોરદાદ માહા ૯ મો આદર શને ૧૨૨૮ ઇઅજદેજરદીને દીને બાઈ શુનાંબાઈ તે શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીની ધણીઆની ગુજરેઆં તેવણનાં પુનને વાશતે પોતાના છોકરાવોએ ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં શરકારી નોટ ૧ નાં૦ ૬૩૨૪ આફ ૪૫૫૩૫ ની શને ૧૮૫૪—૫૫ ના વરશની ટકા ૪ ના વીઆજની રૂ૨૦૦૦) ની તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૯ થી વીઆજ ચહડતાની આજ દીને આએ ફંડના કારોબાર મંડલીના નામ જોગ ઇનડોરશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછે જે એ નોટના રૂપીઆનુ વીઆજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાના ફંડના ખરચમાં વાપરવાં અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં એહેવી શરતે લઈ આએ ખાતુ પાડી જમે કરેઆછે.

૪૦) ઊપલી નોટ રૂ૨૦૦૦) નીનુ વીઆજ તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૯ થીતે તા૦ ૩૧ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ શુધી માશ ૬ નુ ટકા ૪ લેખે.

૨૦૪૦

૨૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૪૦) તમારા ખાતાંના વીઆજના રૂ૪૦ ઊપજેઆ તે કરાર પરમાણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૨૦૦૦) બાકી દેવા.

૨૦૪૦

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાનજી કાંમાજી.

બેહેશતનશીન શેઠ નશરવાનજી મનચેરજી કાંમાજીના છોકરાઓની ધણીઆણીઓ બાઈ અચુબાઈ તથા બાઈ ધનબાઈજી તથા બાઈ જાઈજી તથા બાઈ મેહેરબાઈએ પોતાના શાસુ બેહેસતન બાઈ સુનાબાઈના પુનને વાશતે કીધેલુ ધરમખાતુ શને ૧૮૫૯ થી.

જ

૨૫૦૦) તા૦ ૧ લી નવેમબર શને ૧૮૫૯ બાબત રોજ ૬ ઠો ખોરદાદ માહા ૯ મો આદર શને ૧૨૨૮ ઇઅજદેજરદીને દીને બાઈ સુનાબાઈ તે શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીની ધણીઆણી હક થાએઆં તેવણના પુનને વાશતે પોતાની વહુઓએ ઇરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત સુધારવાના ફંડમાં શરકારી નોટ ૨ ના૦ ૬૩૨૨ આફ ૪૫૫૩૫ ની તથા ના૦ ૯૨૯૦ ની
૨૦૦૦) ૫૦૦)
શને ૧૮૫૪—૫૫ ના વરશની રૂ૨૫૦૦) ની ટકા ૪ ના વીઆજની તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૯ થી વીઆજ ચહડતાંની આએ ફંડના કારોબાર મંડલીનાં નામ જોગ એનડારશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછેજે એ નોટના રૂપીઆનુ વીઆજ ઊપજે તે ઇરાન દેશના જરતોશતીઓપરે જજીઆનો કરછે તેના ખરચમાં વાપરવું અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં હેવી શરતે લઇ આએ ખાતું પાડી જમે કરેઆછે.

૫૦) ઊપલી નોટ રૂ૨૫૦૦) નીનુ વીઆજ તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૫૯ થીતે તા૦ ૩૧ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ શુધી માશ ૬ નુ ટકા ૪ લેખે.

૨૫૫૦)

૨૫૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૫૦) તમારાં ખાતાંના વીઆજના રૂ૫૦) ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૨૫૦૦) બાકી દેવા.

૨૫૫૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ પુરાંમજી નશરવાંનજી પટેલે પોતાની ઈઆદગારી રાખવા બાબે કીધેલુ ધરમખાતુ શને ૧૮૫૯ થી.

જ

૩૦૦૦) તા૦ ૩૦ મી ડીશેમબર શને ૧૮૫૯ બાબત ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં બખશેશ તરીકે શરકારી નોટ ૪ રૂ૩૦૦૦) ની ટકા ૫ ના વીઆજની શને ૧૮૫૬—૫૭ ના વરશની આએ ફંડના કારોબાર મંડલીના નામ જોગ એનડારશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછેજે એનુ વીઆજ ઊપજે તે નીચે લખેઆ પરમાંણે વાપરવું.

૧૫૦૦) નોટ ૨ ના૦ ૨૬૧૭—૫૨૭૪૬ ની રૂ૧૫૦૦) નીનુ વી
૧૦૦૦) ૫૦૦)
આજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાનાં ખરચમાં વાપરવું.

૧૦૦૦) નોટ ૧ રૂ૧૦૦૦) નીનુ વીઆજ તા૦ ૩૧ મી આગશટ ૧૮૫૯ થી.

૫૦૦) નોટ ૧ રૂ૫૦૦) નીનુ વીઆજ તા૦ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ થી.

૧૫૦૦) નોટ ૨ ના૦ ૨૬૨૭—૫૨૭૩૯ ની રૂ૧૫૦૦) નીનુ
૧૦૦૦) ૫૦૦)
વીઆજ ઊપજે તે ઈરાંન દેશના જરતોશતીઓપર જજીઆનો કરછે તેના ખરચમાં વાપરવું.

૧૦૦૦) નોટ ૧ રૂ૧૦૦૦) નીનુ વીઆજ તા૦ ૩૧ મી આગસટ શને ૧૮૫૯ થી.

૫૦૦) નોટ ૧ રૂ૫૦૦) નીનુ વીઆજ તા૦ ૨૮ મી ફેબરવારી શને ૧૮૫૯ થી.

ઉ

૧૦૦) તમારા ખાતાંના વીઆજના રૂ૧૦૦ ઊપજેઆ તે કરાર પરમાંણે ઊધારીને જનરલ ફંડ ખાતે જમે કરેઆછે.

૩૦૦૦) બાકી.

૩૧૦૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાનજી કાંમાજી.

એ પરમાંણે ઉપર લખેલી નોટનુ વીઆજ ઉપજે તે વાંપરવુ અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં એહેવી શરતે આપી તે લઈ જમે કીધીછે.

૧૦૦) ઉપલી નોટ રૂ૩૦૦૦) બીનુ વીઆજ તા૦ ૨૯ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ શુધી ટકા ૫ લેખે.

૩૧૦૦)

૨૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

બાઈ પીરોજબાઈ તે શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બંગાલીની ધણીઆંણી તથા છોકરા શેઠ બેહેરાંમજીએ બેહેશતનશીન શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બંગાલીના પુનને વાશતે કીધેલું ધરમખાતું મરનારના ફંડમાંથી સને ૧૮૬૦ થી.

જ	ઉ
૩૦૦૦) તા૦ ૧૮ મી મારચ શને ૧૮૬૦ બાબત શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બંગાલી હક થાએઆ તેવણના પુનને વાશતે ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં મરનારની ધણીઆંણી બાઈ પીરોજબાઈ તથા શેઠ બેહેરાંમજીએ મરનારના હુકમ પરમાંણે શરકારી નોટ ૧ નાં૦ ૫૧૫૬ શને ૧૮૪૨—૪૩ ના વરશની ટકા ૪ ના વીઆજની રૂ૩૦૦૦) ની તા૦ ૧ લી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ થી વીઆજ ચહડતાંની આએ ફંડના કારોબાર મંડલીના નામ જોગ એનડારશડ કરી મોકલી તે વીશે કરાર એછે જે એ નોટના રૂપીઆનું વીઆજ ઊપજે તે ઈરાન દેશના રેહેનારા જરતોશતીઓ પર જજીઆનો કરછે તેના ખરચમાં વાપરવું અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં એહેવી શરતે લઈ આએ ખાતું પાડી જમે કરેઆછે.	૩૦૦૦) બાકી દેવા.
૩૦૦૦)	૩૦૦૦)
૩૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧	

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

ફંડનો હીશાબ.

એહેશતનશીન શેઠ રતનજી માંણેકજી ગોપીના છોકરાઓ શેઠ મેહેરવાંનજી તથા શેઠ કાવશજી તથા શેઠ ખરશેદજીએ પોતાના માતાજી આવાંબાઈનાં પુનને વાશતે કીધેલું ધરમખાતું શને ૧૮૬૦ થી.

જ

૧૫૦૦) તા૦ ૫ મી એપરેલ શને ૧૮૬૦ બાબત રોજ ૨૦ મો બેહેરાંમ માહા ૫ મો અમરદાદ શને ૧૨૨૯ ને દીને બાઈ આવાંબાઈ હક થાએઆં તેવણના પુનને વાશતે તેવણના ફંડમાંથી ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં શરકારી નોટ રૂ૧૫૦૦) ની ટકા ૫ ના વીઆજની મરનારના છોકરાઓએ આપવાની તંનદરોશતી ભણાવી હતી તે નોટ ૨ ના૦ ૩૫૯૪૨—૩૨૬૦) ની શને ૧૮૫૬—૫૭ ના વરશની રૂ૧૫૦
૧૦૦૦) ૫૦૦)
ની તા૦ ૨૯ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ થી વીઆજ ચહડતાંની આપી તે વીશે. કરાર એછેજે એ નોટના રૂપીઆનુ વીઆજ ઊપજે તે હાલત શુધારવાનાં ફંડના ખરચમાં વાપરવું અને મુદલ નાણુ કાએમ રાખવાં.

૧૫૦૦)

૧૫૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી માંરચ શને ૧૮૬૧

ઉ

૧૫૦૦) બાકી દેવા.

૧૫૦૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ દીનશાજી તથા શેઠ નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ પોતાના બાવા શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીના ફંડમાંથી પોતાના ફુઈ બાઈ આવાંબાઈના પુનને વાશતે કીધેલું ધરમખાતું શને ૧૮૬૦ થી.

જ	ઉ
૧૦૦૦) તા૦ ૫ મી એપરેલ શને ૧૮૬૦ બાબત રોજ ૨૦ મો બેહેરાંમ માહા ૫ મો અમરદાદ શને ૧૨૨૯ ઇઅજદેજરદીને દીને બાઈ આવાંબાઈ હક થાએઆં તેવણના પુનને વાશતે ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાનાં ફંડમાં શરકારી નોટ ૧ ના૦ ૩૫૯૪૧ ની શને ૧૮૫૬—૫૭ ના વરશની ટકા ૫ ના વીઆજની રૂ૧૦૦૦) ની તા૦ ૨૯ મી ફેબરવારી શને ૧૮૬૦ થી વીઆજ ચહડતાંની આપી તે વીશે કરાર એછેજે એ નોટના રૂપીઆનુ વીઆજ ઊપજે તે ઇરાન દેશના જરતોશતીઓ પર જજીઆનો કરછે તેના ખરચમાં વાપરવું અને મુદલ નાણા કાએમ રાખવાં.	૧૦૦૦) બાકી દેવા.
૧૦૦૦)	૧૦૦૦)
૧૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧	

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

શેઠ કાવશજી ધનજીભાઈ પાંડેવાલાએ પોતાના બાવા બેહેશતનશીન શેઠ ધનજીભાઈ તથા બેહેશતન માતાજી બાઈ ધનાબાઈના પુનને વાશતે કીધેલું ધરમખાતું શને ૧૮૬૦ થી.

જમે	ઉધાર
૩૦૦૦) તા૦ ૧૩ મી ડીશેમબર શને ૧૮૬૦ બાબત શરકારી નોટ ૧ નાં૦ ૪૧૮૩ ની શને ૧૮૩૫—૩૬ ના વરશની ટકા ૪ ના વીઆજની રૂ૩૦૦૦) ની તા૦ ૩૦ મી શપટેમબર શને ૧૮૬૦ થી વીઆજ ચ ડતાંની ઈરાન દેશના ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ફંડમાં તમારા મરહુમ બાવા શેઠ ધનજીભાઈ તથા માતાજી બાઈ ધનાબાઈના પુનને વાશતે તંદરોશતી ભણાવી હતી તે આજ દીને મોકલી તે વીશે કરાર એછે જે નોટના રૂપીઆનું વીઆજ ઊપજે તે ઈરાંન દેશના જરતોશતીઓપર જજીઆનો કરછે તેના ખરચમાં વાપરવું અને મુદલ નાણા કાએમ રખાવાં.	૩૦૦૦) બાકી દેવા.
૩૦૦૦)	૩૦૦૦)

(શહી) ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

૩૦૦૦) બાકી દેવા તા૦ ૨૧ મી મારચ શને ૧૮૬૧

ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત સુધારવાના ફંડના હીશાબનું સરવાઈઊ તા૦ ૧ લી અકટોબર સને ૧૮૫૮ થીતે તા૦ ૨૦ મી મારચ શને ૧૮૬૧ શુધી વરશ ૨) અને ૫) મહીના ને ૨૦ દીવશ શુધીનું.

જ

૭૫૩૨૨ાા૧૫ ગએઆં વરશની બાકી પુંજી.

૨૬૩૭૨)૧૧ હાલત સુધારવાને નામે મલેઆ.

૩૯૮૨) બખશેશ તરીકે.

૯૮૦૬) ઊઠમણાના.

૧૧૮૩) શેઆદી ખુશાલીના.

૪૨૨)૧૧ ઇઅજદ શેહેર તથા તેને લગતા ગાંમો વાલાઓએ આપેઆ.

૧૩૮૦) જે જે ધણીઓએ ખાતાં પડાવી શરકારી નોટો આપીછે તેના વીઆજના ઊપજનાં.

૬૦૦) નજરાંનાની જનશો અવલમાં ઊધારીને ઇરાન ખાતે મોકલી હતી તે મધેની કેટલીએક વેચાઈ તેના ઊપજેઆ તે.

૭૦૦૦) શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીની ઇઆદગારી બામે કીધેલાં ધરમખાતાંના.

૨૦૦૦) શેઠ હોમજીભાઈ ખરશેદજી દાદીશેઠનાએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.

૨૦૦૦) શેઠ નશરવાનજી માંણેકજી પીટીના ધણીઆંની બાઈ દીનબાઈ તથા છોકરાઓએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.

૩૦૦૦) શેઠ દીનશાજી માંણેકજી પીટીના ધણીઆણી બાઈ શાકરબાઈ ફરાંમજી તથા છોકરાંઓએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.

ઉ

૩૪૭૨૦ા૧૦ ખરચ થએઓ તેની વીગત.

૧૯૮૬૪ાા૧૭ાા જજીઆના કરની ખરણી વરશ ૩) ની.

૩૩૬૩)૧૬ પેશકશી આપવામાં આવી તે.

૪૧૩૦) ઇરાણ ખાતે પરચુરણ ખરચ.

૨૧૬૩ા ૧૦ ઇઅજદ તથા કેરમાન તથા એને લગતાં ગાંમોમાં શરશી મકતબો કાહાડીછે તે ઊપર ખરચ.

૩૫૦૦) ભાઈ માંણેકજી લીમજીના પગારના.

૧૬૯૮ાા૧૬ાા મુંબઈ ખાતે ખરચ થાએઓ તેના.

૩૪૭૨૦ા૧૦

૭૯૯૯૦)૨ાા બાકી પુંજી.

૩૩૦૦૫ાા૨૨ાા ફંડના હીશાબની શરકારી નોટ નંગ ૨૧ ટકા ૫ ના વીઆજની રૂ૩૬૦૦૦) ની લાગત.

૩૩૦૦૦) જે જે શાહેબોએ પોતાની ઇઆદગારી બાબે ખાતાં પડાવી શરકારી નોટ ૨૦ ટકા ૪)૫ ની રૂ૩૩૦૦૦) ની આપીછે તે.

૧૩૫૦) ઓમબે બેંકનો શેર ૧ રૂ૧૦૦૦) નાની લાગત.

૬૦૫ા ૨૨ રેલવે કંપનીના શેર ૩૦ પાંઊંડ ૨૦ વાલા પાંઊંડ ૬૦૦) ના તેની લાગત.

૨૭૧૦ાા૨૩ાા બોમબે બેંક ખાતે લેહેણાછે.

૨૦૦૦) શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીના છોકરાઓ શેઠ દાદાભાઈ તથા શેઠ ધનજીભાઈ તથા શેઠ ખુરશેદજી તથા શેઠ દોરાબજીએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.
૧૫૦૦) શેઠ ફરાંમજી નશરવાંનજી પટેલે પોતાની ઇઆદગારી બાબે કીધેલાં ધરમખાતાંના.
૧૫૦૦) શેઠ રતનજી માંણેકજી ગોપીના છોકરાઓ શેઠ મેહેરવાંનજી તથા શેઠ કાવશજી તથા શેઠ ખરશેદજીએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.

૩૬૩૭૩)૧૧

૩૧૭૪૦)॥ જમીઆને નામે.
૨૦૦૦૦) ઇરાનના પારશી અનજુમન વાલાઓ પાશેથી.
૬૪૦) મુંબઈવાલાઓ પાશેથી.
૧૦૦) જે જે ધણીઓએ ખાતાં પડાવી શરકારી નોટો આપીછે તેનાં વીઆજની ઊપજના.
૨૫૦૦) શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કામાજીની વહુ બાઇ બચુબાઇ તથા બાઇ ધનબાઈજી તથા બાઇ જાઈજી તથા બાઇ ગેહેરબાઈએ કીધેલાં ધરમખાતાંનાં.
૫૫૦૦) શેઠ ફરાંમજી નશરવાંનજી પટેલે પોતાની ઇઆદગારી બાબે કીધેલાં ધરમખાતાંના.
૩૦૦૦) બાઈ પીરોજબાઇ તે શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બંગાલીની ધણીઆણી તથા છોકરા શેઠ બેહેરાંમજીએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.
૧૦૦૦) શેઠ દીનશાજી તથા શેઠ નશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.
૩૦૦૦) શેઠ કાવશજી ધનજીભાઇ પાંઊવાલાએ કીધેલાં ધરમખાતાંના.

૩૧૭૪૦)

૩૮૨૧। ૪॥ ભાઇ માંણેકજી લીમજી હુશંગ આંતરીઆને ખાતે લેહેણાછે પણ એ મધે કેટલાએક ખરચના આંકડાઓ આવવાનાછે.
૬॥ ૪॥ શ્રી જણશમો બા૰ રેલવે કંપનીના શેરોનું વીઆજ વશુલ થાએઊ તેના ઈંકમ ટાકશના.

૭૯૯૯૦)૨॥

૧૧૪૭૧૦।૧૨॥

શહી ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી.

૪૩૪૬) ઇરાન દેશની છોકરીઓ તથા છોકરાઓ પરણાવી આપવાને નાંમે.

૨૨૬૬) ઊઠમણાના તથા ખુશાલીના.

૮૦) શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીના ખાતાંની નોટ ના વીઆજના ઊપજેઆ.

૨૦૦૦) શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીનાએ કીધેલાં ધર મખાતાંના.

૪૩૪૬)

૧૦૪૦) ઇરાનમાં શેઠ માંણેકજી નશરવાંનજી પીટીની નઇમતે ચંબાર શાહેઆનુ જશન કરવાને નાંમે.

૧૦૦૦) શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાંએ કીધેલાં ધર મખાતાંના.

૪૦) વીઆજના.

૧૦૪૦)

૬૦૦), તેહેરાંનમાં દખમુ બાંધવાને નાંમે.

૫૦૮૮૧૨૦ એ ૨૬ ખાતાંની નોટો તથા શેરો તથા રોકડ નાંણાંનુ વીઆજ ઊપજેઊ.

૨૦૦૦ા-૬ા શેઠ નશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાજીએ કીધેલાં ધરમખાતાંના ૮ રચાટી શાહેઓ જણ ૫ ઇશતકથી દર વરશે રૂપીઆ ૫૦૦) ઇરાનમાં જરતોશતીઓનાં બચાંઓને કેળવણી આપવા નીશાલો શથાપવાને નાંમે આપવાનો ઠેરાવ કીધોછે તે ખાતાંની બાકી.

૧૧૪૭૧૦૧૧૨ા

DEED OF SETTLEMENT

OF THE

ASSOCIATION FORMED FOR PURPOSE OF ALLEVIATING THE DISTRESS AND AMELIORATING THE CONDITION OF THE ZOROASTRIAN INHABITANTS OF PERSIA.

DATED 26TH. MARCH 1861.

TOGETHER WITH

A GOOJRATI TRANSLATION.

PUBLISHED BY ORDER OF
THE COMMITTEE OF MANAGEMENT.

BOMBAY:

DUFTUR ASHKARA PRESS.

1865.

CONTENTS.

DEED OF SETTLEMENT

OF THE

ASSOCIATION FORMED FOR PURPOSE OF ALLEVIATING THE DISTRESS AND AMELIORATING THE CONDITION OF THE ZOROASTRIAN INHABITANTS OF PERSIA.

This Indenture made this Twenty-sixth day of March in the Christian year one thousand eight hundred and sixty-one, between Framjee Nasserwanjee Patell, Cursetjee Nasserwanjee Camajee, Merwanjee Framjee Panday and Bomanjee Framjee Camajee and Deenshaw Manockjee Pitty, all of Bombay, Parsee Inhabitants, Esquires, Trustees of these Presents of the one part; and Framjee Nasserwanjee, Cursetjee Nasserwanjee Camajee, Byramjee Jeejeebhoy, Rustomjee Ruttonjee Wadia, Merwanjee Framjee, Bomanjee Framjee Camajee, Jamsetjee Pestonjee Panday, Dhunjeebhoy Framjee, Ardaseer Dossabhoy Moonshee, Nowrojee Furdoonjee, Muncherjee Shapoorjee Langda, and Deenshaw Manockjee Pitty, also of Bombay, Parsee Inhabitants, Esquires,—the working Committee for the management of the Funds hereinafter mentioned of the other part. *Parties.* Whereas some time since various sums of money were subscribed to be devoted to the charitable purposes hereinafter particularly mentioned, and at a meeting of the subscribers held at the house of the late Manockjee Nasserwanjee Pitty, Esquire, on the Eleventh day of January in the Christian year one thousand eight hundred and fifty-five. It was resolved that funds should be subscribed, and an Association should be formed for the purpose of alleviating the distress and ameliorating the condition of the indigent Zoroastrian Inhabitants of Persia, and it was further resolved that for the purpose of carrying into effect and fulfilling the object of the said Association a Managing Committee should be appointed, and it was resolved that

Subscription of funds and formation of Association for alleviating the distress and ameliorating the condition of the Zoroastrian inhabitants of Persia.

such Committee should have the management and administration of the said Fund, and it was also resolved that a Fund previously subscribed for building a Tower of Silence in Persia should be handed over to the said Committee, and it was also resolved that a Deed should be prepared declaring the trusts of the said Funds.

First Trustees.

And whereas at a meeting of the members and subscribers of the said Association held on the Tenth day of October in the year of Christ one thousand eight hundred and fifty-eight, it was resolved that Manockjee Nasserwanjee Pitty, Cursetjee Nasserwanjee Camajee, Merwanjee Framjee Panday, and Bomanjee Framjee Camajee, Esquires, should be the first Trustees of the Funds and Property of the said Association; and the several persons parties hereto of the second part were nominated and appointed to be a working Committee for the management of the Funds.

Trust Deed.

And whereas no Trust Deed has as yet been executed in pursuance of the said resolution to that effect passed at the said meeting of the Eleventh day of January one thousand eight hundred and fifty-five, but nevertheless the said Association has been carried on, and various sums have been expended by the Managing Committee of the Association for the time being in carrying out the objects of the said Institution, and after deducting the various sums so as aforesaid expended by the said Managing Committee, a portion of the balance has been invested, and the Funds now belonging to the said Institution consist of the Government Securities and one Share of the Bank of Bombay, thirty shares of the Great Indian Peninsula Railway Company, and Rupees Two Thousand Seven Hundred and Ten, annas eleven, and pies nine, in cash, the particulars of which are fully set forth in Schedule A hereunder written. And whereas various persons who were desirous that their donations should be kept separate from the general Funds of the Society, and as to some of them that they should be devoted to certain specific objects, but should at the same time be vested in the Trustees of the said Association, and be managed, expended, and applied by the Managing Committee of the said Association, have subscribed various sums of money which are

Investment of Funds.

not included in the said Government Securities, Bank Share, Railway Shares, and Monies specified in the said Schedule A hereunder written. And whereas the names of such last mentioned subscribers, together with the amounts which they have respectively subscribed, and the objects to which they desire that their subscriptions or donations shall be devoted, are fully set forth in the Schedule B hereunder written. And whereas such last mentioned donors or subscribers are willing and desirous that so much of the annual income of the Funds subscribed by them, or the shares or securities whereon the same may be invested as shall remain undisposed of after fulfilling the objects for which the same shall have been subscribed, shall at the end of each year be carried to the general account, and be devoted to the general objects of the Institution. And whereas the said Manockjee Nasserwanjee Pitty died on the Twenty-first day of May one thousand eight hundred and fifty-nine, and Framjee Nasserwanjee, of Bombay, Esquire, has been appointed to succeed him as a Trustee of the said Funds and Property. And whereas at a general meeting of the subscribers to the said Association, duly convened by advertisement in the Goojratee Newspapers of Bombay, for the purpose of appointing an additional Trustee of the Funds of the said Association, and of approving of these Presents, which objects appeared by the advertisements convening the said meeting, and held on the third day of January in the year of Christ one thousand eight hundred and sixty-one, at the country house of the said late Manockjee Nasserwanjee Pitty, the said Deenshaw Manockjee Pitty, Esquire, was appointed an additional Trustee of the Funds of the said Association, and these Presents were read and explained to and approved of by the said meeting as appears by a resolution passed at the said meeting, and signed by the Chairman thereof, and of which the following is a copy :—"Unanimously resolved "that Deenshaw Manockjee Pitty, Esquire, be appointed an "additional Trustee of the Funds of this Association. That the "Trust Deed which has been read and explained to this meeting "is approved of, and that Framjee Nasserwanjee Patell, Cursetjee "Nasserwanjee Camajee, Merwanjee Framjee Panday, Bomanjee "Framjee Camajee, and Deenshaw Manockjee Pitty, Esquires,

General meeting held to adopt the Trust Deed.

"the Trustees, and Framjee Nasseswanjee Patell, Curstejee "Nasserwanjee Camajee, Byramjee Jeejeebhoy, Rustomjee Rut-"tonjee Wadia, Merwanjee Framjee, Bomanjee Framjee Camajee, "Jamsetjee Pestonjee Panday, Dhunjeebhoy Framjee, Ardaseer "Dossabhoy Moonshee, Nowrozjee Furdoonjee, Muncherjee "Shapoorjee Langda, and Deenshaw Manockjee Pitty, Esquires, "the members of the working Committee mentioned in the said "Trust Deed as parties of the first and second parts are hereby "authorized and requested to execute the said Trust Deed, and "to hold and dispose of the Funds therein mentioned upon the "trusts declared by and subject to the clauses and provisions "contained in the said Deed."

Now this INDENTURE WITNESSETH, that in pursuance of the said resolutions the said Framjee Nasserwanjee, Cursetjee Nasserwanjee Camajee, Merwanjee Framjee Panday, Bomanjee Framjee Camajee, and Deenshaw Manockjee Pitty, do hereby for themselves, their heirs, executors and administrators, each of them covenanting for himself and his own acts and deeds, only covenant, promise, and declare, that they will stand possessed of and interested in the said Government Securities, Bank Share, Railway Shares, and Monies specified in the said Schedule A hereunder written, and any additions that may at any time hereafter be made thereto, and all subscriptions, legacies, and donations for the general objects of the Association, or not clearly falling within the said Schedule B, and of and in the several Government Securities and Monies mentioned in Schedule B hereunder written, or any other securities or sums of not less than Rupees One thousand each, which may hereafter be subscribed by any person or persons for any specific object, and not intended to be applied to the general objects of the Association, and accepted by the said Committee under such terms and conditions as they may approve upon the trusts following, that is to say, as regards the Government Securities, Bank Share, Railway Shares, and Monies specified in the said Schedule A, and any additions that may at any time hereafter be made thereto, and all subscriptions, legacies, and donations for the general objects of the Association hereafter to be given or bequeathed, or not clearly falling within the said

Schedule **B** (provided such additions, subscriptions, legacies and donations shall have been actually received by the said parties hereto of the first part). Upon trust to hold the same, and every part thereof, and the dividends, interest, income, and produce thereof, and of every part thereof, from time to time, and at all times, at the absolute order and disposal of the said parties hereto of the second part; and their successors being the working Committee for the time being of the said Association, and upon no other trust whatever. Provided nevertheless that the said parties hereto of the first part shall not pay any sum or transfer any security whatsoever to any person or persons (including the said parties hereto of the second part, or their successors being such working Committee as aforesaid) other than the person from time to time to be authorized in writing under the hands of the said parties hereto of the second part, or their successors being such working Committee as aforesaid to receive the sum to be paid, or the security to be transferred, and that the said parties hereto of the first part shall not make or be called upon to make any investment save in Government Promissory Notes, Shares in one or more of the Government Banks, or Shares of any of the Railways guaranteed by Government, and as regards the Government Securities and Monies mentioned in the said Schedule **B**, and any other securities or sums of not less than Rupees One Thousand each which may hereafter be subscribed by any person or persons for any specific object, and not intended to be applied to the general objects of the Association, and accepted by the said Committee under such terms and conditions as they may approve (all which last mentioned securities and sums shall be deemed to fall within the said Schedule **B**.) Upon trust to invest the cash now appearing to be standing in the said Schedule **B**, and any sums that may hereafter be added thereto by additional subscriptions as soon as conveniently may be after such cash and additional subscriptions shall amount to a competent sum, and also any other securities or sums of not less than Rupees One Thousand each which may hereafter be subscribed by any person or persons for any specific object, and not intended to be applied for the general objects of the Association in Government Promissory Notes, Shares in one or more of

the Government Banks, or in Shares of any of the Railways guaranteed by Government, and from time to time at their discretion to alter and vary any existing investments for others of the nature above specified, and upon trust to pay the dividends, interest, and annual produce of the same trust securities to the said parties hereto of the second part, and their successors in office for the purpose of being applied for the several purposes hereinafter declared of and concerning the same. Provided always, that no portion of the principal of the Trust Funds and securities set forth in Schedule B shall be expended for any purpose whatever, but such Funds and Securities shall for ever be held by the Trustees for the time being of these Presents as permanent Funds.

The principal of the Trust Funds and Securities set forth in Schedule B not to be expended.

Duties of Managing Committee.

And this Indenture further witnesseth that the said Framjee Nasserwanjee, Cursetjee Nasserwanjee Camajee, Byramjee Jeejeebhoy, Rustomjee Ruttonjee Wadia, Merwanjee Framjee Panday, Bomanjee Framjee Çamajee, Jamstjee Pestonjee Panday, Dhunjeebhoy Framjee, Ardaseer Dossabhoy Moonshee, Nowrozjee Furdoonjee, Muncherjee Shapoorjee Langda, and Deenshaw Manockjee Pitty, do hereby for themselves, their heirs, executors and administrators, covenant, promise, declare, and agree that they will act as a working Committee for the management and application of all the Trust Funds hereinbefore mentioned, or referred to, subject to the several Rules hereinafter mentioned, that is to say,—

Meetings of Committee.

1. That the Committee shall meet as often and at such place as may from time to time be agreed upon for the transaction of business.

Chairman of Committee.

2. The Committee may elect a Chairman of their meetings, and determine the period for which he is to hold office, but if no such Chairman is elected, or if at any meeting the Chairman is not present at the time appointed for holding the same, the members of the Committee present shall choose some one of their number to be Chairman of such meeting.

Proceedings of Committee.

3. That books shall be kept in which all the proceedings of the Committee shall be duly recorded, and the record of the proceedings of every meeting shall be signed by the Chairman.

4. That four members of the Committee shall form a quorum. *Quorum.*

5. That the Chairman of the Committee shall preside at all their meetings, and shall have when necessary a casting vote. *Chairman to have a casting vote.*

6. That each member of the Committee present at any meeting shall have one vote, and a majority of votes of those present shall decide any question before the Committee. *Questions to be decided by a majority of votes.*

7. That an annual general meeting of the subscribers to the said association shall be held at such convenient place in the Island of Bombay or Colaba as may be fixed on by the Committee on some day in the month of October in every year, or as soon thereafter as practicable, and one week's notice of the time and place of holding such meeting shall be given by the Committee by advertisement in the public Newspapers. *Annual General Meeting.*

8. That the purposes for which the said annual general meeting shall be called shall be to receive the report of the proceedings of the Committee for the previous year, and also the accounts referred to in the Fifteenth Clause of these Presents, and when occasion shall require to appoint Committee men in pursuance of the Clauses and provisions of this Deed. *Business of the Meeting.*

9. That the presence of not less than Eighteen persons who shall have subscribed Rupees Twenty-five and upwards to the Funds of the said Association shall be necessary in order to constitute a general meeting for the purposes mentioned in the last preceding clause. *Quorum of General Meeting.*

10. That every general meeting shall elect its own Chairman before it proceeds to business, and such Chairman shall have a casting vote. *Chairman of General Meeting.*

11. That the present members of the said Managing Committee shall remain in office until the annual general meeting of the said subscribers to the said Association, to be held as hereinbefore directed, which shall take place in the Christian year one thousand eight hundred and sixty-three, and at such last mentioned general meeting, and thenceforth at the annual general meeting to be held in every succeeding third year, three members of the said Managing Committee for the time being shall retire by rotation, and three persons shall thereupon be elected by the meeting to *Members of Managing Committee to retire by rotation.*

fill their places, and the said Managing Committee shall determine amongst themselves which of their body shall retire at the annual general meetings to be held in the year one thousand eight hundred and sixty-three and one thousand eight hundred and sixty-six, one thousand eight hundred and sixty nine and one thousand eight hundred and seventy two but nothing herein contained shall prevent the re-election of the members of the said Managing Committee whose period of office may have expired.

Election of Committee.

12. That the election of Committee men at an annual general meeting shall be made by a majority of the votes of the persons present who shall have subcribed Rupees Twenty-five and upwards at one time to the Funds of the said Association, but no person who has subscribed less than Rupees Twenty-five shall be qualified to vote at such election.

Election of new Members.

13. That in case from any cause whatever new Committee men shall not be appointed by an annual general meeting to fill the places of those whose periods of office shall have expired, or in case the persons by these Presents named as the Managing Committee of the said Association, or any of them, or any one to be appointed as hereinbefore, or in this Clause mentioned, shall whilst in office die or resign or be desirous of being discharged of and from, or refuse or decline or become incapable to act as a member of such Committee, then and in such case and so often as the same shall happen, the other members of the said Committee shall, by a resolution passed at a meeting of the said Committee, and signed by the Chairman at such meeting, from time to time, appoint some person or persons to be a member or members of the said Committee in the place of those whose period of office shall have expired as aforesaid, or who shall so die, resign, be desirous of being discharged, or refuse, decline, or become incapable to act as aforesaid until the then next Annual General Meeting at which the vacancy or vacancies so occasioned shall be filled up in manner before provided, but in case such vacancy or vacancies shall not be filled up at such last mentioned Annual General Meeting, the members of the said Committee appointed under this clause in the place of those whose periods of office shall have expired shall be deemed to

have been duly appointed at the date of their respective appointments, and shall remain in office for the same periods as they would have done had they been appointed at the annual general meeting next before the date of such appointment, and any member of the said Committee appointed under this clause in the place of a member dying, resigning, being desirous of being discharged, or refusing, declining, or becoming incapable to act, shall remain in office only so long as the person in whose place he is so appointed would have been entitled to remain.

Annual Report of Committee.

14. That annual Reports of the proceedings of the said Committee shall be prepared by the said Committee, and submitted every year to the Annual General Meeting, and be published and distributed amongst the Parsee community of Bombay.

Accounts to be kept by the Treasurer.

15. That proper accounts shall also be kept by the Treasurer under the directions of the Committee of all sums received and expended by them, and such accounts shall be made up and closed and certified to be correct by the Committee once in every year, and submitted to the Annual General Meeting of the subscribers hereinbefore provided for, and be published and distributed among the Parsee community of Bombay.

General Account.

16. That a general account shall be opened by the said Managing Committee in their books entitled "The Account of Funds for ameliorating the condition of the indigent Zoroastrians of Persia," and all the trust funds, shares, or securities, dividends, interest, income, and produce for the time being applicable to the general purposes of the said Association, and received from the said Trustees, shall be placed to the credit of that account.

Future Subscriptions, &c.

17. That all future subscriptions or donations received by the said Managing Committee for the general purposes of the said Association shall also be placed by them to the credit of the said last mentioned account.

Separate account in respect of sums mentioned in Schedule B.

18. That there shall also be opened in the books of the said Managing Committee separate accounts in respect of each of the sums or securities mentioned in Schedule B hereunder written, and in respect of every other sum of not less than rupees one thousand which may hereafter be subscribed by any person or persons for any specific object, and each of such

accounts shall be entitled in the name or names of the subscriber or subscribers, donor or donors of the sum to which it refers, and the annual produce of each such sum of money or of the shares or securities whereon the same may from time to time be invested or received by the said Managing Committee from the said Trustees shall be placed by the said Managing Committee to the credit of the account in respect of which such annual produce shall be received.

Disposal of balance.

19. That each of the said last mentioned accounts shall be balanced annually, and if there shall be any balance remaining undisposed of, it shall be carried to the credit of the general account mentioned in the Sixteenth Clause of these Presents.

Wages of Servants, &c.

20. That such sums as may, in the opinion of the said working Committee, be necessary, may be expended and applied by the said Committee in paying the wages of such Secretary, Clerks, Collectors, or other persons as they may think right to employ in connection with the administration of the trust funds in Bombay, and the said working Committee may pay and apply such sums as may from time to time appear to them to be proper for the services and expenses of any person they may find it necessary to employ for the due administration of the trust funds in Persia.

Annual expenditure not to exceed 12,000 Rs.

21. That until the said trust funds vested in the said trustee or the trustees for the time being of these Presents, and applicable to the general objects of the Association, shall amount to rupees one hundred and fifty thousand, the said Managing Committee shall pay and apply at their discretion sums not exceeding in the whole rupees twelve thousand per annum in defraying the expenses authorized to be incurred by the Twentieth Clause of these Presents in repairing and maintaining "Dokhmas" or "Towers of Silence" and Fire Temples in Persia, in providing fuel for the sacred fires, "Ateshbehram" and "Adareyan" in Persia, in affording relief in the shape of donations, food, clothing or lodging, and imparting instruction both secular and religious to, and in defraying the expenses of marrying the sons and daughters of, poor, indigent, and helpless

Zoroastrians residing in Persia, and in paying the whole or part of the capitation or Poll Tax called "Juzia," imposed on the Zoroastrian or Parsee inhabitants of Persia by the Persian Government. Provided, nevertheless, that in imparting religious instruction none but the religion of Zurtosht commonly called Zoroaster shall be taught.

Investment of surplus funds.

22. That until the said trust funds vested in the said trustee or the trustees for the time being of these Presents, and applicable to the general purposes of the said Association, shall amount to Rupees One Hundred and fifty Thousand, the said Managing Committee shall from time to time invest all surplus funds in their hands after expending the said sum of Rupees Twelve Thousand annually derived from all or any of the sources aforesaid in the names of the trustees for the time being of these Presents, and such investments shall be held by the said trustees upon the trusts of these Presents and as funds falling within the said Schedule **A**.

When invested funds amount to 150,000 Rs.; the Committee to be at liberty to apply the whole annual produce of such funds to purposes mentioned in the 21st Clause.

23. That so soon as the said invested funds applicable to the general purposes of the said Association shall amount to Rupees One Hundred and Fifty Thousand, the said Managing Committee shall be at liberty at their discretion to pay or apply the whole of the dividends, interest, and annual produce of the said last mentioned trust funds, and also all further donations or subscriptions received by them, and also the undisposed of balances of the several separate accounts mentioned in the Eighteenth Clause of these Presents to or for all or any of the purposes mentioned in the Twenty-first Clause of these Presents. Provided always that it shall be lawful for the said working Committee from time to time at their discretion to invest in the names of the trustee or trustees for the time being of these Presents, any of the dividends, interest, or annual produce of the said trust funds, or any subscriptions that may be received, or any undisposed—of balances of the several abovementioned separate accounts which many accrue or be received after the invested funds shall amount to Rupees One Hundred and Fifty Thousand, and such further investments shall be held by the said trustees or the trusts of these Presents and as funds falling within the said Schedule **A**.

Or to invest such produce or undisposed of balance of separate accounts.

Disposal of income of sums mentioned in Schedule B.

24. That the said Managing Committee shall apply so much as may be necessary of the dividends, income, and annual produce of the trust funds whereon the several sums mentioned in the Schedule B hereunder written, and any other sums of not less than rupees one thousand each which may hereafter be subscribed by any person or persons for any specific object, may be respectively invested for the several specific objects for which the same sums respectively may have been subscribed.

Disposal of trust funds when no longer required for the objects of the Association

25. That whenever the said funds subject to the trusts of these Presents or any of them shall no longer be required for the objects and purposes described in these Presents by reason of the extinction of the Zoroastrian population in Persia, or from any other cause whatever, a public meeting of Zoroastrians shall be convened at Bombay, or such other Town or City as the said working Committee for the time being shall select, to consult upon the best means of disposing of the said trust funds, and the same shall be disposed of in such manner as the majority of Zoroastrians present at the meeting shall determine. Provided nevertheless, that the said funds shall not be disposed of otherwise than to alleviate the miseries or ameliorate the condition of poor Zoroastrians. Provided always it is hereby declared that the receipt or receipts in writing of the trustees or trustee for the time being of these Presents for any sum or sums of money payable to them or him or to the Association for ameliorating the condition of the indigent Zoroastrian inhabitants of Persia (being the Association referred to in these Presents) under or by virtue of these Presents, or in the execution of the trusts hereof, shall be a sufficient and effectual discharge or sufficient and effectual discharges for the same respectively, or for so much thereof respectively as in such receipt or receipts shall be expressed or acknowledged to be received, and that the person or persons to whom the same shall be given his, her, or their heirs, executors, administrators, or assigns, shall not afterwards be in any wise obliged or concerned to see to the application of the money therein mentioned and acknowledged to be received. Provided always that all legacies for any specific objects as aforesaid shall (whatever their

Receipt of Trustees to be sufficient discharge.

amount may be) be deemed to fall within the said Schedule B, and be held and applied accordingly, anything hereinbefore contained, expressed, or implied to the contrary notwithstanding. Provided always, and it is hereby declared that if the said trustees in and by these Presents nominated or either of them or any future trustee or trustees to be appointed as hereinafter is mentioned, shall die or be desirous of being discharged of and from or refuse or decline or become incapable to act in the trusts or powers hereby in them reposed, or to them given as aforesaid, then and in such case and when and so often as the same shall happen, it shall be lawful for the working Committee for the time being by a resolution passed at a meeting of the said Committee (a memorandum of which resolution shall be endorsed on these Presents, and signed by the Chairman of the said meeting) from time to time to nominate, substitute, or appoint one or more person or persons (being a Zoroastrian or Zoroastrians) to be a trustee or trustees in the stead or place of the trustee or trustees, so dying or desiring to be discharged, or refusing, declining, or becoming incapable to act as aforesaid, but that there shall never be more than five and not less than three trustees at one time, and that when and so often as any new trustee or trustees shall be nominated and appointed as aforesaid, he or they shall signify his or their acceptance of the said trust by writing under his hand indorsed on these Presents, and all the trusts, estates, monies, and premises which shall then be vested in the trustee or trustees so dying or desiring to be discharged, or refusing, declining, or becoming incapable to act, either solely or jointly with the other trustee or trustees, or in the surviving trustee or trustees, or in the executors or administrators of the last surviving trustee (as the case may be), shall with all convenient speed be conveyed, assigned, and transferred in such sort and manner and so as that the same shall and may be legally and effectually vested in the surviving or continuing trustee or trustees, and such new or other trustee or trustees, or if there shall be no continuing trustee or trustees, then in such new trustee or trustees only upon the trusts hereinbefore declared (of and concerning the same trust, estates, monies, and premises respectively), and it is hereby declared

Committee to fill up vacancies amongst Trustees.

that the trustee or trustees so to be nominated, substituted, or appointed as aforesaid, shall and may in all things act and assist in the management, carrying on, and execution of all the trusts and powers aforesaid in conjunction with the other then surviving or continuing trustee or trustees if there shall be any such surviving or continuing trustee or trustees, and if not then by himself or themselves as fully and effectually, and shall and may have and exercise all the same power and powers and authority and authorities to all intents, effects, constructions, and purposes whatsoever, as if he or they had been originally in and by these Presents nominated a trustee or trustees, and as the trustee or trustees named in these Presents, his or their executors or administrators, in or to whose place such new trustee or trustees shall respectively come or succeed, is or are enabled to do or could or might have done under and by virtue of these Presents if then living and continuing to act in the trusts or powers hereby reposed in or limited to him or them, anything hereinbefore contained to the contrary thereof in any wise notwithstanding. Provided always, and it is hereby declared that none but Zoroastrians shall be appointed trustees of these Presents or members of the said Managing Committee.

Liabilities of Trustees.

Provided always, and it is hereby declared that the said several trustees hereby nominated and appointed or to be appointed by virtue of the proviso hereinbefore contained, and each and every of them, and the heirs, executors, administrators, and assigns of them, each and every of them shall be charged and chargeable respectively only for such monies as they shall respectively actually receive by virtue of the trusts hereby in them reposed, notwithstanding his or their or any of their giving or signing or joining in giving or signing any receipt or receipts for the sake of conformity, and any one or more of them shall not be answerable or accountable for the other or others of them, or for the acts, receipts, neglects, or defaults of the other or others of them, but each and every of them only for his and their own acts, receipts, neglects, or defaults respectively, and that any one or more of them shall not be answerable or accountable for any banker, broker, or other person, with whom or in whose hands any part of the said trust monies shall or

may be deposited or lodged for safe custody, or otherwise in the execution of the trusts hereinbefore mentioned, and that they or any of them shall not be answerable or accountable for the insufficiency or deficiency of any security or securities, stocks or funds, in or upon which the said trust monies or any part thereof shall be placed out or invested, nor for any other misfortune, loss, or damage which may happen in the execution of the aforesaid trusts or in relation thereto except the same shall happen by or through their own wilful default respectively, and also that it shall be lawful for the said trustees in these Presents named, and such future trustee or trustees to be appointed as aforesaid, and every or any of them, their and every of their heirs, executors, administrators, and assigns by and out of the monies which shall come to their respective hands by virtue of the trusts aforesaid to retain to and reimburse himself and themselves respectively, and also to allow to his and their co-trustee and co-trustees all costs, charges, damages, and expenses which they or any of them shall or may suffer, sustain, expend, disburse, be at or be put unto in or about the execution of the aforesaid trusts, or in relation thereunto. In Witness whereof the said parties to these Presents have hereunto set and subscribed their hands and seals the day and year first hereinabove written.

SCHEDULE A REFERRED TO IN THE FOREGOING INDENTURE.

1.—Promissory note of the Government of India No. 23713 of the five per cent loan of 1856—57 for Rupees..........	5000		
1.—Ditto Ditto No. 23711 Ditto Ditto......	2000		
7.—Ditto Ditto No. 51842 to 51848 Ditto of two thousand each.	14000		
6.—Ditto Ditto No. 58640 to 58645 of Ditto for Rs. 1000 each	6000		
1.—Share certificate of the Bank of Bombay No. 3199 ...	1000		
30.—Shares of the Great Indian Peninsula Railway Company of 20 £ each cost price	6095	7	6
Cash	2710	11	9
Total Rupees......	36806	3	3

SCHEDULE B REFERRED TO IN THE FOREGOING INDENTURE.

		Rs.	A.	P.
Donations, the interest, dividends and annual produce of which are to be paid by the trustees for the time being of these presents to the said Managing Committee for the time being, to be applied by them for the general purposes of the said Assocaition as specified in the 20th and 21st clauses of these presents.				
1.—Promissory note of the Government of India No. 23712 of the five per cent Loan of 1856-57 for Rupees 7000 contributed by the late Maneckjee Nusserwanjee Esquire..	7000			
2.—Promissory note Ditto. Ditto. No, 11414 & 11415 of the five per cent loan of 1854-55 for Rupees 2000 contributed by Homjee Cursetjee Dady Esquire in commemoration of his late wife Bai Jevanbaee ...	2000			
7.—Promissory note Ditto. Ditto. No. 26236 of the four per cent loan of 1854-55 for Rupees 2000 contributed by Bai Dinbai wife of Nassarwanjee Maneckji Esq. and her children in commemoration of the said Manackjee Nassarwanjee Pitty Esq. ...	2000			
1.—Promissory note Ditto. No. 6324 of 45535 of Ditto. Ditto. for Rupees 2000 contributed by the sons of the late Nassarvanjee Muncherjee Cama Esq. in commemsiation of their late Mother Bai Soonabai ...	2000			
1.—Promissory note Ditto No. 4757 of 16531 of Ditto for Rupees 3000 contributed by Sakervow wife of Dinshawjee Manackjee Esq. and her children in commemoration of the said Manekjee Nassarvanjee Esq.	3000			
2.—Promissory notes Ditto No. 2611 & 52739 of the five per cent loan of 1856-57 for Rupees 1500 contributed by Framjee Nassarvanjee Patell Esq. ...	1500			
2.—Ditto. Ditto. No. 35942 and 3260 of Ditto... Ditto for Rupees 1500 contributed by Messrs Mervanjee, Cawasjee & Cursetjee Ruttonjee Esq. in commemoration of their late Mother Bai Awabai. ...	1500	19000	0	0
Carried over Rs.		19000	0	0

		Rs.	A.	P.
Brought over Rs.		19000	0	0
Donations the interest, dividends and annual produce of which are to be paid by the said Trustees for the time being of these presents to the said Managing Committee for the time being to be applied by them in paying the poll or capitation Tax called *Zuzia* imposed by the Government of the King of Persia on the Zoroastrian Inhabitants of that country.				
2.—Promissory notes of the Government of india No. 6322 of 45535 and 9290 of the four per Cent Loan of 1854—55 for Rupees 2500 contributed by Bai Bachoobai, Bai Dunbaijee, Bai Jaeebai, and Bai Meherbai the wives of the sons of the late Nassarwanjee Muncherjee Cama Esq. in commemoration of their late Mother in law Bai Soonabai.	2500			
2.—Promissory notes Ditto No. 2627 and 52746 of the five per Cent Loan of 1856—57 for Rupees 1500 contributed by Framjee Nusservanjee Patell Esquire...	1500			
1.—Promissory note Ditto. No. 5956 of the 4 per Cent Loan of 1842—43 for Rupees 3000 contributed by Bai Perozbai widow of Cursetjee Dorabjee Bungalee and her Sons Byramjee Dorabjee Cursetjee Bungalee.	3000			
1.—Promissory Note of the Government of India No. 35941 of the five per cent loan of 1856-57 for Rupees 1000 contributed by Dinshawjee Nassarvanjee Manackjee Pity Esqs. in commemoration of their late Paternal Aunt Bai Avabai deceased.	1000			
1.—Promissory note of the Government of India No. 4183 of the four per cent Loan of 1835-36 for Rupees 3000 contributed by Cowasjee Dunjeebhoy Powwalla in commemoration of his late father Dhunjeebhoy and his mother Dunabai deceased.	3000	30000	0	0
Carried over Rs.		30000	0	0

		Rs.	A.	P.
Brought over Rs.		30000	0	0
The sum of Rupees 8416 subscribed and contributed by the Zoroastrian Inhabitants of Persia to the special Fund for paying the Poll or capitation Tax called "*Zuzia*" has been invested in the undermentioned securities.				
1.—Promissory note of the Government of India No. 31045 of the five per cent Loan of 1856-57 for Rupees.	5000			
2.—Ditto-Ditto No. 36667-36668 of Ditto Ditto for Rupees each.	2000			
1.—Ditto-Ditto No. 50115 of Ditto for Rupees 1000	1000			
2.—Ditto-Ditto No. 50116 and 50116 and 50117 of Ditto-Ditto for Rupees 500 each.	1000			
Prime cost of the above mentioned Government securities for Rs. 9000 ... ... 8039 5				
Cash.. ... ... 376 11				
8416 0		8416	0	0
Donation to the special Fund for defraying the expenses of Marrying the sons and daughters of indigent Zoroastrian Inhabitants of Persia.				
2.—Promissory notes of the Government of India No. 30929 and 30930 of the four per cent loan of 1854-55 for Rupees 1000 each contributed by the late Manackjee Nassarvanjee Pitty Esq. on the occasion of the marriages of his grand children ...	2000	2000	0	0
Donations for defraying the expenses of Gahambar Feasts and Ceremonies in Persia.				
1.—Promissory note of the Government of India No. 1286 of four per cent loan of 1842-43 for Rupees 1000 contributed by Mervanjee Framjee Panday Esq. in commemoration of the late Maneckjee Nassarvanjee Pitty Esquire deceased.	1000	1000	0	0
Total Rupees.		41416	0	0

Signed, sealed and delivered by the abovenamed Framjee Nasserwanjee Pattel, Cursetjee Nassarwanjee Comajee, Merwanjee Framjee Pandey, Bomanjee Framjee Camajee, Dinshaw Manockjee Pitty, Byramjee Jeejeebhoy, Rustomjee Ruttanjee Wadia, Jamsetjee Pestonjee Pandey, Dhunjeebhoy Framjee, Ardaseer Dossabhoy Moonshee, Nowrojee Furdoonjee and Muncherjee Shapoorjee Lungda in the presence of

FRAMJI NASSERWNJI PATTEL,
CURSETJI NASSERWANJI CAMAJI,
MERWANJI FRAMJI PANDEY,
BOMANJI FRAMJI CAMAJI,
DINSHAW MANECKJI PITTY,
BYRAMJI JEEJEEBHOY,
ROOSTOMJI RUTTONJI WADIA,
JEMSETJI PESTONJI PANDEY,
DHUNJEEBHOY FRAMJI,
ARDASHAR DOSSABHOY MOONSHEE,
NOWROJI FURDOONJI,
MUNCHERJI SHAPOORJI LUNGDA,

S. LAWFORD ACLAND,
Solicitor, Bombay.

MANACKJEE JAMASJEE,
Chief Clerk to Messrs. L. S. S.
ACLAND & PRENTIS.

તારીખ ૨૬ મી મારચ શને ૧૮૬૩ ને દીને થાએલા ઈરાન દેશના ગરીબ જરતોશતી રેહેવાશીઓની હાલત શુધારવાના ફૂંડના બંદોબશતના ઈંગરેજી લખતનો ગુજરાતી તરજુમો.

એ મંડલીનાં હુકમથી બીજીવાર છપાવી
પરગટ કરેઓછે.

મુંબઈ,

દફતર આશકારા પરેસ.

શને ૧૮૬૫ ઇશાવી.

શાંકલીઉં.

ઈરાન દેશના ગરીબ જરતોશતી રેહેવાશીઓની હાલત શુધાર વાના ફંડના બંદોબશતના ઈંગરેજી લખતનો ગુજરાતી તરજુમો.

આએ ખત તા૦ ૨૬ મી મારચ શને ૧૮૬૧ ઈશવીને દીને એક તરફથી મુંબઈનાં પારશી રેહેવાશી ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલ તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી તથા મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બહમનજી ફરાંમજી કાંમાજી તથા દીનશાહજી માંણેકજી પીટી ઈશકોએરો તે આ લખતનાં તરશટીઓ તથા બીજી તરફથી મુંબઈનાં પારશી રેહેવાશી ફરાંમજી નોશરવાંનજી તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી તથા બેહેરાંમજી જીજીભાઈ તથા રૂશતમજી રતનજી વાહાડીઆ તથા મેહેરવાંનજી ફરાંમજી તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાજી તથા જમશેદજી પેશતનજી પાંડે તથા ધનજીભાઈ ફરાંમજી તથા અરદેશરજી ડોશાભાઈ મુનશી તથા નવરોજજી ફરદુનજી તથા મનચેરજી શાપુરજી લંગરા તથા દીનશા માંણેકજી પીટી ઈશકોએરો તે નીચે લખી જણાવેલા ધરમ ખાતાંનો વહીવટ ચલાવવા શારૂ મુકરર થાએલી કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ વચે થાએઉ છે. જાણવું જે નીચે લખી જણાવેલા ધરમનાં કાંમો કરવા શારૂ કેટલાએક વરશ ઉપર હુધરાણામાં નાંણાંની કેટલીએક રકમો ભરાઈ હતી, અને તે નાંણાં ભરનારા ગરહસથોની સભા તારીખ ૧૧ મી જાનેવારી શને ૧૮૫૫ ઈશવીને દીને બેહેશતનશીન માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટી ઈશકોએરનાં ઘર આગલ ભરાઈ હતી તે વેલાએ હેવો ઠરાવ થાએઓ હતો જે ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓનાં દુખ ટાલવા તથા તેઓની હાલત શુધારવા શારૂ ઉઘરાંણું કરીને એક પુજી એકઠી કરવી તથા એક ધરમ ખાતુ શથાપવું, અને બીજો હેવો ઠેરાવ થાએઓ હતો જે એ ધરમ ખાતાંની મતલબ પાર પાડવા તથા અમલમાં લાવવા શારૂ એક કારોબાર મંડલી મુકરર કરવી અને હેવો ઠરાવ થાએઓજે ઉપર કહેલી પુજીનો વહીવટ તથા કારોબાર એ મંડલીએ ચલાવવો અને બીજો હેવો ઠેરાવ થાએઓજે ઈ

લખત કરનારા ધણીઓ.

ઈરાંન દેશનાં રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓનું દુખ ટાલવા તથા તેઓની હાલત સુધારવાનું ધરમ ખાતું અશથાપવું તથા તે કારણશર નાંણાં ભરાવવાં.

રાંન મધે એક દાખમું બંધાવવા શારૂ ઉઘરાંણું કરીને અગાઉ જે પુંજી એકઠી કીધી હતી તે પુજી ઉપર કહેલી મંડલીનાં શવાધીનમાં આપવી, અને બીજો હેવો ઠરાવ થાએઓજે ઉપર કહલાં ફંડ અથવા પુજીનાં શંભાલને કીજે એક "તરશટડીડ" અથવા અમાંનત ખત તઈઆર કરાવવું. જાણવુંજે ઉપર કહેલાં ધરમ ખાતાનાં અધીકારીઓ તથા એ ધરમ ખાતાંની પુજી મધે નાંણાં ભરનારાઓની શભા—તા૦ ૧૦ મી અકટોબર શને ૧૮૫૮ ઈશવીને દીને ભરાઈ હતી તે વેલાએ હેવો ઠેરાવ થાએઓજે માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટી તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી તથા મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બહમનજી ફરાંમજી કાંમાજી ઈશકોએરોને ઉપર કહેલાં ધરમ ખાતાંની પુજી તથા અશકેઆંમતનાં પેહેલા તરશટીઓ ઠેડાવવા અને તે પુજીનો કારોબાર ચલાવવા શારૂ આએ ખત કરનારા બીજી તરફનાં ગરહસથોની કારોબાર મંડલી મુકરર કરવી. અને જાણવું જે તા૦ ૧૧ મી જાનેવારી શને ૧૮૫૫ ને દીને ભરાએલી ઉપર કહેલી શભામાં થાએલા ઉપર કહેલા ઠરાવ મુજબ હજુર શુંધી તરશટડીડ થાએઉં નથી, તોપણ એ ધરમ ખાતાંનું કાંમકાજ ચાલુ કીધામાં આવેઉંછે, અને એ ધરમ ખાતાંની મતલબ પાર પાડવા તથા અમલમો લાવવા શારૂ એ ધરમ ખાતાંની હાલની કારોબાર મંડલીએ નાંણાંની કેટલીએક રકમો ખરચીછે, તે કારોબાર મંડલીએ કરેલા ખરચનાં રૂપીઆ બાદ કરતાં બાકી રહેલા રૂપીઆ મધેથી જામીનગીરીઓ લેઈ રાખીછે, અને એ ધરમ ખાતાંની હાલમાં જે પુજીછે તે મધે શરકારી નોટો તથા મુંબઈ બેંકનો એક શેર તથા ગરેટ ઈનડીઅન પેનીનશુલા રેલવે કુંપનીનાં સેર તીશ તથા રૂ૨૭૧૦—૧૧—૯ રોકડા છે તેહેની વીગત આએ ખતની નીચે ટાંકેલી **A** ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાંવેલીછે. અને જાણવુંજે કેટલાએક ગરહશથોએ હેવી મરજી દેખાડીજે તેઓએ બખશેશ દાખલ આપેલા રૂપીઆ કેટલાએક ખાશ અને ચોકશ કારણશર વાપરવા, પણ તે રૂપીઆબી ઉપર કહેલાં ધરમ ખાતાનાં તરશટીઓનાં શવાધીનમાં રાખવા, અને તેહેનો વહીવટ તથા ખરચ એ ધરમ ખાતાંની કારોબાર મંડલીએ કરવો. હેવી મરજી દેખાડનારા ગરહશથોએ નાંણાંની કેટલીએક રકમો ભરીછે તે રકમો આએ ખતની નીચે ટાંકેલી **A** ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાંવેલી શરકારી નોટો તથા

પેહેલા તરશટીઓ.

એ ધરમ ખાતાંની પુજીમાંથી લઈ રાખેલો અવેજ.

બેંકનો શેર તથા રેલવેનાં શેર તથા રૂપીઆ મધે દાખલ કીધી ન
થી અને એલાહેદી રાખેલીછે. અને જાંણવું જે શેવટે લખી જણાં
વેલા ગરહશથોએ હેવી રીતે જે નાંણા ભરેઆંછે તેઓનાં નાંમ તથા
તેઓએ ભરેલાં નાંણાંની રકમો તથા તેઓએ ભરેલાં તથા બખશેશ દા
ખલ આપેલાં નાંણાં કહેઆં કાંમમાં વાપરવાં તેહેની વીગત આએ
ખતની નીચે ટાંકેલી B ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાંવેલીછે.
અને જાણવું જે શેવટે લખી જણાંવેલાં નાંણાં આપનારા અથવા બ
ખશેશ આપનારા ગરહશથોની હેવી મરજીછે કે તેઓએ ભરેલાં નાં
ણાંની અથવા તે નાંણાં મધેથી જે કાંઈ શેરો અથવા નોટો અથવા
જામીનગીરીઓ લઈ રાખેલી હોએ તે નાંણાંની દર વરશની ઉપજ જે
કાંમમાં અને જે કારણશર વાપરવા શારૂ તેઓએ આપતી કીધી હો
એ તે કારણશર તે ઉપજ વાપરતાં જે કાંઈ બાકી રેહે તે બાકી રહેલા
રૂપીઆ દર વરશની આખેરીએં શાધારણ પુજીનાં ખાતાંમાં લઈ જ
વા અને એ ધરમ ખાતાંને લગતાં શાધારણ કાંમોમાં વાપરવા. અ
ને જાંણવું જે ઉપર કહેલા માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટી તારીખ ૨૧
મી મેએ શને ૧૮૫૯ ને દીને ગુજરી ગએઆ તેવણની જગોએ મું
બઈવાલા ફરાંમજી નોશરવાંનજી ઈશકોએરને એ ધરમ ખાતાંની પું
જી તથા અશકેઆમતનાં તરશટી મુકરર કરેઆછે. અને જાણવું
જે ઉપર કહેલાં ધરમખાતાંની પુજીનો બીજો એક ટરશટી વધારે મુક
રર કરવા તથા આએ ખત પશંદ કરીને બાહાલ રાખવાનાં કારણશ
ર મુંબઈનાં ગુજરાતી વરતમાંન પતરો મધે જાહેર ખબર છપાવીને
એ ધરમ ખાતાં મધે નાંણાં ભરનારા ગરહશથોની ખાશ શભા બોલાવી
હતી તે શભા કહેઆં કારણશર બોલાવી હતી તે કારણો તે શભા ભ
રવાની જાહેર ખબરમાં લખી જણાંવેઆં હતાં અને તે શભા તારીખ
૩ જી જાનેવારી શને ૧૮૬૧ ને દીને બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી
નોશરવાંનજી પીટીનાં કોટ મધેનાં રેહેવાનાં ઘેર મધે ભરાઈ હતી, તે
શભામાં ઉપર કહેલા દીનશા માંણેકજી પીટી ઈશકોએરને ઉપર કહેલાં
ધરમ ખાતાંની પુજીનો એક બીજો તરશટી વધારે મુકરર કરેઓ અ
ને આએ તરશટડીડ એ શભામાં વાંચી શંભલાવેઉ તથા બાહાલ રા
ખેઉ તે એ શભામાં થાએલા એ શભનાં શરનશીનની શહીનાં ઠરાવ
ઉપરથી માલમ પડેછે. તે ઠરાવની નકલ નીચે ટાંકીછે. " શઘલાઓ
" નાં એકમતથી હેવો ઠરાવ થાએઓ જે આએ ધરમખાતાંની પુંજી

તરસટડીડ બા હાલ રાખવા શારૂ ભરેલી મોહોટી સભા.

" નો દીનશા માંણેકજી પીટી ઈશકોએરને બીજો તરશટી ઠેરવેઓ,
" તથા જે તરશટડીડ આએ શભાની નજદીક વાંચી શંભલાવેઉં તે
" આએ શભાએ પશંદ કરીને બાહાલ રાખીઉં, અને ફરાંમજી નોશ
" રવાંનજી પટેલ તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી તથા મેહેર
" વાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી તથા દીનશા
" માંણેકજી પીટી ઈશકોએરો તે તરશટીઓ તથા ફરાંમજી નોશરવાં
" નજી પટેલ તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી તથા બેહેરાંમજી
" જીજીભાઈ તથા રૂશતંમજી રતનજી વાહાડીઆ તથા મેહેરવાંનજી
" ફરાંમજી તથાં બમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી તથા જમશેદજી પેશતનજી
" પાંડે તથા ધનજીભાઈ ફરાંમજી તથા અરદેશરજી ડોસાભાઈ મુનશી
" તથા નવરોજજી ફરદુનજી તથા મનચેરજી શાપુરજી લંગડા તથા
" દીનશા માંણેકજી પીટી ઈશકોએરો તે કારોબાર મંડલીના અધી
" કારીઓ કે જેઓનાં નાંમ આએ તરશટડીડ મધેં પેહેલી તથા બી
" જી તરફથી ટરશટડીડ કરનારા ધણીઓ હેવી રીતે લખેઆંછે તે ધ
" ણીઓને આ લખેઆથી હેવો અખતીઆર આપેઆમાં આવેછે
" તથા હેવી એલતેમાશ કરેઆમાં આવેછે જે એ તરશટડીડ ઉપર
" તેઓએ મતાં અથવા શહી કરવી તથા એ તરશટડીડ મધે લખી
" જણાવેલી કલમો તથા શરતો મુજબ એ ડીડમાં લખી જણાવેલાં
" નાંણું તેઓએ પોતાનાં શવાધીનમાં રાખવાં તથા વાપરવાં." હવે
આએ ખતની શરત એછે જે ઉપર કહેલા ઠરાવ મુજબ ઉપર કહેલા
ફરાંમજી નોશરવાંનજી તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી તથા મે
હેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી તથા દીન
શા માંણેકજી પીટી પોતે તથા તેઓનાં વારશ વકીલો દરએક પોત પો
તાંની તરફથી માંતરે પોત પોતાનાં કાંમકાજ વીશે આ લખેઆથી
એકરાર તથા બંદોબશત તથા કબુલત કરેછે કે તેઓ આએ ખતની
નીચે ટાંકેલી **A** ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાવેલી સરકારી
નોટો તથા બેંકનાં શેર તથા "ગરેટ ઈંડીઅન પેનનશુલા રેલવે."
કંપનીનાં શેરો તથા નાંણું તથા તેહેમાં હવે પછી જે કાંઈ હુમેરો થા
એ તે તથા એ ધરમ ખાતાનાં શાધારણ કાંમને કીજે ભરાએલી હુધ
રાણાંની રકમો તથા લીગેશી તથા બખશેશનાં રૂપીઆ અથવા જે
રૂપીઆ તથા નાંણું **B** ની નીશાંનીની ઉપર કહેલી ટીપમાં આવી
શકે નહી તે તથા નીચે ટાંકેલી **B** ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી

જણાવેલી શરકારી નોટો તથા રૂપીઆ અથવા બીજી હરેક જામીન
ગીરી અથવા રકમ કે જે મધેની દરએક રકમ રૂપીઆ એક હજારથી
ઓછી નહી હોએ તેહેવી રકમો હરએક ખાશ કાંમ અથવા કારણશ
ર હરેક શખ્શ અથવા શખ્શોએ ભરી હોએ અને જે રકમો એ ધર
મ ખાતાનાં શાધારણ કાંમ તથા મતલબને કીજે વાપરવાની નહી
હોએ અને કારોબાર મંડલીની નજરમાં આવે તેહવી બોલી તથા ક
શરથી જે રકમો લીધી હોએ તે શરવે અવેજ નીચે લખી જણાવેલી
શરતે ઉપર કહેલા તરશટીઓ પોતાનાં શવાધીનમાં અમાંનત રાખવા
ને કબુલ થાએચ, તેહેની શરત એ ઉપર કહેલી **A** ની નીશાંનીની
ટીપમાંબી જણાવેલી શરકારી નોટો તથા બેંકનાં શેર તથા રેલવેનાં શે
રો તથા નાંણું તથા તે મધે હવે પછે બીજો જે કાંઈ હુમેરો કરવામાં
આવે તે તથા એ ધરમ ખાતાનાં શાધારણ કારણશર હુધરાણામાં હ
વે પછે જે કાંઈ નાંણું ભરાએ તથા "લીગેશી" નાં તથા બખ્શેશ
દાખલ જે કાંઈ નાંણું આવે અને જે નાંણું ઉપર કહેલી **B** ની ની
શાંનીની ટીપમાં આવી શકે નહી તે (હુમેરાનાં તથા હુધરાણીનાં
તથા લીગેશીનાં તથા બખ્શેશનાં નાંણું આએ લખત કરનારા પેહે
લી તરફનાં ઉપર કહેલા ધણીઓનાં હાથમાં આવીઆં હોએ) તે સ
ઘલાં નાંણું તરશટીઓ પોતાનાં શવાધીનમાં રાખે શહી અને તે નાં
ણું તથા તેહેનાં ડીવીડેનડ તથા વેઆજ તથા પેદાએશ તથા ઉપજ
જે કાંઈ થાએ તે શરવે વખતે વખત અને હમેશાં આએ લખત
કરનારા બીજી તરફનાં ઉપર કહેલા ધણીઓ તથા તેઓની જગોએ
જે ધણીઓ મુકરર થાએ તેઓ એટલેજે ઉપર કહેલા ધરમ ખાતાંની
કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ જેહને અપાવવા માંગે તથા જે કાં
ઈ ઉપીઓગ કરવાને ફરમાવે તે પરમાંણે ઉપર કહેલા તરશટીઓ ક
રે શહી. શરત એજે બીજી તરફથી આ લખત કરનારા ધણીઓ એ
ટલેજે કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ પોતાની શહી શાથેનો દશ
તાવેજ લખી આપીને વખતે વખત જે ધણીને નાંણું અપાવે તેહ
ને (અથવા આ લખત કરનારા બીજી તરફનાં ધણીઓ અથવા તે
ઓની જગોએ જે ધણીઓ મુકરર થાએ તેઓ એટલેજે ઉપર કહેલી
કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ પોતાને) અપાવે તે શીવાએ બી
જા કોઈ શખ્શને આ લખત કરનારા પેહેલી તરફનાં શખ્શો એટ
લેજે તરશટીઓ હરેક નાંણું અથવા શરકારી નોટ આપે નહી અને

આ લખત કરનારા પેહેલી તરફનાં ધણીઓ પાશે શરકારી વેઆજુકી નોટો અથવા શરકારી બેંક અથવા બેંકના શેરો અથવા શરકારી બાંહેધરીનાં રેલવેનાં શેરો શીવાએ બીજો કાંઈ અવેજ લેવારવો નહી અને B ની નીશાંનીની ઉપર કહેલી ટીપ મધે લખી જણાવેલી શરકારી નોટો તથા નાંણાં તથા એક હજાર રૂપીઆ શુધીની શરકારી નોટો અથવા નાંણાં હરેક શખશ અથવા શખશો હરેક ખાશ કારણશર આપે અને જે નાંણાં અથવા નોટો એ ધરમ ખાતાનાં શાધારણ કામમાં ખરચવાની નહી હોએ અને જે નાંણાં તથા નોટો ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીએ પોતાની નજરમાં આવે તેવી શરત તથા બોલીથી લીધેલાં હોએ (કે જે નાંણાં તથા નોટો B ની નીશાંનીની ઉપર કહેલી ટીપમાં દાખલ થાઈ શકે તેવાં ગણાએ શહી) તે તરશટીઓએ પોતાનાં શવાધીનમાં રાખવાં શહી અને B ની નીશાંનીની ટીપ મધે જે રોકડા રૂપીઆ જણાવેલાછે તે તથા હુધરાણામાં બીજી રકમો ભરાએઆથી તે નાંણાંનો જે કાંઈ હુમેરો થાએ તે નાંણાંની ઘટતી રકમ એકઠી થાએ તેવારે તે મધેથી તથા રૂપીઆ એક હજાર શુધીની બીજી હરેક જાંમીનગીરી અથવા રકમો હરેક શખશ અથવા શખશો કાંઈ ચોકશ કારણશર આપે અને જે રકમો એ ધરમખાતાંનાં શાધારણ કાંમમાં વાપરવાની નહી હોએ તેવી રકમો તથા રૂપીઆની શરકારી વીઆજુકી નોટો અથવા એક અથવા વધારે શરકારી બેંકનાં શેરો અથવા શરકારી બાંહેધરીનાં હરેક રેલવેનાં શેરો લેઈ રાખવા તથા નાંણાં મધેથી જે કાંઈ અવેજ લેઈ રાખીઓ હોએ તે મધેથી હરેક અવેજ વખતે વખત જેવારે તરશટીઓને મુનાંશેબ નજર આવે તેવારે ટરશટીઓએ ફેરબદલ કરવો અને તેહને બંદલે ઉપર કહી જણાવેલી બીજી હરેક જાંમીનગીરી અથવા અવેજ લઈ રાખવો અને તે ટરશટનાં નાંણાંની જાંમીનગીરી તથા અવેજનું ડીવીડેનડ તથા વેઆજ તથા દર વરશની ઉપજ અથવા પેદાએશ આવે તે બીજી તરફવાલા આ એ લખત કરનારા ધણીઓને એટલેજે કારોબાર મંડલીને તથા તેઓની જગોએ હવે પછી જે અધીકારીઓ ઠરે તેઓને નીચે લખી જણાવેલાં કાંમ તથા કારણોને વાશતે આપવી. શરત એજે B ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાવેલાં ટરશટનાં નાંણાં, નોટો તથા જાંમીનગીરીઓ મધેથી મુદલ માંહેથી કોઈબી કારણશર નાંણાં વાપરવાં અથવા ખરચવાં નહી પણ તે નાંણાં તથા નોટો તથા જામી

B ની નીશાંનીનાં શીડીઉલમાં લખી જણાંવેલા તરસટનાં મુદલ નાંણાં તથા નોટો વાપર

નગીરીએ આએ લખતનાં તરશટીઓએ હમેશાં જાથુકની થાપણ દાખલ પોતાનાં શવાધીનમાં રાખવી. અને આએ ખતની બીજી શરત એછે જે. ઉપર કહેલા ફરાંમજી નોશરવાંનજી તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી તથા બેહેરાંમજી જીજીભાઈ તથા રૂશતંમજી રતનજી વાહાડીઆ તથા મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી તથા જમશેદજી પેશતનજી પાંડે તથા ધનજીભાઈ ફરાંમજી તથા અરદેશંર ડોશાભાઈ મુનશી તથા નવરોજજી ફરદુનજી તથા મનચેરજી શાપુરજી લંગડા તથા દીનશા માંણેકજી પીટી પોતે તથા પોતાનાં વારશ વકીલો આ લખેઆંથી હેવો કરાર તથાં બંદોબશત તથા કબુલાત તથા એકરાર કરેછે જે નીચે લખી જણાવેલા જુદા જુદા કાએદા પરમાંણે તેઓ ઉપર કહેલાં ટરશટનાં શધલાં નાંણાં વાપરવા તથા તેહેનો વહીવટ ચલાવવા શારૂં કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓનાં હોધાનું કાંમ કરશે. તેહેની વીગત— વી તથા ખરચવી નહી. કારોબાર મંડલીનો અધીકાર.

૧—વખતે વખત જે ઠેકાંણું મુકરર કીધામાં આવે તે ઠેકાંણે કાંમકાજ કરવા શારૂ જેટલી વખત ઠરાવ થાએ તેટલી વખત કારોબાર મંડલીની શભા ભરવી. કારોબાર મંડલીની સભા.

૨—કારોબાર મંડલીએ પોતાની શભાનો શરનશીન મુકરર કરવો અને શરનશીને એ હોદો કેટલી મુદત સુધી રાખવો તેહેનો ઠરાંવ કરવો, પણ અગરજો કોઈ શરનશીન મુકરર કીધો નહી હોએ અથવા જે વેલાએ શભા ભરી હોએ તે વેલાએ તે શભામાં શરનશીન હાજર નહી હોએતો કારોબાર મંડલીનાં જે અધીકારીઓ હાજર હોએ તેઓએ પોત પોતામાંથી એ શભાનો શરનશીન મુકરર કરવો. કારોબાર મંડલીનો સરનસીન.

૩—કારોબાર મંડલીનાં શધલાં કાંમકાજ ચોપડીઓ મધે કાએદા પરમાંણે નોધી રાખવાં અને દરએક બેઠકનાં કાંમકાજના નોધ ઉપર શરનશીને પોતાની શહી કરવી. કારોબાર મંડલીનું કાંમકાજ.

૪—કારોબાર મંડલીનાં ઓછામાં ઓછા ચાર અધીકારીઓ હાજર હોએતો કાંમ ચલાવવું. "કુવારમ."

૫—કારોબાર મંડલીની શધલી બેઠકમાં શરનશીને પરમુખની જગોએ બીરાજવું અને જેવારે અગત પડે તેવારે ચુકાદો કરનારૂ મત આપવું. શરનશીને ચુકાદો કરનારૂ મત આપવું.

૬—હરેક શભામાં હાજર થનાર કારોબાર મંડલીનાં દરએક અ, હરેક બાબત

માં જે તરફથી વધારે મત પડે તે તરફથી ચુકાદો કરવો.

ધીકારીએ એકેક મત આપવું અને કારોબાર મંડલીની નજદીક જે બાબત રૂજુ કીધામાં આવે તેહેનો ચુકાદો જે તરફથી વધારે મત પડે તે તરફથી કરવો.

દર વરશની મોહોટી સભા.

૭—દર વરશ અકટોબર મહીનામાં કારોબાર મંડલી જે દીવશ મુકરર કરે તે દીને અથવા તે પછી જેમ જલદીથી બની આવે તેમ ઉપર કહેલા ધરમ ખાતાંમાં નાંણાં ભરનારાઓની દર વરશની ખાશ શભા મુંબઈ અથવા કોલાબાની ટાપુમાં હરેક ઘટતી જગોએ ભરવી, અને તે શભા ભરવાની એક અઠવાડીઉ આગમજથી કારોબાર મંડલીએ જાહેર વરતમાંન પતરો મધે જાહેર ખબર છપાવીને તે શભા ભરવાનુ ઠેકાણુ તથા વખતની સઘલાઓને ચેતવણી આપવી.

સભાનું કાંમ કાજ.

૮—ઉપર કહેલી દર વરશની ખાશ શભા બોલાવવી તે આગલાં વરશમાં કારોબાર મંડલીએ કરેલાં કાંમકાજનો એહવાલ તથા આએ ખતની ૧૫) મી કલમમાં લખી જણાવેલો હીશાબ રૂજુ કરવાનાં કારણશર બોલાવવી અને જેહેવારે અગત પડે તેવારે આએ ખતની કલમો તથા કરાર પરમાંણે કારોબારીઓ મુકરર કરવાં શારૂ બોલાવવી.

મોહોટી શભાનો કુવોરંમ.

૯—છેલલી કલમમાં લખી જણાવેલું કામકાજ કરવા શારૂ ભરેલી ખાશ શભામાં એ ધરંમ ખાતાની પુજી મધે પચીસ અને તેથી વધારે રૂપીઆ ભરનારા ગરહશથો મધેથી ઓછામાં ઓછા હરાડ ગરહશથો હાજર હોએ તેવારે કાંમ ચલાવવું,

મોહોટી શભાનો શરનશીન.

૧૦—દરએક ખાશ શભા મધે કાંમકાજ શરૂ કીધાની આગમચ શભાએ પોતાનો શરનશીન મુકરર કરવો, અને તે શરનશીને ચુકાદો કરનારૂ મત આપવું.

કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓએ વારા ફરતી ઓહોદા છોડવા તે વીશે.

૧૧—ઉપર કહેલા ધરંમ ખાતાની પુજી મધે નાંણાં ભરનારા ગરહશથોની ઉપર ફરમાવેઆ મુજબ ઈશવી શને હરાડશો તેંશેટનાં શાલમો વરશ દાહાડાની ખાશ શભા ભરાએ તાંહાંશુધી કારોબાર મંડલીનાં હવડાનાં અધીકારીઓએ પોતાના ઓહોદા ઉપર કાએમ રેહેવુ અને ઉપર કહેલા શાલમાં તથા તે પછે દર તરણ તરણ વરસે વરશ દાહાડાની ખાશ શભા ભરાએ તે શભામાં કારોબાર મંડલીના તરણ તરણ અધીકારીઓએ વારાફરતી પોતાના ઓહોદા છોડવા, અને તે વેલાએ તેઓની જગોએ શભાનાં મીજલશીઓએ તરણ ગરહશથોને ચુંટી કાહાડીને મુકરર કરવા, અને શને હરાડશોને તેશટ

તથા શને હરાડશો છાશટ તથા શને હરાડશો ઓગણોતેર તથા શને હરાડશો બોહોતેરના શાલમાં દર વરશની જે ખાશ શભા ભરાએ તે શભામાં વારાફરતી કીઆ કીઆ અધીકારીઓએ પોતાના ઓહોદા છોડવા તે ઉપર કહેલી કારોબારી મંડલીનાં અધીકારીઓએ પોત પોતામાં મુકરર કરવું, પણ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીનાં જે અધીકારીઓની, મુદત પુરી થાએ અને ઓહોદો છોડવાનો વખત આવે તેજ અધીકારીઓને પાછા ફરીથી મુકરર કરવાનો આએ કલમથી કોઈ રીતનો અટકાવ થાએ નહી.

૧૨—ઉપર કહેલાં ધરમ ખાતાંની પુંજી મધે જે ગરહશથોએ એક રેકમે રૂપીઆ પચીશ અથવા તેથી વધારે ભરેઆ હોએ તેઓ મધેનાં જે ગરહશથો વરશ દાહાડાની ખાશ શભામાં હાજર હોએ તેઓને કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ મુકરર કરવાનો હકછે અને જેઓની તરફથી વધારે મત પડે તેઓને કારોબારીઓ મુકરર કરવા, પણ પચીશથી ઓછા રૂપીઆ ભરનારા ગરહસથોને કારોબારીઓ મુકરર કરવા શારૂ મત આપવાનો હક નથી. કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ મુકરર કરવા વીશે.

૧૩—વરશ દાહાડાની ખાશ શભા મધે જે કારોબારીઓની મુદત પુરી થાએ અને જેઓ પોતાના ઓહોદા છોડે તેઓની જગોએ કોઈ શબબને લીધે વરશ દાહાડાની ખાશ શભામાં નવા કારોબારીઓ મુકરર કરવામાં નહી આવે અથવા આએ ખત મધે લખી જણાવેલા ઉપર કહેલા ધરમ ખાતાંના કારોબારીઓ અથવા તેઓ મધેનો હરએક કારોબારી અથવા ઉપર લખેઆ પરમાંણે હવે પછે બીજા કારોબારીઓ મુકરર થાએ તેઓ મધેનો હરએક કારોબારી મરણ પાંમે અથવા પોતાનો ઓહોદો છોડે અથવા પોતાના ઓહોદાથી વેગલો થવા માંગે અથવા પોતાનો ઓહોદો ચલાવવાને નાં પાડે અથવા ઈનકાર કરે અથવા એ કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીનો ઓહોદો ચલાવવાને નાલાએક થાએ તેઆરે હેવી રીતનો બનાવ જે જે વેલાએ બને તે તે વેલાએ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીની શભામાં એ મંડલીનાં બીજા અધીકારીઓએ વખતે વખત ઠરાવ કરીને બીજા શખશ અથવા શખશોને ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીનાં અધીકારી મુકરર કરવા કે જે અધીકારીની મુદત ઉપર લખેઆ મુજબ પુરી થાઈ હોએ અથવા જે અધીકારી મરણ પાંમે અથવા પોતાનો ઓહોદો છોડે અથવા ઓહોદા ઉપરથી દુર થવા માંગે, અથવા પોતાનો નવા અધીકારીઓ મુકરર કરવા વીશે.

ઓહોદો ચલાવવાને નાં પાડે અથવા ઈનકાર કરે અથવા પોતાનો ઓહોદો ચલાવવાને નાલાએક થાએ તેહેની જગોએ તે નવો કારોબારી અથવા કારોબારીઓ મુકરર થાએ; અને ઉપર લખી જણાવેલા કરાર મુજબ વરશ દાહાડાની ખાશ શભા ભરાએ અને તે શભામાં ખાલી પડેલી જગોએ ઉપર બતલાવેઆ મુજબ બીજા અધીકારીઓ મુકરર થાએ તાંહાંશુધી તે નવો કારોબારી અથવા કારોબારીઓ કાંમ ચલાવે શહી, પણ અગર જો સેવટે કહી જણાવેલી વરશ દાહાડાની ખાશ શભામાં એ પરમાંણે ખાલી પડેલી જગોએ નવા અધીકારી અથવા અધીકારીઓ મુકરર નહી થાએતો જે અધીકારીઓની મુદત પુરી થાઈ હોએ તેઓની જગોએ આએ કલમ મુજબ જે કારોબારીઓને મુકરર કીધા હોએ તેઓને જે તેરીખે મુકરર કરેઆ હોએ તેજ તેરીખે તેઓને કાએદાશર મુકરર કરેઆછે હેવું શહમજવું, અને તે કારોબારીઓને મુકરર કરેઆ તેની આગમજની વરશ દાહાડાની ખાશ શભામાં તેઓને મુકરર કરેઆ હોએ તે પછે તેઓએ જેટલી મુદત શુધી કાંમ ચલાવવું જોઈએ તેટલી મુદત શુધી તેઓંએ પોતાના ઓહોદા ઉપર કાએમ રેહેવું અને જે કારોબારી મરણ પાંમે અથવા પોતાનો ઓહોદો છોડે અથવા પોતાના ઓહોદાથી વેગલો થવા માંગે અથવા ઓહોદો મલાવવાને નાં પાડે અથવા ઈનકાર કરે અથવા ઓહોદો ચલાવવાને નાલાએક થાએ તેહેની જગોએ આએ કલમમાં ફરમાવેઆ મુજબ જે કારોબારીને મુકરર કરવામાં આવે તે કારોબારી જે આગલા કારોબારીની જગોએ મુકરર થાએઓ હોએ તે આગલા કારોબારીને પોતાના ઓહોદા ઉપર જેટલી મુદત શુધી કાંએમ રેહેવાનો હક હોએ તેટલી મુદત શુધી નવા કારોબારીબી પોતાના ઓહોદા ઉપર કાએમ રેહે શહી.

કારોબાર મંડલીનો દર વરશનો રીપોરટ.

૧૪—ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીનાં કાંમકાજનો દર વરશનો રીપોરટ અથવા એહવાલ કારોબાર મંડલીએ તઈઆર કરીને દર વરશની ખાશ શભામાં વરશો વરશ રૂજુ કરવો તથા તેહેને છપાવી પરગટ કરીને મુંઈનાં પારશી લોકોમાં વેહેંચવો.

ખજાંનચીએ હીસાબ રાખવો તે વીશે.

૧૫—કારોબાર મંડલી હશતક જે નાંણું વશુલ થાએ તથા જે કાંઈ ખરચ થાએ તેહેનો કારોબાર મંડલીનાં ફરમાવેઆ મુજબ ખજાંનચીએ ઘટતો હીશાબ રાખવો અને તે હીશાબ વરશમાં એક વખત નકી કરી, બંધ કરી; તેહકીક કરીને આએ ખત મધે ઉપર ક

રમાવેઆ મુજબ ભરેલી એ ધરમ ખાતાંમાં નાંણાં ભરનારા ગરહુશથો ની વરશ દાહાડાની મોહોટી શભાંમાં કારોબાર મંડલીએ રૂજુ કર વો, અને છપાવી પરગટ કરવો તથા મુંબઈનાં પારશી લોકોમાં વેંહેંચવો.

૧૬—"ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા નાં ફનડનું ખાતુ" હેવે નામનુ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીએ પોતાના ચોપડાઓમાં એક શાધારણ ખાતુ પાડવું અને ઉપર કહેલા ધરમ ખાતાંનાં શાધારણ પુંજીને લગતા ઉપર કહેલાં તરશટનાં નાંણાં તથા શેરો તથા શરકારી નોટો તથા ડીવીડેનડ તથા વેઆંજ તથા ઉપજ તરશટીઓની તરફથી વશુલ થાએ અથવા મલે તે શરવે તે ખાતાંમાં જમે કરવી શહી. શાધારણખાતુ.

૧૭—ઉપર કહેલા ધરમ ખાતાંનાં શાધારણ કાંમ તથા મતલબને કીજે હવે પછી જે નાંણાં ભરાએ અથવા બખશેશનાં રૂપીઆ કારોબાર મંડલીના હાથમાં આવે તેબી સેવટે લખી જણાવેલા ઉપર કહેલા ખાતામાં કારોબાર મંડલીએ જમે કરવા. હવે પછે નાણાં ભરાએ તે વીશે.

૧૮—આએ ખતની હેઠલ ટાંકેલી **B** ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાવેલાં નાંણાં અથવા શરકારી નોટોની દરએક રકમનું તથા હવે પછી હરએક ખાશ અને ચોકશ કારણશર હરેક શખશ અથવા શખશો ઓછામાં ઓછા રૂપીઆ એક હજાર ભરે તેવી દરએક રકમનાં કારોબાર મંડલીનાં દફતરમાં જુદાં ખાતાં પાડવાં, અને જે ગરહશથ અથવા ગરહશથોએ રૂપીઆની રકમો ભરી હોએ અથવા બખશેશ દાખલ નાંણાં આપેઆં હોએ તેઓનાં નાંમનાં તે ખાતાં પાડવાં, અને તે નાંણાંની દરએક રકમ અથવા તે રકમનાં શેરો અથવા નોટો વખતે વખત લેઈ રાખેલી હોએ તેહેની દર વરશની પેદાએશ અથવા ઉપજનાં જે કઈ નાંણાં તરશટીઓ પાશેથી કારોબાર મંડલીને મલે તે નાંણાં જે ખાતાંની ઉપજ તથા પેદાએશનાં હોએ તે ખાતાંમાં કારોબાર મંડલીએ જમે કરવાં. B ની નીશાંનીનાં શીડીઉલમાં લખી જણાંવેલી રકમોનાં જુદાં ખાતાં પાડવાં તે વીશે.

૧૯—શેવટે લખી જણાવેલાં ઉપર કહેલાં દરએક ખાતાં વરશો વરશ બંધ કરીને તેહેની બાકી કાહાડવી અને કોઈબી ખાતાંની બાકીનાં રૂપીઆ ખેરચેઆમાં આવેઆ નહી હોએતો તે રૂપીઆ આએ ખતની શોલમી કલમમાં લખી જણાવેલાં શાધારણ ખાતાંમાં જમે કરવા. નાણાં બાકી રેહે તેનું શું કરવું તે વીશે.

માંણશોનાં પગાર વીશે.

૨૦—ઉપર કહેલી ટરશટની પુંજીનો મુંબઈ મધે વહીવટ તથીં કારોબાર ચલાવવા શારૂ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલી જે સેકરેટરી અથવા મુનશી, મેહેતા, ઉઘરાંણી કરનાર અથવા બીજાં માણશો રાખવાંને ઘટારત જાંણે તેઓના પગાર આપવા શારૂ જે કાંઈ ખરચ કરવાની કારોબાર મંડલીને અગત નજર આવે તે ખરચ તેઓએ કરવો શહી, તથા ઉપર કહેલાં તરશટનાં નાંણાંને લગતો ઈરાંન મધે વહીવટ ચલાવવા શારૂ કોઈ માણસ કારોબાર મંડલીને રાખવું પડેતો તેહેનાં પગારનાં તથા ખરચના કારોબાર મંડલીને મુનાશેબ નજર આવે તેટલા રૂપીઆ તેઓએ વખતે વખત ખરચવા તથા આપવાં શહી.

દર વરશ ૧૨૦૦૦) રૂપીઆથી વધારે ખરચ કરવો નહી તે વીશે.

૨૧—એ ધરમ ખાતાંનાં શાધારણ કાંમને કીજે આએ ખતનાં ઉપર કહેલા ટરશટી અથવા ટરશટીઓનાં શવાધીનમાં આપેલાં ટરશટનાં ફનડનાં નાંણાંની એક લાખ પચાશ હજાર રૂપીઆની રકમ એકઠી થાએ તાંહાંશુધી ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીને હેવો એખતીઆરછે કે આએ ખતની વીશમી કલમમાં ફરમાવેલો ખરચ કારોબાર મંડલીની નજરમાં આવે તે પરમાંણે કરવો, પણ દર વરશ શઘલા મલીને રૂપીઆ બાર હજારથી વધારે ખરચ કરવો નહી, અને એ ખરચ નીચે લખી જણાવેલાં કારણશર કરવો. તેહેની વીગત એ જે ઈરાંન મધે દોખમાં તથા આતશ કદેહ શમરાવવાં તથા ચાલુ રાખવા તથા ઈરાંન મધેનાં આતશ બેહેરાંમ તથા આતશ આદરીઆંનને કાઠી પોહોચતી કરવી તથા ઈરાંન મધે રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓને આશરો આપવો તથા તેઓની પરવરશી કરવી અને તે કારણશર તેઓને નાંણાં તથા ખોરાકી પોશાકી અથવા રેહેવાનાં મકાંન પુરાં પાડવાં તથા દુનીઆંદારીનાં એલમની તથા દીન ધરમની કેલવણી આપવી તથા ગરીબ અને લાચાર જરતોશતીઓના છોકરાઓ અને છોકરીઓને પરણાવી આપવાનો ખરચ કરવો, તથા ઈરાંન દેશના જરતોશતી રેહેવાશીઓ પાસેથી ઈરાંનની શરકાર "જજીઓ" હેવે નાંમનો કર લીએછે તે કરનાં શઘલાં અથવા ડોડાં નાંણાં શરકારમાં ભરવાં, શરત એજે જરતોશતી ધરમ શીવાએ બીજા કોઈબી દીન ધરમની કેલવણી આપવી નહી.

નાંણાં કાજલ પડે તેમાંથી અ

૨૨—ઉપર કહેલા ટરશટીઓ અથવા આએ ખતનાં જે કોઈ ટરશટીઓ હોએ તે તરશટીઓનાં શવાધીન મધેની આએ ધરમ ખા

તાંનાં શાધારણ કાંમને લગતી પુંજી એક લાખ પચાશ હજાર રૂપીઆની થાએ તાંહાંશુધી ઉપર બતલાવેઆ મુજબ દર વરશ બાર હજાર રૂપીઆ શુધીનો ખરચ કરતાં કોઈબી ઠેકાંણેથી મલેલાં નાંણાં મધેથી કારોબાર મંડલીનાં હાથમાં જે કાંઈ વધારો રેહે તે વધારાના નાંણાંનો અવેજ આએ ખતનાં ટરશટીઓના નામથી વખતે વખત લેઈ રાખવો, અને આએ ટરશટડીડનાં કરાર મુજબ તે અવેજ ઉપર કહેલી A ની નીશાંનીની ટીપની પુંજી દાખલ ટરશટીઓએ પોતાનાં શવાધીનમાં રાખવો શહી.

વેજ લઈ રાખવા વીશે.

૨૩—ઉપર કહેલાં ધરમ ખાતાંનાં શાધારણ કાંમને લગતી પુંજી એક લાખ પચાશ હજાર રૂપીઆની થાએ તેવારે ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીને હેવો એખતીઆરછે જે તેઓની નજરમાં આવે તો શેવટે કહી જણાવેલી ઉપર કહેલી ટરશટની પુંજીનાં ડીવીડેનટ તથા વેઆજ તથા દર વરશની ઉપજ અથવા પેદાએશનાં શધલાં નાંણાં તથા તે પછે બીજાં નાંણાં ઉઘરાંણાંમાં ભરાએ અથવા બખ્ખસેશ દાખલ ભરાએલા રૂપીઆ કારોબાર મંડલીનાં હાથમાં આવે તે શધલાં નાંણાં તથા આએ ખતની હરાડમી કલમ મધે લખી જણાવેઆં મુજબ પાડેલાં જુદાં જુદાં ખાતાંની બાકી કે જે ખરચાઈ નંહી હોએ તે બાકીનાં શધલા રૂપીઆ આએ ખતની એકવીશમી કલમમાં લખી જણાવેલા શધલા અથવા હરએક કારણશર ખરચે; શરત એજે કારોબાર મંડલીને હેવો અખતીઆરછે જે એક લાખ પચાશ હજાર રૂપીઆની થાપણ થાએ તે પછી ઉપર કહેલાં તરશટનાં નાણાનાં ડેવીડેનડ તથા વેઆજ અથવા દર વરશની પેદાએશ અથવા એ પુજી મધે ભરેલાં જે કાંઈ નાંણાં વશુલ થાએ અથવા ઉપર કહી જણાવેઆ મુજબ પાડેલાં જુદાં જુદાં ખાતાંની બાકી ખરચાઈ નહી હોંએ તે મધેથી વખતે વખત જેવારે કારોબાર મંડલીની નજરમાં આવે તેવારે આએ ખતનાં તરસટીઓને નાંમે કારોબાર મંડલીએ અવેજ લેઈ રાખવો, અને આએ તરશટડીડની શરત મુજબ તે અવેજ ઉપર કહેલી A ની નીશાંનીની ટીપની પુજી દાખલ તરશટીઓએ પોતાનાં શવાધીનમાં રાખવો.

એ ધરમ ખાતાંની દોહોડ લાખ રૂપીઆની પુજી થાએ તારે તે પુજીની દર વરશની શધલી ઉપજ ૨૧) મી કલમમાં ફરમાવેલા કારણશર ખરચ કરવાની કારોબાર મંડલીને છુટછે તે વીશે.

અથવા તે ઉપજ અથવા જુદાં ખાતાનાં બાકી રૂપીઆ ખરચતાં ફાજલ રહેઆ હોએ તે માંથી અવેજ લઈ રાખવો.

૨૪—આએ ખતની નીચે ટાંકેલી B ની નીશાંનીની ટીપ મધે લખી જણાવેલી રકમો મધેથી તથા હવે પછી હરએક શખશ અથવા શખશો હરેક ખાશ કારણશર ઓછામાં ઓછા રૂપીઆ એ

B ની શીડીઉલમાં લખી જણાંવેલી રકંમોની ઉપજ કેહેઆ કા

મમાં વાપરવી તે વીશે.

ક હજારની રકમ અથવા રકમો ભરે તે મધેથી એ તરસટની પુંજીને હીશાબે જે અવેજ લેઈ રાખેલો હોએ તેનું ડીવીડેનટ, પેદાએશ તથા ,દર વરશની જે કાંઈ ઉપજ આવે તે મધેથી જે જુદાં જુદાં ચોકશ અને ખાશ કારણશર તે રકમો ભરેલી હોએ તે કારણશર જેટલા રૂપીઆ ખરચવાની અગત પડે તેટલા રૂપીઆ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીએ ખરચવા શહી.

હરેક વેલાએ એ ધરમ ખાતાનાં કારણશર તરશટનાં નાણાં વપરાઈ નહી શકાએતો કહેઆ કારણશર વાપરવાં તે વીશે.

૨૫—અગરજો કોઈ વેલાએ ઈરાંન મધે જરતોશતી લોકોની વશતી નાબુદ થાએ તે શબબથી અથવા બીજા હરેક શબબથી આએ ખત મધે લખી જણાવેલાં ઉપર કરેલાં તરશટનાં નાણાં આએ ખત મધે લખી જણાવેલાં કાંમ તથા મતલબને કીજે વપરાઈ શકાએ નહીતો ઉપર કહેલી તરશટની પુંજી કેહેવી રીતે વાપરવી જોઈએ તેહેનો વીચાર કરવા શારૂ મુંબઈ મધે અથવા કારોબાર મંડલી બીજું જે શેહેર ઠેરવે તે શેહેર મધેનાં જરતોશતીઓની એક જાહેર શભા બોલાવવી અને તે સભામાં હાજર થનારા ઘણાખરા જરતોશતીઓ જે ઠરાવ કરે તે ઠેરાવ પરમાંણે તે પુંજી વાપરવી શહી; શરત એજે ગરીબ જરતોશતીઓનું દુખ ટાલવા અથવા તેઓની હાલત શુધારવાનાં કાંમ શીવાએ બીજાં કોઈ કાંમમાં એ પુંજી વાપરવી નહી. આ

તરસટીઓની પોંહોંચને પુરતી ફારગતી ગણવી તે વીશે.

લખેઆથી હેવો કરાર તથાં બંદોબશત કરેઆમાં આવેછે જે હરેક વેલાએ આએ લખતનાં જે કોઈ તરશટી અથવા તરસટીઓ હોએ તેઓને અથવા ઈરાંન દેશનાં ગરીબ જરતોસતીઓની હાલત સુધારવા સારૂ શથાપેલાં ધરમ ખાતાંને એટલેજે (આએ લખત મધે લખી જણાવેલા ધરમ ખાતાંને) આએ લખતની ખુબીથી જે કાંઈ નાંણાં આપવાનાં હોએ અથવા આએ તરસટડીડનો વહીવટ ચલાવવામાં તેઓને જે નાંણાં મલે તેહેની એ તરશટી અથવા તરશટીઓ જે પોંહોંચ લખી આપે તે મધે જેટલાં નાંણાંની પોંહોંચ લખી આપેલી હોએ તેટલાં નાંણાંની તે પુરતી પોંહોંચ અથવા ફારગતી ગણાએ અથવા કેહેવાએ શહી. જે શખશ અથવા શખશોને તે નાં નાંણી પોંહોંચ અથવા ફારગતી લખી આપેલી હોએ તે પોંહોંચમાં લખી જણાવેલાં નાંણાં ઘટતા કાંમમાં વપરાએઆંચ કે નહી તે જોવાની તેઓને કશી અગત અથવા ફરજ નથી. † શરત એજે હ

---

† ઊપલા ફકરાનો ખોલાશો એછેજે અગરજો કોઈ મરનાર શખશ અથવા શખશોની તરફથી તેનાં તરસટી અથવા તરશટીઓ અથવા એકજીકી

રેઠ ખાશ કારણશર ખરચવાને ફીજ વશીએતનામાંથી અપાવેલી લીગેશીઓ ગમે એટલી રકમની હોએ તેટલી લીગેશીઓ B ની નીશાંનીની ઉપર કહેલી ટીપમાં દાખલ કરવા જોગ જાંણવી તથા શમજવી, અને તે પરમાંણે તે લીગેશીઓનો ઉપઓગ કરવો શહી. આ લખેઆથી હેવો કરાર તથા બંનદોબશત કરીઆમાં આવેછે જે અગરજો આએ ખત મધે મુકરર કરેલા ટરશટીઓ અથવા તેઓ મધેનો હરએક ટરશટી અથવા આએ ખતમાં લખી જણાવે આ મુજબ હવે પછી જે ટરશટી અથવા ટરશટીઓ મુકરર કરેઆમાં આવે તે ટરશટી અથવા ટરશટીઓ મરણ પાંમે અથવા પોતાના ઓહોદા ઉપરથી નીકલી જવા માંગે અથવા પોતાનો ઓહોદો બજાવવાને ના પાડે અથવા ઈનકાર કરે અથવા આએ ખત મધે લખી જણાવેલો અખતીઆર અથવા કાંમ ચલાવવાને અશકતીવાંન થાએ તીઆરે ઈઆને હેવી કજા જે વખતે બને તે વખતે કારોબાર મંડલીનાં જે અધીકારીઓ હોએ તેઓએ એ મંડલીની શભા ભરી ઠરાવ કરીને ઉપર બતલાવેઆ મુજબ જે ટરશટી મરણ પાંમે અથવા પોતાના ઓહોદા ઉપરથી નીકલી જવા માંગે અથવા પોતાનો ઓહોદો બજાવવાને ના પાડે અથવા ઈનકાર કરે અથવા પોતાનો ઓહોદો ચલાવવાને અશકતીવાંન થાએ તેહેની જગોએ બીજો ટરશટી અથવા ટરશટીઓ વખતે વખત મુકરર કરવા શહી. (અને તે ઠરાવની નોધ આએ ખતની પછવાડે દાખલ કરવી અને તે નોધ ઉપર તે શભાના શરનશીને શહી કરવી) પણ કોઈબી વેલાએ પાંચથી વધારે અને તરણથી ઓછા ટરશટીઓ કરવા નહી, અને જે જે વખતે ઉપર મુજબ નવો ટરશટી અથવા ટરશટીઓ નેમીઆ અથવા મુકરર કરેઆમાં આવે તે વખતે નવા ટરશટી અથવા ટરશટીઓએ ટરશટીનો ઓહોદો કબુલરાખવા વીશે આએ ખત ઉપર એક ઈઆદદાશત લખીને તે ઉપર પોતાની શહી કરવી અને જે ટરશટી અથવા ટરશટીઓ મરણ પાંમે અથવા પોતાના ઓહોદા ઉપરથી નીકલી જવા માંગે અથવા પોતાનો ઓહોદો બજાવવાને ના પાડે અથવા ઈન

ટરશટીઓની જગો ખાલી પડે તો કારોબાર મંડલીએ પુરવી.

ઊટર અથવા એકજીકીઊટરો જે નાંણું ઊપલા ફંડમાં ભરે તે ભરેલી રકમ ઊપલા ફંડનાં તરશટીઓ કેવી રીતે વાપરેચ અથવા કાંમે લગાડીચ તે વીશેનો પરપુછ કરવાને તે કસી રીતે બંધાએલો નથી તથા તે વીશેનો તેહુને અથવા તેઓને ઇઆને એકજીકીઊટરોને માંથે કશો જંર જોખમ નથી એવું શમજવું.

કાર કરે અથવા પોતાનો ઓહોદો ચલાવવાને અશકતીવાંન થાએ તે હતાં એકલાનાં નાંમ ઉપર અથવા તેહેનાં અને બીજા ટરશટી અથવા ટરશટીઓનાં નાંમ ઉપર એકાનતી અથવા બાકી રહેલા ટરશટી અથવા ટરશટીઓનાં નાંમ ઉપર અથવા છેલલા બાકી રહેલા ટરશટી અથવા ટરશટીઓના વકીલોનાં નાંમ ઉપર જે કાંઈ ટરશટનાં નાંણું તથા અશકેઆંમત તથા અવેજ હોએ તે શરવે જેમ બને તેમ તાકીદથી હેવી રીતે નાંમ ઉપર ચહડાવવો કે તે નાંણું તથા અશકેઆંમત તથા અવેજ બાકી રહેલા ટરશટી અથવા ટરશટીઓ તથા નવા ટરશટી અથવા ટરશટીઓ અથવા કોઈ ટરશટી બાકી રહેલો નહી હોએતો નવા ટરશટી અથવા ટરશટીઓનાં એકલાના શવાધીનમાં આવે શહી, હેવી શરતે કે ટરશટનાં નાંણું અશકેઆંમત તથા અવેજ વીશે જે કરાર ઉપર લખી જણાવેલાછે તે કરાર મુજબ નવા ટરશટીઓ વહીવટ ચલાવે શહી. અને આ લખેઆથી હેવો કરાર કીધામાં આવેછે જે ઉપર લખેઆ પરમાંણે જે નવો ટરશટી અથવા ટરશટીઓ ઠેરવેઆમાં આવે અથવા મુકરર થાએ તેઓ બાકી રહેલા ટરશટી અથવા ટરશટીઓની શંગાથે શાંમેલ થાઈને ટરશટીનો ઉપર કહી જણાવેલો શઘલો વહીવટ તથા કારોબાર તથા અધીકાર ચલાવે તથા કાંમકાજ ચલાવવામાં મદદ કરે અને અગરજો કોઈ ટરશટી બાકી રહેલો નહી હોએતો નવા ટરશટી અથવા ટરશટીઓએ પોતેજ વહીવટ તથા કારોબાર અશલના ટરશટીની પડે પુરતી રીતે ચલાવવો, અને તેઓને આએ ખત મધે અશલથીજ ટરશટી અથવા ટરશતીઓ મુકરર કરેઆ હોએ અને જે ટરશટીઓનાં આએ ખત મધે નાંમ લખેઆં હોએ તેહેનાં વારશ વકીલો અથવા જેહેની જગોએ નવા ટરશટી અથવા ટરશટીઓ મુકરર થાએ તેઓ જીવતા હતે અથવા આએ ખત મધે લખી જણાવેલાં તરશટનાં કાંમ કરતા હતે અથવા ટરશટીની શતા ચલાવતા હતે તે પરમાંણે શઘલો અખતીઆર તથા શતા નવા ટરશટીઓ ચલાવે શહી. આ લખેઆથી બીજો હેવો કરાર કરેઆમાં આવેછે. કે જરતોશતીઓ શીવાએ બીજા કોઈને આએ ખતનાં ટરશટીઓ અથવા ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીનાં અધીકારીઓ ઠેરવવા નહી.

ટરશટીઓનાં જોખમ વીશે.

આએ લખેઆથી હેવો કરાર કરેઆમાં આવેછે જે આએ ખત મધે જે તરશટીઓ મુકરર કરેલાછે તથા ઠેરવેલાછે તેઓને અથવા ઉપર લખી જણાવેલી શરત

તથા કરાર મુજબ હવે પછી જે તરશટીઓ મુકરર થાએ તેઓ મધે નાં દરએક તરશટી તથા દરએકનાં અને શઘલાનાં વારશ વકીલોને આએ તરશટડીડની ખુબીથી જે કાંઈ નાંણું મલે તેટલાં નાંણુંનોજ તેઓ જવાબ દીએ શહી, અને મોઆફેકતને વાશતે હરેક પોહોચ ઉપર શહી આપવામાં તેઓ શાંમેલ થાએઆ હોએ તોપણ તેઓને જેટલાં નાંણું પોંહોતાં હોએ તેટલાં નાંણુંનોજ તેઓ જવાબ દીએ શહી, અને બીજા તરશટી અથવા તરશટીઓએ કરેલા કાંમનો તે ઓ જવાબ દીએ નહી, અને બીજા તરસટીઓનાં વહીવટ અથવા પોંહોંચ અથવા બેપરવાઈ અથવા કસુરનો જોખમ તેઓને માથે રે હે નહી, પણ દરએક તરશટીએ પોતે જે કાંઈ કાંમ કરેઉં હોએ અ થવા પોંહોંચ લખી આપી હોએ અથવા બેપરવાઈ અથવા કશુર કીધી હોએ તેહેનો તે પોતે જવાબ દીએ શહી, અને હરેક શરાફ અથવા દલાલ અથવા બીજા હરેક શખશને તાંહાં ઉપર કહેલાં તરસટનાં ના ણું મધેથી હરેક નાંણું શલાંમતીને કીજે અમાંનત મેલેઆં હોએ અ થવા ઉપર કહેલાં તરશટનો વહીવટ ચલાવવા શારૂ અમાંનત મેલે આં હોએ તે શખશ (દીવાલું કાહાડે તેહેનો) તરશટી અથવા તર શટીઓ જવાબ દીએ નહી, અને તરશટનાં ઉપર કહેલાં નાંણું મધે થી જે જાંમીનગીરી અથવા અવેજ અથવા થાપણ લેઈ રાખી હોએ તેહેમાં ખુટ અથવા ઘટારો પડે અથવા ઉપર કહેલો તરશટનો વહી વટ ચલાવતાં માઠાં ભાએગે બીજું હરેક નુકશાંન થાએ અથવા તો ટો આવે તેહેનો તરશટીઓ જવાબ દીએ નહી, પણ તરશટીઓએ પોતે જાંણી બુજીને કરેલી કશુરથી નુકશાંન થાએઉં હોએતો તેહેનો તેઓ જવાબ દીએ શહી, અને આએ ખત મધે લખી જણાવેલા તરશટીઓ તથા ઉપર મુજબ હવે પછી જે તરશટીઓ મુકરર થાએ તે દરએક અને શઘલા તરશટીઓ તથા તેઓનાં વારશ વકીલોને હેવો અખતીઆરછે જે એ તરશટનું કાંમ ચલાવવામાં અથવા તેહે ને લગતું જે કાંઈ નુકશાંન અથવા ખરચ થાએ અથવા ખરચ કર વો પડે તે શઘલો ખરચ આએ તરશટની ખુબીથી તેઓનાં શવાધી નમાં આવેલાં નાંણાં મધેથી કાપી લીએ તથા મુજરે લીએ શહી ત થા પોતાની શાથનાં બીજા તરશટી અથવા તરશટીઓને મુજરે આ પે શહી. એહેની શાખશીમાં ઉપર કહી જણાવેલા આએ ખત કર નારા ધણીઓએ ઉપર લખી જણાવેલી તારીખે અતરે પોતાને હાથે પોતાની શહી તથા મોહોર કીધીછે.

ઊપલાં ખત મધે કહી જણાવેલી A ની નીશાનીની ટીપ.

હીંદુશતાનની શરકારની શને ૧૮૫૬—૫૭ નાં શાલની ટકા પાંચના વેઆજની નોટ ૧) નંબર ૨૩૭૧૩ રૂપીઆ ૫૦૦૦) ની	૫૦૦૦	૦	૦
હુવીજ નોટ ૧) નંબર ૨૩૭૧૧ રૂ૨૦૦૦) ની.................	૨૦૦૦	૦	૦
હુવીજ નોટ નંગ ૭) નંબર ૫૧૮૪૨ થીતે ૫૧૮૪૮ શુંધીની દર એક નોટ રૂ૨૦૦૦) તેનાં	૧૪૦૦૦	૦	૦
હુવીજ નોટ નંગ ૬) નંબર ૫૮૬૪૦ થીતે ૫૮૬૪૫ શુંધીની દરએક નોટનાં રૂ૧૦૦૦) ની તેનાં	૬૦૦૦	૦	૦
મુંબઈ બેંકનો શેર ૧) ની શરટીફીકેટ નંબર ૩૧૯૯ તેના	૧૦૦૦	૦	૦
ગરેટ ઈનડીઅન પેનીનસુલર રેલવે કુંપનીના શેર ૩૦ દરએક શેર પાઊનડ ૨૦) નો તેની લાગત....................	૬૦૯૫	૭	૬
રોકડા	૨૭૧૦	૧૧	૯
જુમલે રૂપીઆ	૩૬૮૦૬	૩	૩

ઊપલાં ખત મધે કહી જણાવેલી B ની નીશાનીની ટીપ.

બખશેશ દાખલ ભરેલાં નાંણાની રકમો કે જેનુ વેઆજ તથા ડીવીડેનડ તથા દર વરશની જે કાંઈ પેદાશ આવે તે રૂપીઆ ઉપર કહેલા ધરમ ખાતાંનાં શાધારણ કાંમોને કીજે આએ ખતની વીશમી તથા એકવીશમી કલમ મધે ફરમાવેઆ મુજબ આએ ખતનાં ટરશટીઓએ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીને આપવા તેહેની વીગત.

બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજીએ આપેલી હીનદુશતાંનની શરકારી ટકા પાંચનાં વેઆજની શને ૧૮૫૬—૫૭ નાં શાલની નોટ નંગ ૧) નંબર ૨૩૭૧૨ ની રૂપીઆ ૭૦૦૦) ની	૭૦૦૦	૦	૦
શેઠ હોરમજી ખરશેદજી દાદીએ પોતાની મરનાર ધણીઆંણી બાઈ જીવણબાઈની નઈઅતે આપેલી શરકારી ટકા પાંચનાં વેઆજની શને ૧૮૫૪—૫૫ નાં શાલની નોટ નંગ ૨) નંબર ૧૧૪૧૪ તથા ૧૧૪૨૫ ની રૂ૨૦૦૦) ની	૨૦૦૦	૦	૦
શેઠ નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી બાઈ દીનબાઈએ તથા તેવણનાં છોકરાંઓએ બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીની નઈએતે આપેલી શરકારી ૪) ટકાનાં વેઆજની શને ૧૮૫૪—૫૫ નાં			

શાલની નોટ નંગ ૧) નંબર ૨૬૨૩૬ ની રૂ૨૦૦૦) ની	૨૦૦૦	૦
બેહેશતનશીન શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંજીનાં છોકરાઓએ પોતાની માતાજી બેહેશતનશીન બાઈ સુનાંબાઈજીની નઈઅતે આપેલી હુંડીજ નોટ ૧) નંબર ૬૩૨૪ આપ ૪૫૫૩૫ ની રૂ૨૦૦૦) ની..........	૨૦૦૦	૦
શેઠ દીનશાહજી માંણેકજી પીટીની ધણીઆંણી બાઈ શાકરબહુએ તથા તેવણનાં છોકરાંઓએ બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીની નઈઅતે આપેલી હુંડીજ નોટ ૧) નંબર ૪૭૫૭ આપ ૧૬૫૩૧ ની રૂ૩૦૦૦)	૩૦૦૦	૦
શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે આપેલી શરકારી નોટ નંગ ૨) ટકા પાંચનાં વેઆજની નંબર ૨૬૧૭ તથા ૫૨૭૩૯ શને ૧૮૫૬—૫૭ નાં શાલની રૂ૧૫૦૦) ની	૧૫૦૦	૦
શેઠ મેહેરવાંનજી તથા કાવશજી તથા ખરશેદજી તે રતનજી ગોપીનાએ પોતાના માતાજી બેહેશતનશીન બાઈ આંવાંબાઈની નઈઅતે આપેલી હુંડીજ નોટ નંગ ૨) નંબર ૩૫૯૪૨ તથા ૩૨૬૦ ની રૂ૧૫૦૦ ની	૧૫૦૦	૦

બખશેશ દાખલ આપેલી નાંણાંની રકમો કે જેહેનું વેઆજ તથા ડીવીડેનડ તથા દર વરશની ઉપજ જે કાંઈ આવે તે રૂપીઆ ઈરાન દેશના રેહેનારા જરતોશતીઓ પાશેથી ઈરાનની શરકાર "જજીઓ" હેવે નામનો કર લીએછે તે કરના નાણા ભરવા શારૂ આએ ખતના તરશટીઓએ ઉપર કહેલી કારોબાર મંડલીને આપવા તેહની વીગત.

બેહેશતનશીન શેઠ નોશરવાંનજી મનચેરજી કાંમાંજીનાં વહુ બાઈ બચુબાઈ તથા બાઈ ધનબાઈજી તથા બાઈ જાઈબાઈ તથા બાઈ મેહેરબાઈએ પોતાનાં શાશુ બેહેશતન બાઈ સુનાબાઈની નઈઅતે આપેલી શરકારી ટકા ૪) ના વેઆજની શને ૧૮૫૪—૫૫ નાં શાલની નોટ નંગ ૨) નંબર ૬૩૨૨ આપ ૪૫૫૩૫ તથા નંબર ૯૨૯૦ ની રૂ૨૫૦૦) ની..........	૨૫૦૦	૦
શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે આપેલી શરકારી નોટ ૨) ટકા ૫) નાં વેઆજની નંબર ૨૬૨૭ તથા ૫૨૭૪૬ શને ૧૮૫૬—૫૭ ના શાલની રૂ૧૫૦૦) ની	૧૫૦૦	૦
શેઠ ખુરશેદજી દોરાબજી બંગાલીની ધણીઆંની બાઈ પીરોજબાઈએ તથા તેવણનાં છોકરા શેઠ બેહેરાંમજી ખરશેદજીએ બેહેશતી શેઠ ખરશેદજી દોરાબજી બંગાલીની નઈઅતે આપેલી નોટ ૧) નંબર ૫૯૫૬ શને ૧૮૪૨—૪૩ નાં સાલની ટકા ૪ નાં વેઆજની રૂ૩૦૦૦) ની ...	૩૦૦૦	૦
શેઠ દીનશાજી તથા નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ પોતાની ફુઈ બેહેશતન બાઈ આવાંબાઈની નઈઅતે આપેલી નોટ ૧) નંબર ૩૫૯૪૧ શને ૧૮૫૬—૫૭ નાં સાલની ટકા ૫) નાં વેઆજની રૂ૧૦૦૦) ની....	૧૦૦૦	૦

શેઠ કાવશજી ધનજીભાઇ પાઊવાલાએ પોતાનાં બાવા બેહેશતનશીન શેઠ ધનજીભાઇ—તથા પોતાના માંતાજી બેહેશતન બાઇ ધનાબાઇની નંઇઅતે આપેલી નોટ ૧) નાં૰ ૪૧૮૩ સને ૧૮૩૫—૩૬ નાં શાલની ટકા ૪ નાં વેઆજની રૂ૩૦૦૦ ની .... [illegible]

"જજીઓ" હેવે નાંમનો કર ભરવાનાં ફંડ મધે ઈરાનના જરતોશતીઓએ ભરેલા રૂ૮૪૧૬) મધે થી શરકારી નોટો લીધી તેહેનો વીગત.

હીંદુસતાનની સરંકારની નોટ નંગ ૧ નાં૰ ૩૧૦૪૫ શને ૧૮૫૬—૫૭ ના સાલની ટકા ૫) ના વેઆજની રૂ૫૦૦૦) ની	૫૦૦૦	૦	૦	
હેવીજ નોટ નંગ ૨) નાં૰ ૩૬૬૬૭ તથા ૩૬૬૬૮ દર રૂ૧૦૦૦) ની તેના	૨૦૦૦	૦	૦	
હેવીજ નોટ નંગ ૧) નંબર ૫૦૧૧૫ ની રૂ૧૦૦૦ ની.	૧૦૦૦	૦	૦	
હેવીજ નોટ નંગ ૨) નંબર ૫૦૧૧૬ તથા ૫૦૧૧૭ ની દર રૂ૫૦૦) નીનાં	૧૦૦૦	૦	૦	
જુમલે રૂ	૯૦૦૦	૦	૦	
ઊપર કહેલી રૂ૯૦૦૦) ની શરકારી નોટો ખરીદ કીધી તેની લાગતના રૂપીઆ	૮૦૩૯	૫	૦	
રોકડા રૂપીઆ..........................	૭૭૬	૧૧	૦	
				૮૪૧૬ ૦ ૦

ઈરાનના ગરીબ જરતોશતીઓના છોકરા તથા છોકરીઓને પરણાવી આપવાના ફંડ મધે ભરાએલા અવેજની વીગત.

બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નોસરવાંનજી પીટીએ પોતાના છોકરાઓના છોકરાના લગન ઊપર આપેલી હીંનદુશતાંનની શરકારની નોટ નંગ ૨) નંબર ૩૦૯૨૯ તથા ૩૦૯૩૦ શને ૧૮૫૪—૫૫ ના શાલની ટકા ૪) ના વેઆજની દર રૂ૧૦૦૦) નીના રૂ૨૦૦૦) ૨૦૦૦ ૦ ૦

ઈરાન મધે ગહંભારનુ જશન તથા જમણ કરવાના ફંડ મધે ભરાએલા અવેજની વીગત.

શેઠ મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડેનાએ બેહેશતનશીન શેઠ માંણેકજી નોશરવાંનજી પીટીની નઇઅતે આપેલી હીંદુશતાંનની શરકારી નોટ નંગ ૧) નંબર ૧૨૮૬ શને ૧૮૪૨—૪૩ નાં શાલની ટકા ૪) નાં વેઆજનીના રૂ૧૦૦૦) .. ૧૦૦૦ ૦ ૦

જુમલે રૂપીઆ [illegible]

(શાખ)

ઉપર કહેલા ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલ તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી તથા મેહેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી તથા દીનશા માણેકજી પીટી તથા બેહેરાંમજી જીજીભાઈ તથા રૂશતમજી રતનજી વાહાડીઆ તથા જમશેદજી પેશતનજી પાંડે તથા ધનજીભાઇ ફરાંમજી તથા અરદેશર ડોશાભાઈ મુનશી તથા નવરોજજી ફરદુનજી તથા મનચેરજી શાપુરજી લંગડાએ હમારી હજુર પોતાની શાહી તથા મોહોર કરીછે.

એશ લાફ્રોરડ આકલનડ
વકીલ, મુંબઈ.

માણેકજી જામાશજી
મીશીઅરશ એલ તથા એશ એલ આકલનડ
તથા પરેનટીશનો વડો કલારક.

(શાહી)

ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલ.
ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાંજી.
મેહેરવાંનજી ફરાંમજી.
બહમનજી ફરાંમજી કાંમાંજી.
દીનશા માંણેકજી.
બેહેરાંમજી જીજીભાઈ.
રૂશતમજી રતનજી વાડીઆ.
જમશેદજી પેશતનજી પાંડે.
ધનજીભાઈ ફરાંમજી.
અરદેશર ડોશાભાઈ મુનશી.
નવરોજજી ફરદુનજી.
મનચેરજી શાપુરજી લંગડા.

(અશલ ઈંગરેજી ઉપરથી કીધેલો ખરો ગુજરાતી તરજુમો.)

નવરોજજી ફરદુનજી
તરજુમો કરનાર.

ઈરાન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવાના ધરંમ ખાતાનું 'ટરશડીડ' ઈઆને અમાનત ખત બાહાલ રાખવા શારૂ એ ધરંમ ખાતાને આશરો તથા મદદ આપનારા શાહેબોની તા૦ ૩ જી જાંનેવારી શને ૧૮૬૧ ને દીને ભરેલી ખાશ શભાની ઉપજ નીપજનો અહેવાલ.

તા૦ ૩ જી જાનેવારી ૧૮૬૧ ને દીને મરહુમ શેઠ માણેકજી નોશરવાંનજી પીટીના કોટ મધેનાં રેહેવાના ઘર મધે શાહાજના કલાક ૪ ને અમલે ઈરાંન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરથોશતીઓની હાલત સુધારવાના ધરમ ખાતાનુ "ટરશ ટડીડ" ઈઆને અમાનત ખત બાહાલ રાખવા શારૂ એ ધરમખાતાને આશરો તથા મદદ આપનારા શાહેબોની એક ખાશ શભા ભરાઈ હતી તે વેલાએં નીચે લખેલા શાહેબો હાજર હતા.

શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી, શેઠ ખરશેદજી નોશરવાંનજી કામાજી, શેઠ મેહરવાંનજી ફરાંમજી, શેઠ બહમનજી ફરાંમજી કામાજી, શેઠ દીનશાહાજી માણેકજી પીટી, શેઠ અરદેશર ડોશાભાઈ મુનશી, શેઠ ડોશાભાઈ ફરાંમજી કામાજી, શેઠ રૂશતમજી રતનજી વાડીઆ, શેઠ નોશરવાંનજી માણેકજી પીટી, શેઠ મનચેરજી શાપુરજી લંગડા, શેઠ નવરોજજી ફરદુનજી, શેઠ જમશેદજી પેશતનજી પાંડે, શેઠ દોરાબજી બરજોરજી કોપર, શેઠ નવરોજજી હોરમજજી પેઆજ, શેઠ શોરાબજી હોરમજજી પાંઉવાલા, શેઠ પેશતનજી નવરોજજી પોંચાજી, શેઠ પેશતનજી દાદાભાઈ વશાઈગરા, શેઠ નવરોજજી કાવશજી દારૂવાલા, શેઠ ખરશેદજી પાલણજી પાંઉવાલા.

શેઠ બમનજી ફરાંમજી કામાજીએ દરખાશત કીધી તેને શેઠ નવરોજજી હોરમજજી પેઆજે ટેકો આપીઓ તે ઉપરથી શેઠ ફરાંમજી નોશરવાનજી શભાપતીની ખુરશી ઉપર બીરાજીઆબાદ મુનશીએ ખાશ શભા બોલાવવાની જાંહેર ખબર વાંચી શંભલાવી, તાર પછે શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલે મીજલશને કેહી શંભલાવેઉ કે તંમ શાહેબોને ફરીથી તશદી આપવા વીશેનુ કારણ હું જે લખી લાવેઓ છેઉ તે તમો આગલ મુનશી વાંચી શંભલાવશે, તે ઉપરથી શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજી જે કાગજ લખી લાવેઆં હતા તે મુનશીએ વાંચી શંભલાવેઉ કે—

મીજલશના શાહેબો,

તમ શાહેબોને તશદી આપવાનુ કારણ એજે ઈરાંન દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોસતીઓની હાલત સુધારવાનાં ફંડ ઈઆને પુજીને મદદ આપનારા શાહેબોની એક ખાશ શભા તમારી કારોબાર મંડલીએ મરહુમ માણેકજી નોશર

વાંનજી પીટીની ગોવાલીઆ તલાવ આગલની વાડી મધે તા૦ ૭ મી ઓક્ટોબર શને ૧૮૬૦ ઇશવીને દીને બોલાવેલાઆમાં આવી હતી તે ખાશ શભા મધે ભાઈ દીનશાહજી માણેકજી પીટીને બીજા એક વધારેં ટરશટી ઠેરવેઆ તથા આગ્એ ધરમ ખાતાનાં અંગરેજી "ટરશડીડ" ઇઆને અમાનત ખતનો ગુજરાતી ખરડો વાંચી શંભલાવીને પશંદ કરાવેઆમાં આવેઓ હતો પણ તારપછે તમારી કારોબાર મંડલીને તથા આગ્એ ધરમ ખાતાની પુજીનાં ટરશટીઓને એ "ટરશટડીડ" માહે કેટલુએક અગતનુ ફેરફાર કરવાની જરૂર જણાએઆને લીધે અતરેની શુપરીમ કોરટના વકીલો મોશીઅરશ આકલંડ તથા પરેનટીરાનુ ફરીથી મત ઇઆને શલાહ લેઈનેં એ "ટરશટડીડ" માહે કેટલુએક અગતનુ ફેરફાર કરાવીને તઈઆર કરેંછે તે તમ શાહેબોને ફરીથી પશંદ કરાવીને બાહાલ રખાવવાને વાશ્તે તમ શાહેબો આગલ મુનશી વાંચી શંભલાવશે.

એ "ટરશટડીડ" અતરનાં શુપરીમ કોરટનાં વકીલો મીશીઅરશ આકલંડ તથા પરેનટીરાની મારફતે તમારી કારોબાર મંડલીએ તથા તરશટીઓએ ફરીથી વધારે ચોકશાઈથી તઈઆર કરાવેછે અને તે મધે એ ધરમ ખાતાંની પુજીનો વધારે શંભાલ થાવાને વાશતે શઘલા ઘટતા અને જરૂરના કરાર તથા બનદોબશત દાખલ કરેઆછે માટે ઉમેદછે કે એ "ટરશટડીડ" તમો શાહેબોને પશંદ પડશે અને તમો શઘલા શાહેબો એકમતથી બાહાલ રાખશો.

તાર પછે આગ્એ ધરમ ખાતાનુ "ટરશટડીડ" અંગરેજીમાં ફરીથી શુધારીને તઈઆર કરાવેલુ શભાની નજદીક રજુ કરેઉ તથા એ "ટરશટડીડ" નો ગુજરાતી તરજુમો ફરીથી મુનશીએ વાંચી શંભલાવેઓ.

પછે શરનશીને મીજલશને કોહી જણાવેઉ કે આગ્એ "ટરશટડીડ" ઉપર કોઈ શાહેબ પોતાનો વીચાર જણાવવાની ખાહેશ રાખતા હોએતો તે શભાની નજદીક શુએથી કોહી જણાવે.

૧—એ ઉપરથી એ "ટરશટડીડ" ઉપર કેટલીએક તકરારો ચાલેઆ બાદ શેઠ દોશાભાઈ ફરાંમજી કામાજીએ દરખાશત કીધી જે "ટરશટડીડ" આ શભાની નજદીક વાંચી શંભલાવેઉ તે આગ્એ શભાએ પશંદ કરીને બાહાલ રાખવુ, અને ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલ તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી તથા મેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બમનજી ફરાંમજી કાંમાજી તથા દીનશાહજી માંણેકજી પીટી હાલમાંના "ટરશટીઓ," તથા ફરાંમજી નોશરવાંનજી પટેલ તથા ખુરશેદજી નોશરવાંનજી કાંમાજી તથા મેરાંનજી જીજીભાઈ તથા રૂશતમજી રતનજી વાડીઆ તથા મેરવાંનજી ફરાંમજી પાંડે તથા બહમનજી ફરાંમજી કાંમાજી તથા જમશેદજી પેશતનજી પાંડે તથા મનજીભાઈ ફરાંમજી તથા અરદેશર દોશાભાઈ મુનશી તથા નવરોજજી ફરદુનજી તથા મનચેરજી શાપુરજી

લેંગડા તથા દીનશાજી માણેકજી પીટી ઈશકોએરો તે કારોબાર મંડલીના અધી કારીઓ કે જેઓના નાંમ એ "ટરશટડીડ" મધે પેહેલી તથા બીજી તરફથી ટ રશટડીડ કરનાર ધણીઓ હેવી રીતે લખેઆંછે તે ધણીઓને આ લખેઆથી હે વો અખતીઆર આપેઆમો આવેછે તથા હેવી એલતેમાશ કરેઆમાં આવેછે જે એ "ટરશટડીડ" ઉપર તેઓએ મતાં અથવા શહી કરવી તથા એ ટરશટડીડ મધે લખી જાણાવેલી કલમો તથા શરતો મુજબ એ "ડીડ" માં લખી જણાવેલાં નાણાં તેઓએ પોતાના શવાધીનમાં રાખવાં તથા વાપરવાં. એ દરખાશતને શેઠ નોશરવાંનજી માંણેકજી પીટીએ ટેકો આપેઓ અને એ દરખાશત શઘલાઓના એકમતથી બાહાલ રાખેઆમાં આવી.

૨—શેઠ ખરશેદજી પાલણજી પાંડવાલાએ દરખાશત કીધી જે એ "ટરશટ ડીડ" ઈઆને અમાનત ખતનો ખરડો જે આએ ખાશ શભામાં વાંચી શંભ લાવેઓ તે અંગરેજી અને ગુજરાતીમો છપાવીને આપણા નરથોશતીઓમો વેહે ચવો—એ દરખાશતને શેઠ પેશતનજી નવરોજજી પોંચાજીએ ટેકો આપેઓ અ ને એ દરખાશત શઘલાઓના એકમતથી બાહાલ રાખેઆમાં આવી.

૩—શેઠ નવરોજજી ફરદુનજીએ દરખાશત કીધી જે શેઠ દીનશાહજી માંણેક જીએ આએ શભા ભરવાને વાશતે પોતાના રેહેવાનાં ઘેરની રજા આપી તેથી એ વાનો ઉપકાર આએ શભાએ શહુમનાવો, એ દરખાશતને શેઠ ખુરશેદજી નોશર વાંનજી કાંમાજીએ ટેકો આપેઓ અને એ દરખાશત શઘલાઓના એકમતથી બા હાલ રાખી.

૪—શેઠ જમશેદજી પેશતનજી પાંડેએ દરખાશત કીધી જે આએ શભાના શ રનશીનનું કાંમ શેઠ ફરાંમજી નોશરવાંનજીએ ઘણી હુશીઆરીથી ચલાવેઉં તેથી આએ શભાએ એવણનો મોટો ઉપકાર માંનવો—એ દરખાશતને શેઠ દીનશાહજી માંણેકજી પીટીએ ટેકો આપેઓ અને શરનશીનનો ઉપકાર માંનવા દરખાશત શઘલાઓના એકમતથી બાહાલ રાખેઆ પછે મીજલશ બરખાશત થાઈ.

તા૦ ૫ મી જાનેવારી શને ૧૮૬૧ ઈશવી.

સોરાબજી રૂશતમજી મુલ્લાં ફીરોજના,

ઈરાંણ દેશના રેહેનારા ગરીબ જરતોશતીઓની હાલત શુધારવા શારૂં ઉભી થાએલી કારોબાર મંડલીના મુનશી.